

नालन्दा-देवनागरी-पालि-गन्थमालाय

विनयपिटके

चुल्लवग्गपालि

पधानससोधको

भिक्षु जगदीसकस्सपो



बु० २५००

बिहारराजकीयेन पालिपकासनमण्डलेन

पकासिता

१९५६

वि० २०१३

Nālandā-Devanāgarī-Pāli-Series

THE CULĀVAGGA

General Editor

BHIKKHU J. KASHYAP



PĀLI PUBLICATION BOARD

(BIHAR GOVERNMENT)

B. E. 2500

1956

V. E. 2013

GENERAL PREFACE

The teaching of the prophets is generally distorted by the beliefs of the world and the interpretations of the priests. If we wish to ascertain what the founders of great religions taught, we have to get back to the original sources.

Buddhism in all its forms goes back to the life and teaching of the Buddha. While the austerities practised by him till he attained enlightenment appeal to the Hīnayāna, the Pāli, or the Southern school, his life of service and compassion for 45 years after the attainment of enlightenment is the authority for the Mahāyāna, the Sanskrit or the Northern school.

The religious quest springs from the consciousness of the imperfection and suffering of the world. The questions which worried Tolstoy in the fiftieth year of his life disturb all thinking men: "What is life? Why should I live? Why should I do anything? Is there any meaning in life that can overcome inevitable death?" Nijinsky summed up the whole problem in his *Diary* when he wrote "The whole life of my wife and of all mankind is death." How can we be saved from the body of this death? This is the problem of religion.

The Buddha traces suffering to selfish desire. Suffering is the result of tension between a living creature's essential impulse to try to make itself into the centre of the universe and its essential dependence on the rest of creation. Craving is that which binds the individual to the creative process. The individual with selfish desire becomes the slave of the universe. We can overcome suffering only if we get rid of *trsnā* or *tanhā*. To attempt to get rid of suffering through the various devices of self-deception is not to cease to suffer but to suffer in a different way.

The Buddha formulates the eight-fold path of morality which helps us to eliminate selfish desire and overcome suffering. When the Upanisads declare, "That thou art", *tat tvam asi*, it is not a mere statement of fact. It is a call to action. Make thyself that which thou know thou canst be. Whereas the Hindu mind believes in a permanent element in the individual which can stand firm and unshaken in the midst of change, the Buddhist stresses the dynamic character of the self. No change is possible with an unchanging consciousness. We can achieve the possibilities in us by the exertion of the will rather

than by the play of the intellect Religion is not a creed, but a vital process It is no use railing against God or destiny when we are ourselves the authors of our disgrace If few are chosen, it is because few choose to be chosen The Buddha laid stress on the creative freedom of man The Buddha did not encourage dependence on the supernatural He could not conceive of a being capable of creating a world for the express purpose of its creatures praising him The ten veramanis or prohibitions or abstinences called *daśaśīla* or *daśaśīksāpada* which the novices in the path of Buddhism utter are given in these words "I take upon myself the abstinence, (1) from destroying life, (2) from taking what is not given, (3) from leading an unchaste life, (4) from speaking untruth, (5) from giving myself to intoxicating drugs, (6) from eating at irregular hours, (7) from seeing musical and dancing performances and other shows and pageants, (8) from wearing garlands, perfumes, unguents and other bodily decorations, (9) from using high couches and seats, (10) from accepting gifts of gold and silver" The first five are the Buddhist *pañcaśīla*

Pānātipātā veramanī sikkhāpadam samādiyāmi
 Adinnādānā veramanī sikkhāpadam samādiyāmi
 Kāmesu micchācārā veramanī sikkhāpadam samādiyāmi
 Musāvādā veramanī sikkhāpadam samādiyāmi
 Surā-meraya-majja-pamādatthānā
 veramanī sikkhāpadam samādiyāmi

Conflicts in the world are conflicts in the human soul enlarged. If men were at peace within themselves, the outer conflicts between nations would inevitably cease By practising the Buddha's *pañcaśīla* we will develop patience, courage, love and unselfishness The Buddha teaches us that even in an age of anxiety and violence, it is possible to gain and maintain inner harmony which is not at the mercy of outward circumstance

Nirvāṇam paramam sukham Nirvāṇa is the highest bliss. It is not a negative state of annihilation but a positive state of joy, consciousness grown from an unhappy to a beatific one The Buddha does not tell us that man is but a bubble on the turbulent surface of nature and that he has no destiny save to undergo dissolution The Hindu affirms that man can realise his identity with Brahman, the ground of all being, the Buddhist says that man can live in a transfigured world where *samsāra* and *nirvāṇa* are one. In *Mahā-saccaka Sutta*, the Buddha himself is reported to have described the supreme triumph of reaching the goal of his quest as follows:

“When this knowledge, this insight had arisen within me, my heart was set free from intoxication of lusts, set free from the intoxication of becomings, set free from the intoxication of ignorance. In me, thus emancipated, there arose the certainty of that emancipation. And I came to know “Rebirth is at an end. The higher life has been fulfilled. What had to be done has been accomplished. After this present life there is no further for this or that. This last insight did I attain to in the last watch of the night. Ignorance was beaten down, insight arose, darkness was destroyed, the light came, inasmuch as I was there strenuous, earnest, master of myself.” Thus ended the struggle of six long years.

The Buddha is said to be a physician. Even as the physician strives to restore to health a sick man, the Buddha tries to restore us to our normal condition. If our leaders become normal, we may be able to replace the present social order in which division, falsehood and violence prevail, by a new one in which humanity, truth and brotherhood will reign.

On the occasion of the 2,500th anniversary of the Buddha’s parinirvāṇa, the Government of India decided to publish standard versions in Devanāgarī Script of the complete Pāli and the Sanskrit texts of the two schools, Southern and Northern, in the hope that some of the readers of these books may be impelled to love the good, to practise altruism and hold their spirit aloof from the desires and ambitions of the world.

S Radhakrishnan

INTRODUCTION

1. The Pāli Tipitaka

After the passing away of the Buddha at Kusinārā, the disciples had assembled to pay their last homage to him. The Venerable Mahā Kassapa, the chief of the congregation, was delivering words of consolation to the bereaved assembly, reminding them of the declaration of the Buddha—“It is the very nature of all things near and dear to us that we must divide ourselves from them.” Subhadra, a monk who had received ordination in an advanced age however, did not look gloomy. He took a perverted view of the situation and spoke—“Do not grieve, brothers, for now we are definitely released from the restraint of the Great Teacher and his too rigid discipline. While the Teacher lived, we were constantly rebuked for failing to observe the hard rules, but, now we are at liberty to do as we please, therefore, do not grieve.” These words sounded a note of warning against the future possible distortion of the Dhamma at the hands of faithless members of a similar category. The Venerable Mahā Kassapa felt an urgent need for convening a Grand Council of the leading Elders of the Saṅgha to make a full collection of the teachings, and also to adopt means for their right preservation and transmission to posterity. He addressed the Bhikkhus thus—“Come, friends, let us chant together the Dhamma and the Vinaya.” The Venerable Mahā Kassapa drew a list of five hundred names of the topmost disciples to be appointed as members of the Council. At first, the name of the Venerable Ānanda was left out in view of the fact that he had not attained Arhat-hood till then. But, as no one else in the Saṅgha had the privilege of listening to the Teacher so very closely and for such a long period of time, his participation was deemed necessary and important. He was, consequently, asked to go to a suitable abode and develop insight, so as to become an Arhat and be able in time to join the Council. King Ajātasattu made necessary arrangements for the accommodation and convenience of the convention at Rājagaha, a favourite resort of the Teacher himself. A spacious beautiful pavilion was raised for the meeting at the entrance of the Sattapaṇṇi cave, on the northern side of the Vebhāra Hill.

Venerable Ānanda made the best efforts to train himself in developing insight. He kept walking up and down for the whole night absorbed in deep meditation, and, early in the morning, as he was going to stretch himself on the bed, his feet had left the ground and the head had not reached the pillow, at that moment, as if by a flash of light, darkness was dispelled and the sublime light of saint-hood dawned upon him. And, through his miraculous super-human power of an Arhat, he appeared all of a sudden on his appointed seat in the hall, as if emerging out of the ground, exactly as the proceedings were going to be started.

With the permission of the Sangha, Venerable Mahā Kassapa asked Upālī questions on Vinaya, relating to the different monastic transgressions, the matter, the occasion, the individuals concerned, the principal rules (paññatti), the amended rules (anupaññatti) and all other details about them. In this, the Vinaya text was agreed upon and settled. Then, again, with the permission of the Sangha, he asked Ānanda questions on the Dhamma, the occasion of a sermon and the person or persons with reference to whom it was preached¹.

The commentary, Atthakathā, of a much later date, assumes that the Abhidhamma Piṭaka was also included in the collection of the Dhamma, and that the Tipitaka, as it is available to us, was finalised at this very stage².

A century after the passing away of the Buddha, a great controversy arose in the Saṅgha concerning the interpretation of some Vinaya rules. This necessitated the holding of the Second Council at Vesālī. Seven hundred leading Elders from distant parts of the country assembled to take part in it; and they had drawn up a new edition of the Scripture, resulting in the fixing up of the Piṭakas, Nikāyas, Angas and Dhammakkhandhas³.

A century after, when King Asoka embraced Buddhism and gave patronage to its propagation, the richly furnished monasteries became centres of attraction even for the members of other sects. They donned the yellow robe, either by proper ordination or setalhiy, and went about as Bhikkhus enjoying the privileges and honour given to them. They could not, however, leave their own inclinations behind, and began to twist and distort the Doctrine in their own ways. This led to a state of confusion and it became difficult to distinguish the true principles from the coloured ones. The Elders

1. *Cullavagga*, Chapter XI. 2. *Sumangalavilāsini*, *Nidānakathā*.
3. *Cullavagga*, chapter XI.

felt the necessity of safeguarding the purity of the Dhamma by affecting a total purge of the alien elements in the philosophical life of the Sangha. This task was entrusted to the Venerable Moggaliputta Tissa, a saint, a thinker and a writer. He compiled a book called the Kathāvatthu, refuting all the foreign theories, which was adopted as a book of the Tipitaka at the Third Council held at Pāṭaliputta under his presidentship. After the council, Asoka despatched missionaries to the then civilised parts of the world for a wide propagation of the Dhamma.¹

Prince Mahinda and Princess Sanghamittā renounced the world and joined the Order to lead a mission to Sīhaladīpa (Ceylon). Since then, the island became a stronghold of Buddhism, and, even up to this day, has maintained the tradition of Pāli Tipitaka with all religious zeal.²

Up till then, the Tipitaka was traditionally handed down orally from teachers to pupils. The complete Scripture was compiled in the form of books for the first time in Ceylon in 29 B. C., under the patronage of king Vattagāmanī Abhaya, with all the detailed classifications that are now obtained in the Pāli Tipitaka of the Theravāda School. This was done at the Council convened for the purpose, known as the Fourth Great Council.³

The Fifth Council, according to orthodox tradition, was held at Mandalay, Upper Burma, in 1871, under the patronage of king Mindon. In this Council the entire Pāli Tipitaka was revised, re-edited and finally engraved on 729 marble slabs as follows⁴—

Vinaya	111 slabs
Sutta	410 slabs
Abhidhamma	208 slabs

Now, in this present age, the necessity of bringing out an upto-date edition of the Tipitaka printed on modern machines was felt. This task was taken up by the Burmese Chattha Sangāyana, the Sixth Great Council, held in Rangoon, which opened on the 17th May 1954 in the artificially built Rock Cave, especially constructed for the purpose, at a little distance from the city. Two thousand and five hundred of the most erudite Bhikkhus, from all parts of the world, participated in chanting the Tipitaka together. A modern printing press was installed in a separate building and there the texts were printed as soon as they received the sanction of the Sangāyana. The

1. *Mahāvamsa*, chapter V. 2. *Mahāvamsa*, op. cit. 3. *Mahāvamsa*, chapter X-XXIII. 4. बौद्ध धर्म के २५०० वर्ष, १९५६, p. 35

Council kept functioning for two years, and concluded on the fullmoon day, May 1956, synchronising with the 2500th Jayanti of the Buddha.

In Ceylon, Burma, Thailand and Cambodia the principal religion of the people is Theravāda Buddhism, that adheres to Pāli Tīpitaka as its Scripture. There, they have been having editions of it in their own scripts. Pali Text Society, London, has been able to complete the publication of a major portion of it in Roman characters. But, as yet, it is not fully available in any script of India.

It is with a view to removing this want that the Government of India and the State Government of Bihar have jointly sanctioned a scheme of editing and publishing the entire Pāli Tīpitaka in Devanāgarī, which will be complete in 40 volumes of about 400 pages each. This task has been entrusted to the Devanāgarī Tīpitaka Publication Department, Nalanda. It aims at presenting a co-ordinated edition of the text based on the printed books in Roman, Sinhalese, Burmese and Siamese scripts.

The following chart will show the distribution of books in the literature —

TIPITAKA		
VINAYA PITAKA	SUTTA PITAKA	ABHIDHAMMA PITAKA
1. Mahāvagga	1. Dīghanikāya	1. Dhammasaṅgani
2. Cullavagga	2. Majjhimanikāya	2. Vibhanga
3. Pārājika	3. Samyuttanikāya	3. Dhātukathā
4. Pācittiya	4. Anguttaranikāya	4. Puggalapaññatti
5. Parivāra	5. Khuddakanikāya, which contains the following fifteen books —	5. Kathāvatthu
	i. Khuddakapāṭha	6. Yamaka
	ii. Dhammapada	7. Paṭṭhāna
	iii. Udāna	
	iv. Itivuttaka	
	v. Suttanipāṭa	
	vi. Vimānavatthu	
	vii. Petavatthu	
	viii. Theragāthā	
	ix. Therīgāthā	
	x. Jātaka	
	xi. Niddesa	

xii	Patisambhidāmagga
xiii	Apadāna
xiv	Buddhavamsa &
xv	Cariyāpitaka

2. The Present Volume A Summary

(1) Kamma - Khandhaka

This chapter deals with the seven kinds of official actions of the monastery that are taken against a monk violating the discipline of the Order, namely—(1) *Tajjanīya*—pronouncing an official warning against the monk, (2) *Niyassa*—subjecting a monk to a guardianship, (3) *Pabbājanīya*—expelling the monk from his place of residence, (4) *Patisāranīya*—compelling the monk to beg pardon of a lay disciple wronged by him, (5—7) *Ukkhepanīya*—inflicting a social non-co-operation on the monk, for being reluctant to accept his offence, or for not accepting a punishment for his offence, or for not being prepared to give up a bad erroneous view. These legal actions have been exemplified by narrating the concrete cases that led to the formulation of the procedure, such as—

While the Buddha dwelt at the Jetavana monastery of Anāthapindika near Sāvattthī, there lived two quarrelsome monks — Panduka and Lohitaka — who were creating differences and disputes amongst the Bhikkhus. He ordered the monks to pass an official resolution of *Tajjanīya* against them at a properly constituted meeting of the Order, issuing a pronouncement of warning against them. Before it was done, it was necessary to charge a monk and make him accept his offence. The resolution was not regarded legal if it was passed in his absence, or without charging him previously. Then, the monk was subjected to the observance of a number of disciplinary rules towards being trained in right conduct and regular living. At the completion of the period of this punitive training, the monk was required to approach the Order and beg release from the punishment, and again a properly constituted meeting was to be convened to pass a resolution to that effect.

* *

* *

* *

The monk, Seyyasaka, was associating with bad persons outside the Order and was leading a life in frequent violation of the monastic rules. The Buddha conjoined on the monks to pass a resolution of *Niyassa* against him in a properly constituted meeting, subjecting him to the guardianship of a

capable Elder who could keep a vigil on him and give him proper guidance. The procedure of the official actions in this case was required to be the same as above.

* *

* *

* *

Assaji and Punabbasu, two resident-monks of Kīṭāgiri indulged in all sorts of unmonklike behaviour. They kept intimate company with girls and dancers, played games and gambles, went to law-court and attended indecent theatrical performances. On receiving a report about it from a monk of Kāśī, the Buddha ordered Sāriputta and Moggallāna to go to Kīṭāgiri and let the Order pass a resolution of *Pabbājaniya* against the monks, expelling them from the place. The same procedure, as above, was to be followed in getting the resolution passed, in putting restrictions on the monk and in granting him release from the punishment.

* *

* *

* *

The monk Sudhamma dwelt at Macchikāśanda in the monastery donated by Citta, the lay devotee. Then, on a certain day, there arrived at the monastery chief leaders of the Order like Sāriputta, Moggallāna, Mahākaccāna and others and Citta was arranging for their reception with great reverence. Sudhamma could not tolerate this. He began to find fault in the arrangements. Citta got annoyed at it and expressed his disapproval. Sudhamma left the place in protest, and went to Jetavana to the Buddha to lodge a complaint against Citta.

The Buddha chided Sudhamma for being intolerant and offending a noble lay disciple like Citta. He ordered the monks to pass a resolution of *Patisāraṇiya* against him, compelling him to beg pardon of the lay devotee. When Sudhamma obeyed accordingly and fulfilled the atonement required of him, a release from the punishment was granted to him by a proper resolution passed by the Order.

* *

* *

* *

At that time, the Blessed One dwelt in the Ghositārāma Monastery at Kosāmbī. There, the monk Channa was obstinately reluctant to accept the transgressions committed by him. It was reported to the Buddha. And, he ordered the monks to pass a resolution of *Ukkhepaniya* against Channa, declaring a social non-co-operation with him. The monk was required to

undergo the punitive course of disciplinary training, and approach the Order to beg release from the punishment as above

Once again, a resolution of *Ukkhepanīya* was passed against Channa for not being prepared to let the Order take any action for a transgression committed by him

Once it so happened that the monk Aruttha, the former falcon hunter, was holding a sacrilegiously false view. In spite of the best efforts of his co-monks to dissuade him from holding the view, he clung fast to it all the more. The Buddha ordered the monks, as above, to pass a resolution of *Ukkhepanīya* against him, making a declaration of social non-co-operation with him, and, if he corrected himself, to grant him release from the punishment

(2) *Pārivāsika-Khandhaka*

It is conjoined in the *Pātimokkha* text itself that a monk, who has happened to commit a transgression of *Sanghādisesa*, should take upon himself a course of training in self-discipline and self-purification, called *Parivāsa*. He should not give higher ordination to any one, nor accept the guardianship of a novice, nor take service from a novice, nor go to deliver sermons to the nuns, nor commit a transgression like the one of which he is already guilty, nor complain against the proceedings taken by the Order. nor mix with the other monks. He should not appear before the other monks of Order, nor go about in the company of others. He should stay in seclusion, and should let others be acquainted that he is undergoing the punishment of *Parivāsa*, accepted voluntarily upon himself, etc

If the monk happens to commit another transgression of *Sanghādisesa* in the middle, he is thrown back once more to the commencement of the course. This is called—*Mūlāya Patikassanā*

On the expiry of the period of *Parivāsa*, the monk is required to undergo a course of discipline for a period of six days, called *Chāratta Mānatta* out of reverence, as if, for the Elders of the Order. This being fulfilled, a resolution was to be passed officially restoring him to his former position of honour in the Order. This was called *Abbhāna* or the act of calling back

(3) *Samuccaya-Khandhaka*

The monk Udāyī had committed an offence of the first *Sanghādisesa* and did not conceal it. The Buddha ordered the monks to pass an official resolution of *Mānatta* in a properly constituted meeting, subjecting Udāyī

to a course of punitive training in self-discipline and self-purification for a period of six days, *Chāratta* – literally six nights. On the completion of the same a resolution of *Abbhāna* was to be passed restoring him to his previous honour of a Bhikkhu.

On a different occasion Udāyī had committed the same offence and had concealed it for some days. The Buddha ordered the monks to give him *Parivāsa* for the same number of days, followed by a *Mānatta* for six days, followed by *Abbhāna* at the completion of the same.

If he committed another transgression of Sanghādisesa in the middle, the Order would be required to pass a resolution of *Mūlāya Patikasāṇā* against him, throwing him back once more to the commencement of the course.

If the intermediary transgression was concealed for a number of days, he was required to be given a *Samodhāna - Parivāsa*, or a *Parivāsa* for a period that would include his new offence together. “If now, during that probation, another offence was committed and concealed, the penalties for this new offence and for the old one were not accumulative but concurrent. The offender lost the advantage of the probation he had already undergone, he was thrown back to the commencement of his term of probation, and had to begin again. But the new term of probation—equal in length to whichever was the longest of the two periods during which he had concealed the two offences—satisfied both the concealments, and the *Mānatta* which still, as it would have done before, followed at the end of the probation, satisfied both the offences.”

If a monk did not remember properly the number of days he had kept his offence concealed, he was to be asked if he remembered the period up to which he was pure. If he could recall that, he was to be given a *Parivāsa* for a number of days elapsed since then. This is called *Suddhanta Parivāsa*.

If a monk went away leaving the robes while undergoing a *Parivāsa* and then, afterwards, came back and got his *Upasampadā*, he was required to continue the *Parivāsa* for the number of days that had remained due.

(4) **Samatha-Khandhaka**

This chapter deals with the kinds of legally recognised disputes that arise amongst the monks, as also with the manners in which they may be settled.

A dispute that arises between monks over a discussion on some relevant topic is called *Vivādādhikarana* a dispute that arises over an allegation of offence brought by one against other is called *Anuvādādhikarana* a dispute that arises over determining the nature of an offence committed by one is called *Āpattādhikarana*, and, a dispute that arises over the procedure of an official action taken by the Order is called *Kammādhikarana*

These disputes may be settled in seven manners —(1) by bringing the monk face to face before the opponent in the presence of other capable Elders, and reaching a settlement after due mutual consultations, called *Sammukhāvīnaya*, (2) by admitting the statement submitted by the honoured monk as beyond doubt, called *Sativīnaya*, (3) by giving a legal recognition to the fact that the monk, who has now recovered, had committed the offence in a state of insanity and that it was unnecessary to hold him guilty of that, called *Amūlhavīnaya*, (4) by obtaining the monk's confession of the offence committed by him, called *Pativāṇātakarana*, (5) by deciding on taking votes of the members present, called *Yebbhuyyasikā*, (6) by passing a legal declaration against a monk whose offences have been an established fact, called *Tssa-pāpyyasikā*, and (7) by an unanimous agreement to forgive and forget all that had happened, called *Tīnavatthāraka*

The chapter gives details of the complicated legal procedure involved in the execution of the above

* *

* *

* *

Venerable Dabba Mallaputta was incharge of the internal management of the monastic residences at Rājagaha. Two bad monks, Mettiya and Bhummajaka, got dissatisfied with him and tried to bring an allegation against him of having an illicit connection with a certain nun. The Buddha summoned the Venerable Dabba and asked him to explain if the charge brought against him was true. He said that he did not remember of having a sex-relation even in a dream, what to say while awake. The Venerable Dabba had attained Arhat-hood even at an age of seven years and his honour was beyond question. The Buddha ordered the monks to pass a resolution of *Sativīnaya* in favour of the Venerable Dabba giving his statement a legal recognition.

* *

* *

* *

On a certain occasion there arose a great confusion and disorder while the monks were trying to settle a dispute in the monastery. The Buddha

ordered them to appoint a select-committee, consisting of capable and impartial Elders, and entrust the case to it for consideration

For settling the dispute by votes, the Buddha ordered them to appoint a special monk-officer, with specified qualifications, to act as the collector of ballot papers, *Salākā* or pieces of sticks used for the purpose. The ballot-sticks were of three kinds —

“I enjoin upon you, O Bhikkhus, three ways of taking votes, in order to appease such Bhikkhus—the secret method, the whispering method and the open method

“And how, O Bhikkhus, is the secret method of taking votes ? The Bhikkhu who is the teller of the votes is to make the voting tickets of different colours, and, as each Bhikkhu comes up to him, he is to say him thus — ‘This is the ticket for the man of such an opinion take whichever you like.’ When he has chosen, he is to add—‘Do not show it to any body.’ If he ascertains that those whose opinion is against the Dhamma are in majority, he is to reject the vote as taken wrongly. If he ascertains that those whose opinion is in accordance with the Dhamma are in majority, he is to report the vote as taken properly. This, O Bhikkhus, is the secret method of taking the votes

“And how, O Bhikkhus, is the whispering method of taking votes ? The Bhikkhu who is the teller of the votes is to whisper in each Bhikkhu’s ear— ‘This is the ticket of those of such an opinion, this is the ticket of those of such an opinion. Take whichever you like.’ When he has chosen, he is to add— ‘Do not tell any body which one you have voted.’ If he ascertains that those whose opinion is against the Dhamma are in majority, he is to reject the vote as taken wrongly. If he ascertains that those whose opinion is in accordance with the Dhamma are in the majority, he is to report the vote as taken properly. Thus, O Bhikkhus, is the whispering method of taking the votes

“And how, O Bhikkhus, is the open method of taking votes ? If he ascertains beforehand that those whose opinion is in accordance with the Dhamma are in majority, the vote is to be taken openly. Thus, O Bhikkhus, is the open method of taking the votes ”

(5) **Khuddakavatthu - Khandhaka**

This chapter deals with some regulations connected with the daily life of a Bhikkhu, such as—

(1) During bath—

At that time the Blessed One was staying at Rājagaha. The Chabbaggiya Bhikkhus, when bathing, used to rub their bodies against the trees. The people considered this habit unbefitting to the status of a monk. The Buddha enjoined upon the monks not to rub their bodies against trees. They, then, began to rub their bodies against pillars. This also the people did not like and they reported it to the Buddha. The use of pillars for the purpose was forbidden. They, then, began to rub their bodies against the walls. He forbade rubbing their bodies against the walls. They used to bathe on an *Attāna*, a sort of public stand for shampooing, the people did not like it, and, that was also forbidden. The uses of a *Gandhabba-hatthaka* (a wooden instrument of the shape of a hand), a *Kuruvindaka-sutti* (apparently a string of beads, which was first covered with the *cunna* made from Kurukinda stone and then held at both ends and rubbed over the body), *Mallaka* (a kind of back-scratcher made with the teeth of crocodiles) were also forbidden during bath. They rubbed their bodies against one another: this was also disallowed. An old monk was allowed to use a *Dassika*, (a string of twisted cloth) to shampoo his own body.

(2) Things disallowed—

The use of the following was disallowed —

Vallika (ear rings), *Pāmanga* (ear-drops or strings of beads for the neck), *Katisuttakam* (decorative girdles), *Ovattika* (bangles), *Kāyura* (necklaces), bracelets and rings.

Wearing long hair, combing the hair, using pomade or oil and such decoration of hair was disallowed. The use of a mirror for toileting was disallowed.

The Buddha disallowed the monks to anoint their faces, to use face powder, to smear red arsenic on their faces, or to paint their bodies and faces.

(3) Merry-making fair —

The Chabbaggiya Bhikkhus had gone to see a merry-making fair held on the hills of Rājagaha (*Giraggasamajjā*). The Buddha disapproved the monks witnessing functions of merry-making and entertainments.

(4) Taking fruits —

Some of the monks misused the freedom given by king Bimbisāra to take mangoes from his garden. They got even the green fruits plucked for them.

This was reported to the Buddha. He asked them to stop taking mangoes. Later on, he allowed the monks to eat fruit when the people had cooked it for them, or had cut it with a knife or nail, or when it had no seeds in it.

(5) Snake-bite —

For safety from snake-bite the Buddha recommended meditation of loving kindness over the four royal families of snakes— the *Vīṇṇipakkhas*, the *Erāpathas*, the *Chabyāputtas* and the *Kanhāgotamakas*.

(6) Bowls —

The chief merchant of Rājagaha had got a nice bowl carved out of a block of sandal-wood, had it lifted on to the top of a high bamboo, and had announced—“If there be a monk or Brāhmana possessed of supernatural powers, let him get down the bowl. It is a gift to him.”

Pūrana Kassapa, and Makkhali Gosāla, and Ajitakesakambali, and Pakudha Kaccāna, and Sañjaya Belatthiputta, and NiganthaNātaputta approached the merchant and asked for the bowl, but, when requested to get down the bowl by a supernatural power, they failed to do so and went away.

The Venerable Pindolabhāradvāja accepted the offer, rose up in the air, and having taken the bowl from the top of the high bamboo, went round in the sky over the town three times. The people, amazed by this, thronged round the Venerable monk and showed him their reverence.

The Buddha heard this and expressed his disapproval, saying—“This is improper, Bhāradvāja, not according to rule, unsuitable, unworthy of a monk, unbecoming and ought not to be done. How can you, Bhāradvāja, for the sake of an insignificant bowl, display before the laity the superhuman quality of your miraculous power of *Iddhi*”? He got the bowl broken to pieces and powdered to dust, and gave it to the monks as perfume for their eye-ointments. And, he disapproved the use of a bowl made of wood.

At that time the monks were using bowls made of gold, or of silver, or of crystal, or of copper, or of glass, or of lead, or of bronze. The Buddha disallowed all these; and allowed only two kinds of bowls—those made of iron, and those made of clay.

(7) Things allowed—

The use of the following articles was allowed — Scissors, needles, needle-

case made of bamboo, a framework to lay out the *cīvara* upon under preparation, a thimble made of bones or ivory, or horn, or of reed or of bamboo, or of lac, or of the snell of fruit, or of bronze, a thimble bag, a bag to carry the drugs in, a bag to carry the sandles in, a piece of cloth to strain water, strainer fixed on to a ladle, a regulation waterpot, double strainer, filter, mosquito curtains

(8) Cloister and bath-room —

Now at that time in Vesālī, the monks continued receiving rich food daily for a period of time. This made them sick with superfluity of humours in their body. The royal physician Jīvaka Komārabhacca requested the Buddha to approve the use of cloister and of bath-room for the monks, which would help them in keeping fit.

(9) *Pattamkkujjana* —

Vaddha, the Licchavī, was incited by the bad monks, Mettiya and Bhummajjaka, to bring a false allegation against the Venerable Mallaputta, of having an illicit connection with his wife. The matter was brought to the notice of the Buddha. He ordered the monks to pass a resolution of *Pattamkkujjana* against the lay disciple Vaddha, turning down the bowl before his house, expressing thereby their dissatisfaction towards him for his unbecoming behaviour. Vaddha, the Licchavī, was put to remorse by this. He approached the Buddha and confessed his guilt and gave him the assurance of his best efforts to correct himself, and begged pardon. The Buddha ordered the monks to grant him a release from the punishment, and to pass a resolution of *Pattamkkujjana* or turning up the bowl before the house of the Licchavī.

(10) Nail-cutter —

A monk who had long finger-nails went on his round for alms. A certain woman said to him -- "Come along, sir, and have connection with me." The monk did not agree to it. The woman scratched her limbs with her own nails and cried out that she had been ill-treated by the monk, and the people running up seized him. This was reported to the Buddha. He forbade growing long nails.

At that time the monks tore off their nails with the nails, bit them off with their teeth, or rubbed them down against the walls. The Buddha disallowed all these. The use of nail-cutters was recommended.

(11) Razor:—

The Buddha allowed the use of razors, of hone to sharpen the razors

on of powder prepared with Sīpatika-gum to prevent them rusting, of a sheath to hold them in, and of all the apparatus of a barbar

(12) Compulsory use of girdle while going out —

At that time a certain monk entered the village for alms without a girdle on, and, on the road, his under-garment fell down. The people jeered at him and he was put to shame. The use of a girdle was, therefore, made compulsory while going out. The use of girdles for fashion was, however, prohibited.

(13) One's own language —

At that time there were two Brāhmin-brothers, Yamelu and Tāḷula, who had joined the Order. They proposed to render the Word of the Buddha in *Chandas*, the Vedic Sanskrit. The Buddha did not approve of it. He said—"I allow you, O Bhikkhus, to learn the word of the Buddha each in your own language."

(6) **Senāsana-Khandhaka**

This chapter deals with the construction of monasteries, provisions of furniture and allotment of seats to the Bhikkhus.

With the permission of the Buddha, the Sheriff of Rājagaha built sixty monasteries for the Order. The Buddha accepted the gift dedicated to the use of the monks of the four directions, whether now present or hereafter to arrive.

As needs arose, the equipments such as these were approved—door, door-posts, lintel, hollow for the door to revolve on, rings on the door for the bolt to work along in, a pin to secure the bolt by, keys of three kinds—made of bronze or hard wood or horn, windows, window-blinds, shutters, wooden cots, bedsteads made of laths of split bamboos, pegs on the wall, bamboos and strings for hanging the robe, verandahs, covered terraces, moveable screen, a dining hall, a water room, fences round the monastery, a store-room, a fire-room.

Anāthapīṇḍika —

Anāthapīṇḍika was staying with the chief merchant of Rājagaha, whose sister was married to him. He heard that a Buddha had appeared, and became anxious to see him. At night he went to bed with his thoughts so much bent upon the Buddha that thrice in the night he got up, thinking that the day had dawned. Early in the morning, he came to Sītavana and paid his

respects to the Buddha He offered an invitation to Him with the assembly, to spend the four months of rainy season at his place at Sāvattṭhi When he went back he examined all the region* round about it, saying—"Where now shall I fix the place for the Blessed One to stay in, not too far from the town and not too near, conveniently approached, easily accessible for all who wish to visit him, by day not too crowded, by night not exposed to too much noise and disturbances, solitary and suitable for the abode of a monk" ?

And, Anāthapīṇḍika saw that the garden of Prince Jeta was very much suitable for the purpose But, the Prince was not ready to sell it, even if, he said, it was covered with coins of gold Anāthapīṇḍika agreed to pay a price as high as that He took the garden and built a magnificent monastery over it, which was named both after him and Prince Jeta

The Buddha found this place very suitable for him, and, since then, his headquarters were, so to say, shifted from Rājagaha to Sāvattṭhi

According to Seniority— At that time, the Buddha, accompanied by the assembly of monks, was proceeding on towards Sāvattṭhi from Vesālī The Chabbaggiya Bhikkhus went on in front and occupied the accommodations in the monasteries

And, as no room was available, Sāriputta had to spend the night outside at the foot of a tree The Buddha expressed his disapproval at it and said —

"I enjoin upon you, O Bhikkhus, that paying of reverence, rising up in reverence, salutation, proper respect, and apportionment of the best seat and water and food shall be according to seniority To illustrate it, he narrated the story of Tittira-jātaka—

Long ago, there was a great tree on the Himalayas, near which there dwelt three friends—a partridge, a monkey and an elephant They wanted to know which of them was seniormost in age The elephant said—"Friends, when I was very young I used to walk over this banyan tree, keeping it between my thighs, and its top brushed against my stomach So far back, friends, can I remember" The monkey said, "Friends, I remember to have gnawed the tender top of this tree, sitting before it, when I was young So far back I can remember" The partridge said — "Friends, there was formerly a lofty banyan tree in yonder open space One day, after eating one of

its fruits, I voided the seed here, and from that this banvan tree grew up So I must be older than either of you ” Thenceforth, the elephant and the monkey did honour to the partridge

Appointment of officer— Appointment of the following officers was approved by the Buddha— *Bhattuddesaka*, one in charge of arrangements for meals, *Sayanāsana paññāpaka*, one in charge of allotting seats, *Bhandāgārīka*, storekeeper, *Cīvarapaṭiggāhaka*, the distributor of robes *Yavāgu-bhājaka*, the distributor of gruel *Phalabhājaka*, the distributor of fruits, *Khajjabhājaka*, the distributor of eatables, *Ārāmaṇapasaḥa*, one in charge of the servants in the monastery, *Sāmaṇera-pasaḥa*, one in charge of the novices

(7) **Saṅghabhedaka - Khandhaka**

This chapter deals with the ordination of Devadatta and others, and schism in the Order

At that time the Buddha dwelt at Anupiya, a townlet of the Mallas. Then, Mahānāma, the Sākya-prince, told his brother Anuruddha—“Dear, I am going to join the Order of the Buddha. You should take charge of the house, the land and its cultivation. First you have to get your fields ploughed, then you have to get them sown, then you have to get them irrigated, then you have to get the weeds pulled up, and then you have to get the harvest garnered. And, you have to do just the same the next year, and the same all over again the year after that.”

“Then, you yourself, O brother,” said Anuruddha, “stay at home and do all these. Let me go and join the blissful Order of the Buddha.”

Ultimately, both of them came out and joined the Order. The Sākya-king Bhaddiya and the four Sākya young men of high birth— Ānanda, Bhagu, Kimbila and Devadatta also renounced home and became monks. Their barber, Upālī, also followed them to their new life of homelessness.

The Buddha gave ordination first to Upālī and then to the princes, making him senior over them. They had to do honour to him as their Elder.

Devadatta began to bear a grudge against the Buddha. He showed his miraculous powers to Prince Ajātasattu and won him in his favour. They joined together and made plots against the life of the king Bimbisāra, as also of the Buddha. Ajātasattu was caught with a dagger under his garment when he had stealthily entered the apartment of the king, with evil intention.

Ruffians were appointed by them to kill the Buddha, but they failed in their attempt. Devadatta himself rolled a heavy stone down on the Buddha, while he was passing under the Gijjhakūta. The stone dashed against a rock and was broken into pieces and, a splinter struck the feet of the Buddha and caused bleeding. On a different occasion, Devadatta got a mad elephant let loose upon the Buddha, while he was going through a lane in Rājagaha, but, when the beast approached him, it knelt down and paid honour to him.

Then, Devadatta, jointly with some bad monks, like Kokālika, Katamodakatissa and Samuddadātta, the son of Khandadevī, devised means to defame the Buddha, by requesting him to accept five principles for the regulation of the monastic life, namely—(1) monks must dwell in forest, never in a village or town, (2) monks must live on begging alms, never accept an invitation, (3) monks must use only such robes that are made with picked-up rags, (4) monks must dwell only under trees, never enter a building, (5) monks must abstain totally from taking non-vegetarian diet. As these conditions were not practicable, the Buddha did not give his acceptance. This they took as an occasion to declare that the Buddha and his followers fell short of the high ideals of a monk's life.

Devadatta approached venerable Ānanda, while he was going in Rājagaha, and told him that he had separated himself from the Order of the Buddha and that he was going to hold an *Upasatha* separately of his own, and that he would lead an organisation separate from that of the Buddha.

He took away a group of monks under him and was staying on the Gayāsīsa Hill with them. Sāriputta and Moggallāna were deputed by the Buddha to see where they had gone. Devadatta saw them and thought that they were coming to join him. He greeted them lovingly and offered respectable seats to them. While preaching to his followers, Devadatta, imitating the Buddha, laid himself down and asked Sāriputta to continue on with the preaching. Devadatta fell asleep. Sāriputta and Moggallāna preached to the monks and removed their doubts. While Devadatta lay snoring, they came out and approached the Buddha to beg pardon for their folly. When Devadatta got up and found himself alone, he was so much excited in despair that he vomitted hot blood then and there.

(8) **Vatta - Khandhaka**

This chapter deals with the duties of a monk and his etiquettes while entering a monastery or going out of it, and general rules to be observed while taking food.

(1) Duties of the incoming monks—

The Buddha was staying in the Jetavana monastery of Anāthapīṇḍika at Sāvattṭhi

At that time the incoming monks entered the monastery with their sandals on, or with open umbrellas, or with their heads muffled up, or with their upper robe carried in a bundle on their heads, and they did not salute the resident-monks senior to them

The Buddha pointed out that all these were bad manners, and, he established a rule of conduct for incoming monks to a monastery. They ought to take off their slippers at the entrance, put down the umbrella, arrange their robes properly, enquire about the places of bath and privy, salute the resident monks senior to them, knock at the door and wait before entering the room, broom the yard and clean the room, arrange the furniture properly, remove the cobwebs and follow all such etiquette of the monastery

(2) Duties of a resident monk—

The resident monks should welcome the incoming monks, salute them if they are senior, show them round the monastery, offer them water and such other things required by one on arrival at a place, allot seats to them, introduce them to the people of the locality and make such other arrangements necessary for their comfort

(3) Duties of a departing monk—

He should put back the articles of the monastery in order, close the doorways and lattices, hand over the charge to a resident monk, keep the furniture safely, pile up the bedding in a bundle on the cot, take leave of the resident monks and observe such manner of good behaviour that is required on the occasion

(4) Thanks-giving after meals—

After taking their meals offered by the laity, one of the monks should speak some befitting words expressing thanks and offering blessings

(5) Rules to be observed while going for a meal—

The monk should put on the robes properly when going for a meal, wash his hands, take his bowl and proceed on to the village slowly and carefully.

He should go with downcast eye, not laughing or speaking loudly, not swaying his body or his arms or his head about. When seated in the house, he should hold the bowl carefully with both the hands, he should pour water without splashing. The alms are to be accepted mindfully, paying attention to the bowl, with proportionate curry. And the senior monk should not begin to eat until rice has been served out to all. One should not keep gazing in the bowl of others. The mouth is not to be opened till the morsel is brought close to it. When eating, the whole hand is not to be put into the mouth. One should not talk when the mouth is full, nor put the tongue out, nor smack the lips, nor make a hissing sound as he eats, nor lick his fingers or bowl or lips. The glass of water should not be held with the right hand soiled with food. The senior monk should not take water to rinse his hands until all have finished eating. While returning, the junior monks should go first and then the senior ones.

(6) Rules to be observed while going to collect alms—

A certain Bhikkhu, on his round for alms, entered a dwelling without noticing where he was going to, and he passed into an inner chamber of a house where the lady of the house was lying asleep with disordered cloth. Her husband, coming from outside, got suspicious and fell upon the Bhikkhu and beat him severely. A monk must, therefore, enter the village very mindfully. He should not go in or come out roughly. He should not stand too far nor too near. When food is being given to him, he should lift up the corner of the robe covering the bowl, take the bowl in both his hands, and receive the food into it. He should not look into the face of the woman who is offering the food. After the food has been given, he should cover up the bowl with the corner of his robe and turn back slowly and carefully.

(7) Duties of a monk dwelling in the woods—

A monk, who is dwelling in the woods, should get up early in the morning, put his bowl in the bag, hang it over his shoulder, put on his slippers, keep the articles in order, close the doorway and lattice, and go to the village for alms.

At his hut, he should keep water, fire, walking stick and such other necessary articles. He should learn the stations of the moon in the constellation and should know the directions of the sky.

(9) Pātimokkhaṭṭhapaṇa - Khandhaka

Once the Buddha was staying at Sāvattṭhi in the Pubbārāma mansion of Migāramātā. There, he was sitting surrounded by his disciples late at night. Venerable Ānanda requested him to recite the Pātimokkha to the Bhikkhus. The Buddha said that he would not do so in an assembly attended by a monk who was not pure. Moggallāna, with his superhuman power, saw who that impure monk was, and turned him out forcibly. The Buddha, then, recited the Pātimokkha to the Bhikkhus and said—“Now, hence forth, I, O Bhikkhus, will not hold Uposatha, nor will recite the Pātimokkha, you yourselves, O Bhikkhus, henceforth hold Uposatha and recite the Pātimokkha.”

(10) Bhikkhunī - Khandhaka

While the Buddha was staying in the Sākya country at Kapilavattṭhu in the Nigrodhārāma Monastery, Mahāpajāpatī Gotamī appealed to him to allow the women to join the monastic life, but, it did not meet the sanction of the Master.

From Kapilavattṭhu, the Buddha came over to Vesālī and was staying in the Mahāvana, in the Kutāgāra Hall. Mahāpajāpatī Gotamī got her head shaven, put on the yellow robe and set out with a number of Sākya ladies for Vesālī to press her claims for the sanction of a Bhikkhunī Order. The Venerable Ānanda pleaded before the Buddha in favour of Gotamī, and, at last, succeeded in obtaining his permission.

The Buddha, however, said —“If, Ānanda, women had not received permission to come out and join the homeless life of the Order, the Dhamma would have stood fast for a thousand years. But, since, Ānanda, women have received that permission, the Dhamma will now stand fast for only five hundred years.”

The Buddha allowed the Pātimokkha to be recited to the Bhikkunis. At first, the Bhikkhus used to recite the Pātimokkha to the Bhikkhunis; but, later on, the Bhikkhunis themselves were allowed to do it amongst themselves. They were also allowed to make confession of their transgressions amongst themselves at the Uposathas, and to carry on all the monastic proceedings as approved for the Bhikkhu Sangha.

The Bhikkhunis were disallowed to wear long decorative girdles, to get their bodies massaged and rubbed, to anoint their faces, to use face-powder or

pomade, to make tattoo mark on their face or body, to witness theatrical performances and entertainment, to wear robes of bright colour to dwell in the woods, to bathe in a steambath (jantāghar), to bathe against the stream, to bathe at a bathing place used also by men

(11) **Pañcasatikā - Khandhaka**

This chapter deals with the proceedings of the First Buddhist Council held at Rājagaha during the reign of King Ajātasattu

The Venerable Mahākassapa was informed of the demise of the Master by an Ājīvaka who was returning from Kusinārā with a Mandāra flower in his hand. While other monks were aggrieved at it, a monk ordained in his old age, called Subhadda, spoke out—"Enough, Sirs, weep not, neither lament. We are well rid of the Great Samana. We used to be annoyed by being told, 'this becoms you, this becoms you not.' But, now we shall be able to do whatever we like, and what we do not like, that we shall not have to do."

Venerable Mahākassapa addressed the Bhikkhus—"Come, Sirs, let us chant together the Dhamma and the Vinaya, before Adhamma is spread and Dhamma is put aside."

Then, requested by the Sangha, Mahākassapa selected five hundred Arahant Bhikkhus less one to take part in the council. One seat was kept reserved for Ānanda who had been a personal attendant of the Buddha for a very long time and had heard him more than any one else. As he had not attained Arahant-hood so long, he could not be then included in the list. He was, therefore, given leave to exert and attain to this stage.

King Ajātasattu made necessary preparations for the convention of the council at Rājagaha on the Vebhāra Hill in front of the Sattapanni cave. A complete collection was made of the word of the Buddha. As five hundred monks took part in it, the council was called Pañcasatikā.

The venerable Ānanda acquainted the council that, during his last hours, the Buddha had declared to him that, later on, if the Order would think fit, it might set aside the minor rules laid down by him. Then, there arose a discussion as to what rules are to be regarded as minor. It was decided that, out of reverence for their Master, all of the rules taught by him be retained and followed. The Buddha had wished the Order to inflict a

punishment of general social boycott on the monk Channa, saying —“Let Channa, the monk, Ānanda, say whatever he may wish, but the Bhikkhus should neither speak to him, nor exhort him, nor admonish him ” Asked by the Order, the Venerable Ānanda went to Kosambi and executed this punishment on Channa Since then, Channa began to lead an exemplary life of discipline and devotion, and attained to the highest stage of saint-hood

At Kosambi, the Venerable Ānanda accepted a gift of five hundred robes offered by the queens King Udena wondered what he would do with such a huge quantity of robes, and asked —“What does your reverence intend to do with these five hundred robes” ?

“I shall divide them, O Mahārāja, among those of the Bhikkhus whose robes are worn out ”

“And what do you intend, Venerable Sir, to do with the worn out robes” ?

“Of those, Mahārāja, we shall make counterpanes ”

“And what do you intend to do with the old counterpanes” ?

“Of those, Mahārāja, we shall make bolster cases ”

“And what do you intend to do with the old bolster cases” ?

“Of those, Mahārāja, we shall make carpets ”

“And what do you intend to do with the old carpets” ?

“Of those, Mahārāja, we shall make towels for the washing of the feet.”

“And what do you intend to do with the old towels” ?

“Of those, Mahārāja, we shall make dusters ”

“And what do you intend to do with the old dusters” ?

“Those, Mahārāja, we shall tear in shreds, beat up with mud, and use them for making flooring of clay”

Then king Udena thought “These disciples of the Buddha make general use of every thing in a conscientious way, and take nothing as one man’s private property ” And he presented other five hundred pieces of cloth to the Venerable Ānanda

(12) **Sattasatikā-Khandhaka**

THIS Chapter deals with the proceedings of the second Buddhist Council held at Vesālī, a century after the demise of the Buddha. The Vajjiputtaka monks of Vesālī began to promulgate ten practices, *dasa vatthūn*, that were not in keeping with the true spirit of the Vinaya rules. These were—

(1) Singilona-kappa—or it is permissible to stock a quantity of salt in horn, to be used whenever required during meals

(2) Gāmantara-kappa—or it is permissible to go to have a second meal in the same village after having finished one

(3) Dvanguḷa-kappa—or it is permissible to take food till the sun has gone below for an inch after mid-day

(4) Āvāsa-kappa—or it is permissible to perform Uposatha at more than one place in the same *sīmā*

(5) Anumati-kappa—or it is permissible to perform a legal procedure in the Order even if some of the members are absent, in the anticipation of their sanction

(6) Ācinna-kappa—or it is permissible to accept the authenticity of a practice merely because it has been followed by one's teacher and teacher's teachers

(7) Amathita-kappa—or it is permissible to take half fermented milk even after having taken a meal of the day

(8) Jalogi-kappa—or it is permissible to take unfermented toddy

(9) Adasaka Nisīdana—or it is permissible to use a cushion that has no fringes

(10) Jātarūparajata-kappa—or it is permissible to accept coins dropped in a pot of water

The Venerable Yasa Kākandakaputta happened to visit Vesālī while on tour in the area. He saw the Vajjiputtaka monks collecting money from the laity offered to them in pots of water. As these practices were degenerating the ethical standard of the order, Yasa took upon himself to organise a strong protest against them with the help of the leading Elders of the country. Venerable Sambhūta Sānavāsī, sixty Arahāt monks of Pāvā, fifty eight monks of Avantī Dakkhiṇāpatha, Venerable Revata of Soreyya, and such other

eminent leaders joined hands with Yasa. At that time the senior-most Elder was Venerable Sabbakāmi, a direct disciple of venerable Ānanda himself, 110 years old.

The Vajjiputtaka monks, the deviators, were also not sitting idle. They tried their best to strengthen their side and actually succeeded in gaining a number of supporters.

To avoid the disorder and confusion that had arisen in the general meeting, a select-committee was appointed to go into the details of the controversy, consisting of four monks of the east, namely Ven. Sabbakāmi, Sāliha, Khujjasobhita, Vasabhaḡāmika, and four of Pāvā, namely Venerables Revata, Sambhūta Sānavāsī, Yasa Kākandaputta and Sumana.

A Great Council was held at Vālukārāma, attended by seven hundred Bhikkhus, which declared the ten practices of the Vajjiputtaka monks as against the Vinaya.

3 Jain Parallels

It is important to note that it was the urge for self-purification, either of a person or of a community, on which the entire code of the Vinaya was based.

The code does not hold good for a monk who is lacking in this urge. Thus, the different punishments, laid down for the different transgressions, are primarily self-imposed atonement, self-corrective in nature and purpose.

This is true with the monastic discipline both of the Buddhists and the Jains. The Jain Āgamas give a list of ten such atonements — Ālocanā, Padikkamana, Tadubhava, Vivega, Viusagga, Tava, Cheya, Mūla, Anavatthappa, Pārāñciya.

The '*Sanjyanā*' *pāyacchitta* was prescribed in the case of the commitment of more than one transgression regarding food.

The method of purifying the transgression was called the '*Panhānar visuddhi*', which involved fasts of various magnitude in different seasons for a total period of six months.

The Jain monk was allowed to get such clothes as were not needed by the householder. In case he did not get proper clothing, he was permitted to sew several pieces together.

The set of requisites was called '*bhandaga*,' a word that is equally familiar in the Buddhist canon, for, a monk who accumulates much articles is called

The begging-bowl of the Jain monk was made of gourd (*lau*), or of wood (*dāru*), or of clay (*matṭiya*) He was not allowed to use bowl made of iron, tin, lead, silver, stone

Umbrellas, chawries and shoes were strictly disallowed

The *Oghaniryukti* refers to a number of other articles in connection with the use and preservation of the begging bowl such as—

Pattābandha—A string to bind the bowl

Pāyatthāvana—This was meant to protect the pot from dust The pot was kept over it and hence it served the purpose of a base for the pot

Gocchaga—A small broom used in cleaning the pot-clothes

Pāyakesariyā—made of cotton, for cleansing the pot

Similar reference is made of articles connected with the use and preservation of the *rayaharana*, a woolen brushing stick, a distinctive belonging of a Jain monk, and articles, namely—*danda*, *latthi*, *vilatthi*, *vidanda*

In prescribing rules of conduct for the various occasions in the every day life of the monks, it is interesting to note, the Jain code is very much parallel to the Buddhist one Thus, for example, the Gamika Vatta, of the eighth Khandhaka, may be very well compared to the corresponding reference in the Jain texts

The records provide accounts of historic conventions of the Great Councils of the Jain Elders held at different centres in the country, with almost the same purpose and preparation as those of the Buddhist 'Sangitis' These were—

Pāṭalīputra—The Jains believe that the Ganadharas or the chief direct disciples had made systematic collection of the teachings of the Master and that the knowledge of these texts were gradually lost, and only a single Ganadhara could hand it down to posterity The tradition of Jain scripture had suffered very much when the monks were compelled to migrate to distant places due to a long famine in Magadha during the reign of Chandragupta Maurya When the famine was over and normal conditions prevailed, a council was summoned by Sthūlabhadra at Pāṭalīputra early in 3rd century B C, to collect and co-ordinate the extinct portions of the canon ¹

Mathurā—In the fourth century A D, Jainism had to meet another

1. S. Deo—History of Jain Monachism—P 18.

hard blow when, again, a serious starvation had taken place which resulted in the death of many Jain monks. At the end of the famine, a Second Council was held at Mathura under the presidentship of Arya Skandila and whatever remnant of the knowledge of the canon was available was collected together.¹

Valabhi—Two councils were held at Valabhi, one in 501 A D under the presidentship of Nāgārjunasūri, and the other in the beginning of the 6th century A D under the presidentship of Devardhigani Ksamāsāmana. This council made sincere efforts to collect all available materials, and it was then finally written down.

Supernatural Powers—

Similar to the description of the Venerable Dabba Mallaputta, in the Samatha-Khandhaka, who used to throw flashes of light from the tip of his fingers by his supernatural powers, we come across references to feats performed on similar occasions by the Jain monk, Sangamasūri.

The Jain attitude towards the possibility and desirability of practising supernatural powers is very much similar to that of Buddhist ideals. The Ācārāṅga Sutta expressly discourages monks exhibiting feats of supernatural powers. It is only in the post-Anga texts and Nirvyūktis that we come across instances of monks taking recourse to such practices.

4. The Present Edition

This presents a co-ordinated edition in Devanāgarī of the second book of the Vinaya Pīṭaka, the Cullavagga, based on the following versions of the text :—Burmese - Chatthasangāyana publication, 1956, Sinhalese - edited by Rev Bentola Saddhatissa Thera 1928, Siamese - Mahāmakūṭa Government publication, 1926, Roman edited by Hermann Oldenberg, 1880.

For preparing our MSS, we have adopted the Chatthasangāyana edition as our basic text, an edition that has been brought out by the efforts and sanction of an international Sangha constituting of the zealous holders of the orthodox Theravāda tradition. Very often, we have agreed in selecting the readings and in paragraph-arrangement, but, we have broken new grounds by providing a system of headings and sub-headings, and adopting a method of punctuation, thereby making the text more useful for the modern reader.

1 Weber—I A Vol XVII P 282.

(a) Headings

In the old-fashioned books, no headings have been given in the beginning of a section. Instead, it is at the end that we have words like *antthitāṃ*. But, to the modern reader, this presents a difficulty in forming a complete picture of the text as an organic unity. We have, therefore, ventured to provide headings, numbered and arranged, with the purpose of bringing to relief the order and sequence in the parts of it. As far as possible, the headings have been constructed with words picked up from the body of the text, the chief objective being to indicate at the outset what does the section contain. Our readers should note that they have been supplied by us and that they do not belong to the original text.

The principal headings have been printed in 16pt Mono Black and are numbered, with the article sign. Notable heads contained in it have also been printed in 16pt Mono Black, but have not been numbered. The sub-headings have been serially numbered either in figures or in letters and have been printed in 14pt Mono Black. Headings, still subordinate to it have been numbered and printed in 12pt Mono Black. In the folio of odd pages, it is only the principal headings that have been mentioned, not the subordinate ones.

(b) Selection of readings

In selecting a reading for our text out of the variants available, philological justification, no doubt, has been the chief consideration, but, at the same time, we have not lost sight of the importance of the historical usage. When different forms are both grammatically correct and current in use, we have put one in the text and mentioned the others in the foot-note. In such cases, selection of one form does not mean the rejection of others.

(c) Punctuation marks

Originally, no punctuation marks were used in Pāli, except, perhaps, one for full-stop. The Siamese edition has followed the same tradition. But, as the syntax of Pāli is, at times, so very difficult and complicated, the use of the modern marks of punctuation is decidedly advantageous in making out the meaning explicit and in bringing out clearly the interconnections between the different constituent clauses and phrases, which, in their absence, would have remained obscure, if not misleading. We have, therefore, used all the modern marks freely, not in a mechanically rigid manner, but, only with a view to

facilitating the correct understanding of the sentences And in this, we have tried to be systematic and consistent

The following marks have been used — full-stop of Devanāgarī (।), comma (,), Colon (:), semicolon (;), note of interrogation (?), note of interjection (!), hyphen (-), dash (—), double inverted commas (“ ”), and single inverted commas (‘ ’)

In the first volume of this series, the Mahāvagga, we used inverted commas to denote a reported speech only where it was preceded by a reporting verb But, now, we have decided to use them even where the reporting verb has not been mentioned The quotation of a principal reported speech has been indicated by the use of double inverted commas, whether preceded by a reporting verb or not, the quotation of a subordinate speech, contained in it, has been indicated by the use of single inverted commas, and, the quotation of speech or speeches contained even in that has been indicated not by inverted commas but simply by the use of a dash after its reporting verb Fresh paragraphs occurring in the principal reported speech have been opened with double inverted commas, and, those occurring in the subordinate speech have been opened with single inverted commas

(d) *Abbreviations*

In the foot-note, the abbreviation रो० stands for the Roman edition, सं० for the Sinhalese edition, स्या० for the Siamese edition and म० for the Burmese edition

In the margin, the abbreviation ‘R’ stands for the Roman, and ‘B’ for the Burmese edition They indicate that the page number put by its side begins from that line Reference to the page numbers of the Roman edition will facilitate the use of the P T S Pālī English Dictionary, as well as other modern publications in or on Pālī in which references are made to the books of the Roman edition

(e) *Corner reference*

On odd pages of the book, the corner numbers refer to the Chapter, article and paragraph occurring at the end of the page; and on even pages they refer to those occurring at the beginning of the page

(f) *Spelling*

About the mode of our spelling, it is necessary to note that we have generally treated the indeclinable particles *va*, *pi* and *ti* as independent words, as the initial vowels of *eva*, *api* and *iti* are very often dropped in Pālī,

The Parasavarna combination has essentially been made when occurring in the same words, as—*Sangha*, *Kiñci*, *Pañca* etc. At other places, this combination has been generally avoided as—*evam pi*, *kammam ti* etc. But, to show that the other forms are also grammatically valid, we have, on occasions, used this form also—*evampi*, *kammanti* etc.

Some western editors have accepted the same method of spelling, but, in cases where 'ti' is preceded by 'i' or 'pi' by 'a' they have applied the Sanskrit rule of sandhi—*akah savarne dīghah*, and have spelt the indeclinable particles together with the preceding words, as - *desesīti* and *tassāpi*. But, in such cases also, we have spelt them separately, as — *desesī ti* and *tassā pi*. The lengthening of the preceeding vowels before *ti* and *pi* may well be explained by the rule—*Byañjane dīgharassā* (Moggalāna 1 33), which allows lengthening of a short vowel, if it preccedes a consonant, as in — *munī+care=munīcare*; *Khanti + paramam = Khantī paramam*, *Gotama+ti = Gotamā ti*, *Hoti+ti = Hotī ti*

* *

* *

* *

Since there had been frequent gaps of long intervals in receiving proofs from the press, the printing of the book took more than an year to be completed. The proofs were read by Sri L N Tiwari and Sri Birbal Sharma, of our editorial staff, who have creditably maintained a uniformity throughout

Bhikkhu J Kashyap

THE PĀLI ALPHABET IN DEVANĀGARĪ AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

अ a आ ā इ i ई ī उ u ऊ ū ए e ओ o

CONSONANTS WITH VOWEL "A'

क ka	ख kha	ग ga	घ gha	ङ na
च ca	छ cha]	ज ja	झ, ञ jha	ञ ña
ट ta	ठ ṭha	ड da	ढ dha	ण na
त ta	थ tha	द da	ध dha	न na
प pa	फ pha	ब ba	भ bha	म ma
य ya	र ra	ल la	व va	स sa
	•	ह ha	ळ la	अ ङm

VOWELS IN COMBINATION

क ka	का kâ	कि ki	की kī	कु ku	कू kū	के ke	को ko
ख kha	खा khā	खि khī	खी khī	खु khu	खू khū	खे khe	खो kho

CONJUNCT-CONSONANTS

क्क kka	क्ञ ñca	क्द dva	क्ब mba
क्ख kkha	क्छ ñcha	क्य dhya	क्भ mbha
क्य kya	क्ज ñja	क्घ dhva	क्म mma
क्रि kri	क्झ, क्झ ñjha	क्त nta	क्य mya
क्ल kla	ट्ट, ट्ट tta	क्त्वा ntva	म्ह mha
क्व kva	ट्ठ, ट्ठ ttha	क्थ nthā	क्य yya
क्य khya	ड्ड, ड्ड dda	क्द nda	क्य yha
क्ख khva	ड्ढ, ड्ढ ddha	क्द्र ndra	ल्ल lla
ग्ग gga	ण्ट nta	क्ध ndha	क्य lya
ग्घ gggha	ण्ठ nthā	क्न nna	ल्ह lha
ग्य gya	ण्ड nda	क्य nya	व्ह vha
ग्र gra	ण्ण nna	न्ह nha	स्त sta
ङ्क nka	ण्ह nha	प्प ppa	स्त्र stra
ङ्ख nkha	त्त tta	प्फ ppha	स्न sna
ङ्ग, डग nga	त्थ ttha	क्य pya	स्य sya
ङ्घ nggha	त्वा tva	क्ल pla	स्स ssa
क्ञ cca	क्य tyā	क्ब bba	स्म sma
क्छ ccha	त्र tra	क्भ bbha	स्व sva
ज्ज jja	द्द, द्द dda	क्य bya	ह्य hma
ज्झ, ज्झ jjha	द्ध ddha	क्त्र bra	ह्व hva
क्ञ ñña	क्य dya	क्म mpa	ह्ल lha
क्ह ñha	द्र dra	क्म mpha	

ī = ā; f = i, ī = ī, u = u, ū = ū, e = e; 0 = 0

१	२	३	४	५	६	७	८	९	०
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

चुल्लवग्गपालि

सूची

	पिट्ठङ्का		पिट्ठङ्का
१ कम्मक्खन्धकं		अट्टारसवत्त	३७
§ १ तज्जनीयकम्म	३	नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसक	३८
अधम्मकम्मद्वादसक	५	पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसक	३९
धम्मकम्मद्वादसक	७	§ ५ आपत्तिया अदस्सने उक्खेप-	
आकङ्खमानछक्क	९	नीयकम्म	४०
अट्टारसवत्त	१०	अधम्मकम्मद्वादसक	४१
नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसक	१०	धम्मकम्मद्वादसक	४२
पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसक	११	आकङ्खमानछक्क	४३
§ २ नियस्सकम्मं	१२	तेचत्तालीसवत्त	४३
अधम्मकम्मद्वादसक	१४	नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब-	
धम्मकम्मद्वादसक	१५	तेचत्तालीसक	४५
आकङ्खमानछक्क	१६	पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसक	४६
अट्टारसवत्त	१७	§ ६ आपत्तिया अप्पटिकम्मे	
नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसक	१७	उक्खेपनीयकम्म	४८
पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसक	१८	अधम्मकम्मद्वादसक	४९
§ ३ पब्बाजनीयकम्म	१९	धम्मकम्मद्वादसक	५०
अधम्मकम्मद्वादसक	२५	आकङ्खमानछक्क	५१
धम्मकम्मद्वादसक	२६	तेचत्तालीसवत्त	५१
आकङ्खमानचुट्सक	२७	नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसक	५३
अट्टारसवत्त	२९	पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसक	५३
नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसक	३०	§ ७ पापिकाय दिट्ठिया अप्पटि-	
पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसक	३१	निस्सग्गे उक्खेपनीयकम्म	५५
§ ४ पटिसारणीयकम्म	३२	अधम्मकम्मद्वादसक	५८
अधम्मकम्मद्वादसक	३५	धम्मकम्मद्वादसक	५८
धम्मकम्मद्वादसक	३६	आकङ्खमानछक्कं	५९
आकङ्खमानचतुक्क	३६	तेचत्तालीसवत्त	६०

	पिठङ्का		पिठङ्का
नप्पटिप्पस्सम्भेतव्वतेचत्तालीसक ६१		मानत्तचारिकमूलाय-	
पटिप्पस्सम्भेतव्वतेचत्तालीसक ६२		पटिकस्सनादि	१०५
§ ८ तस्सुद्धान	६३	अब्भानारहमूलाय-	
२. पारिवासिकक्खन्धकं		पटिकस्सनादि	१०५
§ १ पारिवासिका	६७	पक्खप्पटिच्छन्नअब्भान	१०६
§ २ मूलायपटिकस्सनारहवत्त	७१	§ २ परिवासो	१०६
§ ३ मानत्तारहवत्त	७४	अग्घसमोधानपरिवासो	१०६
§ ४ मानत्तचारिकवत्त	७७	सब्बचिरप्पटिच्छन्न-	
§ ५ अब्भानारहवत्त	८१	अग्घसमोधान	११०
§ ६ तस्सुद्धान	८४	द्वेमासपरिवासो	१११
३. समुच्चयक्खन्धकं		द्वे मासा परिवसितव्वविधि	११३
§ १ सुक्कविस्सट्ठि	८६	सुद्धन्तपरिवासो	१२२
अप्पटिच्छन्नमानत्त	८६	§ ३ चत्तालीसक	१२४
अप्पटिच्छन्नअब्भान	८७	§ ४ छत्तिसक	१२७
एकाहप्पटिच्छन्नपरिवासो	८९	§ ५ मानत्तसतक	१२७
एकाहप्पटिच्छन्नमानत्त	८९	§ ६ समूलायसमोधानपरिवास-	
एकाहप्पटिच्छन्नअब्भान	९१	चतुस्सत	१३२
पञ्चाहप्पटिच्छन्नपरिवासो	९२	§ ७ परिमाणादिवारअट्टक	१३७
पारिवासिकमूलायपटिकस्सना	९३	§ ८ द्वेभिक्षुवारएकादसक	१३७
मानत्तारहमूलायपटिकस्सना	९४	§ ९ मूलायअविसुद्धिनवक	१३९
तिकापत्तिमानत्त	९५	§ १० दुतियनवक	१४१
मानत्तचारिकमूलायपटिकस्सना	९६	§ ११ ततियनवक	१४३
अब्भानारहमूलायपटिकस्सना	९७	§ १२ तस्सुद्धान	१४८
मूलायपटिकस्सितअब्भान	९८	४. समथक्खन्धकं	
पक्खप्पटिच्छन्नपरिवासो	१००	§ १ सम्मुखाविनयो	१५०
पक्खपारिवासिकमूलाय-		कण्हपक्खनवकं	१५०
पटिकस्सना	१०१	सुक्कपक्खनवक	१५२
समोधानपरिवासो	१०२	§ २ सतिविनयो	१५३
मानत्तारहमूलायपटिकस्सनादि	१०३	§ ३. अमूब्धविनयो	१५६
तिकापत्तिमानत्तं	१०४	§ ४ पटिञ्जातकरण	१६२

	पिट्ठङ्का
§ ५ येभुय्यसिका	१६४
§ ६ तस्सपापिय्यसिका	१६५
अधम्मकम्मद्वादसक	१६६
धम्मकम्मद्वादसक	१६६
आकङ्खमानछक्क	१६६
अट्ठारसवत्त	१६७
§ ७ तिणवत्थारक	१६७
§ ८ अधिकरण	१७०
§ ९ अधिकरणवूपसमनसमथो	१७७
सम्मुखाविनयो	१७७
उब्बाहिकाय वूपसमन	१८०
येभुय्यसिकाविनयो	१८२
तिविधसलाकग्गाहो	१८३
सतिविनयो	१८४
अमूब्हविनयो	१८५
तस्सपापिय्यसिकाविनयो	१८७
पटिञ्जातकरण	१८८
तिणवत्थारक	१९०
५ खुद्दकवत्थुक्खन्धकं	
§ १ नहान-विलेपन-नच्च- गीत-बाहिरलोमी- उण्णीधारणादीनि	१९३
§ २ अम्बखादनवत्थु	१९७
§ ३ अहिराजपरित्त	१९८
§ ४ अङ्गजातच्छेदन	१९९
§ ५ पिण्डोलभारद्वाजपत्तवत्थु	१९९
§ ६ चीवरदण्डसत्थकादीनि	२०४
§ ७. थक्कपरिस्सावनानुजानना	२०६
§ ८. नवकम्मनि	२०८
§ ९ वड्डलिच्छविवत्थु	२१३
§ १० बोधिराजकुमारवत्थु	२१६

	पिट्ठङ्का
§ ११ घट-कतक-सम्मज्जनि- पादघसनि-विधूपन- छत्त-सिक्का-दण्डादीनि	२१८
§ १२ रोमन्थकसित्थानि	२२२
§ १३ नखकेसच्छेदन-कण्णमल- हरणादीनि	२२३
§ १४ सङ्घाटिआयोगकाय- बन्धनादीनि	२२५
§ १५ काज-दन्तकट्ट-दवडाह- रुक्खाभिरुहन	२२७
§ १६ सकनिरुत्तिअनुजानना	२२८
§ १७ तिरच्छानविज्जा-लसुण- खादनादीनि	२२९
§ १८ पस्साववच्च-मालावच्छ- रोपन-दारुभण्डादिकथा	२३०
§ १९ तस्सुद्दान	२३४
६ सेनासनक्खन्धकं	
§ १ विहारानुजानना	२३९
मञ्चपीठादिअनुजानना	२४१
सेतवण्णादिअनुजानना	२४४
पटिभानचित्तपटिक्खेप	२४५
इट्ठकाचयादिअनुजानना	२४५
उपट्टानसालानुजानना	२४६
पाकारादिअनुजानना	२४७
आरामपरिक्खेपानुजानना	२४८
§ २ अनाथपिण्डिकवत्थु	२४९
§ ३ नवकम्मदानं	२५३
§ ४ अग्गासनादिअनुजानना	२५४
तित्तिरजातकं	२५६
अवन्दियादिपुग्गला	२५७

	पिटृङ्का		पिटृङ्का
आसनपट्टिब्राह्मणपट्टिकखेप	२५७	८ वत्तकखन्धकं	
गिहिविकतानुजानना	२५८	§ १ आगन्तुकवत्तकथा	३११
§ ५ जेतवनविहारानुमोदना	२५८	§ २ आवासिकवत्तकथा	३१४
§ ६ आसनपट्टिब्राह्मणादि	२६०	§ ३ गमिकवत्तकथा	३१५
सेनासनगाहापकसम्मति	२६२	§ ४ अनुमोदनवत्तकथा	३१६
§ ७ एकावासएकासनानुजानना	२६३	§ ५ भत्तगवत्तकथा	३१७
§ ८ सङ्घिकवत्थु	२६५	§ ६ पिण्डचारिकवत्तकथा	३१८
§ ९ अविस्सज्जियवत्थु	२६५	§ ७ आरञ्जिकवत्तकथा	३२१
§ १० अवेभङ्गियवत्थु	२६७	§ ८ सेनासनवत्तकथा	३२३
§ ११ नवकम्मदानकथा	२६८	§ ९ जन्ताघरवत्तकथा	३२५
अञ्जत्रपरिभोगपट्टिकखेपादि	२७१	§ १० वच्चकुटिवत्तकथा	३२६
§ १२ सङ्घभत्तादिअनुजानना	२७२	§ ११ उपज्झायवत्तकथा	३२८
भत्तुद्देसकसम्मति	२७२	§ १२ सद्धिविहारिकवत्तकथा	३३२
सेनासनपञ्चापकादिसम्मति	२७३	§ १३ आचरियवत्तकथा	३३६
अप्पमत्तकविस्सज्जकसम्मति	२७४	§ १४ अन्तेवासिकवत्तकथा	३४१
साटियगाहापकादिसम्मति	२७४	§ १५ तस्सुदान	३४५
§ १३ तस्सुदान	२७५	९ पातिमोक्खट्टपनक्खन्धकं	
७ सङ्घभेदकखन्धकं		§ १ पातिमोक्खुद्देसयाचना	३५३
§ १ छसक्यपब्बज्जाकथा	२७६	§ २ अट्ट अच्छरिया महासमुद्दे	
§ २ देवदत्तवत्थु	२८३	धम्मविनये च	३५४
§ ३ पञ्चसत्थुकथा	२८४	§ ३ पातिमोक्खसवनारहो	३५८
§ ४ पकासनीयकम्म	२८८	§ ४ धम्मिकाधम्मिकपाति-	
§ ५ अजातसत्तुकुमारवत्थु	२९०	मोक्खट्टपन	३५९
§ ६ अभिमारपेसन	२९१	§ ५ धम्मिकपातिमोक्खट्टपन	३६२
§ ७ लोहितुप्पादकम्म	२९३	§ ६ अत्तादानअङ्ग	३६७
§ ८ नाळगिरिपेसन	२९६	§ ७ चोदकेन पच्चवेक्खितब्ब-	
§ ९ पच्चवत्थुयाचनकथा	२९७	धम्मा	३६८
§ १० सङ्घभेदकथा	३००	§ ८ चोदकेन उपट्टापेतब्बधम्मा	३६९
§ ११ उपालिपञ्हा	३०५	§ ९ चोदकचुदितकपटि-	
§ १२ तस्सुदान	३१०	सयुत्तकथा	३६९

§ १० तस्सुद्धान	पिट्ठङ्का ३७१
१० भिक्खुनिक्खन्धक	
§ १ महापजापतिगोतमीवत्थु	३७३
§ २ अट्ठ गरुधम्मा	३७४
§ ३ भिक्खुनीउपसम्पदा- नुजानना	३७७
§ ४ महापजापतिया गोतमिया वरयाचनादीनि	३७८
§ ५ पातिमोक्खुद्देसआपत्तिपटि- ग्गहणादीनि	३७९
§ ६ कद्दमोदकओसिञ्चनकाय- दस्सनदण्डकम्मादीनि	३८२
§ ७ ओवादट्ठपन - कायबन्धन- धारणमुखालिम्पन- उम्मद्धानादीनि	३८३
§ ८ लिङ्गदस्सन-आमिसदान- वत्थु	३८६
§ ९ सेनासनआवसथचीवरादि- अनुजानना	३९०
§ १० उपसम्पदाकाले चतुब्बीस- अन्तरायिकधम्मपुच्छादीनि	३९१
§ ११ उपसम्पदाविधि	३९३
§ १२ यथावुड्ढुप्पटिबाहनपवारणा- उपोसथनियमादीनि	३९५
§ १३ यानयायननियमा	३९७
§ १४ दूतेन उपसम्पदानुजानना	३९७
§ १५ अरञ्जविहारपटिक्खेप- नवकम्मादिअनुजानना	३९९
§ १६ गम्भिनिपब्बजिताय दारक- पोसनानुजानना	३९९

§ १७ मानत्तचारिनीवत्थु	पिट्ठङ्का ४००
§ १८ न भिक्खुनिया सिक्खा- पच्चक्खानादि	४०१
§ १९ पुरिसाभिवादनादिनियमा	४०१
§ २० तस्सुद्धान	४०२
११. पञ्चसतिकक्खन्धकं	
§ १ सङ्गीतिनिदान	४०६
§ २ पञ्चन्न भिक्खुसतान सम्मुति	४०६
§ ३ विनयसङ्गायन	४०८
§ ४ धम्मसङ्गायन	४०९
§ ५ खुद्धानुखुद्दकसिक्खापदकथा	४०९
§ ६ आनन्दस्स दुक्कटानि	४१०
§ ७ पोराणत्थेरवत्थु	४११
§ ८ ब्रह्मदण्डकथा उदेनराजवत्थु	४१२
छन्ने ब्रह्मदण्डारोपन	४१४
§ ९ तस्सुद्धान	४१४
१२. सत्तसतिकक्खन्धकं	
§ १ यसत्थेरवत्थु	४१६
यसत्थेरस्स पटिसारणीयकम्म	४१६
समणब्राह्मणानं चत्तारो उपक्किलेसा	४१७
मणिचूळकगामणीकथा	४१८
वज्जिपुत्तकभिक्खूहि यस्स उपेक्खनीयकम्मकरणे- सन्निपातो	४२०
§ २ उभयपक्खेहि पक्खसङ्गह- उय्योगो	४२०
सम्भूतसाणवासित्थेरकथा	४२०
रेवत्थेरवत्थु	४२१

	पिटृङ्का		पिटृङ्का
वज्जिपुत्तकभिक्षूहि रेवतपक्ख-		§ ३ सङ्घत्थेरसब्बकामीवत्थु	४२५
सङ्गहउग्योगो	४२३	§ ४ अधिकरण विनिच्छित्तु	
साब्बहत्थेरस्स परिवितक्को	४२४	सङ्घसन्निपातो	४२७
उत्तरभिक्षुकथा	४२४	§ ५ तस्सुद्धान	४३१

विनयपिटके
चुल्लवग्गो

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

चुल्लवग्गपालि

१. कम्मवखन्धकं

§ १. तज्जनीयकम्मं

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । R 1,
तेन खो पन समयेन पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका B 1
भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका, ये पि चञ्जे भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवाद-
कारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एव वदन्ति—“मा खो तुम्हे,
आयस्सन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलव पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च व्यत्तरा च 5
बहुस्सुततरा च अलमत्तरा च । मा चस्स भायित्थ । मय पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा”
ति । तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय
वेपुल्लाय सवत्तन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छ सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते
उज्झायन्ति खिय्यन्ति^१ विपाचेन्ति—“कथ हि नाम पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना
भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका, ये पि चञ्जे 10
भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका ते
उपसङ्कमित्वा एव वक्खन्ति—‘मा खो तुम्हे, आयस्सन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलव
पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च व्यत्तरा च बहुस्सुततरा च अलमत्तरा च । मा चस्स B 2
भायित्थ । मय पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा’ ति । तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि
उप्पज्जन्ति उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय सवत्तन्ती” ति । 15

२ अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने
एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि—“सच्चं किर, भिक्खवे, पण्डुक-
लोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे R 2
अधिकरणकारका, ये पि चञ्जे भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका
सङ्घे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एवं वदन्ति—‘मा खो तुम्हे, आयस्सन्तो, एसो अजेसि । 20
बलवाबलव पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च व्यत्तरा च बहुस्सुततरा च अलमत्तरा

च । मा' चस्स भायित्थ । मय पि तुम्हाक पक्खा भविस्सामा'ति । तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय सवत्तन्ती" ति^१ "सच्च भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा — "अननुच्छविक'^२, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसानं अननुलोमिक अप्पटिरूपं^३ अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम ते, भिक्खवे, 5 मोघपुरिसा अत्तना भण्डनकारका पे० सङ्खे अधिकरणकारका, ये पि चञ्जे भिक्खू भण्डनकारका • पे० सङ्खे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एव वक्खन्ति — 'मा खो तुम्हे, आयस्सन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलव पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्ततरा च बहुस्सुततरा च अलमत्ततरा च । मा चस्स भायित्थ । मय पि तुम्हाक पक्खा भविस्सामा' ति^४ तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय^५ 10 वेपुल्लाय सवत्तन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं^६, भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय पसन्नान च एकच्चान अब्जथत्ताया" ति ।

अथ खो भगवा ते भिक्खू^७ अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय^८ दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय^९ सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय^{१०} अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स^{११} पासादिकस्स अपचयस्स 15 विरियारम्भस्स^{१२} वण्ण भासित्वा भिक्खूनां तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — "तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो पण्डुकलोहितकान भिक्खूनां तज्जनीयकम्मं^{१३} करोतु । एव च पन, भिक्खवे, कातब्ब । पठमं पण्डुकलोहितका भिक्खू चोदेतब्बा, चोदेत्वा सारेतब्बा, सारेत्वा आपत्ति^{१४} आरोपेतब्बा, आपत्ति आरोपेत्वा व्यत्तेन^{१५} भिक्खुना पटिवलेन सङ्खो आपेतब्बो —

20 ३ "सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्खे अधिकरणकारका, ये पि चञ्जे भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्खे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एवं वदन्ति — 'मा खो तुम्हे, आयस्सन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलव पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्ततरा च बहुस्सुततरा च अलमत्ततरा च । मा चस्स भायित्थ । 25 मय पि तुम्हाक पक्खा भविस्सामा' ति । तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय सवत्तन्ति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनां तज्जनीयकम्मं करेय्य । एसा जत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका

१ अननुच्छविय-रो० । २ अप्पटिरूपं-सी०, म० । ३ भिय्योभावाय-सी० । ४ खो तं-रो०; अथख्वेतं-सी०, स्या० । ५ पण्डुकलोहितके भिक्खू-स्या० । ६ दुब्भरताय-सी० । ७ असन्तुट्ठिताय-स्या०, असन्तुट्ठिया-सी०, रो० । ८ सुप्पोसताय-सी० । ९ धुतस्स-स्या० । १० वीरियारम्भस्स-म० । ११ तज्जनीयकम्म-रो० । १२ आपत्ति-स्या० । १३ व्यत्तेन सी०, रो० ।

००पे० सङ्खे अधिकरणकारका, ये पि चञ्जे भिक्खू भण्डनकारका पे० सङ्खे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एव वदन्ति—‘मा खो तुम्हे, आयस्सन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलव पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्तरा च बहुस्सुतरा च अलमत्तरा च । मा चस्स भायित्थ । मय पि तुम्हाक पक्खा भविस्सामा’ ति । तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय सवत्तन्ति । सङ्खो⁵ पण्डुकलोहितकान भिक्खून् तज्जनीयकम्म करोति । यस्सायस्सतो खमति पण्डुकलोहितकान भिक्खून् तज्जनीयस्स कम्मस्स^१ करण, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

B 4

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका पे० सङ्खे अधिकरणकारका, ये पि चञ्जे भिक्खू भण्डनकारका ०००पे० सङ्खे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एव वदन्ति—‘मा खो तुम्हे, आयस्सन्तो,¹⁰ एसो अजेसि । बलवाबलव पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्तरा च बहुस्सुतरा च अलमत्तरा च । मा चस्स भायित्थ । मय पि तुम्हाक पक्खा भविस्सामा’ ति । तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय सवत्तन्ति । सङ्खो पण्डुकलोहितकान भिक्खून् तज्जनीयकम्म करोति । यस्सायस्सतो खमति पण्डुकलोहितकान भिक्खून् तज्जनीयस्स कम्मस्स करण, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।¹⁵

“ततियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका पे० सङ्खे अधिकरणकारका, ये पि चञ्जे भिक्खू भण्डनकारका पे० सङ्खे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एव वदन्ति—‘मा खो तुम्हे, आयस्सन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलव पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्तरा च बहुस्सुतरा च अलमत्तरा च । मा चस्स भायित्थ । मय पि तुम्हाक पक्खा भविस्सामा’ ति । तेन अनुप्पन्नानि²⁰ चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय सवत्तन्ति । सङ्खो पण्डुकलोहितकानं भिक्खून् तज्जनीयकम्म करोति । यस्सायस्सतो खमति पण्डुकलोहितकान भिक्खून् तज्जनीयस्स कम्मस्स करणं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । ●

“कत सङ्खेन पण्डुकलोहितकान भिक्खून् तज्जनीयकम्मं । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।²⁵

अधम्मकम्मद्वादसकं

४ (१) “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्म अधम्मकम्म च^१ होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्तं च । असम्मुखा कत होति, अप्पटिपुच्छा^२ कतं होति, अप्पटिञ्जाय^३ कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

R 3,
B 5

१ तज्जनीयकम्मस्स—स्या०, तज्जनीयस्स कम्मस्स—रो० । २ चेव—स्या० । ३ अपटिपुच्छा—सी०, रो० । ४ अपटिञ्जाय—सी०, रो० ।

१ अरोपेत्वा-रो० ।

वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च ।

(१०) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्तं च । अचोदेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म अधम्मकम्मं च होति,⁵ अविनयकम्म च, दुवूपसन्तं च ।

(११) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्तं च । असारत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्तं च ।

10

(१२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्तं च । आपत्ति अनारोपेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्तं च ।

B 7

अधम्मकम्मद्वादसकं निद्धितं ।

धम्मकम्मद्वादसकं

५ (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति,¹⁵ विनयकम्म च, सुवूपसन्तं च । सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छा कतं होति, पटिञ्जाय कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्तं च ।

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्तं च । आपत्तिया कतं होति, देसनागामिनियां आपत्तिया²⁰ कतं होति, अदेसिताय आपत्तिया कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्म धम्मकम्मं च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्तं च ।

R 4

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्म धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । चोदेत्वा कतं होति, सारेत्वा कतं होति, आपत्ति आरोपेत्वा³ कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं धम्मकम्म²⁵ च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्तं च ।

(४) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । सम्मुखा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—

इमेहि खो; भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

(५) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत तज्जनीयकम्मं धम्मकम्म च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । पटिपुच्छा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्मं च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

(६) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्मं च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्तं च । पटिञ्जाय कत होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कत होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्तं च ।

(७) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । आपत्तिया कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

15 (८) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । देसनागामिनिआ आपत्तिआ कत्त होति, धम्मेन कत्त होति, समग्गेन कत्त होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

(९) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च
 20 होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । अदेसिताय आपत्तिया कत होति, वग्गेन कत होति,
 समग्गेन कत होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च
 होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

(१०) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवृप्सन्त च । चोदेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत तज्जनीयकम्मं धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवृप्सन्त च ।

(११) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । सारेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, ³⁰विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

(१२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च

होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । आपत्ति आरोपेत्वा^१ कत होति, धम्मेन कत होति, समगेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

B 9

धम्मकम्मद्वादसक निट्ठितं^२ ।

आकङ्खमानच्छकं

६ (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्म करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे^५ अधिकरणकारको, बालो होति अब्यत्तो^३ आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससङ्घो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससङ्घेहि—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्म करेय्य ।

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्म करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति,^{१०} अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्म करेय्य ।

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्म करेय्य । बुद्धस्स अवण्ण भासति, धम्मस्स अवण्ण भासति, सङ्घस्स अवण्ण भासति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो,^{१५} तज्जनीयकम्म करेय्य ।

(४) “तिण्ण, भिक्खवे, भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्म करेय्य । एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, एको गिहिससङ्घो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससङ्घेहि—इमेस खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्म करेय्य ।^{२०}

(५) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्म करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेस खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्म करेय्य ।

B 10

(६) “अपरेसं पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्म^{२५} करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्ण भासति, एको धम्मस्स अवण्ण भासति, एको सङ्घस्स अवण्ण भासति—इमेस खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्म करेय्य ।

R 5

आकङ्खमानच्छकं^४ निट्ठितं ।

१ रोपेत्वा—रो० ।

२ धम्मकम्मे द्वादसक निट्ठित—सी० ।

३ अब्यत्तो—सी०, रो० ।

४. आकङ्खमानच्छक—स्या० ।

जुल्लवगो—२

अट्टारसवत्तं

७ “तज्जनीयकम्मकतेन,^१ भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितव्व । तत्राय सम्मावत्तना — न उपसम्पादेतव्व, न निस्सयो दातव्वो, न सामणेरो उपट्ठापेतव्वो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति^२ सादितव्वा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितव्वा । याय आपत्तिया सङ्गेन तज्जनीयकम्म कत होति सा आपत्ति न आपज्जितव्वा, अज्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, ५ कम्म न गरहितव्व, कम्मिका न गरहितव्वा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतव्वो, न पवारणा ठपेतव्वा, न सवचनीय कातव्व, न अनुवादो पट्टपेतव्वो, न ओकासो कारेतव्वो, न चोदेतव्वो, न सारेतव्वो, न भिक्खूहि^३ सम्पयोजेतव्व” ति ।

तज्जनीयकम्मे अट्टारसवत्तं निद्धितं ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतव्वअट्टारसकं

८ अथ खो सङ्घो पण्डुकलोहितकान भिक्खून् तज्जनीयकम्म अकासि । ते सङ्गेन ११ तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्तन्ति, लोम पातेन्ति, नेत्थारं वत्तन्ति, भिक्खू उपसङ्गमित्वा एव १० वदन्ति^४ — “मग्न, आवुसो, सङ्गेन तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्ताम, लोम पातेम, नेत्थार वत्ताम, कथं नु खो अम्हेहि पटिपज्जितव्व” ति^५ भिक्खू^६ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो पण्डुकलोहितकान भिक्खून् तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतु । पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतव्व । उपसम्पादेति, निस्सय देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मुति सादियति, सम्मतो १५ पि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतव्व ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतव्व । याय आपत्तिया सङ्गेन तज्जनीयकम्म कत होति त आपत्ति आपज्जति, अज्ज वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्म गरहति, कम्मिके गरहति — इमेहि खो, २० भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतव्वं ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतव्व । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारण ठपेति, सवचनीय करोति, अनुवाद पट्टपेति, ओकास कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतव्व ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतव्वअट्टारसकं निद्धितं ।

१ सङ्गेन तज्जनीयकम्मकतेन — स्या० । २ भिक्खुनोवादकसम्मुति — स्या० । ३ न भिक्खू भिक्खूहि — स्या० । ४ वदन्ति — सी०, स्या०, रो० । ५ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं

९ “पञ्चहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्भं पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न उपसम्पादेति, न निस्सय देति, न सामणेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादकसम्मति सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्भं पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरोहि पि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्भं पटिप्पस्स-5 B 12
म्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्गेन तज्जनीयकम्भं कतं होति त आपत्ति न आपज्जति, अञ्ज वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्भं न गरहति, कम्भिके न गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्भं पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्भं पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न पकत्तस्स भिक्खुनो उपोसथ ठपेति, न पवारण ठपेति, न सवचनीयं करोति, न अनुवाद 10 पट्ठपेति, न ओकासं कारेति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि^१ सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, तज्जनीयकम्भं पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं निट्ठित ।

१० “एवं च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्ब । तेहि, भिक्खवे, पण्डुकलोहितकेहि भिक्खूहि सङ्घं उपसङ्गमित्वा एकस्मिन् उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं^२ भिक्खूनां पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगाहेत्वा एवमस्स वचनीयो^३ — “मय, भन्ते, सङ्घेन तज्जनीयकम्भकता 15 सम्मा वत्ताम, लोमं पातेम, नेत्थारं वत्ताम, तज्जनीयस्स कम्मस्स” पटिप्पस्सद्धिं याचामा” ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू सङ्घेन तज्जनीयकम्भकता सम्मा वत्तन्ति, लोमं पातेन्ति, नेत्थारं वत्तन्ति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचन्ति । B 7
यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनां तज्जनीयकम्भं पटिप्पस्सम्भेय्यं 20 एसां जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू सङ्घेन तज्जनीयकम्भकता सम्मा वत्तन्ति, लोमं पातेन्ति, नेत्थारं वत्तन्ति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचन्ति । सङ्घो पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनां तज्जनीयकम्भं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनां तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, 25 सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे पण्डुकलोहितका B 13

१ भिक्खू भिक्खूहि — स्या० । २ बुद्धानं — सी० । ३ वचनीय्यो — सी० । ४ तज्जनीयस्स कम्मस्स — रो०, तज्जनीयकम्मस्स — स्या० ।

भिक्षू सङ्घेन तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्तन्ति, लोम पातेन्ति, नेत्थारं वत्तन्ति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचन्ति । सङ्घो पण्डुकलोहितकान भिक्षून् तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति पण्डुकलोहितकान भिक्षून् तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

5 “ततिय पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्षू सङ्घेन तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्तन्ति, लोम पातेन्ति, नेत्थारं वत्तन्ति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचन्ति । सङ्घो पण्डुकलोहितकान भिक्षून् तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति पण्डुकलोहितकान भिक्षून् तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

10 “पटिप्पस्सद्धं सङ्घेन पण्डुकलोहितकान भिक्षून् तज्जनीयकम्म । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

तज्जनीयकम्म निद्वित पठमं^१ ।

१२. नियस्सकम्मं

११ तेन खो पन समयेन आयस्सा सेय्यसको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो^२ विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि, अपिस्सु भिक्षू पक्ता^३ परिवास देन्ता मूलय पटिकस्सन्ता मानत्त देन्ता अब्भेन्ता । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा
15 सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति^४ विपाचेन्ति—“कथं हि नाम आयस्सा सेय्यसको बालो भविस्सति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो विहरिस्सति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि, अपिस्सु भिक्षू पक्ता परिवास देन्ता मूलय पटिकस्सन्ता मानत्त देन्ता अब्भेन्ता” ति । अथ खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

14 अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्षू
20 पटिपुच्छि—“सच्च किर, भिक्षव्वे, सेय्यसको भिक्षु बालो अब्यत्तो^५ आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि, अपिस्सु भिक्षू पक्ता परिवास देन्ता मूलय पटिकस्सन्ता मानत्त देन्ता अब्भेन्ता” ति । “सच्च भगवा” ति । विगारहि बुद्धो भगवा—“अननुच्छविक,^६ भिक्षव्वे, तस्स मोघपुरिसस्स अननुलोमिकं अप्पटिरूपं^७ अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम सो, भिक्षव्वे, मोघपुरिसो बालो
25 भविस्सति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो विहरिस्सति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि, अपिस्सु भिक्षू पक्ता परिवास देन्ता मूलय पटिकस्सन्ता मानत्त देन्ता

१ तज्जनीयकम्म पठमं निद्वित-स्या० । २ गिहिससट्ठो-सी० । ३ पक्ता-सी०, स्या० ।

४ खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० । ५. बालो होति अब्यत्तो-स्या०, बालो होति अब्यत्तो-सी०, रो० ।

६. अननुच्छवियं-रो० । ७ अप्पटिरूपं-सी०, म० ।

अब्भेन्ता । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पसन्नान वा भिग्योभावाय । अथ ख्वेतं,^१ भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय पसन्नान च एकच्चान अब्बथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहत्वा दुब्भरताय^२ दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय^३ सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय^४ अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेग्वस्स धुतस्स^५ पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स^६ वण्ण^७ भासित्वा भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म” करोतु — निस्साय ते वत्थब्ब ति । R 8
एव च पन, भिक्खवे, कातब्ब । पठम सेय्यसको भिक्खु चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्ति^८ आरोपेतब्बो,^९ आपत्ति आरोपेत्वा^{१०} ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — 10

१२ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय सेय्यसको भिक्खु बालो अब्यत्तो^{११} आपत्ति-बहुलो अनपदानो, गिहिससङ्घो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससङ्घेहि, अपिस्सु भिक्खू पक्ता परिवास देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्त देन्ता अब्भेन्ता । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म^{१२} करेय्य — निस्साय ते वत्थब्ब ति । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय सेय्यसको भिक्खु बालो अब्यत्तो आपत्तिबहुलो^{१५} अनपदानो, गिहिससङ्घो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससङ्घेहि, अपिस्सु भिक्खू पक्ता परिवास देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्त देन्ता अब्भेन्ता । सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म करोति — निस्साय ते वत्थब्ब ति । यस्सायस्मतो खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सस्स कम्मस्स^{१३} करण — निस्साय ते वत्थब्ब ति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थं वदामि पे० ततिय पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे,^{२०} B 15
भन्ते, सङ्घो । अय सेय्यसको भिक्खु बालो अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससङ्घो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससङ्घेहि, अपिस्सु भिक्खू पक्ता परिवास देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्त देन्ता अब्भेन्ता । सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म करोति — निस्साय ते वत्थब्बं ति । यस्सायस्मतो खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सस्स कम्मस्स करण — निस्साय ते वत्थब्ब ति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । 25

“कत सङ्घेन सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं — निस्साय ते वत्थब्ब ति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

१ खो त रो० । २ दुब्भरताय-सी० । ३ असन्तुट्ठिताय-सी०, रो०, असन्तुट्ठिताय-स्या० ।
४ सुप्पोसताय-सी० । ५ धूतस्स-स्या० । ६ वीरियारम्भस्स-म० । ७ निस्सयकम्म-रो० ।
८ आपत्ति-सी०, स्या० । ९ रोपेतब्बो-रो०, आरोपेतब्बा-सी०, स्या० । १० रोपेत्वा-रो० ।
११ बालो होति अब्यत्तो-स्या०, बालो अब्यत्तो-सी०, रो० । १२ निस्सयकम्म-रो० । १३ नियस्स-कम्मस्स-सी०, स्या०, निस्सयकम्मस्स-रो० ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

१३ (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागत नियस्सकम्म अधम्मकम्म च^१ होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । असम्मुखा कत होति, अप्पटिपुच्छा^२ कत होति, अप्पटिञ्जाय^३ कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत नियस्सकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च ।

६ (२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत नियस्सकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । अनापत्तिया कत होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, देसिताय आपत्तिया कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत नियस्सकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च ।

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत नियस्सकम्म अधम्मकम्म च^{१०} होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । अचोदेत्वा कत होति, असारत्वा कत होति, आपत्ति अनारोपेत्वा कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत नियस्सकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च ।

(४) “अपरेहि पि, भिक्खवे...पे०...असम्मुखा कतं होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे पे००० ।

६ १५ (५) “अपरेहि पि, भिक्खवे पे० अप्पटिपुच्छा^३ कतं होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे पे० ।

(६) “अपरेहि पि, भिक्खवे... पे० अप्पटिञ्जाय^३ कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे पे० ।

(७) “अपरेहि पि, भिक्खवे... पे० अनापत्तिया कत होति, अधम्मेन कत^{२०} होति, वग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे पे००० ।

(८) “अपरेहि पि, भिक्खवे पे० • अदेसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे पे० • ।

(९) “अपरेहि पि, भिक्खवे • पे० देसिताय आपत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे पे० ।

२५ (१०) “अपरेहि पि, भिक्खवे पे००० अचोदेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे पे० ।

(११) “अपरेहि पि, भिक्खवे पे० असारत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे पे० ।

(१२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत नियस्सकम्म अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्म च, सुवूपसन्त च । आपत्ति अनारोपेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत नियस्सकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

अधम्मकम्मद्वादसक निद्धितं^१ ।

धम्मकम्मद्वादसकं

१४ (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागत नियस्सकम्म धम्मकम्म च होति,^५ विनयकम्म च, सुवूपसन्तं च । सम्मुखा कत होति, पटिपुच्छा कत होति, पटिज्जाय कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्तं च ।

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत नियस्सकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । आपत्तिया कत होति, देसनागामिनिया आपत्तिया^{१०} कत होति, अदेसिताय आपत्तिया कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत नियस्सकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत नियस्सकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । चोदेत्वा कत होति, सारेत्वा कत होति, आपत्ति आरोपेत्वा कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत नियस्सकम्मं धम्मकम्म च होति,^{१५} विनयकम्मं च, सुवूपसन्त च ।

(४) “अपरेहि पि, भिक्खवे पे० सम्मुखा कत होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे पे० ।

(५) “अपरेहि पि, भिक्खवे पे० पटिपुच्छा कत होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे पे० ।^{२०}

(६) “अपरेहि पि, भिक्खवे पे० पटिज्जाय कतं होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे पे० ।

(७) “अपरेहि पि, भिक्खवे पे० आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं हो समग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे पे० ।

(८) “अपरेहि पि, भिक्खवे पे० देसनागामिनिया आपत्तिया कत होति^{२५} धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे पे० ।

(९) “अपरेहि पि, भिक्खवे पे० अदेसिताय आपत्तिया कतं होति, कतं होति, समग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे पे० ।

(१०) “अपरेहि पि, भिक्खवे पे० चोदेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, सम्मग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे पे० ।

(११) “अपरेहि पि, भिक्खवे पे० सारेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, सम्मग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे पे० ।

B 18 5

(१२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत नियस्सकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । आपत्ति आरोपेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, सम्मग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत नियस्सकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

धम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं ।

आकङ्खमानच्छकं

१५ (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, 10 नियस्सकम्म करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, बालो होति अव्यत्तो^१ आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्म करेय्य ।

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, 15 नियस्सकम्म करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्म करेय्य ।

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्म करेय्य । बुद्धस्स अवण्ण भासति, धम्मस्स अवण्ण भासति, सङ्घस्स अवण्ण 20 भासति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्म करेय्य ।

B 19

(४) “तिण्ण, भिक्खवे, भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्म करेय्य । एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, एको 25 बालो होति, अव्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, एको गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि—इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्म करेय्य ।

(५) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्म करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको

अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमामो सङ्खो, नियस्सकम्मं करेय्य ।

(६) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्खो, नियस्सकम्म करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्णं भासति, एको धम्मस्स अवण्णं भासति, एको सङ्खस्स अवण्णं भासति — इमेस खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्खो, नियस्सकम्म करेय्य । ५
आकङ्खमानच्छक्कं निट्ठितं^१ ।

अट्टारसवत्तं

१६ “नियस्सकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्राय सम्मावत्तना — न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति^२ सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्खेन नियस्सकम्म कत होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अब्बा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, कम्म न गरहितब्ब, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न^{१०} पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीय कातब्ब, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारापेतब्बो,^१ न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि^३ सम्पयोजेतब्ब” ति ।

नियस्सकम्मे अट्टारसवत्तं निट्ठितं^४ ।

१७. अथ खो सङ्खो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म^५ अकासि — निस्साय ते वत्थब्ब ति । सो सङ्खेन नियस्सकम्मकतो कल्याणमिच्छे सेवमानो भजमानो पयिरूपासमानो उद्दिसापेन्तो परिपुच्छन्तो बहुस्सुतो होति,^६ आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो^{१६} पण्डितो व्यत्तो^७ मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो^८ सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, भिक्खू उपसङ्कमित्वा एव वदेति^९ — “अह, आवुसो, सङ्खेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोम पातेमि, नेत्थारं वत्तामि । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति^{१०} भिक्खू^{११} भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

B 20

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेतु । २०

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं

१८. “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म नप्पटिप्पस्स-म्भेतब्बं । उपसम्पादेति, निस्सय देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मुति सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

१ आकङ्खमानच्छक्कं निट्ठितं—स्या० । २ भिक्खुनोवादकसम्मुति—स्या० । ३ कारेतब्बो—सी० । ४ न भिक्खू भिक्खूहि—स्या० । ५ नियस्सकम्मे अट्टारसवत्तं निट्ठितं—रो० । ६ नियस्सकम्म—रो० । ७ अहोसि—सी०, स्या० । ८ वियत्तो—म० । ९ म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । १० वदति—स्या० । ११ रो० पोत्थके नत्थि ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं नप्पटिप्प-
स्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्गेन नियस्सकम्म कतं होति त आपत्ति आपज्जति, अञ्ज
वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्म गरहति, कम्मिके गरहति—इमेहि खो, भिक्खवे,
पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

5 “अट्ठहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म नप्पटिप्पस्सम्भे-
तब्ब । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारणं ठपेति, सवचनीयं करोति, अनुवादं
पट्ठपेति, ओकासं करोति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि^१ सम्पयोजेति—इमेहि खो, भिक्खवे,
अट्ठहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं निट्ठितं^२ ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं

B 21 १९ “पञ्चहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।
10 न उपसम्पादेति, न निस्सयं देति, न सामणेरं उपट्ठपेति, न भिक्खुनोवादकस्समुत्तिं
सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्ना-
गतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्प-
स्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्गेन नियस्सकम्म कतं होति त आपत्ति न आपज्जति^३,
15 अञ्ज वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्म न गरहति, कम्मिके न गरहति—इमेहि
खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न
पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारणं ठपेति, न सवचनीयं करोति, न अनुवादं
पट्ठपेति, न ओकासं करोति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति—इमेहि खो,
R 9 20 भिक्खवे, अट्ठहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं निट्ठितं ।

२०. “एव च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्बं । तेन, भिक्खवे, सेय्यसकेन
भिक्खुना सङ्घं उपसङ्गमित्वा एकस्मिन् उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं^४ भिक्खून् पादे वन्दित्वा
उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो^५—‘अहं, भन्ते, सङ्गेन
नियस्सकम्मकतो^६ सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, नियस्सस्स कम्मस्स^७
25 पटिप्पस्सद्धिं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । व्यत्तेन^८
भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

१ भिक्खू भिक्खूहि—स्या० । २ नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं निट्ठितं—स्या० । ३ नापज्जति—
स्या० । ४ बुद्धानं—सी० । ५ वचनीयो—सी० । ६ निस्सयं कम्मकतो—रो० । ७ नियस्सकम्मस्स—
सी०, स्या०, निस्सयस्स कम्मस्स—रो० । ८ व्यत्तेन—रो०, सी० ।

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सेय्यसको भिक्खु सङ्घेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा वत्ति ।

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सेय्यसको भिक्खु सङ्घेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचति । सङ्घो 5 सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थं वदामि—सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सेय्यसको भिक्खु सङ्घेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचति । सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो 10 खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“ततिय पि एतमत्थं वदामि—सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सेय्यसको भिक्खु सङ्घेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचति । सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो 15 खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“पटिप्पस्सद्ध सङ्घेन सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

नियस्सकम्म निद्धित दुतियं^१ ।

§ ३. पञ्चाजनीयकम्

२१ तेन खो पन समयेन अस्सजिपुनब्बसुका नाम कीटागिरिस्सि आवासिका 20 होन्ति अलज्जिनो पापभिक्खू । ते एवरूप अनाचार आचरन्ति—मालवच्छ रोपेन्ति पि रोपापेन्ति पि, सिञ्चन्ति पि सिञ्चापेन्ति पि, ओचिनन्ति पि ओचिनापेन्ति पि, गन्थेन्ति पि गन्थापेन्ति पि, एकतोवण्टिकमाल^२ करोन्ति पि कारापेन्ति पि, उभतोवण्टिकमाल^३ करोन्ति 23 पि कारापेन्ति पि, मञ्जरिक करोन्ति पि कारापेन्ति पि, विधूतिक^४ करोन्ति पि कारापेन्ति पि, वटसकं करोन्ति पि कारापेन्ति पि, आवेळ करोन्ति पि कारापेन्ति पि, उरच्छद करोन्ति 25 पि कारापेन्ति पि । ते कुलित्थीनं कुलधीतान कुलकुमारीन कुलसुण्हान कुलदासीनं एकतो-वण्टिकमालं हरन्ति पि हरापेन्ति पि, उभतोवण्टिकमाल हरन्ति पि हरापेन्ति पि, मञ्जरिक

१ नियस्यकम्मं निद्धित दुतियं—रो०, नियस्सकम्मं दुतिय निद्धितं—स्सा० । २ एकतो वण्टिकमालं—सी० । ३ उभतो वण्टिकमाल—सी० । ४ विधूतिकं—स्सा०, रो० ।

हरन्ति पि हरापेन्ति पि, विधूतिक हरन्ति पि हरापेन्ति पि, वटसक हरन्ति पि हरापेन्ति पि, आवेळ हरन्ति पि हरापेन्ति पि, उरच्छद हरन्ति पि हरापेन्ति पि । ते कुलिथीहि कुलधीताहि कुलकुमारीहि कुलसुण्हाहि कुलदासीहि सद्धि एकभाजने पि भुञ्जन्ति, एकथालके पि पिवन्ति, एकासने पि निसीदन्ति, एकमञ्चे पि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणा पि तुवट्टेन्ति, एकपावुरणा^१ पि ५ तुवट्टेन्ति, एकत्थरणपावुरणा पि तुवट्टेन्ति, विकाले पि भुञ्जन्ति, मज्ज पि पिवन्ति, माला-गन्धविलेपन पि धारेन्ति, नच्चन्ति पि, गायन्ति पि, वादेन्ति पि, लासेन्ति पि, नच्चन्तिया पि नच्चन्ति, नच्चन्तिया पि गायन्ति, नच्चन्तिया पि वादेन्ति, नच्चन्तिया पि लासेन्ति, गायन्तिया पि नच्चन्ति, गायन्तिया पि गायन्ति, गायन्तिया पि वादेन्ति, गायन्तिया पि लासेन्ति, वादेन्तिया पि नच्चन्ति, वादेन्तिया पि गायन्ति, वादेन्तिया पि वादेन्ति, वादेन्तिया पि लासेन्ति, लासेन्तिया १० पि नच्चन्ति, लासेन्तिया पि गायन्ति, लासेन्तिया पि वादेन्ति, लासेन्तिया पि लासेन्ति, अट्टपदे पि कीळन्ति, दसपदे पि कीळन्ति, आकासे पि कीळन्ति, परिहारपथे पि कीळन्ति, सन्तिकाय^२ पि कीळन्ति, खलिकाय पि कीळन्ति, घटिकाय पि^३ कीळन्ति, सलाकहत्थेन पि कीळन्ति, अक्खेन पि कीळन्ति, पङ्गचीरेन पि कीळन्ति, वङ्गकेन पि कीळन्ति, मोक्खचिकाय पि कीळन्ति, चिङ्गुलेकेन पि कीळन्ति, पत्ताब्बहेकेन पि कीळन्ति, रथकेन पि कीळन्ति, धनुकेन १५ पि कीळन्ति, अक्खरिकाय पि कीळन्ति, मनेसिकाय पि कीळन्ति, यथावज्जेन पि कीळन्ति, हत्थिस्सि पि सिक्खन्ति, अस्सस्सि पि सिक्खन्ति, रथस्सि पि सिक्खन्ति, धनुस्सि पि सिक्खन्ति, थरुस्सि पि सिक्खन्ति, हत्थिस्स पि पुरतो धावन्ति, अस्सस्स पि पुरतो धावन्ति, रथस्स पि पुरतो धावन्ति पि आधावन्ति पि, उस्सेळ्हेन्ति^४ पि, अप्पोठेन्ति^५ पि, निब्बुज्जन्ति पि, मुट्ठीहि पि युज्जन्ति, रङ्गमज्जे पि^६ सङ्घाटि पत्थरित्वा नच्चकि^७ एवं वदन्ति^८ — “इध, २० भगिनि, नच्चस्सू” ति, नलाटिक पि देन्ति, विविध पि अनाचारं आचरन्ति ।

B 24

२२ तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु कासीसु वस्सवुट्ठो^९ सावर्थि गच्छन्तो भगवन्तं दस्सनाय येन कीटागिरि तदवसरि । अथ खो सो भिक्खु पुब्बहसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय कीटागिरिं पिण्डाय पाविसि पासादिकेन अभिक्कन्तेन पटिक्कन्तेन आलोकितेन विलोकितेन सम्मिज्जितेन^{१०} पसारितेन, ओक्खित्तचक्खु इरियापथसम्पन्नो । मनुस्सा त भिक्खुं

R 11

२५ पस्सित्वा एवमाहंसु — “क्वायं अबलबलो विय मन्दमन्दो विय भाकुटिकभाकुटिको विय ? को इमस्स उपगतस्स पिण्डकं पि दस्सति^{११} अम्हाकं पन अय्या अस्सजिपुनब्बसुका सण्हा सखिला सुखसम्भासा मिहितपुब्बङ्गमा एहिस्वागतवादिनो^{१२} अब्भाकुटिका उत्तानमुखा पुब्बभासिनो । तेस खो नाम पिण्डो दातब्बो” ति ।

१ एकपापुरणा-सी० । २ सत्तिकाय-सी० । ३ घटिकेन पि-रो० । ४ उस्सेळ्हेन्ति-स्या०, रो०, उस्सेळ्हेन्ति-सी० । ५ अप्पोठेन्ति-सी०, रो० । ६ रङ्गमज्जम्पि-रो० । ७ नच्चन्ति-सी०, स्या० । ८ वदेन्ति-सी०, स्या० । ९ वस्स वुत्थो-सी०, स्या०, रो० । १०, सम्मिज्जितेन-म० । ११, एहि स्वागतवादिनो-सी० ।

अहसा खो अञ्जतरो उपासको त भिक्षुं कीटागिरिस्मिं पिण्डाय चरन्त, दिस्वान
येन सो भिक्षु तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा त भिक्षु अभिवादेत्वा एतदवोच — “अपि,
भन्ते, पिण्डो लब्धती” ति ^१ “न खो, आवुसो, पिण्डो लब्धती” ति । “एहि, भन्ते, घरं
गमिस्सामा” ति । अथ खो सो उपासको त भिक्षु घरं नेत्वा भोजेत्वा एतदवोच — “कह,
भन्ते, अय्यो गमिस्सती” ति ^२ “सावत्थि खो अह, आवुसो, गमिस्सामि भगवन्त ^३
दस्सनाया” ति । “तेन हि, भन्ते, मम वचनेन भगवतो पादे सिरसा वन्द,^१ एव च वदेहि —
‘दुट्ठो, भन्ते, कीटागिरिस्मिं आवासो । अस्सजिपुनब्बसुका नाम कीटागिरिस्मिं आवासिका
अलज्जिनो पापभिक्षू । ते एवरूप अनाचारं आचरन्ति — मालवच्छ रोपेन्ति पि रोपापेन्ति पि,
सिञ्चन्ति पि सिञ्चापेन्ति पि, ओचिनन्ति पि, ओचिनापेन्ति पि, गन्थेन्ति पि गन्थापेन्ति पि,
एकतोवण्टिकमाल करोन्ति पि कारापेन्ति पि, उभतोवण्टिकमाल करोन्ति पि कारापेन्ति पि, ^{१०}
मञ्जरिक करोन्ति पि कारापेन्ति पि, विधूतिक करोन्ति पि कारापेन्ति पि, वट्सकं करोन्ति पि
कारापेन्ति पि, आवेळ करोन्ति पि कारापेन्ति पि, उरच्छद करोन्ति पि कारापेन्ति पि । ते
कुलिथीन कुलधीतान कुलकुमारीन कुलसुण्हान कुलदासीनं एकतोवण्टिकमाल हरन्ति पि
हरापेन्ति पि, उभतोवण्टिकमाल हरन्ति पि हरापेन्ति पि, मञ्जरिक हरन्ति पि हरापेन्ति पि,
विधूतिक हरन्ति पि हरापेन्ति पि, वट्सकं हरन्ति पि हरापेन्ति पि, आवेळ हरन्ति पि ^{१५} B 25
हरापेन्ति पि, उरच्छद हरन्ति पि हरापेन्ति पि । ते कुलिथीहि कुलधीताहि कुलकुमारीहि
कुलसुण्हाहि कुलदासीहि सद्धि एकभाजने पि भुञ्जन्ति, एकथालके पि पिवन्ति, एकासने
पि निसीदन्ति, एकमञ्चे पि तुवट्ठेन्ति, एकत्थरणा पि तुवट्ठेन्ति, एकपावुरणा पि तुवट्ठेन्ति,
एकत्थरणपावुरणा पि तुवट्ठेन्ति, विकाले पि भुञ्जन्ति, मज्ज पि पिवन्ति, मालागन्धविलेपन पि
धारेन्ति, नच्चन्ति पि, गायन्ति पि, वादेन्ति पि, लासेन्ति पि, नच्चन्तिया पि नच्चन्ति, ^{२०}
नच्चन्तिया पि गायन्ति, नच्चन्तिया पि वादेन्ति, नच्चन्तिया पि लासेन्ति, गायन्तिया पि
नच्चन्ति, गायन्तिया पि गायन्ति, गायन्तिया पि वादेन्ति, गायन्तिया पि लासेन्ति, वादेन्तिया
पि नच्चन्ति, वादेन्तिया पि गायन्ति, वादेन्तिया पि वादेन्ति, वादेन्तिया पि लासेन्ति,
लासेन्तिया पि नच्चन्ति, लासेन्तिया पि गायन्ति, लासेन्तिया पि वादेन्ति, लासेन्तिया पि
लासेन्ति, अट्ठपदे पि कीळन्ति, दसपदे पि कीळन्ति, आकासे पि कीळन्ति, परिहारपथे पि ^{२५}
कीळन्ति, सन्तिकाय ^१ पि कीळन्ति, खलिकाय पि कीळन्ति, घटिकाय पि कीळन्ति, सलाक-
हत्थेन पि कीळन्ति, अक्खेन पि कीळन्ति, पङ्गचीरेन पि कीळन्ति, वङ्गकेन पि कीळन्ति,
मोक्खचिकाय पि कीळन्ति, चिङ्गुलकेन पि कीळन्ति, पत्ताब्बहेन पि कीळन्ति, रथकेन पि
कीळन्ति, धनुकेन पि कीळन्ति, अक्खरिकाय पि कीळन्ति, मनेसिकाय पि कीळन्ति, यथा-
वज्जेन पि कीळन्ति, हत्थिस्मिं पि सिक्खन्ति, अस्सस्मिं पि सिक्खन्ति, रथस्मिं पि सिक्खन्ति, ^{३०}
धनुस्मिं पि सिक्खन्ति, थरुस्मिं पि सिक्खन्ति, हत्थिस्स पि पुरतो धावन्ति, अस्सस्स पि

पुरतो धावन्ति, रथस्स पि पुरतो धावन्ति पि आधावन्ति पि, उस्सेल्लेन्ति^१ पि, अप्फोटेन्ति^२ पि, निब्बुज्झन्ति पि, मुट्ठीहि पि युज्झन्ति, रत्तमज्जे पि सङ्घाटि पत्थरित्वा नच्चकि एव वदन्ति — ‘इध, भगिनि, नच्चस्सू’ ति, नलाटिक पि देन्ति, विविध पि अनाचारं आचरन्ति । ये पि ते, भन्ते, मनुस्सा पुब्बे सद्धा अहेसु पसन्ना ते पि एतरहि अस्सद्धा अप्पसन्ना ।
 ५ यानि पि तानि सङ्घस्स पुब्बे दानपथानि तानि पि एतरहि उपच्छिन्नानि । रिञ्चन्ति पेसला भिक्खू, निवसन्ति पापभिक्खू । साधु, भन्ते, भगवा कीटागिरि भिक्खू पहिणेय्य, यथाय कीटागिरिस्स आवासो सण्ठहेय्या” ति ।

“एवमावुसो” ति खो सो भिक्खु तस्स उपासकस्स पटिस्सुणित्वा उट्ठायासना येन सावत्थि तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन सावत्थि येन^३ जेतवन अनाथपिण्डिकस्स आरामो
 १० येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । आचिण्ण
 B 26 खो पनेत बुद्धान भगवन्तान आगन्तुकेहि भिक्खूहि स^४दि पटिसम्भोदितु । अथ खो भगवा
 त भिक्खु एतदवोच — “कच्चि, भिक्खु, खमनीय, कच्चि यापनीय, कच्चिसि” अप्पकिलमथेन
 अद्धान आगतो, कुतो च त्व भिक्खु आगच्छसी” ति^५ “खमनीय, भगवा, यापनीय
 भगवा, अप्पकिलमथेन च अह, भन्ते, अद्धान आगतो । इधाह, भन्ते, कासीसु वस्सवुट्ठो”
 १५ सावत्थि आगच्छन्तो भगवन्त दस्सनाय येन कीटागिरि तदवसरि । अथ स्वाह, भन्ते,
 पुब्बवण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय कीटागिरि पिण्डाय पाविसि । अहसा खो म, भन्ते,
 R 12 अब्जतरो उपासको कीटागिरिस्स पिण्डाय चरन्त, दिस्वान येनाहं तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा
 म अभिवादेत्वा एतदवोच — ‘अपि, भन्ते, पिण्डो लब्भती’ ति । ‘न खो, आवुसो, पिण्डो
 लब्भती’ ति । ‘एहि, भन्ते, घरं गमिस्सामा’ ति । अथ खो, भन्ते, सो उपासको म घरं
 २० नेत्वा भोजेत्वा एतदवोच — ‘कह, भन्ते, अय्यो गमिस्सती’ ति^६ ‘सावत्थि खो अहं,
 आवुसो, गमिस्सामि भगवन्त दस्सनाया’ ति । ‘तेन हि, भन्ते, मम वचनेन भगवतो पादे
 सिरसा वन्दे, एव च वदेहि — दुट्ठो, भन्ते, कीटागिरिस्स आवासो । अस्सजिपुनब्बसुका
 नाम कीटागिरिस्स आवासिका अलज्जिनो पापभिक्खू । ते एवरूप अनाचारं आचरन्ति —
 मालावच्छ रोपेन्ति पि रोपापेन्ति पि पे० विविध पि अनाचारं आचरन्ति । ये पि
 २५ ते, भन्ते, मनुस्सा पुब्बे सद्धा अहेसु पसन्ना ते पि एतरहि अस्सद्धा अप्पसन्ना । यानि पि
 तानि सङ्घस्स पुब्बे दानपथानि तानि पि एतरहि उपच्छिन्नानि । रिञ्चन्ति पेसला भिक्खू,
 निवसन्ति पापभिक्खू । साधु, भन्ते, भगवा कीटागिरि भिक्खू पहिणेय्य, यथाय कीटागिरिस्स
 आवासो सण्ठहेय्या’ ति । ततो अहं भगवा आगच्छामी” ति ।

२३. अथ खो भगवा एतस्स निदाने एतस्स पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा
 ३० भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च किर, भिक्खवे, अस्सजिपुनब्बसुका नाम कीटागिरिस्स आवासिका

१ उस्सेल्लेन्ति—सी०, उस्सेल्लेन्ति—स्या०, रो० । २ अप्फोटेन्ति—सी०, रो० । ३ सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । ४ कच्चि—स्या०, रो० । ५ वस्स वुत्थो—सी०, स्या०, रो० ।

अलज्जिनो पापभिक्षू^१ ते एवरूपं अनाचारं आचरन्ति — मालवच्छ रोपेन्ति पि • पे०
 विविध पि अनाचारं आचरन्ति^२ ये पि ते मनुस्सा पुब्बे सद्धा अहेसु पस्सन्ना ते पि
 एतरहि अस्सद्धा अप्पसन्ना^३ यानि पि तानि सङ्खस्स पुब्बे दानपथानि तानि पि एतरहि
 उपच्छिन्नानि^४ रिञ्चन्ति पेसलाभिक्षू निवसन्ति पापभिक्षू” ति^५ “सच्च भगवा” ति ।
 विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविक, भिक्षवे, तेस मोघपुरिसान अननुलोमिक अप्पटिरूप^६
 अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम ते, भिक्षवे, मोघपुरिसा एवरूप अनाचारं
 आचरिस्सन्ति — मालवच्छ रोपेस्सन्ति पि रोपापेस्सन्ति पि, सिञ्चिस्सन्ति पि सिञ्चापेस्सन्ति
 पि, ओचिनिस्सन्ति पि ओचिनापेस्सन्ति पि, गन्थेस्सन्ति^७ पि गन्थापेस्सन्ति पि, एकतोवण्टिक-
 माल करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, उभतोवण्टिकमाल करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि,
 मञ्जरिक करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, विधूतिक करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, वटसक^८
 करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, आवेळ करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, उरच्छद करिस्सन्ति
 पि कारापेस्सन्ति पि । ते कुलिथीन कुलधीतान कुलकुमारीन कुलसुण्हान कुलदासीन एकतो-
 वण्टिकमाल हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि, उभतोवण्टिकमाल हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि,
 मञ्जरिक हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि, विधूतिक हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि, वटसक
 हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि, आवेळ हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि, उरच्छद हरिस्सन्ति पि^९
 हरापेस्सन्ति पि । ते कुलिथीहि कुलधीताहि कुलकुमारीहि कुलसुण्हाहि कुलदासीहि सद्धि
 एकभाजने पि भुञ्जिस्सन्ति, एकथालके पि पिविस्सन्ति, एकासने पि निसीदिस्सन्ति, एकमञ्चे
 पि तुवट्ठिस्सन्ति,^{१०} एकथरण पि तुवट्ठिस्सन्ति, एकपावुरणा पि तुवट्ठिस्सन्ति, एकथरण-
 पावुरणा पि तुवट्ठिस्सन्ति, विकाले पि भुञ्जिस्सन्ति, मज्ज पि पिविस्सन्ति, मालगन्धविलेपन
 पि धारेस्सन्ति,^{११} नच्चिस्सन्ति पि, गायिस्सन्ति पि, वादेस्सन्ति^{१२} पि, लासेस्सन्ति पि, नच्चन्तिया^{१३}
 पि नच्चिस्सन्ति, नच्चन्तिया पि गायिस्सन्ति, नच्चन्तिया पि वादेस्सन्ति, नच्चन्तिया पि
 लासेस्सन्ति,^{१४} गायन्तिया पि नच्चिस्सन्ति, गायन्तिया पि गायिस्सन्ति, गायन्तिया पि
 वादेस्सन्ति, गायन्तिया पि लासेस्सन्ति, वादेन्तिया पि नच्चिस्सन्ति, वादेन्तिया पि
 गायिस्सन्ति, वादेन्तिया पि वादेस्सन्ति, वादेन्तिया पि लासेस्सन्ति, लासेन्तिया पि
 नच्चिस्सन्ति, लासेन्तिया पि गायिस्सन्ति, लासेन्तिया पि वादेस्सन्ति, लासेन्तिया पि^{१५}
 लासेस्सन्ति, अट्ठपदे पि कीळिस्सन्ति, दसपदे पि कीळिस्सन्ति, आकासे पि कीळिस्सन्ति,
 परिहारपथे पि कीळिस्सन्ति, सन्तिकाय पि कीळिस्सन्ति, खलिकाय पि कीळिस्सन्ति,
 घटिकाय पि कीळिस्सन्ति, सलाकहत्येन पि कीळिस्सन्ति, अवखेन पि कीळिस्सन्ति, पङ्गचीरेन
 पि कीळिस्सन्ति, वङ्गकेन पि कीळिस्सन्ति मोक्खचिकाय पि कीळिस्सन्ति, चिङ्गुलकेन पि
 कीळिस्सन्ति, पत्ताळ्हेकेन पि कीळिस्सन्ति, रथकेन पि कीळिस्सन्ति, धनुकेन पि कीळिस्सन्ति,^{१६}

१ गन्थिस्सन्ति-सी०, स्या० । २ तुवट्ठेस्सन्ति-स्या० । ३ धारिस्सन्ति-सी०, रो० । ४ वादि-
 स्सन्ति-सी०, रो० । ५ लासिस्सन्ति-सी० ।

अक्खरिकाय पि कीळिस्सन्ति, मनेसिकाय पि कीळिस्सन्ति, यथावज्जेन पि कीळिस्सन्ति; हत्थिस्सि पि सिक्खिस्सन्ति, अस्सस्सि पि सिक्खिस्सन्ति, रथस्सि पि सिक्खिस्सन्ति, धनुस्सि पि सिक्खिस्सन्ति, थरुस्सि पि सिक्खिस्सन्ति, हत्थिस्स पि पुरतो धाविस्सन्ति, अस्सस्स पि पुरतो धाविस्सन्ति, रथस्स पि पुरतो धाविस्सन्ति पि आधाविस्सन्ति पि, उस्सेळेस्सन्ति^१ पि, २४ अण्फोटेस्सन्ति^२ पि, निब्बुज्झिस्सन्ति पि, मुट्ठीहि पि युज्झिस्सन्ति, रङ्गमज्झे^३ पि सङ्घाटि पत्थरित्वा नच्चकिं एव वक्खन्ति—‘इध, भगिनि, नच्चस्सू’ ति, नलाटिक पि दस्सन्ति, विविध पि अनाचारं आचरिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नान वा भिक्खोभावाय । अथ ख्वेत,^४ भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अब्बथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय^५ २५ दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय^६ सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय^७ अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स^८ पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स^९ वण्ण भासित्वा भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा सारिपुत्त-मोग्गल्लाने आमन्तेसि—“गच्छथ तुम्हे, सारिपुत्ता, कीटागिरि गन्त्वा अस्सजिपुनब्बसुकान भिक्खून कीटागिरिस्सा पब्बाजनीयकम्म^{१०} करोथ, तुम्हाक एते सद्धिविहारिणो” ति ।

१५ “कथ मयं, भन्ते, अस्सजिपुनब्बसुकान भिक्खून कीटागिरिस्सा पब्बाजनीयकम्म करोम, चण्डा च ते भिक्खू फरूसा” ति^१ “तेन हि तुम्हे, सारिपुत्ता, बहुकेहि भिक्खूहि सद्धि गच्छथा” ति । “एवं, भन्ते” ति खो सारिपुत्तमोग्गल्लाना भगवतो पच्चसोसु । एव च १३ पन, भिक्खवे, कातब्ब—पठम अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू चोदेतब्बा, चोदेत्वा सारेतब्बा, सारेत्वा आपत्ति आरोपेतब्बा, आपत्ति आरोपेत्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो २० जापेतब्बो—

२४ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू कुलदूसका पापसमाचारार् । इमेस पापका समाचारा दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । कुलानि च इमेहि दुट्ठानि दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो अस्सजिपुनब्बसुकान भिक्खून कीटागिरिस्सा पब्बाजनीयकम्म करेय्य—न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्सि २५ वत्थब्बं ति । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू कुलदूसका पापसमाचारा । इमेस पापका समाचारा दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । कुलानि च इमेहि दुट्ठानि दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । सङ्घो अस्सजिपुनब्बसुकान भिक्खून कीटागिरिस्सा पब्बाजनीयकम्म करोति—

१ उस्सोब्धिस्सन्ति—सी०, उस्सेब्धिस्सन्ति—रो०, उस्सेब्हेस्सन्ति—स्या० । २ अपोठिस्सन्ति—सी०, रो० । ३ रङ्गमज्झ—रो० । ४ खो त—रो० । ५ दुभरताय—सी० । ६ असन्तुट्ठिताय—सी०, रो०, असन्तुट्ठिताय—स्या० । ७ सुपोसताय—सी० । ८ धुतस्स—स्या० । ९ वीरियारम्भस्स—म० । १० पब्बाजनीयकम्म—रो० ।

न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिसि वत्थब्बं ति । यस्सायस्सतो खमति अस्सजि-
पुनब्बसुकान भिक्खून कीटागिरिस्सा पञ्चाजनीयस्स कम्मस्स करणं — न अस्सजिपुनब्बसुकेहि
भिक्खूहि कीटागिरिसि वत्थब्ब ति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० • ततिय पि एतमत्थ वदामि । सुणातु मे, भन्ते, B 29
सङ्घो । इमे अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू कुलदूसका पापसमाचारा । इमेस पापका समाचारा 5
दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । कुलानि च इमेहि दुट्ठानि दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । सङ्घो
अस्सजिपुनब्बसुकान भिक्खून कीटागिरिस्सा पञ्चाजनीयकम्म करोति — न अस्सजिपुनब्ब-
सुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिसि वत्थब्ब ति । यस्सायस्सतो खमति अस्सजिपुनब्बसुकान
भिक्खून कीटागिरिस्सा पञ्चाजनीयस्स कम्मस्स करणं — न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि
कीटागिरिसि वत्थब्ब ति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । 10

“कत सङ्घेन अस्सजिपुनब्बसुकान भिक्खून कीटागिरिस्सा पञ्चाजनीयकम्म — न
अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिसि वत्थब्ब ति । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही,
एवमेत धारयामी” ति ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

२५. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागत पञ्चाजनीयकम्म अधम्मकम्म च होति,
अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । असम्मुखा कत होति, अप्पटिपुच्छा^१ कत होति, 15
अप्पटिञ्जाय^२ कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत पञ्चाजनीयकम्म
अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च ।

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत पञ्चाजनीयकम्म अधम्मकम्म च
होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्तं च । अनापत्तिया कत होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया
कतं होति, देसिताय आपत्तिया कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि • पे० । 20

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि • पे० • अचोदेत्वा कत होति, असारत्वा
कत होति, आपत्ति अनारोपेत्वा कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० • ।

(४) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि...पे० असम्मुखा कत होति,
अधम्मेन कत होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि • पे० ।

(५) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० • • अप्पटिपुच्छा कतं होति, 25
अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि • पे० • ।

(६) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि • पे० • • अप्पटिञ्जाय कत होति,
अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि • पे० • ।

१ अपटिपुच्छा-सी० । २ अपटिञ्जाय-सी०, रो० ।

(७) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० अनापत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० ।

(८) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० अदेसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० ।

5 (९) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० देसिताय आपत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० ।

30 (१०) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० अचोदेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० ।

(११) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० असारत्वा कत होति, 10 अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० ।

(१२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत पब्बाजनीयकम्म अधम्मकम्म च होति अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । आपत्ति अनारोपेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत पब्बाजनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च ।

अधम्मकम्मद्वादसक निष्ठितं ।

धम्मकम्मद्वादसकं

15 २६ (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागत पब्बाजनीयकम्म धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्त च । सम्मुखा कत होति, पटिपुच्छा कत होति, पटिब्बाय कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत पब्बाजनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत पब्बाजनीयकम्म धम्मकम्म च 20 होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । आपत्तिया कत होति, देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अदेसिताय आपत्तिया कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्त च ।

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० चोदेत्वा कत होति, सारेत्वा कत होति, आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० ।

25 (४) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० सम्मुखा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति—इमेहि पे० ।

(५) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे०...पटिपुच्छा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि पे० ।

(६) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० पटिञ्जाय कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति—इमेहि पे० ।

(७) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० आपत्तिया कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति—इमेहि पे० ०० ।

(८) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० देसनागामिनिया आपत्तिया 5 कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति—इमेहि पे० ।

(९) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० अदेसिताय आपत्तिया कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति—इमेहि पे० ।

(१०) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० चोदेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति—इमेहि पे० । 10

(११) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० सारेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति—इमेहि पे० ०० ।

(१२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत पब्बाजनीयकम्मं धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । आपत्ति आरोपेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत पब्बाजनीयकम्म धम्मकम्म 15 च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । B 31

धम्मकम्मद्वादसक निट्ठित ।

आकङ्खमानचुदसकं

२७ (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अविकरणकारको, बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, 20 आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य । 25

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य । बुद्धस्स अवण्ण भासति, धम्मस्स अवण्ण भासति, सङ्घस्स अवण्ण भासति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य ।

(४) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म^१ करेय्य । कायिकेन दवेन समन्नागतो होति, वाचसिकेन दवेन समन्नागतो होति, कायिकवाचसिकेन दवेन समन्नागतो होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य ।

B 32 5 (५) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य । कायिकेन अनाचारेन समन्नागतो होति, वाचसिकेन अनाचारेन समन्नागतो होति, कायिकवाचसिकेन अनाचारेन समन्नागतो होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य ।

(६) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, 10 पब्बाजनीयकम्म करेय्य । कायिकेन उपघातिकेन समन्नागतो होति, वाचसिकेन उपघातिकेन समन्नागतो होति, कायिकवाचसिकेन उपघातिकेन समन्नागतो होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य ।

(७) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य । कायिकेन मिच्छाजीवेन समन्नागतो होति, वाचसिकेन 15 मिच्छाजीवेन समन्नागतो होति, कायिकवाचसिकेन मिच्छाजीवेन समन्नागतो होति—इमेहि, खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य ।

R 14 (८) “तिण्ण, भिक्खवे, भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य । एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, एको गिहिससङ्घो विहरति अननु- 20 लोमिकेहि गिहिससङ्घो—इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य ।

(९) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेस खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्घो, 25 पब्बाजनीयकम्म करेय्य ।

B 33 (१०) “अपरेसं पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीय- कम्म करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्ण भासति, एको धम्मस अवण्णं भासति, एको सङ्घस्स अवण्णं भासति—इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य ।

(११) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीय-
कम्म करेय्य । एको कायिकेन दवेन समन्नागतो होति, एको वाचसिकेन दवेन समन्नागतो
होति, एको कायिकवाचसिकेन दवेन समन्नागतो होति—इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण
भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य ।

(१२) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीय-
कम्म करेय्य । एको कायिकेन अनाचारेण समन्नागतो होति, एको वाचसिकेन अनाचारेण
समन्नागतो होति, एको कायिकवाचसिकेन अनाचारेण समन्नागतो होति—इमेस खो,
भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य ।

(१३) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीय-
कम्म करेय्य । एको कायिकेन उपघातिकेन समन्नागतो होति, एको वाचसिकेन उपघातिकेन¹⁰
समन्नागतो होति, एको कायिकवाचसिकेन उपघातिकेन समन्नागतो होति—इमेस खो,
भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य ।

(१४) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीय-
कम्म करेय्य । एको कायिकेन मिच्छाजीवेण समन्नागतो होति, एको वाचसिकेन मिच्छाजीवेण
समन्नागतो होति, एको कायिकवाचसिकेन मिच्छाजीवेण समन्नागतो होति—इमेस खो,¹⁵
भिक्खवे, तिण्ण भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्खो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य ।

आकङ्खमानचुइसक निट्ठितं ।

अट्टारसवत्तं

२८ “पब्बाजनीयकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्ब । तत्राय
सम्मावत्तना—न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न
भिक्खुनोवादकसम्मति^१ सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय
आपत्तिया सङ्गेन पब्बाजनीयकम्म कत होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अब्बा वा²⁰
तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, कम्म न गरहितब्ब, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स
भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्ब, न अनुवादो
पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्ब” ति ।

पब्बाजनीयकम्मे^३ अट्टारसवत्तं निट्ठित ।

२९ अथ खो सारिपुत्तमोग्गल्लानप्पमुखो^१ भिक्खुसङ्खो कीटागिरि गन्त्वा अस्सजि-
पुनब्बसुकानं भिक्खून कीटागिरिस्सा पब्बाजनीयकम्मं अकासि—न अस्सजिपुनब्बसुकेहि²⁵
भिक्खूहि कीटागिरिस्सि वत्थब्बं ति । ते सङ्गेन पब्बाजनीयकम्मकता न सम्मा वत्तन्ति, न

१ भिक्खुनोवादकसम्मति—स्या० । २ पब्बाजनीयकम्मे—रो० । ३ सारिपुत्तमोग्गल्लानप्पमुखो—
सी०, रो० ।

लोम पातेन्ति, न नेत्थारं वत्तन्ति, न भिक्खू खमापेन्ति, अक्कोसन्ति, परिभासन्ति, छन्द-
गामिता दोसगामिता मोहगामिता भयगामिता पापेन्ति, पक्कमन्ति पि, विब्भमन्ति पि । ये ते
भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति^१
विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकता न सम्मा
वत्तिस्सन्ति, न लोम पातेस्सन्ति, न नेत्थारं वत्तिस्सन्ति, न भिक्खू खमापेस्सन्ति, अक्कोसिस्सन्ति,
परिभासिस्सन्ति, छन्दगामिता दोसगामिता मोहगामिता भयगामिता पापेस्सन्ति, पक्कमिस्सन्ति
पि, विब्भमिस्सन्ति पी” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

अथ खो भग्वा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू
पटिपुच्छि — “सच्च किर, भिक्खवे, अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकता
10 न सम्मा वत्तन्ति, न लोम पातेन्ति, न नेत्थारं वत्तन्ति, न भिक्खू खमापेन्ति, अक्कोसन्ति,
परिभासन्ति, छन्दगामिता दोसगामिता मोहगामिता भयगामिता पापेन्ति, पक्कमन्ति पि,
B 35 विब्भमन्ती पी” ति^२ “सच्च भग्वा” ति । विगरहि बुद्धो भग्वा — “अननुच्छविक,^३
भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पटिरूपं^४ अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं ।
कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकता न सम्मा वत्तिस्सन्ति,
15 न लोम पातेस्सन्ति, न नेत्थारं वत्तिस्सन्ति, न भिक्खू खमापेस्सन्ति, अक्कोसिस्सन्ति,
परिभासिस्सन्ति, छन्दगामिता दोसगामिता मोहगामिता भयगामिता पापेस्सन्ति, पक्कमिस्सन्ति
पि, विब्भमिस्सन्ति पि । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा
भिय्योभावाय । अथ स्वेत,^५ भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं
अब्बज्झत्ताया” ति । अथ खो भग्वा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय^६
20 दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय^७ सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा अनेक-
परियायेन सुभरताय सुपोसताय^८ अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स^९ पासादिकस्स
अपचयस्स विरियारम्भस्स^{१०} वण्णं भासित्वा भिक्खू तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मं कथं
कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो पब्बाजनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतु ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं

R 15 ३०. “पञ्चहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं नप्पटि-
25 प्पस्सम्भेतब्ब । उपसम्पादेति, निस्सयं देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मुतिं
सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स
भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

१ खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० । २ अननुच्छविय-रो०, सी० । ३. अप्पटिरूप-सी०, म० ।
४ खो तं-रो० । ५ दुभरताय-सी० । ६ असन्तुट्ठिताय-सी०, रो०, अमन्तुट्ठिताय-स्या० ।
७. दुप्पोसताय-सी० । ८ धूतस्स-स्या । ९ वीरियारम्भस्स-म० ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पञ्चाजनीयकम् नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्गेन पञ्चाजनीयकम् कतं होति तं आपत्तिं आपज्जति, अञ्ज वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्म गरहति, कम्मिके गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पञ्चाजनीयकम् नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पञ्चाजनीयकम् नप्पटिप्पस्सम्भे-⁵ तब्ब । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारणं ठपेति, सवचनीयं करोति, अनुवादं पट्ठपेति, ओकासं कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पञ्चाजनीयकम् नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

पञ्चाजनीयकम्मे नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब अट्ठारसकं निट्ठितं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्ब अट्ठारसकं

३१ “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पञ्चाजनीयकम् पटिप्प-
स्सम्भेतब्ब । न उपसम्पादेति, न निस्सयं देति, न सामणेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादक-¹⁰ B
सम्मुतिं सादियति, सम्मतोऽपि भिक्खुनियो न ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि
समन्नागतस्स भिक्खुनो पञ्चाजनीयकम् पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पञ्चाजनीयकम्
पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्गेन पञ्चाजनीयकम् कतं होति न तं आपत्तिं
आपज्जति, अञ्ज वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्मं न गरहति, कम्मिके न¹⁵
गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पञ्चाजनीयकम्
पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पञ्चाजनीयकम् पटिप्पस्सम्भे-
तब्ब । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारणं ठपेति, न सवचनीयं करोति,
न अनुवादं पट्ठपेति, न ओकासं कारेति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति —²⁰
इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पञ्चाजनीयकम् पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

पञ्चाजनीयकम्मे पटिप्पस्सम्भेतब्ब अट्ठारसकं निट्ठितं ।

३२ “एव च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्ब । तेन, भिक्खवे, पञ्चाजनीयकम्-
कतेन भिक्खुना सङ्घं उपसङ्गमित्वा एकस्मिन् उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं^१ भिक्खूना पादे वन्दित्वा
उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगगहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, सङ्गेन पञ्चाजनीय-
कम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, पञ्चाजनीयस्स कम्मस्स²⁵
पटिप्पस्सद्धिं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । व्यत्तेन^२
भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा वत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे०...ततिय पि एतमत्थ वदामि । सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“पटिप्पस्सद्ध सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्म । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

पब्बाजनीयकम्मं निवृत्तं ततियं ।

§ ४. पटिसारणीयकम्मं

३३. तेन खो पन समयेन आयस्सा सुधम्मो मच्छिकासण्डे चित्तस्स गहपतिनो आवासिको होति, नवकम्मिको धुवभत्तिको । यदा चित्तो गहपति सङ्घ वा गण वा पुगलं वा निमन्तेतुकामो होति तदा^१ न आयस्सन्त सुधम्मं अनपल्लोकेत्वा सङ्घ वा गणं वा पुगलं वा निमन्तेति ।

तेन खो पन समयेन सम्बहुला थेरा भिक्खू, आयस्सा च सारिपुत्तो, आयस्सा च महामोग्गल्लानो, आयस्सा च महाकच्चानो, आयस्सा च महाकोट्टिको,^२ आयस्सा च महाकप्पिनो, आयस्सा च महाचुन्दो, आयस्सा च अनुरुद्धो, आयस्सा च रेवतो, आयस्सा च उपालि, आयस्सा च आनन्दो, आयस्सा च राहुलो, कासीसु चारिक चरमाना येन मच्छिकासण्डो तदवसरं^३ ।

अस्सोसि खो चित्तो गहपति थेरा किर भिक्खू मच्छिकासण्डं अनुप्पत्ता ति । अथ खो चित्तो गहपति येन थेरा भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा थेरे भिक्खू अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्न खो चित्तं गहपतिं आयस्सा सारिपुत्तो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि ।

१ अय पाठो स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २ महाकोट्टितो—सी०, रो० । ३ तदवसरिंशु—सी० ।

अथ खो चित्तो गहपति आयस्सता सारिपुत्तेन धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहसितो थेरे भिक्खू एतदवोच — “अधिवासेन्तु मे, भन्ते, थेरा स्वातनाय आगन्तुकभत्त” ति । अधिवासेसु खो^१ थेरा भिक्खू तुण्हीभावेन ।

अथ खो चित्तो गहपति थेरान भिक्खून अधिवासन विदित्वा उट्ठयासना थेरे भिक्खू अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा येनायस्सा सुधम्मो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्तं^५ सुधम्म अभिवादेत्वा एकमन्त अट्ठासि । एकमन्त ठितो खो चित्तो गहपति आयस्सन्तं सुधम्म एतदवोच — “अधिवासेतु मे, भन्ते, अय्यो सुधम्मो स्वातनाय भत्तं सद्धि थेरेही” ति । अथ खो आयस्सा सुधम्मो ‘पुब्बे ख्वाय चित्तो गहपति यदा सङ्घ वा गण वा पुग्गलं वा निमन्तेतुकामो न म अनपलोकेत्वा सङ्घ वा गण वा पुग्गल वा निमन्तेति, सो दानि म अनपलोकेत्वा थेरे भिक्खू निमन्तेसि, दुट्ठो दानाय चित्तो गहपति अनपेक्खो विरत्तरूपो^{१०} मयी’ ति चित्त गहपति एतदवोच — “अल, गहपति, नाधिवासेमी” ति । दुतिय पि खो .. पे० ततिय पि खो चित्तो गहपति आयस्सन्त सुधम्म एतदवोच — “अधिवासेतु मे, भन्ते, अय्यो सुधम्मो स्वातनाय भत्तं सद्धि थेरेही” ति । “अल, गहपति, नाधिवासेमी” ति । अथ खो चित्तो गहपति ‘कि मे करिस्सति अय्यो सुधम्मो अधिवासेन्तो वा अनधिवासेन्तो वा’ ति आयस्सन्त सुधम्म अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि ।^{१५}

३४ अथ खो चित्तो गहपति तस्सा रत्तिया अच्चयेन थेरान भिक्खून पणीत खादनीय भोजनीय^१ पटियादापेसि । अथ खो आयस्सा सुधम्मो ‘यन्नूनाह चित्तस्स गहपतिनो थेरान भिक्खून^२ पटियत्त पस्सेय्य’ ति पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन चित्तस्स गहपतिनो निवेसन तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पञ्जत्ते आसने निसीदि । अथ खो चित्तो गहपति येनायस्सा सुधम्मो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्त सुधम्म अभिवादेत्वा^{२०} एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्न खो चित्त गहपति आयस्सा सुधम्मो एतदवोच — “पहूत खो ते इद, गहपति, खादनीय भोजनीय पटियत्तं, एका च खो इध नत्थि यदिदं तिलसङ्कुल्लिका” ति । “बहुम्हि वत,” भन्ते, रतने^३ बुद्धवचने विज्जमाने अय्येन सुधम्मेन यदेव किञ्चि भासित यदिदं तिलसङ्कुल्लिका ति । भूतपुब्ब, भन्ते, दक्खिणापथका वाणिजा पुरत्थिमं जनपद अगमसु वाणिज्जाय^४ । ते^५ ततो कुक्कुटि आनेसुं । अथ खो सा, भन्ते,^{२५} कुक्कुटी काकेन सद्धि सवास कप्पेसि । सा पोतक जनेसि । यदा खो सो, भन्ते, कुक्कुटपोतको काकवस्स वस्सितुकामो होति, काककुक्कुटी^६ ति वस्सति, यदा कुक्कुटिवस्स^७ वस्सितुकामो होति, कुक्कुटिकाका^८ ति वस्सति । एवमेव खो, भन्ते, बहुम्हि रतने बुद्धवचने विज्जमाने अय्येन सुधम्मेन यदेव किञ्चि भासितं यदिदं तिलसङ्कुल्लिका” ति । “अक्कोससि

१ खो ते-स्या० । २ खादनियं भोजनिय-रो० । ३ रो० पोत्थके नत्थि । ४ वत मे-सी० । ५ स्या० पोत्थके नत्थि । ६ वाणिजाय-सी० । ७ ते वाणिजा-स्या० । ८ काककुक्कुटी-सी०, कुक्कुटिका-रो० । ९ कुक्कुटिवस्स-सी०, स्या०, रो० । १० कुक्कुटिकाका-सी०, काका-रो० ।

म त्व, गहपति, परिभाससि म त्व, गहपति । एसो ते, गहपति, आवासो^१, पक्कमिस्सामी”
 ति । “नाह, भन्ते, अय्य सुधम्म अक्कोसामि, परिभासामि^२ । वसतु, भन्ते, अय्यो सुधम्मो
 मच्छिकासण्डे । रमणीयं^३ अम्बाटकवनं^४ । अह अय्यस्स सुधम्मस्स उस्सुक्क करिस्सामि,
 चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारान” ति । दुतिय पि खो...पे० ततिय
 ५ पि खो आयस्सा सुधम्मो चित्त गहपति एतदवोच—“अक्कोससि म त्व, गहपति,
 परिभाससि म त्व, गहपति । एसो ते, गहपति, आवासो, पक्कमिस्सामी” ति । “कह, भन्ते,
 अय्यो सुधम्मो गमिस्सती” ति^५ । “सावत्थि खो अह, गहपति, गमिस्सामि भगवन्तं
 दस्सनाया” ति । “तेन हि, भन्ते, य च अत्तना भणितं, य च मया भणितं त सब्ब
 भगवतो आरोचेहि । अनच्छरिय खो पनेत, भन्ते, य अय्यो सुधम्मो पुनदेव मच्छिकासण्डं
 १० पच्चागच्छेय्या” ति ।

३५ अथ खो आयस्सा सुधम्मो सेनासन ससामेत्वा पत्तचीवरमादाय येन सावत्थि
 तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन सावत्थि येन^६ जेतवन अनाथपिण्डिकस्स आरामो येन भगवा
 तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि ।^१ एकमन्त निसिन्नो खो
 R 18 आयस्सा सुधम्मो य च अत्तना भणितं य च चित्तेन गहपतिना भणितं तं सब्ब भगवतो
 १५ आरोचेसि ।

B 40 विगरहि बुद्धो भगवा—“अननुच्छविक, मोघपुरिस, अननुलोमिक अप्पतिरूप
 अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, चित्त गहपति सद्ध पसन्न
 दायकं कारकं सङ्घुपट्टाकं^६ हीनेन खुसेस्ससि, हीनेन वम्भेस्ससि^७ नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं
 वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय,
 २० पसन्नानं च एकच्चान अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा त भिक्खु अनेकपरियायेन विगरहित्वा
 दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा
 अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स
 अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा भिक्खून् तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथं
 कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

25 “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म” करोतु—चित्तो
 ते गहपति खमापेतब्बो ति । एवं च पन, भिक्खवे, कातब्ब—पठम सुधम्मो भिक्खु
 चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्ति आरोपेतब्बा,^८ आपत्तिं आरोपेत्वा व्यत्तेन
 भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

१ तम्हा आवासा—स्या० । २ न परिभासामि—सी० । ३ रमणीये—स्या० । ४ अम्बाटकवने—
 स्या० । ५ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेषु नत्थि । ६ सङ्घुपट्टाहक—रो० । ७ पटिमारणियकम्म—रो० ।
 ८ रोपेतब्बा—रो०, आरोपेतब्बो—म० ।

३६ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय सुधम्मो भिक्खु चित्त गहपति संद्ध पसन्न दायक कारक सङ्घुपट्टाक हीनेन खुसेसि,^१ हीनेन वम्भेसि^२ । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म करेय्य — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय सुधम्मो भिक्खु चित्त गहपति सद्ध पसन्न दायक कारकं सङ्घुपट्टाक हीनेन खुसेसि^३, हीनेन वम्भेति^४ । सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीय-^५ कम्म करोति — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति । यस्सायस्सतो खमति सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयस्स कम्मस्स करण — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय सुधम्मो भिक्खु चित्त गहपति सद्ध पसन्न दायक कारक सङ्घुपट्टाक^{१०} हीनेन खुसेति, हीनेन वम्भेति । सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म करोति — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति । यस्सायस्सतो खमति सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयस्स कम्मस्स करणं — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“कतं सङ्घेन सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

15

अधम्मकम्मद्वादसकं

३७ “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागत पटिसारणीयकम्म अधम्मकम्म च^१ होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । असम्मुखा कत होति, अप्पटिपुच्छा कत होति, अप्पटिञ्जाय कत होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत पटिसारणीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्त च ।

B 41

“अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत पटिसारणीयकम्म अधम्मकम्म च^{२०} होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । अनापत्तिया कत होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, देसिताय आपत्तिया कत होति पे० अचोदेत्वा कत होति, असारत्वा कत होति, आपत्तिं अनारोपेत्वा कत होति पे० असम्मुखा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति पे० अप्पटिपुच्छा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० अप्पटिञ्जाय कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कतं होति पे०...^{२५} अनापत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० अदेसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० देसिताय आपत्तिया

१ खुंसेति—स्या० । २ वम्भेति—स्या० । ३ खुसेसि—सी०, रो० । ४ वम्भेसि—सी०, रो० । ५ चेव—स्या० ।

कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० अचोदेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति • पे० असारेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० आपत्ति अनारोपेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत पटिसारणीयकम्म अधम्मकम्म च होति,
 ५ अविनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

पटिसारणीयकम्मे अधम्मकम्मद्वादसकं निद्धितं ।

धम्मकम्मद्वादसकं

३८ “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागत पटिसारणीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । सम्मुखा कत होति, पटिपुच्छा कत होति, पटिञ्जाय कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत पटिसारणीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

B 42 10 “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत पटिसारणीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । आपत्तिया कत होति, देसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, अदेसिताय आपत्तिया कत होति • पे० चोदेत्वा कत होति, सारेत्वा कत होति, आपत्ति आरोपेत्वा कतं होति पे० सम्मुखा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कतं होति...पे० पटिपुच्छा कतं होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति... पे०...
 15 पटिञ्जाय कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति पे० • आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कत होति • पे० देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति... पे०...अदेसिताय आपत्तिया कत होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कत होति • पे० चोदेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कतं होति पे० सारेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति
 20 ...पे० आपत्ति आरोपेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत पटिसारणीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

पटिसारणीयकम्मे धम्मकम्मद्वादसकं निद्धितं ।

आकङ्खमानचतुक्कं

३९. (१) “पञ्चहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पटिसारणीयकम्म करेय्य । गिहीनं अलाभाय परिसक्कति, गिहीन अनत्थाय परिसक्कति, गिहीन
 R. 19 25 अनावासाय^१ परिसक्कति, गिही^२ अक्कोसति परिभासति, गिही गिहीहि भेदेति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पटिसारणीयकम्मं करेय्य ।

१. अवासाय—सी०, रो० । २. गिहीन—सी० ।

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, पटिसारणीयकम्म करेय्य । गिहीन बुद्धस्स अवण्ण भासति, गिहीन धम्मस्स अवण्ण भासति, गिहीन सङ्खस्स अवण्ण भासति, गिही हीनेन खुसेति हीनेन^१ वम्भेति, गिहीन धम्मिक पटिस्सव न सच्चापेति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्खो, पटिसारणीयकम्म करेय्य ।

B 43

(३) “पञ्चन्नं, भिक्खवे, भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्खो, पटिसारणीयकम्म करेय्य । एको गिहीन अलाभाय परिसक्कति, एको गिहीन अनत्थाय परिसक्कति, एको गिहीन अनावासाय परिसक्कति, एको गिही अक्कोसति परिभासति, एको गिही गिहीहि भेदेति—इमेस खो, भिक्खवे, पञ्चन्न भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्खो, पटिसारणीयकम्म करेय्य ।

(४) “अपरेस पि, भिक्खवे, पञ्चन्न भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्खो, पटिसारणीय-¹⁰ कम्म करेय्य । एको गिहीन बुद्धस्स अवण्ण भासति, एको गिहीन धम्मस्स अवण्ण भासति, एको गिहीन सङ्खस्स अवण्ण भासति, एको गिही हीनेन खुसेति हीनेन वम्भेति, एको गिहीन धम्मिक पटिस्सव न सच्चापेति—इमेस खो, भिक्खवे, पञ्चन्न भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्खो, पटिसारणीयकम्म करेय्य ।

आकङ्खमानचतुक्क^२ निट्ठित ।

अट्टारसवत्तं

४० “पटिसारणीयकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्ब । तत्राय¹⁵ सम्मावत्तना—न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्गेन पटिसारणीयकम्म कत होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अज्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, कम्म न गरहितब्ब, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीय कातब्ब, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो,²⁰ न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न^३ भिक्खूहि सम्पयोजेतब्ब” ति ।

पटिसारणीयकम्मे^४ अट्टारसवत्त निट्ठित ।

४१ अथ खो सङ्खो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म अकासि—चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति । सो सङ्गेन पटिसारणीयकम्मकतो मच्छिकासण्ड गन्त्वा मङ्कुभूतो नासक्खि चित्तं गहपति खमापेतु । सो^५ पुनदेव सावत्थि पञ्चागच्छि^६ । भिक्खू एवमाहसु—“खमापितो तथा, आवुसो सुधम्म,^७ चित्तो गहपती” ति । “इधाह, आवुसो, मच्छिकासण्डं²⁵ गन्त्वा मङ्कुभूतो नासक्खि चित्तं गहपतिं खमापेतु” ति । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

B 44

१ गिही हीनेन—सी०, स्या० । २ आकङ्खमानचतुपञ्चक—सी०, स्या०, रो० । ३ न भिक्खु—स्या० । ४ पटिसारणीयकम्ममिह—रो० । ५ म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ६ पञ्चागच्छि—स्या०, रो० । ७ ‘आवुसो सुधम्म’ इति पाठो रो० पोत्थके नत्थि । ८ ते भिक्खू—स्या०, सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो अनुदूतं देतु — चित्तं गहपतिं खमापेतु । एव च पन भिक्खवे दातव्वो — पठमं भिक्खुं याचितव्वो, याचित्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतव्वो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं सुधम्मस्स भिक्खुनो अनुदूतं ददेय्यं चित्तं गहपतिं खमापेतु । एसा जत्ति ।

R 20

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं सुधम्मस्स भिक्खुनो अनुदूतं देति चित्तं गहपतिं खमापेतु । यस्सायस्सतो खमतिं इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सुधम्मस्स भिक्खुनो अनुदूतस्स दानं चित्तं गहपतिं खमापेतु, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खुं सुधम्मस्स भिक्खुनो अनुदूतो चित्तं गहपतिं खमापेतु । खमतिं सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

४२ “तेन हि, भिक्खवे, सुधम्मेन भिक्खुना अनुदूतेन भिक्खुना सद्धिं मच्छिकासण्डं गन्त्वा चित्तो गहपतिं खमापेतव्वो — ‘खमं, गहपति, पसादेमि त’ ति । एव चे वुच्चमानो खमति, इच्चेत कुसल । नो चे खमति, अनुदूतेन भिक्खुना वत्तव्वो — ‘खमं, गहपति, इमस्स भिक्खुनो, पसादेति त’ ति । एव चे वुच्चमानो खमति, इच्चेत कुसल । नो चे खमति, अनुदूतेन भिक्खुना वत्तव्वो — ‘खमं, गहपति, इमस्स भिक्खुनो, अहं त पसादेमी’ ति । एव चे वुच्चमानो खमति, इच्चेत कुसल । नो चे खमति, अनुदूतेन भिक्खुना वत्तव्वो — ‘खमं, गहपति, इमस्स भिक्खुनो, सङ्घस्स वचनेना’ ति । एव चे वुच्चमानो खमति, इच्चेत कुसल । नो चे खमति, अनुदूतेन भिक्खुना सुधम्मो भिक्खुं चित्तस्स गहपतिनो दस्सनूपचारं अविजहापेत्वा सवनूपचारं अविजहापेत्वा एकस्स उत्तरासङ्गं कारापेत्वा उक्कुटिकं निसीदापेत्वा अञ्जलिं पगण्हापेत्वा तं^१ आपत्तिं^२ देसापेतव्वो” ति ।

B 45

अर्थं खो आयस्सा सुधम्मो अनुदूतेन भिक्खुना सद्धिं मच्छिकासण्डं गन्त्वा चित्तं गहपतिं खमापेसि । सो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, भिक्खू उपसङ्गमित्वा एवं वदेति — “अहं, आवुसो, सङ्घेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि । कथं नु खो मया पटिपज्जितव्वं” ति^३ भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।
२० “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतु ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतव्वं अट्टारसकं

४३ “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतव्वं । उपसम्पादेति, निस्सयं देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनो वादकस्समुत्तिं

१. सुधम्मं भिक्खु-सी०, स्या० । २. सा-सी०, स्या०, रो० । ३. आपत्ति-सी०, स्या०, रो० ।
४. देसापेतव्वं-सी०, स्या०, रो० ।

सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्गेन पटिसारणीयकम्म कत होति त आपत्ति आपज्जति, अब्ज वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्म गरहति, कम्मिके गरहति — 5 इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथ ठपेति, पवारण ठपेति, सवचनीय करोति, अनुवाद पट्टपेति, ओकास कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, 10 अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब” ।

B 46

पटिसारणीयकम्मे नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसक निट्ठित ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं

४४ “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न उपसम्पादेति, न निस्सय देति, न सामणेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादक-सम्मुति^१ सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म 15 पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्गेन पटिसारणीयकम्म कत होति त आपत्ति न आपज्जति, अब्जं वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्म न गरहति, कम्मिके न गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथ ठपेति, न पवारण ठपेति, न सवचनीय करोति, 20 न अनुवाद पट्टपेति, न ओकास कारेति,^२ न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

पटिसारणीयकम्मे पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसक निट्ठित ।

४५ “एव च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्ब । तेन हि,^३ भिक्खवे, सुधम्मनेन भिक्खुना सङ्घ उपसङ्गमित्वा एकंस उत्तरासङ्ग करित्वा बुद्धान भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अह, भन्ते, सङ्गेन पटि- 25 सारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोम पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, पटिसारणीयस्स कम्मस्स

R 21

B 47 पटिप्पस्सद्धिं याचामी' ति । दुतिय पि याचितब्बा । ततिय पि याचितब्बा । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय सुधम्मो भिक्खु सङ्घेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय सुधम्मो भिक्खु सङ्घेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

10 “दुतिय पि एतमत्थ वदामि...पे... ततिय पि एतमत्थ वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय सुधम्मो भिक्खु सङ्घेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

15 “पटिप्पस्सद्धं सङ्घेन सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

पटिसारणीयकम्म निद्रितं चतुत्थ ।

§ ५. आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मं

४६ तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बिय विहरति घोसितारामे । तेन खो पन समयेन आयस्सा छन्नो आपत्तिं आपजित्वा न इच्छति आपत्तिं पस्सितु । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खियन्ति^१ विपाचेन्ति—

B. 48 20 “कथं हि नाम आयस्सा छन्नो आपत्तिं आपजित्वा न इच्छिस्सति आपत्तिं पस्सितु” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि—“सच्चं किर, भिक्खवे, छन्नो भिक्खु आपत्तिं आपजित्वा न इच्छति आपत्तिं पस्सितु” ति ? “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा—“अननुच्छविक, भिक्खवे, तस्स 25 मोघपुरिसस्स, अननुलोमिक अप्पटिरूपं अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथं हि नाम सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो आपत्तिं आपजित्वा न इच्छिस्सति आपत्तिं पस्सितु ? नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे,

अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय पसन्नान च एकच्चान अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा भिक्खून् तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म^१ करोतु — असम्भोग सङ्घेन । एव च पन, भिक्खवे, कातब्ब — पठम छन्नो भिक्खु चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्ति आरोपेतब्बो,^२ आपत्ति आरोपेत्वा^३ व्यत्तेन^४ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

४७ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु आपत्ति आपजित्वा न इच्छति¹⁰ आपत्ति पस्सितु । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य — असम्भोग सङ्घेन । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु आपत्ति आपजित्वा न इच्छति आपत्ति पस्सितु । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करोति — असम्भोग सङ्घेन । यस्सायस्सतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने,^५ उक्खेपनीयस्स¹⁵ कम्मस्स करण — असम्भोग सङ्घेन, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थं वदामि पे० ततिय पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु आपत्ति आपजित्वा न इच्छति आपत्ति पस्सितु । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करोति — असम्भोग सङ्घेन । यस्सायस्सतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स करण—²⁰ B 49 असम्भोग सङ्घेन, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । R. 22

“कत सङ्घेन छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म — असम्भोग सङ्घेन । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

“आवासपरम्परं च, भिक्खवे, ससथ — ‘छन्नो भिक्खु आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीय-कम्मकतो — असम्भोगं सङ्घेना’ ति ।

25

अधम्मकम्मद्वादसकं

४८. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं - अधम्मकम्म च^६ होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । असम्मुखा कत होति, अप्पटिपुच्छा कत होति, अप्पटिब्जाय कत होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च ।

१ उक्खेपनीयकम्म-रो० । २ रोपेतब्बो-रो० । ३ रोपेत्वा-रो० । ४ व्यत्तेन-सी०, रो० ।

५ ‘आपत्तिया अदस्सने’ ति पाठो सी० पोत्थके नत्थि । ६ चेव-स्या० ।

चुल्लवग्गो-६

“अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । अनापत्तिया कत होति, अदेसना-
गामिनिया आपत्तिया कत होति, देसिताय आपत्तिया कत होति पे० अचोदेत्वा कत
होति, असारत्वा कत होति, आपत्ति अनारोपेत्वा कत होति पे० असम्मुखा कत
5 होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० अप्पटिपुच्छा कत होति, अधम्मेन
कत होति, वग्गेन कत होति पे० अप्पटिज्जाय कत होति, अधम्मेन कत होति,
वग्गेन कत होति पे० अनापत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति
पे० अदेसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति
पे० देसिताय आपत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० . .
10 अचोदेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० असारत्वा कत होति,
B 50 अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० . . आपत्ति अनारोपेत्वा कत होति, अधम्मेन
कत होति, वग्गेन कत होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत, आपत्तिया अदस्सने,
उक्खेपनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे अवम्मकम्मद्वादसक निट्ठित ।

धम्मकम्मद्वादसकं

४९ “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागत, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म
15 धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । सम्मुखा कत होति, पटिपुच्छा कत होति,
पटिज्जाय कत होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत, आपत्तिया अदस्सने,
उक्खेपनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत पे० । आपत्तिया कत होति,
देसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, अदेसिताय आपत्तिया कत होति . . पे० . . . चोदेत्वा
20 कत होति, सारेत्वा कत होति, आपत्ति आरोपेत्वा कत होति . पे० सम्मुखा कत होति,
धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति पे० . पटिपुच्छा कतं होति, धम्मेन कत होति,
समग्गेन कत होति पे० . पटिज्जाय कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति
. . पे० . . . आपत्तिया कत होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कत होति . . पे० देसना-
गामिनिया आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति . पे० . . .
25 अदेसिताय आपत्तिया कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति पे० . . .
चोदेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति . पे० . सारेत्वा कत होति,
धम्मेन कतं होति, समग्गेन कत होति . . पे० आपत्ति आरोपेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं
होति, समग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत, आपत्तिया अदस्सने,
उक्खेपनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्तं च ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे धम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं ।

आकङ्खमानच्छकं

५० (१) “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको विवाद-
कारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससङ्घो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससङ्घोहि — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य । 5

B 51

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य ।

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य । बुद्धस्स अवण्ण भासति, धम्मस्स अवण्ण भासति, सङ्घस्स अवण्ण भासति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य ।

(४) “तिण्ण, भिक्खवे, भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य । एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, एको गिहिससङ्घो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससङ्घोहि — इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य ।

(५) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य ।

B 52

(६) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्ण भासति, एको धम्मस्स अवण्णं भासति, एको सङ्घस्स अवण्णं भासति — इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे आकङ्खमानच्छकं निट्ठितं ।

तेचत्तालीसवत्तं

५१ “आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा-
वत्तितब्बं । तत्राय सम्मावत्तना — न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो

- उपट्टापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मति सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्गेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म कत होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अज्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, कम्म न गरहितब्ब, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादन, पच्चुट्ठान, अज्जलिकम्म, सामीचिकम्म, ५ आसनाभिहारो, सेय्याभिहारो, पादोदक, पादपीठ पादकथलिक^१, पत्तचीवरप्पटिग्गहण^२, नहाने पिट्ठिपरिकम्म सादितब्ब । न पकतत्तो भिक्खु सीलविपत्तिया अनुद्वसेतब्बो,^३ न आचार-विपत्तिया अनुद्वसेतब्बो, न दिट्ठिपत्तिया अनुद्वसेतब्बो, न आजीवविपत्तिया अनुद्वसेतब्बो, न भिक्खु^४ भिक्खूहि भेदेतब्बो,^५ न गिहिद्वजो^६ धारेतब्बो, न तिथियद्वजो^७ धारेतब्बो, न तिथिया सेवितब्बा, भिक्खू सेवितब्बा, भिक्खुसिक्खाय^८ सिक्खितब्ब^९ । न पकतत्तेन
- B 53 10 भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्ब, पकतत्त भिक्खु दिस्वा आसना वुट्ठातब्ब, न पकतत्तो भिक्खु आसादेतब्बो अन्तो वा बहि वा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न
- R 23 पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीय कातब्ब, न अनुवादो पट्टपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्ब^{१०} ति ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे तेचत्तालीसवत्त^{१०} निट्ठित ।

- 15 ५२ अथ खो सङ्घो छन्नत्तस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म अकासि—असम्भोग सङ्गेन । सो सङ्गेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मकतो तम्हा आवासा अज्ज आवास अगमासि । तत्थ भिक्खू नेव अभिवादेसु, न पच्चुट्ठेसु, न अज्जलिकम्म न सामीचिकम्म अकसु, न सक्करिसु, न गरु^{११} करिसु, न मानेसु, न पूजेसु । सो भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो^{१२}
- 20 तम्हा पि आवासा अज्ज आवास अगमासि । तत्थ पि भिक्खू नेव अभिवादेसु, न पच्चुट्ठेसु, न अज्जलिकम्म न सामीचिकम्म अकसु, न सक्करिसु, न गरु करिसु, न मानेसु, न पूजेसु । सो भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो तम्हा पि आवासा अज्ज आवास अगमासि । तत्थ पि भिक्खू नेव अभिवादेसु, न पच्चुट्ठेसु, न अज्जलिकम्म न सामीचिकम्म अकसु, न सक्करिसु, न गरु करिसु, न मानेसु, न पूजेसु ।
- 25 सो भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो पुनदेव कोसम्बि पच्चागञ्छि । सो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, भिक्खू

१ पादकठलिक—सी० । २ पत्तचीवरपटिग्गहण—सी०, स्या०, रो० । ३ अनुद्वसितब्बो—स्या० । ४ भिक्खू—स्या० । ५ भेदेतब्बा—स्या० । ६ गिहिद्वजो—स्या०, रो०, गिहीधजो सी० । ७ तिथियधजो—सी०, स्या०, रो० । ८ भिक्खुसिक्खा—स्या० । ९ सिक्खितब्बा—स्या० । १० तेचत्तालीसवत्त—सी०, रो० । ११ गरु—म० । १२ असक्कारपकतो—स्या० ।

उपसङ्कमित्रा एव वदेति — “अह, आवुसो, सङ्खेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोम पातेमि, नेत्थारं वत्तामि । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति^१ भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतु ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब-तेचत्तालीसकं

५३ “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने,⁵ B 54 उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । उपसम्पादेति, निस्सयं देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मुतिं सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्खेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीय-¹⁰ कम्म कतं होति तं आपत्तिं आपज्जति, अञ्जं वा तादिसिकं, ततो वा पापिडुतरं, कम्मं गरहति, कम्मिकं गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादनं, पञ्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्म,¹⁵ सामीचिकम्म, आसनाभिहारं सादियति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । पकतत्तस्स भिक्खुनो सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं,^{R 24} पादकथलिकं, पत्तचीवरप्पटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं सादियति — इमेहि खो, भिक्खवे,²⁰ पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । पकतत्तं भिक्खुं सीलविपत्तिया अनुद्धसेति, आचार-²⁵ विपत्तिया अनुद्धसेति, दिट्ठिविपत्तिया अनुद्धसेति, आजीवविपत्तिया अनुद्धसेति, भिक्खुं^{B 55} भिक्खूहि भेदेति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया²⁵ अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । गिहिद्धजं धारेति, तिथियद्धजं धारेति, तिथिये

सेवति, भिक्खू न सेवति, भिक्खुसिक्खाय न सिक्खति - इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वसति, 5 एकच्छन्ने अनावासे वसति, एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वसति, पकतत्त भिक्खु दिस्वा आसना न वुट्ठाति, पकतत्त भिक्खु आसादेति अन्तो वा बहि वा - इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीय- 10 कम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथ ठपेति, पवारण ठपेति, सवचनीय करोति, अनुवादं पट्ठपेति, ओकास कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति - इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब-तेचत्तालीसक निट्ठितं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्ब-तेचत्तालीसकं

५४. “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, 15 उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न उपसम्पादेति, न निस्सय देति, न सामणेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादकसम्मुति सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति - इमेहि खो, B 56 भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, 20 उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्घेन आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीय- कम्मं कतं होति त आपत्ति न आपज्जाति, अञ्ज वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्मं न गरहति, कम्मिके न गरहति - इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, 25 उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादण, पच्चुट्ठान, अञ्जलिकम्म, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं सादियति - इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकतत्तस्स भिक्खुनो सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठ,

पादकथलिक, पत्तचीवरप्पटिगहण, नहाने पिट्ठिपरिकम्म सादियति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न पकतत्त भिक्खु सीलविपत्तिया अनुद्धसेति, न आचारविपत्तिया अनुद्धसेति, न दिट्ठिविपत्तिया अनुद्धसेति, न आजीवविपत्तिया अनुद्धसेति,⁵ न भिक्खु भिक्खूहि भेदेति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न गिहिद्वज धारेति, न तिथियद्वज धारेति, न तिथिये सेवति, भिक्खू सेवति, भिक्खुसिक्खाय सिक्खति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि¹⁰ B 57 समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वसति, न एकच्छन्ने अनावासे वसति, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वसति, पकतत्त भिक्खुं दिस्वा आसना वुट्ठाति, न पकतत्त भिक्खु आसादेति अन्तो वा बहि वा—इमेहि¹⁵ खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथ ठपेति, न पवारण ठपेति, न सवचनीय करोति, न अनुवाद पट्टपेति, न ओकास कारेति, न चोदेति, न सारेति, न²⁰ भिक्खूहि सम्पयोजेति—इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसक निट्ठित ।

५५ “एव च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्ब । तेन, भिक्खवे, छन्नेन भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकंस उत्तरासङ्ग करित्वा वुट्ठानं^१ भिक्खून् पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलिं पगाहेत्वा एवमस्स वचनीयो—‘अह, भन्ते, सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने,²⁵ उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोम पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततिय पि याचितब्बा । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो—

B 58 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीय-
कम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयस्स
कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया
अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा जत्ति ।

5 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने,
उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अदस्सने,
उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने,
उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने,
उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

10 “दुतिय पि एतमत्थं वदामि पे० • ततिय पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे,
भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा
वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं
याचति । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेति ।
यस्सायस्सतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्प-
15 स्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“पटिप्पस्सद्धं सङ्घेन छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म । खमति
सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्म निद्वित पञ्चमं ।

§ ६. आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मं

R 25 ५६ तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बिय विहरति घोसितारामे । तेन खो पन
समयेन आयस्सा छन्नो आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पटिकातुं । ये ते भिक्खू
20 अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—
“कथं हि नाम आयस्सा छन्नो आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छिस्सति आपत्तिं पटिकातुं” ति ।
अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

B 59 अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू
पटिपुच्छि—“सच्च किर, भिक्खवे, छन्नो भिक्खु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं
25 पटिकातुं” ति । “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा—“अननुच्छविकं, भिक्खवे,
तस्स मोवपुरिसस्स, अननुलोमिकं अप्पटिरूप अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथं हि
नाम सो, भिक्खवे, मोवपुरिसो आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छिस्सति आपत्तिं पटिकातुं । नेतं,
भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अज्जयत्ताया ति । अथ खो भगवा ते

भिक्षू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा भिक्षून् तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्षू आमन्तेसि —

“तेन हि, भिक्षवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म 5 करोतु — असम्भोग सङ्घेन । एव च पन, भिक्षवे, कातब्ब — पठम छन्नो भिक्षु चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्ति आरोपेतब्बो, आपत्ति आरोपेत्वा व्यत्तेन भिक्षुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्षु आपत्ति आपज्जित्वा न इच्छति आपत्ति पटिकातु । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, 10 उक्खेपनीयकम्म करेय्य — असम्भोग सङ्घेन । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्षु आपत्ति आपज्जित्वा न इच्छति आपत्ति पटिकातु । सङ्घो छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करोति — असम्भोगं सङ्घेन । यस्सायस्सतो खमति छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स करण — असम्भोगं सङ्घेन, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । 15

“दुतिय पि एतमत्थं वदामि ०० पे० ०० ततियं पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्षु आपत्ति आपज्जित्वा न इच्छति आपत्ति पटिकातु । सङ्घो छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करोति — असम्भोग सङ्घेन । यस्सायस्सतो खमति छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स करण — असम्भोग सङ्घेन, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । 20

“कत सङ्घेन छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म — असम्भोग सङ्घेन । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

“आवासपरम्परं च, भिक्षवे, ससथ — ‘छन्नो भिक्षु,’^१ आपत्तिया अप्पटिकम्मे, B 60 उक्खेपनीयकम्मकतो — असम्भोग सङ्घेन’ ति ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

५७ “तीहि, भिक्षवे, अङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं 25 अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुव्वपसन्त च । असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा कतं होति, अप्पटिज्जाय कतं होति — इमेहि खो, भिक्षवे, तीहङ्गेहि समन्नागत, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुव्वपसन्त च ।

“अपरेहि पि, भिक्षवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म

१ भिक्षु सङ्घेन — स्या० ।

चुल्लवग्गो-५

अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । अनापत्तिया कत होति, अदेसना-
 गामिनिया आपत्तिया कत होति, देसिताय आपत्तिया कत होति ॥ पे० अचोदेत्वा
 कत होति, असारत्वा कत होति, आपत्ति अनारोपेत्वा कत होति पे० असम्मुखा कत
 होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० अप्पटिपुच्छा कत होति, अधम्मेन
 ५ कत होति, वग्गेन कत होति पे० अप्पटिञ्जाय कत होति, अधम्मेन कत होति,
 वग्गेन कत होति पे० अनापत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति
 पे० अदेसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति
 पे० देसिताय आपत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे०
 अचोदेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० असारत्वा कत
 १० होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० आपत्ति अनारोपेत्वा कत होति,
 अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत, आपत्तिया
 अप्पटिकम्मे, उक्खेपणीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपणीयकम्मे अधम्मकम्मद्वादसकं निद्धितं ।

धम्मकम्मद्वादसकं

B 61

५८ “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागत, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपणीयकम्मं
 धम्मकम्मं च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छा कत
 १५ होति, पटिञ्जाय कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं, आपत्तिया
 अप्पटिकम्मे, उक्खेपणीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपणीयकम्मं
 धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । आपत्तिया कत होति, देसनागामिनिया
 आपत्तिया कत होति, अदेसिताय आपत्तिया कत होति ॥ पे० ० चोदेत्वा कत होति,
 २० सारेत्वा कत होति, आपत्ति आरोपेत्वा कत होति पे० सम्मुखा कतं होति, धम्मेन
 कत होति, समग्गेन कतं होति ० पे० पटिपुच्छा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन
 कत होति ० पे० पटिञ्जाय कत होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति ० पे० ०
 आपत्तिया कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कतं होति पे० ० देसनागामिनिया
 आपत्तिया कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति ० पे० ० अदेसिताय
 २५ आपत्तिया कत होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कत होति पे ० ० चोदेत्वा कतं होति,
 धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति ० पे० सारेत्वा कतं होति, धम्मेन कत होति,
 समग्गेन कतं होति पे० आपत्ति आरोपेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन
 कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपणीय-
 कम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपणीयकम्मे धम्मकम्मद्वादसकं निद्धितं ।

आकङ्खमानच्छकं

५९ (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको विवाद-
कारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, बालो होति अब्यत्तो^१ आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि
समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य ।^५

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे
आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि
समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य ।

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य । बुद्धस्स अवण्ण भासति, धम्मस्स
अवण्ण भासति, सङ्घस्स अवण्ण भासति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स
भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य ।

(४) “तिण्ण, भिक्खवे, भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे,
उक्खेपनीयकम्म करेय्य । एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको^{१५}
सङ्घे अधिकरणकारको, एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, एको
गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि—इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खूनं,
आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य ।

(५) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया
अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे^{२०}
आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण
भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य ।

(६) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया
अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्णं भासति, एको धम्मस्स अवण्ण
भासति, एको सङ्घस्स अवण्ण भासति—इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खूनं, आकङ्खमानो^{२५}
सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मे आकङ्खमानच्छकं निट्ठितं ।

तेचत्तालीसवत्तं

६० “आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा

वर्त्तितव्वं । तत्राय सम्मावत्तना — न उपसम्पादेतव्व, न निस्सयो दातव्वो, न सामणेरो
 उपट्ठापेतव्वो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति सादितव्व, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितव्व ।
 याय आपत्तिया सङ्गेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म क्त होति सा आपत्ति न
 आपज्जितव्व, अज्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, कम्म न गरहितव्व, कम्मिका न
 5 गरहितव्व । न पक्तत्तस्स भिक्खुनो अभिवादन, पच्चुट्ठान, अज्जलिकम्म, सामीचिकम्म,
 आसनाभिहारो, सेय्याभिहारो, पादोदक पादपीठ, पादकथलिक^१, पत्तचीवरप्पटिमाहण,^२
 नहाने पिट्ठिपरिकम्म सादितव्व । न पक्तत्तो भिक्खु सीलविपत्तिया अनुद्धसेतव्वो, न
 आचारविपत्तिया अनुद्धसेतव्वो, न दिट्ठिविपत्तिया अनुद्धसेतव्वो, न आजीवविपत्तिया
 अनुद्धसेतव्वो, न भिक्खु भिक्खूहि भेदेतव्वो । न गिहिद्धजो^३ धारेतव्वो, न तिथियद्धजो^४
 10 धारेतव्वो, न तिथिया सेवितव्व, भिक्खू सेवितव्व, भिक्खुसिक्खाय सिक्खितव्व । न
 पक्तत्तेन भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वत्थव्व, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थव्वं, न
 B 64 एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थव्वं, पक्तत्त भिक्खु दिस्वा आसना वुट्ठातव्व, न
 पक्तत्तो भिक्खु आसादेतव्वो अन्तो वा बहि वा । न पक्तत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो
 ठपेतव्वो, न पवारणा ठपेतव्व, न सवचनीयं कातव्व, न अनुवादो पट्ठपेतव्वो, न ओकासो
 15 कारेतव्वो, न चोदेतव्वो, न सारेतव्वो, न भिक्खूहि सम्पयोजेतव्व” ति ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मे तेचत्तालीसवत्त निट्ठितं ।

६१. अथ खो सङ्खो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं
 अक्कासि — असम्भोगं सङ्गेन । सो सङ्गेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो तम्हा
 आवासा अज्ज आवास अगमासि । तत्थ भिक्खू नेव अभिवादेसु, न पच्चुट्ठेसु, न अज्जलिकम्म
 न सामीचिकम्म अकसु, न सक्करिसु, न गरु^५ करिसु, न मानेसु, न पूजेसु । सो भिक्खूहि
 20 असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो तम्हा पि
 आवासा अज्ज आवास अगमासि । तत्थ पि भिक्खू नेव अभिवादेसु, न पच्चुट्ठेसु, न
 अज्जलिकम्मं न सामीचिकम्मं अकसु, न सक्करिसु, न गरु करिसु, न मानेसु, न पूजेसु । सो
 भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो
 तम्हा पि आवासा अज्ज आवास अगमासि । तत्थ पि भिक्खू नेव अभिवादेसु, न पच्चुट्ठेसु,
 25 न अज्जलिकम्म न सामीचिकम्म अकसु, न सक्करिसु, न गरु करिसु, न मानेसु, न पूजेसु ।
 सो भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो
 पुनदेव कोसम्बि पच्चागज्जि । सो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, भिक्खू उप-
 सङ्गमित्वा एव वदेति — “अह, आवुसो, सङ्गेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो

१ पादकठलिकं-सी० । २ पत्तचीवरपटिग्गहण-सी०, स्या० । ३ गिहीधजो-सी० ।
 ४, तिथियधजो-सी० । ५ गरु-म० ।

सम्मा वत्तामि, लोम पातेमि, नेत्थारं वत्तामि । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति^२ भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतु ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं

६२ “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । उपसम्पादेति, निस्सय देति, सामणेरं उपट्ठापेति,^५ भिक्खुनोवादकसम्मुति सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो ओवदति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

B 65

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्घेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म कतं होति त आपत्तिं आपज्जति, अब्जं वा तादिसिकं, ततो वा पापिद्वतरं,^{१०} कम्मं गरहति, कम्मिके गरहति पे० पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादनं, पञ्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं सादियति पे० पकतत्तस्स भिक्खुनो सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरप्पटिगाहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं सादियति पे० पकतत्तं भिक्खु सीलविपत्तिया अनुद्वसेति, आचारविपत्तिया अनुद्वसेति, दिट्ठिविपत्तिया अनुद्वसेति, आजीविपत्तिया अनुद्वसेति, भिक्खु भिक्खूहि भेदेति पे०^{१५} गिहिद्वजं धारेति, तिथियद्वजं धारेति, तिथिये सेवति, भिक्खू न सेवति, भिक्खुसिक्खाय न सिक्खति पे० पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वसति, एकच्छन्ने अनावासे वसति, एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वसति, पकतत्तं भिक्खु दिस्वा आसना न वुट्ठाति,^१ पकतत्तं भिक्खु आसादेति अन्तो वा बहि वा – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।^{२०}

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारणं ठपेति, सवचनीयं करोति, अनुवादं पट्ठपेति, ओकासं कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति – इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।^{२५}

B 66

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं निट्ठितं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं

६३ “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न उपसम्पादेति, न निस्सय देति, न सामणेरं उपट्ठापेति,

न भिक्खुनोवादकसम्मुति सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे,
 5 उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्घेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म कत होति त आपत्ति न आपज्जति, अञ्जं वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतर, कम्म न गरहति, कम्मिके न गरहति पे० न पकत्तत्तस्स भिक्खुनो अभिवादन, पञ्चुट्ठान, अञ्जलिकम्म, सामीचिकम्म, आसनाभिहारं सादियति पे० न पकत्तत्तस्स भिक्खुनो सेय्याभिहार, पादोदक पादपीठ, पादकथलिक, पत्तचीवरप्पटिग्गहणं,
 10 नहाने पिट्ठिपरिकम्म सादियति पे० न पकत्तत्त भिक्खु सीलविपत्तिया अनुद्धसेति, न आचारविपत्तिया अनुद्धसेति, न दिट्ठिविपत्तिया अनुद्धसेति, न आजीवविपत्तिया अनुद्धसेति, न भिक्खु^१ भिक्खूहि भेदेति पे० न गिहिद्धज धारेति, न तिथियद्धज धारेति, न तिथिये सेवति, भिक्खू सेवति, भिक्खुसिक्खाय सिक्खति पे० न पकत्तत्तेन भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वसति, न एकच्छन्ने अनावासे वसति, न एकच्छन्ने आवासे वा
 15 अनावासे वा वसति, पकत्तत्त भिक्खु दिस्वा आसना बुद्धति, न पकत्तत्त भिक्खु आसादेति अन्तो वा बहि वा—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न पकत्तत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारणं
 20 ठपेति, न सवचनीय करोति, न अनुवाद पट्टपेति, न ओकास कारेति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति—इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मे पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं निट्ठितं ।

६४ “एव च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्ब । तेन हि,^२ भिक्खवे, छन्नेन भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकस् उत्तरासङ्ग करित्वा बुद्धान^३ भिक्खून् पादे वन्दित्वा
 25 उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो—‘अह, भन्ते, सङ्घेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोम पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । व्यत्तेन भिक्खुना पटिक्केल्लेन सङ्घो आपेतब्बो—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे,

१. भिक्खू—स्या०, भिक्खु—सी० । २. सी, स्या० पोथ्यकेषु नस्ति । ३. बुद्धानं—सी० ।

उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा वत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे 5 उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचति । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थं वदामि पे० • ततिय पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, B 68 भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा 10 वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचति । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“पटिप्पस्सद्धं सङ्घेन छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म । 15 खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्म^१ निट्ठितं छट्ठ ।

§ ७. पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मं

६५ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अरिद्वस्स नाम भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स^१ एवरूप पापक दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति—“तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति । अस्सोसु खो सम्बहुला भिक्खू 20 अरिद्वस्स नाम किर भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूप पापक दिट्ठिगतं उप्पन्नं—“तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति । अथ खो ते भिक्खू येन अरिद्वो भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो तेनुप-सङ्गमिंसु । उपसङ्गमित्वा अरिद्वं भिक्खु गद्धबाधिपुब्ब एतदवोचु—“सच्च किर ते, आवुसो अरिद्व, एवरूपं पापक दिट्ठिगतं उप्पन्नं—तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा 25 येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति^२ “एव ब्या^३ खो अहं, आवुसो, भगवता धम्मं देसितं आजानामि, यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति ।

B 69

१ उक्खेपनीयकम्म—रो० । २ गन्धबाधिपुब्बस्स—स्या० । ३ एवब्या—म० ।

“भावुसो अरिद्ध, एव अवच । मा भगवन्त अब्भाचिक्खि । न हि साधु भगवतो अब्भक्खान । न हि भगवा एव वदेय्य । अनेकपरियायेनावुसो अरिद्ध, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता । अल च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाय । अप्पस्सादा कामा वुत्ता भगवता, बहुदुक्खा बहूपायासा,^१ आदीनवो एत्थ भिय्यो^२ । अट्ठिकङ्कलपमा कामा वुत्ता भगवता, बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । मसपेसूपमा कामा वुत्ता भगवता...पे० तिणुकूपमा^३ कामा वुत्ता भगवता पे०...अङ्गारकासूपमा कामा वुत्ता भगवता...पे० सुपिनकूपमा कामा वुत्ता भगवता • पे० याचितकूपमा कामा वुत्ता भगवता • पे० रुक्खफलपमा कामा वुत्ता भगवता • पे० • असिसूनूपमा कामा वुत्ता भगवता पे सत्तिसूलपमा कामा वुत्ता भगवता पे० सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता भगवता, बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो” ति ।

एव पि खो अरिद्धो भिक्खु गद्धवाधिपुब्बो^४ तेहि भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव त पापक दिट्ठिगत थामसा परामस्स^५ अभिनिविस्स वोहरति — “एव व्या खो अह, आवुसो, भगवता धम्म देसित आजानामि, यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया” ति । यतो च खो ते भिक्खू नासक्खिसु अरिद्ध भिक्खु गद्धवाधिपुब्बो^६ एतस्मा पापका दिट्ठिगता विवेचेतु, अथ खो ते भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्गमित्वा भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा अरिद्धं भिक्खु गद्धवाधिपुब्ब पटिपुच्छि — “सच्च किर ते, अरिद्ध, एवरूप पापक दिट्ठिगत उप्पन्न — तथाह भगवता धम्म देसित आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया” ति^७ “एव व्या खो अहं, भन्ते, भगवता धम्म देसितं आजानामि, यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया” ति ।

“कस्स नु खो नाम त्व, मोघपुरिस, मया एव धम्म देसितं आजानासि^८ ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका^९ वुत्ता^{१०} अल च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाय । अप्पस्सादा कामा वुत्ता मया, बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अट्ठिकङ्कलपमा कामा वुत्ता मया, बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । मंसपेसूपमा कामा वुत्ता मया • पे० तिणुकूपमा कामा वुत्ता मया पे०...अङ्गार-कासूपमा कामा वुत्ता मया • पे० सुपिनकूपमा कामा वुत्ता मया...पे० याचितकूपमा कामा वुत्ता मया पे रुक्खफलपमा कामा वुत्ता मया पे० • असिसूनूपमा कामा वुत्ता मया • पे • सत्तिसूलपमा कामा वुत्ता मया...पे० • सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता

१ बहुपायासा-म०, सी० । २ भिय्यो-सी० । ३ तिणुकूपमा-स्या० । ४ गद्धवाधिपुब्बो-स्या० । ५ परामासा-म० । ६ स्या० पोत्थके नत्थि ।

मया, बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अथ च पन त्व, मोघपुरिस, अत्तना दुग्गहितेन^१ अम्हे चेव^२ अब्भाचिक्खसि, अत्तान च खणसि, बहु च अपुञ्ज पसवसि । तब्हि ते, मोघपुरिस, भविस्सति दीघरत्त अहिताय दुक्खाय । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० विगरहित्वा पे० धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—
तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया^३ अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करोतु—असम्भोग सङ्गेन । एव च पन भिक्खवे कातब्ब—
पठम अरिट्ठो भिक्खु^४ चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्ति आरोपेतब्बो,^५ आपत्ति आरोपेत्वा^६ व्यत्तेन^७ भिक्खुना पटिवलेन सङ्घो आपेतब्बो—

६६ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूप पापक दिट्ठिगत उप्पन्न—तथाह भगवता धम्म देसित आजानामि यथा येमे अन्तरायिका^{१०} R 27 धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया ति । सो त दिट्ठि न पटिनिस्सज्जति^१ । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य—असम्भोग सङ्गेन । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूप पापक दिट्ठिगत उप्पन्न—तथाह भगवता धम्म देसित आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा^{१५} B 71 वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया ति । सो त दिट्ठि न पटिनिस्सज्जति । सङ्घो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करोति—असम्भोग सङ्गेन । यस्सायस्मतो खमति अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स^१ करण—असम्भोग सङ्गेन, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।^{२०}

“दुतिय पि एतमत्थं वदामि...पे० ततिय पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूप पापक दिट्ठिगत उप्पन्न—तथाह भगवता धम्म देसित आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया ति । सो त दिट्ठि न पटिनिस्सज्जति । सङ्घो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करोति—असम्भोग^{२५} सङ्गेन । यस्सायस्मतो खमति अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स^१ करण—असम्भोग सङ्गेन, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

१ दुग्गहितेन दिट्ठिगतेन—स्या० । २ अम्हे च—सी० । ३ भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो—सी०, भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो—स्या० । ४ आपत्ति रोपेतब्बो—रो०, आपत्ति आरोपेतब्बा—सी०, स्या० । ५ रोपेत्वा—रो० । ६ व्यत्तेन—सी०, रो० । ७ नप्पटिनिस्सज्जति—सी०, स्या० । ८ उक्खेपनीयकम्मस्स—स्या० ।

“कत सङ्घेन अरिद्धस्स भिक्खुनो गद्धवाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म — असम्भोग सङ्घेन । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

“आवासपरम्परं च, भिक्खवे, ससथ — ‘अरिद्धो भिक्खु गद्धवाधिपुब्बो’, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो—असम्भोग सङ्घेना’ ति ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

५ ६७ “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागत, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्म च^१ होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा^२ कत होति, अप्पटिञ्जाय^३ कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च ।

१० “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । अनापत्तिया कत होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, देसिताय आपत्तिया कत होति पे० अचोदेत्वा कत होति, असारेत्वा कत होति, आपत्ति अनारोपेत्वा कत होति पे०० असम्मुखा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० अप्पटिपुच्छा कत होति, अधम्मेन
१५ कत होति, वग्गेन कत होति पे० अप्पटिञ्जाय कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० अनापत्तिया कतं होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० देसिताय आपत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० अचोदेत्वा कत होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति पे० असारेत्वा कत होति, अधम्मेन
२० कत होति, वग्गेन कत होति पे० आपत्ति अनारोपेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटि-निस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्त च ।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मे अधम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं ।

धम्मकम्मद्वादसकं

६८. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । सम्मुखा कत होति, पटि-
२५ पुच्छा कत होति, पटिञ्जाय कत होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

१ गद्धवाधिपुब्बो सङ्घेन—सी०, स्या० । २ चेव—स्या० । ३ अपटिपुच्छा—सी० ।
४, अपटिञ्जाय—सी० ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । आपत्तिया कत होति, देसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, अदेसिताय आपत्तिया कत होति पे० चोदेत्वा कत होति, सारेत्वा कत होति, आपत्ति आरोपेत्वा कत होति पे० सम्मुखा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति पे० पटिपुच्छा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति पे० पटिञ्जाय कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति पे० आपत्तिया कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति पे० देसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति पे० अदेसिताय आपत्तिया कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति पे० चोदेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति पे० सारेत्वा कत होति, 10 धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति पे० आपत्ति आरोपेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मे धम्मकम्मद्वादसक निट्ठित ।

आकङ्खमानल्लकं

६९ (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको 15 विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, बालो होति अब्यत्तो^१ आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो^२ विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो 20 सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य ।

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, 25 पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । बुद्धस्स अवण्ण भासति, धम्मस्स अवण्णं भासति, सङ्घस्स अवण्णं भासति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

१ अव्यत्तो—सी०, रो० । २ गिहीससट्ठो—सी० ।

(४) “तिण्ण, भिक्खवे, भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटि-
निस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य । एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको
भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो,
एको गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि—इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण
5 भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य ।

(५) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय
दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको
अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेस खो,
भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीय-
10 कम्म करेय्य ।

(६) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय
दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्ण भासति, एको
B 75 धम्मस्स अवण्ण भासति, एको सङ्घस्स अवण्ण भासति—इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण
भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य ।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मे आकङ्खमानच्छकं निट्ठितं ।

तेचत्तालीसवत्तं

15 ७० “पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना
सम्मा वचित्तव्व । तत्राय सम्मावत्तना—न उपसम्पादेतव्व, न निस्सयो दातव्वो, न सामणेरो
उपट्टपेतव्वो, न भिक्खुनोवादकसम्भुति^१ सादितव्वा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न
ओवादितव्वा । याय आपत्तिया सङ्घेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म
कतं होति सा आपत्ति न आपज्जितव्वा, अब्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठरा,
20 कम्मं न गरहितव्व, कम्मिका न गरहितव्वा · पे०^२ न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो
ठपेतव्वो, न पवारणा ठपेतव्वा, न सवचनीयं कातव्व, न अनुवादो पट्टपेतव्वो, न ओकासो
कारेतव्वो, न चोदेतव्वो, न सारेतव्वो, न भिक्खूहि^३ सम्पयोजेतव्व” ति ।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मे तेचत्तालीसवत्तं^४ निट्ठितं ।

७१. अथ खो सङ्घो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धवाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया
अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म अकासि—असम्भोग सङ्घेन । सो सङ्घेन, पापिकाय दिट्ठिया
25 अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो विभमि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो
कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खियन्ति^५ विपाचेन्ति—“कथं हि नाम अरिट्ठो भिक्खु

१ भिक्खुनोवादकसम्भुति—स्या० । २ सी०, स्या० पोत्थकेसु नतिथि । ३ भिक्खू भिक्खूहि—
स्या० । ४ अट्ठारसवत्त निट्ठितं—सी०, स्या०, रो० । ५ खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० ।

गद्धबाधिपुब्बो सङ्गेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो विब्भमिस्सती”
ति^१ अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू
पटिपुच्छि — “सच्च किर, भिक्खवे, अरिट्ठो भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो सङ्गेन, पापिकाय दिट्ठिया B 76
अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो विब्भमी”^१ ति^२ “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो 5 R 28
भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तस्स मोघपुरिसस्स अननुलोमिक अप्पटिरूप अस्सामणक
अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो सङ्गेन, पापिकाय दिट्ठिया
अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो विब्भमिस्सति^२ नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा
पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय,
पसन्नान च एकच्चान अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा त भिक्खुं अनेकपरियायेन 10
विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स
अवण्ण भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुप्पोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स
धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा भिक्खून तदनुच्छविकं
तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म 15
पटिप्पस्सम्भेतु ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतव्वतेचत्तालीसकं

७२ “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटि-
निस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं न पटिप्पस्सम्भेतव्वं । उपसम्पादेति, निस्सय देति, सामणेरं
उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकस्समुत्ति^१ सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि
खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, 20
उक्खेपनीयकम्म न पटिप्पस्सम्भेतव्वं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया
अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं न पटिप्पस्सम्भेतव्वं । याय आपत्तिया सङ्गेन पापिकाय
दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मं कृतं होति त आपत्ति आपज्जति, अञ्ज वा
तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्म गरहति, कम्मिके गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, 25
पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म न
पटिप्पस्सम्भेतव्वं पे० ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे,
उक्खेपनीयकम्मं न पटिप्पस्सम्भेतव्वं । पकत्तस्स भिक्खुनो उपोसथ ठपेति, पवारण ठपेति,

सवचनीयं करोति, अनुवादं पट्टपेति, ओकासं कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि^१ सम्प-
योजेति—इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहज्जेहि सम्मन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकायं दिट्ठिया
अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं न पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

पापिकायं दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मं

न पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं निट्ठितं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं

३ ७७

७३ “पञ्चहि, भिक्खवे, अज्जेहि सम्मन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकायं दिट्ठिया
५ अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न उपम्पादेति, न निस्सयं देति, न
सामणेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादकसम्भुतिं सादियति, सम्मतोऽपि भिक्खुनियो न ओवदति—
इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि सम्मन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकायं दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे,
उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि सम्मन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकायं दिट्ठिया
१० अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तियां सङ्घेन, पापिकायं
दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं कृतं होति तं आपत्तिं न आपज्जति, अब्जं वा
तादिसिक्कं, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्मं न गरहति, कम्मिके न गरहति—इमेहि खो, भिक्खवे,
पञ्चहज्जेहि सम्मन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकायं दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं
पटिप्पस्सम्भेतब्बं पे० ।

१५ “अट्ठहि, भिक्खवे, अज्जेहि सम्मन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकायं दिट्ठिया अप्पटि-
निस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न
पवारणं ठपेति, न सवचनीयं करोति, न अनुवादं पट्टपेति, न ओकासं कारेति, न चोदेति,
न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति—इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहज्जेहि सम्मन्नागतस्स
भिक्खुनो, पापिकायं दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं” ।

पापिकायं दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मं

पटिप्परसम्भेतब्बतेचत्तालीसकं निट्ठितं ।

२०

७४. “एव च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्बं । तेन, भिक्खवे, पापिकायं
दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकत्तेन भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकं स
उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं^१ भिक्खूनां पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं
पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो—‘अहं, भन्ते, सङ्घेन, पापिकायं दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे,
उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, पापिकायं दिट्ठिया

१ भिक्खू भिक्खूहि—स्याः । २ बुद्धान—सी० ।

अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स^१ पटिप्पस्सद्धि याचामी' ति । दुतियं पि याचितब्बा ।
ततिय पि याचितब्बा । व्यत्तेन^२ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

B 78

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घेन, पापिकाय दिट्ठिया
अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, पापिकाय
दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचति । यदि सङ्घस्स^५
पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म
पटिप्पस्सग्गेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घेन, पापिकाय दिट्ठिया
अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, पापिकाय
दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स^{१०}
भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सग्गेति । यस्सायस्सतो
खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स
पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि • पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि—सुणातु मे,
भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीय^{१५}
कम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे
उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय
दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सग्गेति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स
भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो
तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

20

“पटिप्पस्सद्धि सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे,
उक्खेपनीयकम्म । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्म निट्ठित सत्तम ।

कम्मक्खन्धक निट्ठित पठम^३ ।

इमहि खन्धके वत्थू सत्त ।

§ ८. तस्सुद्धानं

पण्डुलोहितका^४ भिक्खू सयं भण्डनकारका ।

तादिसे उपसङ्गम^५ उस्सहिंसु^६ च भण्डने ॥

B 79

१. उक्खेपनीयकम्मस्स—स्या० । २ व्यत्तेन—सी०, रो० । ३ कम्मक्खन्धको पठमो—म० ।
४, पण्डुलोहितका—सी०, स्या०, रो० । ५, उपसङ्गमे—रो० । ६, उस्साहिंसु—सी०, स्या०, रो० ।

- अनुप्पन्ना^१ पि जायन्ति उप्पन्नानि^२ पि^३ वड्डुरे^४ ।
 अप्पिच्छा पेसला भिक्खू उज्झायन्ति पदस्सतो^५ ॥
 सद्धम्मद्वित्तिको बुद्धो सयम्भू अग्गपुग्गलो^६ ।
 आणापेसि तज्जनीयकम्म^७ सावत्थिय जिनो ॥
- 5 असम्मुखाप्पटिपुच्छाप्पटिज्जाय^८ कत च य ।
 अनापत्ति अदेसने देसिताय कत च य ॥
- R 29 अचोदेत्वा असारत्वा अरोपेत्वा^९ च य कत ।
 असम्मुखा अधम्मेन वग्गेना पि च^{१०} य कतं ॥
 अप्पटिपुच्छा^{११} अधम्मेन पुन^{१२} वग्गेन^{१३} य कत ।
 10 अप्पटिज्जाय अधम्मेन वग्गेना पि च^{१४} य कत ॥
 अनापत्ति^{१५} अधम्मेन वग्गेन चा पि य कत ।
 अदेसनागामिनिया अधम्मवग्गमेव च ॥
 देसिताय अधम्मेन वग्गेना पि तथेव च ।
 अचोदेत्वा अधम्मेन वग्गेना पि तथेव च ॥
- 15 असारत्वा अधम्मेन वग्गेना पि तथेव च ।
 अनारोपेत्वा^{१६} अधम्मेन वग्गेना पि तथेव च ॥
 कण्हवारनयेनेव सुक्खवारं विजानिया^{१७} ।
 सङ्घो आकङ्खमानो च^{१८} यस्स तज्जनीय^{१९} करे ॥
 भण्डन^{२०} वालो ससट्ठो अधिसीले^{२१} अज्झाचारे^{२२} ।
 20 अतिदिट्ठिविपन्नस्स^{२३} सङ्घो तज्जनीय करे ॥
- B 80 बुद्धधम्मस्स सङ्घस्स अवण्ण यो च भासति ।
 तिण्णन्न^{२४} पि च भिक्खून् सङ्घो तज्जनीयं करे ॥
 भण्डनकारको^{२५} एको वालो ससग्गानिस्सितो ।
 अधिसीले अज्झाचारे तथेव अतिदिट्ठिया ॥

१ अनुप्पन्नानि-सी०, स्या० । २ उप्पन्ना-रो० । ३ सी० पोत्थके नत्थि । ४ पवड्डुरे-सी०, पवड्डन्ति-रो० । ५ पदस्सत्तो-रो० परीसतो-स्या०, परस्सतो-सी० । ६ अग्गनायगो-सी० । ७ तज्जनीयकम्म-रो० । ८ असम्मुखाप्पटिपुच्छा अप्पटिज्जाय-स्या०, असम्मुखाप्पटिपुच्छा अप्पटिज्जाय-सी०, असम्मुखाप्पटिपुच्छाप्पटिज्जाय-रो० । ९ अनारोपेत्वा-म० । १० वग्गेन चा पि-म० । ११ अप्पटिपुच्छा-सी०, रो० । १२ स्या० पोत्थके नत्थि । १३ वग्गेनापि-स्या० । १४ वग्गेन चा पि-म० । १५ अनापत्तिया-सी०, स्या० । १६ अरोपेत्वा-रो० । १७ सुक्खवारम्पि जानियं-रो० । १८ व-स्या० । १९ तज्जनीयं-रो० । २० भण्डनो-सी० । २१ अधिसील-रो० । २२ अज्झाचारे-स्या० । २३ अतिदिट्ठिया विपन्नस्स-सी०, स्या० । २४ तिण्णं-रो० । २५ भण्डनं कारको-म० ।

बुद्धधम्मस्स सङ्घस्स अवण्ण यो च भासति ।

तज्जनीयकम्मकतो^१ एव सम्मानुवत्तना ॥

उपसम्पदनिस्सया^२ सामणेरं उपट्ठना^३ ।

ओवादसम्भतेना पि^४ न करे तज्जनीकतो^५ ॥

नापज्जे त च आपत्ति तादिस च ततो परं ।

5

कम्म च कम्मिके चा पि^६ न गरहे तथाविधो ॥

उपोसथ पवारण पकतत्तस्स नट्टपे^७ ।

सवचनि अनुवादो^८ ओकासो चोदनेन च ॥

सारण सम्पयोग च न करेय्य तथाविधो ।

उपसम्पदनिस्सया सामणेरं उपट्ठना ॥

10

ओवादसम्भतेना पि^९ पञ्चहङ्गेहि^{१०} न^{११} सम्मति ।

त चापज्जति आपत्ति^{१२} तादिस च ततो परं ॥

कम्म च कम्मिके^{१३} चा पि गरहन्तो न सम्मति ।

उपोसथ पवारण सवचनीया च नोवादो^{१४} ॥

ओकासो चोदन चेव सारणा सम्पयोजना ।

15

इमेहट्ठङ्गेहि^{१५} यो युत्तो तज्जनानुपसम्मति^{१६} ॥

कण्हवारनयेनेव सुक्खारं विजानिया ।

बालो आपत्तिबहुलो ससट्ठो पि च सेय्यसो ।

नियस्सकम्म सम्बुद्धो आणापेसि महामुनि ॥

कीटागिरिसि^{१७} द्वे भिक्खू अस्सजिपुनब्बसुका^{१८} ।

20

अनाचारं च^{१९} विविधं आचरिसु असञ्जता ॥

B 81

पब्बाजनीय^{२०} सम्बुद्धो कम्म सावत्थिय जिनो ।

मच्छिकासण्डे सुधम्मो चित्तस्सावासिको अहु ॥

१ तज्जनियकम्मकतो-रो० । २ उपसम्पदनिस्सयो-रो०, उपसम्पदा निस्सयो-सी०, स्या० । ३ सामणेरउपट्ठना-सी०, स्या०, रो० । ४ भिक्खुनोवादकसम्मतो-सी०, स्या० । ५ तज्जनिकतो-रो० । ६ चेव-स्या०, सी० । ७ न ठपे-रो० । ८ सवचनि अनुवादो-रो०, न सवचनियं अनुवादो-स्या०, सी० । ९ ओवादकसम्भतेनापि-स्या० । १० पञ्च अङ्गो-रो० । ११ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । १२ आपज्जतापत्तिञ्च-रो० । १३ कम्मिके-रो० । १४ सवचनियानुवादो-रो०, सवचनीयानुवादो-सी०, स्या० । १५ इमे हट्ठङ्गेहि-सी० । १६ तज्जना नूपसम्मति-स्या०, तज्जना नुपसम्मति-रो० । १७ किटागिरिसि-रो० । १८ अस्सजिपुनब्बसू-रो० । १९ पि-स्या० । २० पब्बाजनीय-सी०, रो० ।

R. 30

5

10

15

जातिवादेन खुंसेति सुधम्मो चित्तुपासकं ।
 पटिसारणीयकम्मं^१ आणापेसि तथागतो ॥
 कोसम्बियं छन्नं भिक्खुं^२ निच्छन्तापत्तिं^३ पस्सितुं ।
 अदस्सने उक्खिपितुं^४ आणापेसि जिनुत्तमो^५ ॥
 छन्नो तं येव आपत्तिं पटिकातुं न इच्छति ।
 उक्खेपनाप्पटिकम्मे आणापेसि विनायको ॥
 पापदिट्ठि अरिट्ठस्स आसि अब्जाणनिस्सिता ।
 दिट्ठियाप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपं जिनभासितं ॥
 नियत्सकम्मं^६ पब्बज्जं तथेव पटिसारणी ।
 अदस्सनाप्पटिकम्मे अनिस्सग्गे च दिट्ठिया ॥
 दवानाचारूपघातिं^७ मिच्छाआजीवमेव च ।
 पब्बाजनीयकम्मम्हि अतिरेकपदा इमे ॥
 अलाभावण्णा द्वे पञ्च द्वे पञ्चका ति^८ नामका^९ ।
 पटिसारणीयकम्मम्हि अतिरेकपदा इमे ॥
 तज्जनीयं नियत्सं च दुवे कम्मा पि सादिसा ।
 पब्बज्जा पटिसारी च^{१०} अत्थि पदातिरित्ता ॥
 तयो उक्खेपना कम्मा सदिसा^{११} ते विभत्तितो^{१२} ।
 तज्जनीयनयेना पि^{१३} सेसकम्मं^{१४} विजानिया ति ॥

कम्मक्खन्धकं^{१५} निट्ठितं^{१६} ।

१. पटिसारणीयं कम्मं-रो०; पटिसारणीयं कम्मं-सी०; स्या० । २. छन्नभिक्खुं-सी० ।
 ३. निच्छन्तापत्ति-सी०, स्या० । ४. उक्खेपितुं-स्या० । ५. जनुत्तमो-सी० । ६. निस्सयकम्मं-रो० ।
 ७. दवानाचारूपघाति-स्या०, रो० । ८. द्वे पञ्चको ति-रो० । ९. नामको-रो० । १०. पटिसारि
 च-स्या०, रो०; पटिसारं च-सी० । ११. सादिसा-सी० । १२. विभत्तो-सी० । १३. तज्जनीय-
 नयेनेव-सी० । १४. सेसं कम्मं-सी०, स्या० । १५. कम्मक्खन्धको-म० । १६. निट्ठितो-म० ।

२. पारिवासिकवन्धकं

§ १. पारिवासिकवत्तं

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावस्थिय विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन पारिवासिका भिक्खू सादियन्ति पकतत्तान भिक्खून अभिवादन, पच्चुट्टान, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्म, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदक पादपीठ, पादकथलिक,^१ पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति^२ विपाचेन्ति — “कथ हि नाम पारिवासिका भिक्खू^५ सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खून अभिवादनं, पच्चुट्टान, अञ्जलिकम्म, सामीचिकम्म, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदक पादपीठ, पादकथलिक, पत्तचीवरपटिग्गहण, नहाने पिट्ठिपरिकम्म” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

R. ३१,
B ८२

अथ खो भगवा एतस्स निदाने एतस्स पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च किर, भिक्खवे, पारिवासिका भिक्खू सादियन्ति पकतत्तान भिक्खून^{१०} अभिवादन, पच्चुट्टान, अञ्जलिकम्म, सामीचिकम्म, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदक पादपीठ, पादकथलिक, पत्तचीवरपटिग्गहण, नहाने पिट्ठिपरिकम्म” ति । “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविक, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननुलोमिकं अप्पटिरूप अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम, भिक्खवे, पारिवासिका भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तान भिक्खून अभिवादन, पच्चुट्टान, अञ्जलिकम्म, सामीचिकम्म, आसना-^{१५} भिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदक पादपीठ, पादकथलिक, पत्तचीवरपटिग्गहण, नहाने पिट्ठिपरिकम्म । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान चैव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सज्जणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय^{२०} अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सादितब्ब पकतत्तान भिक्खून अभिवादनं, पच्चुट्टानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्म, आसनाभिहारो, सेय्याभिहारो, पादोदक पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिग्गहण, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । यो सादियेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२५

“अनुजानामि, भिक्खवे, पारिवासिकान भिक्खून मिथु यथावुद्धं^३ अभिवादनं, पच्चुट्टानं, अञ्जलिकम्म, सामीचिकम्म, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदक पादपीठ, पादकथलिक, पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्म ।

B 83

“अनुजानामि, भिक्खवे, पारिवासिकान् भिक्खून् पञ्च यथावुड्ढु — उपोसथ, पवारण, वस्सिकसाटिकं, ओणोजन, भत्तं । तेन हि, भिक्खवे, पारिवासिकान् भिक्खून् वत्त पञ्जा-
पेस्सामि^१ यथा पारिवासिकेहि भिक्खूहि वत्तितव्व ।

R 32

२ “पारिवासिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितव्व । तत्राय सम्मावत्तना—

^५ न उपसम्पादेतव्व, न निस्सयो दातव्वो, न सामणेरो उपट्ठापेतव्वो, न भिक्खुनोवादक-
सम्मुति^२ सादितव्वा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितव्वा । याय आपत्तिया सङ्गेन
परिवासो दिन्नो होति सा आपत्ति न आपज्जितव्वा, अञ्जा वा तादिसिका, ततो वा
पापिट्ठतरा, कम्म न गरहितव्व, कम्मिका न गरहितव्वा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो
उपोसथो ठपेतव्वो, न पवारणा ठपेतव्वा, न सवचनीय कातव्व, न अनुवादो पट्ठपेतव्वो,
^{१०} न ओकासो कारेतव्वो, न चोदेतव्वो, न सारेतव्वो, न भिक्खूहि^३ सम्पयोजेतव्व ।

“न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो पुरतो गन्तव्व, न
पुरतो निसीदितव्व । यो होति सङ्घस्स आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो
तस्स पदातव्वो^४ । तेन च सो सादितव्वो ।

“न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो^५ पुरेसमणेन वा
^{१५} पच्छासमणेन वा कुलानि उपसङ्कमितव्वानि, न आरञ्जिकङ्गं^६ समादितव्व^७, न पिण्डपातिकङ्गं
समादितव्व, न च^८ तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतव्वो — मा म जानिस्सू ति ।

३. “पारिवासिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना आगन्तुकेन आरोचेतव्व, आगन्तुकस्स
आरोचेतव्व, उपोसथे आरोचेतव्वं, पवारणाय आरोचेतव्व । सचे गिलानो होति, दूतेन
पि आरोचेतव्वं ।

^{२०} “न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो
गन्तव्वो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

B. 84

“न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावसो
गन्तव्वो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना
सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो वा अनावसो वा गन्तव्वो, अञ्जत्र पकतत्तेन,
^{२५} अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावसा अभिक्खुको आवासो
गन्तव्वो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना
सभिक्खुका अनावसा अभिक्खुको अनावसो गन्तव्वो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र

१ पञ्जपेस्सामि-म० । २ भिक्खुनोवादकसम्मति-स्या० । ३ भिक्खू भिक्खूहि-स्या० ।
४ दातव्वो-रो० । ५ पकतत्तेन भिक्खुना-सी०, स्या०, म० । ६ आरञ्जिकङ्गं-रो० । ७, समा-
दातव्वं-म० । ८, रो० पोत्थके नत्थि ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

6 “गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको अनावासो, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

10 “गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको अनावासो, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

15 “गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, यं जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

५ “न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं ।
20 पकतत्त भिक्खु दिस्वा आसना वुट्ठातब्बं । पकतत्तो भिक्खु आसनेन निमन्तेतब्बो । न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमाय^१ निसिन्ने आसने निसीदितब्बं, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमाय चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

६. “न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना पारिवासिकेन वुट्ठतरेन^२ भिक्खुना सद्धिं
25 पे० पे०० मूलयपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सद्धिं पे० मानत्तारहेन भिक्खुना सद्धिं पे० मानत्तचारिकेन भिक्खुना सद्धिं पे० अब्भानारहेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं, न एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्बं, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते
30 उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमाय चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

“पारिवासिकचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवास ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्त ददेय्य, तवीसो^१ अब्भेय्य, अकम्म, न च^२ करणीय” ति ।

चतु नवुतिपारिवासिकवत्त^३ निद्धितं ।

७ अथ खो आयस्मा उपालि^४ येन भगवा तेनुपसङ्गमि । उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा उपालि भगवन्तं एतदवोच — “कति नु खो, भन्ते, पारिवासिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा” ति^५ “तयो खो, उपालि,^६ पारिवासिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा । सहवासो, विप्पवासो, अनारोचना—इमे खो, उपालि, तयो पारिवासिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा” ति ।

R 34

८ तेन खो पन समयेन सावत्थिय^७ महाभिक्खुसङ्घो सन्निपतितो होति । न सक्कोन्ति पारिवासिका भिक्खू परिवास सोधेतु । भगवतो^८ एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, परिवास निक्खिपितु । एव च पन भिक्खवे निक्खिपितब्बो । तेन पारिवासिकेन भिक्खुना^{१०} एक भिक्खु उपसङ्गमित्वा एकस उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो—‘परिवास निक्खिपामी’ ति । निक्खित्तो होति परिवासो । ‘वत्तं निक्खिपामी’ ति । निक्खित्तो होति परिवासो” ति ।

९ तेन खो पन समयेन सावत्थिया भिक्खू तह तह^९ पक्कमिंसु । सक्कोन्ति^{१०} पारिवासिका भिक्खू परिवास सोधेतु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, परिवास^{१५} समादियितु^१ । एव च पन, भिक्खवे, समादियितब्बो^{१०} । तेन पारिवासिकेन भिक्खुना एक भिक्खु उपसङ्गमित्वा एकस उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो—‘परिवास समादियामी’ ति । समादिन्नो होति परिवासो । ‘वत्तं समादियामी’ ति । समादिन्नो होति परिवासो” ति ।

B 88

पारिवासिकवत्तं निद्धितं ।

§ २. मूलायपटिकस्सनारहवत्तं

१० तेन खो पन समयेन मूलायपटिकस्सनारहा भिक्खू सादियन्ति पकत्तत्तानं भिक्खून्^{२०} अभिवादनं, पच्चुट्टानं, अञ्जलिकम्मं,^{११} सामीचिकम्म, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदक पादपीठं, पादकथलिकं,^{१२} पत्तचीवरपटिगाहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्म । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम मूलायपटिकस्सनारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पकत्तत्तानं भिक्खून् अभिवादनं, पच्चुट्टानं पे० ‘नहाने पिट्ठिपरिकम्म’ ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।^{२५}

१ तब्बीसो—स्या०, वीसो—सी०, रो० । २ त न च—स्या० । ३ चतुश्चतुतिपारिवासिकवत्त—म० । ४ उपाली—सी० । ५ सावत्थिया—सी० । ६ ते भिक्खू भगवतो—स्या० । ७ तहिं तहिं—स्या० । ८ न सक्कोन्ति—सी०, रो० । ९ समादातुं—स्या०, क०, समादितुं—रो० । १० समादितब्बो—सी०, स्या०, रो०, क० । ११ अञ्जलीकम्मं—सी० । १२ पादकथलिकं—सी० ।

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च किर, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहा भिक्खू सादियन्ति पकतत्तान भिक्खून अभिवादन, पच्चुट्टान पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्म” ति^१ “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविक, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननुलोमिक अप्पटिरूप अस्सामणकं 5 अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम ते^२, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खून अभिवादन, पच्चुट्टान पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्म । नेत भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान चैव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय 10 कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा भिक्खूनां तदनुच्छ-
विक तदनुलोमिक धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सादितब्ब पकतत्तान भिक्खून अभिवादन, पच्चुट्टान, अञ्जलिकम्म, सामीचिकम्म, आसनाभिहारो,^३ सेय्याभिहारो,^४ पादोदकं पादपीठ, पादकथलिक,^५ पत्तचीवरपटिग्गहण, नहाने 15 पिट्ठिपरिकम्म । यो सादियेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहानं भिक्खून मिथु यथाबुद्ध^६ अभिवादन, पच्चुट्टान पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्म । अनुजानामि, 89 भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहान भिक्खून पञ्च यथाबुद्ध — उपोसथं, पवारणं, वस्सिकसाटिक, ओणोजन, भत्तं^७ । तेन हि, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहान भिक्खून वत्तं पञ्जापेस्सामि^८ यथा मूलायपटिकस्सनारहेहि भिक्खूहि वत्तितब्ब ।

20 ११. “मूलायपटिकस्सनारहेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्भावत्ताना — न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरौ उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनो-
वादकसम्मति^९ सादितब्बा, सम्भतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्घेन^{१०} मूलायपटिकस्सनारहो कतो^{११} होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अब्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, कम्म न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो 25 उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीय कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि^{१२} सम्पयोजेतब्बं ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो पुरतो गन्तब्बं,

१. सी०, स्या० पोत्यकेसु नत्थि । २. आसनाभिहारं-सी० । ३. सेय्याभिहारं-सी० । ४. पादकठलिक-सी० । ५. यथाबुद्धं-सी० । ६. भत्तञ्च-स्या० । ७. पञ्जपेस्सामि-म० । ८. भिक्खुनो-वादकसम्मति-स्या० । ९. सी०, स्या० पोत्यकेसु नत्थि । १०. सी०, स्या० पोत्यकेसु नत्थि । ११. भिक्खू भिक्खूहि-स्या० ।

न पुरतो निसीदितब्ब । यो होति सङ्घस आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो तस्स पदातब्बो । तेन च सो सादितब्बो ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो^१ पुरेसमणेन वा पच्छासमणेन वा कुलानि उपसङ्कमितब्बानि, न आरब्जिकङ्ग समादातब्ब^२, न पिण्डपातिकङ्ग समादातब्ब, न च तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतब्बो— मा म जानिसू ति । 5

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको^३ आवासो गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको¹⁰ B ' आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो पे० अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा¹⁵ वा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो पे० अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो पे० सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र²⁰ अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो पे० सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र²⁵ अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो पे० सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

१. पकतत्तेन भिक्खुना—स्या०, म० । २. समादितब्ब—सी०, स्या० । ३. सभिक्खुको—रो० ।

91

१२ “गन्तब्बो, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो पे० सभिक्खुको अनावासो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा
5 सभिक्खुको आवासो पे० • सभिक्खुको अनावासो • पे० • सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो पे० • सभिक्खुको अनावासो पे० • सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

10 १३ “न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्ब, पकतत्त भिक्खु दिस्वा आसना वुट्ठतब्ब, पकतत्तो भिक्खु आसनेन निमन्तेतब्बो, न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकासने निसीदितब्ब, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्ब, न छमाय निसन्ने आसने निसीदितब्ब, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्ब, न नीचे चङ्कमे
35 15 चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्ब, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्ब ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना पारिवासिकेन भिक्खुना सद्धि ...पे० मूलायपटिकस्सनारहेन वुट्ठतरेन^१ भिक्खुना सद्धि पे० मानत्तारहेन भिक्खुना सद्धि पे० मानत्तचारिकेन भिक्खुना सद्धि • पे० अब्भानारहेन भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने आवासे वा
20 अनावासे वा वत्थब्ब, न एकासने निसीदितब्ब, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्ब, न छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्ब, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्ब, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्ब, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्ब ।

“मूलायपटिकस्सनारहचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवास ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्तं ददेय्य, तंवीसो^२ अब्भेय्य, अकम्म, न च करणीय” ति ।

मूलायपटिकस्सनारहवत्तं निड्ढित ।

§ ३. मानत्तारहवत्तं

92 25

१४. तेन खो पन समयेन मानत्तारहा भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनां अभि-
वादन, पञ्चुट्ठान, अञ्जलिकम्मं,^३ सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं,

१. वुट्ठतरेन-सी० । २. तब्बीसो-स्या०, विसो-सी०, रो० । ३. अञ्जलीकम्म-स्या० ।

पादकथलिकं,^१ पत्तचीवरपटिग्गहण, नहाने पिट्ठिपरिकम्म । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम मान-
चारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तान भिक्खून् अभिवादन, पच्चुट्ठान, अञ्जलिकम्म, सामीचि-
कम्म, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदक पादपीठ, पादकथलिक, पत्तचीवरपटिग्गहण,
नहाने पिट्ठिपरिकम्म” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खू
पटिपुच्छ — “सच्च किर, भिक्खवे, मानचारहा भिक्खू सादियन्ति पकतत्तान भिक्खून् अभि-
वादन, पच्चुट्ठान पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्म” ति^२ “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो
भगवा — “अननुच्छविक, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननुलोमिक अप्पटिरूप अस्सामणक
अकप्पिय अकरणीय । कथं हि नाम, भिक्खवे, मानचारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तान^{१०}
भिक्खून् अभिवादन पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्म । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय,
पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान चैव अप्पसादाय, पसन्नान च
एकच्चान अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय
दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन^{१५}
सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स^{१५}
विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा भिक्खून् तदनुच्छविक तदनुलोमिकं धम्मि कथ कत्वा भिक्खू
आमन्तेसि —

“न, भिक्खवे, मानचारहेन भिक्खुना सादितब्बं पकतत्तान भिक्खून् अभिवादन,
पच्चुट्ठान पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्म । यो सादियेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि,
भिक्खवे, मानचारहान भिक्खून् मिथु यथावुट्ठ^३ अभिवादन, पच्चुट्ठान पे० नहाने^{२०}
पिट्ठिपरिकम्म । अनुजानामि, भिक्खवे, मानचारहान भिक्खून् पच्च यथावुट्ठ — उपोसथं,
पवारण, वस्सिकसाटिक, ओणोजन, भत्त^४ । तेन हि, भिक्खवे, मानचारहान भिक्खून् वत्त
पञ्जापेस्सामि^५ यथा मानचारहेहि भिक्खूहि वत्तितब्ब ।

१५ “मानचारहेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्राय सम्मावत्तना —
न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादक-^{२५}
सम्भुति सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्गेन
मानचारहो कतो^६ होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्जा वा तादिसिका, ततो वा
पापिट्ठतरा, कम्म न गरहितब्ब, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो
ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीय कातब्ब, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो
कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्ब ।

30

१ पादकथलिक-सी० । २ यथावुट्ठ-सी० । ३ भत्त-स्या० । ४ पञ्जापेस्सामि-म० ।
५ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो पुरतो गन्तब्ब, न पुरतो निसीदितब्ब । यो होति सङ्घस्स आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो तस्स पदातब्बो । तेन च सो सादितब्बो ।

B 93

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो^१ पुरेसमणेन वा पच्छा-
५ समणेन वा कुलानि उपसङ्गमितब्बानि, न आरब्धिकङ्ग समादातब्ब,^२ न पिण्डपातिकङ्ग
समादातब्ब, न च तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतब्बो — मा म जानिसू ति ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन^३ भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो
गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावासो
१० गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो
वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा अभिक्खुको आवासो
गन्तब्बो पे०० अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० अभिक्खुको आवासो वा
१५ अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा
अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो०००पे० अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे०
अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो
२० गन्तब्बो • पे० • सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० • सभिक्खुको आवासो वा
अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

B 94

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो
गन्तब्बो • पे० • सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० सभिक्खुको आवासो वा
अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

२५ “न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको
आवासो गन्तब्बो • पे० • सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० • सभिक्खुको आवासो वा
अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

१ पकतत्तेन भिक्खुना—स्या०, म० । २ समादितब्ब—सी०, स्या० । ३ एत्थ ‘मानत्तारहेन
भिक्खवे भिक्खुना आगन्तुकेन आरोचेतब्ब आगन्तुक्कस्स आरोचेतब्ब उपोम्ये आरोचेतब्ब पवारणाय
आरोचेतब्ब देवसिक आरोचेतब्ब । सचे गिलानो होति दूतेन पि आरोचापेतब्ब’ ति पाठो स्या० पोत्थके
दिस्सति ।

१६ “गन्तव्वो, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो...पे०...सभिक्खुको अनावासो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

“गन्तव्वो, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो पे० सभिक्खुको अनावासो...पे०...सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, ६ यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

“गन्तव्वो, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो . पे० सभिक्खुको अनावासो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

१७ “न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने 10 आवासे वत्थव्व, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थव्व, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थव्व । पकतत्त भिक्खु दिस्वा आसना वुट्ठतव्व । पकतत्तो भिक्खु आसनेन निमन्तेतव्वो । न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकासने निसीदितव्व, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितव्वं, न छमाय^१ निसिन्ने आसने निसीदितव्व, न एकचङ्कमे चङ्कमितव्व, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितव्व, न छमाय चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितव्व । 15

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना पारिवासिकेन भिक्खुना सद्धि... पे० B 95 मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सद्धि . पे०... मानत्तारहेन वुट्ठतरेन^२ भिक्खुना सद्धि पे० मानत्तचारिकेन भिक्खुना सद्धि पे०...अब्भानारहेन भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वत्थव्वं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थव्व, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थव्व, न एकासने निसीदितव्व, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितव्व, न 20 छमाय निसिन्ने आसने निसीदितव्व, न एकचङ्कमे चङ्कमितव्व, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितव्व, न छमाय चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितव्व ।

“मानत्तारहचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवास ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्तं ददेय्य, तंवीसो^३ अब्भेय्य, अकम्म, न च करणीय” ति ।

मानत्तारहवत्त निट्ठितं ।

§ ४. मानत्तचारिकवत्तं

१८ तेन खो पन समयेन मानत्तचारिका भिक्खू सादियन्ति पकतत्तान भिक्खून् 25 अभिवादन, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्म,^४ सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदक पादपीठ, पादकथलिक,^५ पत्तचीवरपटिगहण, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा

१ छमाय-सी०, रो० । २ वुट्ठतरेन-सी० । ३ तब्बीसो-स्या०, वीसो-सी०, रो० । ४, अञ्जलीकम्मं-स्या० । ५ पादकथलिकं-सी० ।

सन्तुट्ठा 'लज्जिनो कुक्कुच्चका, ते उज्जायन्ति खियन्ति' विपाचेन्ति — “कथं हि नाम मानत्त-
चारिका भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तान भिक्खून अभिवादन, पच्चुट्ठान...पे०... नहाने
पिट्ठिपरिकम्म” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

अथ खो भगवा एतास्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खू
५ पटिपुच्छि — “सच्च किर, भिक्खवे, मानत्तचारिका भिक्खू सादियन्ति पकतत्तान भिक्खून
अभिवादन, पच्चुट्ठान पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्म” ति ? “सच्च भगवा” ति । विगरहि
बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननुलोमिक अप्पटिरूप अस्सा-
मणकं अकप्पिय अकरणीय । कथं हि नाम, भिक्खवे, मानत्तचारिका भिक्खू सादियिस्सन्ति
पकतत्तान भिक्खून अभिवादन पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्म । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान
१० वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव
अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेक-
परियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय
कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स
सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून
१५ तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

९६

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सादितब्ब पकतत्तान भिक्खूनं अभिवादनं,
पच्चुट्ठान, अब्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारो, सेय्याभिहारो, पादोदक पादपीठ,
पादकथलिक, पत्तचीवरपटिमाहण, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । यो सादियेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुजानामि, भिक्खवे, मानत्तचारिकान भिक्खून मिथु यथाबुद्धं^१ अभिवादन, पच्चुट्ठान
२० पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्म । अनुजानामि, भिक्खवे, मानत्तचारिकान भिक्खूनं पच्च
यथाबुद्धं—उपोसथ, पवारण, वस्सिकसाटिक, ओणोजन, भत्त^२ । तेन हि, भिक्खवे, मानत्त-
चारिकानं भिक्खून वत्त पञ्जापेस्सामि यथा मानत्तचारिकेहि भिक्खूहि वत्तितब्ब ।

१९. “मानत्तचारिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्राय सम्मावत्तना —
न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादक-
२५ सम्मुत्ति” सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्घेन
मानत्तं दिन्नं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अब्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा,
कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो,
न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीय कातब्ब, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो,
न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि^३ सम्पयोजेतब्ब ।

१ खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० । २. यथाबुद्धं—सी० । ३. भत्त—स्या० । ४. भिक्खुनोवादक-
सम्मति—स्या० । ५. भिक्खू भिक्खूहि—स्या० ।

“न, भिक्खवे, मानतत्तचारिकेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो पुरतो गन्तब्ब, न पुरतो निसीदितब्ब । यो होति सङ्खस्स आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो तस्स पदातब्बो । तेन च सो सादितब्बो ।

“न, भिक्खवे, मानतत्तचारिकेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो^१ पुरेसमणेन वा पच्छासमणेन वा कुलानि उपसङ्कमितब्बानि, न आरब्जिकङ्गं समादातब्ब,^२ न पिण्डपातिकङ्गं^३ समादातब्ब, न च तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतब्बो — मा मं जानिसू ति ।

“मानतत्तचारिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना आगन्तुकेन आरोचेतब्ब, आगन्तुकस्स आरोचेतब्ब, उपोसथे आरोचेतब्ब, पवारणाय आरोचेतब्ब, देवसिक आरोचेतब्ब । सचे गिलानो होति, दूतेन पि आरोचेतब्ब^४ । B 97

“न, भिक्खवे, मानतत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो^{१०} गन्तब्बो, अञ्जत्र सङ्खेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानतत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो, अञ्जत्र सङ्खेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानतत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र सङ्खेन, अञ्जत्र अन्तराया । 15

“न, भिक्खवे, मानतत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो ००पे० अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो ०००पे० अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र सङ्खेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानतत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो ०००पे० अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० ० २० अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र सङ्खेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानतत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो ०पे० ० सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो ०००पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र सङ्खेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न भिक्खवे, मानतत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो^{२५} गन्तब्बो ००पे० ० सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो ००पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र सङ्खेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानतत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो ० पे० सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो ० पे० ०००

१. पकतत्तेन भिक्खुना—स्या०, म० । २. समादितब्ब—सी०, स्या० । ३. आरोचापेतब्ब—सी०, स्या० ।

- ३६, सभिक्षुको आवासो वा अनावसो वा गन्तव्वो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अज्जत्र
९८ सङ्घेन, अज्जत्र अन्तराया ।

२० “गन्तव्वो, भिक्खवे मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्षुका आवासा सभिक्षुको
आवासो पे० सभिक्षुको अनावसो पे००० सभिक्षुको आवासो वा अनावसो वा,
५ यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

“गन्तव्वो, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्षुका अनावसा सभिक्षुको
आवासो पे० सभिक्षुको अनावसो पे००० सभिक्षुको आवासो वा अनावसो वा,
यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति

“गन्तव्वो, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्षुका आवासा वा अनावसा
१० वा सभिक्षुको आवासो पे० सभिक्षुको अनावसो पे० सभिक्षुको आवासो
वा अनावसो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जज्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

२१ “न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने
आवासे वत्थव्व, न एकच्छन्ने अनावसे वत्थव्व, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावसे वा वत्थव्व ।
पकतत्त भिक्खु दिस्वा आसना बुद्धतव्व । पकतत्तो भिक्खु आसनेन निमन्तेतव्वो । न
१५ पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकासने निसीदितव्व, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने
निसीदितव्व, न छमाय^१ निसिन्ने आसने निसीदितव्व, न एकचङ्कमे चङ्कमितव्व, न नीचे
चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितव्व, न छमाय चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितव्व ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना पारिवासिकेन भिक्खुना सद्धि पे०००
मूलाय पटिक्कस्सनारहेन भिक्खुना सद्धि पे० मानत्तारहेन भिक्खुना सद्धि पे००
२० मानत्तचारिकेन बुद्धतरेन^२ भिक्खुना सद्धि पे०० अब्भानारहेन भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने
आवासे वत्थव्व, न एकच्छन्ने अनावसे वत्थव्व, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावसे वा
वत्थव्व, न एकासने निसीदितव्व, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितव्व,
३० न छमाय निसिन्ने आसने निसीदितव्व, न एकचङ्कमे चङ्कमितव्व, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते
उच्चे चङ्कमे चङ्कमितव्व, न छमाय चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितव्व ।

२५ “मानत्तचारिकचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवास ददेय्य, मूलाय पटिक्कस्सेय्य, मानत्तं
ददेय्य, तंवीसो^३ अब्भेय्य, अक्कमं, न च^४ करणीय” ति ।

२२. अथ खो आयस्सा उपालि^५ येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमिवा भगवन्तं
अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा उपालि भगवन्तं एतदवोच—
“कति^६ नु खो. भन्ते, मानत्तचारिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा” ति^७ “चत्तारो खो, उपालि,

१ छमाय-सी०, रो० । २ बुद्धतरेन-सी० । ३ तब्बीसो-स्या०, वीसो-सी०, रो० । ४ तं
न च-स्या० । ५. उपाली-सी० । ६ कती-स्या० ।

मानत्तचारिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा । सहवासो, विप्पवासो, अनारोचना, ऊने गणे चरणं^१ ति—इमे खो, उपालि, चत्तारो मानत्तचारिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा” ति ।

२३ तेन खो पन समयेन सावत्थिय^२ महाभिक्खुसङ्घो सन्निपतितो होति । न सक्कोन्ति मानत्तचारिका भिक्खू मानत्त सोधेतु । भगवतो^३ एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, मानत्त निक्खिपितु । एव च पन, भिक्खवे, निक्खिपितब्ब । तेन मानत्तचारिकेन^४ भिक्खुना एक भिक्खु उपसङ्कमित्वा एकस्स उत्तरासङ्ग करित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो—‘मानत्त निक्खिपामी’ ति । निक्खित्त होति मानत्त । ‘वत्तं निक्खिपामी’ ति । निक्खित्त होति मानत्त” ति ।

२४ तेन खो पन समयेन सावत्थिया भिक्खू तह तह^५ पक्कमिसु । सक्कोन्ति^६ मानत्तचारिका भिक्खू मानत्त सोधेतु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे,^{१०} मानत्त समादियितु । एव च पन, भिक्खवे, समादियितब्ब^७ । तेन मानत्तचारिकेन भिक्खुना एक भिक्खु उपसङ्कमित्वा एकस्स उत्तरासङ्ग करित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा, एवमस्स वचनीयो—‘मानत्त समादियामी’ ति । समादिन्न होति मानत्त । ‘वत्तं समादियामी’ ति । समादिन्न होति मानत्त” ति ।

मानत्तचारिकवत्तं निद्धितं ।

§ ५. अब्भानारहवत्तं

२५ तेन खो पन समयेन अब्भानारहा भिक्खू सादियन्ति पकतत्तान भिक्खून्^{१५} B 10a
अभिवादनं...पे०...नहाने पिट्ठिपरिकम्म । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति^१ विपाचेन्ति—“कथं हि नाम अब्भानारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तान भिक्खून् अभिवादनं... पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्म” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू^{२०} पटिपुच्छि—“सच्च किर, भिक्खवे, अब्भानारहा भिक्खू सादियन्ति पकतत्तान भिक्खून् अभिवादनं पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्म ति^२ “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा—“अननुच्छविक, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननुलोमिक अप्पटिरूप अस्सामणक अकप्पियं अकरणीय । कथं हि नाम, भिक्खवे, अब्भानारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तान भिक्खून् अभिवादनं पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्म ! नेतं,^{२५} भिक्खवे, अप्पसत्तान वा पसादाय, पसत्तान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे,

१ चरति—स्या० । २ सावत्थिया—सी० । ३ ते भिक्खू भगवतो—स्या० । ४ तहिं तहिं—स्या० ।
५ न सक्कोन्ति—सी०, रो० । ६ समादितब्बं—सी०, स्या० । ७ खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० ।
चुल्लवग्गो—११

अप्पसन्नामं चेव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चानं अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा
ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगारहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय
सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स
सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा भिक्खून्
५ तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्ता भिक्खू आमन्तेसि —

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सादितब्ब पकतत्तान भिक्खून् अभिवादन
०० पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्म । यो सादियेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे,
अब्भानारहान भिक्खून् मिथु यथावुड्ढु अभिवादन पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्म ।
अनुजानामि, भिक्खवे, अब्भानारहान भिक्खून् पञ्च यथावुड्ढु^१—उपोसथं, पवारण,
१५ वस्सिकसाटिक, ओणोजन, भत्त^२ । तेन हि, भिक्खवे, अब्भानारहान भिक्खून् वत्तं
पञ्जापेस्सामि यथा अब्भानारहेहि भिक्खूहि वत्तितब्ब ।

२६ “अब्भानारहेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्भा वत्तितब्ब । तत्रायं सम्भावत्तना —
न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्भुति
सादितब्बा, सम्भतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्घेन अब्भानारहो
१५ कतो होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अब्बा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा,
कम्मं न गरहितब्ब, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो,
न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीय कातब्ब, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो,
न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि^३ सम्पयोजेतब्ब ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो पुरतो गन्तब्बं, न
२० पुरतो निसीदितब्ब । यो होति सङ्घस्स आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो
तस्स पदातब्बो । तेन च सो सादितब्बो ।

१०१ “न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो^४ पुरेसमणेन वा
पच्छासमणेन वा कुलानि उपसङ्कमितब्बानि, न आरब्धिकङ्ग समादातब्ब, न पिण्डपातिकङ्गं
समादातब्ब^५, न च तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतब्बो — मा म जानिंस्सु ति ।

२५ “न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो
गन्तब्बो, अब्जत्र पकतत्तेन, अब्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावासो
गन्तब्बो, अब्जत्र पकतत्तेन, अब्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो
३० वा अनावासो वा गन्तब्बो, अब्जत्र पकतत्तेन, अब्जत्र अन्तराया ।

१ यथावुड्ढु—सी० । २. भत्त—स्या० । ३. भिक्खु भिक्खूहि—स्या० । ४ पकतत्तेन भिक्खुना—
स्या०, म० । ५. समादितब्बं—सी०, स्या० ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा अभिक्खुको^१ आवासो गन्तब्बो • पे० अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो पे० अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे • • ५ अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो पे० • सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो 10 गन्तब्बो पे० सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो पे० • • सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० • • • सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र 15 पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा • • पे० • • R 37 अनावासा पे० आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो पे० सभिक्खुको अनावासो पे० • • सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जब्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति । 20

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्ब, पकतत्तं भिक्खु दिस्वा आसना बुद्धतब्बं, पकतत्तो भिक्खु आसनेन निमन्तेतब्बो, न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकासने निसीदितब्ब, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्ब, न छमाय^१ निसिन्ने आसने निसीदितब्बं, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्ब, न नीचे 25 चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्ब, न छमाय चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना पारिवासिकेन भिक्खुना सद्धि • • पे० • • मूलायपटिक्खस्सनारहेन भिक्खुना सद्धि • पे० मानत्तारहेन भिक्खुना सद्धि • • पे० • • मानत्तचारिकेन भिक्खुना सद्धि • • पे० • • अब्भानारहेन बुद्धतरेन^२ भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा 30

B 102

वत्थब्ब, न एकासने निसीदितब्ब, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्ब, न छमाय निसिन्ने आसने निसीदितब्ब, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्ब, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्ब, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्ब ।

“अब्भानारहचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवास ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्त ददेय्य, तवीसो^१ अब्भेय्य, अकम्म, न च^२ करणीय” ति ।

अब्भानारहवत्तं निट्ठितं ।

पारिवासिकस्वन्धक निट्ठितं दुतिय^३ ।

इमहि^४ स्वन्धके वत्थू^५ पञ्च ।

§ ६. तस्सुद्धानं

पारिवासिका सादेन्ति^६ पकतत्तान^७ भिक्खुन^८ ।

अभिवादन पच्चुद्धान अञ्जलि च सामीचिय^९ ॥

आसन^{१०} सेय्याभिहारं पादो^{११} पीठ^{१२} कथलिकं^{१३} ।

पत्त^{१४} नहाने परिकम्म^{१५} उज्झायन्ति^{१६} च^{१७} पेसला ॥

10

दुक्कटं^{१८} सादियन्तस्स मिथु पञ्च यथावुद्ध^{१९} ।

उपोसथं पवारणं वस्सकोणोजभोजन^{२०} ॥

सम्मा च वत्तना^{२१} तत्थ^{२२} पकतत्तस्स^{२३} गच्छन्त^{२४} ।

यो च होति परियन्तो पुरे पच्छा तथेव च^{२५} ॥

आरब्बपिण्डनीहारो^{२६} आगन्तुके उपोसथे^{२७} ।

15

पवारणाय^{२८} दूतेन^{२९} गन्तब्बो च सभिक्खुको^{३०} ॥

एकच्छन्ने च वुद्धानं^{३१} तथेव च निमन्तये^{३२} ।

आसने नीचे चङ्कमे^{३३} छमाय चङ्कमेन च ॥

१ तवीसो-स्या०, वीसो-सी०, रो० । २ त न च-स्या० । ३ पारिवासिकस्वन्धको दुतियो-म० । ४ इमस्मि-स्या० । ५ वत्थु-सी०, रो० । ६ सादियन्ति-सी०, स्या० । ७ पकतत्तान-रो०, पकतत्तान स्या० । ८ भिक्खुन-स्या०, भिक्खुना-रो० । ९ अञ्जलिसामिय आसनं-रो०, अञ्जलिष्वेव सामिची-स्या० । १० रो० पोत्यके नत्थि । ११ पादोद्वं-सी०, स्या०, रो० । १२ पादपीठ-सी०, स्या०, रो० । १३ पादकथलिकं-स्या०, रो०, पादकठलिकं-सी० । १४ पत्तचीवरपटिग्गहण-सी०, स्या० । १५ पिट्ठिपरिकम्म-स्या०, पिट्ठि परिकम्म-सी० । १६ उज्झायन्तेव-स्या० । १७ स्या० पोत्यके नत्थि । १८ दुक्कट-रो० । १९ पुनापरे-रो० । २० वस्सिकञ्चावणोजन-स्या० । २१ अत्तं सम्मा पवत्तना-स्या० । २२ स्या० पोत्यके नत्थि । २३ पकतत्तान-सी०, स्या० । २४ गच्छरे-सी०, स्या०, गच्छन्-रो० । २५ न पुरे पच्छा समणेन-सी०, स्या० । २६ अरब्बं पिण्डनीहारो-सी०, स्या०, अरब्ब-पिण्डनिहारो-रो० । २७ उपोसथं-रो० । २८ पवारणा च-सी०, स्या०, रो० । २९ दूतो च-रो० । ३० गन्तब्बं च सभिक्खुकं-रो० । ३१ च वत्थब्बं-सी०, न वत्थब्ब-स्या० । ३२ न छमायं निस-जिते-सी०, स्या० । ३३ नीचचङ्कमे-रो० ।

बुद्धतरेन^१ अकम्म रत्तिच्छेदा^२ च सोधना ।

निक्खिपन समादानं वत्त व पारिवासिके^३ ॥

मूलय मानत्तारहा तथा मानत्तचारिका ।

B 108

अब्भानारहे नयो चा पि^४ सम्भेद नयतो^५ पुन ॥

पारिवासिकेसु^६ तयो चतु मानत्तचारिके^७ ।

5

न^८ समेन्ति रत्तिच्छेदेसु^९ मानत्तेसु च देवसि^{१०} ।

द्वे कम्मा सदिसा सेसा तयो कम्मा समासमा^{११} ति ॥

पारिवासिकवखन्धकं निट्ठितं^{१२} ।



१ बुद्धतरेन-सी० । २ रत्तिच्छेदो-रो० । ३ वातब्बं पारिवासिका-सी०, स्या०, रत्ति वा पारिवासिके-रो० । ४ अब्भानारहो यो चा पि-रो०, अब्भानारहका चा पि-सी०, स्या० । ५ सम्भेद-नयतो-स्या० । ६ पारिवासिकान-स्या० । ७ चतुमानत्तचारिके-सी०, स्या० । ८ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ९ समेन्ति रत्तिच्छेदा-स्या०, समन्ति रत्तिच्छेदेसु-रो० । १० दिवासिकं-स्या० । ११. समा मता-सी०, समानता-स्या० । १२ पारिवासिकवखन्धको निट्ठितो-म० ।

३. समुच्चयवखन्धकं

§ १. सुक्कविस्सट्ठि

3 104,
R 38

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्सा उदायी^१ एक आपत्ति आपन्नो होति सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि^२ अप्पटिच्छन्न^३ । सो भिक्खून् आरोचेसि — “अह, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न । कथं नु खो मया पटिपज्जितव्व” ति^४ भगवतो^५ एतमत्थ आरोचेसु ।

अप्पटिच्छन्नमानत्तं

२ “तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्तं देतु । एव च पन, भिक्खवे, दातव्व —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्ख उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धान^६ भिक्खून् पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पमाहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्नं । सोह, भन्ते, सङ्ख 10 एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्तं याचामि । अह, भन्ते, एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्नं । दुतिय पि, भन्ते,^७ सङ्ख एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्तं याचामि । अह, भन्ते, एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्नं । ततिय पि, भन्ते,^८ सङ्ख एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्तं 15 याचामी’ ति ।

105,
39

३ “व्यत्तेन^९ भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो जापेतव्वो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्ख एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्तं याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय 20 सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्तं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्ख एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्तं याचति । सङ्खो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्तं देति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स

१. उदायि-रो०, स्या० । २ सुक्कविस्सट्ठि-सी०, स्या०, रो० । ३ अप्पटिच्छन्नं-सी०, रो०, ४. ते भिक्खू भगवतो-स्या० । ५ बुद्धानं-सी० । ६ सोह भन्ते-स्या० । ७ सोहं भन्ते-स्या० । ८. व्यत्तेन-सी०, रो० ।

भिक्षुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्षु एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचति । सङ्घो उदायिस्स ५ भिक्षुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं देति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्षुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“ततियं पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्षु एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया १० सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्षुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं देति । यस्सा-यस्सतो खमति उदायिस्स भिक्षुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिन्नं सङ्घेन उदायिस्स भिक्षुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया १५ अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

अप्पटिच्छन्नअब्भानं

४ सो चिण्णमानत्तो भिक्षून् आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्न । सोहं सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सोहं चिण्णमानत्तो २० कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति १ भगवतो १ एतमत्थं आरोचेसु ।

B. 106

“तेन हि, भिक्षवे, सङ्घो उदायिं भिक्षु अब्भेतु । एव च पन, भिक्षवे, अब्भेतब्बो — तेन, भिक्षवे, उदायिना भिक्षुना सङ्घ उपसङ्गमित्वा एकस्स उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धान् १ भिक्षून् पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स क्वणीयो —

“अहं, भन्ते, एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्न । सोहं २५ सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सोहं, भन्ते, चिण्णमानत्तो सङ्घं अब्भानं याचामि ।

“अहं, भन्ते, एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं

सङ्घ एकस्मिन् आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्मिन् आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि । सोह चिण्णमानत्तो दुत्तिथि पि, भन्ते, सङ्घ अब्भान याचामि ।

“अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्खविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न । सोह
 ५ सङ्ख एक्किस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि ।
 तस्स मे सङ्खो एक्किस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त
 मानत्त अदासि । सोह चिण्णमानत्तो ततिय पि, भन्ते, सङ्ख अब्भान याचामी ति ।

५. “व्यक्तेन भिक्षुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्षु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ १०७ १० एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त थाचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्षुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्घ अब्भान याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो उदायि भिक्षु अब्भेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं
 15 सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया
 अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया
 सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्घ
 अब्भान याचति । सङ्घो उदायि भिक्खु अब्भेति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो
 अब्भान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

20 “दुतिय पि एतमत्थ वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्खविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्घ अब्भानं याचति । सङ्घो उदायि भिक्खु अब्भेति । यस्सायस्सतो

25 खमति उदायिस्स भिक्खुनो अब्भान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“ततियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्खविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्तं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं 30 अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्घं अब्भानं याचति । सङ्घो उदायिं भिक्खु अब्भेति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अब्भानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“अब्भितो सङ्घेन उदायी भिक्खु । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी”ति ।

B 108

एकाहप्पटिच्छन्नपरिवासं

६ तेन खो पन समयेन आयस्सा उदायी एक आपत्ति आपन्नो होति सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्न^१ । सो भिक्खून आरोचेसि — “अह, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्न । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति^२ भगवतो^३ एतमत्थं आरोचेसु ।

5

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं देतु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्गमित्वा एकस्स उत्तरासङ्गं करित्वा वुट्ठान भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्न । सोह, भन्ते, सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बो । ततियं पि याचितब्बो ।

७ “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचति ।^{१५} यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं ददेय्य । एसा जत्ति ।

R. 41

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं देति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासस्स दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

B 109

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि • पे० • ततियं पि एतमत्थं वदामि • पे० • ।

“दिन्नो सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी”ति ।

एकाहप्पटिच्छन्नमानत्तं

८ सो परिवुत्थपरिवासो भिक्खून आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय

सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास अदासि । सोह परिवुत्थ-
परिवासो । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति ^१ भगवतो^१ एतमत्थ आरोचेसु ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
५ सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त देतु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बं—

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो—
“अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ एकस्सा
आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास याचि । तस्स मे
सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास
१० अदासि । सोह, भन्ते,^२ परिवुत्थपरिवासो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचामी’ ति । दुतिय पि याचितब्ब^३ ।
ततिय पि याचितब्ब ।

११० ९ “ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो— सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो ।
४२ अयं उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्न । सो
१५ सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास
याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया
एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया
सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचति । यदि सङ्घस्स
पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया
२० एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक
सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया
एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया
सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो
२५ सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्तं
याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया
एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्तं देति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा
आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्तस्स दान, सो
तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

३० “दुतिय पि एतमत्थं वदामि · पे० · ततिय पि एतमत्थं वदामि · पे० · ।

१ ते भिक्खू भगवतो—त्या० । २. रो० पोत्थके नत्थि । ३ याचितब्बो—सी० ।

“दिन्न सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

एकाहप्पटिच्छन्नअब्भानं

१० सो चिण्णमानत्तो भिक्खून आरोचेसि — “अह, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो 5 एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास अदासि । सोह परिवुत्थपरिवासो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाह-प्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि । सोह चिण्णमानत्तो । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”ति ? भगवतो^१ एतमत्थ आरोचेसु । B 111

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायि भिक्खु अब्भेतु । एव च पन, भिक्खवे, अब्भेतब्बो —

“तेन भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो — ‘अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास याचि । 15 तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास अदासि । सोह परिवुत्थपरिवासो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि । सोह, भन्ते, चिण्णमानत्तो सङ्घ अब्भान याचामी’ ति । दुतिय पि याचितब्ब^२ । ततिय पि याचितब्बं । 20

११. “व्यत्तेन^३ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया 25 एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्घ अब्भान याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकलं, सङ्घो 30 उदायि भिक्खु अब्भेय्य । एसा जत्ति । B 112

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास अदासि । सो परिवुत्थ-
 ५ परिवासो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्घ अब्भान याचति । सङ्घो उदायि भिक्खु अब्भेति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अब्भान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

10 “दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० ।

“अब्भितो सङ्घेन उदायी भिक्खु । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

पञ्चाहप्पटिच्छन्नपरिवासो

१२ तेन खो पन समयेन आयस्सा उदायी^१ एक आपत्ति आपन्नो होति सञ्चेत-
 निक सुक्कविस्सट्ठि द्वीहप्पटिच्छन्न^२ • पे० तीहप्पटिच्छन्न • पे० चतूहप्पटिच्छन्न
 • पे० • पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो भिक्खून् आरोचेसि — “अह, आवुसो, एक आपत्तिं
 15 आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न^३ । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति^४
 भगवतो^५ एतमत्थ आरोचेसु ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास देतु । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकस्स उत्तरासङ्ग करित्वा
 3 20 बुद्धानं भिक्खून् पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पगगहेत्वा एवमस्स वचनीयो —
 ‘अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सोह, भन्ते,
 सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं
 याचामी’ति । दुतिय पि याचितब्बो । ततिय पि याचितब्बो ।

१३ “व्यत्तेन भिक्खुना पटिक्खेन सङ्घो जापेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो ।
 25 अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो
 सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं
 याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया
 सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं ददेय्य । एसा जत्ति ।

१ उदायि भिक्खु-स्या० । २ द्वीहपटिच्छन्न-सी०, स्या०, रो० । ३ द्वीहपटिच्छन्न तीहपटि-
 च्छन्नं चतूहपटिच्छन्नं पञ्चाहपटिच्छन्नं-स्या० । ४. ते भिक्खू भगवतो-स्या० ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास देति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय 5 पञ्चाहपरिवासस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे०...ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० ।

“दिन्नो सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी”ति ।

पारिवासिकमूलायपटिकस्सना

१४ सो परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि 10 अप्पटिच्छन्न । सो भिक्खून आरोचेसि — “अह, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि^१ पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास अदासि । सोह परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब”ति 2 15 भगवतो^२ एतमत्थं आरोचेसु ।

B 114

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सतु । एव च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्गमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो — “अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटि- 20 च्छन्न । सोह सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास अदासि । सोह परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न । सोह, भन्ते, सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सन याचामी”ति । दुतिय पि 25 याचितब्बा^३ । ततिय पि याचितब्बा ।

R 44

१५. “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास याचि ।

१. सुक्कविस्सट्ठि-सी०, स्या०, रो० । २. ते भिक्ख भगवतो-स्या० । ३. याचितब्बो-सी० ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्त देतु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्ब —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्गमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो — ‘अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न ।
5 सोह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास अदासि पे० सोह, भन्ते, परिवुत्थपरिवासो सङ्घ तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्त याचामी’ति । दुतिय पि याचितब्ब’ । ततिय पि याचितब्ब ।

१९ “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो ।
10 अय उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न पे० सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घ तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्त याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्त ददेय्य । एमा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न पे० सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घ तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त
118 15 मानत्तं याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्तं देति ।
46 यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्तस्स दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थं वदामि पे० ततियं पि एतमत्थं वदामि • पे० ।

“दिन्नं सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्त । खमति
20 सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी”ति ।

मानत्तचारिकमूलायपटिकस्सना

२०. सो मानत्त चरन्तो अन्तरा एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खून आरोचेसि — “अह, आवुसो, एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं पे००० सोह मानत्तं चरन्तो अन्तरा एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्न । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं”ति १ भगवतो २
25 एतमत्थ आरोचेसु ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिं भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा छारत्त मानत्त देतु । एव च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घं उपसङ्गमित्वा • पे० एवमस्स वचनीयो —
30 ‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं • पे००००

सोह मानत्त चरन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न । सोह, भन्ते, सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचामी'ति । दुतिय पि याचितब्बा । ततिय पि याचितब्बा ।

२१ “ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु ००पे००० मूलायपटिकस्सन याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो ५ उदायि भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सेय्य । एसा जत्ति पे० पटिकस्सितो सङ्घेन उदायी भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना^१ । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

B 119

“एव च पन, भिक्खवे, छारत्तं मानत्त दातब्ब — तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना १० ००पे० एवमस्स वचनीयो—‘अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न पे० सोह मानत्त चरन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि । त म सङ्घो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोह, भन्ते, सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया १५ सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचामी’ति । दुतिय पि याचितब्ब । ततियं पि याचितब्ब ।

“ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु पे० छारत्त मानत्त याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त २० मानत्त ददेय्य । एसा जत्ति पे० ००दिन्न सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

अब्भानारहमूलायपटिकस्सना

२२. सो चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न । सो भिक्खून आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि २५ सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न पे०० सोहं चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न^१ । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति ? भगवतो^२ एतमत्थं आरोचेसु ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदारिं भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय

१ मूलाय—स्या० । २ अप्पटिच्छन्न—सी०, रो० । ३ ते भिक्खु भगवतो—स्या० ।

सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा छारत्त मानत्त देतु । एव च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो पे०... ।

, 121

“एवं च पन, भिक्खवे, छारत्त मानत्त दातव्व - पे० ।

“दिन्न सङ्गेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्क-
5 विस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी”ति ।

मूलायपटिकस्सितअब्भानं

R. 17 २३ सो चिण्णमानत्तो भिक्खून आरोचेसि—“अह, आवुसो, एक आपत्ति
आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न पे० सोह चिण्णमानत्तो । कथं नु खो
मया पटिपज्जितव्व”ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्गो उदायि भिक्खु अब्भेतु । एव च पन, भिक्खवे, अब्भेतव्वो—

- 10 “तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्ग उपसङ्गमित्वा एकस्स उत्तरासङ्गं करित्वा
वुड्ढानं भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पमाहेत्वा एवमस्स वचनीयो—
‘अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सोहं सङ्गं
एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचिं ।
तस्स मे सङ्गो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाह-
15 परिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं
अप्पटिच्छन्न । सोहं सङ्गं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटि-
च्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचिं । तं मं सङ्गो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोहं परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो
अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्न । सोहं सङ्गं अन्तरा
20 एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचिं ।
तं मं सङ्गो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय
मूलाय पटिकस्सि । सोहं परिवुत्थपरिवासो सङ्गं तिस्सन्न आपत्तीन् छारत्त मानत्तं याचिं ।
तस्स मे सङ्गो तिस्सन्न आपत्तीन् छारत्त मानत्तं अदासि । सोहं मानत्तं चरन्तो अन्तरा एकं
आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्न । सोहं सङ्गं अन्तरा एकस्सा
3, 121 25 आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचिं । तं मं
सङ्गो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय
पटिकस्सि । सोहं सङ्गं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटि-
च्छन्नाय छारत्त मानत्तं याचिं । तस्स मे सङ्गो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सोहं चिण्णमानत्तो अब्भानारहो
30 अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्गं अन्तरा

आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्घ अब्भानं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायि भिक्खु अब्भेय्य । एसा जत्ति ।

५ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न • पे० सो चिण्णमानत्तो सङ्घ अब्भान याचति । सङ्घो उदायि भिक्खु अब्भेति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अब्भान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि • पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० ।

१० “अब्भितो सङ्घेन उदायी भिक्खु । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

पक्खप्पटिच्छन्नपरिवासो

३ २५ तेन खो पन समयेन आयस्सा उदायी एक आपत्ति आपन्नो होति सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न^१ । सो भिक्खून आरोचेसि — “अह, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति^२ भगवतो^३ एतमत्थ आरोचेसुं ।

१५ “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास देतु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्गमित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा तुङ्घानं भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो —

‘अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न । सोहं, भन्ते, सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास याचामी’ ति । दुतिय पि याचितब्बो । ततिय पि याचितब्बो ।

२६ “व्यत्तेन भिक्खुनो पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया

१ पक्खपटिच्छन्न-सी०, स्या०, रो० । २. ते भिक्खु भगवतो-स्या० ।

सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास देति । यस्सायस्मतौ खमति उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नखमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे०....।

“दिन्नो सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया ५ B 124 पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

पक्खपारिवासिकमूलायपटिकस्सना

२७ सो परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो भिक्खून् आरोचेसि – “अह, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया १० सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास अदासि । सोह परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा पुरिमाय आपत्तिया समोधान-१५ परिवास देतु । एव च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो – तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्गमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो – “अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास अदासि । सोह २० R 49 परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सोह, भन्ते, सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा^१ । ततिय पि याचितब्बा ।

२८ “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न । २५ सो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास अदासि । सो परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेत-

निकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक
5 सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया
पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया
सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास अदासि । सो परिवसन्तो अन्तरा
एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ अन्तरा एकस्सा
आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचति । सङ्घो
10 उदायि भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय
मूलाय पटिकस्सति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा
आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना, सो तुण्हस्स,
यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० ।

15 “पटिकस्सितो सङ्घेन उदायी भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना^१ । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत
धारयामी” ति ।

समोधानपरिवासो

२९ “एव च पन, भिक्खवे, पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो — तेन,
भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्गमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो — ‘अह, भन्ते,
B 126 20 एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ एकस्सा आपत्तिया
सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा
आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास अदासि । सोह परि-
वसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ
अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन
25 याचि । त मं सङ्घो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटि-
च्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोहं, भन्ते, सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास याचामी’ ति ।

“दुतिय पि याचितब्बो । ततियं पि याचितब्बो ।

३०. “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । अय

उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास अदासि । सो परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि । सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सो सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास अदासि । सो परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि । सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सो सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास देति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थं वदामि पे० ततिय पि एतमत्थं वदामि पे० । 25

“दिन्नो सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी”ति ।

मानत्तारहमूलायपटिकस्सनादि

३१ सो परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो भिक्खून् आरोचेसि—“अह, आवुसो, एकं आपत्तिं 30

आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्खविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न पे० सोह परिवुत्थपरिवासो मानत्ता-
रहो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्खविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । कथं नु खो
मया पटिपज्जितव्व” ति १ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
३ 125 5 सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास
देतु । एवं च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितव्वो पे० ।

“एव च पन, भिक्खवे, पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातव्वो पे०
समोधानपरिवास देति पे० ।

“दिन्नो सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
10 सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो । खमति सङ्घस्स,
तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

तिकापत्तिमानत्तं

३२ सो परिवुत्थपरिवासो भिक्खून् आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एक आपत्ति
आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्खविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न पे० सोह परिवुत्थपरिवासो । कथं
R 50 नु खो मया पटिपज्जितव्व” ति १ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

15 “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन् छारत्तं मानत्तं
देतु । एवं च पन, भिक्खवे, दातव्वं —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्गमित्वा पे० एवमस्स
वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्खविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्नं
...पे० - सोह, भन्ते, परिवुत्थपरिवासो सङ्घ तिस्सन्न आपत्तीन् छारत्तं मानत्तं याचामी’ति ।

20 दुतियं पि याचितव्वं १ । ततियं पि याचितव्वं ।

३३ “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतव्वो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो ।
अयं उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्खविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न
... पे०... सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घ तिस्सन्न आपत्तीन् छारत्तं मानत्तं याचति । यदि सङ्घस्स
पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन् छारत्तं मानत्तं ददेय्य । एसा जत्ति ।

25 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक
सुक्खविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न पे० सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घं तिस्सन्न आपत्तीन्
3 129 छारत्तं मानत्तं याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन् छारत्तं मानत्तं देति ।
यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन् छारत्तं मानत्तस्स दानं, सो
तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

30 “दुतियं पि एतमत्थं वदामि · पे० ततियं पि एतमत्थं वदामि · पे० · ।

१ ते भिक्खू भगवतो-स्या० । २ याचितव्वो-सी० ।

“दिन्न सङ्गेन उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्त । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी”ति ।

मानत्तचारिकमूलायपटिकस्सनादि

३४ सो मानत्त चरन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो भिक्खून आरोचेसि—“अह, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न पे० सोह मानत्त चरन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब”ति^१ भगवतो^१ एतमत्थ आरोचेसु ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास दत्त्वा छारत्त मानत्त देतु । एव च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो पे० । 10

“एव च पन, भिक्खवे, पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो पे० ।

“एव च पन, भिक्खवे, छारत्त मानत्त दातब्ब पे० देति पे० ।

“दिन्न सङ्गेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी”ति । 15

अब्भानारहमूलायपटिकस्सनादि

३५ सो चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो भिक्खून आरोचेसि—“अह, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न पे० सोह चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब”ति^१ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । 20

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास दत्त्वा छारत्त मानत्त देतु । एव च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो पे० ।

“एव च पन, भिक्खवे, पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो पे० ।

“एव च पन, भिक्खवे, छारत्त मानत्त दातब्ब पे० देति पे० । 25

“दिन्न सङ्गेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी”ति ।

१ ते भिक्खु भगवतो-स्या० ।

पक्खप्पटिच्छन्नअब्भानं

R 71

३६ सो चिण्णमानत्तो भिक्खून आरोचेसि — “अह, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्खविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न पे० सोह चिण्णमानत्तो । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायि भिक्खु अब्भेतु । एव च पन, भिक्खवे, अब्भेतब्बो —

- 5 “तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्गमित्वा, एकस उत्तरासङ्ग करित्वा, बुद्धान भिक्खून पादे वन्दित्वा, उक्कुटिक निसीदित्वा, अञ्जलि पगहेत्वा, एवमस्स वच्चेनीयो — ‘अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्खविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्ख-
- 10 परिवास अदासि । सोह परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्खविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलयपटिकस्सन याचि । त म सङ्घो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलय पटिकस्सि । सोह सङ्घ अन्तरा
- 15 एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास अदासि । सोह परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्खविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलयपटिकस्सन याचि । त म सङ्घो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया
- 20 सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलय पटिकस्सि । सोह सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास अदासि । सोह परिवुत्थपरिवासो सङ्घ तस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्त याचि । तस्स मे सङ्घो तस्सन्नं
- 25 आपत्तीनं छारत्त मानत्त अदासि । सोह मानत्त चरन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्खविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलयपटिकस्सन याचि । त म सङ्घो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलय पटिकस्सि । सोह सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया
- 30 पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो अन्तरा

L 131

15

१ याचितब्बो-सी० । २ उदायि-सी०, स्या०, रो० । ३ पक्खपटिच्छनाय-सी०, स्या०, रो० ।

पञ्चाहंपटिच्छन्नाय मूलयपटिकम्सन याचि । सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकस्सा
आपत्तिया सञ्चेतनिकाय मुक्खविम्सट्ठिया पञ्चाहंपटिच्छन्नाय मूलय पटिकस्सि । सो सङ्घ

1. 133

अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घ तिस्सन्न आपत्तीन् छारत्त मानत्त याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन् छारत्त मानत्त अदासि । सो मानत्त चरन्तो अन्तरा एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्खविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि । सङ्घो उदायि

10 भिक्षु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्मि । सो सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास याचि । सङ्घो उदायिम्स भिक्षुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो^१ सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेत-

15 निकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा^१ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि । सो चिण्णमानत्तो अञ्जानारहो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलयपटिक्कसन याचि । सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा

20 एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि ।
सो सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय
पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा
आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधान-
परिवास अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय

B 134

25 सुकविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्तं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा
एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुकविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि ।
सो चिण्णमानत्तो सङ्घ अन्मान याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिं भिक्खुं
अन्भेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं
 ३० सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं । पे० । सो चिण्णमानत्तो सङ्घ अब्भान याचति । सङ्घो

१. सी० पोत्थके नत्थि । २. सी० पोत्थके नत्थि ।

उदायि भिक्खुं अब्भेति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अब्भान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० ।

“अब्भितो सङ्घेन उदायी भिक्खु । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी”ति ।

5

सुक्कविस्सट्ठि समत्ता ।

§ २. परिवासो

अग्घसमोधानपरिवासो

३८ तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपन्नो होति—एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना^१, एका आपत्ति द्वीहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति तीहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति चतूहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति पञ्चाहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति छाहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति सत्ताहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति अट्ठाहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति नवाहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । सो भिक्खून् 10 आरोचेसि—“अह, आवुसो, सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि—एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना • पे० एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति^२ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो तस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवास देतु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो — 15

“तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो—‘अह, B 135 भन्ते, सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि—एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना पे० एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । सोह, भन्ते, सङ्घ तास आपत्तीन या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवास याचामी’ति । दुतियं पि याचितब्बो । ततिय पि याचितब्बो ।

३९ “व्यत्तेन^३ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । 20 अय इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि—एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना पे० एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । सो सङ्घ तास आपत्तीन या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवास याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवास ददेय्य । एसा जत्ति । 25

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो

१ एकाहपटिच्छन्ना—सी०, स्या०, रो० । २ व्यत्तेन—सी०, रो० ।

आपज्जि—एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना पे० एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । सो सङ्घ तास आपत्तीन या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवास याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवास देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना, तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० ।

“दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

सब्बचिरप्पटिच्छन्नअग्घसमोधानं

B 136 10

४० तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपन्नो होति—एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना, द्वे आपत्तियो द्वीहप्पटिच्छन्नायो,^१ तिस्रो आपत्तियो तीहप्पटिच्छन्नायो,^२ चतस्रो आपत्तियो चतूहप्पटिच्छन्नायो, पञ्च आपत्तियो पञ्चाहप्पटिच्छन्नायो, छ आपत्तियो छाहप्पटिच्छन्नायो, सत्त आपत्तियो सत्ताहप्पटिच्छन्नायो, अट्ठ आपत्तियो अट्ठाहप्पटिच्छन्नायो, नव आपत्तियो नवाहप्पटिच्छन्नायो, दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । सो भिक्खून आरोचेसि—“अह, आवुसो, सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि, एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना पे० दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति ^३ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो तस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो^३ तास अग्घेन समोधानपरिवास देतु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो—

२० “तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो—‘अह, भन्ते, सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि, एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना पे० दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । सोह, भन्ते, सङ्घ तास आपत्तीन या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तास अग्घेन समोधानपरिवास याचामी’ ति । दुतिय पि याचितब्बो । ततिय पि याचितब्बो ।

२५ ४१ “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो— सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि, एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना पे० दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । सो सङ्घ तास आपत्तीन या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तास अग्घेन समोधानपरिवास याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल सङ्घो

१ द्वीहप्पटिच्छन्ना—सी०, रो० । २ तीहप्पटिच्छन्ना—सी०, रो० । ३ सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो—सी०, स्था०, रो० ।

इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तासं अग्घेन समोधानपरिवास ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुल सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि—एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना पे० दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । सो सङ्घ तास आपत्तीन या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तास अग्घेन समोधानपरिवास 5 B 137 याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तास अग्घेन समोधानपरिवास देति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तास अग्घेन समोधानपरिवासस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० । 10

“दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तास अग्घेन समोधानपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

द्वेमासपरिवासो

४२ तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपन्नो 15 R 53 होति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स एतदहोसि—“अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घ एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य” ति । सो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि । तस्स सङ्घो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो^१ ओक्कमि—अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि—“अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटि- 20 च्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घ एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य ति । सोह सङ्घ एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाह सङ्घ इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य” ति ।

25

सो भिक्खूनं आरोचेसि—“अह, आवुसो, द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि—‘अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घ एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्य’ ति । सोह सङ्घ एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि ।

B 138

तस्स मे सङ्खो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि — अहं खो द्वे सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमास-
प्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि — ‘अहं खो द्वे सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमास-
प्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्ख एक्किस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य’
5 ति । सोहं सङ्खं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि । तस्स मे
सङ्खो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स
लज्जीधम्मो ओक्कमि — यन्नूनाहं सङ्ख इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमास-
परिवास याचेय्यं ति । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति ? भगवतो’ एतमत्थं आरोचेसु ।
“तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो तस्स भिक्खुनो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय
10 द्वेमासपरिवास देतु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

“तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्ख उपसङ्गमित्वा, एकस्स उत्तरासङ्गं करित्वा, वुट्ठान
भिक्खून् पादे वन्दित्वा, उक्कुटिकं निसीदित्वा, अञ्जलिं पगहेत्वा, एवमस्स वचनीयो — ‘अहं,
भन्ते, द्वे सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि — अहं
खो द्वे सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्ख एक्किस्सा
15 आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य’ ति । सोहं सङ्ख एक्किस्सा आपत्तिया
द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्खो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटि-
च्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि — अहं खो द्वे
सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि — ‘अहं खो द्वे
सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्ख एक्किस्सा आपत्तिया
20 द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य’ ति । सोहं सङ्खं एकस्सा आपत्तिया द्वेमास-
प्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्खो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय
द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि — यन्नूनाहं सङ्ख इतरिस्सा
पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्यं ति । सोहं, भन्ते, सङ्ख इतरिस्सा
पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचामीति ।

R 54 25 “दुतियं पि याचितब्बो । ततियं पि याचितब्बो ।

४३ “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो ।
अयं इत्थन्नामो भिक्खु द्वे सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स
एतदहोसि — ‘अहं खो द्वे सङ्खादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्खं
एक्किस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य’ ति । सो सङ्ख एक्किस्सा
30 आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि । तस्स सङ्खो एकस्सा आपत्तिया

द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि — अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि — ‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य’ति । सोहं सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटि-⁵च्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाहं सङ्घ इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य ति । सो सङ्घ इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास ददेय्य । एसा जत्ति ।

10

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स एतदहोसि — ‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमास-^Bपरिवास याचेय्य’ति । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि । तस्स सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स परिवसन्तस्स¹⁵ लज्जीधम्मो ओक्कमि — अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि — ‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य’ति । सोहं सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो²⁰ ओक्कमि । यन्नूनाहं सङ्घ इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य ति । सो सङ्घ इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास देति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासस्स दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

25

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि पे० • ततियं पि एतमत्थं वदामि पे० ।

“दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तदुपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा ।

द्वे मासा परिवसितब्बविधि

४४. “इधं पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्प-³⁰

चुल्लवग्गो-१५

टिच्छन्नायो । तस्स एव होति—‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्प-
 टिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्य’ति ।
 सो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो
 एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं देति । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो
 B 141 ५ ओक्कमि^१—‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे
 एतदहोसि—अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं
 सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्य’ति । सोहं सङ्घं एकस्सा
 आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया
 द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि ।
 10 यन्नूनाहं सङ्घं इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्यति । सो
 सङ्घं इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो
 इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना
 तदुपादाय द्वे मासा परिवसितव्वा ।

४५ “इधं पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमास-
 15 प्पटिच्छन्नायो, एकं आपत्तिं जानाति, एकं आपत्तिं न जानाति । सो सङ्घं यं आपत्तिं
 जानाति तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तस्सा
 आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं देति । सो परिवसन्तो इतरं पि आपत्तिं
 जानाति । तस्स एव होति—‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटि-
 च्छन्नायो, एकं आपत्तिं जानि, एकं आपत्तिं न जानि । सोहं सङ्घं यं आपत्तिं जानि तस्सा
 20 आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स मे सङ्घो तस्सा आपत्तिया
 द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो इतरं पि आपत्तिं जानामि ।
 R 55 यन्नूनाहं सङ्घं इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्य’ति । सो
 सङ्घं इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो
 इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना
 25 तदुपादाय द्वे मासा परिवसितव्वा ।

४६ “इधं पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमास-
 प्पटिच्छन्नायो, एकं आपत्तिं सरति, एकं आपत्तिं न सरति^२ । सो सङ्घं यं आपत्तिं सरति
 B 142 तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तस्सा आपत्तिया
 द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं देति । सो परिवसन्तो इतरं पि आपत्तिं सरति । तस्स
 30 एव होति—‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एकं आपत्तिं

१ ओक्कमति—सी०, रो० । २ नस्सरति—म० ।

सरिं, एकं आपत्ति न सरि । सोह सङ्घ य आपत्ति सरि, तस्सा मे आपत्तिया द्वेमास-
प्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय
द्वेमासपरिवास अदासि । सोह परिवसन्तो इतरं पि आपत्ति सरामि । यन्नूनाह सङ्घ इतरिस्सा
पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य'ति । सो सङ्घ इतरिस्सा पि
आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो इतरिस्सा पि आपत्तिया 5
द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तदुपादाय द्वे
मासा परिवसितब्बा ।

४७ “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमास-
प्पटिच्छन्नायो, एकाय आपत्तिया निब्बेमतिको, एकाय आपत्तिया वेमतिको । सो सङ्घ याय
आपत्तिया निब्बेमतिको तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचति । तस्स 10
सङ्घो तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास देति । सो परिवसन्तो इतरिस्सा
पि आपत्तिया निब्बेमतिको होति । तस्स एव होति — ‘अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो
आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एकाय आपत्तिया निब्बेमतिको, एकाय आपत्तिया वेमतिको ।
सोह सङ्घ याय आपत्तिया निब्बेमतिको तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास
याचि । तस्स मे सङ्घो तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । सोह 15
परिवसन्तो इतरिस्सा पि आपत्तिया निब्बेमतिको । यन्नूनाह सङ्घ इतरिस्सा पि आपत्तिया
द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य' ति । सो सङ्घ इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमास-
प्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय
द्वेमासपरिवास देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तदुपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा ।

४८ “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमास- 20 B 143
प्पटिच्छन्नायो, एका आपत्ति जानप्पटिच्छन्ना,^१ एका आपत्ति अजानप्पटिच्छन्ना । सो सङ्घ
तास आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन
द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास देति । तस्स परिवसन्तस्स अब्जो भिक्खु आगच्छति
बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो^२ मेघावी लज्जी
कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो एवं वदेति — ‘कि अय, आवुसो, भिक्खु आपन्नो^३ किस्साय 25
भिक्खु परिवसती’ ति^४ ते एव वदेन्ति — ‘अय, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो
आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एका आपत्ति जानप्पटिच्छन्ना,^१ एका आपत्ति अजान-
प्पटिच्छन्ना । सो सङ्घ तास आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास याचति’ । तस्स
सङ्घो तास आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास अदासि । तायो अय, आवुसो,
भिक्खु आपन्नो, तासाय भिक्खु परिवसती’ति । सो एव वदेति — ‘याय, आवुसो, आपत्ति 30

१ जानपटिच्छन्ना-सी०, स्या०, रो० । २ व्यत्तो-सी० । ३ अजानपटिच्छन्ना-सी०, स्या०,
रो० । ४ याचि-रो०, स्या० ।

जानप्पटिच्छन्ना, धम्मिक तस्सा आपत्तिया परिवासदान, धम्मत्ता^१ रुहति । या च ख्वाय, आवुसो, आपत्ति अजानप्पटिच्छन्ना, अधम्मिक तस्सा आपत्तिया परिवासदान, अधम्मत्ता न रुहति । एकस्सा, आवुसो, आपत्तिया भिक्खु मानत्तारहो^२ति ।

४९ “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्प-
 ५ टिच्छन्नायो,^३ एका आपत्ति सरमानप्पटिच्छन्ना^४, एका आपत्ति असरमानप्पटिच्छन्ना^५ । सो
 सङ्घ तास आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन
 द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास देति । तस्स परिवसन्तस्स अञ्जो भिक्खु आगच्छति
 बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी
 कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो एव वदेति — ‘कि अय, आवुसो, भिक्खु आपन्नो ? किस्साय भिक्खु
 १० परिवसती’ति^६ ते एवं वदेन्ति — ‘अय, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि
 द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एका आपत्ति सरमानप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति असरमानप्पटिच्छन्ना ।
 सो सङ्घ तास आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास याचि । तस्स सङ्घो तास
 आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास अदासि । तायो अय, आवुसो, भिक्खु आपन्नो,
 तासाय भिक्खु परिवसती’ति । सो एव वदेति — ‘याय, आवुसो, आपत्ति सरमानप्पटिच्छन्ना
 १५ धम्मिक तस्सा आपत्तिया परिवासदान, धम्मत्ता रुहति । या च ख्वाय, आवुसो, आपत्ति
 असरमानप्पटिच्छन्ना, अधम्मिक तस्सा आपत्तिया परिवासदान, अधम्मत्ता न रुहति’ ।
 एकस्सा, आवुसो, आपत्तिया भिक्खु मानत्तारहो^७ति ।

B 144

५० “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटि-
 च्छन्नायो, एका आपत्ति निब्बेमतिकप्पटिच्छन्ना^८, एका आपत्ति वेमतिकप्पटिच्छन्ना । सो
 २० सङ्घ तास आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीनं
 द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास देति । तस्स परिवसन्तस्स अञ्जो भिक्खु आगच्छति
 बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी
 कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो एव वदेति — ‘कि अय, आवुसो, भिक्खु आपन्नो ? किस्साय
 भिक्खु परिवसती’ ति^९ ते एवं वदेन्ति — ‘अय, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो
 २५ आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एका आपत्ति निब्बेमतिकप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति वेमति-
 कप्पटिच्छन्ना । सो सङ्घ तास आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स
 सङ्घो तास आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास अदासि । तायो अय, आवुसो,
 भिक्खु आपन्नो, तासाय भिक्खु परिवसती’ ति । सो एव वदेति — ‘याय, आवुसो, आपत्ति
 निब्बेमतिकप्पटिच्छन्ना, धम्मिक तस्सा आपत्तिया परिवासदान, धम्मत्ता रुहति । या च ख्वायं,

१ धम्मता-स्या० । २ द्वेमासपटिच्छन्नायो-सी०, स्या०, रो० । ३ सरमानपटिच्छन्ना-सी०,
 स्या०, रो० । ४ अस्सरमानपटिच्छन्ना-म० । ५ व्यत्तो-सी० । ६ रुहति-सी०, स्या० । ७ निब्बे-
 मतिकपटिच्छन्ना-सी०, स्या०, रो० ।

आवुसो, आपत्ति वेमतिकप्पटिच्छन्ना अधम्मिक तस्सा आपत्तिया परिवासदान, अधम्मत्ता न रुहति । एकस्सा^१, आवुसो, आपत्तिया भिक्खु मानत्तारहो” ति ।

५१ तेन खो पन समयेन अञ्जत्तरो भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपन्नो होति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो^२ । तस्स एतदहोसि—“अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमास-^५ परिवास याचेय्य” ति । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचि । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास अदासि । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो^३ ओक्कमि—“अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि—“अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास^{१०} याचेय्य” ति । सोह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास” याचेय्य” ति ।

R 56

B 145

सो भिक्खून् आरोचेसि—“अहं खो, आवुसो, द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि^{१५} द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि—“अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचेय्य” ति । सोह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि—अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमास-^{२०} प्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि—“अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचेय्य” ति । सोह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास^{२५} याचेय्य” ति । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति^४ भगवतो^५ एतमत्थं आरोचेसु ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो तस्स भिक्खुनो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास देतु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो—

“तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो—अहं,

१ एतस्सा—रो० । २ द्वेमासप्पटिच्छन्नायो—सी०, स्या०, रो० । ३ लज्जिधम्मो—सी०, स्या०, रो० । ४ मास परिवास—म०, रो० । ५ ते भिक्खू भगवतो—स्या० ।

B 146

भन्ते, द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि — ‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचेय्यं’ ति । सोहं सङ्घं द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि — अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि — ‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचेय्यं’ ति । सोहं सङ्घं द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं याचेय्यं ति । सोहं, भन्ते, सङ्घं द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं याचामीं ति । दुत्तियं पि याचितब्बो । तत्तियं पि याचितब्बो ।

R 57

५२ “व्यक्तेन’ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स
 १५ एतदहोसि — ‘अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचेय्य’ति । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचि । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास अदासि । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि — अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि —
 २० ‘अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घं द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचेय्य ति । सोह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास याचेय्य ति । सो सङ्घ
 २५ द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास ददेय्य । एसा जत्ति ।

B 147

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स एतदहोसि — ‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि 30 द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं द्विज्ज आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं

याचेय्य' ति । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचि । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास अदासि । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि^१—अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि—‘अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचेय्य' ति । सोह सङ्घ 5 द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास याचेय्य' ति । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास देति । 10 यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवासस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० ।

“दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति । 15

“तेन, भिक्खवे, भिक्खुना पुरिम उपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा ।

५३ “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमास- B 148 प्पटिच्छन्नायो । तस्स एव होति—‘अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमास- प्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचेय्य' ति । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो 20 द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास देति । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि—अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि—‘अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचेय्य' ति । सोह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो द्विन्न आपत्तीन 25 द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास याचेय्य' ति । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना पुरिम उपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा । 30

५४ “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमास-
 प्पटिच्छन्नायो, एक मास जानाति, एक मास न जानाति । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमास-
 प्पटिच्छन्नान य मास जानाति त मासं परिवास याचति । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन
 द्वेमासप्पटिच्छन्नान य मास जानाति त मास परिवास देति । सो परिवसन्तो इतरं पि मास
 ५ जानाति । तस्स एव होति—‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छ-
 न्नायो, एक मास जानि, एक मास न जानि । सोह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान
 य मासं जानि त मास परिवास याचि । तस्स मे सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान
 य मास जानि तं मास परिवास अदासि । सोह परिवसन्तो इतरं पि मास जानामि ।
 यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास याचेय्य’ ति । सो
 B 149 10 सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो द्विन्न
 आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना पुरिम
 उपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा ।

५५ “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटि-
 च्छन्नायो, एक मास सरति, एक मास न सरति’ । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटि-
 15 च्छन्नान य मास सरति त मास परिवास याचति । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटि-
 च्छन्नान य मास सरति त मास परिवास देति । सो परिवसन्तो इतरं पि मास सरति ।
 तस्स एव होति—‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो,
 एक मास सरि, एक मास न सरि । सोह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान य मास
 सरि त मास परिवास याचि । तस्स मे सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान य मास
 20 सरि त मास परिवास अदासि । सोह परिवसन्तो इतरं पि मास सरामि । यन्नूनाह सङ्घ
 द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास याचेय्य’ ति । सो सङ्घ द्विन्न
 आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन
 द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना पुरिमं उपादाय
 द्वे मासा परिवसितब्बा ।

25 ५६ “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटि-
 च्छन्नायो, एक मास निब्बेमतिको, एक मास वेमतिको । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटि-
 च्छन्नान य मास निब्बेमतिको त मास परिवास याचति । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटि-
 च्छन्नान य मास निब्बेमतिको त मास परिवास देति । सो परिवसन्तो इतरं पि मास
 निब्बेमतिको होति । तस्स एव होति—‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि
 R. 58 30 द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एक मास निब्बेमतिको, एक मास वेमतिको । सोह सङ्घ द्विन्न
 आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान य मास निब्बेमतिको त मास परिवासं याचि । तस्स मे सङ्घो

द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान य मास निब्बेमतिको त मास परिवास अदासि । सोह परिवसन्तो इतरं पि मास निब्बेमतिको । यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मास परिवास याचेय्य' ति । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मास परिवास याचति । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मास परिवास देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना पुरिम उपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा । 5

५७ “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एको मासो जानप्पटिच्छन्नो,^१ एको मासो अजानप्पटिच्छन्नो^२ । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास देति । तस्स परिवसन्तस्स अञ्जो भिक्खु आगच्छति बहुसुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो^३ मेधावी लज्जी^४ 10 कुक्कुचको सिक्खाकामो । सो एव वदेति — ‘किं अय, आवुसो, भिक्खु आपन्नो^५ किस्साय भिक्खु परिवसती’ ति^६ ते एव वदेन्ति — ‘अय, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । एको मासो जानप्पटिच्छन्नो, एको मासो अजानप्पटिच्छन्नो । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास याचि । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास अदासि । तायो अयं, आवुसो, भिक्खु आपन्नो^७ 15 तासाय भिक्खु परिवसती’ ति । सो एव वदेति — ‘य्वाय, आवुसो, मासो जानप्पटिच्छन्नो धम्मिक तस्स मासस्स परिवासदान, धम्मत्ता^८ रूहति^९ । यो च रुणाय, आवुसो, मासो अजानप्पटिच्छन्नो अधम्मिक तस्स मासस्स परिवासदान, अधम्मत्ता^{१०} न रूहति । एकस्स,^{११} आवुसो, मासस्स भिक्खु मानत्तारहो’ ति ।

५८ “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटि- 20 च्छन्नायो, एको मासो सरमानप्पटिच्छन्नो^{१२}, एको मासो असरमानप्पटिच्छन्नो^{१३} । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास देति । तस्स परिवसन्तस्स अञ्जो भिक्खु आगच्छति बहुसुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुचको सिक्खाकामो । सो एव वदेति — ‘किं अय, आवुसो, भिक्खु आपन्नो^{१४} किस्साय भिक्खु 25 परिवसती’ ति^{१५} ते एव वदेन्ति — ‘अय, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एको मासो सरमानप्पटिच्छन्नो, एको मासो असरमानप्पटिच्छन्नो । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास याचि । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास अदासि । तायो अयं, आवुसो, भिक्खु आपन्नो

१ जानपटिच्छन्नो-सी०, स्या०, रो० । २ अजानपटिच्छन्नो-सी०, स्या०, रो० । ३ व्यत्तो-सी०, रो० । ४ धम्मता-स्या० । ५ रूहति-सी०, स्या०, रो० । ६ अधम्मता-स्या० । ७ एतस्स-स्या० । ८ सरमानपटिच्छन्नो-सी०, स्या०, रो० । ९ अस्सरमानपटिच्छन्नो-म० ।

तासायं भिक्खु परिवसती'ति । सो एव वदेति — 'य्वाय, आवुसो, मासो सरमानप्पटिच्छन्नो धम्मिक तस्स मासस्स परिवासदान, धम्मत्ता रुहति । यो च ख्वाय, आवुसो, मासो असरमानप्पटिच्छन्नो अधम्मिक तस्स मासस्स परिवासदान, अधम्मत्ता न रुहति । एकस्स, आवुसो, मासस्स भिक्खु मानत्तारहो'ति ।

- 5 ५९ “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एको मासो निब्बेमतिकप्पटिच्छन्नो, एको मासो वेमतिकप्पटिच्छन्नो । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास देति । तस्स परिवसन्तस्स अब्बो भिक्खु आगच्छति बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी
- 10 कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो एव वदेति — ‘कि अय, आवुसो, भिक्खु आपन्नो ? किस्साय भिक्खु परिवसती'ति ? ते एव वदेन्ति — ‘अय, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एको मासो निब्बेमतिकप्पटिच्छन्नो, एको मासो वेमतिकप्पटिच्छन्नो । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास याचि । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास अदासि । तायो अय, आवुसो, भिक्खु
- 15 आपन्नो तासाय भिक्खु परिवसती'ति । सो एव वदेति — ‘य्वाय, आवुसो, मासो निब्बेमतिकप्पटिच्छन्नो धम्मिक तस्स मासस्स परिवासदान, धम्मत्ता रुहति । यो च ख्वाय, आवुसो, मासो वेमतिकप्पटिच्छन्नो अधम्मिक तस्स मासस्स परिवासदान, अधम्मत्ता न रुहति । एकस्स, आवुसो, मासस्स भिक्खु मानत्तारहो”ति ।

सुद्धन्तपरिवासो

- B 152 ६० तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपन्नो
- 20 होति । सो^१ आपत्तिपरियन्त न जानाति, रत्तिपरियन्त न जानाति, आपत्तिपरियन्त न सरति, रत्तिपरियन्तं न सरति, आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । सो भिक्खूना आरोचेति — “अह, आवुसो, सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि, आपत्तिपरियन्त न जानामि, रत्तिपरियन्त न जानामि, आपत्तिपरियन्त न सरामि, रत्तिपरियन्त न सरामि, आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”ति^२
- R 59 25 भगवतो^३ एतमत्थं आरोचेसु ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो तस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन सुद्धन्तपरिवास देतु । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

“तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घ उपसङ्गमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो — ‘अह, भन्ते, सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि । आपत्तिपरियन्तं न जानामि, रत्तिपरियन्तं

१ रो० पोत्थके नत्थि । २ ते भिक्खु भगवतो—स्या० ।

न जानामि, आपत्तिपरियन्त न सरामि, रत्तिपरियन्त न सरामि, आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । सोऽहं, भन्ते, सङ्घो तास आपत्तीन सुद्धन्तपरिवास याचामी'ति । दुतिय पि याचितब्बो । ततिय पि याचितब्बो ।

६१ “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि । आपत्तिपरियन्त न^५ जानाति, रत्तिपरियन्त न जानाति, आपत्तिपरियन्त न सरति, रत्तिपरियन्त न सरति, आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । सो सङ्घ तास आपत्तीन सुद्धन्तपरिवास याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन सुद्धन्तपरिवास ददेय्य । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो^{१०} आपज्जि । आपत्तिपरियन्त न जानाति, रत्तिपरियन्त न जानाति, आपत्तिपरियन्त न सरति, रत्तिपरियन्त न सरति, आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । सो सङ्घ तास आपत्तीन सुद्धन्तपरिवास याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन सुद्धन्तपरिवास देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन सुद्धन्तपरिवासस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।^{१५}

B 153

“दुतिय पि एतमत्थं वदामि पे० ततिय पि एतमत्थं वदामि पे० ।

“दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन सुद्धन्तपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

६२ “एव च^१ खो, भिक्खवे, सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो, एव परिवासो दातब्बो^२ । कथं च, भिक्खवे, सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो^३ आपत्तिपरियन्त न जानाति, रत्तिपरियन्त न^{२०} जानाति, आपत्तिपरियन्त न सरति, रत्तिपरियन्त न सरति, आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको—सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

“आपत्तिपरियन्त जानाति, रत्तिपरियन्त न जानाति, आपत्तिपरियन्त सरति, रत्तिपरियन्त न सरति, आपत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको—सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।^{२५}

“आपत्तिपरियन्त एकच्च जानाति, एकच्च न जानाति, रत्तिपरियन्त न जानाति, आपत्तिपरियन्त एकच्च सरति, एकच्च न सरति, रत्तिपरियन्तं न सरति, आपत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको—सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

“आपत्तिपरियन्त न जानाति, रत्तिपरियन्त एकच्च जानाति, एकच्च न जानाति, आपत्तिपरियन्तं न सरति, रत्तिपरियन्तं एकच्च सरति, एकच्च न सरति, आपत्तिपरियन्ते^{३०} वेमतिको, रत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको—सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

R 60

१ रो०, म० पोत्थक्केसु नत्थि । २ ‘एव परिवासो दातब्बो’ ति पाठो सी० पोत्थके नत्थि ।

“आपत्तिपरियन्त जानाति, रत्तिपरियन्त एकच्च जानाति, एकच्च न जानाति, आपत्तिपरियन्त सरति, रत्तिपरियन्त एकच्च सरति, एकच्च न सरति, आपत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको—सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

“आपत्तिपरियन्त एकच्च जानाति, एकच्च न जानाति, रत्तिपरियन्त एकच्च जानाति, B. 154 5 एकच्च न जानाति, आपत्तिपरियन्त एकच्च सरति, एकच्च न सरति, रत्तिपरियन्त एकच्च सरति, एकच्च न सरति, आपत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको—सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो । एव खो, भिक्खवे, सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

६३ “कथं च, भिक्खवे, परिवासो दातब्बो ? आपत्तिपरियन्त जानाति, रत्तिपरियन्त 10 जानाति, आपत्तिपरियन्त सरति, रत्तिपरियन्त सरति, आपत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको—परिवासो दातब्बो ।

“आपत्तिपरियन्त न जानाति, रत्तिपरियन्त जानाति, आपत्तिपरियन्त न सरति, रत्तिपरियन्त सरति, आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको—परिवासो दातब्बो ।

15 “आपत्तिपरियन्त एकच्च जानाति, एकच्च न जानाति, रत्तिपरियन्त जानाति, आपत्तिपरियन्त एकच्च सरति, एकच्च न सरति, रत्तिपरियन्त सरति, आपत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको—परिवासो दातब्बो । एव खो, भिक्खवे, परिवासो दातब्बो”ति^१ ।

परिवासो निद्धितो ।

§ ३. चत्तालीसकं

६४ तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु परिवसन्तो विब्भमि । सो पुन 20 पञ्चागन्त्वा भिक्खू उपसम्पद याचि । भगवतो^२ एतमत्थ आरोचेसु ।

(१) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो विब्भमति । विब्भन्तस्स^३, भिक्खवे, परिवासो न रुहति^४ । सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदान । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

(२) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो सामणेरो होति । सामणेरस्स, भिक्खवे, B. 155 25 परिवासो न रुहति । सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदान । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

१ स्या०, रो०, म० पोत्थकेषु नत्थि । २ ते भिक्खू भगवतो—स्या० । ३ विब्भन्तस्स—सी० । ४ रुहति—सी०, स्या०, रो० ।

(३) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो उम्मत्तको होति । उम्मत्तकस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन अनुम्मत्तको होति, तस्स तदेव पुरिम परिवासदान । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

(४) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो खित्तचित्तो होति । खित्तचित्तस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन अखित्तचित्तो होति, तस्स तदेव पुरिम 5 R 61 परिवासदान । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

(५) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो वेदनट्ठो^१ होति । वेदनट्ठस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन अवेदनट्ठो होति, तस्स तदेव पुरिम परिवासदान । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

(६) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खिपिय्यति^२ ।¹⁰ उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन ओसारिय्यति,^३ तस्स तदेव पुरिम परिवासदान । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

(७) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिम परिवासदान । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।¹⁵

(८) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो, पापिकाय दिट्ठिया, अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिम परिवासदान । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

B 156

६५ (९) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मूलायपटिकस्सनारहो विब्भमति ।²⁰ विब्भन्तकस्स, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सना न रुहति । सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिम परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो^४ । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो ।

(१०-१६) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मूलायपटिकस्सनारहो सामणेरो होति
• पे० • उम्मत्तको होति • पे० खित्तचित्तो होति • पे० वेदनट्ठो होति पे० ²⁵
आपत्तिया अदस्सने उक्खिपिय्यति पे० • आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खिपिय्यति^५
• पे० पापिकाय दिट्ठिया, अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे,
मूलायपटिकस्सना न रुहति । सो चे पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिम परिवासदानं ।
यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो ।

१ वेदनाट्ठो—म० । २ उक्खिपिय्यति—सी०, स्या०, रो० । ३ ओसारिय्यति—सी०, ओसारिय्यति—स्या०, रो० । ४ रो० पोत्थके नत्थि । ५ उक्खिपिय्यति—सी०, उक्खिपिय्यति—स्या०, रो० ।

६६ (१७) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तारहो विब्भमति । विब्भन्तकस्स, भिक्खवे, मानत्तदान न रूहति । सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिम परिवासदान । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो । तस्स भिक्खुनो मानत्त दातब्ब ।

(१८-२४) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तारहो सामणेरो होति पे०
५ उम्मत्तको होति पे० खित्तचित्तो होति पे० वेदनट्ठो होति पे० आपत्तिया
अदस्सने, उक्खिपिय्यति पे० आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खिपिय्यति पे० पापिकाय
दिट्ठिया, अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, मानत्तदान न रूहति ।
सो चे पुन ओसारिय्यति,^१ तस्स तदेव पुरिम परिवासदान । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो,
यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो । तस्स भिक्खुनो मानत्त दातब्ब ।

१० ६७ (२५) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्त चरन्तो विब्भमति । विब्भन्तकस्स,
भिक्खवे, मानत्तचरिया न रूहति । सो चे पुन उपसम्पज्जति तस्स तदेव पुरिम परिवासदान ।
यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, य मानत्त दिन्न सुदिन्न, य मानत्त
चिण्ण सुचिण्ण, अवसेस चरितब्ब ।

B 157

(२६-३२) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्त चरन्तो सामणेरो होति पे०
१५ उम्मत्तको होति पे० खित्तचित्तो होति पे० वेदनट्ठो होति पे० आपत्तिया
अदस्सने, उक्खिपिय्यति पे० आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खिपिय्यति पे० पापिकाय
दिट्ठिया, अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, मानत्तचरिया न रूहति ।
सो चे पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिम परिवासदान । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो
परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, य मानत्त दिन्न सुदिन्न, य मानत्त चिण्ण सुचिण्ण, अवसेस चरितब्ब ।

२० ६८ (३३) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु अब्भानारहो विब्भमति । विब्भन्तकस्स,
भिक्खवे, अब्भान न रूहति । सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिम परिवासदान ।
यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, य मानत्त दिन्न सुदिन्न, य मानत्त
चिण्ण सुचिण्ण । सो भिक्खु अब्भेतब्बो ।

R 62

(३४-४०) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु अब्भानारहो सामणेरो होति पे०
२५ उम्मत्तको होति पे० खित्तचित्तो होति पे० वेदनट्ठो होति पे० आपत्तिया
अदस्सने, उक्खिपिय्यति पे० आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खिपिय्यति पे० पापिकाय
दिट्ठिया, अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, अब्भान न रूहति । सो चे
पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिम परिवासदान । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो
सुपरिवुत्थो, य मानत्त दिन्न सुदिन्न, य मानत्त चिण्ण सुचिण्ण । सो भिक्खु अब्भेतब्बो ।

चत्तालीसक^१ समत्त ।

§ ४. छत्तिसकं

६९ (१) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा^१ अप्पटिच्छन्नायो^२ । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो ।

(२) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(३) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(४-९) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति अपरिमाणा अप्पटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणा पटिच्छन्नायो पे० 10 अपरिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि पे० परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि पे० परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पे०...परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(१०-३६) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तारहो पे० मानत्त चरन्तो 15 पे० (यथापरिवास तथा वित्थारेतब्ब) अब्भानारहो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा अप्पटिच्छन्नायो पे० परिमाणा पटिच्छन्नायो पे० परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि पे० अपरिमाणा अप्पटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणा पटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि पे० परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि अप्पटिच्छन्नायो पे० परिमाणायो पि 20 अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पे० परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

छत्तिसक समत्त ।

§ ५. मानत्तसतकं

७०. (१) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा^३ विव्भमति । सो चे^४ पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो नच्छादेति । 25 तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो मानत्त दातब्ब ।

१ परिमाणायो-सी०, स्या० । २ अपटिच्छन्नायो-सी०, रो० । ३ अपटिच्छादेत्वा-सी०, रो० । ४. स्या०, रो० पोत्थकेषु नत्थि ।

आपत्तियो पुढे अस्सरित्वा^१ नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा नच्छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मि आपत्तिकवन्धे यथापटिच्छन्ने परिवास दत्त्वा मानत्त दातव्व ।

(१४) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति ।

B 162

एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति । या आपत्तियो सरति ता आपत्तियो
 ५ छदेति, या आपत्तियो न सरति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विन्ममिता पुन उपसम्पन्नो
 या आपत्तियो पुब्बे सरित्वा छदेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा नच्छादेति, या
 आपत्तियो पुब्बे अस्सरित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा छदेति^१ । तस्स,
 भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्सि च पच्छिमस्सि च आपत्तिकखन्धे यथापटिच्छन्ने परिवास
 दत्त्वा मानत्त दातव्व ।

10 (१५) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति ।

एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति । या आपत्तियो सरति ता आपत्तियो छादेति, या आपत्तियो न सरति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्रमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे सरित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा छादेति, या आपत्तियो पुब्बे अस्सरित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा नच्छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो ¹⁵पुरिमसि च पच्छिमसि च आपत्तिकखन्धे यथापटिच्छन्ने परिवास दत्त्वा मानत्त दातव्व ।

(१६) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति ।

एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति । या आपत्तियो सरति ता आपत्तियो छादेति, या आपत्तियो न सरति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विन्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुन्वे सरित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा छादेति, या आपत्तियो ²⁰पुन्वे अस्सरित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्सि च पच्छिमस्सि च आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवास दत्त्वा मानत्त दातव्व ।

७४ (१७) “इध पन, भिखवे, भिखु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो

आपज्जति । एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु
²⁵ आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति, यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो
 नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि
 ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि
 ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्सि
 आपत्तिकवन्धे यथापटिच्छन्ने परिवास दत्त्वा मानत्त दातव्व ।

B 163

30 (१८) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति ।

१ असरित्वा-सी०, स्या०, रो० । २ नच्छादेति-सी० ।

एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति, यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्सि च पच्छिमस्सि च⁵ आपत्तिकखन्धे यथापटिच्छन्ने परिवास दत्वा मानत्त दातब्ब ।

(१९) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति, यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो¹⁰ पच्छा निब्बेमतिको छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति^१ । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्सि च पच्छिमस्सि च आपत्तिकखन्धे यथापटिच्छन्ने परिवास दत्वा मानत्त दातब्ब ।

(२०) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति^१ । एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको¹⁵ ता आपत्तियो छादेति, यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो^१ पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्सि च पच्छिमस्सि च आपत्तिकखन्धे यथापटिच्छन्ने परिवास दत्वा मानत्त दातब्ब ।

20

७५ (२१-१००) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा^१ सामणेरो होति पे० उम्मत्तको होति पे० खित्तचित्तो होति पे० (यथा हेट्ठा तथा वित्थारेतब्ब) वेदनट्ठो^२ होति०० पे००० तस्स होन्ति आपत्तियो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि पे० एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति पे० एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति²⁵ R 65

पे० एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति, यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो वेदनट्ठो होति । सो पुन अवेदनट्ठो हुत्वा या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता

१ छादेति-सी० । २ यासु आपत्तीसु-स्या० । ३ अपटिच्छादेत्वा-सी०, रो० । ४ वेदनाट्ठो-म० ।

आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति पे० या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति पे० या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति पे० या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि' ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्सि च पच्छिमस्सि च आपत्तिकखन्धे यथापटिच्छन्ने परिवास दत्त्वा मानत्त दातब्ब ।

मानत्तसत्तक^१ निट्ठितं ।

§ ६. समूलायसमोधानपरिवासचतुस्ततं

10 ७६ (१) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा^१ विब्भमति । सो पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो नच्छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो ।

(२) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा विब्भमति । सो पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो 15 छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(३) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा पटिच्छादेत्वा विब्भमति । सो पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो नच्छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन 20 पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(४) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा पटिच्छादेत्वा विब्भमति । सो पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

25 ७७ (५) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । तस्स होन्ति आपत्तियो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे छादेसि ता आपत्तियो पच्छा नच्छादेति,

R 66

१ नच्छादेसि-सी० । २ मानत्तसत्त-म० । ३ अपटिच्छादेत्वा सी०, रो० ।

आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटि-
च्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(२०) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा
आपत्तियो आपज्जति । एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको ।
५ यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति, यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो
नच्छादेति । सो^१ विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता
आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो
पच्छा निब्बेमतिको छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स
आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

१० ८१ (२१-१००) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला
सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा सामणेरो होति पे० उम्मत्तको
होति पे० खित्तचित्तो होति पे० वेदनट्ठो होति पे० तस्स होन्ति
आपत्तियो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि (यथा हेट्ठा वित्थारित तथा वित्थारेतब्ब)

पे० एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति पे० एकच्चा
१५ आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति पे० एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको,
एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति, यासु
आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो वेदनट्ठो होति । सो पुन अवेदनट्ठो
हुत्वा या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको
नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको
२० नच्छादेति पे० या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा
निब्बेमतिको नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा
निब्बेमतिको छादेति...पे० या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो
पच्छा निब्बेमतिको छादेति^२, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा
निब्बेमतिको नच्छादेति पे० या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो
२५ पच्छा निब्बेमतिको छादेति,^३ या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो
पच्छा निब्बेमतिको छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स
आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

८२ (१०१-३२०) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तारहो...पे० मानत्त
चरन्तो पे० अब्भानारहो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा
३० अप्पटिच्छादेत्वा विब्भमति पे० (मानत्तारहो च मानत्तचारी च अब्भानारहो च यथा
परिवासो वित्थारितो तथा वित्थारेतब्बो)

८३ (३२१-४००) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु अब्भानारहो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपजित्वा अप्पटिच्छादेत्वा सामणेरो होति पे० उम्मत्तको होति पे० खित्तचित्तो होति पे० वेदनट्ठो होति पे० तस्स होन्ति आपत्तियो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि पे० एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति पे० एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति पे० 5 एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति, यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो वेदनट्ठो होति । सो पुन अवेदनट्ठो हुत्वा या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति पे० या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको 10 छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति पे० या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति पे० या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति, या आपत्तियो पुब्बे 15 वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो । B 172 R. 67

समूलायसमोधानपरिवासचतुस्सत निड्ढित ।

§ ७. परिमाणादिवारअट्ठकं

८४ “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपजित्वा परिमाणा^१ अप्पटिच्छादेत्वा^२ पे० अपरिमाणा अप्पटिच्छादेत्वा पे० एकनामा अप्पटिच्छादेत्वा पे० नानानामा अप्पटिच्छादेत्वा • पे० सभागा अप्पटिच्छादेत्वा 20 ••पे० • विसभागा अप्पटिच्छादेत्वा •• पे० •• ववत्थिता अप्पटिच्छादेत्वा • पे० •• सम्भिन्ना अप्पटिच्छादेत्वा विब्भमति • पे० •• (यथा हेट्ठा तथा वित्थारेतब्ब)

परिमाणादिवारअट्ठक निड्ढितं^३ ।

§ ८. द्वेभिक्षुवारएकादसकं

८५ (१) “द्वे भिक्खू सङ्घादिसेसं आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे सङ्घादिसेस-

१ परिमाणायो-स्या० । २ अपटिच्छादेत्वा-सी०, रो० । ३. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

दिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति^१ । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स^२ परिवास दत्त्वा उभिन्नं पि मानत्त दातब्ब ।

B 173

(२) “द्वे भिक्खू सङ्घादिसेस आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे वेमत्तिका होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स^३ परिवास दत्त्वा उभिन्नं पि मानत्त दातब्ब ।

(३) “द्वे भिक्खू सङ्घादिसेस आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे मिस्सकदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवास दत्त्वा उभिन्नं पि मानत्त दातब्ब ।

(४) “द्वे भिक्खू मिस्सक आपन्ना होन्ति । ते मिस्सके सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति ।
10 एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवास दत्त्वा उभिन्नं पि मानत्त दातब्ब ।

(५) “द्वे भिक्खू मिस्सक आपन्ना होन्ति । ते मिस्सके मिस्सकदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने वस्स परिवास दत्त्वा उभिन्नं पि मानत्त दातब्ब ।

15 (६) “द्वे भिक्खू सुद्धक आपन्ना होन्ति । ते सुद्धके सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । उभो पि यथाधम्मं कारापेतब्बा ।

(७) “द्वे भिक्खू सुद्धक आपन्ना होन्ति । ते सुद्धके सुद्धकदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । उभो पि यथाधम्मं
20 कारापेतब्बा ।

(८) “द्वे भिक्खू सङ्घादिसेस आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । एकस्स होति आरोचेस्सामी ति, एकस्स होति न आरोचेस्सामी^३ ति । सो पठमं
R 68 पि याम छादेति, दुतियं पि याम छादेति, ततियं पि याम छादेति—उट्ठिते^४ अरुणे छान्ना होति आपत्ति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवास दत्त्वा
25 उभिन्नं पि मानत्त दातब्ब ।

B 174

(९) “द्वे भिक्खू सङ्घादिसेस आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । ते गच्छन्ति आरोचेस्सामा ति । एकस्स अन्तरामग्गे मक्खधम्मो उप्पज्जति न आरोचेस्सामी ति । सो पठमं पि याम छादेति, दुतियं पि याम छादेति, ततियं पि याम

१ न छादेति-स्या०, रो० । २ यथापटिच्छन्नानच्चस्स-सी० । ३ नारोचेस्सामी ति-स्या० ।
४ उद्धस्ते-सी०, उद्धते-रो० ।

छादेति — उद्धिते अरुणे छन्ना होति आपत्ति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथा-पटिच्छन्ने चस्स परिवास दत्त्वा उभिन्नं पि मानत्तं दातव्वं ।

(१०) “द्वे भिक्खू सङ्घादिसेस आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । ते उम्मत्तका होन्ति । ते पच्छा अनुम्मत्तका हुत्वा एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवास दत्त्वा उभिन्नं पि मानत्तं दातव्वं । 5

(११) “द्वे भिक्खू सङ्घादिसेस आपन्ना होन्ति । ते पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एव वदन्ति^१—‘इदानीं खो मय जानाम—अयं पि किं धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्वमास उद्देस आगच्छती’ति । ते सङ्घादिसेसे सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवास दत्त्वा उभिन्नं पि मानत्तं दातव्वं । 10

द्वेभिक्खुवारएकादसकं निट्ठितं^१ ।

§ ९. मूलायअविसुद्धिनवकं

८६ (१) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि, एकनामं पि नानानामं पि, सभागं पि विसभागं पि, ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्घो तास आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो^१ अप्पटिच्छन्नायो । सो सङ्घो अन्तरा आपत्तीनं^२ मूलायपटिकस्सनं याचति । त 15 सङ्घो अन्तरा आपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति, अधम्मेन मानत्तं देति, अधम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि । B 175

(२) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि, एकनामं पि नानानामं पि, सभागं पि विसभागं पि, ववत्थितं पि 20 सम्भिन्नं पि । सो सङ्घो तास आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पटिच्छन्नायो । सो सङ्घो अन्तरा आपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । त सङ्घो अन्तरा आपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति, अधम्मेन मानत्तं देति, अधम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु 25 अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

१ वदेन्ति—सी०, स्या०, रो० । २ सी०, स्या०, रो० पोत्थमेसु नत्थि । ३ परिमाणा—रो० ।

४ अन्तराआपत्तीनं—म० ।

(३) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण पि अपरिमाण पि, एकनामं पि नानानामं पि, सभाग पि विसभाग पि, ववत्थित पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति
5 परिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो सङ्घ अन्तरा आपत्तीन मूलायपटि-
कस्सन याचति । त सङ्घो अन्तरा आपत्तीन मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन
ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास देति, अधम्मेन मानत्त देति, अधम्मेन अब्भेति । सो,
भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(४-७) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति
10 परिमाण पि अपरिमाण पि, एकनाम पि नानानाम पि, सभाग पि विसभाग पि, ववत्थित पि
सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन
समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति
अपरिमाणायो’ अप्पटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणायो पटिच्छन्नायो पे००० अपरि-
B 176 माणायो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि पे० परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि
15 अप्पटिच्छन्नायो । सो सङ्घ अन्तरा आपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति । त सङ्घो
अन्तरा आपत्तीन मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन
समोधानपरिवास देति, अधम्मेन मानत्त देति, अधम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु
अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(८) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति
20 परिमाण पि अपरिमाणं पि, एकनाम पि नानानाम पि, सभाग पि विसभाग पि, ववत्थित पि
सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन
समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति
परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो । सो सङ्घ अन्तरा आपत्तीन मूलायपटिकस्सन
याचति । तं सङ्घो अन्तरा आपत्तीन मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन,
R 70 25 धम्मेन समोधानपरिवासं देति, अधम्मेन मानत्त देति, अधम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे,
भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(९) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति
परिमाण पि अपरिमाण पि, एकनाम पि नानानाम पि, सभाग पि विसभाग पि, ववत्थित पि
सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन
30 समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति

परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो^१ पि । सो सङ्घ अन्तरा आपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति । त सङ्घो अन्तरा आपत्तीन मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास देति, अधम्मेन मानत्त देति, अधम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

मूलाय अविसुद्धिनवक^२ निट्ठित ।

§ १०. दुतियनवकं*

८७ (१) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आप- 5 B 177
ज्जति परिमाण पि अपरिमाण पि पे० ववत्थित पि सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तासं आपत्तीन समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा^३ अप्पटि-
च्छन्नायो^४ । सो सङ्घ अन्तरा आपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति । त सङ्घो अन्तरा आपत्तीन
मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास^५ देति,¹⁰
धम्मेन मानत्त देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(२) इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति
परिमाण पि अपरिमाण पि, एकनामं पि नानानाम पि, सभाग पि विसभाग पि, ववत्थित पि
सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन
समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति¹⁵

१ अपटिच्छन्नायो-सी०, रो० । २ मूलाविसुद्धिनवक-रो० । ३ परिमाणायो-सी०, स्या० ।

४ अपटिच्छन्नायो-रो० । ५ एत्थ ‘अधम्मेन समोधानपरिवास देति’ इति पाठो रो० पोत्थके नत्थि ।

१ एत्थ म० पोत्थकस्म अधोलिपियं इदं वुत्त होति-“इद नवक पोरानपोत्थकेसु अविसुद्धिवसेनेव
आगत, वुच्चमानततियनवकेन च ससट्ठ । त पटिविमोधकेहि अससट्ठं क वा विसु पटिद्वापित । सीहलस्याम-
पोत्थकेसु पन त विसुद्धिवसेनेव आगत । त पनेव वेदितव्व—

§ १०. मूलायविसुद्धिनवकं (सी० स्या०)

८७ (१-३) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो
आपज्जति परिमाण पि अपरिमाण पि पे० ववत्थित पि सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास
आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास देति । सो
परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो अपटिच्छन्नायो
•पे० परिमाणायो पटिच्छन्नायो पे० • परिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अपटिच्छन्नायो²⁰
पि । सो सङ्घ अन्तरा आपत्तीन मूलायपटिकस्सनं याचति । त सङ्घो अन्तरा आपत्तीन मूलाय
पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति, धम्मेन
मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

B 178 परिमाणा पटिच्छन्नायो^१ । सो सङ्घं अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति । त सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास देति, धम्मेन मानत्त देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

5 (३) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण पि अपरिमाण पि पे० ववत्थित पि सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि^२ । सो सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति । त सङ्घो अन्तरा-
10 आपत्तीन मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास देति, धम्मेन मानत्त देति, धम्मेन अब्भेति । सो भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

R 71

(४-७) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण पि अपरिमाण पि, एकनाम पि नानानाम पि, सभागं पि विसभाग पि, ववत्थित पि
15 सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति अपरिमाणा अप्पटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणा पटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि०० पे० परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि अप्पटिच्छन्नायो । सो सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति । त सङ्घो अन्तराआपत्तीन
20 मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास देति, धम्मेन मानत्त देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

B 179

१ एत्थ ‘परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अपटिच्छन्नायो पि परिमाणा पटिच्छन्नायो’ इति पाठो रो० पोत्थके ऋत्वि । २ परिमाणा पटिच्छन्नायो-रो० ।

§ १०. मूलायविसुद्धिनचकं (सी०, स्या०)

(४-६) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण पि अपरिमाण पि पे० ववत्थित पि सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो
25 अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति अपरिमाणायो अपटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणायो पटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अपटिच्छन्नायो पि । सो सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति । त सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास देति, धम्मेन मानत्त देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(८) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि... पे०... ववत्थितं पि सम्भिवं पि । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो । सो सङ्घं अन्तरा आपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्घो अन्तरा आपत्तीनं ५ मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(९) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि... पे०... ववत्थितं पि सम्भिवं पि । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो १० अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो सङ्घं अन्तरा आपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्घो अन्तरा आपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं देति; धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

B. 180

15

दुतियनवकं निट्ठितं ।

§ ११. ततियनवकं

८८. (१) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि, एकनामं पि नानानामं पि, सभागं पि विसभागं पि,

§ १०. मूलायविसुद्धिनवकं (सी०, स्या०)

(७-९) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि... पे०... ववत्थितं पि सम्भिवं पि । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो २० अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि अपटिच्छन्नायो... पे०... परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो... पे०... परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अपटिच्छन्नायो पि । सो सङ्घं अन्तरा आपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्घो अन्तरा आपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति; धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । २५ सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

मूलाय विसुद्धिनवकं निट्ठितं ।

B 181

ववत्थित पि सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तासं
 आपत्तीन समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो
 आपज्जति परिमाणायो अप्पटिच्छन्नायो । सो सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति ।
 त सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन,
 ५ अधम्मेन समोधानपरिवास देति । सो परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा
 आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो अप्पटिच्छन्नायो^१ । सो तस्मि भूमिय ठितो पुरिमाआपत्तीन^२
 अन्तराआपत्तियो सरति, अपराआपत्तीनं^३ अन्तराआपत्तियो सरति । तस्स एव होति — ‘अह
 खो सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाण पि अपरिमाण पि पे० ववत्थितं
 पि सम्भिन्न पि । सोह सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचिं । तस्स मे सङ्घो तास
 १० आपत्तीन समोधानपरिवास अदासि । सोह परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा
 आपत्तियो आपज्जि परिमाणायो अप्पटिच्छन्नायो^४ । सोह सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलाय-
 पटिकस्सन^५ याचि । त म सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सि अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन
 अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास अदासि । सोह परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा
 सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणायो अप्पटिच्छन्नायो । सोह तस्मि भूमिय
 १५ ठितो पुरिमाआपत्तीन अन्तराआपत्तियो सरामि, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तियो सरामि ।
 यन्नूनाह सङ्घ पुरिमाआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च
 मूलायपटिकस्सन याचेय्य धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास,
 धम्मेन मानत्त, धम्मेन अब्भान’ ति । सो सङ्घ पुरिमाआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, अपरा-
 आपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, मूलायपटिकस्सन याचति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन,
 २० धम्मेन समोधानपरिवास, धम्मेन मानत्त, धम्मेन अब्भान । त सङ्घो पुरिमाआपत्तीन
 अन्तराआपत्तीन च, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन
 अकुप्पेन-ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास देति, धम्मेन मानत्त देति, धम्मेन अब्भेति ।
 सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

B 182

(२) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति
 २५ परिमाण पि अपरिमाण पि पे० ववत्थित पि सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन
 समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास देति । सो
 परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो^६ । सो
 सङ्घं अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति । तं सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सति,

१ परिमाणा पटिच्छन्नायो-रो० । २ पुरिमान आपत्तीन-रो० । ३ अपरापत्तीन-रो० ।
 ४ परिमाणा पटिच्छन्नायो-रो० । ५ मूलाय पटिकस्सन-सी०, स्या०, रो० । ६ एत्थ ‘परिमाणायो
 पटिच्छन्नायो पे० परिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो (अपटिच्छन्नायो-सी०) पि’ इति
 पाठो सी०, स्या० पोत्थकेसु अत्थि ।

अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास देति । सो परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो' । सो तस्मि भूमिय ठितो पुरिमान आपत्तीन' अन्तराआपत्तियो सरति, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तियो सरति । तस्स एव होति—'अह खो सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाण पि अपरिमाण पि पे० ववत्थित पि सम्भिन्न पि । सोह सङ्घ तास 5 आपत्तीन समोधानपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास अदासि । सोह परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणा पटिच्छन्नायो । सोह सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचि । त म सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सि, अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास अदासि । सोह परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि 10 परिमाणा पटिच्छन्नायो । सोह तस्मि भूमिय ठितो पुरिमान आपत्तीन अन्तराआपत्तियो सरामि, अपराआपत्तीन' अन्तराआपत्तियो सरामि । यन्नूनाह सङ्घ पुरिमान आपत्तीन अन्तरा-आपत्तीन च, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, मूलायपटिकस्सन याचेय्य धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास, धम्मेन मानत्त, धम्मेन अब्भान' ति । सो सङ्घ पुरिमान आपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च मूलायपटिकस्सन 15 याचति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास, धम्मेन मानत्त, धम्मेन अब्भान । त सङ्घो पुरिमानं आपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, मूलायपटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास देति, धम्मेन मानत्त देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

B 183

(३) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति 20 परिमाण पि अपरिमाण पि पे० ववत्थित पि सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो" पि । सो सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति । त सङ्घो अन्तराआपत्तीन 25 मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास देति । सो परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो तस्मि भूमिय ठितो पुरिमान आपत्तीन अन्तराआपत्तियो सरति, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तियो सरति । तस्स एव होति—'अह

R 72

१ एत्थ 'परिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अपटिच्छन्नायो पि' इति पाठो सी०, स्या० पोत्थकेसु अत्थि । २ पुरिमाआपत्तीन-सी०, स्या० । ३ अपरापत्तीन-म० । ४ एत्थ 'अपरिमाणायो अपटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणायो पटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अपटिच्छन्नायो पि' इति पाठो सी०, स्या० पोत्थकेसु अत्थि ।

खो सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाण पि अपरिमाण पि पे०
 ववत्थित पि सम्भिन्न पि । सोह सङ्घ तासं आपत्तीन समोधानपरिवास याचि । तस्स मे
 सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास अदासि । सोह परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला
 सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणा^१ पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सोह
 ५ सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचि । त म सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सि
 अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास अदासि । सोह परिवसामी
 ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणा पटिच्छन्नायो
 पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सोह तस्मि भूमिय ठितो पुरिमान आपत्तीन अन्तराआपत्तियो
 सरामि, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तियो सरामि । यन्नूनाह सङ्घ पुरिमान आपत्तीन
 १० अन्तराआपत्तीन^२ च, अपराआपत्तीन^३ अन्तराआपत्तीन च, मूलायपटिकस्सन याचेय्य धम्मिकेन
 कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास, धम्मेन मानत्त, धम्मेन अब्भान^४ ति । सो
 सङ्घ पुरिमान आपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, मूलायपटि-
 B 184 कस्सन याचति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास, धम्मेन मानत्त,
 धम्मेन अब्भान । त सङ्घो पुरिमान आपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, अपराआपत्तीन अन्तरा-
 १५ आपत्तीन च, मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास
 देति, धम्मेन मानत्त देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(४-७) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति
 परिमाण पि अपरिमाण पि, एकनाम पि नानानाम पि, सभाग पि विसभाग पि, ववत्थितं पि
 सम्भिन्नं पि । सो सङ्घ तासं आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीनं
 २० समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति
 अपरिमाणायो अप्पटिच्छन्नायो^५ पे० अपरिमाणायो पटिच्छन्नायो पे० अपरि-
 माणायो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि पे० परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि
 अप्पटिच्छन्नायो^६ । सो सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति । त सङ्घो
 अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सि अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन
 २५ समोधानपरिवास देति । सो परिवसामी ति मञ्जमानो पे० त सङ्घो पुरिमाआपत्तीन
 अन्तराआपत्तीन च, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन
 कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन
 अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

१ परिमाणायो-मी०, स्या० । २ अन्तरापत्तीन-म० । ३ अपरापत्तीन-म० । ४ एत्थ
 ‘सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति अपरिमाणायो अपरिमाणायो पि अप्पटिच्छन्नायो’ इति ठाने
 ‘सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि अपटिच्छन्नायो’ इति पाठो सी०,
 स्या० पोत्थकेसु अत्थि ।

(८) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण
 पि अपरिमाणं पि पे० ववत्थित पि सम्भिन्न पि । सो सङ्घं तास आपत्तीन समोधानपरिवास
 याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला
 सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो । सो
 सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति । त सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सति 5
 अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास देति । सो परिवसामी
 ति मब्जमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरि- B
 माणायो पि पटिच्छन्नायो । सो तस्मिं भूमिय ठितो पुरिमान आपत्तीन अन्तराआपत्तियो सरति,
 अपराआपत्तीन अन्तरा आपत्तियो सरति । तस्स एव होति — ‘अहं खो सम्बहुला सङ्घादिसेसा
 आपत्तियो आपज्जि परिमाणं पि अपरिमाणं पि पे० ववत्थित पि सम्भिन्न पि । सोह 10
 सङ्घं तास आपत्तीनं समोधानपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास
 अदासि । सोहं परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणायो
 पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो । सोह सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचि ।
 त म सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सि अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन,
 अधम्मेन समोधानपरिवास अदासि । सोह परिवसामी ति मब्जमानो अन्तरा सम्बहुला 15
 सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो । सोह तस्मिं
 भूमिय ठितो पुरिमान आपत्तीन^१ अन्तराआपत्तियो सरामि, अपराआपत्तीन^२ अन्तराआपत्तियो
 सरामि । यन्नूनाह सङ्घ पुरिमानं आपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तीन^३
 च, मूलायपटिकस्सन याचेय्य धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास,
 धम्मेन मानत्त, धम्मेन अब्भान^४ ति । सो सङ्घ पुरिमान आपत्तीनं अन्तराआपत्तीन च, अपरा- 20
 आपत्तीन अन्तराआपत्तीनं च, मूलायपटिकस्सनं याचति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन,
 धम्मेन समोधानपरिवास, धम्मेन मानत्त, धम्मेन अब्भान । त सङ्घो पुरिमान आपत्तीन अन्तरा-
 आपत्तीनं च, अपरा आपत्तीन अन्तरा आपत्तीन च, मूलायपटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन
 ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास देति, धम्मेन मानत्त देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे,
 भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

25

(९) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति
 परिमाणं पि अपरिमाणं पि पे० ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्घं तास आपत्तीनं
 समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीनं समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो
 अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि
 पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । 30 B.

१. पुरिमाआपत्तीन-सी०, स्या० । २. अपरापत्तीन-म० । ३. अन्तरापत्तीन-म० ।

तं सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास देति । सो परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो तस्मिं भूमिय ठितो पुरिमानं आपत्तीन अन्तराआपत्तियो सरति, अपराआपत्तीन अन्तरा-
 ५ आपत्तियो सरति । तस्स एव होति — ‘अहं खो सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाण पि अपरिमाण पि, एकनाम पि नानानाम पि, सभाग पि विसभाग पि, ववत्थित पि सम्भिन्न पि । सोहं सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास अदासि । सोहं परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि
 १० अप्पटिच्छन्नायो पि । सोहं सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचि । त म सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सि अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास अदासि । सोहं परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सोहं तस्मिं भूमिय ठितो पुरिमान आपत्तीन अन्तराआपत्तियो सरामि, अपराआपत्तीन
 १५ अन्तराआपत्तियो सरामि । यन्नूनाहं सङ्घ पुरिमान आपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, मूलायपटिकस्सन याचेय्य धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास, धम्मेन मानत्त, धम्मेन अब्भान’ ति । सो सङ्घ पुरिमान आपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, मूलायपटिकस्सन याचति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास, धम्मेन मानत्त, धम्मेन अब्भान । त
 २० सङ्घो पुरिमान आपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि” ।

ततियनवक निट्ठित ।

समुच्चयवक्खन्धक निट्ठित ततिय^१ ।

§ १२. तस्सुद्धानं

अप्पटिच्छन्ना^१ एकाह - द्वीह - तीह - चतूह च ।

पञ्चाहपक्खदसान आपत्तिमाह महामुनि^१ ॥

B, 187

१. समुच्चयवक्खन्धको ततियो—म० । २ अपटिच्छन्ना—सी०, रो० । ३. ‘पञ्चाहपक्खदसान आप-
 त्याह सुद्धन्तो मुनि’—सी०, ‘पञ्चाह च पक्खदसान आपत्तिमाह महामुनि’—रो०, ‘पञ्चाहपक्खदसावीन
 आपत्तीन मासा च महापरिसुद्धन्तो च’—स्या० ।

सुद्धन्तो च विबभन्तो परिमाणमुख द्वे भिक्खू ।
 तत्थ सञ्जिनो द्वे यथा वेमतिका तथेव च^१ ॥
 मिस्सकदिट्ठिनो द्वे च असुद्धकेकदिट्ठिनो द्वे चेव सुद्धदिट्ठिनो ।
 तथेव च एको छादेति अथ पक्खमितेन च^२ ॥
 उम्मत्तकदेसन च मूला अट्टारस विसुद्धतो^३ ।
 आचरियान विभज्जपदानं^४ तम्बपणिणीपपासादकान^५ ।
 महाविहारवासीन वाचना सद्धम्मद्वितिया ति ॥

5

समुच्चयकखन्धक निट्ठितं ।

— ० —

१ 'विबभन्तो परिमाणासु च द्वे भिक्खू तत्थ सञ्जिनो । द्वे वेमतिका मिस्सकदिट्ठिनो मिस्सके गरुक्कदिट्ठिनो' इति पाठो एत्थ सी० पोत्थके अत्थि, 'सुद्धन्तो च विबभन्तो परिमाणमुख द्वे भिक्खू तत्थ सञ्जिनो । द्वे वेमतिका मिस्सकदिट्ठिनो असुद्धकेकदिट्ठिनो सुद्धदिट्ठिनो तथेव च' इति पाठो रो० पोत्थके एत्थ अत्थि, 'विबभन्तो परिमाणा द्वे भिक्खू तत्थसञ्जिनो । द्वे वेमतिका मिस्सकदिट्ठिनो मिस्सकामिस्सकदिट्ठिनो' इति पाठो एत्थ स्या० पोत्थके अत्थि । २ 'मिस्सके मिस्सकदिट्ठिनो सुद्धके गरुक्कदिट्ठिनो । सुद्धदिट्ठि च छादेति अथ पक्खमितेन च' इति पाठो एत्थ सी० पोत्थके अत्थि, 'एको छादेति अथ पक्खमितेन च'—रो०, 'असुद्धकेव दिट्ठिनो सुद्धदिट्ठिनो तथेव च । एको छादेति न छादेति अथ पक्खमितेन च' इति पाठो एत्थ स्या० पोत्थके अत्थि । ३ 'उम्मत्तकदेसनञ्च मुलायपटिविसुद्धतो'—सी०, 'उम्मत्तकदेसनञ्च मूला पट्टारस विसुद्धतो'—रो०, 'उम्मत्तकदेसनञ्च मूलट्टारस विसुद्धतो'—स्या० । ४ विभज्जवादीन—सी० । ५ तम्बपणिणीपपासादकान—सी० ।

४. समथक्खन्धकं

§ १. सम्मुखविनयो

188

73

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू असम्मुखीभूतान भिक्खून कम्मनि करोन्ति — तज्जनीय^१ पि, नियस्स^२ पि, पब्बाजनीय^३ पि, पटिसारणीय^४ पि, उक्खेपनीय^५ पि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति^६ ५ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू असम्मुखीभूतान भिक्खून कम्मनि करिस्सन्ति — तज्जनीय पि, नियस्स पि, पब्बाजनीय पि, पटिसारणीय पि, उक्खेपनीय पी” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खू असम्मुखीभूतान भिक्खून कम्मनि करोन्ति — तज्जनीय पि, नियस्स पि, पब्बाजनीय 10 पि, पटिसारणीय पि, उक्खेपनीय पी” ति^७ “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविक,^८ भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननुलोमिक अप्पतिरूप^९ अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा असम्मुखीभूतान भिक्खून कम्मनि करिस्सन्ति — तज्जनीय पि, नियस्स पि, पब्बाजनीय पि, पटिसारणीय पि, उक्खेपनीय पि । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, 15 भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चान अज्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

20 “न, भिक्खवे, असम्मुखीभूतान भिक्खून कम्म कातब्ब — तज्जनीय वा, नियस्स वा, पब्बाजनीय वा, पटिसारणीय वा, उक्खेपनीय वा । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२ “अधम्मवादी पुगलो अधम्मवादी सम्बहुला अधम्मवादी सङ्घो । धम्मवादी पुगलो धम्मवादी सम्बहुला धम्मवादी सङ्घो ।

कण्हपक्खनवकं

३ (१) “अधम्मवादी पुगलो धम्मवादि पुगलं^१ सज्जापेति निज्झापेति पेक्खेति

१ तज्जनीय-रो० । २ निस्सयं-रो० । ३ पब्बाजनीय-रो० । ४ पटिसारणीयं-रो० । ५ उक्खेपनीय-रो० । ६ खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० । ७ अननुच्छविय-रो० । ८ अप्पतिरूपं-स्या० । ९ धम्मवादीपुगलं-सी० ।

अनुपेक्षेति दत्तेति अनुदत्तेति—अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हाहि, इम रोचेही ति । एव चेत् अधिकरण वृषसम्भति, अधम्मेन वृषसम्भति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन^१ । R

(२) “अधम्मवादी पुग्गलो धम्मवादी सम्बहुले सञ्जापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति—अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गणहथं, इमं रोचेथा ति । एव चेत् अधिकरणं वूपसम्मतिं, अधम्मणे वूपसम्मतिं सम्मुखाविनयपतिरूपकेन ।”

(३) “अधम्मवादी पुग्गलो धम्मवादि सङ्घ^१ सञ्जापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति – अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हाहि, इम रोचेही ति । एव चेत अधिकरण वूपसम्माति, अधम्मेन वूपसम्माति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन ।

(४) “अधम्मवादी सम्बहुला धम्मवादि पुग्गल^१ सञ्जापेन्ति निज्झापेन्ति पेक्खेन्ति अनुपेक्खेन्ति दस्सेन्ति अनुदस्सेन्ति—अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं^{१०} गण्हाहि, इमं रोचेही ति । एव चेत् अधिकरणं वूपसम्मतं, अधम्मेन वूपसम्मतं सम्मुखविनयपतिरूपकेन ।

(५) “अधम्मवादी सम्बहुला धम्मवादी सम्बहुले सञ्जापेन्ति निज्झापेन्ति पेक्खेन्ति अनुपेक्खेन्ति दस्सेन्ति अनुदस्सेन्ति — अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा ति । एव चेत्” अधिकरणं वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मतिं सम्मुखाविनयपतिरूपकेन । 15

(६) “अधम्मवादी सम्बहुला धम्मवादि सङ्घ सञ्जापेन्ति निज्झापेन्ति पेक्खेन्ति अनुपेक्खेन्ति दस्सेन्ति अनुदस्सेन्ति—अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हाहि,^५ इम रोचेही^६ ति । एव चेत् अधिकरण वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन ।

(७) “अधम्मवादी सङ्घो धम्मवादि पुग्गल सञ्जापेति निज्झापेति पेक्खेति २० अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति—अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हाहि, इम रोचेही ति । एव चेत अधिकरण वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन ।

(८) “अधम्मवादी सङ्घो धम्मवादी सम्बहुले सञ्जापेति निज्जापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति — अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा ति । एव चेत् अधिकरणं वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मतिं सम्मुखविनयपतिरूपकेन ।” 25

(९) “अधम्मवादी सङ्घो धम्मवादि सङ्घ सञ्जापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति—अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हाहि, इमं रोचेही ति । एवं चेत अधिकरण वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन ।

कण्हपक्खनवक निद्धित ।

१ सम्मुखाविनयपटिरूपक्रेन-रो०, स्या० । २ धम्मवादीसङ्घ-सी० । ३ धम्मवादीपुग्गल-सी० ।
४ एवं चे त-सी० । ५ गण्हथ-म० । ६ रोचेथा-म० ।

सुक्लपक्खनवकं

४ (१) “धम्मवादी पुगालो अधम्मवादि पुगाल^१ सज्जापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति — अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गणहाहि, इमं रोचेही ति । एव चेत् अधिकरणं वूपसम्मति, धम्मेन वूपसम्मति सम्मुखविनयेन ।

(२) “धम्मवादी पुगालो अधम्मवादी सम्बहुले सञ्जापेति निज्जापेति पेक्खेति
 अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति – अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गणहथ,
 इम रोचेथा ति । एव चेत अधिकरण वूपसम्मति, धम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयेन ।

(३) “धम्मवादी पुगलो अधम्मवादि सङ्घ सञ्जापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति — अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हाहि,^१ इम रोचेही^२ ति । एव चेत अधिकरण वूपसम्मति, धम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयेन ।

10 (४) “धम्मवादी सम्बहुला अधम्मवादि पुगल सञ्जापेन्ति निज्झापेन्ति पेक्खेन्ति अनुपेक्खेन्ति दस्सेन्ति अनुदस्सेन्ति — अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हाहि, इमं रोचेही ति । एव चेत् अधिकरणं वृषसम्पत्तिं, धम्मेन वृषसम्पत्तिं सम्मुखाविनयेन ।

(५) “धम्मवादी सम्बहुला अधम्मवादी सम्बहुले सञ्जापेन्ति निज्जापेन्ति पेक्खेन्ति अनुपेक्खेन्ति दस्सेन्ति अनुदस्सेन्ति—अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं ¹⁵गण्हथ, इमं रोचेथा ति । एव चेत् अधिकरणं वृषसम्मति, धम्मेन वृषसम्मति सम्मुखाविनयेन ।

(६) “धम्मवादी सम्बहुला अधम्मवादि सङ्घ सञ्जापेन्ति निज्झापेन्ति पेक्खेन्ति अनुपेक्खेन्ति दस्सेन्ति अनुदस्सेन्ति – अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हाहि, इम रोचेही ति । एवं चेत् अधिकरण वृप्सम्मति, धम्मेन वृप्सम्मति सम्मुखविनयेन ।

(७) “धम्मवादी सङ्घो अधम्मवादि पुग्गल सञ्जापेति निज्झापेति पेक्खेति
²⁰ अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति — अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गणहाहि,
 इमं रोचेहीति । एव चेत् अधिकरणं वृत्तसम्भतिः, धम्मेन वृत्तसम्भतिः सम्मुखविनयेन ।

(८) “धम्मवादी सङ्घो अधम्मवादी सम्बहुले सज्जापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति—अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा ति । एव चेत्तं अधिकरणं वृषसम्मति, धम्मेन वृषसम्मतिं सम्मुखविनयेन ।

25 (९) “धम्मवादी सङ्घो अधम्मवादि सङ्घं सञ्जापेति निज्जापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति – अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासनं, इम गण्हाहि, इम रोचेही ति । एव चेत अधिकरण वूपसम्मति, धम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयेना” ति ।

सुक्कपक्खनवक निष्ठित ।

§ २. सतिविनयो

५ तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन आयस्सता दब्बेन मल्लपुत्तेन जातिया सत्तवस्सेन अरहत्त सच्छिकत होति । य किञ्चि सावकेन पत्तब्ब सब्ब तेन अनुप्पत्त होति । नत्थि चस्स किञ्चि उत्तरिकरणीय,^१ कतस्स वा पतिचयो । अथ खो आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स^२ एव चेतसो परिवितक्को उदपादि—“मया खो जातिया सत्तवस्सेन अरहत्त सच्छिकत । य^३ किञ्चि सावकेन पत्तब्ब सब्ब मया अनुप्पत्त । नत्थि च मे किञ्चि उत्तरिकरणीय, कतस्स वा पतिचयो । किं नु खो अह सङ्खस्स वेय्यावच्च करेय्य” ति ?

अथ खो आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स एतदहोसि—“यन्नूनाह^३ सङ्खस्स सेनासन च पञ्जापेय्य^४ भत्तानि च उद्दिसेय्य” ति । अथ खो आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो सायण्हसमय^५ पटिसल्लाना बुद्धितो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा^{१०} एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो भगवन्त एतदवोच—“इध मय्ह, भन्ते, रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एव चेतसो परिवितक्को उदपादि—“मया खो जातिया सत्तवस्सेन अरहत्त सच्छिकत । य किञ्चि सावकेन पत्तब्ब, सब्ब मया अनुप्पत्त । नत्थि च मे किञ्चि उत्तरिकरणीय, कतस्स वा पतिचयो । किं नु खो अह सङ्खस्स वेय्यावच्च करेय्य” ति ? तस्स मय्ह, भन्ते, एतदहोसि—“यन्नूनाह सङ्खस्स सेनासन च पञ्जापेय्य^{१५} भत्तानि च उद्दिसेय्य” ति । इच्छामह, भन्ते, सङ्खस्स सेनासन च पञ्जापेतु भत्तानि च उद्दिसितु” ति । “साधु साधु, दब्ब । तेन हि त्वं, दब्ब, सङ्खस्स सेनासन च पञ्जापेहि^६ भत्तानि च उद्दिहाही” ति । “एव, भन्ते” ति खो आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो भगवतो पच्चस्सोसि ।

B 192

R 75

६ अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू^{२०} आमन्तेसि—“तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो दब्ब मल्लपुत्त सेनासनपञ्जापक च भत्तुद्देसक च सम्मन्नतु । एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठम दब्बो याचितब्बो । याचित्वा व्यत्तेन^७ भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो—“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । यदि सङ्खस्स पत्तकल्ल, सङ्खो आयस्सन्तं दब्ब मल्लपुत्त सेनासनपञ्जापक च भत्तुद्देसक च सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

25

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । सङ्खो आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्त सेनासनपञ्जापक च भत्तुद्देसक च सम्मन्नति । यस्सायस्सतो खमति आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सेनासनपञ्जापकस्स च भत्तुद्देसकस्स च सम्मुति,^८ सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

१ उत्तरिं करणीयं—सी०, रो० । २ पतिसल्लीनस्स—सी० । ३ य नूनाह—रो०, यन्नूनाह—म० । ४ पञ्जापेय्य—म० । ५ सायण्हसमय—म० । ६ पञ्जापेहि—म० । ७ व्यत्तेन—सी०, रो० । ८ सम्मति—स्या ० ।

“सम्मतो सङ्घेन आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो सेनासनपञ्जापको च भत्तुहेसको च । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

B 103

७ सम्मतो च पनायस्सा^१ दब्बो मल्लपुत्तो सभागान^२ भिक्खून् एकज्झ सेनासन पञ्जापेति । ये ते भिक्खू सुत्तन्तिका तेस एकज्झ सेनासन पञ्जापेति — ते अञ्जमञ्ज सुत्तन्त सङ्गायिस्सन्ती ति । ये ते भिक्खू विनयधरा तेस एकज्झ सेनासन पञ्जापेति — ते अञ्जमञ्ज विनय विनिच्छिन्तिस्सन्ती^३ ति । ये ते भिक्खू धम्मकथिका तेस एकज्झ सेनासन पञ्जापेति — ते अञ्जमञ्ज धम्म साकच्छिस्सन्ती ति । ये ते भिक्खू ज्ञायिनो तेस एकज्झ सेनासन पञ्जापेति — ते अञ्जमञ्ज न व्यावाधिस्सन्ती^४ ति । ये ते भिक्खू तिरच्छानकथिका कायदब्धिबहुला^५ विहरन्ति तेस पि एकज्झ सेनासन पञ्जापेति — इमाय पिमे^६ आयस्सन्तो^७ रतिया अच्छिस्सन्ती ति । ये पि ते भिक्खू विकाले आगच्छन्ति तेस पि तेजोधातु समापज्जित्वा तेनेव आलोकेन सेनासन पञ्जापेति, अपिस्सु भिक्खू सञ्चिच्च^८ विकाले आगच्छन्ति — मय आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स इट्ठिपाटिहारिय पस्सिस्सामा ति ।

R 76

ते आयस्सन्त दब्ब मल्लपुत्त उपसङ्गमित्वा एव वदेन्ति — “अम्हाक, आवुसो दब्ब, सेनासन पञ्जापेही” ति । ते आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो एव वदेति — “कत्थ आयस्सन्ता इच्छन्ति कत्थ पञ्जापेमी” ति^९ ते सञ्चिच्च दूरे अपदिसन्ति^{१०} — “अम्हाक, आवुसो दब्ब, गिज्झकूटे पब्बते सेनासन पञ्जापेहि । अम्हाक, आवुसो,^{११} चोरपपाते सेनासन पञ्जापेहि । अम्हाक, आवुसो, इसिगिलिपस्से काळसिलाय सेनासन पञ्जापेहि । अम्हाक, आवुसो, वेभारपस्से सत्तपण्णिगुहाय^{१२} सेनासन पञ्जापेहि । अम्हाक, आवुसो, सीतवने सप्पसोण्डिक-पम्भारे सेनासन पञ्जापेहि । अम्हाक, आवुसो, गोतमकन्दराय^{१३} सेनासन पञ्जापेहि ।^{१४} अम्हाक, आवुसो, तिन्दुककन्दराय^{१५} सेनासन पञ्जापेहि । अम्हाक, आवुसो, कपोतकन्दराय^{१६} सेनासन पञ्जापेहि । अम्हाक, आवुसो, तपोदारामे सेनासन पञ्जापेहि । अम्हाक, आवुसो, जीवकम्बन्ने सेनासन पञ्जापेहि । अम्हाक, आवुसो, मद्दकुच्छिन्हि^{१७} मिगदाये सेनासन पञ्जापेही” ति ।

B 194

तेस आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो तेजोधातु समापज्जित्वा अङ्गुलिया जलमानाय पुरतो पुरतो गच्छति । ते पि तेनेव आलोकेन आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स पिट्ठितो पिट्ठितो गच्छन्ति । तेस आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो एव सेनासन पञ्जापेति — अय मञ्चो, इद पीठ,

१ चायस्सा-स्या०, रो । २ सभागान सभागानं-सी०, स्या० । ३ विनिच्छिस्सन्ती रो० । ४ व्यावाधिस्सन्ती-रो० । ५ कायदब्धिबहुला रो०, कायदब्धिबहुला-सी० । ६ इमाय पि इमे-रो०, इमायपिमे-स्या०, म० । ७ आयस्सन्ता-सी०, स्या०, रो० । ८ ये ते-सी० । ९ सञ्चिच्च-सी० । १० अपदिसन्ति-स्या, रो० । ११ आवुसो दब्ब-स्या० । १२ सत्तपण्णिगुहाय-स्या० । १३ गोमट-कन्दराय-स्या०, रो०, गोतमकन्दराय-सी० । १४ तिण्डुककन्दराय-स्या०, म० । १५ तपोदकन्दराय-रो० । १६ मद्दकुच्छिन्हि-सी०, रो० ।

अयं भिसि,^१ इदं बिम्बोहन,^२ इदं वच्चट्टान, इदं पस्सावट्टान, इदं पानीय,^३ इदं परिभोजनीय,^४ अयं कत्तरदण्डो, इदं सङ्खस्स कतिकसण्ठान,^५ इमं कालं पविसितब्ब, इमं कालं निक्खमितब्ब ति । तेस आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो एव सेनासनं पञ्जापेत्वा पुनदेव वेळुवनं पञ्चागच्छति ।

८ तेन खो पन समयेन मेत्तियमुम्मज्जका^६ भिक्खू नवका चेव होन्ति अप्पपुञ्जा च । यानि सङ्खस्स लामकानि सेनासनानि तेस तानि पापुणन्ति लामकानि च भत्तानि । तेन^७ खो पन समयेन राजगहे मनुस्सा इच्छन्ति थेरानं भिक्खून् अभिसङ्घारिकं दातुं — सप्पि पि, तेलं पि, उत्तरिभङ्गं पि । मेत्तियमुम्मज्जकानं पन भिक्खून् पाकतिकं देन्ति — यथारन्ध्रं^८ कणाजकं^९ बिलङ्गदुत्तियं । ते पच्छाभत्तं पिण्डपातप्पटिक्कन्ता^{१०} थेरे भिक्खू पुच्छन्ति — “तुम्हाक, आवुसो, भत्तग्गे किं अहोसि, तुम्हाक किं अहोसी” ति^{११} १ एकच्चे थेरा एव वदेन्ति — “अम्हाक, आवुसो, सप्पि अहोसि, तेलं अहोसि, उत्तरिभङ्गं अहोसी” ति । मेत्तियमुम्मज्जका^{१२} पन भिक्खू एव वदेन्ति — “अम्हाक, आवुसो, न किञ्चि अहोसि — पाकतिकं यथारन्ध्रं कणाजकं बिलङ्गदुत्तियं” ति ।

R 77

तेन खो पन समयेन कल्याणभत्तिको गहपतिं सङ्खस्स चतुक्कभत्तं देति निच्चभत्तं । सो भत्तग्गे सपुत्तदारो उपतिट्ठित्वा परिविसति — अञ्जे ओदनेन पुच्छन्ति, अञ्जे सूपेन पुच्छन्ति, अञ्जे तेलेन पुच्छन्ति, अञ्जे उत्तरिभङ्गेन पुच्छन्ति । तेन खो पन समयेन^{१३} कल्याणभत्तिकस्स गहपतिनो भत्तं स्वातनायं मेत्तियमुम्मज्जकानं भिक्खून् उद्दिट्ठं होति । अथ खो कल्याणभत्तिको गहपतिं आरामं अगमासि केनचिदेव करणीयेन । सो^{१४} येनायस्सा दब्बो मल्लपुत्तो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं^{१५} निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो कल्याणभत्तिको गहपतिं आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो धम्मिया कथायं सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि । अथ खो कल्याणभत्तिको गहपतिं^{१६} आयस्सतां दब्बेन मल्लपुत्तेन धम्मिया कथायं सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहसितो आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं एतदवोच — “कस्स, भन्ते, अम्हाकं घरे स्वातनायं भत्तं उद्दिट्ठं” ति^{१७} २ “मेत्तियमुम्मज्जकानं खो, गहपति, भिक्खून् तुम्हाकं घरे स्वातनायं भत्तं उद्दिट्ठं” ति । अथ खो कल्याणभत्तिको गहपतिं अनत्तमनो अहोसि । कथं हि नाम पापभिक्खू अम्हाकं घरे भुञ्जिस्सन्ती ति घरं गन्त्वा दासि आणापेसि — “ये, जे, स्वे भत्तिका आगच्छन्ति ते”^{१८} २५ कोट्टके आसनं पञ्जापेत्वा कणाजकेन बिलङ्गदुत्तियेन परिविसा” ति । “एव अय्या” ति खो सा दासी कल्याणभत्तिकस्स गहपतिनो पच्चस्सोसि ।

B 195

अथ खो मेत्तियमुम्मज्जका भिक्खू — हिय्यो^{१९} खो, आवुसो, अम्हाकं कल्याणभत्तिकस्स

१ भिसी-स्या० । २ बिम्बोहन-म० । ३ पानीय-रो० । ४ परिभोजनीय-रो० । ५ कतिकसण्ठान-सी० । ६ मेत्तियमुम्मज्जका-म० । ७ यथारन्ध्रं-स्या०, रो० । ८ कणाजकं-स्या० । ९ पिण्डपातपटिक्कन्ता-सी०, स्या०, रो० । १० किं नाहोसी ति-स्या० । ११ स्या०, रो० पोत्थकेषु नत्थि । १२ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेषु नत्थि । १३ हिय्यो-सी० ।

R 78

गहपतिनो भत्त उद्दिट्ठ, स्वे अम्हे^१ कल्याणभत्तिको गहपति सपुत्तदारो उपतिट्ठित्वा परिविसिस्सति, अञ्जे ओदनेन पुच्छिस्सन्ति, अञ्जे सूपेन पुच्छिस्सन्ति, अञ्जे तेलेन पुच्छिस्सन्ति, अञ्जे उत्तरिभङ्गेन पुच्छिस्सन्ती ति । ते तेनेव सोमनस्सेन न चित्तरूप रत्तिया सुपिसु । अथ खो मेत्तियभुम्मज्जका भिक्खू पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन कल्याणभत्तिकस्स गहपतिनो निवेसन तेनुपसङ्गमिसु । अद्दसा खो सा दासी मेत्तियभुम्मज्जके भिक्खू दूरतो व आगच्छन्ते, दिस्वान कोट्टके आसन पञ्जापेत्वा मेत्तियभुम्मज्जके भिक्खू एतदवोच — “निसीदथ, भन्ते” ति । अथ खो मेत्तियभुम्मज्जकान भिक्खून एतदहोसि — “निस्ससयं खो न ताव भत्त सिद्ध भविस्सति यथा मय कोट्टके निसीदापियामा”^२ ति । अथ खो सा दासी कणाजकेन^३ बिलङ्गदुतियेन उपगच्छि^४ — भुञ्जथ, भन्ते, ति । “मय खो, भगिनि, निच्चभत्तिका” ति । “जानामि अय्या निच्चभत्तिका ति । अपि चाह हिय्यो व गहपतिना आणत्ता — ‘ये, जे, स्वे भत्तिका आगच्छन्ति, ते कोट्टके आसन पञ्जापेत्वा कणाजकेन बिलङ्गदुतियेन परिविसा’ ति । भुञ्जथ, भन्ते” ति । अथ खो मेत्तियभुम्मज्जका भिक्खू — हिय्यो खो, आवुसो, कल्याणभत्तिको गहपति आराम अगमासि दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सन्तिके । निस्ससय खो मय दब्बेन मल्लपुत्तेन गहपतिनो अन्तरे^५ परिभिन्ना ति । ते तेनेव दोमनस्सेन न चित्तरूप भुञ्जिसु । अथ खो मेत्तियभुम्मज्जका भिक्खू पच्छाभत्त पिण्डपातपटिक्कन्ता^६ आराम गन्त्वा पत्तचीवरं पटिसामेत्वा बहाराणकोट्टके सङ्घाटि-पल्लत्थिकाय निसीदिसु तुण्हीभूता^७ मङ्कुभूता पत्तक्खन्धा अधोमुखा पञ्जायन्ता अप्पटिभाना ।

B 196

अथ खो मेत्तिया भिक्खुनी येन मेत्तियभुम्मज्जका भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा मेत्तियभुम्मज्जके भिक्खू एतदवोच — “वन्दामि अय्या” ति । एव वुत्ते मेत्तियभुम्मज्जका भिक्खू नालपिसु । दुतिय पि खो पे० ततिय पि खो मेत्तिया भिक्खुनी मेत्तिय-भुम्मज्जके भिक्खू एतदवोच — “वन्दामि अय्या” ति । ततिय पि खो मेत्तियभुम्मज्जका भिक्खू नालपिसु । “क्याह अय्यान अपरज्झामि ? किस्स म अय्या नालपन्ती” ति ? “तथा हि पन त्व, भगिनि, अम्हे दब्बेन मल्लपुत्तेन विहेठियमाने अज्झुपेक्खसी” ति ? “क्याह, अय्या, करोमी” ति ? “सचे खो त्वं, भगिनि, इच्छेय्यासि, अज्जेव भगवा आयस्सन्तं दब्ब मल्लपुत्त नासापेय्या” ति । “क्याह, अय्या, करोमि ? कि मया सक्का कातुं” ति ? “एहि त्व, भगिनि, येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त एव वदेहि — ‘इद, भन्ते, नच्छन्न नप्पतिरूप,^८ याय, भन्ते, दिसा अभया अनीतिका अनुपद्वा सायं दिसा सभया सईतिका सउपद्वा, यतो निवात ततो सवात,^९ उदक मञ्जे आदित्त, अय्येनम्हि दब्बेन मल्लपुत्तेन दूसिता” ति । “एव अय्या” ति खो मेत्तिया भिक्खुनी मेत्तियभुम्मज्जकान

R 79

१. अम्हाक-रो० । २. निसीदापेय्यामा-रो० । ३. कणाजकेन-स्या० । ४. उपगच्छि-रो० । ५. सन्तिके-स्या० । ६. पिण्डपातपटिक्कन्ता-सी०, स्या०, रो० । ७. तुण्हीभूता-रो० । ८. नप्पटि-रूप-स्या०, रो० । ९. पवात-सी०, स्या०, रो० ।

भिक्षुं पटिस्सुत्वा^१ येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो सा^२ मेत्तिया भिक्षुनी भगवन्त एतदवोच — “इदं, भन्ते, नच्छन्न नप्पतिरूपं, याय, भन्ते, दिसा अभया अनीतिका अनुपद्वा साय दिसा सभया सईतिका सउपद्वा, यतो निवात ततो सवात, उदकं मज्जे आदित्तं, अय्येनमिह दब्बेन मल्लपुत्तेन दूसिता” ति ।

5

९ अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं पटिपुच्छि — “सरसि त्वं, दब्बं, एवरूपं कत्ता यथायं भिक्षुनी आहा” ति^३ “यथा मं, भन्ते, भगवा जानाती” ति । दुतियं पि खो भगवा आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं एतदवोच — “सरसि त्वं, दब्बं, एवरूपं कत्ता यथायं भिक्षुनी आहा” ति^४ “यथा मं, भन्ते, भगवा जानाती” ति । ततियं पि खो भगवा आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं¹⁰ एतदवोच — “सरसि त्वं, दब्बं, एवरूपं कत्ता यथायं भिक्षुनी आहा” ति^५ “यथा मं, भन्ते, भगवा जानाती” ति । “न खो, दब्बं, दब्बा एव निब्बेठेन्ति । सचे तथा कतं कतं ति वदेहि । सचे अकतं अकतं ति वदेही” ति । “यतोहं, भन्ते, जातो नाभिजानामि सुपिन्तेन पि मेथुनं धम्मं पटिसेविता,^६ पगेव जागरो” ति । अथ खो भगवा भिक्षू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्षवे, मेत्तियं भिक्षुनि नासेथ । इमे च भिक्षू अनुयुञ्जथा” ति । इदं वत्त्वा¹⁵ भगवा उट्ठायासना विहारं पाविसि ।

B 197

अथ खो ते भिक्षू मेत्तियं भिक्षुनि नासेसुं । अथ खो मेत्तियं भूमजका^७ भिक्षू ते भिक्षू एतदवोचु — “मावुसो, मेत्तियं भिक्षुनि नासेथ, न सा किञ्चि अपरज्झति, अम्हेहि सा उस्साहिता कुपितेहि अनत्तमनेहि चावनाधिप्पायेही” ति । “किं पनं तुम्हे, आवुसो, आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकायं सीलविपत्तिया अनुद्धसेथा” ति^८ “एवमावुसो” ति ।²⁰ ये ते भिक्षू अपिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति^९ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम मेत्तियं भूमजका भिक्षू आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकायं सीलविपत्तिया अनुद्धसेस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “सच्चं किर, भिक्षवे, मेत्तियं भूमजका भिक्षू दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकायं सीलविपत्तिया अनुद्धसेन्ती” ति^{१०} “सच्चं भगवा” ति । विगरहिं बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्षवे, तेसं मोघपुरिसानं²⁵ अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम ते, भिक्षवे, ...पे० नेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिग्योभावाय । अथं स्खेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नानं चेवं अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अज्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्षू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरतायं दुप्पोसतायं महिच्छतायं

१ पटिस्सुणित्वा-स्या० । २ रो० पोत्थके नत्थि । ३ पटिसेविता-सी० । ४ मेत्तियं भूमजका-म० । ५ खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० ।

असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुप्पोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

‘तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनय देतु ।

R 80 5 एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

“तेन, भिक्खवे, दब्बेन मल्लपुत्तेन सङ्घ उपसङ्गमित्वा, एकस् उत्तरासङ्ग करित्वा, वुड्ढान^१ भिक्खून् पादे वन्दित्वा, उक्कुटिक निसीदित्वा, अञ्जलि पगहेत्वा, एवमस्स वचनीयो — ‘इमे म, भन्ते, मेत्तियभुम्मजका भिक्खू अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेन्ति । सोह भन्ते, सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घ सतिविनय याचामी’ति । दुतिय पि याचितब्बो ।
10 ततिय पि याचितब्बो — ‘इमे म, भन्ते मेत्तियभुम्मजका भिक्खू अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेन्ति । सोह, भन्ते,^२ सतिवेपुल्लप्पत्तो ततिय पि सङ्घ^३ सतिविनय याचामी’ति ।

B 198

१० “व्यत्तेन^४ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे मेत्तियभुम्मजका भिक्खू आयस्सन्त दब्ब मल्लपुत्त अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेन्ति । आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घं सतिविनय याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल,
15 सङ्घो आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनय ददेय्य । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे मेत्तियभुम्मजका भिक्खू आयस्सन्त दब्ब मल्लपुत्त अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेन्ति । आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घ सतिविनयं याचति । सङ्घो आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनय देति । यस्सायस्सतो खमति आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तरस्स सतिविनयस्स
20 दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे००० ततिय पि एतमत्थ वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे मेत्तियभुम्मजका भिक्खू आयस्सन्त दब्ब मल्लपुत्त अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेन्ति । आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घ सतिविनय याचति । सङ्घो आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनय देति । यस्सायस्सतो खमति
25 आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिन्नो सङ्घेन आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयो । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

११. ‘पञ्चिमानि, भिक्खवे, धम्मिकानि सतिविनयस्स दानानि । सुद्धो होति भिक्खु

१ वुड्ढान-सी० । २ सी०, स्या० पोत्थकेषु नत्थि । ३ एत्थ ‘भन्ते सङ्घ’ इति पाठो सी०, स्या०, म० पोत्थकेषु दिस्सति । ४, व्यत्तेन-सी०, रो० ।

अनापत्तिको, अनुवदन्ति च न, याचति च, तस्स सङ्घो सतिविनय देति धम्मेन समग्गेन^१—
इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च धम्मिकानि सतिविनयस्स दानानी” ति ।

§ ३. अमूळहविनयो

१२ तेन खो पन समयेन गग्गे भिक्खु उम्मत्तको होति, चित्तविपरियासकतो । B 199
तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणक अज्झाचिण्ण होति भासितपरिक्कन्त^२ ।
भिक्खू गग्गे भिक्खु उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति—^५
“सरतायस्सा एवरूपि आपत्तिं आपज्जिता” ति^३ सो एव वदेति—“अह खो, आवुसो,
उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु
अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । नाह त सरामि । मूळहेन मे एत कत” ति ।
एव पि न वुच्चमाना चोदेन्तेव—“सरतायस्सा एवरूपि आपत्तिं आपज्जिता” ति^४ ये ते भिक्खू
अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—^{१०}
“कथ हि नाम भिक्खू गग्गे भिक्खु उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया
चोदेस्सन्ति—‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्तिं आपज्जिता’ ति । सो एव वदेति—‘अह खो,
आवुसो, उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन
बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । नाह त सरामि । मूळहेन मे एत कत’ ति ।
एव पि न वुच्चमाना चोदेन्तेव—“सरतायस्सा एवरूपि आपत्तिं आपज्जिता” ति^५ अथ खो^{१५}
ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “सच्च किर, भिक्खवे०० पे० “सच्च भगवा” ति ।
विगरहि बुद्धो भगवा—“अननुच्छविक, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननुलोमिक अप्पटिरूप
अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम ते भिक्खवे ० पे० ० नेत, भिक्खवे,
अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नान वा भिग्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान
चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चान अज्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू^{२०}
अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय
कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स
सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक
तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो गग्गेस्स भिक्खुनो अमूळहस्स^१ अमूळहविनय देतु । एव^{२५}
च पन, भिक्खवे, दातब्बो—

“तेन, भिक्खवे, गग्गेन भिक्खुना सङ्घ उपसङ्गमित्वा, एकस उत्तरासङ्ग करित्वा,
बुद्धान” भिक्खून पादे वन्दित्वा, उक्कुटिक निसीदित्वा, अज्जलि पग्गहेत्वा, एवमस्स

१. समग्गे-रो० । २. भासितपरिक्कन्त-सी०, रो० । ३. सी० पोत्थके नत्थि । ४. बुद्धान-सी० ।

- वचनीयो—‘अहं, भन्ते, उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त^१ । म भिक्खू उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति — ‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति^२ त्याह एव वदामि — ‘अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरिया-
 5 सकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासित-
 B 200 परिक्कन्त । नाहं त सरामि । मूळहेन मे एतं कत’ ति । एव पि म वुच्चमाना चोदेन्तेव — ‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति^२ सोह, भन्ते, अमूळ्हो सङ्घ अमूळ्हविनयं याचामी’ति । दुतिय पि याचितब्बो । ततिय पि याचितब्बो — ‘अह, भन्ते, उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक
 10 अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । म भिक्खू उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति — ‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ति^२ त्याह एव वदामि — ‘अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । नाहं त सरामि मूळहेन मे एतं कत’ ति । एव पि म वुच्चमाना चोदेन्तेव — ‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति
 15 आपज्जिता’ ति^२ सोह, भन्ते, अमूळ्हो ततिय पि, भन्ते, सङ्घ^३ अमूळ्हविनयं याचामी’ ति ।

१३ “व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं गग्गो भिक्खु उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणकं अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । भिक्खू गग्गं भिक्खु उम्मत्तकेन चित्त-
 विपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति — ‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आप-
 R 82 20 ज्जिता’ ति^२ सो एव वदेति — ‘अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । नाहं तं सरामि, मूळहेन मे एतं कत’ ति । एव पि न वुच्चमाना चोदेन्तेव — ‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति^२ सो अमूळ्हो सङ्घ अमूळ्हविनयं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो गग्गस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयं ददेय्य । एसा जत्ति ।

- 25 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं गग्गो भिक्खु उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । भिक्खू गग्गं भिक्खु उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्तेव” — ‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ति^२ सो एव वदेति — ‘अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसि
 B 201 चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण
 30 भासितपरिक्कन्तं । नाहं तं सरामि मूळहेन मे एतं कतं’ति । एव पि न वुच्चमाना चोदेन्तेव —

१. भासितपरिक्कन्तं—सी०, रो० । २. रो० पोत्थके नत्थि । ३. व्यत्तेन—सी० । ४. चोदेन्ति—सी० ।

‘सरतायस्मा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति ^१ सो अमूळ्हो सङ्घो अमूळ्हविनय याचति । सङ्घो गग्गस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनय देति । यस्सायस्सतो खमति गग्गस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० दिन्नो सङ्घेन गग्गस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत ५ धूरयामी ति ।

१४ “तीणिमानि,^१ भिक्खवे, अधम्मिकानि अमूळ्हविनयस्स दानानि, तीणि धम्मिकानि ।

“कतमानि तीणि अधम्मिकानि अमूळ्हविनयस्स दानानि ?

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्ति आपन्नो होति । तमेन चोदेति सङ्घो वा,^{१०} सम्बहुला वा, एकपुगलो वा — ‘सरतायस्मा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति ^२ सो सरमानो व एव वदेति — ‘न खो अह, आवुसो, सरामि एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति । तस्स सङ्घो अमूळ्हविनय देति । अधम्मिक अमूळ्हविनयस्स दान ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्ति आपन्नो होति । तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुगलो वा — ‘सरतायस्मा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति ^२ सो सरमानो^{१५} व एव वदेति — ‘सरामि खो अह, आवुसो, यथा सुपिन्तेना’ ति । तस्स सङ्घो अमूळ्हविनय देति । अधम्मिक अमूळ्हविनयस्स दान ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्ति आपन्नो होति । तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुगलो वा — ‘सरतायस्मा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति ^२ सो अनुम्मत्तको उम्मत्तकालय करोति — ‘अह पि खो एव करोमि । तुम्हे पि एव करोथ । मय्ह पि एत^{२०} कप्पति । तुम्हाक पेतं कप्पती’ ति । तस्स सङ्घो अमूळ्हविनय देति । अधम्मिक अमूळ्हविनयस्स दान ।

“इमानि तीणि अधम्मिकानि अमूळ्हविनयस्स दानानि ।

१५. “कतमानि तीणि धम्मिकानि अमूळ्हविनयस्स दानानि ?

B 202

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु उम्मत्तको होति चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन^{२५} चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणकं अज्झाचिण्णं होति भासितपरिक्कन्त^३ । तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुगलो वा — ‘सरतायस्मा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति ^२ सो असरमानो^३ व एव वदेति — ‘न खो अह, आवुसो, सरामि एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति । तस्स सङ्घो अमूळ्हविनय देति । धम्मिक अमूळ्हविनयस्स दान ।

१ तीणीमानि-स्या०, रो०, तीणिमानि-सी० । २. भासितपरिक्कन्त-सी०, रो० । ३ अस्सरमानो-म० ।

R 83

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु उम्मत्तको होति चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण होति भासितपरिक्कन्त । तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति ^१ सो असरमानो व एव वदेति — ‘सरामि खो अह, आवुसो, यथा सुपिनन्तेना’ ति । तस्स ^५ सङ्घो अमूळ्हविनय देति । धम्मिक अमूळ्हविनयस्स दान ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु उम्मत्तको होति चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण होति भासितपरिक्कन्त । तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति ^१ सो उम्मत्तको उम्मत्तकालय करोति — ‘अह पि एव करोमि । तुम्हे पि एव करोथ । मय्ह पि ^{१०} एत कप्पति । तुम्हाकम्पेत कप्पती’ ति । तस्स सङ्घो अमूळ्हविनय देति । धम्मिक अमूळ्ह-विनयस्स दान ।

“इमानि तीणि^१ धम्मिकानि अमूळ्हविनयस्स दानानी” ति ।

§ ४. पटिज्जातकरणं

१६ तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू अप्पटिज्जाय^१ भिक्खून कम्मनि करोन्ति — तज्जनीयं^२ पि, नियस्स^३ पि, पब्बाजनीयं^४ पि, पटिसारणीयं^५ पि, उक्खेपनीयं^६ पि । ^{१५} ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू अप्पटिज्जाय भिक्खून कम्मनि करिस्सन्ति — तज्जनीय पि, नियस्स पि, पब्बाजनीय पि, पटिसारणीय पि, उक्खेपनीय पी” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “सच्च किर, भिक्खवे • पे० • • “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविक, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान ^{२०} अननुलोमिक अप्पटिरूप अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथं हि नाम ते, भिक्खवे • • पे० • नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नान वा भिग्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान चैव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय ^{२५} अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

“न, भिक्खवे, अप्पटिज्जाय भिक्खूनं कम्म कातब्ब — तज्जनीय वा, नियस्सं वा, पब्बाजनीय वा, पटिसारणीय वा, उक्खेपनीय वा । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

१. तीनि-सी० । २. अपटिज्जाय-सी०, रो० । ३. तज्जनीयं-रो० । ४. निस्सय्यं-रो० । ५. पब्बाजनीय-रो० । ६. पटिसारणीय-रो० । ७. उक्खेपनीयं-रो० ।

१७ “एव खो, भिक्खवे, अधम्मिक होति पटिञ्जातकरणं, एव धम्मिक ।

“कथं च, भिक्खवे, अधम्मिक होति पटिञ्जातकरणं ?

“भिक्खु पाराजिक अज्झापन्नो होति । तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुल वा, एकपुगलो वा — ‘पाराजिक आयस्सा अज्झापन्नो’ ति^१ सो एव वदेति — ‘न खो अह, आवुसो, पाराजिक अज्झापन्नो, सङ्घादिसेस अज्झापन्नो’ ति । त सङ्घो सङ्घादिसेसेन^२ कारेति । अधम्मिक पटिञ्जातकरण ।

“भिक्खु पाराजिक अज्झापन्नो होति । तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुल वा, एकपुगलो वा — ‘पाराजिक आयस्सा अज्झापन्नो’ ति^१ सो एव वदेति — ‘न खो अह, आवुसो, पाराजिक अज्झापन्नो, थुल्लच्चय पे० पाचित्तिय · पे० पाटिदेसनीय^३ · पे०० दुक्कट पे० दुब्भासित अज्झापन्नो’ ति । त सङ्घो दुब्भासितेन कारेति ।^४ अधम्मिक पटिञ्जातकरण ।

“भिक्खु सङ्घादिसेस पे० थुल्लच्चय पे० पाचित्तिय पे० पाटिदेसनीय पे० दुक्कट पे० दुब्भासित अज्झापन्नो होति । तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुल वा, एकपुगलो वा — ‘दुब्भासित आयस्सा अज्झापन्नो’ ति^१ सो एव वदेति — ‘न खो अह, आवुसो, दुब्भासित अज्झापन्नो, पाराजिक अज्झापन्नो’ ति । त सङ्घो^५ पाराजिकेन कारेति । अधम्मिक पटिञ्जातकरण ।

“भिक्खु दुब्भासित अज्झापन्नो होति । तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुल वा, एकपुगलो वा — ‘दुब्भासित आयस्सा अज्झापन्नो’ ति^१ सो एव वदेति — ‘न खो अह, आवुसो, दुब्भासित अज्झापन्नो, सङ्घादिसेस पे० थुल्लच्चय पे० · पाचित्तिय · पे०० पाटिदेसनीय पे० दुक्कट अज्झापन्नो’ ति । त सङ्घो दुक्कटेन कारेति ।^६ अधम्मिक पटिञ्जातकरण ।

“एव खो, भिक्खवे, अधम्मिक होति पटिञ्जातकरण ।

“कथं च, भिक्खवे, धम्मिक होति पटिञ्जातकरणं ?

“भिक्खु पाराजिक अज्झापन्नो होति । तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुल वा, एकपुगलो वा — ‘पाराजिक आयस्सा अज्झापन्नो’ ति^१ सो एव वदेति — ‘आमावुसो, पाराजिकं^७ अज्झापन्नो’ ति । त सङ्घो पाराजिकेन कारेति । धम्मिक पटिञ्जातकरण ।

“भिक्खु सङ्घादिसेस पे०००० थुल्लच्चय पे० पाचित्तिय पे० पाटिदेसनीय · पे० दुक्कट पे० दुब्भासितं अज्झापन्नो होति । तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुल वा, एकपुगलो वा — ‘दुब्भासित आयस्सा अज्झापन्नो’ ति^१ सो एव वदेति —

‘आमावुसो, दुब्भासितं अज्झापन्नो’ ति । त सङ्घो दुब्भासितेन कारेति । धम्मिक पटिज्जातकरणं ।

“एव खो, भिक्खवे, धम्मिक होति पटिज्जातकरण” ति ।

§ ५. येमुय्यसिका

१८ तेन खो पन समयेन भिक्खू सङ्घमज्झे भण्डनजाता कलहजाता विवादापन्ना
 ५ अज्जमज्ज मुखसत्तीहि वितुदन्ता^१ विहरन्ति, न सक्कोन्ति त अधिकरण वूपसमेतु । भगवतो^२
 एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूप अधिकरण येमुय्यसिकाय वूपसमेतु ।
 पच्चहज्जेहि^३ समन्नागतो भिक्खु सलाकग्गाहापको^४ सम्मन्नितब्बो — यो न छन्दागति गच्छेय्य, न
 दोसागति गच्छेय्य, न मोहागति गच्छेय्य, न भयागति गच्छेय्य, गहितागहित च जानेय्य ।

१९ “एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठम भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा
 १० व्यत्तेन^५ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स
 पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु सलाकग्गाहापक सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु सलाकग्गाहापक सम्मन्नति ।
 यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सलाकग्गाहापकस्स सम्मुति,^६ सो तुण्हस्स, यस्स
 नक्कमति, सो भासेय्य । सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु सलाकग्गाहापको । खमति सङ्घस्स,
 १५ तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

B 205,

R 85

२० “दसयिमे, भिक्खवे, अधम्मिका सलाकग्गाहा^७, दस धम्मिका सलाकग्गाहा^८ ।
 कतमे दस अधम्मिका सलाकग्गाहा^९ ओरमत्तक च अधिकरण होति, न च गतिगतं होति,
 न च सरितसारित होति, जानाति अधम्मवादी बहुतरा ति, अप्पेव नाम अधम्मवादी बहुतरा
 अस्सू ति, जानाति सङ्घो भिज्जिस्सती ति, अप्पेव नाम सङ्घो भिज्जेय्या ति, अधम्मेन
 २० गण्हन्ति, वग्गा गण्हन्ति, न च यथादिट्ठिया गण्हन्ति — इमे दस अधम्मिका सलाकग्गाहा ।

“कतमे दस धम्मिका सलाकग्गाहा^{१०} न च ओरमत्तक अधिकरण होति, गतिगत
 च होति, सरितसारित च होति, जानाति धम्मवादी बहुतरा ति, अप्पेव नाम धम्मवादी
 बहुतरा अस्सू ति, जानाति सङ्घो न भिज्जिस्सती ति, अप्पेव नाम सङ्घो न भिज्जेय्या ति,
 धम्मेन गण्हन्ति, समग्गा गण्हन्ति, यथादिट्ठिया च गण्हन्ति — इमे दस धम्मिका
 २५ सलाकग्गाहा” ति ।

१ वितुदेन्ता-स्या० । २ ते भिक्खू भगवतो-स्या० । ३ पच्चहि भिक्खवे अज्जेहि-सी० ।
 ४ सलाकग्गाहापको-सी०, स्या०, रो० । ५ व्यत्तेन-सी०, रो० । ६ सम्मति-स्या० । ७, सलाकग्गाहा-
 सी०, स्या०, रो० । ८ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

§ ६. तस्सपापिय्यसिका

२१ तेन खो पन समयेन उपवाळो^१ भिक्खु सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अब्जेनब्ज पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुकुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम उपवाळो भिक्खु सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अवजानित्वा पटिजानिस्सति, पटिजानित्वा अवजानिस्सति, अब्जेनब्ज पटिचरिस्सति,^५ सम्पजानमुसा भासिस्सती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “सच्च किर, भिक्खवे पे० “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविक, भिक्खवे, तस्स मोघपुरिसस्स अननुलोमिकं अप्पटिरूप अस्सामणकं अकप्पिय अकरणीय । कथं हि नाम सो, भिक्खवे पे० नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान^{१०} अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा त भिक्खु अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविक तदनुलोमिकं धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

15

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्म^२ करोतु । एव च पन, भिक्खवे, कातब्ब । पठम उपवाळो भिक्खु चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्तिं आरोपेतब्बो^३, आपत्तिं आरोपेत्वा^४ व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

२२ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उपवाळो भिक्खु सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अब्जेनब्ज पटिचरति,^{२०} सम्पजानमुसा भासति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्म करेय्य । एसा जत्ति ।

B 206

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उपवाळो भिक्खु सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अब्जेनब्ज पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति । सङ्घो उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं करोति । यत्सायस्सतो^{२५} खमति उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मस्स करण, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थं वदामि • पे० ततिय पि एतमत्थं वदामि • पे० ।

१ उवाळो-सी०, रो० । २ तस्सपापिय्यसिकाकम्म-म०, स्या० । ३ आपत्तिं आरोपेतब्बा-सी०, स्या०, आपत्तिं रोपेतब्बो-रो० । ४ रोपेत्वा-रो० ।

“कत सङ्खेन उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्म^१ । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

R 86

०३ “पञ्चिमानि, भिक्खवे, धम्मिकानि तस्सपापिय्यसिकाकम्मस्स करणानि । असुचि^२ च होति, अलज्जी च, सानुवादो च, तस्स सङ्खो तस्सपापिय्यसिकाकम्म करोति
५ धम्मेन, समग्गेन^३— इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च धम्मिकानि तस्सपापिय्यसिकाकम्मस्स करणानि ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

२४ “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागत तस्सपापिय्यसिकाकम्म अधम्मकम्म च^४ होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । असम्मुखा कत होति, अप्पटिपुच्छा कत^५ होति, अप्पटिज्जाय^६ कत होति पे०० अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत तस्सपापिय्यसिकाकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म
१० च, दुवूपसन्त च ।

(यथा हेट्ठा पञ्चमपिट्ठङ्के वित्थारित तथा एत्था पि वित्थारेतब्ब)

धम्मकम्मद्वादसकं

२५ “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागत तस्सपापिय्यसिकाकम्म धम्मकम्म च^७ होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । सम्मुखा कत होति, पटिपुच्छा कत होति, पटिज्जाय कत होति • पे० धम्मेन कतं होति, समग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत तस्सपापिय्यसिकाकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

(यथा हेट्ठा सत्तमपिट्ठङ्के वित्थारित तथा एत्था पि वित्थारेतब्ब)

आकङ्खमानछकं

B 207 15

२६ (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो आकङ्खमानो सङ्खो तस्सपापिय्यसिकाकम्म करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्खे अधिकरणकारको, बालो होति अब्यत्तो^८ आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससङ्खो^९ विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो आकङ्खमानो सङ्खो तस्सपापिय्यसिकाकम्म करेय्य ।

20

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो आकङ्खमानो सङ्खो तस्सपापिय्यसिकाकम्म करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेहि खो, भिक्खवे पे०० ।

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे पे० बुद्धस्स अवण्ण भासति, धम्मस्स अवण्ण

१ तस्सपापिय्यसिकाकम्मस्स करणं—सी० । २ असुची—सी० । ३ समग्गे—रो० । ४ अधम्म-
कम्मञ्चैव—स्या० । ५ अपटिपुच्छा—सी०, रो० । ६ अपटिज्जाय—सी०, रो० । ७ धम्मकम्मञ्चैव—
स्या० । ८ अब्यत्तो—सी०, रो० । ९ गिहीससङ्खो—सी० ।

भासति, सङ्खस्स अवण्ण भासति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो आकङ्खमानो सङ्खो तस्सपापिय्यसिकाकम्म करेय्य ।

(४) “तिण्ण, भिक्खवे, भिक्खून् आकङ्खमानो सङ्खो तस्सपापिय्यसिकाकम्म करेय्य । एको भण्डनकारको होति पे० सङ्खे अधिकरणकारको, एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, एको गिहिससङ्खो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससङ्गेहि—इमेस^५ खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून् आकङ्खमानो सङ्खो तस्सपापिय्यसिकाकम्म करेय्य ।

(५) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून् आकङ्खमानो सङ्खो तस्सपापिय्यसिकाकम्म करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेस खो, भिक्खवे...पे० . ।

(६) अपरेस पि, भिक्खवे पे० एको बुद्धस्स अवण्ण भासति, एको धम्मस्स^{१०} अवण्ण भासति, एको सङ्खस्स अवण्ण भासति—इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून् आकङ्खमानो सङ्खो तस्सपापिय्यसिकाकम्म करेय्य ।

अट्टारसवत्तं

२७ “तस्सपापिय्यसिकाकम्मकतेन^१, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्ब । तत्राय B 208 सम्मावत्तना — न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनो-वादकस्समुत्ति^३ सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया^{१५} सङ्खेन तस्सपापिय्यसिकाकम्म कत होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अब्बा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा । कम्म न गरहितब्ब, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीय कातब्ब, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि^५ सम्पयोजेतब्ब” ति । अथ खो सङ्खो उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं अकासि । 20

§ ७. तिणवत्थारकं

२८ तेन खो पन समयेन भिक्खून् भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण होति भासितपरिक्कन्त^४ । अथ खो तेस भिक्खून् एतदहोसि—“अम्हाक खो भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नानं विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अब्बमब्ब कारेस्साम,^६ सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय^७ वाळत्ताय^८ भेदाय सवत्तेय्य । कथ नु खो अम्हेहि^{२५} पटिपज्जितब्ब”ति^२ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । R 87

१ तेन तस्सपापिय्यसिकाकम्मकतेन—स्या० । २ रो० पोत्थके नत्थि । ३ भिक्खुनोवादक सम्मति—स्या० । ४ भिक्खू भिक्खूहि—स्या० । ५ भासितपरिक्कन्तं—सी०, रो० । ६ कारेय्याम—रो० । ७ कक्खळत्ताय—स्या० । ८ वाळत्ताय—स्या०, वालत्ताय—रो० ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खून् भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरतं बहु अस्सामणक अज्झाचिण्णं होति भासितपरिक्कन्त । तत्र चे' भिक्खून् एव होति — ‘अम्हाक खो भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्त, सचे मय इमाहि आपत्तीहि अज्जमज्ज कारेस्साम, सिया पि त अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्या’ ति, अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूप अधिकरणं तिणवत्थारकेन वूपसमेतु । एवं च पन, भिक्खवे, वूपसमेतव्व । सव्वेहेव एकज्झं सन्निपतितव्व, सन्निपतित्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतव्वो —

“सुणानु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अज्जमज्ज कारेस्साम, सिया पि त अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इमं अधिकरणं तिणवत्थारकेन वूपसमेय्य, ठपेत्वा थुल्लवज्ज,^१ ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्तं^२ ति ।

“एकतोपक्खिकान भिक्खून् व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सको पक्खो आपेतव्वो —

“सुणन्तु मे आयस्सन्ता । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अज्जमज्ज कारेस्साम, सिया पि त अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । यदायस्सन्तान पत्तकल्लं, अहं या चेव आयस्सन्तान आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, आयस्सन्तान चेव अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्जे तिणवत्थारकेन देसेय्य, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्तं ति ।

20 “अथापरेस एकतोपक्खिकान भिक्खून् व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सको पक्खो आपेतव्वो —

“सुणन्तु मे आयस्सन्ता । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अज्जमज्ज कारेस्साम, सिया पि त अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । यदायस्सन्तान पत्तकल्लं, अहं या चेव आयस्सन्तान आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, आयस्सन्तान चेव अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्जे तिणवत्थारकेन देसेय्य, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्तं ति ।

२९ “अथापरेस” एकतोपक्खिकान भिक्खून् व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतव्वो —

१ चे भिक्खवे-स्या० । २ थूलवज्ज-रो० । ३ गिहिप्पटिसयुत्तं-स्या०, रो०, गिहिप्पटिसयुत्त-सी० । ४ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्ज कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, अह या चेव इमेस आयस्सन्तान आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेस चेव आयस्सन्तान अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्झे तिणवत्थारकेन देसेय्य,⁵ B 210 ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्ज कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । अह या चेव इमेस आयस्सन्तान आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेस चेव आयस्सन्तान अत्थाय, अत्तनो¹⁰ च अत्थाय, सङ्घमज्झे तिणवत्थारकेन देसेमि, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त । यस्सायस्सतो खमति अम्हाक इमास आपत्तीन सङ्घमज्झे तिणवत्थारकेन देसना, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“देसिता अम्हाक इमा आपत्तियो सङ्घमज्झे तिणवत्थारकेन, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।¹⁵ R 88

३० “अथापरेस एकतोपक्खिकान भिक्खून् व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातानं विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्ज कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । यदि²⁰ सङ्घस्स पत्तकल्ल, अह या चेव इमेस आयस्सन्तान आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेस चेव आयस्सन्तान अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्झे तिणवत्थारकेन देसेय्य, ठपेत्वा B 211 थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातानं विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि²⁵ अञ्जमञ्ज कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । अह या चेव इमेस आयस्सन्तान आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेस चेव आयस्सन्तान अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्झे तिणवत्थारकेन देसेमि, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त । यस्सायस्सतो खमति अम्हाक इमास आपत्तीन सङ्घमज्झे तिणवत्थारकेन देसना, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।³⁰

“देसिता अम्हाक इमा आपत्तियो सङ्घमज्झे तिणवत्थारकेन, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

“एव च पन, भिक्खवे, ते भिक्खू ताहि आपत्तीहि बुद्धिता होन्ति, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त, ठपेत्वा दिट्ठाविकम्म, ठपेत्वा^१ ये न तत्थ होन्ती” ति ।

§ ८. अधिकरणं

५ ३१ तेन खो पन समयेन भिक्खू पि भिक्खूहि विवदन्ति^१, भिक्खू पि भिक्खूनीहि विवदन्ति^२, भिक्खुनियो पि भिक्खूहि विवदन्ति, छन्नो पि भिक्खु भिक्खुनीन अनुपखज्ज भिक्खूहि सद्धि विवदति, भिक्खुनीन पक्खं गाहेति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति^३ विपाचेति — “कथ हि नाम छन्नो भिक्खु भिक्खुनीन अनुपखज्ज भिक्खूहि सद्धि विवदिस्सति, भिक्खुनीन पक्ख गाहेस्सती ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “सच्च किर, भिक्खवे पे० “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविक, भिक्खवे, तस्स मोघपुरिसस्स अननुलोमिक अप्पटिरूप अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम सो, भिक्खवे पे० नेत्त, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान चैव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अब्जत्ताया”

१० १५ ति । अथ खो भगवा त भिक्खु अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

२० “चत्तारिमानि^४, भिक्खवे, अधिकरणानि — विवादाधिकरण, अनुवादाधिकरण, आपत्ताधिकरण, किच्चाधिकरणं ।

“तत्थ कतम विवादाधिकरण^५ इध पन,^६ भिक्खवे, भिक्खू विवदन्ति — धम्मो ति वा अधम्मो ति वा, विनयो ति वा अविनयो ति वा, भासित लपित तथागतेना ति वा अभासित अलपित तथागतेना ति वा, आचिण्ण तथागतेना ति वा अनाचिण्णं तथागतेना ति वा, पञ्चत्त^७ तथागतेना ति वा अप्पञ्चत्त^८ तथागतेना ति वा, आपत्ती ति वा अनापत्ती ति वा, लहुका आपत्ती ति वा गरुका आपत्ती ति वा, सावसेसा आपत्ती ति वा अनवसेसा आपत्ती ति वा,

B 212

१ सी० पोत्थके नत्थि । २ एत्थ ‘भिक्खू पि भिक्खूहि विवदन्ति’ इति पाठो सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ३ एत्थ ‘भिक्खू पि भिक्खूनीहि विवदन्ति’ इति पाठो रो० पोत्थके नत्थि । ४ खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० । ५ चत्तारीमानि-स्या०, रो० । ६ रो० पोत्थके नत्थि । ७ अपञ्चत्त-सी०, स्या०, रो० ।

दुद्गुला आपत्ती ति वा अदुद्गुला आपत्ती ति वा ? य तत्थ भण्डन कलहो विग्गहो विवादो नानावादो अब्जथावादो विपच्चताय^१ वोहारो मेधग^२—इद वुच्चति विवादाधिकरणं ।

“तत्थ कतम अनुवादाधिकरण^३ इध पन,^४ भिक्खवे, भिक्खू भिक्खु अनुवदन्ति सीलविपत्तिया वा आचारविपत्तिया वा दिट्ठिविपत्तिया वा आजीवविपत्तिया वा । यो तत्थ अनुवादो अनुवदना अनुल्लपना अनुभणना अनुसम्पवङ्कता अब्भुस्सहनता अनुबलप्पदान—^५ इद वुच्चति अनुवादाधिकरण ।

“तत्थ कतम आपत्ताधिकरण^६ पञ्च पि आपत्तिक्खन्धा आपत्ताधिकरण, सत्त पि आपत्तिक्खन्धा आपत्ताधिकरण—इद वुच्चति आपत्ताधिकरण ।

R 89

“तत्थ कतम किच्चाधिकरण^७ या सङ्घस्स किच्चयता, करणीयता, अपलोकनकम्म, जत्तिकम्म, जत्तिदुतियकम्म, जत्तिचतुत्थकम्म—इद वुच्चति किच्चाधिकरण ।

10

३२ “विवादाधिकरणस्स कि मूल^८ छ विवादमूलानि विवादाधिकरणस्स मूल । तीणि पि अकुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूल, तीणि पि कुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूल ।

“कतमानि छ विवादमूलानि विवादाधिकरणस्स मूल^९ इध, भिक्खवे^{१०}, भिक्खु क्रोधनो होति उपनाही । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु क्रोधनो होति उपनाही, सो सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सङ्घे पि अगारवो विहरति^{१५} अप्पतिस्सो, सिक्खाय पि न परिपूरकारी^{११} होति । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सङ्घे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सिक्खाय पि न परिपूरकारी, सो सङ्घे विवाद जनेति । सो^{१२} होति विवादो बहुजनाहिताय बहुजनासुखाय बहुनो जनस्स अनत्थाय अहिताय दुक्खाय देवमनुस्सान । एवरूप चे तुम्हे, भिक्खवे, विवादमूल अज्झत्त वा बहिद्धा वा समनुपस्सेय्याथ,^{१३} तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स विवादमूलस्स पहानाय वायमेय्याथ । एवरूप चे तुम्हे, भिक्खवे, विवादमूल अज्झत्त वा बहिद्धा वा न समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स विवादमूलस्स आयति अनवस्सवाय पटिपज्जेय्याथ । एवमेतस्स पापकस्स विवादमूलस्स पहान होति । एवमेतस्स पापकस्स विवादमूलस्स आयति अनवस्सवो होति ।

B 213

“पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु मक्खी होति पळासी^{१४} पे० ‘इस्सुकी होति^{१५} मच्छरी, सठो होति मायावी, पापिच्छो होति मिच्छादिट्ठी, सन्दिट्ठिपरामासी होति आधानग्गाही^{१६} दुप्पटिनिस्सग्गी । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सन्दिट्ठिपरामासी होति आधानग्गाही दुप्पटिनिस्सग्गी, सो सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि अगारवो विहरति

१ विपच्चयताय—सी० । २ मेधरू—रो०, सी० । ३ रो० पोत्थके नत्थि । ४ सी०, रो० पोत्थकेषु नत्थि । ५ परिपूरकारी—स्या० । ६ यो—म० । ७ पळासी—रो० । ८ रो० पोत्थके पेय्यालो नत्थि । ९ आधानग्गाही—सी०, स्या०, रो० ।

१. यो-स्या०, म०, रो० । २. तीनि-सी० । ३. इध भिक्खवे भिक्खू-म०, इध भिक्खू-सी०, रो० । ४. अपञ्जत-सी० । ५. तीनि-सी० । ६. एत्थ 'पन भिक्खवे' इति पाठो सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।

अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि...पे० सङ्खे पि पे०... सिक्खाय पि न परिपूरकारी, सो सङ्खे अनुवाद जनेति । सो^१ होति अनुवादो बहुजनाहिताय बहुजना-सुखाय बहुनो जनस्स अनत्थाय अहिताय दुक्खाय देवमनुस्सान । एवरूप चे तुम्हे, भिक्खवे, अनुवादमूल अज्झत्त वा बहिद्धा वा समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स अनुवादमूलस्स पहानाय वायमेय्याथ । एवरूप चे तुम्हे, भिक्खवे, अनुवादमूल^५ अज्झत्त वा बहिद्धा वा न समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स अनुवाद-मूलस्स आयति अनवस्सवाय पटिपज्जेय्याथ । एवमेतस्स पापकस्स अनुवादमूलस्स पहान होति । एवमेतस्स पापकस्स अनुवादमूलस्स आयति अनवस्सवो होति ।

“पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु मक्खी होति पळासी...पे० इस्सुकी होति मच्छरी, सठो होति मायावी, पापिच्छो होति मिच्छादिट्ठी, सन्दिट्ठिपरामासी होति आधा-^{१०} नगाही^१ दुप्पटिनिस्समी । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सन्दिट्ठिपरामासी होति आधानगाही दुप्पटिनिस्समी, सो सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सङ्खे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सिक्खाय पि न परिपूरकारी^३ होति । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि पे० सङ्खे पि...पे० सिक्खाय पि न परिपूरकारी, सो सङ्खे अनुवाद जनेति । सो^५ होति^{१५} B 215 अनुवादो बहुजनाहिताय बहुजनासुखाय बहुनो जनस्स अनत्थाय अहिताय दुक्खाय देवमनुस्सान । एवरूप चे तुम्हे, भिक्खवे, अनुवादमूल अज्झत्त वा बहिद्धा वा समनुप-स्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स अनुवादमूलस्स पहानाय वायमेय्याथ । एवरूप चे तुम्हे, भिक्खवे, अनुवादमूल अज्झत्त वा बहिद्धा वा न समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स अनुवादमूलस्स आयति अनवस्सवाय पटिपज्जेय्याथ । एवमेतस्स^{२०} पापकस्स अनुवादमूलस्स पहान होति । एवमेतस्स पापकस्स अनुवादमूलस्स आयति अनवस्सवो होति । इमानि छ अनुवादमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं ।

“कतमानि तीणि^१ अकुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूल^२ इध पन, भिक्खवे, भिक्खू^३ भिक्खु लुद्धचित्ता अनुवदन्ति, दुट्ठचित्ता अनुवदन्ति, मूळ्हचित्ता अनुवदन्ति—सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा । इमानि^{२५} तीणि अकुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं ।

“कतमानि तीणि कुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूल^२ इध पन, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खु अलुद्धचित्ता अनुवदन्ति, अदुट्ठचित्ता अनुवदन्ति, अमूळ्हचित्ता अनुवदन्ति—

१ यो-स्या०, म०, रो० । २ आधानगाही सी०, स्या०, रो० । ३ परिपूरकारी-स्या० ।

४ यो-स्या०, म०, रो० । ५ तीनि-सी० । ६ इध भिक्खवे भिक्खू-म०, सी०, इध भिक्खू-रो० ।

सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा । इमानि तीणि कुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूल ।

“कतमो कायो^१ अनुवादाधिकरणस्स मूल^२ इधेक्कच्चो दुब्बण्णो होति, दुइस्सिको, ओकोटिमको, बह्वाबाधो^३, काणो वा, कुणी^४ वा, खज्जो वा, पक्खहतो वा, येन न अनुवदन्ति ।
५ अय कायो अनुवादाधिकरणस्स मूल ।

“कतमा वाचा^५ अनुवादाधिकरणस्स मूल^६ इधेक्कच्चो दुब्बचो होति, मम्मनो^७, एल्लगलवाचो, याय न अनुवदन्ति । अय वाचा अनुवादाधिकरणस्स मूल ।

३४ “आपत्ताधिकरणस्स कि मूल^८ छ आपत्तिसमुद्धाना आपत्ताधिकरणस्स मूल ।
B 216 अत्थापत्ति कायतो समुद्वाति, न वाचतो, न चित्ततो । अत्थापत्ति वाचतो समुद्वाति, न
१० कायतो, न चित्ततो । अत्थापत्ति कायतो च वाचतो च समुद्वाति, न चित्ततो । अत्थापत्ति
कायतो च चित्ततो च समुद्वाति, न वाचतो । अत्थापत्ति वाचतो च चित्ततो च समुद्वाति,
न कायतो^९ । अत्थापत्ति कायतो च वाचतो च चित्ततो च समुद्वाति । इमे छ आपत्तिसमुद्धाना
आपत्ताधिकरणस्स मूल ।

३५ “किच्चाधिकरणस्स कि मूल^{१०} किच्चाधिकरणस्स एक मूलं—सङ्खो ।

R 91 15 ३६ “विवादाधिकरण कुसल, अकुसल, अब्याकत^{११} । विवादाधिकरण सिया
कुसल, सिया अकुसल, सिया अब्याकत ।

“तत्थ कतम विवादाधिकरण कुसल^{१२} इध, भिक्खवे, भिक्खू कुसलचित्ता विवदन्ति —
धम्मो ति वा अधम्मो ति वा पे० दुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा ।
य तत्थ भण्डन कलहो विग्गहो विवादो नानावादो अञ्जथावादो विपच्चताय^{१३} वोहारो
२० मेधग^{१४}—इद वुच्चति विवादाधिकरण कुसल ।

“तत्थ कतम विवादाधिकरण अकुसल^{१५} इध, भिक्खवे, भिक्खू अकुसलचित्ता
विवदन्ति—धम्मो ति वा अधम्मो ति वा पे० दुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा अदुट्ठुल्ला
आपत्ती ति वा । य तत्थ भण्डन कलहो विग्गहो विवादो नानावादो अञ्जथावादो
विपच्चताय वोहारो मेधग—इदं वुच्चति विवादाधिकरण अकुसल ।

25 “तत्थ कतम विवादाधिकरण अब्याकत^{१६} इध, भिक्खवे, भिक्खू अब्याकतचित्ता
विवदन्ति—धम्मो ति वा अधम्मो ति वा पे० दुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा अदुट्ठुल्ला आपत्ती
ति वा । यं तत्थ भण्डन कलहो विग्गहो विवादो नानावादो अञ्जथावादो विपच्चताय
वोहारो मेधग—इद वुच्चति विवादाधिकरण अब्याकत ।

१ कतमो च कायो—स्या० । २ बह्वाबाधो—सी०, बह्वाबाधो—स्या० । ३ कुणि—स्या०, रो० ।
४ कतमा च वाचा—स्या० । ५ दुम्मनो—सी० । ६ ‘अत्थापत्ति कायतो च चित्ततो च समुद्वाति, न
वाचतो । अत्थापत्ति वाचतो च चित्ततो च समुद्वाति, न कायतो’ इति पाठो सी० पोत्थके नत्थि ।
७ अब्याकत—सी० । ८ विपच्चताय—सी० । ९, मेधक—सी०, रो० ।

३७ “अनुवादाधिकरण कुसल, अकुसल, अब्याकत । अनुवादाधिकरण सिया कुसल, सिया अकुसल, सिया अब्याकत ।

“तत्थ कतम अनुवादाधिकरण कुसल^२ इध, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खु कुसलचित्ता अनुवदन्ति — सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा । यो तत्थ अनुवादो अनुवदना अनुल्लपना अनुभणना अनुसम्पवङ्कता अब्भुस्सहनता^५ B 217 अनुबलप्पदान — इदं वुच्चति अनुवादाधिकरण कुसल ।

“तत्थ कतम अनुवादाधिकरण अकुसल^२ इध, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खु अकुसलचित्ता अनुवदन्ति — सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा । यो तत्थ अनुवादो अनुवदना अनुल्लपना अनुभणना अनुसम्पवङ्कता अब्भुस्सहनता अनुबलप्पदान — इदं वुच्चति अनुवादाधिकरण अकुसल । 10

“तत्थ कतम अनुवादाधिकरण अब्याकत^२ इध, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खु अब्याकतचित्ता अनुवदन्ति — सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा । यो तत्थ अनुवादो अनुवदना अनुल्लपना अनुभणना अनुसम्पवङ्कता अब्भुस्सहनता अनुबलप्पदान — इदं वुच्चति अनुवादाधिकरण अब्याकत ।

३८ “आपत्ताधिकरण कुसल, अकुसल, अब्याकत^१ आपत्ताधिकरण सिया अकुसल,^{१५} सिया अब्याकत, नत्थि आपत्ताधिकरण कुसल ।

“तत्थ कतम आपत्ताधिकरण अकुसल^२ यं जानन्तो सज्जानन्तो चेच्च अभिवितरित्वा वीतिक्कमो — इदं वुच्चति आपत्ताधिकरण अकुसल ।

“तत्थ कतम आपत्ताधिकरण अब्याकत^२ यं अजानन्तो असज्जानन्तो अवेच्च अनभिवितरित्वा वीतिक्कमो — इदं वुच्चति आपत्ताधिकरण अब्याकत । 20

३९ “किञ्चाधिकरण कुसल, अकुसल, अब्याकत^२ किञ्चाधिकरण सिया कुसल, सिया अकुसल, सिया अब्याकत ।

“तत्थ कतम किञ्चाधिकरणं कुसल^२ यं सङ्घो कुसलचित्तो कम्म करोति — अपलोकनकम्म, जत्तिकम्म, जत्तिदुतियकम्म, जत्तिचतुत्थकम्म — इदं वुच्चति किञ्चाधिकरण कुसल ।

“तत्थ कतम किञ्चाधिकरण अकुसल^२ यं सङ्घो अकुसलचित्तो कम्म करोति — 25 R 92 अपलोकनकम्म, जत्तिकम्म, जत्तिदुतियकम्म, जत्तिचतुत्थकम्म — इदं वुच्चति किञ्चाधिकरण अकुसल ।

“तत्थ कतम किञ्चाधिकरण अब्याकत^२ यं सङ्घो अब्याकतचित्तो कम्म करोति — B 218 अपलोकनकम्म, जत्तिकम्म, जत्तिदुतियकम्म, जत्तिचतुत्थकम्म — इदं वुच्चति किञ्चाधिकरण अब्याकत । 30

४० “विवादो विवादाधिकरण, विवादो नो अधिकरण, अधिकरण नो विवादो, अधिकरण चेव विवादो च । सिया विवादो विवादाधिकरण, सिया विवादो नो अधिकरण, सिया अधिकरण नो विवादो, सिया अधिकरण चेव विवादो च ।

“तत्थ कतमो विवादो विवादाधिकरण^१ इध पन, भिक्खवे, भिक्खू विवदन्ति —
 ५ धम्मो ति वा अधम्मो ति वा पे००० दुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा । य
 तत्थ भण्डन कलहो विग्गहो विवादो नानावादो अञ्जथावादो विपच्चताय^२ वोहारो मेधग^३ —
 अय विवादो विवादाधिकरण ।

“तत्थ कतमो विवादो नो अधिकरण^१ माता पि पुत्तेन विवदति, पुत्तो पि मातरा
 विवदति, पिता पि पुत्तेन विवदति, पुत्तो पि पितरा विवदति, माता पि मातरा विवदति,
 १० माता पि भगिनिया विवदति, भगिनी पि मातरा विवदति, सहायो पि सहायेन विवदति —
 अय विवादो नो अधिकरण ।

“तत्थ कतम अधिकरण नो विवादो^१ अनुवादाधिकरण, आपत्ताधिकरण, किञ्चाधि-
 करण — इद अधिकरण नो विवादो ।

“तत्थ कतम अधिकरण चेव विवादो च^१ विवादाधिकरणं अधिकरण चेव विवादो च ।

४१ “अनुवादो अनुवादाधिकरण, अनुवादो नो अधिकरण, अधिकरण नो अनुवादो,
 १५ अधिकरण चेव अनुवादो च । सिया अनुवादो अनुवादाधिकरण, सिया अनुवादो नो अधिकरण,
 सिया अधिकरण नो अनुवादो, सिया अधिकरण चेव अनुवादो च ।

“तत्थ कतमो अनुवादो अनुवादाधिकरण^१ इध पन, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खू
 अनुवदन्ति — सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया
 B २१९ २० वा । यो तत्थ अनुवादो अनुवदना अनुल्लपना अनुभणना अनुसम्पवङ्कता अब्भुस्सहनता
 अनुबलप्पदान — अय अनुवादो अनुवादाधिकरण ।

“तत्थ कतमो अनुवादो नो अधिकरण^१ माता पि पुत्त अनुवदति, पुत्तो पि मातरं
 अनुवदति, पिता पि पुत्त अनुवदति, पुत्तो पि पितरं अनुवदति, माता पि मातरं अनुवदति,
 माता पि भगिनिं अनुवदति, भगिनी पि मातरं अनुवदति, सहायो पि सहाय अनुवदति —
 २५ अय अनुवादो नो अधिकरण ।

“तत्थ कतम^१ अधिकरणं नो अनुवादो^१ आपत्ताधिकरण, किञ्चाधिकरण, विवादाधि-
 करण — इद अधिकरण नो अनुवादो ।

“तत्थ कतमं अधिकरण चेव अनुवादो च^१ अनुवादाधिकरण अधिकरणं चेव
 अनुवादो च ।

४२ “आपत्ति आपत्ताधिकरण, आपत्ति नो अधिकरण, अधिकरण नो आपत्ति, अधिकरण चेव आपत्ति च । सिया आपत्ति आपत्ताधिकरण, सिया आपत्ति नो अधिकरण, सिया अधिकरण नो आपत्ति, सिया अधिकरण चेव आपत्ति च ।

“तत्थ कतम^१ आपत्ति आपत्ताधिकरण^२ पञ्च पि आपत्तिक्खन्धा आपत्ताधिकरण, सत्त पि आपत्तिक्खन्धा आपत्ताधिकरण — अय आपत्ति आपत्ताधिकरण । R 93 5

“तत्थ कतम आपत्ति नो अधिकरणं^३ सोतापत्ति समापत्ति — अय आपत्ति नो अधिकरण ।

“तत्थ कतम अधिकरण नो आपत्ति^४ किच्चाधिकरण, विवादाधिकरण, अनुवादाधिकरण — इद अधिकरण नो आपत्ति ।

“तत्थ कतम अधिकरण चेव आपत्ति च^५ आपत्ताधिकरण अधिकरण चेव^{१०} आपत्ति च ।

४३ “किच्च किच्चाधिकरण, किच्च नो अधिकरण, अधिकरण नो किच्च, अधिकरण चेव किच्च च । सिया किच्च किच्चाधिकरण, सिया किच्च नो अधिकरण, सिया अधिकरण नो किच्च, सिया अधिकरण चेव किच्च च ।

“तत्थ कतम किच्च किच्चाधिकरण^६ या सङ्खत्त किच्चयता, करणीयता, अपलोकन-^{१५} कम्म, अत्तिकम्म, अत्तिदुतियकम्म, अत्तिचतुत्थकम्म — इदं किच्च किच्चाधिकरण । B 220

“तत्थ कतम किच्च नो अधिकरण^७ आचरियकिच्च, उपज्झायकिच्च, समानुपज्झाय-किच्च, समानाचरियकिच्च — इद किच्च नो अधिकरण ।

“तत्थ कतम अधिकरण नो किच्च^८ विवादाधिकरण, अनुवादाधिकरण, आपत्ता-धिकरण — इद अधिकरण नो किच्च । 20

“तत्थ कतम अधिकरण चेव किच्च च^९ किच्चाधिकरण अधिकरण चेव किच्च च ।

§ ९. अधिकरणवूपसमनसमथो सम्मुखाविनयो

४४ “विवादाधिकरणं कतिहि^१ समथेहि सम्मति^२ विवादाधिकरणं द्वीहि समथेहि सम्मति^३ — सम्मुखाविनयेन च, येमुय्यसिकाय च । सिया विवादाधिकरण एक समथं अनागम्म येमुय्यसिक, एकेन समथेन समेय्य — सम्मुखाविनयेना ति^४ सिया तिस्स^५ वचनीय । यथा कथ विय^६ इध भिक्खू विवदन्ति — धम्मो ति वा अधम्मो ति वा, विनयो ति वा अविनयो^{२५}

१ कतमा — स्या० । २ कतीहि — सी०, स्या०, रो० । ३ रो० पोत्थके नत्थि । ४ सियातिस्स — स्या० सी०, म० ।

ति वा, भासित लपित तथागतेना ति वा अभासित अलपित तथागतेना ति वा, आचिण्ण तथागतेना ति वा अनाचिण्ण तथागतेना ति वा, पञ्जत्त तथागतेना ति वा अपञ्जत्त^१ तथागतेना ति वा, आपत्ती ति वा अनापत्ती ति वा, लहुका आपत्ती ति वा गरुका आपत्ती ति वा, सावसेसा आपत्ती ति वा अनवसेसा आपत्ती ति वा, दुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा अदुट्ठुल्ला^२ आपत्ती ति वा ।

“ते चे, भिक्खवे, भिक्खू सक्कोन्ति त अधिकरण वूपसमेतु, इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त । केन वूपसन्त^३ सम्मुखाविनयेन । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि^४ सङ्घसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुगलसम्मुखता ।

“का च तत्थ सङ्घसम्मुखता^५ यावतिका भिक्खू कम्मप्पत्ता ते आगता होन्ति, छन्दारहानं छन्दो आहतो होति, सम्मुखीभूता न पटिकोसन्ति — अयं तत्थ सङ्घसम्मुखता ।

B 221,

R 94

“का च तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता^६ येन धम्मेन येन विनयेन येन सत्थु-सासनेन त अधिकरण वूपसम्मति — अयं तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता ।

“का च तत्थ पुगलसम्मुखता^७ यो च विवदति, येन च विवदति, उभो अत्थपच्चत्थिका^८ सम्मुखीभूता होन्ति — अयं तत्थ पुगलसम्मुखता ।

15 “एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्थियं, छन्ददायको खीयति, खीयनकं पाचित्थियं ।

४५ “ते चे, भिक्खवे, भिक्खू न सक्कोन्ति त अधिकरणं तस्मिन् आवासे वूपसमेतु, तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि, यस्मिन् आवासे सम्बहुला^९ भिक्खू, सो आवासो गन्तव्वो । ते चे, भिक्खवे, भिक्खू त आवासं गच्छन्ता अन्तरामग्गे सक्कोन्ति त अधिकरण वूपसमेतु, इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त । केन वूपसन्त^{१०} सम्मुखाविनयेन । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि^{११} सङ्घसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुगलसम्मुखता ।

“का च तत्थ सङ्घसम्मुखता^{१२} यावतिका भिक्खू कम्मप्पत्ता ते आगता होन्ति, छन्दारहानं छन्दो आहतो होति, सम्मुखीभूता न पटिकोसन्ति — अयं तत्थ सङ्घसम्मुखता ।

“का च तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता^{१३} येन धम्मेन येन विनयेन येन सत्थुसासनेन त अधिकरण वूपसम्मति — अयं तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता ।

“का च तत्थ पुगलसम्मुखता^{१४} यो च विवदति, येन च विवदति, उभो अत्थ-पच्चत्थिका सम्मुखीभूता होन्ति — अयं तत्थ पुगलसम्मुखता ।

“एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्थियं, छन्ददायको खीयति, खीयनकं पाचित्थियं ।

१, अप्पञ्जत्त—स्या० । २ अत्तपच्चत्थिका—रो० । ३ बहुतरा—सी०, स्या०, रो० ।

४६ “ते चे, भिक्खवे, भिक्खू त आवास आगच्छन्ता^१ अन्तरामग्गे न सक्कोन्ति त अधिकरण वूपसमेतु, तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि, त आवास गन्त्वा आवासिका भिक्खू एवमस्सु वचनीया—‘इदं खो, आवुसो, अधिकरण एव जात, एव समुप्पन्न, साधायस्सन्ता^२ इमं^३ अधिकरण वूपसमेतु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, यथयिदं अधिकरण सुवूपसन्त अस्सा’ ति ।

5

“सचे, भिक्खवे, आवासिका भिक्खू बुद्धतरा^४ होन्ति, आगन्तुका भिक्खू नवकतरा, तेहि, भिक्खवे, आवासिकेहि भिक्खूहि आगन्तुका भिक्खू एवमस्सु वचनीया—‘इद्धं तुम्हे, आयस्सन्तो, मुहुत्त एकमन्त होथ, याव मय मन्तेमा’ ति । सचे पन, भिक्खवे, आवासिका भिक्खू नवकतरा होन्ति, आगन्तुका भिक्खू बुद्धतरा, तेहि, भिक्खवे, आवासिकेहि भिक्खूहि आगन्तुका भिक्खू एवमस्सु वचनीया—‘तेन हि तुम्हे, आयस्सन्तो, मुहुत्त इधेव ताव’ होथ, 10 याव मय मन्तेमा’ ति ।

B 222

“सचे पन^५, भिक्खवे, आवासिकान भिक्खून् मन्तयमानान एव होति—‘न मय सक्कोम इम अधिकरण वूपसमेतु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेना’ ति, न त अधिकरण आवासिकेहि भिक्खूहि सम्पटिच्छित्तव्व^६ । सचे पन, भिक्खवे, आवासिकान भिक्खून् मन्तयमानान एव होति—‘सक्कोम मय इदं^७ अधिकरण वूपसमेतु धम्मेन विनयेन 15 सत्थुसासनेना’ ति, तेहि, भिक्खवे, आवासिकेहि भिक्खूहि आगन्तुका भिक्खू एवमस्सु वचनीया—‘सचे तुम्हे, आयस्सन्तो, अम्हाक इदं^८ अधिकरण यथाजात यथासमुप्पन्न आरोचेस्सथ, यथा च मय इदं अधिकरण वूपसमेस्साम धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन तथा सुवूपसन्त^९ भविस्सति । एव मय इदं अधिकरण सम्पटिच्छिस्साम^{१०} । नो चे तुम्हे, आयस्सन्तो, अम्हाक इदं अधिकरण यथाजात यथासमुप्पन्न आरोचेस्सथ, यथा च मय इदं 20 अधिकरण वूपसमेस्साम धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन तथा न सुवूपसन्त भविस्सति, न मय इदं अधिकरण सम्पटिच्छिस्सामा’ ति । एव सुपरिगहित खो, भिक्खवे, कत्वा आवासिकेहि भिक्खूहि त अधिकरण सम्पटिच्छित्तव्व ।

R 95

“तेहि, भिक्खवे, आगन्तुकेहि भिक्खूहि आवासिका भिक्खू एवमस्सु वचनीया—‘यथाजात यथासमुप्पन्न^{११} मय इदं अधिकरण आयस्सन्तान आरोचेस्साम । सचे आयस्सन्ता^{१२} 25 सक्कोन्ति एत्तकेन वा एत्तकेन वा^{१३} अन्तरेन इदं अधिकरण वूपसमेतु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन तथा सुवूपसन्त भविस्सति । एव मय इदं अधिकरण आयस्सन्तान

१ गच्छन्ता सी०, स्या०, रो० । २ साधायस्सन्तो-सी०, स्या० । ३ इदं-सी० । ४ बुद्धतरा-सी० । ५ रो० पोथ्यके नत्थि । ६ रो०, स्या० पोथ्यकेसु नत्थि । ७ न त अधिकरण पटिच्छित्तव्व-रो० । ८ इम-सी०, स्या०, रो० । ९ इमं-रो०, स्या० । १० वूपसन्त-रो० । ११ पटिच्छिस्साम-स्या०, रो० । १२ यथासमुप्पन्न-सी०, यथासमुप्पन्न खो-स्या० । १३ आयस्सन्तो-स्या० । १४ एत्तकेन वा-रो० ।

B 223 नित्यादेस्साम । नो चे आयस्सन्ता सक्कोन्ति एत्तकेन वा एत्तकेन वा अन्तरेन इद अधिकरण वूपसमेतु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन तथा न सुवूपसन्त भविस्सति, न मय इद अधिकरण आयस्सन्तान नित्यादेस्साम । मयमेव इमस्स अधिकरणस्स सामिनो भविस्सामा' ति । एव सुपरिमाहित खो, भिक्खवे, कत्वा आगन्तुकेहि भिक्खूहि त अधिकरण
5 आवासिकान भिक्खून् नित्यादेतब्बं ।

“ते चे, भिक्खवे, भिक्खू सक्कोन्ति त अधिकरण वूपसमेतु, इद वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त^१ । केन वूपसन्त^२ सम्मुखाविनयेन । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि^३ सङ्घसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुगलसम्मुखता पे० एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण कारको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्तिय, छन्ददायको खीयति,
10 खीयनक पाचित्तिय ।

उब्बाहिकाय वूपसमनं

४७ “तेहि चे, भिक्खवे, भिक्खूहि तस्सि अधिकरणे विनिच्छियमाने अनन्तानि^१ चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स^२ भासितस्स अत्थो विञ्जायति, अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूप अधिकरण उब्बाहिकाय वूपसमेतु ।

“दसहज्जेहि समन्नागतो भिक्खु उब्बाहिकाय सम्मन्नितब्बो—सीलवा होति, पाति-
15 मोक्खसवरसवुतो विहरति आचारगोचरसम्पन्नो^३ अणुमत्तेसु^४ वज्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु, बहुस्सुतो होति सुतधरो सुतसन्निक्यो, ये ते धम्मा आदिकल्याणा मज्झेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्थ सब्बज्जन केवलपरिपुण्ण परिसुद्ध ब्रह्मचरिय अभिवदन्ति, तथारूपस्स धम्मा बहुस्सुता होन्ति, धाता^५ वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्ठिया सुप्पटिविद्धा, उभयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि वित्थारेन स्वागतानि होन्ति
R 96 20 सुविभत्तानि सुप्पवत्तीनि^६ सुविनिच्छित्तानि सुत्तसो^७ अनुव्यज्जनसो, विनये खो पन छेको^८ होति असहीरो^९, पटिबलो होति उभो अत्थपच्चत्थिके^{१०} सञ्जापेतु^{११} निज्झापेतु पेक्खेतु पस्सितु^{१२} पसादेतु, अधिकरणसमुप्पादवूपसमनकुसलो होति, अधिकरण जानाति, अधिकरण-समुदयं जानाति, अधिकरणनिरोध जानाति, अधिकरणनिरोधगामिनिपटिपद^{१३} जानाति ।
B 224 अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि दसहज्जेहि समन्नागत भिक्खु उब्बाहिकाय सम्मन्नितु । एव
25 च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठम भिक्खु याचित्तब्बो, याचित्वा व्यत्तेन^{१४} भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

१ सुवूपसन्त-सी०, स्या० । २ अनगगानि-सी०, रो०, अनगगानि-स्या० । ३ चेतस्स-सी०, स्या० । ४ आचारसम्पन्नो-रो० । ५ अनुमत्तेसु-रो० । ६ वता-सी०, स्या०, रो० । ७ सुप्प-वत्तिनी-सी० । ८, सुत्ततो-रो० । ९ ठितो-सी०, स्या० । १० असहीरो-स्या० । ११ अत्तपच्चत्थिके-रो० । १२ अञ्जापेतु सञ्जापेतुं-सी० । १३ पसीदितुं-सी० । १४ व्यत्तेन-सी०, रो० ।

४८. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं इमस्मिं अधिकरणे विनिच्छियमाने अनन्तानि^१ चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स^२ भासितस्स अत्थो विज्जायति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं च इत्थन्नामं च भिक्खुं सम्मन्नेय्य उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं इमस्मिं अधिकरणे विनिच्छियमाने अनन्तानि^५ चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स अत्थो विज्जायति । सङ्घो इत्थन्नामं च इत्थन्नामं च भिक्खुं सम्मन्नेय्य उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स च इत्थन्नामस्स च भिक्खुनो सम्मुत्ति^३ उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो च इत्थन्नामो च भिक्खु उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं^{१०} वूपसमेतुं । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

“ते चे, भिक्खवे, भिक्खू सक्कोन्ति तं अधिकरणं उब्बाहिकाय वूपसमेतुं, इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं? सम्मुखाविनयेन । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं? धम्मसम्मुखता,^४ विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता...पे०...एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं ।

15

४९. “तेहि चे, भिक्खवे, भिक्खूहि तस्मिं अधिकरणे विनिच्छियमाने तत्रास्स^५ भिक्खु धम्मकथिको, तस्स नेव सुत्तं आगतं होति, नो सुत्तविमङ्गो, सो अत्थं असल्लक्खेन्तो व्यञ्जनच्छायाय^६ अत्थं पटिबाहति, व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन ते भिक्खू जापेतब्बा —

“सुणन्तु मे आयस्सन्ता । अयं इत्थन्नामो भिक्खु धम्मकथिको । इमस्स नेव सुत्तं आगतं होति,^७ नो सुत्तविमङ्गो । सो अत्थं असल्लक्खेन्तो व्यञ्जनच्छायाय अत्थं पटिबाहति ।^{२०} यदायस्सन्तानं पत्तकल्लं, इत्थन्नामं भिक्खुं वुट्ठापेत्वा^८ अवसेसा इमं अधिकरणं वूपसमेय्यामा ति ।

B. 225,

“ते चे, भिक्खवे, भिक्खू तं भिक्खुं वुट्ठापेत्वा सक्कोन्ति तं अधिकरणं वूपसमेतुं, इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं? सम्मुखाविनयेन । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं? धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता...पे०...एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं ।

25

“तेहि चे, भिक्खवे, भिक्खूहि तस्मिं अधिकरणे विनिच्छियमाने तत्रास्स भिक्खु धम्मकथिको, तस्स सुत्तं हि खो आगतं होति, नो सुत्तविमङ्गो, सो अत्थं असल्लक्खेन्तो व्यञ्जनच्छायाय अत्थं पटिबाहति, व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन ते भिक्खू जापेतब्बा—

१. अनन्तानि—सी०, रो० । २. चेतस्स—सी०, स्या० । ३. सम्मति—स्या० । ४. सङ्घसम्मुखता धम्मसम्मुखता—सी० । ५. तत्रस्स—सी०, स्या०, रो० । ६. व्यञ्जनच्छायाय—सी०, रो० । ७. रो० पोत्थके नत्थि । ८. उट्ठापेत्वा—सी० ।

“सुणन्तु मे आयस्मन्ता । अय इत्थन्नामो भिक्खु धम्मकथिको । इमस्स सुत्त हि खो आगत होति, नो सुत्तविमङ्गो । सो अत्थ असल्लक्खेन्तो ब्यञ्जनच्छायाय अत्थ पटिवाहति । यदायस्मन्तान पत्तकल्ल, इत्थन्नाम भिक्खु वुट्ठापेत्वा अवसेसा इम अधिकरण वूपसमेय्यामा ति ।

“ते चे, भिक्खवे, भिक्खू त भिक्खु वुट्ठापेत्वा सक्कोन्ति त अधिकरण वूपसमेतु, इद वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त । केन वूपसन्त^१ सम्मुखाविनयेन । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि^२ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुगालसम्मुखता पे० एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण कारको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्ति ।

येभुय्यसिकाविनयो

५० “ते चे, भिक्खवे, भिक्खू न सक्कोन्ति त अधिकरण उब्बाहिकाय वूपसमेतु, तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि त अधिकरण सङ्घस्स निग्यादेतब्ब — ‘न मय, भन्ते, सक्कोम १० इम अधिकरण उब्बाहिकाय वूपसमेतु, सङ्घो वा इम अधिकरण वूपसमेतू’ ति । अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूप अधिकरण येभुय्यसिकाय वूपसमेतु । पञ्चहङ्गेहि समन्नागतो भिक्खु सलाकग्गाहापको^१ सम्मन्नितब्बो — यो न छन्दागति गच्छेय्य, न दोसागति गच्छेय्य, न मोहागति गच्छेय्य, न भयागति गच्छेय्य, गहितागहित च जानेय्य पे० एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठम भिक्खु याचित्तब्बो, याचित्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन १५ सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु सलाकग्गाहापक सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु सलाकग्गाहापक सम्मन्नति । यत्सायसतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सलाकग्गाहापकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स, यस्स २० नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु सलाकग्गाहापको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

“तेन सलाकग्गाहापकेन भिक्खुना सलाका गाहेतब्बा^१ । यथा बहुतरा भिक्खू धम्मवादिनो वदन्ति^२ तथा त अधिकरण वूपसमेतब्ब । इद वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त । केन वूपसन्त^३ सम्मुखाविनयेन च, येभुय्यसिकाय च । किं च तत्थ सम्मुखा-विनयस्सि^२ सङ्घसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुगालसम्मुखता । का च तत्थ सङ्घसम्मुखता^१ यावतिका भिक्खू कम्मप्पत्ता ते आगता होन्ति, छन्दारहान छन्दो आहटो होति, सम्मुखीभूता न पटिक्कोसन्ति — अय तत्थ सङ्घसम्मुखता । का च तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता^२ येन धम्मेन येन विनयेन येन सत्थुसासनेन त अधिकरण वूपसम्मति —

१ सलाकग्गाहापको—सी०, स्या०, रो० । २ गाहापेतब्बा—स्या० । ३ वदेन्ति—सी०, स्या०, रो० ।

अथ तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता । का च तत्थ पुगलसम्मुखता ? यो च विवदति, येन च विवदति, उभो अत्थपच्चत्थिका सम्मुखीभूता होन्ति—अथ तत्थ पुगलसम्मुखता । का च तत्थ येभुग्यसिकाय^१ ? या येभुग्यसिकाकम्मस्स^२ किरिया करण उपगमन अज्झुपगमन अधिवासना अप्पटिक्कोसना—अथ तत्थ येभुग्यसिकाय । एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण कारको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्तिय, छन्ददायको खीयति, खीयनक^३ पाचित्तिय^४ ति ।

तिविधसलाकग्गाहो

५१ तेन खो पन समयेन सावत्थिया एव जात एव समुप्पन्न अधिकरण होति । अथ खो ते भिक्खू—असन्तुट्ठा सावत्थिया सङ्घस्स अधिकरणवूपसमनेन—अस्सोसु खो अमुकस्मि किर आवासे सम्बहुला थेरा विहरन्ति बहुस्सुता आगतागमा धम्मधरा विनयधरा मातिकाधरा पण्डिता वियत्तो^५ मेधाविनो लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा । ते चे थेरा इम अधिकरण^{१०} वूपसमेय्य धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, एवमिद अधिकरण सुवूपसन्त अस्सा ति । अथ खो ते भिक्खू त आवास गन्त्वा ते थेरे एतदवोचु—“इद, भन्ते, अधिकरण एव जात, एव समुप्पन्न । साधु, भन्ते, थेरा इम अधिकरण वूपसमेन्तु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, यथयिद अधिकरण सुवूपसन्त अस्सा” ति । अथ खो ते थेरा—यथा सावत्थिया सङ्घेन अधिकरण वूपसमित तथा सुवूपसन्त ति^{१५}—तथा त अधिकरण वूपसमेसु ।

B 227,
R 96

15

अथ खो ते भिक्खू—असन्तुट्ठा सावत्थिया सङ्घस्स अधिकरणवूपसमनेन, असन्तुट्ठा सम्बहुलान थेरान अधिकरणवूपसमनेन—अस्सोसु खो अमुकस्मि^१ किर आवासे तयो थेरा विहरन्ति पे० द्वे थेरा विहरन्ति पे० एको थेरो विहरति बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो चे थेरो इम अधिकरण वूपसमेय्य धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, एवमिद अधिकरण^{२०} सुवूपसन्त अस्सा ति । अथ खो ते भिक्खू त आवास गन्त्वा त थेरं एतदवोचु—“इद, भन्ते, अधिकरण एव जात, एव समुप्पन्न । साधु, भन्ते, थेरो इम अधिकरण वूपसमेतु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, यथयिद अधिकरण सुवूपसन्त अस्सा” ति । अथ खो सो थेरो—यथा सावत्थिया सङ्घेन अधिकरण वूपसमित, यथा सम्बहुलेहि थेरेहि अधिकरण वूपसमित, यथा तीहि थेरेहि अधिकरण वूपसमित, यथा द्वीहि थेरेहि अधिकरण वूपसमित, तथा^{२५} सुवूपसन्त ति—तथा त अधिकरण वूपसमेसि ।

अथ खो ते भिक्खू असन्तुट्ठा सावत्थिया सङ्घस्स अधिकरणवूपसमनेन, असन्तुट्ठा सम्बहुलान थेरान अधिकरणवूपसमनेन, असन्तुट्ठा तिण्ण थेरान अधिकरणवूपसमनेन, अस-

B 228

१ येभुग्यसिका—सी० । २ येभुग्यसिकाय ऋम्मस्स—स्या० । ३ व्यत्ता—सी० । ४ यथा सुवूपसन्त—सी०, स्या० । ५ अमुकस्मि—सी० ।

न्तुद्वा द्विन्न थेरान अधिकरणवूपसमनेन, असन्तुद्वा एकस्स थेरस्स अधिकरणवूपसमनेन येन भगवा तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्गमित्वा भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “निहतमेत’ भिक्खवे, अधिकरण सन्त वूपसन्त सुवूपसन्त ति । अनुजानामि, भिक्खवे, तेस भिक्खू सञ्जत्तिया तयो सलाकग्गाहे^१—गूळ्हक, सकण्णजप्पक, विवटक ।

R 99 5 “कथ च, भिक्खवे, गूळ्हको सलाकग्गाहो होति ? तेन सलाकग्गाहापकेन^२ भिक्खुन सलाकायो वण्णावण्णायो कत्वा एकमेको^३ भिक्खु उपसङ्गमित्वा एवमस्स वचनीयो—‘अय एववादिसस सलाका, अय एववादिसस सलाका । य इच्छसि त गण्हाही’ ति । गहिते वत्तब्बो—‘मा च कस्सचि दस्सेही’ ति । सचे जानाति—अधम्मवादी बहुतरा ति, दुग्गहे ति, पच्चुक्कङ्कितब्ब । सचे जानाति—धम्मवादी बहुतरा ति, सुग्गहो ति, सावेतब्ब । ए^४ 10 खो, भिक्खवे, गूळ्हको सलाकग्गाहो होति ।

“कथ च, भिक्खवे, सकण्णजप्पको सलाकग्गाहो होति ? तेन सलाकग्गाहापकेन भिक्खुना एकमेकस्स भिक्खुनो उपकण्णके आरोचेतब्ब—‘अय एववादिसस सलाका, अय एववादिसस सलाका । य इच्छसि त गण्हाही’ ति । गहिते वत्तब्बो—‘मा च कस्सचि आरोचेही’ ति । सचे जानाति—अधम्मवादी बहुतरा ति, दुग्गहो ति, पच्चुक्कङ्कितब्ब । सचे 15 जानाति—धम्मवादी बहुतरा ति, सुग्गहो ति, सावेतब्ब । एव खो, भिक्खवे, सकण्णजप्पको सलाकग्गाहो होति ।

“कथ च, भिक्खवे, विवटको सलाकग्गाहो होति ? सचे जानाति—धम्मवादी बहुतरा ति, विस्सट्ठेनेव^५ विवटेन गाहेतब्बो । एव खो, भिक्खवे, विवटको सलाकग्गाहो होति । इमे खो, भिक्खवे, तयो सलाकग्गाहा ति ।

सतिविनयो

B 229 20 ५२ “अनुवादाधिकरण कतिहि^६ समथेहि सम्मति^७ अनुवादाधिकरण चतूहि समथेहि सम्मति—सम्मुखाविनयेन च, सतिविनयेन च, अमूळ्हविनयेन च, तस्सपापिय्यसिकाय^८ च । सिया अनुवादाधिकरण द्वे समथे अनागम्म—अमूळ्हविनय च, तस्सपापिय्यसिक च, द्वीहि समथेहि सम्मेय्य^९—सम्मुखाविनयेन च, सतिविनयेन चा ति ? सिया तिस्स वचनीय । यथा कथ विय ? इध भिक्खू^{१०} भिक्खु अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेन्ति । तस्स खो तं, 25 भिक्खवे, भिक्खुनो सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयो दातब्बो । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो—

“तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घ उपसङ्गमित्वा एकस्स उत्तरासङ्ग करित्वा भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो—‘म, भन्ते, भिक्खू

१ निहतमेत—स्या० । २ सलाकग्गाहे—सी०, स्या०, रो० । ३ सलाकग्गाहापकेन—सी०, स्या०, रो० । ४ एकेको—स्या० । ५ विस्सट्ठेनेव—रो० । ६ कतिहि—सी०, स्या०, रो० । ७ तस्सपापिय्यसिकाय—स्या०, म० । ८ सम्मेय्य—सी० । ९ इध पन भिक्खवे भिक्खू—स्या० ।

अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ति । सोह, भन्ते, सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घ सतिविनय याचामी' ति । दुतिय पि याचितब्बो । ततिय पि याचितब्बो । व्यत्तेन' भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । भिक्खू इत्थनाम भिक्खु अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ति । सो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घ सतिविनय याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो 5 R 100 इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनय ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । भिक्खू इत्थन्नाम भिक्खु अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ति । सो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घं सतिविनय याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनय देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सति- 10 वेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० ।

“दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयो । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

“इद वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त । केन वूपसन्त ? सम्मुखाविनयेन च सतिविनयेन च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि ? सङ्घसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनय- 15 B 230 सम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता • पे० का च तत्थ पुग्गलसम्मुखता ? यो च अनुवदति, य च अनुवदति, उभो सम्मुखीभूता' होन्ति—अयं तत्थ पुग्गलसम्मुखता । किं च तत्थ सति- विनयस्सि ? या सतिविनयस्स कम्मस्स किरिया करण उपगमन अज्झुपगमन अधिवासना अप्पटिक्कोसना'—इदं तत्थ सतिविनयस्सि । एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण कारको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्तिय, छन्ददायको खीयति, खीयनक पाचित्तिय । 20

अमूळ्हविनयो

५३ “सिया अनुवादाधिकरण द्वे समथे अनागम्म—सतिविनय च, तस्सपापिय्य- सिक' च, द्वीहि समथेहि सम्मेय्य—सम्मुखाविनयेन च, अमूळ्हविनयेन चा ति ? सिया तिस्स वचनीय । यथा कथं विय ? इधं भिक्खु उम्मत्तको होति चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण होति भासितपरिकन्त' । त भिक्खू उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति—‘सरतायस्सा 25 एवरूपि आपत्ति आपज्जिता' ति । सो एव वदेति—‘अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण

१ व्यत्तेन—सी०, रो० । २ उभो अत्यपञ्चत्थिका सम्मुखीभूता—सी० । ३ अपटिक्कोसना—सी०, रो० । ४ तस्सपापिय्यसिकं—म०, स्या० । ५ भासितपरिकन्त—सी०, रो० ।

भासितपरिक्कन्त । नाह त सरामि । मूळहेन मे एत कत' ति । एव पि न वुच्चमाना चोदेन्तेव — 'सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता' ति ।

“तस्स खो, भिक्खवे, भिक्खुनो अमूळहस्स अमूळहविनयो दातब्बो । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

- 5 “तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा भिक्खून् पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अह, भन्ते, उम्भत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्भत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । म भिक्खू उम्भत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति — ‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति । त्याह
- 10 एव वदामि — ‘अह खो, आवुसो, उम्भत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्भत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । नाह त सरामि । मूळहेन मे एत कत' ति । एव पि म वुच्चमाना चोदेन्तेव — ‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति । सोह, भन्ते, अमूळहो सङ्घ अमूळहविनय याचामी’ ति । दुतिय पि याचितब्बो । ततिय पि याचितब्बो । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

B 231

- 15 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु उम्भत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन उम्भत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । त भिक्खू उम्भत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति — ‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति । सो एव वदेति — ‘अह खो, आवुसो, उम्भत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्भत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु
- 20 अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । नाह त सरामि । मूळहेन मे एत कत' ति । एव पि न वुच्चमाना चोदेन्तेव — ‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति । सो अमूळहो सङ्घ अमूळहविनय याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अमूळहस्स अमूळहविनय ददेय्य । एसा जत्ति ।

- “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु उम्भत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन उम्भत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । त भिक्खू उम्भत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति — ‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति । सो एव वदेति — ‘अह खो, आवुसो, उम्भत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्भत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु
- 25 अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । नाह त सरामि । मूळहेन मे एत कत' ति ।
- 30 एव पि न वुच्चमाना चोदेन्तेव — ‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति । सो अमूळहो सङ्घ अमूळहविनय याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अमूळहस्स अमूळहविनय देति ।

यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० ।

“दिन्नो सङ्गेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयो । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

5

“इद वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त । केन वूपसन्त^१ सम्मुखाविनयेन च, अमूळ्हविनयेन च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि^२ सङ्गसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनय-सम्मुखता, पुगलसम्मुखता पे० किं च तत्थ अमूळ्हविनयस्सि^३ या अमूळ्हविनयस्स कम्मस्स किरिया करण उपगमन अज्झुपगमन अधिवासना अप्पटिक्कोसना^४—इद तत्थ अमूळ्हविनयस्सि । एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण कारको उक्कोटेति, उक्कोटनक^५ पाचिच्चिय, छन्ददायको खीयति, खीयनक पाचिच्चिय ।

B 232

R 101

तस्सपापिय्यसिकाविनयो

५४ “सिया अनुवादधिकरण द्वे समथे अनागम्म—सतिविनय च, अमूळ्हविनय च, द्वीहि समथेहि समेय्य^१—सम्मुखाविनयेन च, तस्सपापिय्यसिकाय^२ चा ति^३ सिया तिस्स वचनीय । यथा कथं विय^४ इध भिक्खु^५ भिक्खु सङ्गमज्जे गरुकाय आपत्तिया चोदेति^६—‘सरतायस्सा एवरूपि गरुक आपत्ति आपज्जिता, पाराजिक वा पाराजिकसामन्त वा’ ति ।^७ सो एव वदेति—‘न खो अह, आवुसो, सरामि एवरूपि गरुक आपत्ति आपज्जिता, पाराजिक वा पाराजिकसामन्त वा’ ति । तमेन सो निब्बेठेन्त^८ अतिवेठेति—‘इद्धायस्सा साधुकमेव जानाहि, यदि सरसि एवरूपि गरुक आपत्ति आपज्जिता, पाराजिक वा पाराजिकसामन्त वा’ ति । सो एव वदेति—‘न खो अह, आवुसो, सरामि एवरूपि गरुक आपत्ति आपज्जिता, पाराजिक वा पाराजिकसामन्त वा । सरामि च खो अह, आवुसो,^९ एवरूपि अप्पमत्तिक^{१०} आपत्ति आपज्जिता’ ति । तमेन सो निब्बेठेन्त अतिवेठेति—‘इद्धायस्सा साधुकमेव जानाहि, यदि सरसि एवरूपि गरुक आपत्ति आपज्जिता, पाराजिक वा पाराजिकसामन्त वा’ ति । सो एव वदेति—‘इम हि नामाह, आवुसो, अप्पमत्तिक आपत्ति आपज्जित्वा^{११} अपुट्ठो पटिजानिस्सामि । किं पनाह एवरूपि गरुक आपत्ति आपज्जित्वा, पाराजिक वा पाराजिकसामन्त वा, पुट्ठो न पटिजानिस्सामी’ ति^{१२} सो एव वदेति—‘इम^{१३} हि नाम त्व, आवुसो, अप्पमत्तिक आपत्ति आपज्जित्वा अपुट्ठो न^{१४} पटिजानिस्ससि । किं पन त्व एवरूपि गरुक आपत्ति आपज्जित्वा, पाराजिक वा पाराजिकसामन्त वा, अपुट्ठो^{१५}

१ अ३टिक्कोमना—सी०, रो० । २ समेय्य—सी० । ३ तस्सपापिय्यसिकाय—म०, स्या० । ४ इध पन भिक्खवे भिक्खु—स्या०, इध भिक्खु सी० । ५ चोदेन्ति—सी० । ६ निवेठेन्त—स्या० । ७ अप्पमत्तिक पि—स्या० । ८ आपज्जिता—स्या० । ९ सी० पोत्थके नत्थि । १० पुट्ठो—सी० ।

B 233

पटिजानिस्ससि^१ इद्वायस्सा साधुकमेव जानाहि, यदि सरसि एवरूपि गरुक आपत्ति आपज्जिता, पाराजिक वा पाराजिकसामन्त वा' ति । सो एव वदेति^२— 'सरामि खो अह, आवुसो, एवरूपि गरुक आपत्ति आपज्जिता, पाराजिक वा पाराजिकसामन्त वा । दवा मे एत वुत्त, रवा मे एत वुत्त—नाह त सरामि एवरूपि गरुक आपत्ति आपज्जिता, पाराजिक वा पाराजिकसामन्त वा' ति । तस्स खो त,^३ भिक्खवे, भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्म^४ कातब्ब । एव च पन, भिक्खवे, कातब्ब । व्यत्तेन^५ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घमज्जे गरुकाय आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अब्जेनाब्ज पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्य-
10 सिकाकम्म करेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घमज्जे गरुकाय आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अब्जेनाब्ज पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्म करोति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मस्स करण, सो तुण्हस्स, यस्स
15 नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि • पे० ।

“कत सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्म । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

R 102

“इद वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त । केन वूपसन्त ? सम्मुखाविनयेन च, 20 तस्सपापिय्यसिकाय च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि ? सङ्घसम्मुखता, धम्मसम्मुखता,^१ विनयसम्मुखता पुगलसम्मुखता पे० का च तत्थ तस्सपापिय्यसिकाय ? या तस्स-पापिय्यसिकाकम्मस्स^२ किरिया करण उपगमन अज्झुपगमन अधिवासना अप्पटिक्कोसना^३— अय तत्थ तस्सपापिय्यसिकाय । एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्तिय, छन्ददायको खीयति, खीयनक पाचित्तिय ।

पटिञ्जातकरणं

25
3 234

५५ “आपत्ताधिकरणं कतिहि समथेहि सम्मति ? आपत्ताधिकरणं तीहि समथेहि सम्मति — सम्मुखाविनयेन च, पटिञ्जातकरणेन च, तिणवत्थारकेन च । सिया आपत्ताधिकरण एकं समथ अनागम्म — तिणवत्थारकं, द्वीहि समथेहि सम्मेय्य^४— सम्मुखाविनयेन च, पटि-
ञ्जातकरणेन चा ति ? सिया तिस्स वचनीय । यथा कथं^५ विय ? इध भिक्खु^६ लहुक आपत्ति

१ वदेति—म० । २ ख्वेत—स्या०, रो० पोत्यके नत्थि । ३ तस्सपापिय्यसिकाकम्म—म०, स्या० । ४ व्यत्तेन—सी०, रो० । ५ सी० पोत्यके नत्थि । ६ तस्सपापिय्यसिकाय कम्मस्स—स्या० । ७ अप टिक्कोसना—सी०, रो० । ८ समेय्य—सी० । ९ यथाकथं—रो० । १० इध पन भिक्खवे भिक्खु—स्या० ।

आपन्नो होति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना एक भिक्खु उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं^१ भिक्खून पादे वन्दित्वा^२ उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अह, आवुसो, इत्थन्नाम आपत्ति आपन्नो, त पटिदेसेमी’ ति । तेन वत्तब्बो — ‘पस्ससी’ ति^३ ‘आम पस्सामी’ ति । ‘आयति सवरेय्यासी’ ति ।

“इदं बुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वृपसन्त । केन वृपसन्त^४ सम्मुखाविनयेन च,^५ पटिञ्जातकरणेन च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्मि^६ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता...पे० का च तत्थ पुग्गलसम्मुखता^७ यो च देसेति, यस्स च देसेति, उभो सम्मुखीभूता होन्ति — अयं तत्थ पुग्गलसम्मुखता । किं च तत्थ पटिञ्जातकरणस्मि^८ या पटिञ्जातकरणस्स कम्मस्स किरिया करण उपगमनं अज्झुपगमनं अधिवासना अप्पटिक्कोसना — इदं तत्थ पटिञ्जातकरणस्मि । एव वृपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण पटिग्गाहको^{१०} उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्तिय । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्बहुले भिक्खू उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीया — ‘अह, भन्ते, इत्थन्नाम आपत्ति आपन्नो, त पटिदेसेमी’ ति । व्यत्तेन^९ भिक्खुना पटिबलेन ते भिक्खू आपेतब्बा —

R 103

15

“सुणन्तु मे आयस्सन्ता । अयं इत्थन्नामो भिक्खु आपत्ति सरति, विवरति, उत्तानि करोति^{११} । यदायस्सन्तानं पत्तकल्ल, अहं इत्थन्नामस्स भिक्खुनो आपत्ति पटिग्गहेय्य^{१२} ति । तेन वत्तब्बो — ‘पस्ससी’ ति^३ ‘आम पस्सामी’ ति । ‘आयति सवरेय्यासी’ ति ।

“इदं बुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वृपसन्त । केन वृपसन्त^४ सम्मुखाविनयेन च, पटिञ्जातकरणेन च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्मि^६ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता,^{२०} पुग्गलसम्मुखता पे० का च तत्थ पुग्गलसम्मुखता^७ यो च देसेति, यस्स च देसेति, उभो सम्मुखीभूता होन्ति — अयं तत्थ पुग्गलसम्मुखता । किं च तत्थ पटिञ्जातकरणस्मि^८ या पटिञ्जातकरणस्स कम्मस्स किरिया करण उपगमनं अज्झुपगमनं अधिवासना अप्पटिक्कोसना — इदं तत्थ पटिञ्जातकरणस्मि । एव वृपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण पटिग्गाहको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्तिय । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, तेन, भिक्खवे,^{२५} भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अह, भन्ते, इत्थन्नाम आपत्ति आपन्नो, त पटिदेसेमी’ ति । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

B 235

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु आपत्ति सरति, विवरति, उत्तानि

१ बुद्धानं—सी० । २ ‘बुद्धानं वन्दित्वा’ति पाठो स्या०, रो० पोत्थकेषु नत्थि । ३ व्यत्तेन—सी०, रो० । ४ उत्तानीकरोति—सी०, स्या०, रो० । ५ पटिगण्हेय्यं—सी०, पटिगण्हेय्यं—रो० ।

करोति, देसेति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्ल, अह इत्थन्नामस्स भिक्खुनो आपत्ति पटिग्गहेय्य ति । तेन वत्तब्बो — ‘पस्ससी’ ति ? ‘आम पस्सामी’ ति । ‘आयति सवरेय्यासी’ ति ।

“इद वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त । केन वूपसन्त ? सम्मुखाविनयेन च, पटि-
ज्जातकरणेन च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि ? सङ्खसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनय-
सम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता • पे० एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण पटिग्गाहको
उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्ति, छन्ददायको खीयति, खीयनक पाचित्ति ।

तिणवत्थारकं

५६ “सिया आपत्ताधिकरण एक समथ अनागम — पटिज्जातकरण, द्वीहि समथेहि
सम्मेय्य^१ — सम्मुखाविनयेन च, तिणवत्थारकेन चा ति ? सिया तिस्म वचनीय । यथा कथ
विय ? इध भिक्खून्^२ भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक
10 अज्झाचिण्ण होति भासितपरिक्कन्त^३ । तत्र चे भिक्खून् एव होति — ‘अम्हाक खो भण्डन-
जातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त ।
सचे मय इमाहि आपत्तीहि अब्जमब्ज कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय^४
वाळत्ताय^५ भेदाय सवत्तेय्य’ ति ।

“अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूप अधिकरण तिणवत्थारकेन वूपसमेतु । एव च पन,
B 236 15 भिक्खवे, वूपसमेतब्ब । सब्बेहेव एकज्झ सन्निपतितब्ब, सन्निपत्तिवा व्यत्तेन भिक्खुना
पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणानु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान
विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अब्ज-
मब्ज कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । यदि
20 सङ्खस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इम अविकरण तिणवत्थारकेन वूपसमेय्य, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा
गिहिप्पटिसयुत्त^६ ति ।

५७ “एकतो पक्खिकान भिक्खून् व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सको पक्खो आपेतब्बो —

“सुणन्तु मे आयस्सन्ता । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत
बहुं अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अब्जमब्ज
25 कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । यदायस्सन्तान
पत्तकल्ल, अह या चेव आयस्सन्तान आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, आयस्सन्तान चेव
अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्खमज्झे तिणवत्थारकेन देसेय्य, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा
गिहिप्पटिसयुत्त ति ।

१ समेय्य-सी० । २ इध पन भिक्खवे भिक्खून्-स्या० । ३ भासितपरिक्कन्त-सी० ।
४ कक्खळत्ताय-स्या० । ५ वाळत्ताय-स्या० । ६ गिहिप्पटिसयुत्त-सी० ।

५८ “अथापरेस एकतोपक्खिकानं^१ भिक्खून् ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सको पक्खो जापेतब्बो —

“सुणन्तु मे आयस्सन्ता । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्ज कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य ।^५ यदायस्सन्तान पत्तकल्ल, अह या चेव आयस्सन्तान आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, आयस्सन्तान चेव अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्खमज्झे तिणवत्थारकेन देसेय्य, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त ति ।

५९ “एकतोपक्खिकानं^२ भिक्खून् ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान^{१०} B 237 विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्ज कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । यदि सङ्खस्स पत्तकल्ल, अह या चेव इमेस आयस्सन्तान आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेस चेव आयस्सन्तान अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्खमज्झे तिणवत्थारकेन देसेय्य, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त । एसा जत्ति ।^{१५}

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्ज कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । अह या चेव इमेस आयस्सन्तान आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेस चेव आयस्सन्तान अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्खमज्झे तिणवत्थारकेन देसेमि, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा^{२०} गिहिप्पटिसयुत्त । यस्सायस्सतो खमति अम्हाक इमास आपत्तीन सङ्खमज्झे तिणवत्थारकेन देसना, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“देसिता अम्हाकं इमा आपत्तियो सङ्खमज्झे तिणवत्थारकेन, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

६० “अथापरेस एकतोपक्खिकान पे० एवमेतं धारयामी ति ।^{२५}

“इद वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त । केन वूपसन्त ? सम्मुखाविनयेन च, तिणवत्थारकेन च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि ? सङ्खसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनय-सम्मुखता, पुगलसम्मुखता ।

“का च तत्थ सङ्खसम्मुखता ? यावतिका भिक्खू कम्मप्पत्ता, ते आगता होन्ति, छन्दारहान छन्दो आहतो होति, सम्मुखीभूता न पटिकोसन्ति — अयं तत्थ सङ्खसम्मुखता ।^{३०}

B 238

R 104

“का च तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता^१ येन धम्मेन येन विनयेन येन सत्थुसासनेन त अधिकरण वूपसम्मति—अय तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता ।

“का च तत्थ पुगलसम्मुखता^२ यो च देसेति, यस्स च देसेति, उभो सम्मुखीभूता होन्ति—अय तत्थ पुगलसम्मुखता ।

5

“कि च तत्थ तिणवत्थारकस्सि^३ या तिणवत्थारकस्स कम्मस्स किरिया करण उपगमन अज्झुपगमन अधिवासना अप्पटिकोसना—इदं तत्थ तिणवत्थारकस्सि । एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण पटिग्गाहको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्तिय, छन्ददायको स्वीयति, स्वीयनक पाचित्तिय ।

“किच्चाधिकरण कतिहि^४ समथेहि सम्मति^५ किच्चाधिकरण एकेन समथेन सम्मति—
10 सम्मुखाविनयेना”ति ।

समथक्खन्धक निट्ठितं चतुत्थं^६ ।



१ कतीहि—सी०, स्या०, रो० । २ समथक्खन्धको निट्ठितो चतुत्थो—म० ।

५. खुदकवत्थुक्खन्धकं

§ १. नहान-विलेपन-नच्च-गीत-बाहिरलोमीउण्णीधारणादीनि

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू नहायमाना रुक्खे काय उग्घसेन्ति, ऊरु पि बाहु पि उर पि पिट्ठि पि । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति^१ विपाचेन्ति — “कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया नहायमाना रुक्खे काय उग्घसेस्सन्ति, ऊरु पि बाहु पि उरं पि पिट्ठि पि, सेय्यथापि मल्लमुट्ठिका गाममोद्दवा^२” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान^३ विपाचेन्तान । 5 अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू नहायमाना रुक्खे काय उग्घसेन्ति, ऊरु पि बाहु पि उरं पि पिट्ठि पी” ति^४ “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविक,^५ भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननु-लोमिक अप्पतिरूप^६ अस्सामणकं अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा 10 नहायमाना रुक्खे काय उग्घसेस्सन्ति^७, ऊरु पि बाहु पि उरं पि पिट्ठि पि^८ नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान चैव अप्पसादाय पसन्नान च एकच्चान अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरि-यायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सज्जणिकाय कोसज्जस्स 15 अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स 15 धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक तदनु-लोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

“न, भिक्खवे, नहायमानेन भिक्खुना^९ रुक्खे कायो उग्घसेतब्बो^{१०} । यो उग्घसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू नहायमाना थम्मे काय उग्घसेन्ति, ऊरु पि 20 बाहु पि उरं पि पिट्ठि पि । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया नहायमाना थम्मे काय उग्घसेस्सन्ति, ऊरु पि बाहु पि उरं पि पिट्ठि पि, सेय्यथापि मल्लमुट्ठिका गाममोद्दवा” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० “सच्च भगवा” ति

पे० विगरहित्वा पे०^१ धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, 25 नहायमानेन भिक्खुना^{१०} थम्मे कायो उग्घसेतब्बो^{११} । यो उग्घसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

१ खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० । २ गामपोद्दवा-सी०, रो०, गामपूद्दवा-स्या०, गामुपद्दवा-सी० अट्टकथा । ३ खीयन्तान सी०, स्या०, रो० । ४ अननुच्छविय-रो० । ५ अप्पतिरूप-स्या० । ६ उग्घसिस्सन्ति-सी० । ७ स्या० पोत्थके नत्थि । ८ उग्घसितब्बो-सी० । ९ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । १० सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ११ उग्घसितब्बो-सी० ।

B 240

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू नहायमाना कुड्डे^१ काय उग्घसेन्ति, ऊरु पि बाहु पि उरं पि पिट्ठि पि । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया नहायमाना कुड्डे काय उग्घसेस्सन्ति, ऊरु पि बाहु पि उरं पि पिट्ठि पि, सेय्यथापि मल्लमुट्ठिका गाममोद्दवा” ति पे० “न, भिक्खवे, नहायमानेन भिक्खुना ५ कुड्डे कायो उग्घसेतब्बो । यो उग्घसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

R 106

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू अट्टाने^२ नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति पे० सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० “सच्च भगवा” ति पे० विगरहित्वा पे० धम्मि कथ कत्वा भिक्खू 10 आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, अट्टाने^३ नहायितब्ब । यो नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू गन्धब्बहत्थकेन नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति पे० सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० “न, भिक्खवे, गन्धब्बहत्थकेन नहायितब्ब । यो 15 नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कुरुविन्दकसुत्तिया नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति पे० सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, कुरुविन्दकसुत्तिया नहायितब्ब । यो नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

20 तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू विग्गह^४ परिकम्म कारापेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति पे० सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, विग्गह परिकम्म कारापेतब्ब । यो कारापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B 241

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू मल्लकेन नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति 25 खियन्ति विपाचेन्ति पे० सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, मल्लकेन नहायितब्ब । यो नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

२ तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स भिक्खुनो कच्छुरोगाबाधो होति । न तस्स विना मल्लकेन फासु होति^५ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स अकतमल्लक” ति ।

१ कुड्डे-म० । २ अट्टाने-सी०, स्या० । ३ नहायमानेन अट्टाने-स्या०, अट्टाने-सी० ।

४ विग्गह-रो० । ५ तस्स विना मल्लका न फासु होति-स्या०, रो० ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु जरादुब्बलो नहायमानो न सक्कोति अत्तनो काय उग्घसेतु^१ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, उक्कासिक” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू पिट्टिपरिकम्म कातु कुक्कुचायन्ति^२ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पुथुपाणिक” ति ।

३ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू वल्लिक धारेन्ति पे० पामङ्ग धारेन्ति^५
पे० कण्ठसुत्तक धारेन्ति पे० कटिसुत्तक धारेन्ति पे० ओवट्टिक धारेन्ति
• पे० कायूरं^६ धारेन्ति पे० हत्थाभरण धारेन्ति पे० अङ्गुलिमुद्दिक धारेन्ति ।
मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति^७ विपाचेन्ति पे० सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति ।
अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान^८ विपाचेन्तान । अथ खो ते
भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू वल्लिक^{१०}
धारेन्ति, पामङ्ग धारेन्ति, कण्ठसुत्तक धारेन्ति, कटिसुत्तक धारेन्ति, ओवट्टिक धारेन्ति, कायूर
धारेन्ति, हत्थाभरण धारेन्ति, अङ्गुलिमुद्दिक धारेन्ती” ति । “सच्च भगवा”ति पे०
विगरहित्वा पे० धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“न, भिक्खवे, वल्लिका^१
धारेतब्बा^१ • पे० न पामङ्गो^{१०} धारेतब्बो^{११} न कण्ठसुत्तक धारेतब्ब • न कटिसुत्तक
धारेतब्ब न ओवट्टिक धारेतब्ब न कायूरं धारेतब्ब • न हत्थाभरण धारेतब्ब न^{१५}
अङ्गुलिमुद्दिका^{१३} धारेतब्बा^{१३} । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

४ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दीघे केसे^{१४} धारेन्ति । मनुस्सा R 107
उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु । “न, भिक्खवे, दीघा केसा धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । B 242
अनुजानामि, भिक्खवे, दुमासिक^{१५} वा दुवङ्गुल^{१६} वा” ति । 20

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कोच्छेन केसे ओसण्ठेन्ति,^{१७} फणकेन^{१८}
केसे ओसण्ठेन्ति, हत्थफणकेन केसे ओसण्ठेन्ति, सित्थतेलकेन केसे ओसण्ठेन्ति, उदकतेलकेन
केसे ओसण्ठेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो
ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, कोच्छेन केसा ओसण्ठेतब्बा^{१९} पे० न
सित्थतेलकेन केसा ओसण्ठेतब्बा न उदकतेलकेन^{२०} केसा ओसण्ठेतब्बा । यो ओसण्ठेय्य,^{२१} 25
आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

१ उपघसेतुं—स्या०, उग्घसितु—सी० । २ अब्जतरो भिक्खु—स्या० । ३ कुक्कुचायति—स्या० ।
४ पुथुपाणिय—रो० । ५ कायुर—स्या०, रो०, म० । ६ खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० । ७ खीयन्तान—
सी०, स्या०, रो० । ८ वल्लिकं—स्या० । ९ धारेतब्ब—स्या० । १० पामङ्ग—स्या० । ११ धारेतब्बं—
स्या० । १२ अङ्गुलिमुद्दिक—स्या० । १३ धारेतब्ब—स्या० । १४ दीघा केसा—सी० । १५ दिमासिक—
सी० । १६ द्वाङ्गुलकं—सी० । १७ ओसण्ठेन्ति—सी०, स्या०, रो० । १८ फणकेन—सी० । १९ ओसण्ठे-
तब्बा—सी०, स्या०, रो० । २० उदकतेलकेन—सी० । २१ ओसण्ठेय्य—सी०, स्या०, रो० ।

५ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू आदासे पि उदकपत्ते पि मुखनिमित्त ओलोकेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, आदासे वा उदकपत्ते वा मुखनिमित्त ओलोकेतब्ब । यो ओलोकेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

५ तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स भिक्खुनो मुखे वणो होति । सो भिक्खू पुच्छि—“कीदिसो मे, आवुसो, वणो” ति १ भिक्खू एवमाहसु—“एदिसो १ ते, आवुसो वणो” ति । सो न सद्दहति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, आबाधप्पच्चया ३ आदासे वा उदकपत्ते वा मुखनिमित्त ओलोकेतु” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू मुख आलिम्पन्ति, १ मुख उम्महेन्ति, १० मुख चुण्णेन्ति, मनोसिलिकाय ५ मुख लब्धेन्ति, ५ अङ्गराग करोन्ति, मुखराग करोन्ति, अङ्गरागमुखराग करोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति ६ विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, मुख आलिम्पितब्ब, न मुख उम्महितब्ब, न मुख चुण्णेतब्ब, न मनोसिलिकाय मुख लब्धेतब्ब, ९ न अङ्गरागो कातब्बो, न मुखरागो कातब्बो, न अङ्गरागमुखरागो कातब्बो । यो करेय्य, आपत्ति १५ दुक्कटस्सा” ति ।

B 243

तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स भिक्खुनो चक्खुरोगाबाधो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, आबाधप्पच्चया मुख आलिम्पितु” ति ।

६ तेन खो पन समयेन राजगहे गिरग्गसमज्जो होति । छब्बग्गिया भिक्खू गिरग्गसमज्ज दस्सनाय अगमसु । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—“कथ हि १० नाम समणा सक्कपुत्तिया नच्च पि गीत पि वादित पि दस्सनाय गच्छिस्सन्ति, १ सेय्यथापि गिही कामभोगिनो” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, नच्च वा गीत वा वादित वा दस्सनाय गन्तब्ब । यो गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

R 108

७ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू आयतकेन गीतस्सरेन धम्मं गायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—“यथेव मय गायाम, एवमेविमे समणा सक्क- २५ पुत्तिया आयतकेन गीतस्सरेन धम्मं गायन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तानं ३ विपाचेन्तान । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुकुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—“कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू आयतकेन गीतस्सरेन धम्मं गायिस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं

१ ईदिसो—स्या०, रो० । २ आबाधप्पच्चया—रो० । ३ आलिम्पेन्ति—स्या० । ४ मनोसिलिकाय—स्या० । ५ लब्धेन्ति—स्या० । ६ खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० । ७ लब्धेतब्ब—स्या० । ८ आगच्छिस्सन्ति—सी०, रो० । ९ खीयन्तान—सी०, स्या०, रो० ।

आरोचेसु । “सच्च किर, भिक्खवे पे० “सच्च भगवा” ति ००पे० धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “पञ्चिमे, भिक्खवे, आदीनवा आयतकेन गीतस्सरेन धम्म गायन्तस्स । अत्तना^१ पि तस्मिं सरे सारज्जति, परे पि तस्मिं सरे सारज्जन्ति, गहपतिका पि उज्झायन्ति, सरकुत्ति पि निकामयमानस्स समाधिस्स भङ्गो होति, पच्छिमा जनता दिट्ठानुगति आपज्जति — इमे खो, भिक्खवे, पञ्च आदीनवा आयतकेन गीतस्सरेन धम्म गायन्तस्स । न, भिक्खवे,^५ आयतकेन गीतस्सरेन धम्मो गायितव्वो । यो गायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सरभञ्जे कुक्कुचायन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, सरभञ्ज” ति ।

“तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू बाहिरलोमि उण्णि धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ^{१०} B 244 आरोचेसु । “न, भिक्खवे, बाहिरलोमी^२ उण्णी^३ धारेतव्वा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

§ २. अम्बखादनवत्थु

८ तेन खो पन समयेन रज्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स आरामे अम्बा फलिनो^४ होन्ति । रज्जा^५ मागधेन सेनियेन बिम्बिसारेन अनुज्जात होति — “यथासुख अय्या अम्ब परिमुञ्जन्तू” ति । छब्बग्गिया भिक्खू तरुणञ्जेव अम्ब पातापेत्वा परिमुञ्जिसु ।^{१५} रज्जो च मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स अम्बेन अत्थो होति । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो मनुस्से आणापेसि — “गच्छथ, भणे, आराम गन्त्वा अम्ब आहरथा” ति । “एव देवा” ति खो ते मनुस्सा रज्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स पटिस्सुत्वा आराम गन्त्वा आरामपाल^६ एतदवोचु — “देवस्स, भणे, अम्बेन अत्थो, अम्ब देथा” ति । “नत्थाय्या^७ अम्ब । तरुणञ्जेव अम्ब पातापेत्वा भिक्खू परिमुञ्जिसू” ति । अथ खो ते^{२०} मनुस्सा रज्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स एतमत्थ आरोचेसु । “सुपरिमुत्त, भणे, अय्येहि अम्ब, अपि च भगवता मत्ता वणिगता” ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया न मत्त जानित्वा रज्जो अम्ब परिमुञ्जिस्सन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, अम्ब परिमुञ्जितव्व । यो^{२५} परिमुञ्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स पूगस्स सङ्गमत्त होति । सूपे अम्बपेसिकार्यो^८

१ अत्तनो-स्या०, अत्ता-सी० । २ बाहिरलोमि-म० । ३ उण्णि-म० । ४ फलिता-रो० । ५ रज्जा च-स्या०, रो० । ६ आरामपाले-सी०, रो० । ७ नत्थय्यो-सी०, रो०, नत्थय्या-स्या० । ८ अम्बपेसिका-स्या० ।

पक्खित्ता होन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नप्पटिगण्हन्ति^१ । “पटिगण्हथ^२, भिक्खवे, परि-
मुञ्जथ । अनुजानामि, भिक्खवे, अम्बपेसिक” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स पूगस्स सङ्गमत्तं होति । ते न परियापुणिसु
अम्बपेसिक^३ कातु, भत्तग्गे सकलेहेव अम्बेहि चरन्ति^४ । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नप्पटिगण्हन्ति ।
५ “पटिगण्हथ, भिक्खवे, परिमुञ्जथ । अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहि समणकप्पेहि फल
परिमुञ्जितु – अग्गिपरिचित्तं, सत्थपरिचित्तं, नखपरिचित्तं, अब्बीजं, निब्बत्तबीजञ्जेव^५ पञ्चम ।
१ 245 अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि पञ्चहि समणकप्पेहि फल परिमुञ्जितु” ति ।

§ ३. अहिराजपरित्तं

९ तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु अहिना दट्ठो कालङ्कतो^६ होति । भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु । “न हि^७ नून सो, भिक्खवे, भिक्खु इमानि^८ चत्तारि अहिराजकुलानि
१० मेत्तेन चित्तेन फरि । सचे हि सो, भिक्खवे, भिक्खु इमानि चत्तारि अहिराजकुलानि मेत्तेन
चित्तेन फरेय्य, न हि सो, भिक्खवे, भिक्खु अहिना दट्ठो काल करेय्य । क्तमानि चत्तारि
अहिराजकुलानि^९ विरूपकव अहिराजकुल, एरापथ अहिराजकुल, छब्बापुत्त अहिराजकुल,
१ 110 कण्हागोतम^{१०} अहिराजकुल । न हि नून सो, भिक्खवे, भिक्खु इमानि चत्तारि अहिराजकुलानि
मेत्तेन चित्तेन फरि । सचे हि सो, भिक्खवे, भिक्खु इमानि चत्तारि अहिराजकुलानि मेत्तेन
१५ चित्तेन फरेय्य, न हि सो, भिक्खवे, भिक्खु अहिना दट्ठो काल करेय्य । अनुजानामि,
भिक्खवे, इमानि चत्तारि अहिराजकुलानि मेत्तेन चित्तेन फरितु, अत्तगुत्तिया अत्तरक्खाय
अत्तपरित्तं कातु^{११} । एव च पन, भिक्खवे, कातब्ब —

“विरूपक्खेहि मे मेत्तं मेत्तं एरापथेहि मे ।
छब्बापुत्तेहि मे मेत्तं मेत्तं कण्हागोतमकेहि च ॥
२० अपादकेहि मे मेत्तं मेत्तं द्विपादकेहि^{१२} मे ।
चतुप्पदेहि मे मेत्तं मेत्तं बहुप्पदेहि मे ॥
मा म अपादको हिसि मा म हिसि द्विपादको ।
मा म चतुप्पदो हिसि मा म हिसि बहुप्पदो ॥
सब्बे सत्ता सब्बे पाणा सब्बे भूता च केवल ।
२५ सब्बे भद्रानि पस्सन्तु मा किञ्चि^{१३} पापमागमा ॥

१ न पटिगण्हन्ति—सी०, न पटिगण्हन्ति—रो० । २ पटिगण्हथ—रो०, पटिगण्हथ—सी० ।
३ पेसिकं—रो० । ४ देन्ति—म० । ५ निब्बट्टबीजञ्जेव—सी०, स्या०, निवत्तबीजञ्जेव—रो० ।
६ कालकतो—सी०, स्या० । ७ नह—सी०, स्या०, न ह—रो० । ८ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु
नत्थि । ९ कण्हागोतमक—सी०, स्या० रो० । १० अत्तपरित्ताय—स्या० । ११ दिपादकेहि—स्या० ।
१२ कश्चि—सी० ।

“अप्पमाणो बुद्धो, अप्पमाणो धम्मो, अप्पमाणो सङ्घो, पमाणवन्तानि सरीसपानि^१, अहिविच्छिका, सतपदी, उण्णनाभिसरवू^२, मूसिका । कत्ता मे रक्खा, कत्ता मे परित्ता^३ । पटिक्कमन्तु भूतानि । सोह नमो भगवतो नमो सत्तव सम्मासम्बुद्धान” ति ।

§ ४. अङ्गजातच्छेदनं

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु अनभिरतिया पीळितो^४ अत्तनो अङ्गजात छिन्दि । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अञ्जमिह सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो छेत्तव्वमिह^५, अञ्ज छिन्दि । न^६, भिक्खवे, अत्तनो अङ्गजात छेत्तव्व” । यो छिन्देय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्सा” ति ।

B 246

§ ५. पिण्डोलभारद्वाजपत्तवत्थु

१० तेन खो पन समयेन राजगहकस्स सेट्ठिस्स महग्घस्स चन्दनस्स^१ चन्दनगण्ठि^२ उप्पन्ना होति । अथ खो राजगहकस्स सेट्ठिस्स एतदहोसि — “यन्नूनाह इमाय चन्दनगण्ठिया पत्त लिखापेय्य^३” । लेख^४ च मे परिभोग भविस्सति, पत्त च दान दस्सामी” ति । अथ १० खो राजगहको सेट्ठि ताय चन्दनगण्ठिया पत्त लिखापेत्वा^५ सिक्काय^६ उङ्कित्वा^७ वेळ्ळुगे^८ आल्लगेत्वा वेळ्ळुपरम्पराय बन्धित्वा^९ एवमाह — “यो समणो वा ब्राह्मणो वा अरहा चेव इद्धिमा च दिन्नञ्जेव^{१०} पत्त ओहरतू” ति । अथ खो पूरणो कस्सपो येन राजगहको सेट्ठि तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा राजगहक सेट्ठि एतदवोच — “अह हि, गहपति, अरहा चेव इद्धिमा च, देहि मे पत्त” ति । “सचे, भन्ते, आयस्सा अरहा चेव इद्धिमा च दिन्नञ्जेव^{१५} पत्त ओहरतू” ति । अथ खो मक्खलि गोसालो अजितो केसकम्बलो^{१६} पकुधो कच्चा-यनो सञ्जयो^{१७} बेलट्टिपुत्तो^{१८} निगण्ठो नातपुत्तो^{१९} येन राजगहको सेट्ठि तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा राजगहक सेट्ठि एतदवोच — “अह हि, गहपति, अरहा चेव इद्धिमा च, देहि मे पत्त” ति । “सचे, भन्ते, आयस्सा अरहा चेव इद्धिमा च, दिन्नञ्जेव पत्त ओहरतू” ति ।

R 111

तेन खो पन समयेन आयस्सा च महामोग्गल्लानो आयस्सा च पिण्डोलभारद्वाजो^{२०} पुब्बण्हसमय निवासेत्ता पत्तचीवरमादाय राजगह पिण्डाय पविसिमु^{२१} । ^{२२}अथ खो आयस्सा

१ सिरिसपानि-स्या०, रो०, सिरिस्सपानि-सी० । २ उण्णनाभि सरवू-सी०, स्या०, उण्णनाभि सरवू-म० । ३ कत्ता मे परित्त-म० । ४ पीळितो-सी० । ५ छेत्तव्वमिह-म०, रो०, छिन्दितव्वमिह-स्या० । ६ न हि-स्या० । ७ छेत्तव्व-म०, रो०, छिन्दितव्व-स्या० । ८ चन्दनसारस्स-सी०, स्या०, रो० । ९ चन्दनगण्ठी-स्या०, रो० । १० लेखापेय्य-म० । ११ लिख-स्या० । १२ लेखापेत्वा-म० । १३ सिक्काय-स्या० । १४ वाहित्वा-सी०, पक्खिपित्वा-रो० । १५ वेळ्ळुगे-स्या० । १६ वाहित्वा-स्या० । १७ दिन्नयेव म० । १८ केसकम्बली-रो० । १९ सञ्जयो-म० । २० बेलट्टिपुत्तो-रो०, बेलट्टिपुत्तो-सी० । २१ नाटपुत्तो-म०, नाथपुत्तो-सी० । २२ पाविसिमु-स्या० । २३ एत्थ ‘आयस्सा पि खो पिण्डोलभारद्वाजो अरहा चेव इद्धिमा च, आयस्सा पि खो महामोग्गल्लानो अरहा चेव इद्धिमा च’ इति अधिको पाठो स्या० पोत्यके अत्थि ।

पिण्डोलभारद्वाजो आयस्सन्त महामोग्गल्लान एतदवोच — “आयस्सा खो महामोग्गल्लानो अरहा चेव इद्धिमा च । गच्छावुसो, मोग्गल्लान, एत पत्त ओहर । तुय्हेसो पत्तो” ति । “आयस्सा पि खो पिण्डोलभारद्वाजो^१ अरहा चेव इद्धिमा च । गच्छावुसो, भारद्वाज, एत पत्त ओहर । तुय्हेसो पत्तो” ति । अथ खो आयस्सा पिण्डोलभारद्वाजो वेहास अब्भुगन्त्वा त पत्त गहेत्वा^५ तिक्खत्तु राजगह अनुपरियायि^३ ।

B 247

तेन खो पन समयेन राजगहको सेट्ठि सपुत्तदारो सके निवेसने ठितो होति पञ्चलिको नमस्समानो — इधेव, भन्ते, अय्यो भारद्वाजो अम्हाक निवेसने पतिट्ठातू ति । अथ खो आयस्सा पिण्डोलभारद्वाजो राजगहकस्स सेट्ठिस्स निवेसने पतिट्ठासि^३ । अथ खो राजगहको सेट्ठि आयस्सतो पिण्डोलभारद्वाजस्स हत्थतो पत्त गहेत्वा महग्घस्स खादनीयस्स^४ पूरेत्वा आयस्सतो पिण्डोलभारद्वाजस्स अदासि^५ । अथ खो आयस्सा पिण्डोलभारद्वाजो त पत्त गहेत्वा आराम अगमासि । अस्सोसु खो मनुस्सा — अय्येन किर पिण्डोलभारद्वाजेन राजगहकस्स सेट्ठिस्स पत्तो ओहारितो ति । ते च मनुस्सा उच्चासद्वा महासद्वा आयस्सन्त पिण्डोलभारद्वाज पिट्ठितो पिट्ठितो अनुबन्धिसु ।

अस्सेसि खो भगवा उच्चासद् महासद्, सुत्वान आयस्सन्त आनन्द आमन्तेसि — “कि^{१५}नु खो सो, आनन्द, उच्चासद्दो महासद्दो” ति ? “आयस्सतो^६, भन्ते, पिण्डोलभारद्वाजेन राजगहकस्स सेट्ठिस्स पत्तो ओहारितो । अस्सोसु खो, भन्ते, मनुस्सा — अय्येन किर पिण्डोलभारद्वाजेन राजगहकस्स सेट्ठिस्स पत्तो ओहारितो ति । ते च, भन्ते^७, मनुस्सा उच्चासद्वा महासद्वा आयस्सन्त पिण्डोलभारद्वाज पिट्ठितो पिट्ठितो अनुबन्धा^८ । सो एसो, भन्ते^९, भगवा उच्चासद्दो महासद्दो” ति । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे

R 112

२० भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा^{१०} आयस्सन्त पिण्डोलभारद्वाज पटिपुच्छि — “सच्च किर तथा, भारद्वाज, राजगहकस्स सेट्ठिस्स पत्तो ओहारितो” ति ? “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविक^{११}, भारद्वाज, अननुलोमिक अप्पतिरूप^{१२} अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम त्व, भारद्वाज, छवस्स दारुपत्तस्स कारणा गिहीन उत्तरिमनुस्सधम्म इद्धिपाटिहारिय दस्सेस्ससि । सेय्यथापि, भारद्वाज^{१३}, मातुगामो छवस्स मासकरूपस्स कारणा^{१४} कोपिन^{१५} दस्सेति, एवमेव खो तथा, भारद्वाज, छवस्स दारुपत्तस्स कारणा गिहीन उत्तरि-मनुस्सधम्म इद्धिपाटिहारिय दस्सित । नेत, भारद्वाज, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नानं वा भिग्योभावाय । अथ ख्वेत, भारद्वाज, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय पसन्नान च एकच्चान

१ भारद्वाजो-म० । २ अनुपरियासि-रो० । ३ पतिट्ठाति-स्या० । ४ खादनीयस्स-रो० । ५ पादासि-सी०, रो० । ६ आयस्सा-स्या० । ७ तेन भन्ते-सी० । ८ अनुबद्धा-सी०, रो० । ९ एत्थ ‘भन्ते’ इति पात्रे सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । १० सन्निपातेत्वा-सी० । ११ अननुच्छवियं-रो० । १२ अप्पटिरूप-स्या० । १३ सेय्यथापि नाम भारद्वाज-स्या० । १४ हिरिकोपीन-सी०, कोपीन-रो० ।

अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा पिण्डोलभारद्वाज अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुम्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

5

“न, भिक्खवे, गिहीन उत्तरिमनुस्सधम्म इद्धिपाटिहारिय दस्सेतब्ब । यो दस्सेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । भिन्दयेत, भिक्खवे, दारुपत्त सकलिक सकलिक कत्वा,^१ भिक्खून् अञ्जनूपपिसन^२ देथ । न च, भिक्खवे, दारुपत्तो धारेतब्बो । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B 248

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचे पत्ते धारेन्ति सोवण्णमय^{१०} रूपियमय^३ । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति^४ विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, सोवण्णमयो पत्तो धारेतब्बो पे० • न रूपियमयो पत्तो धारेतब्बो न मणिमयो पत्तो धारेतब्बो न वेल्लुरियमयो पत्तो धारेतब्बो ••न फलिकमयो पत्तो धारेतब्बो न कसमयो पत्तो धारेतब्बो न काचमयो पत्तो धारेतब्बो न तिपुमयो पत्तो धारेतब्बो न सीसमयो पत्तो धारेतब्बो न^{१५} तम्बलोहमयो पत्तो धारेतब्बो । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे पत्ते — अयोपत्त, मत्तिकापत्त” ति ।

११ तेन खो पन समयेन पत्तमूल घसीयति^५ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पत्तमण्डल” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचानि पत्तमण्डलानि धारेन्ति^{२०} सोवण्णमय रूपियमय । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, उच्चावचानि पत्तमण्डलानि धारेतब्बानि । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे पत्तमण्डलानि — तिपुमय, सीसमय” ति । बहलानि मण्डलानि^६ न अच्छुपियन्ति^७ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, लिखितु^८” ति । वली^९ होन्ति । भगवतो एतमत्थ^{२५} आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, मकरदन्तक छिन्दितु” ति ।

R 118

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू चित्रानि पत्तमण्डलानि धारेन्ति रूपकाकिण्णानि^{१०} भित्तिकम्मकतानि^{११} । तानि रथिकाय पि दस्सेन्ता आहिण्डन्ति । मनुस्सा

१ करित्वा-स्या० । २ अञ्जनूपपिसन-सी०, अञ्जनपिसन-स्या० । ३ रूपियमय-सी० । ४ खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० । ५ घसीयति-स्या०, म० । ६ पत्तमण्डलानि-स्या० । ७ अच्छुपीयन्ति-रो०, अच्छुपीयन्ति-सी० । ८ लिखित-सी० । ९ वली-रो० । १० रूपकोकिण्णानि-रो० । ११ भित्तिकम्मकतानि-रो० ।

उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, चित्रानि पत्तमण्डलानि धारेतब्बानि रूपकाकिण्णानि भित्तिक्कम्मकतानि । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । “अनुजानामि, भिक्खवे, पक्कतिमण्डल” ति ।

B 249

१२ तेन खो पन समयेन भिक्खू सोदक^१ पत्त पटिसामेन्ति । पत्तो दुस्सति ।
५ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, सोदको पत्तो पटिसामेतब्बो । यो पटिसामेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, ओतापेत्वा पत्त पटिसामेतु” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सोदक पत्त ओतापेन्ति । पत्तो दुग्गन्धो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, सोदको पत्तो ओतापेतब्बो । यो ओतापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, वोदक^२ कत्वा ओतापेत्वा पत्त पटिसामेतु” ति ।

१० तेन खो पन समयेन भिक्खू उण्हे पत्त निदहन्ति^३ । पत्तस्स वण्णो दुस्सति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, उण्हे पत्तो निदहितब्बो^४ । यो निदहेय्य,^५ आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, मुहुत्त उण्हे ओतापेत्वा पत्त पटिसामेतु” ति ।

तेन खो पन समयेन सम्बहुला पत्ता अज्झोकासे अनाधारा निक्खित्ता होन्ति । वातमण्डलिकाय आवट्टेत्वा^६ पत्ता भिज्जिसु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि,
१५ भिक्खवे, पत्ताधारक” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मिद्धन्ते^७ पत्त निक्खपन्ति । परिपतित्वा^८ पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, मिद्धन्ते पत्तो निक्खपितब्बो । यो निक्खपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू परिभण्डन्ते पत्त निक्खपन्ति । परिपतित्वा पत्तो
२० भिज्जति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, परिभण्डन्ते पत्तो निक्खपितब्बो । यो निक्खपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू छमाय^९ पत्त निक्कुज्जन्ति । ओट्टो घसियति^{१०} । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, तिणसन्थारक” ति । तिणसन्थारको उपचिकाहि खज्जति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, चोळक^{११}” ति । चोळक

R 114

२५ उपचिकाहि खज्जति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पत्तमाळक^{१२}”

B 250

ति । पत्तमाळको^{१३} परिपतित्वा पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पत्तकुण्डोलिक^{१४}” ति । पत्तकुण्डोलिकाय पत्तो घसियति^{१५} । भगवतो एतमत्थ

१ सउदक—सी०, रो० । २ निरुदक—स्या० । ३ निड्डहन्ति—सी० । ४ निड्डहेतब्बो—सी० । ५ निड्डहेय्य—सी० । ६ आवट्टित्वा—सी०, स्या०, रो० । ७ मिद्धन्ते—सी०, स्या०, रो० । ८ परिपतित्वा—सी०, परिवट्टित्वा—स्या० । ९ छमाय—स्या० । १० घसीयति—सी०, रो० । ११ चोळक—रो० । १२ पत्तमालक—सी० । १३ पत्तमाळका—रो०, स्या०, पत्तमालका—सी० । १४ पत्तकुण्डोलिक—सी०, रो० । १५ घसीयति—सी०, रो०, उग्घसियति—स्या० ।

आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पत्तथविक^१” ति । असबद्धको^२ न होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, असबद्धक वन्धनसुत्तक” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू भित्तिखिले^३ पि नागदन्तके पि पत्त लग्गेन्ति । परिपत्तिवा पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, पत्तो लग्गेतब्बो । यो लग्गेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

5

तेन खो पन समयेन भिक्खू मञ्चे पत्त निक्खिपन्ति, सतिसम्भोसा निसीदन्ता ओत्थरित्वा पत्त भिन्देन्ति^४ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, मञ्चे पत्तो निक्खिपितब्बो । यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू पीठे पत्त निक्खिपन्ति, सतिसम्भोसा निसीदन्ता ओत्थरित्वा पत्त भिन्देन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, पीठे पत्तो निक्खिपितब्बो । यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अङ्के पत्त निक्खिपन्ति, सतिसम्भोसा उड्डहन्ति^५ । परिपत्तिवा पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, अङ्के पत्तो निक्खिपितब्बो । यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू छत्ते पत्त निक्खिपन्ति । वातमण्डलिकाय छत्त उक्खि-¹⁵ पियति^६ । परिपत्तिवा पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, छत्ते पत्तो निक्खिपितब्बो । यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

१३ तेन खो पन समयेन भिक्खू पत्तहत्था कवाट पणामेन्ति । कवाटो^७ आवड्ढित्वा पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, पत्तहत्थेन कवाट पणामेतब्ब । यो पणामेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

20

तेन खो पन समयेन भिक्खू तुम्बकटाहे^८ पिण्डाय चरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति^{B 251} खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि तिस्थिया ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, तुम्बकटाहे पिण्डाय चरितब्ब । यो चरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू घटिकटाहे^९ पिण्डाय चरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति^{R 115} खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि तिस्थिया ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, घटिकटाहे पिण्डाय चरितब्ब । यो चरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु सब्बपसुकूलिको होति । सो छवसीसस्स पत्त धारेति । अञ्जतरा इत्थी^{१०} पस्सित्वा भीता विस्सरमकासि—“अब्भु” मे पिसाचो

१ पत्तथविक-सी०, स्या०, रो० । २ असबद्धको-स्या०, रो० । ३ भित्तिखिले-सी०, स्या०, रो० । ४ भिन्दन्ति-सी०, स्या०, रो० । ५ उड्डहन्ति-सी०, रो०, स्या० । ६ उक्खिपयति-सी०, रो० । ७ कवाटे-स्या०, कवाटा-सी० । ८ तुम्बकटाहेन-स्या० । ९ घटिकटाहेन-स्या० । १० इत्थि-रो० । ११ अभु-म० ।

वताय” ति^१ । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया छवसीसस्स पत्त धारेस्सन्ति, सेय्यथापि पिसाचिल्लिका” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, छवसीसस्स पत्तो धारेतब्बो । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । न च, भिक्खवे, सब्बपसुकूलिकेन भवितब्ब । यो भवेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

5 तेन खो पन समयेन भिक्खू चलकानि पि अट्टिकानि पि उच्छिद्दोदक पि पत्तेन नीहरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—“यस्मिं येविमे^२ समणा सक्कपुत्तिया भुञ्जन्ति सो व नेस पटिग्गहो” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न भिक्खवे, चलकानि वा अट्टिकानि वा उच्छिद्दोदक वा पत्तेन नीहरितब्ब । यो नीहरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, पटिग्गह” ति ।

§ ६. चीवरदण्डसत्थकादीनि

10 १४ तेन खो पन समयेन भिक्खू हत्थेन विप्फाळेत्वा^३ चीवरं सिब्बेन्ति । चीवरं विलोमिक^४ होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, सत्थक नमतक” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स दण्डसत्थक उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, दण्डसत्थक” ति ।

B. 252

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचे सत्थकदण्डे धारेन्ति सोवण्णमय^५ रूपियमय^६ । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, उच्चावचा सत्थकदण्डा धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अट्टिमय दन्तमय विसाणमय नळमय^७ वेळुमय कट्टमय जतुमय फलमय लोहमय सङ्घनामिमय” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू कुक्कुटपत्तेन पि वेळुपेसिकाय पि चीवरं सिब्बेन्ति ।

20 चीवरं दुस्सिब्बितं होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, सूचि^८”

R. 116

ति । सूचियो कण्णकितायो होन्ति पे०० “अनुजानामि, भिक्खवे, सूचिनाळिक” ति ।

सूचिनाळिकाय^९ पि कण्णकितायो होन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, किण्णेन पूरेतु”

ति । किण्णे^{१०} पि कण्णकितायो होन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, सत्तुया^{११} पूरेतु”

ति । सत्तुया पि कण्णकितायो होन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, सरितक” ति ।

25 सरितके^{१२} पि कण्णकितायो होन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, मधुसिन्धुकेन सारेतु”

ति । सरितक परिभिज्जति । “अनुजानामि, भिक्खवे, सरितकसिपाटिक^{१३}” ति ।

१ वत म ति—रो० । २ यस्मिन्नेविमे—सी० । ३ चीवरं विफाळेत्वा—स्या०, विपाटेत्वा—सी०, रो० । ४ विलोम—सी०, स्या०, रो० । ५ रूपिमय—सी० । ६ नळमयं—सी० । ७ सूचिक—सी० । ८ नाळिकाय—सी०, स्या०, रो० । ९ किण्णेन—सी० । १० सत्तुया—रो० । ११ सरितकेन—सी० । १२ सरितसिपाटिक—स्या०, रो० ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू तत्थ तत्थ खिल^१ निक्खणित्वा^२ सम्बन्धित्वा चीवरं सिब्बेन्ति । चीवरं विकण्ण होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, कठिन^३ कठिनरज्जु तत्थ तत्थ ओबन्धित्वा चीवर सिब्बेतु” ति । विसमे कठिन पत्थरन्ति । कठिन परिभिज्जति • पे० “न, भिक्खवे, विसमे कठिन पत्थरितब्ब । यो पत्थरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

5

छमाय^४ कठिन पत्थरन्ति । कठिन पसुक्ति होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, तिणसन्धारक” ति । कठिनस्स अन्तो जीरति^५ पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, अनुवात परिभण्ड आरोपेतु” ति । कठिन नप्पहोति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, दण्डकठिन विदलक^६ सलाक विनन्धनरज्जु^७ विनन्धनसुत्त^८ विनन्धित्वा^९ चीवरं सिब्बेतु” ति । सुत्तन्तरिकायो विसमा होन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, कल्लिम्भक^{१०}” ति । सुत्ता^{१०} B 253 वक्का होन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, मोघसुत्तक” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अधोतेहि पादेहि कठिन अक्कमन्ति । कठिन दुस्सति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, अधोतेहि पादेहि कठिनं अक्कमितब्ब । यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अल्लेहि पादेहि कठिन अक्कमन्ति । कठिन दुस्सति ।^{१५} भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, अल्लेहि पादेहि कठिन अक्कमितब्ब । यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सउपाहना कठिन अक्कमन्ति । कठिन दुस्सति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, सउपाहनेन कठिन अक्कमितब्ब । यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

20

तेन खो पन समयेन भिक्खू चीवरं सिब्बन्ता^{११} अङ्गुलिया पटिगण्हन्ति^{१२} । अङ्गुलियो दुक्खा होन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पटिगह” ति ।

१५ तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उच्चावचे पटिगहे धारेन्ति सोवण्णमय रूपियमय । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, उच्चावचा पटिगहा^{२५} धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठिमय दन्तमय विसाणमय नळमय वेळुमय कट्टमय जतुमय फलमय लोहमयं सङ्गनाभिमय” ति ।

R 117

१ खील—सी०, स्या०, रो० । २ निखनित्वा—सी०, रो०, निखणित्वा—स्या० । ३ कथिनं—म० । ४ छमाय—स्या० । ५ जिरति—स्या०, रो० । ६ विदलक—सी०, रो० । ७ विनद्धनरज्जु—स्या० । ८ विनन्धनसुत्तक—सी०, रो०, विनद्धनसुत्तक—स्या० । ९ विनद्धित्वा—स्या० । १० कल्लिम्भक—सी०, कल्लिम्भक—स्या० । ११ सिब्बेन्ता—सी०, स्या०, रो० । १२ पटिगण्हन्ति—रो०, पटिगण्हन्ति—सी० ।

तेन खो पन समयेन सूचियो पि सत्थका पि पटिग्गहा पि नस्सन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, आवेसनवित्थक^१” ति । आवेसनवित्थके समाकुला होन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पटिग्गहत्थविक^२” ति । असवद्धको^३ न होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, ५ असवद्धक बन्धनसुत्तक” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अब्भोकासे^४ चीवर सिब्बन्ता सीतेन पि ऊण्हेन पि किलमन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, कठिनसाल^५ कठिन-मण्डप” ति । कठिनसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिय्यति^६ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे उच्चवत्थुक कातु” ति । चयो परिपतति^७ पे० १० “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिनु तयो चये—इट्ठकाचय, सिलाचय, दारुचय” ति । आरोहन्ता विहञ्जन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने^८—इट्ठकासोपान, सिलासोपान, दारुसोपान” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह^९” ति । कठिनसालाय तिणचुण्ण परिपतति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा^{१०} उल्लिप्तावलित्त कातु—सेतवण्ण कालवण्ण गेरुकपरिकम्म मालाकम्म लताकम्म १५ मकरदन्तक पञ्चपटिक^{११} चीवरवस चीवररज्जु^{१२}” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू चीवरं सिब्बेत्वा तत्थेव कठिन उज्झित्वा पक्कमन्ति, उन्दुरेहि पि उपचिकाहि पि खज्जति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, कठिन सङ्घरितु^{१३}” ति । कठिन परिभिज्जति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, गोघसिकाय कठिन सङ्घरितु” ति । कठिन विनिवेठियति^{१४} पे० “अनुजानामि, २० भिक्खवे बन्धनरज्जु” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू कुट्टे^{१५} पि थम्भे पि कठिन उस्सापेत्वा पक्कमन्ति । परिपतित्वा कठिन भिज्जति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भित्तिखिले^{१६} वा नागदन्ते वा लम्गेतु” ति ।

§ ७. थविकपरिस्सावनानुजानना

१६ अथ खो भगवा राजगहे यथाभिरन्त^{१७} विहरित्वा येन वेसाली तेन चारिक R 118 २५ पक्कामि । तेन खो पन समयेन भिक्खू सूचिक पि सत्थकं पि भेसज्ज पि पत्तेन आदाय

१ आवेसनवित्थक—सी० । २ पटिग्गहत्थविक—सी०, स्या० । ३ असवद्धको—स्या०, रो० । ४ अब्भोकासे—स्या० । ५ कठिनसाल—म० । ६ ओत्थरीयति—सी०, रो०, ओत्थरियति—स्या० । ७ परिपतति—सी० । ८ सोपाने—सी०, स्या० । ९ ओगुम्फेत्वा—सी०, स्या० । १० पञ्चपटिक—स्या०, रो० । ११ चीवररज्जु—सी०, स्या०, रो० । १२ सह्रितुं—रो० । १३ विवेठियति—रो० । १४ कुट्टे—म० । १५ भित्तिखिले—सी०, स्या०, रो० । १६ यथाभिरन्त—सी० ।

गच्छन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भेसज्जत्थविक” ति । असबद्धको न होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, असबद्धक बन्धनसुत्तक” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु उपाहनायो कायबन्धनेन^१ बन्धित्वा गाम पिण्डाय पाविसि । अञ्जतरो उपासको त भिक्खु अभिवादेन्तो उपाहनायो सीसेन घट्टेसि^२ । सो भिक्खु मङ्कु अहोसि । अथ खो सो भिक्खु आराम गन्त्वा भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि ।^५ भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, उपाहनत्थविक” ति । असबद्धको न होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, असबद्धक बन्धनसुत्तक” ति ।

तेन खो पन समयेन अन्तरामग्गे उदक अकप्पिय होति । परिस्सावन न होति । B 255 भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, परिस्सावन” ति । चोळक^३ नप्पहोति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, कटच्छुपरिस्सावन” ति । चोळक नप्पहोति पे० 10 “अनुजानामि, भिक्खवे, धम्मकरक” ति ।

१७ तेन खो पन समयेन द्वे भिक्खू कोसलेसु जनपदे^४ अद्धानमग्गपटिपन्ना^५ होन्ति । एको भिक्खु अनाचार आचरति । दुतियो भिक्खु त भिक्खु एतदवोच—“मा, आवुसो, एवरूप अकासि । नेत कप्पती” ति । सो तस्मि उपनन्धि^६ । अथ खो सो भिक्खु पिपासाय पीळितो उपनद्ध^७ भिक्खु एतदवोच—“देहि मे, आवुसो,^८ परिस्सावन, पानीय^९ पिबिस्सामी” ति । उपनद्धो भिक्खु न अदासि । सो भिक्खु पिपासाय पीळितो कालमकासि । अथ खो सो भिक्खु आराम गन्त्वा भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि । “कि पन त्व, आवुसो, परिस्सावन याचियमानो न अदासी” ति ? “एवमावुसो” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति^{१०} विपाचेन्ति—“कथ हि नाम भिक्खु परिस्सावन याचियमानो न दस्सती” ति । अथ खो^{११} ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा त भिक्खु पटिपुच्छि—“सच्च किर त्व, भिक्खु, परिस्सावन याचियमानो न अदासी” ति ? “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा—“अननुच्छविक^{१२} ते,^{१३} मोघपुरिस, अननुलोमिक अप्पतिरूप^{१४} अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, परिस्सावन याचियमानो न दस्ससि । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा^{१५} पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय पसन्नान च एकच्चानं अञ्जत्ताया” ति । अथ खो भगवा त भिक्खु अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स

१ कायबन्धने-रो० । २ घट्टेति-म० । ३ चोळक-रो० । ४ धम्मकरण-म० । ५ जनपदेषु-सी०, स्या०, रो० । ६ अद्धानमग्गपटिपन्ना-सी०, स्या०, रो० । ७ उपनन्धि-सी०, स्या० । ८ उपनन्धि-रो० । ९ पानीय-रो० । १० खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० । ११ अननुच्छविय-रो० । १२, सी० पोत्थके नत्थि । १३ अप्पटिरूपं-स्या० ।

अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

“न भिक्खवे, अद्धानमग्गप्पटिपन्नेन भिक्खुना परिस्सावन याचियमानेन न दातब्ब । यो न ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । न च, भिक्खवे, अपरिस्सावनकेन अद्धानो^१ पटिपज्जितब्बो । यो पटिपज्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । सचे न होति परिस्सावन वा धम्मकरको वा, सङ्घाटिकण्णो पि अधिट्ठातब्बो — इमिना परिस्सावेत्वा पिविस्सामी” ति ।

§ ८. नवकम्मानि

अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन वेसाली तदवसरि । तत्र सुद
B 256 भगवा वेसालिय विहरति महावने कूटागारसालाय । तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्भ
10 करोन्ति । परिस्सावन न सम्मति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे,
दण्डपरिस्सावन” ति । दण्डपरिस्सावन न सम्मति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनु-
जानामि, भिक्खवे, ओत्थरक^२” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मकसेहि उब्बाब्हा होन्ति । भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, मकसकुटिक^३” ति ।

15 १८ तेन खो पन समयेन वेसालिय पणीतान भत्तान भत्तपटिपाटि अट्ठिता^३ होति ।
भिक्खू पणीतानि भोजनानि भुञ्जित्वा अभिसन्नकाया होन्ति बह्वाबाधा^४ । अथ खो जीवको
कोमारभच्चो वेसालि अगमासि केनचिदेव करणीयेन । अहसा खो जीवको कोमारभच्चो
भिक्खू अभिसन्नकाये बह्वाबाधे । दिस्वान येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त
अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो जीवको कोमारभच्चो भगवन्त
20 एतदवोच — “एतरहि, भन्ते, भिक्खू अभिसन्नकाया बह्वाबाधा । साधु, भन्ते, भगवा
भिक्खून् चङ्कम च जन्ताघरं च अनुजानातु । एव भिक्खू अप्पाबाधा भविस्सन्ती” ति ।
अथ खो भगवा जीवक कोमारभच्च धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि
सम्पहसेसि । अथ खो जीवको कोमारभच्चो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो
समुत्तेजितो सम्पहसितो उट्ठायासना भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि । अथ
25 खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनु-
जानामि, भिक्खवे, चङ्कम च जन्ताघरं चा” ति ।

R 120

तेन खो पन समयेन भिक्खू विसमे चङ्कमे चङ्कमन्ति । पादा दुक्खा होन्ति ।

१ अद्धानमग्गो-सी०, स्या०, रो० । २ ओत्थरिकं-स्या० । ३ अधिट्ठिता-रो० । ४ बह्वा-
बाधा-सी० ।

भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, सम कातु” ति । चङ्कमो नीचवत्थुको होति । उदकेन ओत्थरिय्यति^१ पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुक कातु” ति । चयो परिपतति^२ पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनि तु तयो चये—इट्टकाचय, सिलाचय, दारुचय” ति । आरोहन्ता विहञ्जन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने—इट्टकासोपान, सिलासोपान, दारुसोपान” ति ।^५ आरोहन्ता परिपतन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू चङ्कमे चङ्कमन्ता परिपतन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, चङ्कमनवेदिक” ति । B 257

तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे चङ्कमन्ता सीतेन पि उण्हेन पि किलमन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, चङ्कमनसाल” ति । चङ्कमनसालाय^{१०} तिण्णुण परिपतति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा^५ उल्लितावलित्त कातु — सेतवण्ण काळवण्ण गेरुकपरिकम्म मालाकम्म लताकम्म मकरदन्तक पञ्चपटिक चीवरवस चीवररज्जु” ति । जन्ताघरं^६ नीचवत्थुक होति, उदकेन ओत्थरिय्यति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुक कातु” ति । चयो परिपतति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनि तु तयो चये—इट्टकाचय, सिलाचय, दारुचय” ति । आरोहन्ता विहञ्जन्ति^{१५} पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने—इट्टकासोपान, सिलासोपान, दारुसोपान” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह” ति । जन्ताघरस्स कवाट न होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, कवाट पिट्टसङ्घाट^७ उदुक्खलिक उत्तरपासक अगलवट्टिक^८ कपिसीसक सूचिक घटिक तालच्छिद्^९ आविञ्चनच्छिद्^{१०} आविञ्चनरज्जु” ति । जन्ताघरस्स कुट्टपादो^{११} जीरति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे,^{२०} मण्डलिक कातु” ति । जन्ताघरस्स धूमनेत्त न होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, धूमनेत्त” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खु खुद्दके जन्ताघरे मज्झे अग्निद्वानं करोन्ति । उपचारो न होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, खुद्दके जन्ताघरे एकमन्त अग्निद्वान कातु, महल्लके मज्झे” ति । जन्ताघरे अग्निमुख डहति पे० “अनुजानामि,^{२५} भिक्खवे, मुखमत्तिक” ति । हत्थे^{१२} मत्तिक तेमेन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे,

१ ओत्थरिय्यति—सी०, रो०, ओत्थरिय्यति—स्या० । २ परिपटति—सी० । ३ सोपाने—स्या०, सी० । ४ चङ्कमनसालाय—सी०, रो० । ५ ओगुम्फेत्वा—सी०, स्या० । ६ एत्थ ‘तेन खो पन समयेन जन्ताघरं’ इति पाठो स्या० पोत्थके अत्यि । ७ पिट्टिसङ्घाटं—सी० । ८ अगलवट्टिक—सी०, अगलवट्टि—स्या०, अगलवट्टि—रो० । ९ तालच्छिद्—सी० । १० आविञ्चनच्छिद्—म० । ११ कुट्टपादो—म० । १२ हत्थेन—स्या० ।

- मत्तिकादोणिक” ति । मत्तिका दुग्गन्धा होति पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, वासेतु” ति । जन्ताघरे अग्नि काय डहति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उदक अतिहरितु” ति । पातिया^१ पि पत्तेन पि उदक अतिहरन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उदका-धान^२, उदकसरावक^३” ति । जन्ताघरं तिणच्छदन न सेदेति^४ पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित कातु” ति । जन्ताघरं चिक्खल्ल होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, सन्थरितु तयो सन्थारे^५—इट्ठकासन्थारं^६, सिलासन्थारं, दारुसन्थारं” ति । चिक्खल्ल येव^७ होति • पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, धोवितु” ति । उदक सन्तिट्ठति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमन” ति ।
- R 121 तेन खो पन समयेन भिक्खू जन्ताघरे छमाय^८ निसीदन्ति, गत्तानि कण्डवन्ति^९ । 10 भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं^{१०} । “अनुजानामि, भिक्खवे, जन्ताघरपीठ” ति । तेन खो पन समयेन जन्ताघरं अपरिक्खित्त होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्रिप्पितु तयो पाकारे—इट्ठकापाकारं, सिलापाकार, दारुपाकार” ति । कोट्ठको न होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, कोट्ठक” ति । कोट्ठको नीचवत्थुको होति, उदकेन ओत्थरिय्यति • पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुक कातु” ति । चयो परिपतति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिनु तयो चये—इट्ठकाचय, सिलाचय, दारुचय” ति । आरोहन्ता विहञ्जन्ति 15 भिक्खवे, पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने—इट्ठकासोपान, सिलासोपानं, दारुसोपान” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति • पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह” ति । कोट्ठकस्स कवाट न होति • पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, कवाट पिट्ठसङ्घाट उदुक्ख-लिक उत्तरपासक अगळवट्टिक कपिसीसक सूचिक घटिक ताळच्छिद् आविञ्छनच्छिद् 20 आविञ्छनरज्जु” ति । कोट्ठके तिण्णुण परिपतति • पे “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित कातु—सेतवण कालवण गेरुकपरिकम्म मालाकम्म लताकम्म मकरदन्तक पञ्चपटिक^{११} ति । परिवेण चिक्खल्ल होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, मरुम्ब उपकिरितु” ति । न परियापुणन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, पदरसिल^{१२} निक्खिपितु” ति । उदक सन्तिट्ठति • पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमन” ति ।
- 25 १९ तेन खो पन समयेन भिक्खू नग्गा नग्ग अभिवादेन्ति,^{१३} नग्गा नग्ग अभिवादापेन्ति,^{१४} नग्गा नग्गस्स परिकम्म करोन्ति, नग्गा नग्गस्स परिकम्म कारापेन्ति,^{१५}

१ पाटिया—स्या० । २ उदकधान—म०, रो०, उदकनिधान—स्या० । ३ सरावक—सी० । ४ सादेति—सी० । ५ सन्थरे—म० । ६ इट्ठकासन्थारं—म० । ७ चिक्खल्लयेव—सी० । ८ छमाय—स्या० । ९ कण्डवन्ति—स्या०, कण्डवन्ति—रो० । १० ‘भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं’ इति पाठो सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि, एत्थ स्या० पोत्थके च पे० दिस्सति । ११ पञ्चपट्टिक—स्या०, रो० । १२ पदसिलं—रो० । १३ एत्थ स्या० पोत्थके ‘तेन खो पन समयेन भिक्खू नग्गा नग्गं अभिवादेन्ति, नग्गा अनग्गं अभिवादेन्ति’ इति पाठो दिस्सति । १४, नग्गा नग्गं अभिवादापेन्ति, नग्गा अनग्गं अभिवादापेन्ति—स्या० । १५, कारोन्ति—सी० ।

नग्गा नग्गस्स देन्ति, नग्गा पटिग्गण्हन्ति,^१ नग्गा खादन्ति, नग्गा भुञ्जन्ति, नग्गा सायन्ति, नग्गा पिवन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, नग्गेन^२ नग्गो अभिवादेतब्बो पे० न^३ नग्गेन अभिवादेतब्ब^३ न नग्गेन नग्गो अभिवादापेतब्बो न नग्गेन अभिवादापेतब्ब न नग्गेन^४ नग्गस्स परिकम्म कातब्ब^५ न नग्गेन नग्गस्स^५ परिकम्म कारापेतब्ब न नग्गेन नग्गस्स दातब्ब • न नग्गेन पटिग्गहेतब्ब^६ न नग्गेन खादितब्ब 5 न नग्गेन भुञ्जितब्बं न नग्गेन सायितब्ब न नग्गेन पातब्ब । यो पिवेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू जन्ताघरे छमाय चीवरं निक्खिपन्ति । चीवरं पसुक्ति होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे,^६ चीवरवस चीवररज्जु” ति । देवे वस्सन्ते चीवरं ओवस्सति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे,^{१०} R 122 जन्ताघरसाल” ति । जन्ताघरसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिय्यति^७ • पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुक कातु” ति । चयो परिपतति^८ पे० आरोहन्ता विहञ्जन्ति • पे० आरोहन्ता परिपतन्ति पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह^९” ति । जन्ताघरसालाय तिण्णुण परिपतति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लिक्तावलित कातु पे० चीवरवस चीवररज्जु” ति । 15

तेन खो पन समयेन भिक्खू^९ जन्ताघरे पि उदके पि परिकम्म^{१०} कातु कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, तिस्सो पटिच्छादियो — जन्ताघरपटिच्छादिं, उदकपटिच्छादि, वत्थपटिच्छादिं” ति ।

तेन खो पन समयेन जन्ताघरे उदक न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, उदपान” ति । उदपानस्स कूल लुज्जति पे० “अनुजानामि,^{२०} भिक्खवे, चिनि तु तयो चये — इट्ठकाचय, सिलाचय, दारुचय” ति । उदपानो नीचवत्थुको होति, उदकेन ओत्थरिय्यति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुक कातु” ति । चयो परिपतति पे० आरोहन्ता विहञ्जन्ति पे० आरोहन्ता परिपतन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह” ति ।

२० तेन खो पन समयेन भिक्खू वल्लिकाय^{११} पि कायबन्धनेन पि उदक वाहेन्ति ।^{२५} भगवतो एतमत्थं आरोचेसु^{१३} । “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकवाहनरज्जु^{१४}” ति । हत्था दुक्खा

१ पटिग्गण्हन्ति-सी० । २ एत्थ ‘नग्गेन’ इति पाठो रो० पोत्थके नत्थि । ३-३ एत्थ ‘न नग्गेन अभिवादेतब्ब’ इति पाठो सी० पोत्थके नत्थि । ४ एत्थ ‘नग्गेन’ इति पाठो सी० पोत्थके नत्थि । ५ एत्थ ‘नग्गस्स’ इति पाठो स्या० पोत्थके नत्थि । ६ भिक्खवे जन्ताघरे-सी०, स्या० । ७ ओत्थरिय्यति-स्या०, ओत्थरीयति-सी० । ८ परिपतति-सी० । ९ आलम्बनबाह-सी० । १० भिक्खू नग्गा-सी० । ११ पिट्ठिपरिकम्म-स्या० । १२ वल्लिया-सी०, स्या० । १३ एत्थ ‘भगवतो एतमत्थं आरोचेसु’ इति पाठो सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । १४ उदपानरज्जु-सी०, स्या० ।

होन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, तुल^१ करकटक चक्खवट्ठक” ति । भाजना बहू भिज्जन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो वारके—लोहवारक, दारुवारक, चम्मखण्ड^२” ति ।

B 260

तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे उदक वाहेन्ता^३ सीतेन पि उण्हेन पि ५ किलमन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, उदपानसाल” ति । उदपानसालाय तिण्णचुण्ण परिपतति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्ता कातु—सेतवण्ण काळवण्ण गेरुकपरिकम्म मालाकम्म लताकम्म मकरदन्तक पञ्चपटिक चीवरवस चीवररज्जु” ति । उदपानो^४ अपारतो होति, तिण्णचुण्णेहि पि पसुकेहि पि ओकिरिय्यति^५ पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, अपिधानं” ति । उदकभाजन न 10 सविज्जति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकदोणि उदककटाह” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू आरामे तह तह नहायन्ति । आरामो चिक्खल्लो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, चन्दनिक^६” ति । चन्दनिका पाकटा^७ होति । भिक्खू हिरियन्ति^८ नहायितु पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, परिकिखपितु तयो पाकारे—इट्ठकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकारं” ति । चन्दनिका चिक्खल्ला होति पे० 15 “अनुजानामि, भिक्खवे, सन्थरितु तयो सन्थरे^९—इट्ठकासन्थरं^{१०}, सिलासन्थरं, दारुसन्थरं” ति । उदक सन्तिट्ठति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमन” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू गत्तानि सीतिगतानि^{११} होन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकपुञ्छनि चोळकेन^{१२} पि पच्चुद्धरितु” ति ।

R 123

२१ तेन खो पन समयेन अज्जतरो उपासको सङ्खस्स अत्थाय पोक्खरणिं कारेतु- 20 कामो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पोक्खरणि” ति । पोक्खरणिआ कूल लुज्जति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिनु तयो चये—इट्ठकाचयं, सिलाचय, दारुचय” ति । आरोहन्ता विहज्जन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने^{१३}—इट्ठकासोपान, सिलासोपान, दारुसोपान” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह” ति । पोक्खरणिआ उदक पुराण होति पे० 25 “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकमातिक^{१४} उदकनिद्धमन” ति ।

B 261

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सङ्खस्स अत्थाय निल्लेखं जन्ताघरं कत्तुकामो^{१५} होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, निल्लेख जन्ताघरं” ति ।

१ तुलं—सी० । २ चम्मखण्ड—सी०, स्या०, रो० । ३ वाहेन्ता—सी०, रो० । ४ उदकपानो—रो०, तेन खो पन समयेन उदपानो—स्या० । ५ ओकिरियति—सी०, ओकिरियति—स्या० । ६ उदकचन्दनिकं—स्या० । ७ पाकटा—रो०, अपारतो—सी० । ८ हिरियन्ति—सी०, रो० । ९ सन्थारे—सी०, स्या०, रो० । १० इट्ठकासन्थार—सी०, स्या०, रो० । ११ सीतिकतानि—सी०, स्या०, रो० । १२ उदकपुञ्छनचोळकेन—सी० । १३ सोपाने—सी०, स्या० । १४ उदकायतिक—रो० । १५ कातुकामो—सी० ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू चातुमास निसीदनेन विप्पवसन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, चातुमास निसीदनेन विप्पवसितब्ब । यो विप्पवसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

२२ तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू पुप्फाभिकिण्णेषु सयनेसु सयन्ति । मनुस्सा विहारचारिक आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खियन्ति^१ विपाचेन्ति — सेय्यथापि^५ गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, पुप्फाभिकिण्णेषु सयनेसु सयितब्ब । यो सयेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा गन्ध पि माल पि आदाय आराम आगच्छन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता न पटिगण्हन्ति^२ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, गन्ध गहेत्वा कवाटे पञ्चङ्गुलिक दातु, पुप्फ गहेत्वा विहारे एकमन्त निक्खिपितु” ति ।^{१०}

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स नमतक उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, नमतक” ति । अथ खो भिक्खून एतदहोसि — “नमतक अधि-
द्वातब्ब नु खो उदाहु विकप्पेतब्ब” ति पे० “न, भिक्खवे, नमतक अधिद्वातब्ब, न विकप्पेतब्ब” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू आसित्तकूपधाने भुञ्जन्ति । मनुस्सा^{१५} उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, आसित्तकूपधाने भुञ्जितब्ब । यो भुञ्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

R 1

तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु गिलानो होति । सो भुञ्जमानो न सक्कोति हत्थेन पत्त सन्धारेत्तु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, मळोरिक” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू एकभाजने पि भुञ्जन्ति, एकथालके पि पिबन्ति,^{२०} एकमञ्चे पि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणा^३ पि तुवट्टेन्ति, एकपावुरणा^४ पि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणपावुरणा पि तुवट्टेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, एकभाजने भुञ्जितब्ब पे० न एकथालके पातब्ब न एकमञ्चे तुवट्टितब्ब न एकत्थरणा तुवट्टितब्ब न एकपावुरणा तुवट्टितब्ब न एकत्थरणपावुरणा तुवट्टितब्ब । यो तुवट्टेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।^{२५}

B 21

§ ९. वङ्गलिच्छविवत्थु

२३ तेन खो पन समयेन वङ्गो लिच्छवी मेत्तियभूमजकान^१ भिक्खून सहायो होति । अथ खो वङ्गो लिच्छवी येन मेत्तियभूमजका भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा

१ खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० । २ पतिगण्हन्ति—सी०, पटिगण्हन्ति—रो० । ३ एकत्थरणे—स्या० । ४ एकपावुरणे—स्या०, एरुपावुरणे—सी० । ५ मेत्तियभूमजकान—सी०, स्या०, रो० ।

मेत्तियभूमजके भिक्खू एतदवोच—“वन्दामि अय्या” ति । एव वुत्ते मेत्तियभूमजका भिक्खू नालपिसु । दुतिय पि खो वड्ढो लिच्छवी मेत्तियभूमजके भिक्खू एतदवोच—“वन्दामि अय्या” ति । दुतिय पि खो मेत्तियभूमजका भिक्खू नालपिसु । ततिय पि खो वड्ढो लिच्छवी मेत्तियभूमजके भिक्खू एतदवोच—“वन्दामि अय्या” ति । ततिय पि खो मेत्तियभूमजका भिक्खू नालपिसु । “क्याह अय्यान अपरज्झामि, किस्स म अय्या नालपन्ती” ति^१ “तथा हि पन त्व, आवुसो वड्ढ, अम्हे दब्बेन मल्लपुत्तेन विहेठियमाने अज्झुपेक्खसी” ति । “क्याह अय्या करोमी” ति^२ “सचे खो त्व, आवुसो वड्ढ, इच्छेय्यासि, अज्जेव भगवा आयस्सन्त दब्ब मल्लपुत्त नासापेय्या” ति । “क्याह अय्या करोमि, कि मया सक्का कातु” ति^३ “एहि त्व, आवुसो वड्ढ, येन भगवा तेनुपसङ्कम, उपसङ्कमित्वा भगवन्त एव वदेहि—‘इद, भन्ते, नच्छन्न नप्पतिरूप’ । याय, भन्ते, दिसा अभया अनीतिका अनुपद्वा साय दिसा सभया सईतिका सउपद्वा, यतो निवात^४ ततो सवात,^५ उदक मब्जे आदित्त, अय्येन मे दब्बेन मल्लपुत्तेन पजापति^६ दूसिता” ति । “एव अय्या” ति खो वड्ढो लिच्छवी मेत्तियभूमजकान भिक्खून् पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो वड्ढो लिच्छवी

15 भगवन्त एतदवोच—“इद, भन्ते, नच्छन्न नप्पतिरूप । याय, भन्ते, दिसा अभया अनीतिका अनुपद्वा साय दिसा सभया सईतिका सउपद्वा, यतो निवात ततो सवात, उदक मब्जे आदित्त, अय्येन मे दब्बेन मल्लपुत्तेन पजापति दूसिता” ति ।

R 125

B 263

अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा आयस्सन्त दब्ब मल्लपुत्त पटिपुच्छि—“सरसि त्व, दब्ब, एवरूप कत्ता यथाय वड्ढो आहा” ति^१ “यथा म, भन्ते, भगवा जानाती” ति । दुतिय पि खो भगवा • पे० ततिय पि खो भगवा आयस्सन्त दब्ब मल्लपुत्त एतदवोच—“सरसि त्व, दब्ब, एवरूपं कत्ता यथाय वड्ढो आहा” ति^२ “यथा म, भन्ते, भगवा जानाती” ति । “न खो, दब्ब, दब्बा एव निब्बे-ठेन्ति । सचे तथा कत, कत ति वदेहि, सचे अकत, अकत ति वदेही” ति । “यतो अहं, भन्ते, जातो नाभिजानामि सुप्पिन्तेन पि मेथुन धम्म पटिसेविता^३, पगेव जागरो” ति ।

25 अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि—“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्त निक्कुज्जतु, असम्भोग सङ्घेन करोतु ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स उपासकस्स पत्तो निक्कुज्जितब्बो—भिक्खून् अलाभाय परिसक्कति, भिक्खून् अनत्थाय परिसक्कति, भिक्खून् अवासाय^४ परिसक्कति, भिक्खू अक्कोसति परिभासति, भिक्खू भिक्खूहि भेदेति, बुद्धस्स अवण्ण भासति, धम्मस्स अवण्ण भासति, सङ्घस्स अवण्ण भासति । अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि अट्ठहज्जेहि समन्नागतस्स

१ नप्पटिरूप-स्या०, न पटिरूप-रो० । २ नीवात-स्या० । ३ पवात-सी०, स्या०, रो० ।

४ पजापती-सी०, रो० । ५ पतिसेविता-सी० । ६ अनावासाय-स्या० ।

उपासकस्स पत्त निक्कुज्जितु । एव च पन, भिक्खवे, निक्कुज्जितब्बो । व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

२४ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । वङ्गो लिच्छवी आयस्सन्त दब्ब मल्लपुत्त अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो वङ्गस्स लिच्छविस्स पत्त निक्कुज्जेय्य, असम्भोग सङ्घेन करेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । वङ्गो लिच्छवी आयस्सन्त दब्ब मल्लपुत्त अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेति । सङ्घो वङ्गस्स लिच्छविस्स पत्त निक्कुज्जति, असम्भोग सङ्घेन करोति । यस्सायस्सतो खमति वङ्गस्स लिच्छविस्स पत्तस्स निक्कुज्जना, असम्भोग सङ्घेन करण, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“निक्कुज्जितो सङ्घेन वङ्गस्स लिच्छविस्स पत्तो, असम्भोगो^२ सङ्घेन । खमति सङ्घस्स,^३ तस्मा तुण्ही^४, एवमेत धारयामी” ति ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन वङ्गस्स लिच्छविस्स निवेसन तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा वङ्ग लिच्छवि एतदवोच — “सङ्घेन ते, आवुसो वङ्ग, पत्तो निक्कुज्जितो । असम्भोगोसि सङ्घेना” ति । अथ खो वङ्गो लिच्छवी— सङ्घेन किर मे पत्तो निक्कुज्जितो, असम्भोगोहि किर सङ्घेना ति — तत्थेव मुच्छितो पपत्ति^५ ।^६ अथ खो वङ्गस्स लिच्छविस्स मित्तामच्चा जातिसालोहिता वङ्ग लिच्छवि एतदवोचु — “अल, आवुसो वङ्ग, मा सोचि, मा परिदेवि । मय भगवन्त पसादेस्साम भिक्खुसङ्घ चा” ति ।

अथ खो वङ्गो लिच्छवी सपुत्तदारो समित्तामच्चो सजातिसालोहितो अल्लवत्थो अल्लकेसो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्त एतदवोच — “अच्चयो म, भन्ते, अच्चगमा यथाबाल यथामूळ्ह यथाअकुसल, योह अय्य^७ दब्ब मल्लपुत्त अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेसि । तस्स मे, भन्ते, भगवा अच्चय अच्चयतो पटिगण्हातु^८ आयति सवराया” ति । “तग्घ^९ त्व, आवुसो वङ्ग, अच्चयो अच्चगमा यथाबालं यथामूळ्ह यथाअकुसल, य त्व दब्ब मल्लपुत्त अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेसि । यतो च खो त्व, आवुसो वङ्ग, अच्चय अच्चयतो दिस्वा यथाधम्म पटिकरोसि, त ते मय पटिगण्हाम । वुड्ढि हेसा, आवुसो वङ्ग, अरियस्स विनये यो अच्चय अच्चयतो दिस्वा^{१०} यथाधम्म पटिकरोति, आयति सवरं आपज्जती” ति । अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो वङ्गस्स लिच्छविस्स पत्त उक्कुज्जतु, सम्भोगं सङ्घेन करोतु ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अट्ठेहि समन्नागतस्स उपासकस्स पत्तो उक्कुज्जितब्बो — न भिक्खून अलाभाय परिसक्कति, न भिक्खून अनत्थाय परिसक्कति, न भिक्खून अवासाय

१ व्यत्तेन—सी०, रो० । २ असम्भोगं—सी० । ३ तुण्हि—सी० । ४ पपत्तो—स्या०, म०, रो० । ५ पतिगण्हातु—सी०, पटिगण्हातु—रो० । ६ इङ्ग—स्या० ।

परिसक्कति, न भिक्खू^१ अक्कोसति परिभासति, न भिक्खू भिक्खूहि भेदेति, न बुद्धस्स अवण्ण भासति, न धम्मस्स अवण्ण भासति, न सङ्खस्स अवण्ण भासति । अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि अट्ठहज्जेहि^२ समन्नागतस्स उपासकस्स पत्त उक्कुज्जितु । एव च पन, भिक्खवे, उक्कुज्जितब्बो । तेन, भिक्खवे, वड्ढेन लिच्छविना सङ्ख उपसङ्कमित्वा एकस्स उत्तरासङ्ग 5 करित्वा भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो —
 B 265 'सङ्खेन मे, भन्ते, पत्तो निक्कुज्जितो, असम्भोगोग्घि सङ्खेन । सोह, भन्ते, सम्मा वत्तामि, लोम पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, सङ्ख पत्तुक्कुज्जन याचामी' ति । दुतिय पि याचितब्बो^३ ।
 R 127 ततिय पि याचितब्बो । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो —

२५ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । सङ्खेन वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्तो निक्कुज्जितो, 10 असम्भोगो सङ्खेन । सो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, सङ्ख पत्तुक्कुज्जन याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकल, सङ्खो वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्त उक्कुजेय्य, सम्भोग सङ्खेन करेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । सङ्खेन वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्तो निक्कुज्जितो, असम्भोगो 15 सङ्खेन । सो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, सङ्ख पत्तुक्कुज्जन याचति । सङ्खो वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्त उक्कुज्जति, सम्भोग सङ्खेन करोति । यस्सायस्सतो खमति वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्तस्स उक्कुज्जना,^४ सम्भोग सङ्खेन करण, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“उक्कुज्जितो सङ्खेन वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्तो, सम्भोगो सङ्खेन । खमति सङ्खस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

§ १०. बोधिराजकुमारवत्थु

20 २६ अथ खो भगवा वेसालिय यथाभिरन्त विहरित्वा येन भग्गा तेन चारिक पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन भग्गा तदवसारि । तत्र सुद भगवा भग्गेसु विहरति सुसुमारगिरे^५ मेसकळावने^६ मिगदाये । तेन खो पन समयेन बोधिस्स राजकुमारस्स कोकनदो^७ नाम पासादो अचिरकारितो होति, अनज्झावुत्थो समणेन वा ब्राह्मणेन वा केनचि वा मनुस्सभूतेन । अथ खो बोधि राजकुमारो सञ्चिकापुत्त^८ माणव^९ आमन्तेसि — “एहि त्व, सम्म 25 सञ्चिकापुत्त, येन भगवा तेनुपसङ्कम, उपसङ्कमित्वा मम वचनेन भगवतो पादे सिरसा वन्द, अप्पाबाध अप्पातङ्क लहुट्ठान बल फासुविहारं पुच्छ — ‘बोधि, भन्ते, राजकुमारो भगवतो पादे सिरसा वन्दति, अप्पाबाध अप्पातङ्क लहुट्ठान बलं फासुविहारं पुच्छती’ ति । एव च 3 266

१ भिक्खू-सी० । २ अट्ठहि अट्ठेहि-सी० । ३ याचितब्बा-स्या०, रो० । ४ उक्कुज्जन-सी० । ५ सुसुमारगिरे-म० । ६ मेसकळावने-सी० । ७ कोकनुदो-स्या० । ८ सञ्चिकापुत्त-म० । ९ मानव-सी० ।

वदेहि — ‘अधिवासेतु किर, भन्ते, भगवा बोधिस्स राजकुमारस्स स्वातनाय भत्त सद्धि भिक्खु-
सङ्घेना’” ति । “एव भो” ति खो सञ्जिकापुत्तो माणवो बोधिस्स राजकुमारस्स पटिस्सुत्वा
येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवता सद्धि सम्मोदि, सम्मोदनीय कथ सारणीय^१
वीतिसारेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिच्चो खो सञ्जिकापुत्तो माणवो भगवन्त
एतदवोच — “बोधि खो राजकुमारो भोतो गोतमस्स पादे सिरसा वन्दति, अप्पाबाध अप्पातङ्क^५
लहुद्धान बल फासुविहार पुच्छति । एव च वदेति — ‘अधिवासेतु किर भव गोतमो बोधिस्स
राजकुमारस्स स्वातनाय भत्त सद्धि भिक्खुसङ्घेना’” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन^२ ।
अथ खो सञ्जिकापुत्तो माणवो भगवतो अधिवासन विदित्वा उट्ठायासना येन बोधिराजकुमारो
तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा बोधि राजकुमारं एतदवोच — “अवोचुम्ह खो मय भोतो वचनेन
त भगवन्त गोतम — ‘बोधि खो राजकुमारो भोतो गोतमस्स पादे सिरसा वन्दति, अप्पाबाध^३
अप्पातङ्क लहुद्धान बल फासुविहारं पुच्छति । एव च वदेति — अधिवासेतु किर भव
गोतमो बोधिस्स राजकुमारस्स स्वातनाय भत्त सद्धि भिक्खुसङ्घेना’ ति । अधिवुत्थ च पन
समणेन गोतमेना” ति ।

B 128

अथ खो बोधि राजकुमारो तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीत खादनीय भोजनीय^४
पटियादापेत्वा, कोकनद च पासाद ओदातेहि दुस्सेहि सन्थरापेत्वा याव पच्छिमसोपानकळेवरा,^५
सञ्जिकापुत्त माणव आमन्तेसि — “एहि त्व, सम्म सञ्जिकापुत्त, येन भगवा तेनुपसङ्गम,
उपसङ्गमित्वा भगवतो काल आरोचेहि — ‘कालो, भन्ते निट्ठितं भत्त’” ति । “एव भो”
ति खो सञ्जिकापुत्तो माणवो बोधिस्स राजकुमारस्स पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि,
उपसङ्गमित्वा भगवतो काल आरोचेसि — “कालो, भो गोतम,^६ निट्ठितं भत्त” ति ।

अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन बोधिस्स राजकुमारस्स^७
निवेसन तेनुपसङ्गमि । तेन खो पन समयेन बोधिराजकुमारो बहिद्वारकोट्टके ठितो होति,
भगवन्त आगमयमानो । अद्दसा खो बोधि राजकुमारो भगवन्त दूरतो व आगच्छन्त ।
दिस्वान ततो पञ्चुगन्त्वा भगवन्त अभिवादेत्वा पुरेक्खत्वा^८ येन कोकनदो पासादो तेनुप-
सङ्गमि । अथ खो भगवा पच्छिमसोपानकळेवरं निस्साय अट्ठासि । अथ खो बोधि
राजकुमारो भगवन्त एतदवोच — “अक्कमतु, भन्ते, भगवा दुस्सानि, अक्कमतु सुगतो^९ दुस्सानि,^{१०}
य मम अस्स दीघरत्त हिताय सुखाया” ति । एव वुत्ते भगवा तुण्ही अहोसि । दुतिय पि
खो • पे० ततिय पि खो बोधि राजकुमारो भगवन्त एतदवोच — “अक्कमतु, भन्ते,
भगवा दुस्सानि, अक्कमतु सुगतो दुस्सानि, य मम अस्स दीघरत्त हिताय सुखाया” ति ।
अथ खो भगवा आयस्सन्त आनन्द अपलोकेसि^{११} । अथ खो आयस्सा आनन्दो बोधि

B 267

१ सारणीय-सी० । २ तुण्हीभावेन-सी० । ३ खादनिय भोजनिय-रो० । ४ पच्छिमा
सोपाणकळेवरा-सी०, पच्छिमा सोपाणकळेवरा-स्या०, पच्छिमा सोपाणकळिङ्गरा-रो० । ५ खो भन्ते-
स्या० । ६ पुरेक्खत्वा-सी०, रो०, पुरेक्खत्वा-स्या० । ७ भन्ते सुगतो-स्या० । ८ अवलोकेसि-स्या० ।
चुल्लवग्गो-२८

राजकुमारं एतदवोच — “सहरन्तु,^१ राजकुमार, दुस्सानि । न भगवा चेलप्पटिक^२ अक्कमिस्सति पच्छिम जनत तथागतो अनुकम्पती” ति ।

अथ खो बोधि राजकुमारो दुस्सानि सहारापेत्वा उपरिकोकनदे^३ पासादे आसन पञ्जापेसि^४ । अथ खो भगवा कोकनद पासाद अभिरुहित्वा^५ पञ्जत्ते आसने निसीदि^६ सद्धि भिक्खुसङ्घेन । अथ खो बोधि राजकुमारो बुद्धप्पमुख^७ भिक्खुसङ्घ पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, भगवन्त भुत्तावि ओनीतपत्तपाणिं, एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्न खो बोधि राजकुमार भगवा धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, चेलप्पटिका १० अक्कमितब्बा । यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरा इत्थी^८ अपगतगम्भा भिक्खू निमन्तेत्वा दुस्स पञ्जापेत्वा^९ एतदवोच — “अक्कमथ, भन्ते, दुस्स” ति । भिक्खू कुक्कुचायन्ता न अक्कमन्ति । “अक्कमथ, भन्ते, दुस्स मङ्गलत्थाया” ति । भिक्खू कुक्कुचायन्ता न अक्कमिसु । अथ खो सा इत्थी उज्झायति खिय्यति^{१०} विपाचेति — “कथ हि नाम अय्या मङ्गलत्थाय याचियमाना १५ चेलप्पटिक न अक्कमिस्सन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तस्सा इत्थिया उज्झायन्तिया खिय्यन्तिया^{११} विपाचेन्तिया । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “गिही, भिक्खवे, मङ्गलिका । अनुजानामि, भिक्खवे, गिहीन मङ्गलत्थाय याचियमानेन चेलप्पटिक अक्कमितु” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू धोतपादक अक्कमितु कुक्कुचायन्ति । भगवतो एतमत्थ २० आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, धोतपादक अक्कमितु” ति ।

दुतियभाणवार निट्ठित^{१२} ।

§ ११. घट-कतक-सम्मज्जनि-पादघंसनि-विधूपन-छत्त-सिका-दण्डादीनि

२७ अथ खो भगवा भग्गेसु यथाभिरन्त^{१३} विहरित्वा येन सावत्थि^{१४} तेन चारिक पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन सावत्थि तदवसरि । तत्र सुद भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । अथ खो विसाखा मिगारमाता घटक च कतक च सम्मज्जनि च आदाय येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा

१ सहरन्तु-सी०, स्या० । २ चेलप्पटिक-स्या०, चेलपत्तिक-सी०, रो० । ३ उपरिकोरुन्दे-स्या० । ४ पञ्जापेसि-म० । ५ अभिरुहित्वा-रो०, अभिरुट्ठित्वा-स्या० । ६ बुद्धप्पमुख-सी०, रो० । ७ इत्थि-रो० । ८ पञ्जापेत्वा-म० । ९ खीयति-सी०, स्या०, रो० । १० खीयन्तिया-सी०, स्या०, रो० । ११ दुतियभाणवारो निट्ठितो-म० । १२ यथाभिरन्त-सी० । १३ सावत्थी-सी०, स्या० ।

एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्ना खो विसाखा मिगारमाता भगवन्तं एतदवोच — “पटिगण्हातु^१ मे, भन्ते, भगवा घटकं च कतकं च सम्मज्जनिं च, यं मम अस्स दीघरत्तं हिताय सुखाया” ति । पटिगण्हेसि भगवा घटकं च सम्मज्जनिं च । न भगवा कतकं पटि-गण्हेसि । अथ खो भगवा विसाखं मिगारमातरं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो विसाखा मिगारमाता भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता^२ समादपिता समुत्तेजिता सम्पहंसिता उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, घटकं च सम्मज्जनिं च । न, भिक्खवे, कतकं परिमुञ्जितब्बं । यो परिमुञ्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तिस्सो पादघंसनियो — सक्खरं, कथलं,^३ समुद्दफेणकं” ति ।

R. 130

अथ खो विसाखा मिगारमाता विधूपनं च तालवण्टं च आदाय येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्ना खो विसाखा मिगारमाता भगवन्तं एतदवोच — “पटिगण्हातु मे, भन्ते, भगवा विधूपनं च तालवण्टं च, यं मम अस्स दीघरत्तं हिताय सुखाया” ति । पटिगण्हेसि भगवा विधूपनं च तालवण्टं च ।

10

अथ खो भगवा विसाखं मिगारमातरं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि...पे०...पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, विधूपनं च तालवण्टं चा” ति ।

B. 269

तेन खो पन समयेन सङ्खस्स मकसवीजनी^४ उप्पन्ना होति । भगवतो एतमत्थं^{२०} आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मकसवीजनिं” ति । चामरिवीजनी^५ उप्पन्ना होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, चामरिवीजनी धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तिस्सो वीजनियो^६ — वाकमयं, उसीरमयं^७, मोरपिञ्छमयं” ति ।

२८. तेन खो पन समयेन सङ्खस्स छत्तं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, छत्तं” ति ।

25

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू छत्तप्पग्गहिता^८ आहिण्डन्ति । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो उपासको सम्बहुलेहि आजीवकसावकेहि सद्धिं उय्यानं अगमासि^९ । अद्दसासुं^{१०} खो ते आजीवकसावका छब्बग्गिये भिक्खू दूरतो व छत्तप्पग्गहिते आगच्छन्ते ।

१. पटिगण्हातु-सी०; पटिगण्हातु-रो० । २. कठलं-सी० । ३. मकसवीजनी-म० । ४. चमरिवीजनी-सी०; चमरवीजनी-रो०; चामरिवीजनी-म० । ५. वीजनियो-म० । ६. उसीरमयं-सी०, स्या० । ७. छत्तप्पग्गहिता-स्या०; छत्तं पग्गहेत्वा-रो० । ८. आगमासि-सी० । ९. अद्दसासुं-सी०, स्या० ।

दिस्वान त उपासक एतदवोचु — “एते खो, अय्यो,^१ तुम्हाक भदन्ता^२ छत्तप्पमाहिता आगच्छन्ति, सेय्यथापि गणकमहामत्ता” ति । “नाय्या^३ एते भिक्खू, परिब्बाजका” ति । “भिक्खू न भिक्खू” ति अब्भुत अकसु । अथ खो सो उपासको उपगते^४ सञ्जानित्वा उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथ हि नाम भदन्ता छत्तप्पमाहिता आहिण्डिस्सन्ती”^५ ति । असोसु खो भिक्खू तस्स उपासकस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “सच्च किर, भिक्खवे पे० “सच्च भगवा” ति...पे० विगरहित्वा पे० • धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, छत्त धारेत्तब्ब । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु गिलानो होति । तस्स भिक्खुनो^६ विना छत्त^७ 10 न फासु होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स छत्त धारेतु” ति^८ ।

270 तेन खो पन समयेन भिक्खू — गिलानस्सेव भगवता छत्त अनुज्जात नो अगिलानस्सा ति — आरामे आरामूपचारे^९ छत्त धारेतु कुक्कुचायन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, अगिलानेन^{१०} पि आरामे^{११} आरामूपचारे छत्त धारेतु” ति ।

15 तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु सिक्काय पत्त उड्डेत्वा^{१२} दण्डे आलमित्वा^{१३} विकाले अब्जतरेन गामद्वारेन अतिक्रमति । मनुस्सा — “एसय्यो^{१४} चोरो गच्छति, असिस्स विज्जोतल्लती” ति अनुपतित्वा गहेत्वा सञ्जानित्वा मुञ्चिषु । अथ खो सो भिक्खु आराम गन्त्वा भिक्खून् एतमत्थ आरोचेसि । “कि पन त्व, आवुसो, दण्डसिक्क धारेसी” ति^{१५} “एवमावुसो” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुचका सिक्खाकामा, ते 20 उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम भिक्खू^{१६} दण्डसिक्क धारेस्ससी^{१७}” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खु सिक्काय पत्त उड्डेत्वा दण्डे आलमित्वा विकाले अब्जतरेन गामद्वारेन अतिक्रमती” ति^{१८} “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — 25 “अननुच्छविक, भिक्खवे, तस्स मोघपुरिसस्स अननुलोमिक अप्पटिरूप अस्सामणक अक्कपिय अकरणीय । कथ हि नाम सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो सिक्काय पत्त उड्डेत्वा दण्डे आलमित्वा विकाले अब्जतरेन गामद्वारेन अतिक्रमति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नान

१ अय्या-स्या० । २ भदन्ता-स्या०, रो० । ३ नाय्यो-रो० । ४ उपगतो-स्या० । ५ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ६ छत्तेन-सी०, रो० । ७ छत्त ति-सी०, स्या०, रो० । ८ आरामुपचारे-स्या० । ९ गिलानेन पि अगिलानेन पि-रो० । १० भिक्खुना आरामे-स्या० । ११ उड्डित्वा-स्या०, उड्डित्वा-म०, रो० । १२ आलमित्वा-स्या०, रो० । १३ एसय्या-स्या० । १४ भिक्खु-सी० । १५ धारेस्सन्ती-सी० ।

वा भिग्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान चैव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा त भिक्खु अनेकपरियायेन विगरहत्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू⁵ आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, दण्डसिक्का धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु गिलानो होति, न सक्कोति विना दण्डेन^१ आहिण्डितु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स भिक्खुनो दण्डसम्मुति दातु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बा । तेन गिलानेन भिक्खुना सङ्घ उपसङ्गमित्वा एकस उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धान^२ भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा¹⁰ अञ्जलि पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अह, भन्ते, गिलानो, न सक्कोमि विना दण्डेन आहिण्डितु । सोह, भन्ते, सङ्घं दण्डसम्मुति याचामी’ ति । दुतिय पि याचितब्बा । ततिय पि याचितब्बा । व्यत्तेन^३ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

R 132

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खू गिलानो, न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डितु । सो सङ्घ दण्डसम्मुतिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स¹⁵ भिक्खुनो दण्डसम्मुति ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खू गिलानो, न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डितु । सो सङ्घ दण्डसम्मुति याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसम्मुति देति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसम्मुतिया दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

B 271

20

“दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही,^४ एवमेत धारयामी” ति ।

२९ तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खू गिलानो होति, न सक्कोति विना सिक्काय पत्त परिहरितु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुति^५ दातुं । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बा । तेन गिलानेन भिक्खुना²⁵ सङ्घ उपसङ्गमित्वा एकस उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धान भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अह, भन्ते, गिलानो, न सक्कोमि विना सिक्काय पत्त परिहरितु । सोह, भन्ते, सङ्घ सिक्कासम्मुतिं याचामी’ ति । दुतिय पि याचितब्बा । ततिय पि याचितब्बा । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

१ दण्डकेन-सी० । २ बुद्धान-सी० । ३ व्यत्तेन-सी०, रो० । ४. तुण्ही-सी० ।

५. सिक्कासम्मुति-स्या० ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो, न सक्कोति विना सिक्काय पत्त परिहरितु । सो सङ्घ सिक्कासम्मुति याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुति ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो, न सक्कोति विना ५ सिक्काय पत्त परिहरितु । सो सङ्घ सिक्कासम्मुति याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुति देति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुतिया दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

- 10 ३० तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु गिलानो होति, न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डितु, न सक्कोति विना सिक्काय पत्त परिहरितु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुति दातु । एव च पन, 272 भिक्खवे, दातब्बा । तेन गिलानेन भिक्खुना सङ्घ उपसङ्गमित्वा एकस् उत्तरासङ्ग करित्वा वुड्ढान भिक्खून् पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो —
- 15 ‘अह, भन्ते, गिलानो, न सक्कोमि विना दण्डेन आहिण्डितु, न सक्कोमि विना सिक्काय पत्त परिहरितु । सोह, भन्ते, सङ्घ दण्डसिक्कासम्मुतिं याचामी’ ति । दुतिय पि याचितब्बा । ततिय पि याचितब्बा । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो, न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डितु, न सक्कोति विना सिक्काय पत्त परिहरितु । सो सङ्घ दण्डसिक्कासम्मुतिं याचति । 20 यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुति ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डितुं, न सक्कोति विना सिक्काय पत्त परिहरितु । सो सङ्घ दण्डसिक्कासम्मुति याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुति देति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुतिया दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

- 25 “दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

§ १२. रोमन्थकसित्थानि

३१ तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु रोमन्थको^१ होति^२ । सो रोमन्थित्वा^३ रोमन्थित्वा अज्झोहरति । भिक्खू उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “विकालाय” भिक्खु

१ रोमद्वको-स्या० । २ अहोसि-स्या० । ३ रोमद्वित्वा-स्या० । ४ विकालेय-सी० ।

भोजन भुञ्जती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “एसो, भिक्खवे, भिक्खु अचिरं गोयोनिया चुतो । अनुजानामि, भिक्खवे, रोमन्थकस्स^१ रोमन्थन^२ । न च, भिक्खवे, बहिमुखद्वारं नीहरित्वा अज्झोहरितब्ब । यो अज्झोहरेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो” ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स पूगस्स सङ्घभत्त होति । भत्तगो बहुसिस्थानि पकिरियिषु^३ । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम समणा^४ सक्कपुत्तिया ओदने दिव्यमाने^५ न सक्कच्च पटिगहेस्सन्ति, एकमेक सित्थ कम्मसतेन निट्ठायती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, य दिव्यमान^६ पतति, त साम गहेत्वा परिमुञ्जितु^७ । परिच्चत्त त, भिक्खवे, दायकेही” ति ।

B 273

R 133

§ १३. नखकेसच्छेदन-कण्णमलहरणादीनि

३२ तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु दीघेहि नखेहि पिण्डाय चरति ।^{१०} अब्जतरा इत्थी^८ पस्सित्वा त भिक्खु एतदवोच — “एहि, भन्ते, मेथुन धम्म पटिसेवा^९” ति । “अल, भगिनि, नेत कप्पती” ति । “सचे खो त्व, भन्ते, न पटिसेविस्ससि, इदानीह अत्तनो नखेहि गत्तानि विलिखित्वा कुप्प करिस्सामि — अय म भिक्खु विप्पकरोती” ति । “पजानाहि^{१०} त्व, भगिनी” ति । अथ खो सा इत्थी अत्तनो नखेहि गत्तानि विलिखित्वा कुप्प अकासि — अय म भिक्खु विप्पकरोती ति । मनुस्सा उपधावित्वा त^{११} भिक्खु अगहेसु । अहसासु^{१२} खो ते मनुस्सा तस्सा इत्थिया नखे छवि पि लोहित पि । दिस्वान — इमिस्सायेव इत्थिया इद कम्म, अकारको भिक्खू ति — त भिक्खुं मुञ्चिषु । अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थ आरोचेसि । “कि पन त्व, आवुसो, दीघे नखे धारेसी” ति^{१३} “एवमावुसो” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम भिक्खु^{१४} दीघे नखे^{१५} धारेस्ससी^{१६}” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, दीघा नखा धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू नखेन पि नख छिन्दन्ति, मुखेन पि नख छिन्दन्ति, कुट्ठे^{१७} पि घसन्ति^{१८} । अङ्गुलियो दुक्खा होन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, नखच्छेदन” ति । सलोहित नखं छिन्दन्ति । अङ्गुलियो दुक्खा होन्ति पे०^{१९} “अनुजानामि, भिक्खवे, मसप्पमाणेन नखं छिन्दितु” ति ।

१ रोमन्थस्स-सी० । २ रोमन्थ-स्या० । ३ विप्पकिरीयिषु-सी०, परिकिरिषु स्या० । ४ वीयमाने-सी० । ५ वीयमानं-सी० । ६ परिमुञ्जितु त विस्स हेतु-स्या० । ७ इत्थि-रो० । ८ पटिसेवा-सी० । ९ पजानासि-सी०, रो० । १० अहससु-स्या० । ११ भिक्खू-सी० । १२ धारे-स्सन्ती-सी०, धारेस्सती-स्या०, रो० । १३ कुट्ठे-म० । १४ नख घसन्ति-सी०, नख घंसेन्ति-स्या० ।

३ २७४

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू वीसतिमट्ठं^१ कारापेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, वीसतिमट्ठ कारापेतब्ब । यो कारापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, मलमत्त अपक्कट्ठितु” ति ।

५

६ १३४

३३ तेन खो पन समयेन भिक्खून केसा दीघा होन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “उस्सहन्ति पन, भिक्खवे, भिक्खू अञ्जमञ्ज केसे ओरोपेतु” ति^२ “उस्सहन्ति भगवा” ति । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, खुर खुरसिल खुरसिपाटिक नमतक सब्ब खुरमण्डं” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू मस्सु कप्पापेन्ति, मस्सु वड्ढापेन्ति, १० गोलोमिक कारापेन्ति, चतुरस्सक कारापेन्ति, परिमुख कारापेन्ति, अड्ढदुक^३ कारापेन्ति, दाठिक ठपेन्ति, सम्बाधे लोम सहरापेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, मस्सु कप्पापेतब्ब पे० न मस्सु वड्ढापेतब्ब न गोलोमिक कारापेतब्ब न चतुरस्सक कारापेतब्ब न परिमुख कारापेतब्ब न अड्ढदुक कारापेतब्ब न दाठिका ठपेतब्बा १५ न सम्बाधे लोम सहरापेतब्ब । यो सहरापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स भिक्खुनो सम्बाधे वणो होति । भेसज्ज न सन्तिट्ठति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, आबाधप्पच्चया सम्बाधे लोम सहरापेतु” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कत्तरिकाय केसे छेदापेन्ति । मनुस्सा २० उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, कत्तरिकाय केसा छेदापेतब्बा । यो छेदापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

३ २७५

तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स भिक्खुनो सीसे वणो होति, न सक्कोति खुरेन केसे ओरोपेतु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, आबाधप्पच्चया कत्तरिकाय २५ केसे छेदापेतु” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू दीधानि नासिकालोमानि धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि पिसाचिल्लिका ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, दीघ नासिकालोम धारेतब्ब । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सक्खरिकाय पि मधुसित्थकेन पि नासिकालोम गाहा-

पेन्ति । नासिका दुक्खा होन्ति^१ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, सण्डास” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पलित गाहापेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, पलित गाहापेतब्ब । यो गाहापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । ⁵

३४ तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स भिक्खुनो कण्णगूथकेहि कण्णा थकिता होन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, कण्णमलहरणि” ति । R 135

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचा कण्णमलहरणियो धारेन्ति सोवण्णमय रूपियमय । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, उच्चावचा कण्णमलहरणियो¹⁰ धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति । अनुजानामि, भिक्खवे^१, अट्ठिमय दन्तमय विसाणमय नळमयं वेळुमय कट्टमयं जतुमय फलमयं लोहमय सङ्घनाभिमयं” ति ।

३५ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू बहु लोहभण्ड कसभण्ड सन्निचय करोन्ति । मनुस्सा विहारचारिक आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—
“कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया बहु लोहभण्ड कसभण्ड सन्निचय करिस्सन्ति,¹⁵
सेय्यथापि कसपत्थरिका” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, बहु^१ लोहभण्ड
कंसभण्ड सन्निचयो कातब्बो । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । B 276

तेन खो पन समयेन भिक्खू अञ्जनि पि अञ्जनिसलाक पि कण्णमलहरणि पि बन्धनमत्त पि कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, अञ्जनि
अञ्जनिसलाक कण्णमलहरणि बन्धनमत्त” ति । 20

§ १४. सङ्घाटिआयोगकायबन्धनादीनि

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सङ्घाटिपल्लत्थिकाय निसीदन्ति । सङ्घाटिया पत्ता लुज्जन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, सङ्घाटिपल्लत्थिकाय निसीदितब्ब । यो निसीदेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु गिलानो होति । तस्स विना आयोगेन^१ न फासु होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, आयोग” ति । अथ²⁵
खो भिक्खून एतदहोसि—“कथ नु खो आयोगो कातब्बो” ति^२ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, तन्तकं वेम^३ कवट^४ सलाक सब्बं तन्तभण्डक” ति ।

१ होति-रो० । २ भिक्खवे कण्णमलहरणियो-स्या० । ३ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

४ आयोगा-सी०, स्या० । ५ वेदितब्बो-स्या०, वेतब्बो-सी० । ६ वेमक-सी०, स्या०, रो० ।

७ वटं-स्या०, रो०, वट्ठ-सी० ।

सुल्लवग्गो-२९

३६ तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु अकायबन्धनो गामं पिण्डाय पाविसि ।
 R 135 तस्स रथिकाय^१ अन्तरवासको पभस्सित्थ^२ । मनुस्सा^३ उक्कुट्टिमकसु । सो भिक्खु मङ्कु अहोसि ।
 अथ खो सो भिक्खु आराम गन्त्वा भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं
 आरोचेसु । “न, भिक्खवे, अकायबन्धनेन गामो पविसितब्बो । यो पविसेय्य, आपत्ति
 ५ दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, कायबन्धन” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचानि कायबन्धनानि धारेन्ति—
 कलाबुक, देड्डुभक, मुरज^४, मद्दवीण^५ । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि
 गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, उच्चावचानि काय-
 बन्धनानि धारेतब्बानि—कलाबुक, देड्डुभक, मुरज, मद्दवीण । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 B 277 10 अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे कायबन्धनानि—पट्टिक, सूकरन्तक” ति । कायबन्धनस्स दसा
 जीरन्ति^६ पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, मुरज मद्दवीण” ति । कायबन्धनस्स अन्तो
 जीरति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, सोभण^७ गुणक^८” ति । कायबन्धनस्स पवनन्तो
 जीरति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, विध^९” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचे विधे^{१०} धारेन्ति सोवणमय
 15 रूपियमय । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो
 ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, उच्चावचा विधा धारेतब्बा । यो धारेय्य,
 आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे^{११}, अट्टिमय दन्तमय विसाणमय नळमय वेळुमय
 कट्टमय जतुमय फलमय लोहमय सङ्खनाभिमय सुत्तमय” ति ।

३७ तेन खो पन समयेन आयस्सा आनन्दो लहुका सङ्घाटियो पारुपित्वा गाम
 20 पिण्डाय पाविसि । वातमण्डलिकाय^{१२} सङ्घाटियो उक्खिपियिसु^{१३} । अथ खो आयस्सा आनन्दो
 आराम गन्त्वा भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनु-
 जानामि, भिक्खवे, गण्ठक पासक” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचा गण्ठकायो धारेन्ति सोवणमय
 रूपियमय । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो
 25 ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, उच्चावचा गण्ठका धारेतब्बा । यो
 धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे^{१४}, अट्टिमय दन्तमय विसाणमय नळमय
 वेळुमय कट्टमय जतुमय फलमय लोहमय सङ्खनाभिमय सुत्तमय” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू गण्ठकं पि पासकं पि चीवरे अप्पेन्ति । चीवरं जीरति ।

१ रथिया—स्या०, रथियाय—रो० । २ भस्सित्थ सी० । ३ मनुस्सा पस्सित्वा—स्या० ।
 ४ मुरज—स्या० । ५ मद्दवीण—स्या०, रो०, मद्दवीक—सी० । ६ जिरन्ति—स्या० । ७ सोभक—सी०,
 स्या० । ८ गणक—स्या० । ९ विध—स्या०, वीठ—सी० । १० विधे—स्या०, वीठे—सी० । ११ भिक्खवे
 विधे—स्या० । १२ वातमण्डलिकाय—स्या० । १३ उक्खिपियिसु—सी० । १४ भिक्खवे गण्ठकं—स्या० ।

भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, गण्ठिकफलक पासकफलक^१” ति । गण्ठिकफलक पि पासकफलक पि अन्ते अप्पेन्ति । कोट्टो^२ विवरियति^३ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, गण्ठिकफलक अन्ते अप्पेतु, पासकफलक सत्तङ्गुल वा अट्ठङ्गुल वा ओगाहेत्वा अप्पेतु” ति ।

R 137

३८ तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू गिहिनिवत्थ^४ निवासेन्ति — ५ हत्थिसोण्डक^५, मच्छवाळक^६, चतुकण्णक, तालवण्टक, सतवलिक^७ । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, गिहिनिवत्थ निवासेतब्ब — हत्थिसोण्डक, मच्छवाळक, चतुकण्णक, तालवण्टक, सतवलिक । यो निवासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B 278

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू गिहिपारुत्त^८ पारुपन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति १० खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, गिहिपारुत्त पारुपितब्ब । यो पारुपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू सवेल्लिय निवासेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि रज्जो मुण्डवट्ठी^९ ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, सवेल्लिय निवासेतब्ब । यो निवासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । १५

§ १५. काज-दन्तकट्ट-दवडाह-रुक्खाभिरुहन्

३९ तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उभतोकाज हरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि रज्जो मुण्डवट्ठी ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, उभतोकाज हरितब्ब । यो हरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, एकतोकाज अन्तराकाज सीसभारं खन्धभारं कटिभारं ओलम्बक” ति ।

४० तेन खो पन समयेन भिक्खू दन्तकट्ट न खादन्ति । मुख दुग्गन्ध होति । २० भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

“पञ्चिमे, भिक्खवे, आदीनवा दन्तकट्टस्स अखादने । अचक्खुस्स, मुख दुग्गन्ध होति, रसहरणियो न विसुज्झन्ति, पित्त सेम्ह^१ भत्त परियोनन्धति^२, भत्तमस्स नच्छादेति — इमे खो, भिक्खवे, पञ्च आदीनवा दन्तकट्टस्स अखादने ।

“पञ्चिमे, भिक्खवे, आनिससा दन्तकट्टस्स खादने । चक्खुस्स, मुख न दुग्गन्ध^३ होति, रसहरणियो विसुज्झन्ति, पित्त सेम्ह भत्त न परियोनन्धति, भत्तमस्स छादेति — इमे खो, भिक्खवे, पञ्च आनिससा दन्तकट्टस्स खादने । अनुजानामि, भिक्खवे, दन्तकट्टं” ति ।

१ पासफलक-सी० । २ कोणो-सी०, स्या०, रो० । ३ विवरियति-सी० । ४ गिहीनिवत्थ-सी० । ५ हत्थिसोण्डक-सी०, स्या० । ६ मच्छवाळक-रो० । ७ सत्तवलिक-सी०, स्या०, रो० । ८ गिहीपारुत्त-सी० । ९ मुण्डवट्ठी-सी० । १० पित्त पि सेम्हं पि-स्या० । ११ परियोनन्धति-स्या० ।

B 279

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दीधानि दन्तकट्टानि खादन्ति, तेहेव सामणेरे^१ आकोटेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, दीघ दन्तकट्ट खादितब्ब । यो खादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठङ्गुलपरम दन्तकट्ट, न च तेन^२ सामणेरो आकोटेतब्बो । यो आकोटेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

५ तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स भिक्खुनो अतिमदाहक^३ दन्तकट्ट खादन्तस्स कण्ठे विलग्ग होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, अतिमदाहक दन्तकट्ट खादितब्ब । यो खादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, चतुरङ्गुलपच्छिमं दन्तकट्ट” ति ।

४१ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दाय आलिम्पेन्ति^४ । मनुस्सा १० उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि दवडाहका ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, दायो आलिम्पितब्बो^५ । यो आलिम्पेय्य^६, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन विहारा तिणगहना^७ होन्ति, दवडाहे ड्य्हमाने विहारा ड्य्हन्ति । भिक्खू कुक्कुचायन्ति पटग्गि दातु, परिच कातु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, दवडाहे ड्य्हमाने पटग्गि दातु, परिच कातु” ति ।

१५ ४२ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू रुक्ख अभिरुहन्ति^८, रुक्खा रुक्खं सङ्गमन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि मक्कटा ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, रुक्खो अभिरुहितब्बो । यो अभिरुहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स भिक्खुनो कोसलेसु जनपदे^९ सावर्त्थि गच्छन्तस्स २० अन्तरामग्गे हत्थी परियुट्ठाति^{१०} । अथ खो सो भिक्खु रुक्खमूल उपधावित्वा कुक्कुचायन्तो रुक्ख न अभिरुहि^{११} । सो हत्थी अब्जेन अगमासि । अथ खो सो भिक्खु सावर्त्थि गन्त्वा भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, सति करणीये पोरिस^{१२} रुक्खं अभिरुहितु^{१३} आपदासु यावदत्थ” ति ।

§ १६. सकनिरुत्तिअनुजानना

B 280,

R 139

४३ तेन खो पन समयेन यमेळ्ठेकुला^{१४} नाम भिक्खू द्वे भातिका होन्ति ब्राह्मण- २५ जातिका कल्याणवाचा कल्याणवाक्करणा । ते येन भगवा तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्गमित्वा

१ सामणेरे—सी०, स्या० । २ तेनेव—स्या० । ३ अतिमन्दाहक—स्या० । ४ आळेपेन्ति—स्या० । ५ आळेपेतब्बो—स्या०, आलिम्पेतब्बो—सी०, रो० । ६ आळेपेय्य—स्या० । ७ तिणगहणा—सी०, स्या०, रो० । ८ अभिरुहन्ति—स्या०, रो० । ९ जनपदेसु—सी०, स्या०, रो० । १० परियुट्ठाति—सी०, स्या० । ११ अभिरुहि—स्या०, अभिरुहति—रो० । १२ पोरिसिं स्या०, रो०, पोरिसिकं—सी० । १३ अभिरुहितुं—स्या०, रो० । १४, यमेळ्ठेकुला—म०, मेट्ठकोकुट्टा—स्या०, यमेळ्ठेकुला—सी० ।

भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्खू भगवन्तं
 एतदवोचु — “एतरहि, भन्ते, भिक्खू नानानामा नानागोत्ता नानाजच्चा नानाकुल पब्बजिता ।
 ते सकाय निरुत्तिया बुद्धवचनं दूसेन्ति । हन्द मय, भन्ते, बुद्धवचनं छन्दसो आरोपेमा”
 ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, एव वक्खथ — ‘हन्द मय,
 भन्ते, बुद्धवचनं छन्दसो आरोपेमा’ ति । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय,⁵
 पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नानं
 च एकञ्चानं अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा,
 दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा,
 अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेस्सवस धुतस्स पासादिकस्स
 अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मं कथं¹⁰
 कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, बुद्धवचनं छन्दसो आरोपेतब्ब । यो आरोपेय्य,
 आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, सकाय निरुत्तिया बुद्धवचनं परियापुणितुं” ति ।

§ १७. तिरच्छानविज्ञा-लसुणखादनादीनि

४४ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू लोकायतं परियापुणन्ति । मनुस्सा
 उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । अस्सोसु खो भिक्खू
 तेस मनुस्सान उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं¹⁵
 आरोचेसु । “अपि नु खो, भिक्खवे, लोकायते सारदस्सावी इमस्सि धम्मविनये बुद्धिं^१
 विरुद्धिं^२ वेपुल्ल आपज्जेय्या” ति । “नोहेत भन्ते” । “इमस्सि वा पन धम्मविनये सारदस्सावी
 लोकायतं परियापुणेय्या” ति । “नोहेत भन्ते” । “न, भिक्खवे, लोकायतं परियापुणितब्ब ।
 यो परियापुणेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू लोकायतं वाचेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति²⁰
 खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।
 “न, भिक्खवे, लोकायतं वाचेतब्ब । यो वाचेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा” ति ।

४५ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तिरच्छानविज्ञं परियापुणन्ति ।
 मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो
 एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, तिरच्छानविज्ञा परियापुणितब्बा । यो परियापुणेय्य,²⁵
 आपत्तिं दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तिरच्छानविज्ञं वाचेन्ति । मनुस्सा
 उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं

आरोचेसु । “न, भिक्खवे, तिरच्छानविज्जा वाचेतब्बा । यो वाचेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

R 140

४६ तेन खो पन समयेन भगवा^१ महतिया परिसाय परिवुतो धम्म देसेन्तो खिपि । भिक्खू—‘जीवतु, भन्ते, भगवा, जीवतु सुगतो’ ति—उच्चासद् महासद् अकसु । तेन सद्देन ५ धम्मकथा अन्तरा अहोसि । अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि—“अपि नु खो, भिक्खवे, खिपिते ‘जीवा’ ति वुत्तो^२ तप्पच्चया जीवेय्य वा मरेय्य वा” ति^३ “नोहेत भन्ते” । “न, भिक्खवे, खिपिते ‘जीवा’ ति वत्तब्बो । यो वदेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा भिक्खून खिपिते ‘जीवथ भन्ते’ ति वदन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नालपन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“कथ हि नाम समणा १० सकयपुत्तिया ‘जीवथ भन्ते’ ति वुच्चमाना नालपिस्सन्ती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “गिही, भिक्खवे, मङ्गलिका । अनुजानामि, भिक्खवे, गिहीन ‘जीवथ भन्ते’ ति वुच्चमानेन ‘चिरं जीवा’ ति वत्तु” ति ।

४७ तेन खो पन समयेन भगवा महतिया परिसाय परिवुतो धम्म देसेन्तो निसिन्नो होति । अञ्जतरेन भिक्खुना लसुण खायित होति । सो^४—मा भिक्खू व्याबाधिसू^५ ति— १५ एकमन्त निसीदि । अद्दसा खो भगवा त भिक्खु एकमन्त निसिन्न । दिस्वान भिक्खू आमन्तेसि—“कि नु खो सो, भिक्खवे, भिक्खु एकमन्त निसिन्नो” ति^६ “एतेन, भन्ते, भिक्खुना लसुण खायित । सो—मा भिक्खू व्याबाधिसू ति—एकमन्त निसिन्नो” ति । “अपि नु खो, भिक्खवे^७, त खादितब्ब, य खादित्वा एवरूपाय धम्मकथाय परिबाहिरो^८ अस्सा” ति^९ “नोहेत भन्ते” । “न, भिक्खवे, लसुण खादितब्ब । यो खादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B 282 20

तेन खो पन समयेन आयस्सतो सारिपुत्तस्स उदरवाताबाधो^{१०} होति । अथ खो आयस्सा महामोग्गल्लानो येनायस्सा सारिपुत्तो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्त सारिपुत्त एतदवोच—“पुब्बे ते, आवुसो सारिपुत्त, उदरवाताबाधो केन फासु होती” ति^{११} “लसुणेन मे, आवुसो” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, आबाधप्पच्चया लसुण खादितु” ति ।

—o—

§ १८. पस्साववच्च-मालावच्छरोपन-दारुभण्डादिकथा

R 141 25

४८ तेन खो पन समयेन भिक्खू आरामे तह तह पस्साव करोन्ति । आरामो दुस्सति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, एकमन्त पस्साव कातु” ति ।

१ बुद्धो भगवा—स्या० । २ वुत्तो—सी०, रो० । ३ सो च—स्या० । ४ व्याबाधिसू—सी०, व्याबाधिसू—रो०, व्याबाधिसू—स्या० । ५ भिक्खवे भिक्खुना—स्या० । ६ परिबाहियो—म० । ७ उदरवाताबाधो—स्या० ।

आरामो दुग्गन्धो होति • पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, पस्सावकुम्भि” ति । दुक्ख निसिन्ना पस्साव करोन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, पस्सावपादुक” ति । पस्सावपादुका पाकटा होन्ति^१ । भिक्खू हिरियन्ति^२ पस्साव कातु पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खिपितु तयो पाकारे—इट्ठकापाकार, सिलापाकार, दारुपाकार” ति । पस्सावकुम्भी अपारुता दुग्गन्धा होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, अपिधान” ति ।^५

४९ तेन खो पन समयेन भिक्खू आरामे तह तह वच्च करोन्ति । आरामो दुस्सति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, एकमन्त वच्च कातु” ति । आरामो दुग्गन्धो होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, वच्चकूप” ति । वच्चकूपस्स कूल लुज्जति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिनु तयो चये—इट्ठकाचय, सिलाचय, दारुचय” ति । वच्चकूपो नीचवत्थुको होति, उदकेन ओत्थरिय्यति^३ पे० “अनुजानामि,^{१०} भिक्खवे, उच्चवत्थुक कातु” ति । चयो परिपतति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिनु तयो चये—इट्ठकाचय, सिलाचय, दारुचय” ति । आरोहन्ता विहञ्जन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने^४—इट्ठकासोपान, सिलासोपान, दारुसोपान” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति^५ पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह” ति । अन्ते निसिन्ना वच्च करोन्ता परिपतन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, सन्थरित्वा मज्झे छिद् कत्वा वच्च^{१५} कातु” ति । दुक्ख निसिन्ना वच्च करोन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, वच्चपादुक” ति । बहिद्धा पस्साव करोन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, पस्सावदोणिकं” ति ।^{B 283} अवलेखनकट्ट न होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, अवलेखनकट्ट^६” ति । अवलेखन-पिठरो^७ न होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, अवलेखनपिठरं” ति । वच्चकूपो अपारुतो दुग्गन्धो होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, अपिधान” ति । अज्झोकासे^{२०} वच्च करोन्ता सीतेन पि उण्हेन पि किलमन्ति • पे० • • • “अनुजानामि, भिक्खवे, वच्चकुटि” ति । वच्चकुटिया कवाट न होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, कवाट पिट्टसङ्घाट^८ उदुक्खलिक उत्तरपासक अगलवट्ठि^९ कपिसीसक सूचिक घटिक तालच्छिद्^{१०} आविञ्छनच्छिद् आविञ्छनरज्जु” ति । वच्चकुटिया तिण्णुण परिपतति^{११} पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा^{१२} उल्लित्तवलित्त कातु—सेतवण्ण काळवण्ण^{१३} गेरुक-^{२५} परिकम्म मालाकम्म लताकम्म मकरदन्तक पञ्चपटिक^{१४} चीवरवस चीवररज्जु” ति ।

५० तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु जरादुब्बलो वच्च कत्वा वुड्हन्तो परिपतति^{१५} । भगवतो^{१६} एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, ओलम्बक” ति ।

R 142

१ होति—सी० । २ हिरियन्ति—रो० । ३ ओत्थरीयति—रो० ओत्थरियति—सी० । ४ सोपाने—सी०, स्या० । ५ परिपतन्ति—सी० । ६ अवलेखनकट्ट—सी० । ७ अवलेखनपिठरो—रो० । ८ पिट्टि-सङ्घाट—सी० । ९ अगलवट्ठि—सी० । १० तालच्छिद्—सी०, स्या०, रो० । ११ परिपतति—सी० । १२ ओगुम्फेत्वा—स्या० । १३ कालवण्ण—रो० । १४ पञ्चपटिक—रो०, स्या० । १५ परिपति—सी०, रो० । १६ ते भिक्खु भगवतो—स्या० ।

वच्चकुटि^१ अपरिक्खित्ता होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खपितु तयो पाकारे—इट्ठकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकारं” ति । कोट्टको न होति पे० . “अनुजानामि^२, भिक्खवे, कोट्टक” ति^३ । कोट्टकस्स कवाट न होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, कवाट पिट्ठसङ्घाट उदुक्खलिक उत्तरपासक अग्गळवट्ठि कपिसीसक सूचिक^४ घटिक ताळच्छिद्द आविञ्छनच्छिद्द आविञ्छनरज्जु” ति । कोट्टके तिण्णुणं परिपतति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्त कातु—सेतवण्ण काळवण्ण गेरुक्परिकम्म मालाकम्म लताकम्म मकरदन्तक पञ्चपटिक” ति । परिवेण चिक्खल्ल होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, मरुम्ब पकिरितु^५” ति । न परियापुणन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, पदरसिल^६ निक्खपितु” ति । उदक सन्तिट्ठति पे० “अनु-
 10 जानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमन” ति । आचमनकुम्भी^७ न होति . पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, आचमनकुम्भि” ति । आचमनसरावको न होति...पे० . “अनुजानामि, भिक्खवे, आचमनसरावक” ति । दुक्ख निसिन्ना आचमेन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, आचमनपादुक” ति । आचमनपादुका पाकटा होन्ति^८, भिक्खू हिरियन्ति^९ आचमेतु पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खपितु तयो पाकारे—इट्ठकापाकारं,
 15 सिलापाकारं, दारुपाकारं” ति । आचमनकुम्भी अपारुता होति, तिण्णुणेहि पि पसुकेहि पि ओकिरिय्यति^{१०} पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, अपिधान” ति ।

५१ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू एवरूपं अनाचारं आचरन्ति—मालावच्छ रोपेन्ति पि रोपापेन्ति पि, सिञ्चन्ति पि सिञ्चापेन्ति पि, ओचिनन्ति पि ओचिनापेन्ति पि, गन्थेन्ति पि गन्थापेन्ति पि, एकतोवण्टिकमाल करोन्ति पि कारापेन्ति
 20 पि, उभतोवण्टिकमाल करोन्ति पि कारापेन्ति पि, मज्जरिक करोन्ति पि कारापेन्ति पि, विधूतिक^१ करोन्ति पि कारापेन्ति पि, वट्सक करोन्ति पि कारापेन्ति पि, आवेळ^२ करोन्ति पि कारापेन्ति पि, उरच्छद करोन्ति पि कारापेन्ति पि । ते कुल्लिथीनं कुलधीतान कुलकुमारीन^३ कुलसुण्हानं कुलदासीन एकतोवण्टिकमाल हरन्ति पि हरापेन्ति पि, उभतो-
 25 पि हरापेन्ति पि, वट्सक हरन्ति पि हरापेन्ति पि, आवेळ^४ हरन्ति पि हरापेन्ति पि,

१ वच्चकुटी—स्या०, रो० । २-२ एत्थ ‘अनुजानामि भिक्खवे कोट्टकं’ ति । कोट्टको नीचवत्थुको होति . पे० अनुजानामि भिक्खवे उच्चवत्थुकं कातु ति । चयो परिपतति पे० अनुजानामि भिक्खवे चिन्तिं तयो चये—इट्ठकाचय सिलाचयं दारुचयं ति । आरोहन्ता विहञ्जन्ति पे० अनुजानामि भिक्खवे तयो सोपाने—इट्ठकासोपानं सिलासोपानं दारुसोपानं ति । आरोहन्ता परिपतन्ति पे० अनुजानामि भिक्खवे आलम्बनबाहू इति पाठो स्या० पोत्थके अत्थि । ३ उपकिरितु—सी० । ४ पदसिल—रो० । ५ आचमनकुम्भि—सी० । ६ होति—स्या० । ७ हिरियन्ति—सी०, रो० । ८ ओकिरीयति—सी०, रो०, ओकिरियति—स्या० । ९ विधुतिक—स्या० । १० आवेलक—सी० । ११ कुलकुमारिनं—सी० । १२ आवेलं—सी० ।

उरच्छद हरन्ति पि हरापेन्ति पि । ते कुलित्थीहि कुलधीताहि कुलकुमारीहि कुलसुण्हाहि
 कुलदासीहि सद्धि एकभाजने पि भुञ्जन्ति, एकथालके पि पिवन्ति, एकासने पि निसीदन्ति,
 एकमञ्चे पि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणा पि तुवट्टेन्ति, एकपावुरणा^१ पि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणपावुरणा
 पि तुवट्टेन्ति, विकाले पि भुञ्जन्ति, मज्ज पि पिवन्ति, मालागन्धविलेपन पि धारेन्ति,
 नच्चन्ति पि, गायन्ति पि, वादेन्ति पि, लासेन्ति पि, नच्चन्तिया पि नच्चन्ति, नच्चन्तिया पि^५
 गायन्ति, नच्चन्तिया पि वादेन्ति, नच्चन्तिया पि लासेन्ति, गायन्तिया पि नच्चन्ति, गायन्तिया
 पि गायन्ति, गायन्तिया पि वादेन्ति, गायन्तिया पि लासेन्ति, वादेन्तिया पि नच्चन्ति,
 वादेन्तिया पि गायन्ति, वादेन्तिया पि वादेन्ति, वादेन्तिया पि लासेन्ति, लासेन्तिया पि
 नच्चन्ति, लासेन्तिया पि गायन्ति, लासेन्तिया पि वादेन्ति, लासेन्तिया पि लासेन्ति, अट्टपदे
 पि कीळन्ति, दसपदे पि कीळन्ति, आकासे पि कीळन्ति, परिहारपथे पि कीळन्ति,^{१०}
 सन्तिकाय पि कीळन्ति, खलिकाय पि कीळन्ति, घटिकाय पि कीळन्ति, सलाकहत्थेन पि
 कीळन्ति, अक्खेन पि कीळन्ति, पङ्गचीरेन पि कीळन्ति, वङ्गकेन पि कीळन्ति, मोक्खचिकाय
 पि कीळन्ति, चिङ्गुलकेन पि कीळन्ति, पत्ताव्हकेन पि कीळन्ति, रथकेन पि कीळन्ति,
 धनुकेन पि कीळन्ति, अक्खरिकाय पि कीळन्ति, मनोसिकाय पि कीळन्ति, यथावज्जेन पि
 कीळन्ति, हत्थिसि पि सिक्खन्ति, अस्ससि पि सिक्खन्ति, रथसि पि सिक्खन्ति, धनुसि^{१५} B 285
 पि सिक्खन्ति, थरुसि पि सिक्खन्ति, हत्थिस्स पि पुरतो धावन्ति, अस्सस्स पि पुरतो
 धावन्ति, रथस्स पि पुरतो धावन्ति^१ पि आधावन्ति पि, उस्सेळेन्ति^३ पि, अप्पोटेन्ति^४ पि,
 निब्बुज्जन्ति^५ पि, मुट्ठीहि पि युज्जन्ति, रङ्गमज्जे पि सङ्घाटि पत्थरित्वा नच्चकि^६ एव
 वदन्ति^७ — “इध, भगिनि, नच्चस्सू” ति, नलाटिक पि देन्ति, विविध पि अनाचार
 आचरन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० “न, भिक्खवे, विविध अनाचारं^{२०}
 आचरितव्व । यो आचरेय्य, यथाधम्मो कारेतव्वो” ति ।

५२ तेन खो पन समयेन आयस्सन्ते उरुवेलकस्सपे पब्बजिते सङ्घस्स बहं लोहभण्ड
 दारुभण्ड मत्तिकाभण्डं उप्पन्न होति । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि — “किञ्च खो भगवता
 लोहभण्ड अनुज्जातं, कि अननुज्जातं, कि दारुभण्ड अनुज्जातं, कि अननुज्जातं, कि
 मत्तिकाभण्ड अनुज्जातं, कि अननुज्जातं” ति^१ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो^{२५}
 भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि,
 भिक्खवे, ठपेत्वा पहरणि सब्बं लोहभण्ड, ठपेत्वा आसन्दि पल्लङ्कं दारुपत्तं दारुपादुकं
 सब्ब दारुभण्डं, ठपेत्वा कतक च कुम्भकारिक च सब्ब मत्तिकाभण्ड” ति ।

R 143

खुदकवत्थुक्खन्धक निट्ठित पञ्चम^१ ।

१ एकपापुरणा-सी० । २ धावन्ति धावन्ति पि-स्या० । ३ उस्सेळेन्ति-सी०, स्या० ।
 ४ अप्पोटेन्ति-सी० । ५ निब्बुज्जन्ति-स्या० । ६ नच्चन्ति-सी०, स्या० । ७ वदेन्ति-सी०, स्या० ।
 ८ खुदकवत्थुक्खन्धको पञ्चमो-म० ।

§ १९. तस्सुद्धानं

- स्खवे थम्मे च कुड्डे^१ च अट्टाने^२ गन्धसुत्तिया ।
विगग्ग मल्लको कच्छु जरा च पुथुपाणिका ॥
वल्लिका पि च पामङ्गो^३ कण्ठसुत्तं न धारये ।
कटि ओवट्ठि कायूरं हत्थाभरणमुद्दिका ॥
५ दीघे कोच्छे फणे हत्थे सित्था उदकतेलके ।
आदासुदपत्तवणा^४ आलेपोम्मद्दचुण्णना^५ ॥
लब्धेन्ति^६ अङ्गराग च मुखराग तद्भय^७ ।
चक्खुरोग गिरग्ग च आयत सरबाहिरं ॥
अम्बपेसिसकलेहि^८ अहिच्छिन्दि^९ च चन्दन ।
१० उच्चावचा पत्तमूला सुवण्णो^{१०} बहला वली^{११} ॥
B 236 चित्रा दुस्सति^{१२} दुग्गन्धो उण्हे भिज्जिसु मिद्धिया^{१३} ।
परिमण्ड तिण चोळ^{१४} माल^{१५} कुण्डोलिकाय^{१६} च ॥
थविका^{१७} असवद्ध^{१८} च तथा^{१९} बन्धनसुत्तका^{२०} ।
खिले^{२१} मञ्जे च पीठे च अङ्गे छत्ते^{२२} पणामना^{२३} ॥
१५ तुम्बघटिछवसीस^{२४} चलकानि पटिग्गहो ।
विप्फालिदण्डसोवण्ण^{२५} पत्ते पेसि च नाळिका^{२६} ॥
किण्णसत्तु सरित च^{२७} मधुसित्थ सिपाटिक^{२८} ।
विकण्ण^{२९} बन्धिविसम छमाजिरपहोति^{३०} च ॥
कळिम्भ^{३१} मोघसुत्त च अधोतल्ल उपाहना ।
२० अङ्गुले^{३२} पटिग्गह च वित्थक थविकवद्धका^{३३} ॥

१ कुड्डे-म० । २ अट्टाने-सी०, स्या० । ३ पामङ्ग-सी० । ४ कण्ठसुत्त-रो० । ५ आदा-सुदकपत्तवणो-सी० । ६ आलेपो मद्दचुण्णना-स्या०, रो०, आलिम्पमुखचुण्णक-सी० । ७ लब्धेन्ति-स्या०, लब्धन्ति-रो० । ८ तद्भय-रो० । ९ अम्बपेसि सवलेहि-सी० । १० अहि छिन्दि-सी०, स्या० । ११ सुवण्णा-स्या० । १२ वलि-सी०, रो० । १३ चित्रदुस्सति-स्या०, चित्रदुस्सन्ति-रो० । १४ मीढिया-सी० । १५ चोल-रो० । १६ माल-म०, माळो-स्या० । १७ कण्डोलिकाय-सी०, रो० । १८ थविक च-सी० । १९ असवद्ध-सी० । २० कता-रो० । २१ धनसुत्तक-सी० । २२ खील-स्या०, रो०, खिले-सी० । २३ अङ्गुल्ले-रो० । २४ पणामना-रो० । २५ तुम्बघटीछवसीस-सी० । २६ विप्फालिदण्डसोवण्ण-रो० । २७ नाळिया-सी० । २८ किण्णसत्तुसरिक-रो०, किण्णा सत्तु सरित च-स्या०, किण्ण सत्तु सरित च-सी० । २९ मधुसित्थसिपाटिक-रो० । ३० विकिण्ण-सी० । ३१ छमाजिरपहोति-रो०, छमाजिण्णं पहोति-सी० । ३२ कळिम्भ-सी०, स्या० । ३३ अङ्गुलि-सी०, एत्थ 'अङ्गुले पटिग्गह च आवेसनं च वित्थक । पटिग्गहत्थविक च अससुत्त च बन्धका' इति पाठो स्या० पोत्थके अत्थि । ३४ थविकबन्धका-सी०, रो० ।

अज्झोकासे^१ नीचवत्थु चयो चा पि विहञ्जरे ।

परिपति^२ तिण्णुण उल्लित्तवलित्तक^३ ॥

सेत काळकवण्ण च परिकम्म च गेरुक् ।

मालाकम्म लताकम्म मकरदन्तकपाटिक^४ ॥

चीवरवस रज्जु^५ च अनुज्जासि विनायको ।

5

उज्झित्वा पक्कमन्ति च कठिन^६ परिभिज्जति ॥

विनिवेठियति^७ कुड्डे पि पत्तेनादाय गच्छरे ।

थविका बन्धसुत्त च^८ बन्धित्वा च उपाहना ॥

उपाहनत्थविक च असबद्ध च सुत्तक^९ ।

उदकाकप्पिय मग्गे परिस्सावनचोळक^{१०} ॥

10

धम्मकरक^{११} द्वे भिक्खू वेसालि अगमा मुनि^{१२} ।

दण्ड ओत्थरक^{१३} तत्थानुज्जासि^{१४} परिस्सावन ॥

मकसेहि पणीतेन बह्वाबाधा^{१५} च जीवको ।

चङ्कमनजन्ताघरं^{१६} विसमे नीचवत्थुको^{१७} ॥

R 144

तयो चये विहञ्जन्ति सोपानालम्बवेदिक^{१८} ।

15

अज्झोकासे तिण्णुण उल्लित्तवलित्तक ॥

सेतक काळवण्ण^{१९} च परिकम्म च गेरुक् ।

B 287

मालाकम्म लताकम्म मकरदन्तकपाटिक^{२०} ॥

वस चीवररज्जु च उच्च च^{२१} वत्थुक करे ।

चयो^{२२} सोपानबाह^{२३} च कवाट पिट्टिसङ्घाटं^{२४} ॥

20

उदुक्खलुत्तरपासक वट्टि च कपिसीसक ।

सूचिघटिताळच्छिद्द^{२५} आविञ्छन च रज्जुक ॥

१ अज्झोकासे-सी० । २ परिपत-स्या०, रो० । ३ उल्लित्तवलित्तक-स्या०, उल्लित्तवलित्तक-
म० । ४ मकरदन्तक पट्टिका-सी०, मकरदन्तक पट्टिका-रो० । ५ चीवरवसरज्जु-रो० । ६ कठिन-
म० । ७ विनिवेठिय-सी०, रो० । ८ बद्धसुत्तं च-सी०, बन्धनसुत्तन्त-स्या० । ९ 'उपाहनत्थविक
सुत्तक' इति पाठो रो० पोत्थके नत्थि, उपाहनत्थविक च असबन्धनसुत्तक-सी० । १० परिस्सावन-
चोळक-रो० । ११ धम्मकरण-म०, धम्मकरके-रो० । १२ मुनी-सी० । १३ ओत्थरिक्-स्या० ।
१४ तत्थानुज्जासि-सी०, रो०, म० । १५ बह्वाबाधो-सी० । १६ चङ्कमण जन्ताघर-सी० ।
१७ नीचवत्थुका-सी०, रो० । १८ सोपानालम्बवेदिक-सी०, स्या० । १९ कालवण्ण-रो० । २० मकर-
दन्तकपट्टिक-सी०, मकरदन्तपाटिक-स्या०, मकरदन्तकपट्टिक-रो० । २१ उच्चा च-रो०, उच्च वा-
स्या० । २२ तयो-सी० । २३ सोपानबाहं-सी०, स्या० । २४ पिट्टिसङ्घाटं-सी० । २५ सूचिघटि-
ताळच्छिद्द-सी०, सूचिघटिताळच्छिद्द-स्या०, रो० ।

- मण्डल धूमनेत्त च मज्झे च मुखमत्तिका ।
 दोणि दुग्गन्धा दहति उदकट्टान सरावक^१ ॥
 न सेदेति च^२ चिक्खल्ल धोवि निद्धमन करे^३ ।
 पीठ^४ च कोट्टके कम्म मरुम्बा सिला निद्धमन^५ ॥
 5 नग्गा छमाय^६ वस्सन्ते पटिच्छादी तयो तहि ।
 उदपान लुज्जति नीच^७ वल्लिया कायबन्धने^८ ॥
 तुल कटकट^९ चक्क बहू भिज्जन्ति भाजना ।
 लोहदारुचम्मखण्डं^{१०} सालातिणापिधानि च^{११} ॥
 दोणिचन्दनि पाकारं^{१२} चिक्खल्ल निद्धमनेन^{१३} च ।
 10 सीतिगत^{१४} पोक्खरणि^{१५} पुराण च निल्लेखण^{१६} ॥
 चातुमास^{१७} सयन्ति च नमतक च^{१८} नधिद्वहे ।
 आसित्तक मळोरिक^{१९} भुज्जन्तेक तुवट्टय्यु^{२०} ॥
 वड्ढो बोधि न^{२१} अक्कमि घट कतकसम्मज्जनि^{२२} ।
 सक्खरं कठल^{२३} चेव फेणक पादघसनी ॥
 15 विधूपन तालवण्टं मकस चा पि चामरी ।
 छत्त विना च आरामे तयो सिक्काय सम्मुति^{२४} ॥
 रोमसित्था^{२५} नखा दीघा छिन्दन्तङ्गुलिका दुक्खा ।
 सलोहित पमाण^{२६} च वीसति दीघकेसता^{२७} ॥
 खुरं सिल सिपाटिक नमतक^{२८} खुरमण्डक ।
 20 मस्सु कप्पेन्ति वड्ढेन्ति गोलोमिचतुरस्सक ॥

१ मत्तिकादोणि दुग्गन्धो दहती उदकाधनं-सी०, दुग्गन्धो च दहति च उदकातरसरावक-रो०, दोणि दुग्गन्धा च दहति उदधान सरावक-स्या० । २ सरावक न सेदेति-सी० । ३ एत्थ 'करे' इति पाठो सी० पोत्थके नत्थि । ४ पीठे-रो० । ५ मरुम्बसिलानिमद्धनं-सी०, मरुम्बा सिलनिद्धमं-स्या० । ६ छमाय-सी०, स्या० । ७ लुज्जति च-सी०, स्या०, लुज्जतीणि च-रो० । ८ कायबन्धनं-सी० । ९ कटक-रो०, कटक-सी०, स्या० । १० लोहदारुचम्मखण्ड-रो० । ११ साला तिणापिधानि च-स्या०, सालातिण अपिधान-सी० । १२ पाकारा-स्या० । १३ निद्धमेन-सी०, स्या० । १४ सीतिकर्त-सी०, स्या०, रो० । १५ पोक्खरणी-स्या०, रो० । १६ निल्लेखक रो०, स्या० । १७ चतुमास-स्या०, रो० । १८ नमत च-सी०, गन्धपुष्प-स्या० । १९ आसित्तका मळोरक-रो०, आसित्तकमळोरिक-स्या०, आसित्तकमलोजिक-सी० । २० भुज्जन्तेक तुवट्टय्यु-स्या०, भुज्जन्तो क तुवट्टय्यु-रो०, भुज्जन्तेकतुवट्टिकं-सी० । २१ च-स्या०, रो० । २२ घट कतकसम्मज्जनी-स्या०, घटकतकं च सम्मज्जनी-सी० । २३ कथल-म० । २४ सम्मुति-सी०, सम्मति-स्या० । २५ रोमासित्था-रो०, रोमा सित्था-स्या० । २६ पमान-सी० । २७ दीघकेसका-सी० । २८ नमत-स्या० ।

परिमुखं अङ्गुलं^१ च दाठिसम्बाधसहरे^२ ।
 आबाधा कत्तरिवणो^३ दीघ सक्खरिकाय^४ च ॥
 पलित थकित उच्चा लोहभण्डजनी सह^५ ।
 पल्लत्थिक च आयोगो^६ वटं^७ सल्लकबन्धनं^८ ॥
 कलबुक देङ्गुमकं^९ मुरजं^{१०} महवीणकं^{११} ।
 पट्टिका^{१२} सूकरन्तं^{१३} च दसा मुरजवेणिका^{१४} ।
 अन्तो सोभ गुणकं च^{१५} पवनन्तो पि जीरति ॥
 गण्ठिका^{१६} उच्चावचं च फलकन्ते पि ओगाहे^{१७} ।
 गिहिवत्थं^{१८} हत्थिसोण्डं^{१९} मच्छकं^{२०} चतुक्कणकं^{२१} ॥
 तालवण्ट सतवलिं^{२२} गिहिपारुतपारुप ।
 सवेल्लि उमतोकाज दन्तकट्ट आकोटने^{२३} ॥
 कण्ठे विलग्ग दाय च पटग्गि रुक्खहत्थिना ।
 यमेळे लोकायतकं^{२४} परियापुणिसु वाचयु^{२५} ॥
 तिरच्छानकथा^{२६} विज्जा खिपि मङ्गल खादि^{२७} च ।
 वाताबाधो दुस्सति च दुग्गन्धो दुक्खपादुका ॥
 हिरियन्ति^{२८} पारुदुग्गन्धो तह तह करोन्ति च ।
 दुग्गन्धो कूप लुज्जन्ति^{२९} उच्चवत्थु चयेन च ॥
 सोपानालम्बनबाहा^{३०} अन्ते दुक्खं च पादुका ।
 बहिद्धा दोणि कट्टं च पिठरो^{३१} च अपारुतो ॥
 वच्चकुटिं^{३२} कवाटं च पिट्टसङ्घाटमेव^{३३} च ।
 उदुक्खलुत्तरपासो^{३४} वट्टि^{३५} च कपिसीसकं ॥

B 288

5

10

R. 145

15

20

१ अङ्गुलं-सी०, स्या० । २ दाठि सम्बाधसहरे-सी०, स्या० । ३ आबाधकत्तरिवणो-सी० ।
 ४ कत्तरिकाय-सी० । ५ लोहभण्डजनीचया-सी०, लोहभण्डज निसह-रो० । ६ बन्धनमत्त कुक्का
 पल्लत्थिकञ्च आयोगो सी० । ७ पट-रो०, वटं च-स्या० । ८ कायबन्धनं-स्या० । ९ देङ्गुमक-रो० ।
 १० मुरज-स्या० । ११ महवीणक-रो० । १२ पट्टिक-सी०, 'पट्टिका सूकरन्तं च दसामुरजवेणिका
 गिहिवत्थं हत्थिसोण्डं मच्छकं चतुक्कणकं' इति पाठो एत्थं रो० पोत्थके नत्थि । १३ सूकरन्तं च-
 सी० । १४ मुरजवेणिका-स्या० । १५ अन्तो सेस गुणञ्च-सी०, अन्तो सोभगुणकं च-स्या० ।
 १६ गण्ठिक-सी० । १७ ओगाहे-सी०, स्या० । १८ गिहीनिवत्थ-सी० । १९ सोण्डं-स्या० ।
 २० मच्छवाळक-स्या० । २१ चतुक्कणकं-स्या० । २२ सतवल्ली-स्या०, सतवल्लि-सी० । २३ दन्त-
 कट्टापिकोटने-स्या०, दन्तकट्टं आकोटन-सी० । २४ सक्के लोकायतकं-स्या० । २५ वाचयु-रो० ।
 २६ तिरच्छानगता-सी० । २७ मङ्गलकादि-सी० । २८ हिरियन्ति-सी०, रो० । २९ कूप-लुज्जन्ति-
 रो०, कूपं लुज्जति-सी०, स्या० । ३० सोपाणालम्बनबाहा-स्या०, सोपाणलम्बणाबाहा-सी० ।
 ३१ पीठरो-सी०, पिठारो-रो० । ३२ वच्चकुटि-स्या०, वच्चकुटी-सी० । ३३ पिट्टिसङ्घाटमेव-सी० ।
 ३४ उदुक्खलुत्तरपासो-सी० । ३५ अगलवट्टि-सी० ।

- सूचिघटितालच्छिद्^१ आविञ्छनच्छिद्दमेव^२ च ।
 रज्जु उल्लितावलित्त^३ सेतवण च काळक^४ ॥
 मालकम्म लताकम्म मकरं पञ्चपटिक^५ ।
 चीवरवस रज्जु^६ च जरादुब्बलपाकारं ॥
 5 कोट्टके चा पि तथेव^७ मरुम्ब पदरसिला^८ ।
 सन्तिट्ठति^९ निद्धमन कुम्भि चा पि सरावक ॥
 B 289 दुक्ख हिरि^{१०} अपिधानं अनाचारं च आचरु^{११} ।
 लोहभण्ड अनुञ्जासि ठपयित्वा^{१२} पहरणि^{१३} ॥
 ठपयित्वासन्दिपलङ्क^{१४} दारुपत्त च पादुक ।
 10 सव्वं दारुमय भण्ड अनुञ्जासि महामुनि^{१५} ॥
 कतक कुम्भकारं च ठपयित्वा तथागतो ।
 सव्वं पि मत्तिकाभण्ड अनुञ्जासि अनुकम्पको ॥
 यस्स वत्थुस्स निद्देशो पुरिमेन यदि सम^{१६} ।
 त पि सङ्घित्त^{१७} उद्दाने नयतो त विजानिया ॥
 15 एव दससता वत्थू^{१८} विनये खुद्दकवत्थुके^{१९} ।
 सद्धम्माट्ठितिको^{२०} चेव पेसलानञ्चनुगहो ॥
 सुसिक्खितो विनयधरो हितचित्तो सुपेसलो ।
 पदीपकरणो^{२१} धीरो पूजारहो बहुस्सुतो ति ॥

खुद्दकवत्थुक्खन्धक निट्ठित ।

१ सूचिघटितालच्छिद् सी०, रो०, सूचिघटितालछिद्-स्या० । २ आविञ्छनछिद्दमेव-स्या०, रो०, आविञ्छनछिद्दरज्जु-सी० । ३ उल्लिता-सी० । ४ काळगेरुपरिकम्म-सी० । ५ पञ्चपटिक-सी० । ६ चीवरवसरज्जु-सी०, चीवरवसरज्जु-रो० । ७ तथेव-सी० । ८ मरुम्बपदरसिला-स्या०, मरुम्बपदरसिला-सी०, मरुम्बपदासिला-रो० । ९ सन्तिट्ठन्ति-सी० । १० हिरि-सी०, स्या० रो० । ११ आचरु-सी० । १२ ठपेत्वा-सी० । १३ च पहरणि-सी० । १४ ठपेत्वासन्दिपलङ्क-सी०, ठपयित्वासन्दि पलङ्क-स्या० । १५. महामुनी-सी० । १६ समप्पि च-सी० । १७. तं सङ्घित्तं च-सी० । १८ वत्थु-सी०, रो० । १९ खुद्दकवत्थुके-सी० । २० सद्धम्माट्ठितिका-रो०, सद्धम्माट्ठितिया-सी० । २१. पदीपकारको-सी० ।

६. सेनासनवखन्धकं

§ १. विहारानुजानना

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्खून् सेनासन अपञ्जत्^१ होति । ते च^२ भिक्खू तह तह विहरन्ति—अरञ्जे, रुक्खमूले, पब्बते, कन्दराय^३, गिरिगुहाय^४, सुसाने, वनपत्थे, अज्झोकासे, पलालपुञ्जे । ते कालस्सेय ततो ततो उपनिक्खमन्ति—अरञ्जा रुक्खमूला पब्बता कन्दरा गिरिगुहा सुसाना वनपत्था अज्झोकासा पलालपुञ्जा, पासादिकेन अभिक्कन्तेन पटिक्कन्तेन,^५ आलोकितेन विलोकितेन, सम्मिज्जितेन^६ पसारितेन, ओक्खित्तचक्खू^७, इरियापथसम्पन्ना । तेन खो पन समयेन राजगहको सेट्ठी^८ कालस्सेव उय्यान अगमासि । अहसा खो राजगहको सेट्ठी ते भिक्खू कालस्सेव ततो ततो उपनिक्खमन्ते—अरञ्जा रुक्खमूला पब्बता कन्दरा गिरिगुहा सुसाना वनपत्था अज्झोकासा पलालपुञ्जा, पासादिकेन अभिक्कन्तेन पटिक्कन्तेन, आलोकितेन विलोकितेन, सम्मिज्जितेन पसारितेन, ओक्खित्तचक्खू, इरियापथ-^{१०} सम्पन्ने । दिस्वानस्स चित्त पसीदि । अथ खो राजगहको सेट्ठी येन ते भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा ते भिक्खू एतदवोच—“सचाह, भन्ते, विहारे कारापेय्यं^९, वसेय्याथ मे विहारेसू” ति । “न खो, गहपति, भगवता विहारा अनुज्जाता” ति । “तेन हि, भन्ते, भगवन्तं पटिपुच्छित्वा मम आरोचेय्याथा” ति । “एवं गहपती” ति खो ते भिक्खू राजगहकस्स सेट्ठिस्स पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभि-^{१५} वादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्खू भगवन्तं एतदवोच—“राजगहको, भन्ते, सेट्ठी विहारे कारापेतुकामो । कथं नु खो, भन्ते,^१ पटिपज्जितव्व” ति ।^२ अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्च सेनासनानि”^३—विहारं, अङ्गुयोग, पासाद, हम्मिय, गुह” ति ।

B 290

R 146

अथ खो ते भिक्खू येन राजगहको सेट्ठी तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्गमित्वा राजगहक^{२०} सेट्ठि एतदवोच—“अनुज्जाता खो, गहपति, भगवता विहारा, यस्सदानि^{११} काल मज्जसी” ति । अथ खो राजगहको सेट्ठी एकाहेनेव सट्ठिविहारे^{१२} पतिट्ठापेसि । अथ खो राजगहको सेट्ठी ते सट्ठिविहारे परियोसापेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभि-^{१५} वादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो राजगहको सेट्ठी भगवन्तं एतदवोच—“अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्तं सद्धिं भिक्खुसङ्घेना” ति । अधिवासेसि^{२५}

B 291,

R 147

१ अपपञ्जत्—स्या० । २ तेध—रो० । ३ कन्दराय—सी० । ४ गिरिगुहाय—सी० । ५ सम्मिज्जितेन—म० । ६ ओक्खित्तचक्खु—सी० । ७ सेट्ठी—रो० । ८ कारापेय्य रो०, कारेय्य—स्या० । ९ भन्ते अम्हेहि—स्या० । १० लेनानि—सी०, रो०, लेनानि—म० । ११ यस्सिदानि—स्या० । १२ सट्ठी विहारे—स्या०, सट्ठि विहारे—रो० ।

भगवा तुण्हीभावेन^१ । अथ खो राजगहको सेट्ठी भगवतो अधिवासन विदित्वा उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि ।

अथ खो राजगहको सेट्ठी तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीतं खादनीय भोजनीय^२ पटियादापेत्वा भगवतो काल आरोचापेसि—“कालो, भन्ते, निट्ठित भत्त” ति । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन राजगहकस्स सेट्ठिस्स निवेसन तेनुप-
सङ्कमि, उपसङ्कमित्वा पञ्जत्ते आसने निसीदि सट्ठि भिक्खुसङ्घेन । अथ खो राजगहको सेट्ठी^३ बुद्धप्पमुख^४ भिक्खुसङ्घ पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, भगवन्तं भुत्तावि ओनीतपत्तपाणि, एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो राजगहको सेट्ठी भगवन्त एतदवोच—“एते मे, भन्ते, सट्ठिविहारा^५ पुञ्जत्थिकेन सग्ग-
१० ल्थिकेन कारापिता । कथाहं, भन्ते, तेसु विहारेसु पटिपज्जामी” ति । “तेन हि त्व, गहपति, ते सट्ठिविहारे^६ आगतानागतस्स चातुदिसस्स सङ्घस्स पतिट्ठापेही” ति । “एव भन्ते” ति खो राजगहको सेट्ठी भगवतो पटिस्सुत्वा ते सट्ठिविहारे आगतानागतस्स चातुदिसस्स सङ्घस्स पतिट्ठापेसि ।

२ अथ खो भगवा राजगहक सेट्ठि इमाहि गाथाहि अनुमोदि —

- 15 “सीत उण्ह पटिहन्ति ततो वाळमिगानि” च ।
सरीसपे^७ च मकसे सिसिरे चा पि बुट्ठियो ॥
B 292 “ततो वातातपो^८ घोरो^९ सज्जातो^{१०} पटिहञ्जति ।
लेणत्थं च सुखत्थं च झायितु च विपस्सितु ॥
“विहारदान सङ्घस्स अगं बुद्धेन^{११} वणिण्तं ।
20 तस्मा हि पण्डितो पोसो सम्पस्स अत्थमत्तनो ॥
“विहारे कारये रम्मे वासयेत्थ बहुस्सुते ।
R 148 तेस अन्न च पान च वत्थसेनासनानि च ।
ददेय्य उज्जुभूतेसु विप्पसन्नेन चेतसा ॥
“ते तस्स धम्म देसेन्ति सब्बदुक्खापनूदन ।
25 य सो धम्म इधञ्जाय परिनिब्बाति अनासवो” ति ॥

अथ खो भगवा राजगहक सेट्ठि इमाहि गाथाहि अनुमोदित्वा उट्ठायासना पक्कामि ।

३. अस्सोसु खो मनुस्सा—“भगवता किर विहारा अनुञ्जाता” ति । ते^{१२} सक्कच्चं विहारे कारापेन्ति । ते विहारा अक्काटका होन्ति, अही पि विच्छिका^{१३} पि सत्तपदियो पि

१ तुण्हीभावेन-सी०, रो० । २ खादनीय भोजनीय-रो० । ३ सेट्ठि-रो० । ४ बुद्धप्पमुख-सी०, रो० । ५ सट्ठी विहारा-स्या० । ६ सट्ठि विहारे-रो०, सट्ठी विहारे-स्या० । ७ वाळमिगानि-स्या०, वालमिगानि-सी० । ८ सिरिसपे-सी०, स्या० रो० । ९ वातातपे-सी० । १० घोरे-सी० । ११ सज्जाते-सी० । १२ बुद्धेहि-स्या० । १३, सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नस्ति । १४ अहिविच्छिका-स्या० ।

पविसन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, कवाट” ति । भित्ति-
छिद्^१ करित्वा वल्लिया पि रज्जुया पि कवाट बन्धन्ति । उन्दूरेहि^२ पि उपचिकाहि पि
खज्जन्ति । खायितबन्धनानि^३ कवाटानि पतन्ति^४ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनु-
जानामि, भिक्खवे, पिट्टसङ्घाट^५ उदुक्खलिक उत्तरपासक” ति । कवाटा न फुसीयन्ति^६ ।
भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, आविञ्छनच्छिद् आविञ्छनरज्जु”^७
ति । कवाटा न थकीयन्ति^८ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे,
अगलवट्टिक^९ कपिसीसक सूचिक घटिक” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू न सक्कोन्ति कवाट अपापुरितुं^{१०} । भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, तालच्छिद्^{११} । तीणि^{१२} तालानि^{१३} — लोहताळ,
कट्टताळं, विसाणताळ” ति । येहि^{१४} ते उग्घाटेत्वा पविसन्ति, विहारा अगुत्ता होन्ति ।^{१०}
भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, यन्तक सूचिक” ति ।

B 293

तेन खो पन समयेन विहारा तिण्णच्छदना^{१५} होन्ति, सीतकाले सीता, उण्हकाले उण्हा ।
भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लिच्चावलित्त कातु” ति ।

तेन खो पन समयेन विहारा अवातपानका^{१६} होन्ति अचक्खुस्सा दुग्गन्धा ।
भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, तीणि वातपानानि — वेदिकावातपान,^{१७}
जालवातपान, सलाकवातपान” ति । वातपानन्तरिकाय काळका^{१८} पि वग्गुलियो पि पविसन्ति ।
भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, वातपानचक्कलिक” ति । चक्कलिक-
न्तरिकाय पि काळका पि वग्गुलियो पि पविसन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।
“अनुजानामि, भिक्खवे, वातपानकवाटक वातपानभिसिकं” ति ।

मञ्चपीठादिअनुजानना

तेन खो पन समयेन भिक्खू छमाय^{१९} सयन्ति । गत्तानि पि चीवरानि पि पंसुकितानि^{२०}
होन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, तिणसन्थारक^{२१}” ति ।
तिणसन्थारको^{२२} उन्दूरेहि पि^{२३} उपचिकाहि पि खज्जति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।
“अनुजानामि, भिक्खवे, मिट्ठि^{२४}” ति । मिट्ठिया^{२५} गत्तानि दुक्खा^{२६} होन्ति । भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, विदलमञ्चक^{२७}” ति ।

R. 149

१. भित्तिच्छिद्—सी०, स्या०, रो० । २. उन्दूरेहि—रो० । ३. खयितबन्धनानि—म० । ४. पटन्ति—
सी० । ५. पिट्टिसङ्घाटं—सी० । ६. फुसीयन्ति—स्या०, फुसीयन्ति—रो०, पसीयन्ति—सी० । ७. थकीयन्ति—
रो० । ८. अगलवट्टिक—सी०, अगलवट्टि—स्या०, रो० । ९. अवापुरितुं—सी० । १०. तालच्छिद्—सी०,
स्या०, रो० । ११. तीणि—सी० । १२. तालानि—सी०, स्या०, रो० । १३. ये पि—सी०, स्या०, रो० ।
१४. तिणच्छादना—रो० । १५. अवातपानिका—सी० । १६. कालका—स्या०, रो० । १७. छमाय—सी०,
रो० । १८. तिणसन्थरिक—स्या० । १९. तिणसन्थरिका—स्या० । २०. ‘उन्दूरेहि पि’ इति पाठो सी० पोत्यके
नत्थि । २१. मीढ—सी०, मिढि—स्या०, रो० । २२. मीढिया—सी०, मिढिया—स्या०, रो० । २३. दुक्खानि—
स्या० । २४. विदलमञ्चक—स्या० ।

४ तेन खो पन समयेन सङ्खस्स सोसानिको मसारको मञ्चो उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, मसारक मञ्च” ति । मसारक पीठ उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, मसारक पीठ” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्खस्स सोसानिको बुन्दिकाबद्धो मञ्चो उप्पन्नो होति ।
५ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, बुन्दिकाबद्ध मञ्च” ति । बुन्दिकाबद्ध पीठ उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, बुन्दिकाबद्ध पीठ” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्खस्स सोसानिको कुळीरपादको^१ मञ्चो उप्पन्नो होति ।
B 294 भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, कुळीरपादक मञ्च” ति । कुळीर-
१० पादक पीठ उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, कुळीर-
पादक पीठ” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्खस्स सोसानिको आहच्चपादको मञ्चो उप्पन्नो होति ।
भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, आहच्चपादक मञ्च” ति । आहच्च-
पादक पीठ उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, आहच्च-
१५ पादक पीठ” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्खस्स आसन्दिको उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, आसन्दिक” ति । उच्चको आसन्दिको उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चक पि आसन्दिक” ति । सत्तङ्गो उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, सत्तङ्ग” ति । उच्चको सत्तङ्गो उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चक पि सत्तङ्ग” ति । भद्दीपीठ उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भद्दीपीठ” ति । पीठिका^२ उप्पन्ना होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पीठिकं” ति । एलकपादकं^३ पीठ उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, एलकपादक पीठ” ति । आमलक-
२५ वट्टिकं^४ पीठ उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, आमलकवट्टिक पीठ” ति । फलक उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, फलक” ति । कोच्छ उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, कोच्छ” ति । पलालपीठ उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पलालपीठ” ति ।

१ कुळीरपादको—स्या०, कुळीरपादको—सी०, रो० । २ पिठिका—सी० । ३ एलकपादकं—सी० ।

४ आमलकवट्टिक—स्या०, रो०, आमण्डकवट्टिक—सी० ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चै मञ्चे सयन्ति । मनुस्सा विहारचारिक आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति^१ विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, उच्चै मञ्चे सयितब्ब । यो सयेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

R 150

तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु नीचे मञ्चे सयन्तो अहिना दट्ठो होति ।^५ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, मञ्चपटिपादक” ति ।

B 295

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चै मञ्चपटिपादके धारेन्ति, सह मञ्चपटिपादकेहि पवेधेन्ति^२ । मनुस्सा विहारचारिक आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, उच्चा मञ्चपटिपादका धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे,^{१०} अट्ठङ्गुलपरम मञ्चपटिपादक” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स सुत्त उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, सुत्त^३ मञ्च वेठेतु” ति । अङ्गानि बहुसुत्त^४ परियादियन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, अङ्गे विज्झित्वा अट्ठपदक^५ वेठेतु” ति । चोळक^६ उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे,^{१५} चिमिलिक^७ कातु” ति । तूलिका उप्पन्ना होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, विजटेत्वा बिम्बोहन^८ कातु । तीणि तूलानि—रुक्खतूल, लतातूल, पोटकितूल^९” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू अट्ठकायिकानि बिम्बोहनानि धारेन्ति । मनुस्सा विहारचारिक आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि^{२०} गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, अट्ठकायिकानि बिम्बोहनानि धारेतब्बानि । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, सीसप्पमाण बिम्बोहनं कातु^{११}” ति ।

तेन खो पन समयेन राजगहे गिरमसमज्जो होति । मनुस्सा महामत्तान अत्थाय भिसियो पटियादेन्ति—उण्णभिसि, चोळभिसि^{१२}, वाकभिसि, तिणभिसि, पण्णभिसि । ते^{२५} वीतिवत्ते समज्जे छवि उप्पाटेत्वा हरन्ति । अइसासु^{१३} खो भिक्खू समज्जट्ठाने बहुं उण्ण पि चोळकं^{१४} पि वाक पि तिण पि पण्णं पि छट्ठितं^{१५} । दिस्वान भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

B. 296

१ खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० । २ पलोठेन्ति—सी० । ३ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ४ वेतु—सी०, रो० । ५ बहुं सुत्त—सी०, स्या०, रो० । ६ अट्ठपादकं—सी० । ७ चोळक—रो० । ८ चिलिमिकं—सी०, स्या०, रो० । ९ बिम्बोहन—म० । १० पोटकीतूल—स्या०, सी० । ११ सी० पोत्थके नत्थि । १२ चोळभिसि—रो० । १३ अइसासु—स्या० । १४ चोळ—स्या०, चोळ—रो० । १५ छट्ठितानि—रो०, छट्ठितं—म० ।

“अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्च भिसियो—उण्णभिसि, चोळभिसि, वाकभिसि, तिणभिसि, पण्णभिसि” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स सेनासनपरिक्खारिक^१ दुस्स^१ उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिसि ओनन्धितु^२” ति ।

- 5 तेन खो पन समयेन भिक्खू मच्चभिसि पीठे सन्थरन्ति^३, पीठभिसि मच्च सन्थरन्ति । भिसियो परिभिज्जन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, ओनन्ध-
R. 151 मच्च^४ ओनन्धपीठ^५” ति । उल्लोक अकरित्वा सन्थरन्ति, हेट्ठतो निपतन्ति^६ पे०
“अनुजानामि, भिक्खवे, उल्लोक करित्वा^७ सन्थरित्वा भिसि ओनन्धितु^८” ति । छवि उप्पाटेत्वा हरन्ति • पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, फोसितु^९” ति । हरन्तियेव • पे०...
10 “अनुजानामि, भिक्खवे, भत्तिकम्म^{१०}” ति । हरन्तियेव • पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, हत्थभत्तिकम्म^{११}” ति । हरन्तियेव...पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, हत्थभत्ति^{१२}” ति ।

सेतवण्णादिअनुजानना

५ तेन खो पन समयेन तिथियान सेय्यायो सेतवण्णा^{१३} होन्ति, काळवण्णकता भूमि, गेरुकपरिकम्मकता भित्ति । बहू मनुस्सा सेय्यापेक्खका गच्छन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, विहारे सेतवण्ण काळवण्ण गेरुकपरिकम्म” ति ।

- 16 तेन खो पन समयेन फरुसाय भित्ति या सेतवण्णो न निपतति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, थुसपिण्ड दत्वा पाणिकाय पटिबाहेत्वा^{१४} सेतवण्ण निपातेतु” ति । सेतवण्णो अनिवन्धनीयो होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, सण्ह-
मत्तिक दत्वा पाणिकाय पटिबाहेत्वा सेतवण्ण निपातेतु” ति । सेतवण्णो अनिवन्धनीयो होति • पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, इक्कास पिट्टमद्द^{१५}” ति ।

- 20 तेन खो पन समयेन फरुसाय भित्ति या गेरुका न निपतति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, थुसपिण्ड दत्वा पाणिकाय पटिबाहेत्वा गेरुक निपातेतु” ति । गेरुका अनिवन्धनीया^{१६} होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, कुण्डकमत्तिकं दत्वा
B 297 पाणिकाय पटिबाहेत्वा गेरुक निपातेतु” ति । गेरुका अनिवन्धनीया होति • पे०
“अनुजानामि, भिक्खवे, सासपकुट्ट^{१७} सित्थतेलक” ति । अञ्जुस्सन्न होति पे०...
26 “अनुजानामि, भिक्खवे, चोळकेन पञ्चुद्धरितु” ति ।

१-१ सेनासनपरिक्खारदुस्स रो० । २ ओनन्धितु—स्या० । ३ सहरन्ति—स्या०, रो० । ४ ओनन्ध-
मच्च—सी०, स्या०, रो० । ५ ओनन्धपीठ—सी०, स्या०, रो० । ६ निपाटेन्ति—स्या०, निष्फटन्ति—
सी०, रो० । ७ क्त्वा—सी० । ८ पोसितु—रो०, फुसितु—सी० । ९ भित्तिरुम्म—स्या० । १० हत्थभत्ति—
सी०, हत्थभित्ति—रो०, स्या० । ११ एत्थ ‘हरन्तियेव पे० अनुजानामि हत्थभत्ति’ इति पाठो
सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । १२ सेतवण्णायो—स्या० । १३ पटिबाहेत्वा—रो० । १४ पिट्ठि-
मद्द—सी० । १५ अनिवन्धनीया—स्या० । १६ सासपकुट्ट—स्या०, सासपकुट्ट—रो०, सासपकुट्ट—सी० ।

तेन खो पन समयेन फरुसाय भूमिया काळवण्णो न निपतति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, थुसपिण्ड दत्त्वा पाणिकाय पटिवाहेत्वा काळवण्ण निपातेतु” ति । काळवण्णो अनिबन्धनीयो होति । पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, गण्डुमत्तिक^१ दत्त्वा पाणिकाय पटिवाहेत्वा काळवण्ण निपातेतु” ति । काळवण्णो अनिबन्धनीयो होति । पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, इक्कास कसाव” ति ।

5

पटिभानचित्तपटिक्खेपं

६ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू विहारे पटिभानचित्त कारापेन्ति — इत्थिरूपक^२ पुरिसरूपक । मनुस्सा विहारचारिक आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, पटिभानचित्त कारापेतब्ब — इत्थिरूपक पुरिसरूपक । यो कारापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, मालाकम्म लताकम्म मकरदन्तक पञ्चपटिक^३” ति ।

R. 152

10

इट्ठकाचयादिअनुजानना

७ तेन खो पन समयेन विहारा नीचवत्थुका होन्ति, उदकेन ओत्थरियन्ति^४ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुक कातु” ति । चयो परिपतति^५ पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिटु तयो चये — इट्ठकाचय, सिलाचय, दारुचय” ति । आरोहन्ता विहञ्जन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने^६ — इट्ठकासोपान, सिलासोपान, दारुसोपान” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति पे० “अनु-15 जानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह” ति ।

तेन खो पन समयेन विहारा आळकमन्दा^७ होन्ति । भिक्खू हिरियन्ति^८ निपज्जितु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, तिरोकरणि” ति । तिरोकरणि उक्खिपित्वा ओलोकेन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठुकुट्टक^९” ति । B 298 अट्ठुकुट्टका उपरितो ओलोकेन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो गब्भे — सिविका-20 गब्भ, नाळिकागब्भ^{१०}, हम्मियगब्भ” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू खुद्दके विहारे मज्झे गब्भ करोन्ति । उपचारो न होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, खुद्दके विहारे एकमन्तं गब्भ कातुं, महल्लके मज्झे” ति ।

१ गण्डमत्तिक-रो०, लण्डमत्तिक-सी०, लण्डुमत्तिक-स्या० । २ इत्थीरूपक-स्या० । ३ पञ्च-पटिक-सी०, पञ्चपटिक-रो० । ४ ओत्थरियन्ति-स्या०, ओत्थरीयन्ति-सी०, रो० । ५ परिपटति-सी० । ६ सोपाने-सी०, स्या० । ७ आलकमन्दा-सी०, रो० । ८ पाकटा होन्ति-स्या० । ९ हिरियन्ति-सी०, रो० । १०. अट्ठुकुट्टक-म० । ११ नाळिकागब्भ-सी० ।

तेन खो पन समयेन विहारस्स कुड्डपादो^१ जीरति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।
 “अनुजानामि, भिक्खवे, कुलङ्कपादक^२” ति । विहारस्स कुड्डो ओवस्सति पे०
 “अनुजानामि, भिक्खवे, परित्ताणकिटिक^३ उद्दसुध^४” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स भिक्खुनो तिणच्छदना^५ अहि खन्धे पतति^६ । सो
 ५ भीतो विस्सरमकासि । भिक्खू उपधावित्वा त भिक्खु एतदवोचु — “किस्स त्व, आवुसो,
 विस्सरमकासी” ति^७ अथ खो सो भिक्खूनं एतमत्थ आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थ
 आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, वितान” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मञ्चपादे पि पीठपादे पि थविकायो लग्गेन्ति ।
 उन्दूरेहि^८ पि उपचिकाहि पि खज्जन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि,
 १० भिक्खवे, भित्तिखिल^९ नागदन्तक” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मञ्चे पि पीठे पि चीवर निक्खपन्ति । चीवरं परि-
 भिज्जति^{१०} । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, विहारे^{११} चीवरवंस
 R 153 चीवररज्जु” ति ।

तेन खो पन समयेन विहारा अनाळिन्दका^{१२} होन्ति अप्पटिस्सरणा^{१३} । भगवतो
 १५ एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, आळिन्द पघन पकुट्ट^{१४} ओसारक^{१५}” ति ।
 आळिन्दा पाकटा होन्ति । भिक्खू हिरियन्ति^{१६} निपज्जितु पे० “अनुजानामि, भिक्खवे,
 ससरणकिटिक उग्घाटनकिटिक” ति ।

उपट्ठानसालानुजानना

८ तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे भत्तविस्सग्ग करोन्ता सीतेन पि
 उण्हेन पि किल्लमन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, उपट्ठानसाल”
 B 299 20 ति । उपट्ठानसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिय्यति^{१७} .. पे० “अनुजानामि,
 भिक्खवे, उच्चवत्थुक कातु” ति । चयो परिपतति^{१८} पे० .. “अनुजानामि, भिक्खवे,
 चिनिंतु तयो चये — इट्ठकाचय, सिलाचय, दारुचय” ति । आरोहन्ता विहज्जन्ति पे०
 “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने^{१९} — इट्ठकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपानं” ति ।
 आरोहन्ता परिपतन्ति • पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह” ति । उपट्ठान-
 25 सालाय तिण्णुण्ण परिपतति...पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्पेत्वा उल्लित्तावलित्त

१ कुड्डपादो—म० । २ कुलङ्कपादक—सी० । ३ परित्ताणकिटिक—सी०, रो० । ४ उद्दसुध—
 स्या० । ५ तिणच्छादना—रो० । ६ पपति—सी०, स्या०, रो० । ७ उन्दूरेहि—रो० । ८ भित्तिखिल—
 सी०, स्या०, रो० । ९ परिभिज्जि—म०, रो० । १० रो० पोत्थके नत्थि । ११ अनाळिन्दका—सी०,
 स्या०, रो० । १२ अप्पटिस्सरणा—स्या०, अपटिस्सरणा—रो०, अप्पटिस्सरणा—सी० । १३ पकुट्टं—
 रो०, पकुट्ट—सी० । १४ ओसारक—सी०, रो०, ओसारकि—स्या० । १५ हिरियन्ति—सी०, रो० ।
 १६ ओत्थरियति—स्या०, ओत्थरीयति—सी०, रो० । १७ परिपतति—सी० । १८ सोपाने—सी०, स्या० ।

कातुं—सेतवण्ण काळवण्णं गेरुक्परिकम्भं मालाकम्भं लताकम्भं मकरदन्तक पञ्चपटिकं^१ चीवरवंसं चीवररज्जु” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे छमाय^२ चीवरं पत्थरन्ति । चीवरं पसुकितं होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, अज्झोकासे चीवरवसं चीवररज्जु” ति । पानीय^३ ओतप्पति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, पानीयसाल^४ पानीयमण्डप” ति । पानीयसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिय्यति पे०० “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुक कातु” ति । चयो परिपतति पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिनु तयो चये—इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं” ति । आरोहन्ता विहञ्जन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने—इट्ठकासोपानं, सिलासोपानं, दारु-सोपानं” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह^५” ति । पानीयसालाय तिण्णुण्णं परिपतति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलितं कातु—सेतवण्ण काळवण्णं गेरुक्परिकम्भं मालाकम्भं लताकम्भं मकरदन्तक पञ्चपटिकं चीवरवसं चीवररज्जु” ति । पानीयभाजनं न सविज्जति० पे०००० “अनुजानामि, भिक्खवे, पानीयसङ्घं पानीयसरावकं” ति ।

पाकारादिअनुजानना

९ तेन खो पन समयेन विहारा अपरिक्खित्ता होन्ति । भगवतो एतमत्थ आरो-^{१५}चेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खपितु तयो पाकारे—इट्ठकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकारं” ति । कोट्ठको न होति पे००० “अनुजानामि, भिक्खवे, कोट्ठक” ति । कोट्ठको नीचवत्थुको होति, उदकेन ओत्थरिय्यति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुक कातु” ति । कोट्ठकस्स कवाटं न होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, कवाटं पिट्ठसङ्घाटं^६ उदुक्खलिक उत्तरपासक अगलवट्टि^७ कपिसीसक सूचिक घटिक^८ ताळच्छिद्दं^९ आविञ्छनच्छिद्दं आविञ्छनरज्जु” ति । कोट्ठके^{१०} तिण्णुण्णं परिपतति B. 300
०० पे०००० “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलितं कातु—सेतवण्ण काळवण्णं गेरुक्परिकम्भं मालाकम्भं लताकम्भं मकरदन्तक पञ्चपटिकं” ति ।

तेन खो पन समयेन परिवेण चिक्खल्ल होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मरुवं उपकिरितु” ति । न परियापुणन्ति • पे० • “अनुजानामि,^{२५} भिक्खवे, पदरसिलं^{११} निक्खपितु” ति । उदकं सन्तिट्ठति पे०००० “अनुजानामि, भिक्खवे, R. 154
उदकनिद्धमनं” ति ।

१ पञ्चपटिकं—सी०, पञ्चपट्टिकं—रो० । २ छमाय—स्या० । ३ पानीयं—रो० । ४ पिट्ठसङ्घाटं—सी० ।

५ अगलवट्टि—रो०, अगलवट्टिकं—सी० । ६ ताळच्छिद्दं—सी०, स्या०, रो० । ७ कोट्ठका—रो० ।

८. पदसिलं—रो० ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू परिवेणे तह तह अग्निद्वान करोन्ति । परिवेणं उक्काप होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, एकमन्तं अग्निसाल कातु” ति । अग्निसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिय्यति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुक कातु” ति । चयो परिपतति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, ५ चिनिनु तयो चये—इट्ठकाचय, सिलाचय, दारुचय” ति । आरोहन्ता विहञ्जन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने—इट्ठकासोपान, सिलासोपान, दारुसोपान” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनवाह” ति । अग्निसालाय क्वाट न होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, क्वाट पिट्ठसङ्घाट उदुक्खलिक उत्तरपासक अगळवट्ठि कपिसीसक सूचिक घटिक ताळच्छिद आविञ्छन- 10 च्छिदं आविञ्छनरज्जु” ति । अग्निसालाय तिण्णचुण्ण परिपतति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्त कातु—सेतवण्ण काळवण्ण गेरुक्कपरिकम्म मालाकम्म लताकम्म मकरदन्तक पञ्चपटिक चीवरवस चीवररज्जु” ति ।

आरामपरिक्खेपानुजानना

१० तेन खो पन समयेन आरामो अपरिक्खित्तो होति । अजका पि पसुका पि उपरोपे विहेठेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खपितु 15 तयो वाटे^१—वेळुवाटं^२, कण्डकवाटं^३, परिख^४” ति । कोट्ठको न होति । तथेव अजका पि पसुका पि उपरोपे विहेठेन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, कोट्ठक अपेसि^५ यमकक्वाटं^६ तोरण पलिघ^७” ति । कोट्ठके^८ तिण्णचुण्ण परिपतति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्त कातु—सेतवण्ण काळवण्ण गेरुक्कपरिकम्म मालाकम्म लताकम्म मकरदन्तक पञ्चपटिक” ति । आरामो चिक्खल्लो होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, 20 मरुम्ब उपकिरितु” ति । न परियापुणन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, पदरसिल निक्खिपितु” ति । उदक सन्तिट्ठति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमन” ति ।

तेन खो पन समयेन राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो सङ्घस्स अत्थाय सुधामत्तिका-लेपन^९ पासादं कारेतुकामो^{१०} होति । अथ खो भिक्खून एतदहोसि—“किं नु खो भगवता छदनं अनुञ्जात, किं अननुञ्जात^{११}” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, 25 पञ्च छदनानि—इट्ठकाछदन, सिलाछदन, सुधाछदन, तिण्णच्छदन^{१२}, पण्णच्छदन^{१३}” ति ।

पठमभाणवार निट्ठितं ।

१ वाटे—स्या० । २ वेळुवाट—स्या०, वेळवाट—सी० । ३ कण्डकवाट—स्या०, कण्टकीवाट—सी०, रो० । ४ परिक्ख—म० । ५ आपेसि—सी०, अपेसियं—रो० । ६ अक्कवाट—रो० । ७ कोट्ठका—रो० । ८ सुधामत्तिका-लेपणं—सी० । ९ कारापेतुकामो—सी०, स्या०, रो० । १०. ‘किं अननुञ्जात’ इति पाठे स्या० पोत्थके नत्थि । ११ तिण्णछदनं—सी०, रो० । १२ पण्णछदनं—सी०, रो० ।

§ २. अनाथपिण्डिकवत्थु

११ तेन खो पन समयेन अनाथपिण्डिको गहपति राजाहकस्स सेट्ठिस्स भगिनि-
पतिको^१ होति । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति राजगह अगमासि केनचिदेव करणीयेन ।
तेन खो पन समयेन राजगहकेन सेट्ठिना स्वातनाय बुद्धप्पमुखो^२ सङ्घो निगन्तितो होति ।
अथ खो राजगहको सेट्ठी^३ दासे च कम्मकरे^४ च आणापेसि — “तेन हि, भणे, कालस्सेव
उट्ठाया यागुयो पचथ, भत्तानि पचथ, सूपानि सम्पादेथ, उत्तरिभङ्गानि सम्पादेथा” ति ।^५
अथ खो अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स एतदहोसि — “पुब्बे ख्वाय गहपति मयि आगते
सब्बकिच्चानि निक्खिपित्वा ममज्जेव सद्धि पटिसम्मोदति” । सोदानाय विक्खित्तरूपो दासे
च कम्मकरे च आणापेति^६ — “तेन हि, भणे, कालस्सेव उट्ठाया यागुयो पचथ, भत्तानि
पचथ, सूपानि सम्पादेथ, उत्तरिभङ्गानि सम्पादेथा” ति । किं नु खो इमस्स गहपतिस्स R 155
आवाहो वा भविस्सति, विवाहो वा भविस्सति, महायज्जो वा पच्चुपट्ठितो, राजा वा मागधो^{१०} B 302
सेनियो बिम्बिसारो निमन्तितो स्वातनाय सद्धि बलकायेना^७” ति ?

अथ खो राजगहको सेट्ठी दासे च कम्मकरे च आणापेत्वा येन अनाथपिण्डिको
गहपति तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा अनाथपिण्डिकेन गहपतिना सद्धि पटिसम्मोदित्वा एकमन्त
निसीदि । एकमन्त निसिन्न खो राजगहक सेट्ठि अनाथपिण्डिको गहपति एतदवोच — “पुब्बे
खो त्व, गहपति, मयि आगते सब्बकिच्चानि निक्खिपित्वा ममज्जेव सद्धि पटिसम्मोदमि ।^{१५}
सोदानि त्व विक्खित्तरूपो दासे च कम्मकरे च आणापेसि — “तेन हि, भणे, कालस्सेव
उट्ठाया यागुयो पचथ, भत्तानि पचथ, सूपानि सम्पादेथ, उत्तरिभङ्गानि सम्पादेथा” ति । किं
नु खो ते, गहपति, आवाहो वा भविस्सति, विवाहो वा भविस्सति, महायज्जो वा पच्चुपट्ठितो,
राजा वा मागधो सेनियो बिम्बिसारो निमन्तितो स्वातनाय सद्धि बलकायेना^८” ति ? “न
मे^९, गहपति, आवाहो वा भविस्सति, ना^{१०} पि^{११} विवाहो वा^{१२} भविस्सति, ना^{१३} पि^{१४} राजा वा^{२०}
मागधो सेनियो बिम्बिसारो निमन्तितो स्वातनाय सद्धि बलकायेन, अपि च मे महायज्जो
पच्चुपट्ठितो, स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो” ति । “बुद्धो ति त्वं, गहपति, वदेसी”
ति ? “बुद्धो त्याह^{१५}”, गहपति, वदामी” ति । “बुद्धो ति त्व, गहपति, वदेसी” ति ? “बुद्धो
त्याह, गहपति, वदामी” ति । “बुद्धो ति त्व, गहपति, वदेसी” ति ? “बुद्धो त्याह, गहपति,
वदामी” ति । “घोसो पि खो एसो, गहपति, दुल्लभो लोकस्स यदिद — बुद्धो बुद्धो^{१३}” ति ।^{२५}
सक्का नु खो, गहपति, इम कालं त भगवन्तं दस्सनाय उपसङ्गमितुं अरहन्तं सम्मासम्बुद्धं^{१६}
ति ? “अकालो खो, गहपति, इम कालं त भगवन्तं दस्सनाय उपसङ्गमितुं अरहन्तं सम्मा-

१ भगिनीपतिको-स्या० । २ बुद्धप्पमुखो-सी०, रो० । ३ सेट्ठि-सी०, रो० । ४ कम्मकरे-म० ।
५ पटिसम्मोदि-स्या० । ६ आणापेसि-सी०, स्या०, म० । ७ बलनिकायेना-स्या० । ८ खो मे-
सी०, मे खो-स्या० । ९-१० सी० पोत्थके नत्थि । १० रो० पोत्थके नत्थि । ११-११ न पि-सी० ।
१२ ताहं-सी०, स्या०, रो० । १३ सी०, स्या० पोत्थके नत्थि ।

सम्बुद्ध । स्वेदानि त्वं कालेन त भगवन्तं दस्सनाय उपसङ्कमिस्ससि अरहन्तं सम्भासम्बुद्धं”
ति । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति—स्वेदानाह कालेन त भगवन्त दस्सनाय उपसङ्क-
मिस्सामि अरहन्त सम्भासम्बुद्ध ति—बुद्धगताय सतिया निपज्जित्वा^१ रत्तिया सुद तिक्खत्तु
वुट्ठासि^२ पमात मञ्जमानो ।

5 १२ अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति येन सिक्खद्वारं^३ तेनुपसङ्कमि । अमनुस्सा
303 द्वारं विवरिस्तु । अथ खो अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स नगरम्हा निक्खन्तस्स^४ आलोको
156 अन्तरधायि, अन्धकारो पातुरहोसि, भय छम्भितत्त लोमहसो उदपादि, ततो व पुन
निवत्तितुकामो अहोसि । अथ खो सिक्खो^५ यक्खो अन्तरहितो सद्मनुस्सावेसि—

“सतं हत्थी सत अस्सा सत अस्सतरीरथा^६ ।

10

सत कञ्जासहस्सानि आमुक्कमणिकुण्डला^७ ।

एकस्स पदवीतिहारस्स कल^८ नाग्घन्ति^९ सोळ्ळसि^{१०} ॥

“अभिक्कम^{११} गहपति अभिक्कमगहपति ।

अभिक्कन्त ते सेय्यो नो पटिक्कन्त” ति^{१२} ॥

अथ खो अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स अन्धकारो अन्तरधायि, आलोको पातुरहोसि ।
15 य अहोसि भय छम्भितत्त लोमहसो सो पटिप्पस्सम्भि । दुतियं पि खो पे० • ततिय
पि खो...पे०...सो पटिप्पस्सम्भि ।

अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति येन सीतवन तेनुपसङ्कमि । तेन खो पन समयेन
भगवा रत्तिया पच्चूससमय पच्चुट्ठाय अज्झोकासे चङ्कमति । अद्दसा खो भगवा अनाथपिण्डिक^{१३}
गहपति दूरतो व आगच्छन्त । दिस्वान चङ्कमा ओरोहित्वा पञ्चत्ते आसने निसीदि ।
3 804 20 निसज्ज खो भगवा अनाथपिण्डिक गहपति एतदवोच—“एहि सुदत्ता” ति । अथ खो
अनाथपिण्डिको गहपति—नामेन म भगवा आलपती ति—हट्ठो उदग्गो येन भगवा
तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्त एतदवोच—“कच्चि,
भन्ते, भगवा सुख सयित्था” ति ?

“सब्बदा वे सुख सेति ब्राह्मणो परिनिब्बुतो ।

25

यो न लिप्पति^{१४} कामेसु सीतिभूतो निरूपधि ॥

“सब्बा आसत्तियो छेत्वा विनेय्य हृदये दरं ।

उपसन्तो सुख सेति सन्ति पप्पुय्य^{१५} चेतसा^{१६}” ति ।

१ निपज्जि-सी०, स्या० । २ उट्ठासि-सी०, स्या०, रो० । ३ सीक्खद्वारं-सी०, सीतवनद्वारं-
स्या०, रो० । ४ निक्खन्तस्स-स्या० । ५ सीक्खो-सी०, स्या०, रो० । ६ अस्सतरिरथा-रो० ।
७ आमुक्कमणिकुण्डला-सी०, स्या०, रो० । ८ कल-स्या०, कल-रो० । ९ नाग्घन्ति-सी० । १० एत्थ
‘सोळ्ळसि ति’ इति पाठो सी०, म० पोत्थकेसु दिस्सति । ११-११ एतं सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु
गाथावसेन न दिस्सति । १२ त अनाथपिण्डिक-स्या० । १३ लिप्पति-रो० । १४ अप्पुय्य-रो० ।
१५. चेतसो-सी०, स्या०, रो० ।

अथ खो भगवा अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स अनुपुब्बि^१ कथं^२ कथेसि, सेय्य-
थीद^३—दानकथ सीलकथ सग्गकथ, कामान आदीनव ओकारं सङ्किलेस, नेक्खम्मे
आनिसस पकासेसि । यदा भगवा अज्जासि अनाथपिण्डिक गहपतिं कल्लचित्त मुदुचित्त
विनीवरणचित्त उदग्गचित्त पसन्नचित्त, अथ या बुद्धान सामुक्कसिका धम्मदेसना त
पकासेसि—दुक्ख, समुदय, निरोध, मग्ग । सेय्यथापि नाम सुद्ध वत्थ अपगतकाळक^५ R 157
सम्मदेव रजन पटिग्गहेय्य^४, एवमेव अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स तस्मिं येव आसने
विरज वीतमल धम्मचक्खु उदपादि—य किञ्चि समुदयधम्म, सब्ब त निरोधधम्म ति ।
अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति दिट्ठधम्मो पत्तधम्मो विदितधम्मो परियोगाळ्हधम्मो
तिण्णविचिकिच्छो विगतकथङ्कथो वेसारज्जप्पत्तो अपरप्पच्चयो सत्थुसासने भगवन्त एतद-
वोच—“अभिक्कन्त भन्ते, अभिक्कन्त भन्ते । सेय्यथापि, भन्ते, निक्कुज्जित वा उक्कुज्जेय्य,^{१०}
पटिच्छन्न वा विवरेय्य, मूळ्हस्स वा मग्ग आचिकखेय्य, अन्धकारे वा तेलपज्जोत^५
धारेय्य—चक्खुमन्तो रूपानि दक्खन्ती^६ ति—एवमेव भगवता अनेकपरियायेन धम्मो
पकासितो । एसाह, भन्ते, भगवन्त सरण गच्छामि, धम्म च, भिक्खुसङ्घ च । उपासक म
भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेत सरण गत । अधिवासेतु च मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय
भत्त सद्धि भिक्खुसङ्घेना^७” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन^८ । 15

अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति भगवतो अधिवासन विदित्वा उट्ठायासना
भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि । अस्सोसि खो राजगहको सेट्ठी^९—“अनाथ- B 305
पिण्डिकेन किर गहपतिना स्वातनाय बुद्धप्पमुखो^{१०} सङ्घो निमन्तितो” ति ।

१३ अथ खो राजगहको सेट्ठी अनाथपिण्डिकं गहपति एतदवोच—“तया किर,
गहपति, स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो । त्व चासि आगन्तुको । देमि ते,^{२०}
गहपति, वेय्यायिक येन त्व बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स भत्त करेय्यासी” ति । “अलं, गहपति
अत्थि मे वेय्यायिक येनाह बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स भत्त करिस्सामी” ति ।

अस्सोसि खो राजगहको नेगमो—“अनाथपिण्डिकेन किर गहपतिना स्वातनाय
बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो” ति । अथ खो राजगहको नेगमो अनाथपिण्डिक गहपतिं
एतदवोच—“तया किर, गहपति, स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो । त्व चासि^{२५}
आगन्तुको । देमि ते, गहपति, वेय्यायिक येन त्व बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स भत्त करेय्यासी”
ति । “अल अय्य^१, अत्थि मे वेय्यायिक येनाह बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स भत्त करिस्सामी” ति ।

अस्सोसि खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो—“अनाथपिण्डिकेन किर गहपतिना

१-१ आनुपुब्बिकथं-सी०, स्या० । २ सेय्यथिदं-म० । ३ पटिग्गहेय्य-रो०, पतिग्गहेय्य-
सी० । ४ तेलपज्जोतं-स्या० । ५ दक्खिन्ती-सी०, रो० । ६ तुण्हीभावेन-सी०, रो० । ७ सेट्ठी-
रो० । ८ बुद्धप्पमुखो-सी०, रो० । ९ अय्यो-सी०, रो० ।

स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो” ति । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो अनाथपिण्डिक गहपति एतदवोच — “तया किर, गहपति, स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो । त्व चासि आगन्तुको । देमि ते, गहपति, वेय्यायिक येन त्व बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स भत्त करेय्यासी” ति । “अल देव, अत्थि मे वेय्यायिक येनाह बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स भत्त करिस्सामी” ति ।

R 158 अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति तस्सा रत्थिया अच्चयेन राजगहकस्स सेट्ठिस्स निवेसने ण्णीत खादनीय^१ भोजनीय^२ पटियादापेत्वा भगवतो काल आरोचापेसि — “कालो, भन्ते, निट्ठित भत्त” ति । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन राजगहकस्स सेट्ठिस्स निवेसन तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पञ्जत्ते आसने निसीदि सद्धिं 10 भिक्खुसङ्घेन । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति बुद्धप्पमुख भिक्खुसङ्घ^३ ण्णीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, भगवन्त भुत्तावि ओनीतपत्तपाणि, B 306 एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो अनाथपिण्डिको गहपति भगवन्त एतदवोच — “अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा सावत्थिय वस्सावास सद्धि भिक्खुसङ्घेना” ति । “सुञ्जागारे खो, गहपति, तथागता अभिरमन्ती” ति । “अञ्जात भगवा, अञ्जात सुगता” ति । अथ 15 खो भगवा अनाथपिण्डिक गहपति धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि ।

१४ तेन खो पन समयेन अनाथपिण्डिको गहपति बहुमित्तो होति बहुसहायो आदेय्यवाचो । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति राजगहे त करणीय तीरेत्वा येन सावत्थि^४ तेन पक्कामि । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति अन्तरामग्गे मनुस्से आणापेसि — 20 “आरामे, अय्या, करोथ, विहारे पतिट्ठापेथ, दानानि पट्टपेथ । बुद्धो^५ लोके उप्पन्नो । सो च मया भगवा निमन्तितो इमिना मग्गेन आगच्छिस्सती” ति । अथ खो ते मनुस्सा अनाथपिण्डिकेन गहपतिना उय्योजिता आरामे अकसु, विहारे पतिट्ठापेसु, दानानि पट्टपेसु ।

अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति सावत्थि गन्त्वा समन्ता सावत्थि अनुविलोकेसि — “कत्थ नु खो भगवा विहरेय्य^६ य अस्स गामतो नेव अतिदूरे” न अच्चासन्ने, गमनागमन- 25 सम्पन्नं, अत्थिकान अत्थिकान मनुस्सान अभिक्कमनीय, दिवा अप्पाकिण्ण^७, रत्ति अप्पसद्द, अप्पनिग्घोस, विजनवात, मनुस्सराहस्सेय्यकं, पटिसल्लानसारुप्प^८” ति ।

अहसा खो अनाथपिण्डिको गहपति जेतस्स कुमारस्स^९ उय्यान — गामतो नेव अतिदूरे न अच्चासन्ने, गमनागमनसम्पन्नं, अत्थिकान अत्थिकान मनुस्सान अभिक्कमनीयं, दिवा अप्पाकिण्णं, रत्ति अप्पसद्द, अप्पनिग्घोस, विजनवातं, मनुस्सराहस्सेय्यक, पटि-

१-१ खादनिय भोजनिय-रो० । २ सङ्घ-म० । ३ सावत्थी-स्या० । ४ इदानी बुद्धो-स्या० । ५ अविदूरे-रो० । ६ अप्पकिण्ण-सी० । ७ पटिसल्लानसारुप्प-सी० । ८ राजकुमारस्स-सी०, स्या० ।

सल्लानसारुपं । दिस्वान येन जेतो कुमारो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा जेतं कुमारं एतदवोच — “देहि मे, अय्यपुत्त, उय्यान आराम कातु” ति । “अदेय्यो, गहपति, आरामो अपि कोटिसन्थरेना”^१ ति । “गहितो, अय्यपुत्त, आरामो” ति । “न, गहपति, गहितो आरामो” ति । गहितो न गहितो ति वोहारिके महामत्ते पुच्छिषु । महामत्ता एवमाहसु — “यतो तया, अय्यपुत्त, अघो कतो, गहितो आरामो” ति । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति 5 B 307 सकटेहि हिरञ्ज निब्बाहापेत्वा जेतवन्^२ कोटिसन्थरं सन्थरापेसि । सकि नीहट हिरञ्ज थोकस्स ओकासस्स कोट्टकसामन्ता नप्पहोति । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति मनुस्से आगापेसि — “गच्छथ, भणे, हिरञ्ज आहरथ, इम ओकास सन्थरिस्सामा” ति । R 150

अथ खो जेतस्स कुमारस्स एतदहोसि — “न खो इदं ओरक भविस्सति, यथाय गहपति ताव बहु हिरञ्ज परिच्चजती” ति । अनाथपिण्डिक^३ गहपति एतदवोच — “अल, 10 गहपति, मा त ओकास सन्थरापेसि । देहि मे एत ओकास । ममेत दान भविस्सती” ति । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति — अय खो जेतो कुमारो अभिञ्जातो जातमनुस्सो, मह- स्थिको^४ खो पन एवरूपान जातमनुस्सान इमस्सि धम्मविनये पसादो ति — त ओकास जेतस्स कुमारस्स पादासि^५ । अथ खो जेतो कुमारो तस्सि ओकासे कोट्टक मापेसि ।

अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति जेतवने विहारे कारापेसि, परिवेणानि कारापेसि, 15 कोट्टके कारापेसि, उपट्टानसालयो कारापेसि, अग्निसालयो कारापेसि, कप्पियकुटियो कारापेसि, वच्चकुटियो कारापेसि^६, चङ्कमे कारापेसि, चङ्कमनसालयो कारापेसि, उदपाने कारापेसि, उदपानसालयो कारापेसि, जन्ताघरे कारापेसि, जन्ताघरसालयो कारापेसि, पोक्खरणियो कारापेसि, मण्डपे कारापेसि ।

§ ३. नवकम्मदानं

१५ अथ खो भगवा राजगहे यथाभिरन्त^७ विहरित्वा येन वेसाली^८ तेन चारिक^{२०} पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन वेसाली तदवसरि । तत्र सुद भगवा वेसालिय विहरति महावने कूटागारसालाय । तेन खो पन समयेन मनुस्सा सक्कच्च नवकम्म करोन्ति । ये पि भिक्खू नवकम्मं अधिद्वेन्ति ते पि सक्कच्च उपद्वेन्ति वीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय- B 30७ भेसज्जपरिक्खारेन । अथ खो अञ्जतरस्स दलिद्धस्स^९ तुच्चवायस्स एतदहोसि — “न खो इदं^{१०} ओरक भविस्सति, यथायिमे” मनुस्सा सक्कच्च नवकम्म करोन्ति, यच्चूनाह पि नवकम्मं करेय्य” ति । 25

१ कोटिसन्थारेना-सी० । २ जेतवने-स्या० । ३ अथ खो जेतो राजकुमारो अनाथपिण्डिक- स्या० । ४ महिद्धिको-सी०, स्या०, महिद्धियो-रो० । ५ अदासि-स्या० । ६ एत्थ ‘वच्चकुटियो कारापेसि, पस्सावकुटियो कारापेसि’ इति पाठो सी० पोत्थके अत्थि । ७ यथाभिरन्त-सी० । ८ वेसालि- सी० । ९ दलिद्धस्स-सी०, स्या० । १० पनेदं-सी० । ११ यथायिमे-स्या०, रो०, यथायिमे-सी० ।

अथ खो सो दलिहो तुन्नवायो साम चिक्खल्ल मदित्वा इट्ठकायो चिनित्वा कुड्डु^१ उट्ठापेसि । तेन अकुसल्लेन^२ चिता वड्ढा भित्ति परिपति^३ । दुतिय पि खो पे० ० ततिय पि खो सो दलिहो तुन्नवायो साम चिक्खल्ल मदित्वा इट्ठकायो चिनित्वा कुड्डु उट्ठापेसि । तेन अकुसल्लेन चिता वड्ढा भित्ति परिपति । अथ खो सो दलिहो तुन्नवायो उज्झायति खिय्यति

R 160 5 विपाचेति — “ये इमेसं^४ समणान सक्कपुत्तियान देन्ति चीरपिण्डपातसेनासनागिलानप्पच्चय-
भेसज्जपरिक्खारं, ते इमे ओवदन्ति अनुसासन्ति, तेस च नवकम्म अधिट्ठेन्ति । अह पनम्हि दलिहो । न म कोचि ओवदति वा अनुसासति वा नवकम्म वा अधिट्ठेती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तस्स दलिहस्स तुन्नवायस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे

10 धम्मिं कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, नवकम्म दातु । नवकम्मिको, भिक्खवे, भिक्खु उस्सुक्क आपज्जिस्सति — ‘किन्ति नु खो विहारो खिप्प परियोसान गच्छेय्या’ ति, खण्ड फुल्ल^५ पटिसङ्घरिस्सति । एव च पन, भिक्खवे, दातब्ब । पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा व्यत्तेन^६ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

१६ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स गहपतिनो
15 विहारं इत्थन्नामस्स भिक्खुनो नवकम्म ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो^७ इत्थन्नामस्स गहपतिनो विहारं इत्थन्नामस्स भिक्खुनो नवकम्म देति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स गहपतिनो विहारं^८ इत्थन्नामस्स भिक्खुनो नवकम्मस्स दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स गहपतिनो विहारो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो नवकम्म ।
20 खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही,^९ एवमेत धारयामी” ति ।

§ ४. अग्गासनादिअनुजानना

B 309 १७. अथ खो भगवा वेसालिय यथाभिरन्त विहरित्वा येन सावत्थी^{१०} तेन चारिकं पक्कामि । तेन खो पन समयेन छब्बगियान भिक्खून अन्तेवासिका भिक्खू बुद्धप्पमुखस्स^{११} सङ्घस्स पुरतो पुरतो गन्त्वा विहारे परिगण्हन्ति^{१२}, सेय्यायो परिगण्हन्ति — इद अम्हाक उपज्झायान भविस्सति, इद अम्हाक आचरियान भविस्सति, इद अम्हाकं भविस्सती ति ।

25 अथ खो आयस्सा सारिपुत्तो बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पिट्ठितो पिट्ठितो गन्त्वा विहारेसु

१ कुड्ड-म०, कुड्डे-रो० । २ अकुसल्लेन-स्या० । ३ परिपटति-सी०, परिपतति-स्या० ।
४ इमे-रो० । ५ खण्डफुल्ल-सी०, स्या०, रो० । ६ व्यत्तेन-रो०, सी० । ७ सी० पोत्यके नत्थि ।
८ विहारस्स-स्या० । ९ तुण्ही-सी० । १० सावत्थी-स्या० । ११ बुद्धप्पमुखस्स-सी०, रो० ।
१२. परिगण्हन्ति-सी०, रो० ।

परिगहितेसु, सेय्यासु परिगहितासु, सेय्यं अलभमानो अब्जतरस्सि रुक्खमूले निसीदि । अथ खो भगवा रत्तिया पच्चूससमय पच्चुट्ठाय उक्कासि । आयस्मा पि सारिपुत्तो उक्कासि । “को एत्था” ति । “अह, भगवा, सारिपुत्तो” ति । “किस्स त्व, सारिपुत्त, इध निसिन्नो” ति । अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो भगवतो एतमत्थ आरोचेसि । अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पक्खणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गियान 5 R 161 भिक्खून अन्तेवासिका भिक्खू बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पुरतो पुरतो गन्त्वा विहारे परिगण्हन्ति, सेय्यायो परिगण्हन्ति — इद अम्हाक उपज्झायान भविस्सति, इद अम्हाक आचरियान भविस्सति, इद अम्हाक भविस्सती” ति । “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पुरतो पुरतो गन्त्वा विहारे परिगहेस्सन्ति^१, सेय्यायो परिगहेस्सन्ति — इद अम्हाक उपज्झायान 10 भविस्सति, इद अम्हाक आचरियान भविस्सति, इद अम्हाक भविस्सती ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय . पे० विगरहित्वा पे० धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “को, भिक्खवे, अरहति अग्गासन अग्गोदक अग्गपिण्ड” ति ।

एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, खत्तियकुल पब्बजितो सो अरहति अग्गासन अग्गोदक अग्गपिण्ड” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, ब्राह्मण-15 कुल पब्बजितो सो अरहति अग्गासन अग्गोदक अग्गपिण्ड” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, गहपतिकुल पब्बजितो सो अरहति अग्गासन अग्गोदक अग्गपिण्ड” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, सुत्तन्तिको सो अरहति अग्गासन अग्गोदक अग्गपिण्ड” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, विनयधरो सो अरहति अग्गासन अग्गोदक अग्गपिण्ड” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, 20 भगवा, धम्मकथिको सो अरहति अग्गासन अग्गोदक अग्गपिण्ड” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, पठमस्स ज्ञानस्स लामी सो अरहति अग्गासन अग्गोदक अग्गपिण्ड” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, दुतियस्स ज्ञानस्स लामी सो अरहति अग्गासन अग्गोदक अग्गपिण्ड” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, ततियस्स ज्ञानस्स लामी सो अरहति अग्गासन अग्गोदक अग्गपिण्ड” ति । एकच्चे भिक्खू 25 एवमाहंसु — यो, भगवा, चतुत्थस्स ज्ञानस्स लामी सो अरहति अग्गासन अग्गोदक अग्गपिण्ड” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, सोतापन्नो सो अरहति अग्गासन अग्गोदक अग्गपिण्ड” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, सकदा-गामी^२. पे०० यो, भगवा, अनागामी^३ . पे०० यो, भगवा, अरहा सो अरहति अग्गासन अग्गोदक अग्गपिण्ड” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, तेविज्जो 30

सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहसु — “यो, भगवा, छल्लभिञ्जो सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं” ति ।

तित्तिरजातकं

१८ अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “भूतपुब्ब, भिक्खवे, हिमवन्तपदेसे^१ महानिग्रोधो जहोसि । त तयो सहाया उपनिस्साय विहरिसु — तित्तिरो च, मक्कटो च, हत्थिनागो च । ते अञ्जमञ्ज अगारवा अप्पतिस्सा असभागवुत्तिका विहरन्ति^२ । अथ खो, भिक्खवे, तेस सहायान एतदहोसि — ‘अहो नूनं मय जानेय्याम य^३ अम्हाक जातिया महन्ततरं त मय सक्करेय्याम गरु^४ करेय्याम मानेय्याम पूजेय्याम, तस्स च मय ओवादे तिट्ठेय्यामा’ ति ।

B 311 “अथ खो, भिक्खवे, तित्तिरो च मक्कटो च हत्थिनाग पुच्छिसु — ‘त्व, सम्म, कि 10 पोराण सरसी’ ति^५ ‘यदाह, सम्मा, पोतो^६ होमि, इम निग्रोध अन्तरा सत्थीन^७ करित्वा अतिक्रमामि, अग्गङ्गुरक^८ मे उदरं छुपति । इमाह, सम्मा, पोराण सरामी’ ति ।

“अथ खो, भिक्खवे, तित्तिरो च हत्थिनागो च मक्कट पुच्छिसु — ‘त्व, सम्म, कि पोराण सरसी’ ति^५ ‘यदाह, सम्मा, छापो होमि, छमाय निसीदित्वा इमस्स निग्रोधस्स अग्गङ्गुरक खादामि । इमाह, सम्मा, पोराण सरामी’ ति ।

15 “अथ खो, भिक्खवे, मक्कटो च हत्थिनागो च तित्तिरं पुच्छिसु — ‘त्व, सम्म, कि पोराण सरसी’ ति^५ ‘अमुकस्मि, सम्मा, ओकासे महानिग्रोधो अहोसि । ततो अह फल^९ भक्खित्वा इमस्मि ओकासे वच्च अकासि, तस्साय निग्रोधो जातो । तदाह^{१०}, सम्मा, जातिया महन्ततरो’ ति ।

B 162

“अथ खो, भिक्खवे, मक्कटो च हत्थिनागो च तित्तिरं एतदवोचु — ‘त्व, सम्म, 20 अम्हाक जातिया महन्ततरो । त मय सक्करिस्साम गरु करिस्साम मानेस्साम पूजेस्साम, तुय्हं च मय ओवादे पतिट्ठिस्सामा^{११}’ ति । अथ खो, भिक्खवे, तित्तिरो मक्कट च हत्थिनाग च पञ्चसु सीलेसु समादपेसि, अत्तना च पञ्चसु सीलेसु समादाय वत्तति । ते अञ्जमञ्ज सगारवा सप्पतिस्सा सभागवुत्तिका विहरित्वा कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सग्ग लोक उपपज्जिसु^{१२} । एव खो त^{१३}, भिक्खवे, तित्तिरिय नाम ब्रह्मचरिय अहोसि ।

25 “ये तुल्लमपचायन्ति^{१४} नरा धम्मस्स कोविदा ।

दिट्ठे^{१५} धम्मे च पाससा सम्पराये^{१६} च सुगती ति ॥

१ हिमवन्तपसे-सी०, स्या०, रो० । २ विहरिंसु-स्या० । ३ रो० पोत्थके नत्थि । ४ गरु-सी०, स्या०, रो० । ५ छापो-सी०, रो०, पोतको-स्या० । ६ सत्थिक-सी० । ७ अग्गङ्गुर-सी० । ८ एक फल-रो० । ९ तदापह-सी० रो० । १० तिट्ठेय्यामा-स्या०, तिट्ठिस्सामा-रो० । ११ उपप-ज्जिसु-सी० । १२ एतं खो-सी०, स्या०, रो० । १३ वल्लमपचायन्ति-सी०, रो० । १४ दिट्ठेव-सी०, रो० । १५ सम्परायो-स्या० ।

“ते^१ हि नाम, भिक्खवे, तिरच्छानगता पाणा अञ्जमञ्जं सगारवा सप्पतिस्सा सभागवुत्तिका विहरिस्सन्ति । इध खो ते^२, भिक्खवे, सोभेथ यं तुम्हे एवं स्वाक्खाते धम्म-
विनये पब्बजिता समाना अञ्जमञ्जं अगारवा^३ अप्पतिस्सा^४ असभागवुत्तिका^५ विहरेय्याथ ?
नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०...विगरहिन्वा...पे०...धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, यथावुद्धं अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिक्कम्मं,^६
सामीचिकम्मं, अग्गासनं, अगोदकं, अग्गपिण्डं । न च, भिक्खवे, सङ्घिकं यथावुद्धं पटिवाहि-
तब्बं । यो पटिवाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

अवन्दियादिपुग्गला

१९. “दसयिमे^७, भिक्खवे, अवन्दिया — पुरे उपसम्पन्नेन पच्छा उपसम्पन्नो B. 312
अवन्दियो, अनुपसम्पन्नो^८ अवन्दियो, नानासंवासको वुद्धतरो^९ अधम्मवादी अवन्दियो, मातुगामो
अवन्दियो, पण्डको अवन्दियो, पारिवासिको अवन्दियो, मूलायपटिकस्सनारहो अवन्दियो,^{१०}
मानत्तारहो अवन्दियो, मानत्तचारिको अवन्दियो, अम्भानारहो अवन्दियो । इमे खो,
भिक्खवे, दस अवन्दिया ।

“तयो मे, भिक्खवे, वन्दिया — पच्छा उपसम्पन्नेन पुरे उपसम्पन्नो वन्दियो, नानासंवासको
वुद्धतरो धम्मवादी वन्दियो, सदेवके लोके भिक्खवे^{११} समारके सत्तमणब्राह्मणिया-
पजाय सदेवमनुस्साय तथागतो अरहं सम्मासम्बुद्धो वन्दियो । इमे खो, भिक्खवे, तयो^{१२}
वन्दिया” ति ।

आसनप्पटिवाहनपटिक्खेपं

२०. तेन खो पन समयेन मनुस्सा सङ्घं उद्दिस्स मण्डपे पटियादेन्ति, सन्थरे^{१३}
पटियादेन्ति, ओकासे पटियादेन्ति । छब्बगियानं भिक्खून् अन्तेवासिका भिक्खू — R. 163
‘सङ्घिकञ्जेव भगवता यथावुद्धं अनुञ्जातं, नो उद्दिस्सकतं’^{१४} ति बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पुरतो
पुरतो गन्त्वा मण्डपे पि^{१५} परिगण्हन्ति, सन्थरे पि परिगण्हन्ति, ओकासे पि परिगण्हन्ति —^{२०}
इदं अम्हाकं उपज्झायानं भविस्सति, इदं अम्हाकं आचरियानं भविस्सति, इदं अम्हाकं
भविस्सती ति ।

अथ खो आयस्सा सारिपुत्तो बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पिट्ठितो पिट्ठितो गन्त्वा मण्डपेसु
परिगहितेसु, सन्थरेसु परिगहितेसु, ओकासेसु परिगहितेसु, ओकासं अलभमानो अञ्ज-

१. तेन-रो० । २. ख्वेतं-स्या० । ३. सगारवा-सी०, स्या०, रो० । ४. सप्पतिस्सा-स्या०,
रो० । ५. सभागवुत्तिका-स्या०, रो० । ६. दस इमे-सी०, स्या०, रो० । ७. अनुसम्पन्नो-सी० ।
८. बुद्धतरो-सी० । ९. भिक्खवे लोके-सी०, रो० । १०. सन्थारे-सी० । ११. उद्दिस्सकटं-सी० ।
१२. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।
चुल्लवग्गो-३३

तरसिं रुक्खमूले निसीदि । अथ खो भगवा रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुट्ठाय उक्कासि । आयस्स पि सारिपुत्तो उक्कासि । “को एत्था” ति ? “अहं, भगवा, सारिपुत्तो” ति । “किस्स त्व सारिपुत्त, इध निसिन्नो” ति ? अथ खो आयस्सा सारिपुत्तो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटि-
 ५ पुच्छि — “सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गियान भिक्खून अन्तेवासिका भिक्खू — ‘सङ्घिकञ्जेव भगवता यथावुद्ध अनुज्जात, नो उद्दिस्सकत्’ ति बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पुरतो पुरतो गन्त्वा मण्डपे परिगणहन्ति, सन्थरे परिगणहन्ति, ओकासे परिगणहन्ति — इदं अम्हाक उपज्झायान भविस्सति, इदं अम्हाक आचरियान भविस्सति, इदं अम्हाक भविस्सती” ति ?
 “सच्च भगवा” ति पे० विगरहित्वा पे० धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —
 10 “न, भिक्खवे, उद्दिस्सकत् पि यथावुद्ध पटिवाहेत्तब्ब” । यो पटिवाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

गिहिविकतानुजानना

२१ तेन खो पन समयेन मनुस्सा भत्तग्गे अन्तरघरे उच्चासयनमहासयनानि पञ्जापेन्ति^१, सेय्यथिद^२ — आसदि, पल्लङ्क, गोनक^३, चित्तक, पटिक, पटलिक, तूलिक, विकतिक, उद्दलोमिं, एकन्तलोमि, कट्टिम्स^४, कोसेय्य, कुत्तक^५, हत्थत्थरं, अस्सत्थर, रत्थत्थरं, अजिनपवेणि^६, कदलिमिगपवरपच्चत्थरण^७, सउत्तरच्छद, उभतोलोहितकूपधान ।
 11 भिक्खू कुक्कुचायन्ता नाभिनिसीदन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा तीणि^८ — आसन्दि, पल्लङ्क, तूलिक^९ — गिहिविकत्^{१०} अभिनिसीदितु, न त्वेव अभिनिगज्जितु” ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा भत्तग्गे अन्तरघरे तूलोनद्ध मञ्च पि पीठ पि पञ्जा-
 पेन्ति । भिक्खू कुक्कुचायन्ता नाभिनिसीदन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि,
 20 भिक्खवे, गिहिविकत् अभिनिसीदितु, न त्वेव अभिनिपज्जितु” ति ।

§ ५. जेतवनविहारानुमोदना

२२. अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन सावत्थि^{११} तदवसरि । तत्र सुद भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि ।

१ पटिवाहितब्ब-म०, रो०, स्या० । २ पञ्जपेन्ति-म० । ३ सेय्यथिद-सी०, स्या०, रो० । ४ गोनकं-स्या०, रो० । ५ कट्टिस्स-सी०, रो०, कटिस्स स्या० । ६ कम्बल कुत्तक-सी०, स्या० । ७ अजिनपवेणि-स्या०, रो०, अजिनपवेनि-सी० । ८ कादलिमिगपवरपच्चत्थरणं-सी० । ९ तीनि-सी० । १०. तूलिकं अवसेत-स्या० । ११ गिहीविकटं-सी० । १२. सावत्थी-स्या० ।

एकमन्तं निसिन्नो खो अनाथपिण्डको गहपति भगवन्त एतदवोच — “अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्त सद्धि भिक्खुसङ्घेना” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन । अथ खो अनाथपिण्डको गहपति भगवतो अधिवासन विदिता उट्ठायासना भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि । अथ खो अनाथपिण्डको गहपति तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीत खादनीय भोजनीय पटियादापेत्वा भगवतो काल आरोचापेसि — “कालो, भन्ते, निट्ठितं भत्तं” ति । अथ खो भगवा पुञ्जण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीमरमादाय येन अनाथपिण्डरुस्स गहपतिस्स निवेसन तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा पञ्जत्ते आसने निसीदि सद्धि भिक्खुसङ्घेन । अथ खो अनाथपिण्डको गहपति बुद्धप्पमुख^१ भिक्खुसङ्घ पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, भगवन्त भुत्तावि ओनीतपत्तपाणि, एकमन्तं निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो अनाथपिण्डको गहपति भगवन्त एतदवोच — 10 “कथाह, भन्ते, जेतवने पटिपज्जामी” ति^२ “तेन हि त्व, गहपति, जेतवन आगतानागतस्स चातुद्दिसस्स^३ सङ्घस्स पतिट्ठपेही^४” ति । “एव भन्ते” ति खो अनाथपिण्डको गहपति भगवतो पटिस्सुत्वा जेतवन आगतानागतस्स चातुद्दिसस्स सङ्घस्स पतिट्ठापेसि ।

B 314

अथ खो भगवा अनाथपिण्डकं गहपति इमाहि गाथाहि अनुमोदि—

“सीत उण्ह पटिहन्ति ततो बालमिगानि^५ च ।

15

सरीसपे^६ च मक्खे^७ सिसिरे चा पि बुद्धियो ॥

“ततो वातातपो घोरो^८ सज्जातो^९ पटिहञ्जति ।

लेणत्थ^{१०} च सुखत्थ च ज्ञायितु च विपस्सितु ॥

“विहारदान सङ्घस्स अग्ग बुद्धेन^{११} वण्णित ।

तस्सा हि पण्डितो पोसो सम्पस्सं अत्थमत्तनो ॥

20

“विहारे कारये रम्भे वासयेत्थ बहुस्सुते ।

तेसं अन्न च पान च वत्थसेनासनानि च ॥

“ददेय्य उज्जुभूतेसु विप्पसन्नेन चेतसा ।

ते तस्स धम्मं देसेन्ति सब्बदुक्खापनूदनं ।

यं सो धम्मं इधञ्जाय परिनिब्बाति अनासवो” ति ॥

25

अथ खो भगवा अनाथपिण्डकं गहपति इमाहि गाथाहि अनुमोदित्वा उट्ठायासना पक्कामि ।

R. 165

—o—

१ बुद्धप्पमुख-सी०, रो० । २ आगतानागतचातुद्दिसस्स-रो० । ३ पतिट्ठापेही-स्या०, रो० । ४ बालमिगानि-सी० । ५ सिरिसपे-सी०, स्या०, रो० । ६ मक्खे च-रो० । ७ वातातपे घोरे-सी० । ८ सज्जाते-सी० । ९ लेणत्थ-रो० । १० बुद्धेहि-स्या० ।

§ ६. आसनपटिबाहनादि

B 315

२३ तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स आजीवकसावकस्स महामत्तस्स सङ्खभत्तं होति । आयस्सा उपनन्दो सक्कपुत्तो पच्छा आगन्त्या विप्पकतभोजने^१ आनन्तरिकं^२ भिक्खु बुद्धापेसि । भत्तमा कोलाहलं अहोसि । अथ खो सो महामत्तो उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया पच्छा आगन्त्या विप्पकतभोजने आनन्तरिकं^३ भिक्खु^४ बुद्धापेस्सन्ति । भत्तमा कोलाहलं अहोसि । ननु नाम लब्भा अब्जत्रा पि निसिन्नेन यावदत्थं मुञ्चितु” ति^५ अस्सोसु खो भिक्खू तस्स महामत्तस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम आयस्सा उपनन्दो सक्कपुत्तो पच्छा आगन्त्या विप्पकतभोजने आनन्तरिकं भिक्खु बुद्धापेस्सति । भत्तमा कोलाहलं अहोसी” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “सच्च किर त्वं, उपनन्द, पच्छा आगन्त्या विप्पकतभोजने आनन्तरिकं भिक्खु बुद्धापेसि, भत्तमा कोलाहलं अहोसी” ति^६ “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, पच्छा आगन्त्या विप्पकतभोजने^७ आनन्तरिकं भिक्खु बुद्धापेस्ससि^८ भत्तमा कोलाहलं अहोसि । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय • पे० • विगरहित्वा पे० • धर्मि कथं^९ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, विप्पकतभोजने^{१०} भिक्खु^{११} बुद्धापेतब्बो । यो बुद्धापेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स । सचे बुद्धापेति, पवारितो च होति, ‘गच्छ उदकं आहरा’ ति वत्तब्बो । एव चेत्तं लभेत्थ, इच्चेत्तं कुसलं । नो चेत्तं लभेत्थ, साधुकं सित्थानि गिलित्वा बुद्धतरस्स भिक्खुनो आसनं दातब्बं । न त्वेगाहं, भिक्खवे, केनचि परियायेन बुद्धतरस्स भिक्खुनो आसनं पटिबाहेतब्बं ति वदामि । यो पटिबाहेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा ति” ।

२० तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू गिलाने भिक्खू बुद्धापेन्ति । गिलाना एव वदेन्ति — “न मयं, आवुसो, सक्कोम बुद्धात्तु, गिलानम्हा” ति । “मयं आयस्सन्ते बुद्धापेस्सामा” ति परिगहेत्वा बुद्धापेत्वा ठित्के मुञ्चन्ति । गिलाना मुच्छिता पपतन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, गिलानो बुद्धापेतब्बो । यो बुद्धापेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा” ति ।

B 316

R. 166 25

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू ‘गिलाना मयम्हा’ अवुद्धापनीया’ ति वरसेय्यायो पल्लिबुद्धेन्ति^१ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स पतिरूपं^२ सेय्यं दातु” ति ।

१ विप्पकतभोजन-म० । २ अनन्तरिक-स्या०, रो० । ३ स्या०, सी०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । ४ भिक्खु-सी०, रो० । ५ विप्पकतभोजन-सी०, म० । ६ विप्पकतभोजनो-म० । ७ अनन्तरिको भिक्खु-स्या० । ८ मयं रो० । ९ पल्लिबुद्धेन्ति-म० । १० पटिरूपं-स्या०, रो० ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू लेसकप्पेन सेनासनं पटिबाहन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, लेसकप्पेन सेनासनं पटिबाहेतब्ब । यो पटिबाहेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन सत्तरसवगिया भिक्खू अञ्जतरं पच्चन्तिमं महाविहारं^१ पटिसङ्करोन्ति — “इध मय वस्स वसिस्सामा” ति । अहससु^२ खो छब्बगिया भिक्खू सत्तरसवगिये^३ भिक्खू विहारं पटिसङ्करोन्ते । दिस्वान एवमाहसु — “इमे, आवुसो, सत्तरसवगिया भिक्खू विहारं^४ पटिसङ्करोन्ति । हन्द ने वुट्ठापेस्सामा” ति । एकच्चे एवमाहसु — “आगमेथ, आवुसो, याव पटिसङ्करोन्ति, पटिसङ्कते वुट्ठापेस्सामा” ति । अथ खो छब्बगिया भिक्खू सत्तरसवगिये भिक्खू एतदवोचु — “उट्ठेथ, आवुसो, अम्हाक विहारो पापुणाती” ति । “ननु, आवुसो, पटिकच्चेव^५ आचिक्खितब्ब^६ मय च अञ्ज पटिसङ्करेय्यामा” ति । “ननु, आवुसो, सङ्घिको^७ विहारो” ति^८ “आमावुसो, सङ्घिको विहारो” ति । “उट्ठेथावुसो, अम्हाक विहारो पापुणाती” ति । “महल्लको, आवुसो, विहारो, तुम्हे पि वसथ, मय पि वसिस्सामा” ति । “उट्ठेथावुसो, अम्हाक विहारो पापुणाती” ति कुपिता अनत्तमना गीणाय गहेत्वा निक्कङ्कन्ति । ते निक्कङ्कियमाना^९ रोदन्ति । भिक्खू एवमाहसु — “किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति^{१०} “इमे, आवुसो, छब्बगिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना अम्हे सङ्घिका विहारा निक्कङ्कन्ती” ति । ये ते भिक्खू^{११} अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुचका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना भिक्खू सङ्घिका विहारा निक्कङ्किस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना सङ्घिका विहारा^{१२} भिक्खू निक्कङ्कन्ती” ति^{१३} “सच्च भगवा” ति । विगारहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविक, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननुलोमिक अप्पटिरूप अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीय । कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा कुपिता अनत्तमना भिक्खू सङ्घिका विहारा निक्कङ्किस्सन्ति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चान अञ्जथत्ताया” ति । अथ^{१४} खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगारहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविक तदनुलोमिक धर्म्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

१. विहारं-सी० । २. अहससु-सी०, रो० । ३. अञ्जतरं विहारं-सी० । ४. पटिगच्चेव-सी०, रो० । ५. ते तेहि निक्कङ्कियमाना-स्या० ।

B 317

“न, भिक्खवे, कुपितेन अनत्तमनेन भिक्खू सङ्घिका विहारा निक्कट्ठितब्बा । यो निक्कट्ठेय्य, यथा धम्मो कारेतब्बो । अनुजानामि, भिक्खवे, सेनासन गाहेतु” ति ।

सेनासनगाहापकसम्भुति

२४ अथ खो भिक्खून एतदहोसि—“केन नु खो सेनासन गाहेतब्ब” ति ?
R 167 भगवतो एतमत्थ आरोचेसु • पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागत भिक्खु
5 सेनासनगाहापक^१ सम्मन्नितु—यो न छन्दागति गच्छेय्य, न दोसागति गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागति गच्छेय्य, गहितागहित^२ च जानेय्य । एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो—

“पठम भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा व्यत्तेन^३ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो—

10 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुं सेना-
सनगाहापक सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु सेनासनगाहापकं सम्मन्नति ।
यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सेनासनगाहापकस्स सम्भुति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

15 “सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु सेनासनगाहापको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही”,
एवमेत धारयामी” ति ।

२५ अथ खो सेनासनगाहापकानं भिक्खूनं एतदहोसि—“कथं नु खो सेनासन
गाहेतब्ब” ति ? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पठम भिक्खू
गणेतुं, भिक्खू गणेत्वा सेय्या गणेतु, सेय्या गणेत्वा सेय्यग्गेन गाहेतु” ति । सेय्यग्गेन
20 गाहेन्ता सेय्या उस्सारयिसु^४ पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, विहारग्गेन गाहेतु” ति ।
विहारग्गेन गाहेन्ता विहारा^५ उस्सारयिसु पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, परिवेणग्गेन
गाहेतु” ति । परिवेणग्गेन गाहेन्ता परिवेणा^६ उस्सारयिसु पे० “अनुजानामि, भिक्खवे,
अनुभाग पि दातु । गहिते अनुभागे अब्जो भिक्खु आगच्छति, न अकामा दातब्बो” ति ।

B 318

तेन खो पन समयेन भिक्खू निम्सीमे ठितस्स सेनासन गाहेन्ति । भगवतो एतमत्थं
25 आरोचेसु । “न, भिक्खवे, निम्सीमे ठितस्स सेनासनं गाहेतब्ब । यो गाहेय्य, आपत्ति
दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सेनासन गहेत्वा^७ सब्बकालं पटिवाहन्ति । भगवतो

१ सेनासनगाहापक-सी०, स्या०, रो० । २ गाहितागाहित-स्या० । ३ व्यत्तेन-सी०, से० ।
४ तुण्ही सी० । ५ गाहापेतब्ब-स्या० । ६ उस्सादयिषु-सी०, उस्सादयिषु-स्या०, रो० । ७ विहारं-
सी० । ८ परिवेणं-सी० । ९ गाहेत्वा-सी० ।

एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, सेनासनं गाहेत्वा^१ सब्बकालं पटिबाहेतब्ब^२ । यो पटि-
बाहेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, वस्सान तेमास पटिबाहितु, उतुकाल
पन^३ न पटिबाहितु” ति ।

अथ खो भिक्खून एतदहोसि—“कति^४ नु खो सेनासनगाहा” ति^५ भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु । “तयो मे, भिक्खवे, सेनासनगाहा—पुरिमको, पच्छिमको, अन्तरा-
मुत्तको । अपरज्जुगताय आसाव्हिया पुरिमको गाहेतब्बो । मासगताय आसाव्हिया पच्छिमको
गाहेतब्बो । अपरज्जुगताय पवारणाय आयति वस्सावासत्थाय अन्तरामुत्तको गाहेतब्बो । इमे
खो, भिक्खवे, तयो सेनासनगाहा” ति ।

दुतियभाणवार निट्ठित^६ ।

§ ७. एकावासएकासनानुजानना

२६ तेन खो पन समयेन आयस्सा उपनन्दो सक्कपुत्तो सावत्थिय सेनासनं गहेत्वा R 168
अञ्जतरं गामकावास अगमासि । तत्थ^७ पि सेनासनं अगहेसि^८ । अथ खो तेस भिक्खून^९
एतदहोसि—“अय खो, आवुसो, आयस्सा उपनन्दो सक्कपुत्तो भण्डनकारको कलहकारको
विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको । सचाय इध वस्स वसिस्सति, सब्बेव
मय न फासु^{१०} वसिस्साम^{११} । हन्द न पुच्छामा” ति । अथ खो ते भिक्खू आयस्सन्त उपनन्द
सक्कपुत्त एतदवोचु—“ननु तथा, आवुसो उपनन्द, सावत्थिय सेनासन गहितं” ति^{१२}
“एवमावुसो” ति । “किं पन त्व, आवुसो उपनन्द, एको द्वे पटिबाहेसी^{१३}” ति^{१४} “इधदानाह^{१५}
आवुसो, मुञ्चामि, तत्थ गण्हामी” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका
सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—“कथ हि नाम आयस्सा उपनन्दो
सक्कपुत्तो एको द्वे पटिबाहेस्सती^{१६}” ति ! भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० “सच्च किर B 319
त्व, उपनन्द, एको द्वे पटिबाहेसी^{१७}” ति^{१८} “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा—
“कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, एको द्वे पटिबाहेस्ससि^{१९} तत्थ तथा, मोघपुरिस, गहितं^{२०}
इध मुत्त^{२१}, इध गहितं^{२२} तत्र मुत्त^{२३} । एव खो त्व, मोघपुरिस, उभयत्थ परिबाहिरो^{२४} । नेत,
मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, मोघपुरिस,
अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा तं
भिक्खु अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय

१ गहेत्वा—स्या०, रो० । २ पटिबाहितब्ब—सी०, स्या०, रो० । ३ सी, स्या०, रो० पोत्थकेसु
नत्थि । ४ कति—स्या० । ५ दुतियभाणवारं—स्या०, रो० । ६ तत्र—स्या० । ७ अगहेसि—स्या० ।
८ फासुं—सी० । ९ भविस्साम—म० । १० पटिबाहसी—स्या०, रो०, म० । ११ इदानाहं—सी० ।
१२ पटिबाहिस्सती—सी० । १३ मुक्क—स्या०, रो० । १४ तथा गहितं—म० । १५ खो तत्र मुक्कं—रो०,
तत्र मुक्कं—स्या० । १६ पटिबाहिरो—रो० ।

सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, एकेन द्वे पटिवाहेतब्बा । यो पटिवाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

5 २७ तेन खो पन समयेन भगवा भिक्खून् अनेकपरियायेन विनयकथं कथेति^१, विनयस्स वण्णं भासति, विनयपरियत्तिया वण्णं भासति, आदिस्स आदिस्स आयस्सतो उपालिस्स वण्णं भासति । भिक्खून् एतदहोसि — “भगवा खो अनेकपरियायेन विनयकथं कथेति, विनयस्स वण्णं भासति, विनयपरियत्तिया वण्णं भासति, आदिस्स आदिस्स आयस्सतो उपालिस्स वण्णं भासति । हन्द मय, आवुसो, आयस्सतो उपालिस्स सन्तिके विनय परिया-
10 पुणामा” ति । ते च^२ बहू भिक्खू थेरा च नवा च^३ मज्झिमा च आयस्सतो उपालिस्स सन्तिके विनय परियापुणन्ति । आयस्सा उपालि ठितको^४ व^५ उद्दिस्सति थेरान भिक्खून् गारवेन । थेरा पि भिक्खू ठितका व उद्दिसापेन्ति धम्मगारवेन । तत्थ थेरा चेव भिक्खू किलमन्ति, आयस्सा च उपालि किलमति^६ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे,
R 169 नवकेन भिक्खुना उद्दिस्सन्तेन समके वा आसने निसीदितु, उच्चतरे^७ वा धम्मगारवेन, थेरेन
15 भिक्खुना उद्दिसापेन्तेन समके वा आसने निसीदितु, नीचतरे^८ वा धम्मगारवेना” ति ।

तेन खो पन समयेन बहू भिक्खू आयस्सतो उपालिस्स सन्तिके ठितका^९ उद्देस पटिमानेन्ता^{१०} किलमन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, समाना-
सनिकेहि सह निसीदितु” ति । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि — “किच्चावता नु खो
समानासनिको होती” ति^{११} भगवतो एतमत्थ आरोचेसु — “अनुजानामि, भिक्खवे,
20 तिक्खस्सन्तरेन सह निसीदितु” ति ।

B 320 तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू^{१२} समानासनिका मञ्चे^{१३} निसीदित्वा मञ्च
भिन्दिंसु, पीठे^{१४} निसीदित्वा पीठं भिन्दिंसु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि,
भिक्खवे, तिक्खग्गस्स मञ्च, तिक्खग्गस्स पीठ” ति । तिक्खग्गो पि मञ्चे निसीदित्वा मञ्च भिन्दि,
पीठे निसीदित्वा पीठं भिन्दि पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, दुवग्गस्स मञ्च, दुवग्गस्स
25 पीठ” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू असमानासनिकेहि सह दीघासने निसीदितु कुञ्ज-
च्चायन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा पण्डक, मातुगाम,
उभतोव्यञ्जनक^{१५}, असमानासनिकेहि सह दीघासने निसीदितु” ति । अथ खो भिक्खून्

१ कथेसि-म० । २ तेव-सी०, रो० । ३ एत्थ ‘नवा च’ इति पाठो सी० पोत्थके नत्थि ।
४-४ ठितको-रो० । ५ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ६ उच्चतरके-सी०, स्या०
७ नीचतरके-सी०, स्या० । ८ ठितका व-सी०, स्या० । ९ पटिमानेन्ता-सी० । १०. सी०, रो०
पोत्थकेसु नत्थि । ११. एकमञ्चे-स्या० । १२ एकपीठे-स्या० । १३. उभतोव्यञ्जनक-रो० ।

एतदहोसि — “कित्तक पच्छिम नु खो दीवासन होती” ति ^१ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।
 “अनुजानामि, भिक्खवे, य तिण्ण ^२ प्होति, ^३ एत्तक पच्छिम दीवासन” ति ।

§ ८. सङ्घिकवत्थु

तेन खो पन समयेन विसाखा मिगारमाता सङ्घस्स अत्थाय साञ्चिन्दं ^१ पासादं कारापेतुकामा होति हत्थिनखक ^२ । अथ खो भिक्खून एतदहोसि — “कि नु खो भगवता पासादपरिभोगो अनुञ्जातो कि अननुञ्जातो” ति ^३ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनु-^४ जानामि, भिक्खवे, सब्ब पासादपरिभोग” ति ।

तेन खो पन समयेन रञ्जो पसेनदिस्स कोसलस्स अय्यिका ^५ कालङ्कता ^६ होति । तस्सा ^७ कालङ्किरियाय ^८ सङ्घस्स बहु ^९ अकप्पियभण्ड उप्पन्न होति, सेय्यथिदं ^{१०} — आसन्दि, पलङ्को, गोनको ^{११}, चित्तको ^{१२}, पटिका, पटलिका, तूलिका ^{१३}, विकतिका ^{१४}, उद्दलोमी ^{१५}, एकन्तलोमी ^{१६}, कटिस्स ^{१७}, कोसेय्य, कुत्तक, हत्थत्थर, अस्सत्थरं, रत्थत्थरं, अजिनप्पवेणि ^{१८}, कदलिमिगप्पवरपच्चत्थरण ^{१९}, सउत्तरच्छद, उभतोलोहितकूपधान ^{२०} । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, आसन्दिपादे छिन्दित्वा ^{२१} परिभुञ्जितु, पलङ्कस्स वाले ^{२२} भिन्दित्वा परिभुञ्जितु, तूलिक विजटेत्वा बिम्बोहन ^{२३} कातु, अवसेस भुम्मतत्थरण ^{२४} कातु” ति ।

R. 170

§ ९. अविस्सज्जियवत्थु

२८. तेन खो पन समयेन सावत्थिया अविदूरे अब्जतरस्सिं गामकावासे आवा-^{१५} B 321 सिका भिक्खू उपद्भुता होन्ति आगन्तुकगमिकान भिक्खून सेनासनं पञ्जापेन्ता ^{१६} । अथ खो तेस भिक्खून एतदहोसि — “एतरहि खो मय, आवुसो, उपद्भुता आगन्तुकगमिकान भिक्खून सेनासन पञ्जापेन्ता । हन्द मय, आवुसो, सब्ब सङ्घिक सेनासन एकस्स देम । तस्स सन्तिक ^{१७} परिभुञ्जिस्सामा” ति । ते सब्ब ^{१८} सङ्घिक सेनासन एकस्स अदसु । आगन्तुका भिक्खू ^{१९} ते भिक्खू ^{२०} एतदवोचु — “अम्हाक, आवुसो, सेनासन पञ्जापेथा ^{२१}” ति । “नत्थावुसो, सङ्घिक ^{२२}

१ तिण्णञ्च-स्या० । २ नप्पहोति-सी० । ३ सालि दं-रो०, स्या० । ४ हत्थिनख-सी० । ५ अय्यिका-रो० । ६ कालकता-सी०, स्या० । ७ तस्स-म० । ८ कालकिरियाय-सी०, स्या० । ९ बहु-सी० । १० सेय्यथिद-सी०, स्या०, रो० । ११ गोनको-स्या०, रो० । १२ चित्तका स्या०, रो० । १३-१४ तूलिक विकतिक-सी० । १५ उद्दलोमी-स्या०, रो०, उद्दलोमिक-सी० । १६ एकन्तलोमिक-सी० । १७ कटिस्स-स्या०, कटिस्स-सी०, रो० । १८ अजिनप्पवेनी-सी० । १९ कदलिमिगपवरपच्चत्थरण-स्या०, रो०, कदलिमिगपवरपच्चत्थरण-सी० । २० उभतोलोहितकूपधान-स्या० । २१ भिन्दित्वा-रो० । २२ वाले-सी०, रो० । २३ बिम्बोहन-म० । २४ भुम्मतत्थरण-म० । २५ सन्तिक-सी० । २६ सब्ब पि-रो० । २७ स्या० पोत्थके नत्थि । २८ ते आवासिके भिक्खू-स्या० । २९. पञ्जपेथा-म० ।

सेनासनं, सब्बं अम्हेहि एकस्स दिन्नं” ति । “कि पन तुग्हे, आवुसो, सद्धिकं सेनासन विस्सज्जेथा” ति ? “एवमावुसो” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खू सद्धिकं सेनासनं विस्सज्जेस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू^१ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु पे० “सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खू सद्धिकं सेनासनं विस्सज्जेन्ती” ति ? “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा सद्धिकं सेनासनं विस्सज्जेस्सन्ति ? नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० विगरहित्वा पे० धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

“पञ्चिमानि, भिक्खवे, अविस्सज्जियानि, न विस्सज्जेतब्बानि, सङ्खेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विस्सज्जितानि पि अविस्सज्जितानि होन्ति । यो विस्सज्जेय्य, आपत्तिं थुल्लच्चयस्स । कतमानि पञ्च ? आरामो, आरामवत्थु — इदं पठमं अविस्सज्जिय, न विस्सज्जेतब्बं, सङ्खेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विस्सज्जितं पि अविस्सज्जितं होति । यो विस्सज्जेय्य, आपत्तिं थुल्लच्चयस्स ।

“विहारो, विहारवत्थु — इदं दुतियं अविस्सज्जिय, न विस्सज्जेतब्बं, सङ्खेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विस्सज्जितं पि अविस्सज्जितं होति । यो विस्सज्जेय्य, आपत्तिं थुल्लच्चयस्स ।

“मञ्चो, पीठं, भिसि^३, बिम्बोहनं^४ — इदं ततियं अविस्सज्जिय, न विस्सज्जेतब्बं, सङ्खेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विस्सज्जितं पि अविस्सज्जितं होति । यो विस्सज्जेय्य, आपत्तिं थुल्लच्चयस्स ।

B 322

“लोहकुम्भी^५, लोहभाणकं, लोहवारको, लोहकटाहं, वासि^६, परसु^७, कुठारी^८, कुदालो^९, निखादनं — इदं चतुत्थं अविस्सज्जिय, न विस्सज्जेतब्बं, सङ्खेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विस्सज्जितं पि अविस्सज्जितं होति । यो विस्सज्जेय्य, आपत्तिं थुल्लच्चयस्स ।

“वल्लि^{१०}, वेल्लु, मुल्लं, बब्बजं^{११}, तिणं, मत्तिका, दारुभण्डं, मत्तिकाभण्डं — इदं पञ्चमं अविस्सज्जिय, न विस्सज्जेतब्बं, सङ्खेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विस्सज्जितं पि अविस्सज्जितं होति । यो विस्सज्जेय्य, आपत्तिं थुल्लच्चयस्स । इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च अविस्सज्जियानि, न विस्सज्जेतब्बानि, सङ्खेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विस्सज्जितानि पि अविस्सज्जितानि होन्ति । यो विस्सज्जेय्य, आपत्तिं थुल्लच्चयस्सा” ति ।

१ एत्थं ‘अथ खो ते भिक्खू’ इति पाठो सी० स्या० पोत्थकेसु नत्थि । २-२ भिसि बिम्बोहनं-स्या०, रो०, भिसि बिम्बोहनं-म० । ३ लोहकुम्भि-सी० । ४ वासी-स्या०, रो० । ५ परसु-सी०, स्या०, रो० । ६ कुठारि-सी० । ७ कुदालो-स्या०, रो०, खुदालो-सी० । ८ वल्ली-स्या०, रो० । ९ पब्बजं-स्या०, म० ।

§ १०. अवेभङ्गियवत्थु

२९ अथ खो भगवा सावत्थिय यथाभिरन्त विहरित्ता येन कीटागिरि^१ तेन चारिक पक्कामि महता भिक्खुसङ्घेन सद्धि पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि च । अस्सोसु खो अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू — “भगवा किर कीटागिरि आगच्छति महता भिक्खुसङ्घेन सद्धि पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि च” । “हन्द मय, आवुसो, सब्ब सद्धिक सेनासन भाजेम । पापिच्छा सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकानं इच्छान वस गता,^५ न मय तेस सेनासन पञ्जापेस्सामा^२” ति, ते सब्ब सद्धिक सेनासन भाजेसु । अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन कीटागिरि तदवसरि । अथ खो भगवा सम्बहुले भिक्खू आमन्तेसि — “गच्छथ तुम्हे, भिक्खवे, अस्सजिपुनब्बसुके भिक्खू उपसङ्कमित्वा एवं वदेथ — ‘भगवा, आवुसो, आगच्छति महता भिक्खुसङ्घेन सद्धि पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि च । भगवतो च, आवुसो, सेनासन पञ्जापेथ, भिक्खुसङ्घस्स^{१०} च, सारिपुत्तमोग्गल्लान चा’” ति । “एवं भन्ते” ति खो ते भिक्खू भगवतो पटिस्सुत्वा येन अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा अस्सजिपुनब्बसुके भिक्खू एतदवोचुं — “भगवा, आवुसो, आगच्छति महता भिक्खुसङ्घेन सद्धि पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि च । भगवतो च, आवुसो, सेनासन पञ्जापेथ, भिक्खुसङ्घस्स च,^{१५} सारिपुत्तमोग्गल्लानान चा” ति । “नत्थावुसो, सद्धिक सेनासन । सब्बं अम्हेहि भाजित ।^{१५} स्वागत, आवुसो, भगवतो । यस्मिं विहारे भगवा इच्छिस्सति तस्मिं विहारे वसिस्सति । पापिच्छा सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकानं^३ इच्छान वस गता । न मय तेस सेनासन पञ्जापेस्सामा” ति । “किं पन तुम्हे, आवुसो, सद्धिक सेनासन भाजित्था” ति ? “एवमावुसो” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू सद्धिक सेनासन भाजेस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू^{२०} भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० सच्च किर, भिक्खवे पे० “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोवपुरिसा सद्धिक सेनासन भाजेस्सन्ति ? नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० विगरहित्वा...पे० धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

R 171

B 323

“पञ्चिमानि, भिक्खवे, अवेभङ्गियानि, न विभजितब्बानि, सङ्घेन वा गणेन वा पुगलेन वा । विभत्तानि पि अविभत्तानि होन्ति । यो विभजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । कतमानि पञ्च^४ आरामो, आरामवत्थु — इदं पठम अवेभङ्गिय,^५ न विभजितब्ब, सङ्घेन वा गणेन वा पुगलेन वा । विभत्तं पि अविभत्तं होति । यो विभजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

१ कीटागिरि-स्या०, रो०, कीटागिरी-सी० । २ पञ्जापेस्सामा-म० । ३ पापिकानं-सी० ।

४. अवेभङ्गिक-सी० ।

“विहारो, विहारवत्थु—इदं दुतिय अवेमज्झिय, न विभजितब्बं, सङ्खेन वा गणेन वा पुगलेन वा । विभत्तं पि अविभत्तं होति । यो विभजेय्य, आपत्तिं थुल्लच्चयस्स ।

“मच्चो, पीठं, भिसि, बिम्बोहन—इदं ततिय अवेमज्झिय, न विभजितब्बं, सङ्खेन वा गणेन वा पुगलेन वा । विभत्तं पि अविभत्तं होति । यो विभजेय्य, आपत्तिं थुल्लच्चयस्स ।

“लोहकुम्भी, लोहमाणक, लोहवारको, लोहकटाहं, वासी, परसु, कुठारी, कुदालो, निखादन—इदं चतुत्थ अवेमज्झिय, न विभजितब्बं, सङ्खेन वा गणेन वा पुगलेन वा । विभत्तं पि अविभत्तं होति । यो विभजेय्य, आपत्तिं थुल्लच्चयस्स ।

“बल्ली, वेळु, मुञ्ज, बब्बज, तिण, मत्तिका, दारुभण्ड, मत्तिकाभण्ड—इदं पञ्चमं
B 324 10 अवेमज्झिय, न विभजितब्बं, सङ्खेन वा गणेन वा पुगलेन वा । विभत्तं पि अविभत्तं होति । यो विभजेय्य, आपत्तिं थुल्लच्चयस्स । इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च अवेमज्झियानि, न विभजितब्बानि, सङ्खेन वा गणेन वा पुगलेन वा । विभत्तानि पि अविभत्तानि होन्ति । यो विभजेय्य, आपत्तिं थुल्लच्चयस्सा” ति ।

§ ११. नवकम्मदानकथा

R 172 ३० अथ खो भगवा कीटागिरिस्सिं यथाभिरन्तं^१ विहरित्वा येन आळवी तेन
15 चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन आळवी तदवसरि । तत्र सुदं भगवा आळविय विहरति अग्गालवे^२ चेतिये । तेन खो पन समयेन आळवका^३ भिक्खू एवरूपानि नवकम्मनि देन्ति—पिण्डनिक्खेपनमत्तेन पि नवकम्मं देन्ति, कुङ्कुलेपनमत्तेन^४ पि नवकम्मं देन्ति, द्वारद्वपनमत्तेन पि अग्गालवट्टिकरणमत्तेन^५ पि आलोकसन्धिकरणमत्तेन पि .. सेतवण्णकरणमत्तेन पि काळवण्णकरणमत्तेन पि गेरुकपरिकम्मकरणमत्तेन पि छादन-
20 मत्तेन पि .. बन्धनमत्तेन पि . भण्डिकाद्वपनमत्तेन^६ पि खण्डफुल्लपटिसङ्खरणमत्तेन पि परिभण्डकरणमत्तेन पि वीसतिवस्सिक पि . तिसवस्सिक पि यावजीविक पि . धूमकालिक पि परियोसितं विहारं नवकम्मं देन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुङ्कुचका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम आळवका भिक्खू एवरूपानि नवकम्मनि दस्सन्ति—पिण्डनिक्खेपनमत्तेन पि नवकम्मं दस्सन्ति,
25 कुङ्कुलेपनमत्तेन पि . पे० . धूमकालिक पि परियोसितं विहारं नवकम्मं दस्सन्ती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं . पे० .. सच्चं किर, भिक्खवे पे० .. “सच्चं भगवा” ति ।

१ यथाभिरन्त—सी० । २ अग्गालवे—सी० । ३ आळविका—सी०, स्या० । ४ कुङ्कुलेपनमत्तेन—म० । ५ अग्गालवट्टिकरणमत्तेन—सी०, रो० । ६ भण्डिकाधानमत्तेन—स्या०, गण्डिकाधानमत्तेन—सी०, रो० ।

विगारहित्वा पे० धर्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, पिण्डनिकखेपन-
मत्तेन नवकम्म दातब्ब, न कुड्डलेपनमत्तेन पे०... न धूमकालिक परियोसित विहारं
नवकम्म दातब्ब । यो ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अकतं वा विहारं
विप्पकतं वा नवकम्म दातु, खुद्दके विहारे कम्म ओलोकेत्वा छप्पञ्चमस्सिक^१ नवकम्म दातु,
अङ्गुयोगे कम्म ओलोकेत्वा सत्तट्ठवस्सिक नवकम्म दातु, महल्लके विहारे पासादे वा कम्म^५
ओलोकेत्वा दसद्वादसवस्सिक नवकम्म दातु” ति ।

B 325

तेन खो पन समयेन भिक्खू सब्ब विहारं^२ नवकम्म देन्ति । भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु । “न, भिक्खवे, सब्बो^३ विहारो नवकम्म दातब्बो^३ । यो ददेय्य, आपत्ति
दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू एकस्स द्वे^४ देन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “न,^{१०}
भिक्खवे, एकस्स द्वे दातब्बा । यो ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्म गहेत्वा अञ्ज वासेन्ति । भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु । “न, भिक्खवे, नवकम्म गहेत्वा अञ्जो वासेतब्बो । यो वासेय्य, आपत्ति
दुक्कटस्सा” ति ।

R 173

तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्म गहेत्वा सङ्घिक पटिवाहेन्ति^५ । भगवतो^{१५}
एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, नवकम्म गहेत्वा सङ्घिक पटिवाहितब्ब । यो पटिवाहेय्य,
आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, एक वरसेय्य गहेतु” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू निस्सीमे ठितस्स नवकम्म देन्ति । भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु । “न, भिक्खवे, निस्सीमे ठितस्स नवकम्मं दातब्ब । यो ददेय्य, आपत्ति
दुक्कटस्सा” ति ।

20

तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्म गहेत्वा सब्बकालं पटिवाहेन्ति । भगवतो^{२०}
एतमत्थ आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, नवकम्म गहेत्वा सब्बकालं पटिवाहितब्ब । यो
पटिवाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, वस्सान तेमास पटिवाहितु, उतुकाल
पन न पटिवाहितु” ति ।

B 326

तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्मं गहेत्वा पक्कमन्ति पि, विज्झमन्ति पि, कालं^{२५}
पि करोन्ति, सामणेरा पि पटिजानन्ति, सिक्खं पच्चक्खातका पि पटिजानन्ति, अन्तिमवत्थु
अज्झापन्नका पि पटिजानन्ति, उम्भत्तका पि पटिजानन्ति, खित्तचित्ता पि पटिजानन्ति,
वेदनाद्वा^६ पि पटिजानन्ति, आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तका पि पटिजानन्ति, आपत्तिया
अप्पटिकम्मे उक्खित्तका पि पटिजानन्ति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तका पि

१ छ पञ्चवस्सिक-रो०, सी० । २ सब्बे विहारे-म० । ३-३ सब्बे विहारे नवकम्म दातब्ब-
स्या०, म० । ४ द्वे नवकम्मे-स्या० । ५ पटिवाहन्ति-स्या०, रो०, म० । ६ वेदनाद्वा-म० ।

पटिजानन्ति, पण्डका पि पटिजानन्ति, थेय्यसगामका पि पटिजानन्ति तिथियपक्कन्तका पि पटिजानन्ति, तिरच्छानगता पि पटिजानन्ति, मातुघातका पि पटिजानन्ति, पितुघातका पि पटिजानन्ति, अरहन्तघातका पि पटिजानन्ति, भिक्खुनीदूसका^१ पि पटिजानन्ति, सङ्घभेदका पि पटिजानन्ति, लोहितुप्पादका पि पटिजानन्ति, उभतोव्यञ्जनका पि पटिजानन्ति । भगवतो
५ एतमत्थ आरोचेसुं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्म गहेत्वा पक्कमति — मा सङ्घस्स हायी ति अञ्जस्स दातब्ब ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्म गहेत्वा विब्भमति, काल करोति, सामणेरो पटिजानाति, सिक्ख पच्चखातको पटिजानाति, अन्तिमवत्थु अज्झापन्नको पटिजानाति,
१० उम्मत्तको पटिजानाति, खित्तचित्तो पटिजानाति, वेदनट्ठो पटिजानाति, आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तको पटिजानाति, आपत्तिया अप्पटिक्कमे उक्खित्तको पटिजानाति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तको पटिजानाति, पण्डको पटिजानाति, थेय्यसगामको पटिजानाति, तिथियपक्कन्तको पटिजानाति, तिरच्छानातो पटिजानाति, मातुघातको पटिजानाति, पितुघातको पटिजानाति, अरहन्तघातको पटिजानाति, भिक्खुनीदूसको पटिजानाति,
१५ सङ्घभेदको पटिजानाति, लोहितुप्पादको पटिजानाति, उभतोव्यञ्जनको पटिजानाति — मा सङ्घस्स हायी ति अञ्जस्स दातब्ब ।

B 327

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्म गहेत्वा विप्पकते पक्कमति — मा सङ्घस्स हायी ति अञ्जस्स दातब्ब ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्म गहेत्वा विप्पकते विब्भमति • पे०
२० उभतोव्यञ्जनको पटिजानाति — मा सङ्घस्स हायी ति अञ्जस्स दातब्ब ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्म गहेत्वा परियोसिते पक्कमति — तस्सेवेत^१ ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्म गहेत्वा परियोसिते विब्भमति, काल करोति, सामणेरो पटिजानाति, सिक्ख पच्चखातको पटिजानाति, अन्तिमवत्थु अज्झापन्नको पटिजानाति — सङ्घो सामी ।

R 174

२५ “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा परियोसिते उम्मत्तको पटिजानाति, खित्तचित्तो पटिजानाति, वेदनट्ठो पटिजानाति, आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तको पटिजानाति, आपत्तिया अप्पटिक्कमे उक्खित्तको पटिजानाति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तको पटिजानाति — तस्सेवेत ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्म गहेत्वा परियोसिते पण्डको पटिजानाति,
० थेय्यसवासको पटिजानाति, तिथियपक्कन्तको पटिजानाति, तिरच्छानगतो पटिजानाति,

मातुघातको पटिजानाति, पितुघातको पटिजानाति, अरहन्तघातको पटिजानाति, भिक्षुनी-
दूसको पटिजानाति, सङ्घभेदको पटिजानाति, लोहितुप्पादको पटिजानाति, उभतोव्यञ्जनको
पटिजानाति — सङ्घो सामी” ति ।

अञ्जत्रपरिभोगपटिक्खेपादि

३१ तेन खो पन समयेन भिक्षू अञ्जतरस्स उपासकस्स विहारपरिभोग सेनासन
अञ्जत्र परिभुञ्जन्ति । अथ खो सो उपासको उज्झायति खिय्यति विषाचेति — “कथ हि
नाम भदन्ता^१ अञ्जत्र परिभोग अञ्जत्र परिभुञ्जिस्सन्ती” ति । भगवतो एतमत्थ आरो-
चेसुं । “न, भिक्षवे, अञ्जत्र परिभोगो अञ्जत्र परिभुञ्जितब्बो । यो परिभुञ्जेय्य,
आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्षू उपोसथग्ग पि सन्निसज्ज पि हरितुं^२ कुक्कुचायन्ता B 3
छमाय^३ निसीदन्ति । गत्तानि पि चीरानि पि पसुकिनानि होन्ति । भगवतो एतमत्थ^४ 10
अरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, तापकालिक हरितु” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स महाविहारो उद्विजति^५ । भिक्षू कुक्कुचायन्ता सेनासन
नातिहरन्ति^६ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्षवे, गुत्तथाय हरितु” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स सेनासनपरिक्खारिको महग्घो कम्बलो उप्पन्नो होति ।
भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्षवे, फातिकम्मत्थाय परिवत्तेतु” ति । 15

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स सेनासनपरिक्खारिक महग्घ दुस्स उप्पन्न होति । भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्षवे, फातिकम्मत्थाय परिवत्तेतु” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स अच्छचम्मं उप्पन्न ह्वेति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।
“अनुजानामि, भिक्षवे, पादपुञ्छनि कातु” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स चक्कलिक^७ उप्पन्न^८ होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । 20
“अनुजानामि, भिक्षवे, पादपुञ्छनि कातु” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स चोळक^९ उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।
“अनुजानामि, भिक्षवे, पादपुञ्छनि कातु” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्षू अधोतेहि पादेहि सेनासन अक्कमन्ति । सेनासन दुस्सति ।
भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्षवे, अधोतेहि पादेहि सेनासनं अक्कमितब्ब । यो 25
अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्षू अल्लेहि पादेहि सेनासन अक्कमन्ति । सेनासनं दुस्सति ।

१ भदन्ता-स्या०, रो० । २ परिहरितुं-स्या० । ३ छमाय-स्या० । ४ उद्विजति-म० ।
५ नाभिहरन्ति-स्या० । ६ चक्कली-सी०, स्या०, रो० । ७ उप्पन्ना-स्या० । ८ चोळक-रो० ।

R 175 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अल्लेहि पादेहि सेनासनं अक्कमितब्बं । यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B १२९ तेन खो पन समयेन भिक्खू सउपाहना सेनासन अक्कमन्ति । सेनासनं दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, सउपाहनेन सेनासन अक्कमितब्बं । यो अक्कमेय्य, ५ आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू परिकम्मकताय भूमिया निट्ठुमन्ति^१ । वण्णो दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, परिकम्मकताय भूमिया निट्ठुमितब्ब^२ । यो निट्ठुमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, खेळमल्लक” ति ।

तेन खो पन समयेन मच्चपादा पि पीठपादा पि परिकम्मकत भूमिं विलिखन्ति । १० भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, चोळकेन पलिवेठेतु^३” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू परिकम्मकत भित्ति अपस्सेन्ति । वण्णो दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, परिकम्मकता भित्ति अपस्सेतब्बा । यो अपस्सेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अपस्सेनफलक” ति । अपस्सेनफलक हेट्ठतो भूमि विलिखति, उपरितो भित्तिं च । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, हेट्ठतो च उपरितो १५ च चोळकेन पलिवेठेतु” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू धोतपादका निपज्जितु कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पच्चत्थरित्वा निपज्जितु” ति ।

§ १२. सङ्खभत्तादिअनुजानना

३२ अथ खो भगवा आळविय यथाभिरन्तं विहरित्वा येन राजगहं तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन राजगह तदवसरि । तत्र सुद भगवा राजगहे २० विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन राजगहं दुब्भिक्ख होति । मनुस्सा न सक्कोन्ति सङ्खभत्तं कातु, इच्छन्ति उद्देसभत्त निमन्तन सलाकभत्त पक्खिक उपोसथिक पाटिपदिक कातु । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, सङ्खभत्त उद्देसभत्त निमन्तनं सलाकभत्त पक्खिकं उपोसथिक पाटिपदिक” ति ।

भत्तुद्देसकसम्मुति

B, ३३० ३३ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू अत्तनो वरभत्तानि^४ गहेत्वा लामकानि २५ भत्तानि भिक्खूनं देन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पच्चहज्जेहि

१ उट्ठुहन्ति-रो०, उट्ठहन्ति-स्या० । २ उट्ठुहितब्बं-रो०, उट्ठहितब्बं-स्या० । ३ परिवेठेतु-सी० । ४ मधुरभत्तानि-रो० ।

समन्नागत भिक्खु भत्तुद्देसक सम्मन्नितु — यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, उद्दिट्ठानुद्दिट्ठ च जानेय्य । एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठम भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो — R 176

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु भत्तुद्देसक^५ सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु भत्तुद्देसक सम्मन्नति । यस्सा-यस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो भत्तुद्देसकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु भत्तुद्देसको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही,^{१०} एवमेत धारयामी” ति ।

अथ खो भत्तुद्देसकान भिक्खून् एतदहोसि — “कथं नु खो भत्तं उद्दिसितब्ब” ति^२ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

“अनुजानामि, भिक्खवे, सलाकाय वा पट्टिकाय^३ वा उपनिबन्धित्वा ओपुञ्जित्वा^३ भत्तं उद्दिसितु” ति । 15

सेनासनपञ्जापकादिसम्मुति

३४. तेन खो पन समयेन सङ्घस्स सेनासनपञ्जापको न होति पे० भण्डा-गारिको न होति पे० चीवरप्पटिग्गाहको न होति पे०० चीवरभाजको न होति ...पे०० यागुभाजको न होति... पे० फलभाजको न होति...पे० • खज्जकभाजको न होति । खज्जक अभाजियमान नस्सति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागत भिक्खु खज्जकभाजक सम्मन्नितु — यो न छन्दागतिं गच्छेय्य,^{२०} न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, भाजिताभाजित च जानेय्य । एवं च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठम भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो — B 331

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं खज्जक-भाजक सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति । 25

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खु खज्जकभाजकं सम्मन्नति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो खज्जकभाजकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

१. व्यत्तेन—सी०, रो० । २. पट्टिकाय—स्या० । ३. ओपुञ्जित्वा—स्या० ।

“सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु खज्जकभाजको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ण एवमेतं धारयामी” ति ।

अप्पमत्तकविस्सज्जकसम्मुति

३५ तेन खो पन समयेन सङ्घस्स भण्डागारे अप्पमत्तको परिक्रारो उप्पन्न
R 177 होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतं भिक्खु
5 अप्पमत्तकविस्सज्जकं सम्मन्नितुं — यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य,
मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, विस्सज्जिता विस्सज्जितं च जानेय्य । एव
पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पा
बलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं अप्पमत्तक
10 विस्सज्जकं सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खु अप्पमत्तकविस्सज्जकं सम्मन्नति
यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अप्पमत्तकविस्सज्जकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स
यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु अप्पमत्तकविस्सज्जको । खमति सङ्घस्स, तस्
15 तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

B 332 तेन अप्पमत्तकविस्सज्जकेन भिक्खुना एका^१ सूचिं दातब्बा, सत्थकं दातब्बं
उपाहनां दातब्बा, कायबन्धनं दातब्बं, असवन्धको^२ दातब्बो, परिस्सावनं दातब्बं, धम्मकरको
दातब्बो, कुसिं दातब्बा, अङ्गुकुसिं दातब्बा, मण्डलं दातब्बं, अङ्गुमण्डलं दातब्बं, अनुवातं
दातब्बो, परिभण्डं दातब्बं । सचे होति सङ्घस्स सप्पि वा तेलं वा मधुं वा फाणितं वा
20 सकिं पटिसायितुं दातब्बं । सचे पुन पि अत्थो होति, पुन पि दातब्बं” ति ।

साटियग्गाहापकादिसम्मुति

३६. तेन खो पन समयेन सङ्घस्स साटियग्गाहापको^३ न होति पे० पत्तग्गाहा-
पको न होति पे० आरामिकपेसको न होति पे० सामणेरेपेसको न होति ।
सामणेरा अपेसियमाना कम्मं न करोन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि,
भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतं भिक्खु सामणेरेपेसकं सम्मन्नितुं — यो न छन्दागतिं गच्छेय्य,
25 न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, पेसितापेसितं च

१ उस्सज्जो-स्या० । २ एकेका-सी०, रो० । ३ असवद्धको-स्या०, रो०, म० । ४ धम्मकरणो-
म० । ५. साटियग्गाहापको-सी०, स्या०, रो० ।

जानेय्य । एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुं सामणे-
पेसक सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु सामणेपेसक सम्मन्नति । यस्सा-
यस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सामणेपेसकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति,
सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु सामणेपेसको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही,
एवमेतं धारयामी” ति ।

ततियभाणवारं निट्ठितं^१ ।

सेनासनक्खन्धक निट्ठितं छट्ठं ।

§ १३. तस्सुदानं

विहारं बुद्धसेट्ठेन अपब्बजत्तं तदा अहु^२ ।

10 B 333

तह तह निक्खमन्ति वासा^३ ते जिनसावका ॥

सेट्ठी^४ गहपति दिस्वा भिक्खून् इदमब्रवि^५ ।

कारापेय्यं वसेय्याथ पटिपुच्छिसु नायक ॥

विहारं अङ्घुयोग च पासादं हम्मिय गुह ।

पञ्चलेण अनुज्जासि विहारे सेट्ठि^६ कारयि ॥

15

जनो विहारं कारेति अकवाट असवुत ।

कवाट पिट्ठसङ्घाट^७ उदुक्खल च उत्तरि ॥

आविञ्छनच्छिद्^८ रज्जु वट्ठिं च कपिसीसकं ।

सूचिघटिताळच्छिद्^९ लोहकट्टविसाणकं ॥

R. 178

यन्तक सूचिक चेव छदनं उल्लित्तवलित्त^{१०} ।

20

वेदिजालसलाकं^{११} च चक्कलि सन्थरेन च ॥

मिड्ढि बिदलमञ्च^{१२} च सोसानिकमसारको ।

बुन्दिकुळिरपाद^{१३} च आहच्चासन्दि उच्चके^{१४} ॥

१ ततियभाणवारो निट्ठितो-म०, भाणवारं निट्ठितं ततिय-स्या०, ततियकभाणवारं-सी० ।
२ अहु-रो० । ३ आवासा तम्हा-रो० । ४ सेट्ठी-रो०, ते सेट्ठी-स्या० । ५ एतदब्रवि-सी० ।
६ सट्ठी-सी० । ७ पिट्ठसघातं-रो० । ८ आविञ्छनच्छिद्-सी०, स्या०, रो० । ९ सूचि घटि ताल-
छिद्-सी०, स्या०, रो० । १० उल्लित्तं च-स्या० । ११ वेदिकं जालसलाकं च-रो०, स्या० ।
१२ पिदलमञ्च-रो० । १३ बुन्दी, कुळीरपादं-सी० । १४ उच्चको-स्या० ।

- सत्तङ्गो^१ च भद्दीठ पीठकेळकपादक^२ ।
 आमलाफलका^३ कोच्छा पलालपीठमेव^४ च ॥
 उच्चाहिपटिपादका^५ अट्टकुलि च पादका ।
 सुत्त अट्टपद चोळ^६ तूलिक अट्टकायिक ॥
 ६ गिरग्गो भिसियो चा पि दुस्स सेनासन पि च^७ ।
 ओनद्ध हेट्ठा पतति उप्पाटेत्वा हरन्ति च ॥
 भत्ति^८ च हत्थभत्ति^९ च अनुज्जासि तथागतो^{१०} ।
 तित्थिया^{११} विहारे चा पि^{१२} धुस सण्ह च मत्तिका^{१३} ॥
 इक्कास पाणिक कुण्ड^{१४} सासप सित्थतेलक ।
 १० उस्सन्ने पच्चुद्धरितु फरुस गण्डुमत्तिक^{१५} ॥
 इक्कास पटिमानं च नीचा चयो च आरुह ।
 परिपतन्ति आळका^{१६} अट्टकुड्ड^{१७} तयो पुन ॥
 ३३४ खुद्दके कुड्डपादो^{१८} च ओवस्सति^{१९} सरं खिल^{२०} ।
 चीवरवस रज्जु^{२१} च आळिन्द^{२२} किटिकेन च ॥
 १५ आलम्बन तिण्णुण्ण हेट्ठामग्गे नय करे ।
 अज्झोकासे ओतप्पति साल हेट्ठा च भाजन ॥
 विहारो कोट्टको चेव परिवेणमिसालक ।
 आरामे च पुन कोट्टे हेट्ठज्जेव^{२३} नय करे ॥
 सुधं^{२४} अनाथपिण्डि च^{२५} सद्धो सीतवन अगा ।
 २० दिट्ठधम्मो निमन्तेसि सह सद्धेन नायक ॥
 आणापेसन्तरामग्गे आराम कारयी^{२६} गणो^{२७} ।
 वेसालिय नवकम्मं पुरतो च परिग्गहि^{२८} ॥
 को अरहति भत्तग्गे^{२९} तिच्चिरं च अवन्दिया ।
 परिग्गहितन्तरघरा^{३०} तूलो सावत्थि^{३१} ओसरि ॥

१ सत्तङ्गा-स्या०, रो० । २ पीठिकेळकपादकं-स्या०, रो० । ३ आमलामलका-सी०, आमटा-मलका-रो० । ४ पलालपिट्टमेव-सी० । ५ उच्चे च अहिपादानि-सी०, स्या०, उच्चा हि अतिपादका-रो० । ६ चोळं-रो० । ७ सेनासने च यं-स्या० । ८ भित्ति-स्या० । ९ हत्थभित्ति-स्या० । १० च तित्थिया-स्या० । ११-११ सेतकाळविहारे चा पि-स्या०, सी० । १२ मत्तिक-सी०, स्या० । १३ कुड्डं-रो० । १४ लण्डुमत्तिकं-स्या०, लण्डुमत्तिकं-सी० । १५ आळकं-सी० । १६ अट्टकुड्ड-म० । १७ कुड्डपादो-म० । १८-१८ ओवस्सति च विस्सरं-स्या० । १९ खीलं चीवरवंसा-स्या० । २० आळिन्दं-सी०, स्या० । २१ हेट्ठा एवा-सी०; हेट्ठा चेव-स्या० । २२ सुद्ध-सी०, रो० । २३ अनाथपिण्डिको-सी० । २४ कारयि-सी०, स्या०, रो० । २५ ततो-सी० । २६ पटिग्गहं-सी०, रो०, परिग्गहं-स्या० । २७ भत्तग्गं-स्या० । २८ परिग्गहितन्तरघरे-स्या० । २९ सावत्थि-रो० ।

पतिट्टापेसि^१ आराम भत्तमो च कोलाहल ।
 गिलाना वरसेय्या च लेसा^२ सत्तरसा तहि ॥
 केन नु खो कथ नु खो विहारमो न भाजयि^३ ।
 परिवेण अनुभागं च अकामा भागं नो ददे ॥
 निस्सीम सब्बकाल च गाहा सेनासने तयो ।
 उपनन्दो च वण्णेसि ठितका समकासना^४ ॥
 समानासनिका मिन्दिसु तिवग्गा च दुवग्गिकं^५ ।
 असमानासनिका^६ दीध साळिन्द^७ परिभुञ्जितुं^८ ॥
 अय्यिका^९ च अविदूरे भाजित च कीटागिरे^{१०} ।
 आळवी^{११} पिण्डककुञ्जेहि द्वारअगळवट्टिका ॥
 आलोकसेतकाळ च गेरुछादनबन्धना ।
 भण्डिखण्डपरिभण्ड वीस तिसा च कालिका ॥
 ओसिते अकत विप्प^{१२} खुद्दे छप्पञ्चवस्सिक ।
 अङ्कुयोगे च सत्तट्ठ महल्ले^{१३} दस द्वादस ॥
 सब्ब विहारं एकस्स अञ्ज वासेन्ति सङ्घिक ।
 निस्सीमं सब्बकाल च पक्कमि^{१४} विन्ममन्ति च ॥
 कालं च सामणेरे च सिक्खापच्चक्खअन्तिम ।
 उम्मत्तखित्तचित्ता च वेदनापत्तिदस्सना ॥
 अप्पट्टिकम्मदिट्ठिया^{१५} पण्डका थेय्यतित्थिया ।
 तिरच्छानमातुपितु अरहन्ता च दूसका ॥
 भेदका लोहितुप्पादा उभतो चा पि व्यञ्जनका^{१६} ।
 मा सङ्खस्स परिहायि कम्मं अञ्जस्स दातवे ॥
 विप्पकते च अञ्जस्स कते तस्सेव पक्कमे ।
 विन्ममति कालङ्कतो^{१७} सामणेरो च जायति ॥

5

10 R. 179

15

B 335

20

१ पतिट्टापेसि-सी० । २ सेसा-सी० । ३ भाजसि-रो० । ४ भागा-स्या०, रो० । ५ सम-
 आसना-स्या०, समानासना-सी०, रो० । ६ दुवग्गिका-स्या०, चतुवग्गिकं-रो० । ७. असमाना-
 सनिका-सी०, रो० । ८ साळिन्द-स्या०, आळिन्द-सी०, त द्विज-रो० । ९. परिभुञ्जितु-रो० ।
 १०. अय्यिका-सी०, अय्या-रो० । ११. कीटागिरे-स्या०, रो० । १२. आळवी-स्या० । १३. सब्ब-
 रो०, सी० । १४. महल्ले-रो०, महल्लके-स्या० । १५. पक्कम-सी०, पक्कम-स्या० । १६. अप्पट्टिकम्मं
 दिट्ठिया-स्या०, अपट्टिकम्मदिट्ठिया-रो० । १७. व्यञ्जनका-रो०, व्यञ्जना-सी०; व्यञ्जना-स्या० ।
 १८. कालङ्कतो-सी०, स्या० ।

- पञ्चखातो च सिक्खाय^१ अन्तिमज्झापन्नको^२ यदि ।
 सङ्घो व सामिको होति उम्मत्ता खित्तवेदना ॥
 अदस्सनाप्पटिकम्मे^३ दिट्ठि तस्सेव होति त ।
 पण्डको थेय्यतिथी^४ च तिरच्छानमातुपेत्तिक ॥
 ५ घातको दूसको चा पि भेदलोहितव्यञ्जना ।
 पटिजानाति यदि सो सङ्घो व होति सामिको ॥
 हरन्तब्बत्र कुक्कुच्च उन्द्रियति^५ च कम्बल ।
 दुस्स^६ च चम्मचक्कली^७ चोळक^८ अक्कमन्ति च ॥
 अल्ला उपाहनानिद्रु^९ लिखन्ति^{१०} अपस्सेन्ति च ।
 १० अपस्सेन लिखतेव^{११} धोतपच्चत्थरेन च ॥
 राजगहे न सक्कोन्ति लामक भत्तुद्देसक ।
 कथ नु खो पञ्जापक भण्डागारिकसम्मुति ॥
 पटिग्गाहभाजको चा पि यागु च फलभाजको ।
 खज्जकभाजको चेव अप्पमत्तकविस्सजे^{१२} ॥
 १५ साटियग्गाहापको^{१३} चेव तथेव पत्तग्गाहको^{१४} ।
 आरामिकसामणेरपेसकस्स च सम्मुति ॥
 सब्बाभिभू लोकविदू हितचित्तो विनायको ।
 लेणत्थ च सुखत्थ च ज्ञायितु च विपस्सितु ति ॥

सेनासनक्खन्धकं निट्ठितं ।

१ सिक्खा च-सी० । २ अन्तिमज्झापन्नो-स्या०, अन्तिमा पण्डको-सी०, अन्तिमापण्डिको-रो० । ३ अदस्सनापटिकम्मे-रो० । ४ थेय्यतिथि-रो० । ५ उन्द्रियति-सी०, स्या० । ६ दुस्सा-रो० । ७ चम्मचक्कलि-रो०, स्या० । ८ चोळक-रो० । ९ उपाहनानुद्रु-सी०, रो०, उपाहनानुद्रु-स्या० । १० खीलन्ति-रो० । ११ लिखणे वा-सी०, खलिते वा-रो० । १२ अप्पमत्तकविस्सजे-स्या० । १३ साटियग्गाहापको-सी०, स्या०, रो० । १४ पत्तग्गाहको-स्या०, पत्तग्गाहको-सी०, रो० ।

७. सङ्ख्यभेदकवखन्धकं

§ १. छसक्यपब्बज्जाकथा

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा अनुपियाय विहरति, अनुपियं नाम मल्लान निगमो^१ ।
 तेन खो पन समयेन अभिञ्जाता अभिञ्जाता सक्ककुमारा भगवन्त पब्बजित अनुपब्बजन्ति ।
 तेन खो पन समयेन महानामो च सक्को अनुरुद्धो च सक्को द्वे भातिका^२ होन्ति । अनुरुद्धो
 सक्को सुखुमालो होति । तस्स तयो पासादा होन्ति—एको हेमन्तिको, एको गिम्हिको,
 एको वस्सिको । सो वस्सिके पासादे वस्सिके^३ चत्तारो मासे निप्पुरिसेहि तुरियेहि परि-^५
 चारियमानो^४ न हेट्ठापासाद^५ ओरोहति । अथ खो महानामस्स सक्कस्स एतदहोसि—
 “एतरहि खो अभिञ्जाता अभिञ्जाता सक्ककुमारा भगवन्त पब्बजित अनुपब्बजन्ति ।
 अम्हाक च पन कुला नत्थि कोचि अगारस्सा अनगारिय पब्बजितो । यन्नूनाह वा पब्बजेय्य,
 अनुरुद्धो वा” ति । अथ खो महानामो सक्को येन अनुरुद्धो सक्को तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा
 अनुरुद्ध सक्क एतदवोच— “एतरहि, तात अनुरुद्ध, अभिञ्जाता अभिञ्जाता सक्ककुमारा^{१०}
 भगवन्त पब्बजित अनुपब्बजन्ति । अम्हाक च पन कुला नत्थि कोचि अगारस्सा अनगारिय
 पब्बजितो । तेन हि त्व वा पब्बज, अह वा पब्बजिस्सामी” ति । “अहं खो सुखुमालो,
 नाह सक्कोमि अगारस्सा अनगारिय पब्बजितु । त्व पब्बजाही” ति । “एहि खो ते, तात
 अनुरुद्ध, घरावासत्थ अनुसासिस्सामि । पठमं खेत्त कसापेतब्ब । कसापेत्वा वपापेतब्ब ।
 वपापेत्वा उदक अभिनेतब्ब^६ । उदक अभिनेत्वा उदक निन्नेतब्ब^७ । उदक निन्नेत्वा^{१५}
 निद्धापेतब्ब^८ । निद्धापेत्वा लवापेतब्ब । लवापेत्वा उब्बाहापेतब्ब । उब्बाहापेत्वा पुञ्ज^९
 कारापेतब्ब । पुञ्ज कारापेत्वा मद्दापेतब्ब । मद्दापेत्वा पललानि उद्धरापेतब्बानि । पललानि
 उद्धरापेत्वा भुसिका उद्धरापेतब्बा । भुसिका उद्धरापेत्वा ओपुनापेतब्ब^{१०} । ओपुनापेत्वा
 अतिहरापेतब्ब । अतिहरापेत्वा आयति पि वस्स एवमेव कातब्ब, आयति पि वस्स एवमेव
 कातब्ब” ति । “न कम्मा खीयन्ति^{११} न कम्मान अन्तो पब्बायति^{१२} कदा कम्मा खीयिस्सन्ति^{१३}
 कदा कम्मान अन्तो पब्बायिस्सति^{१४} कदा मय अप्पोस्सुक्का^{१५} पच्चहि कामगुणेहि समप्पिता
 समङ्गीभूता^{१६} परिचारिस्सामा” ति^{१७} “न हि, तात अनुरुद्ध, कम्मा खीयन्ति । न कम्मान
 अन्तो पब्बायति । अखीणेव^{१८} कम्मे पितरो^{१९} च पितामहा च कालङ्कता” ति । “तेन हि
 त्वञ्जेव घरावासत्थेन उपजानाहि^{२०} । अह अगारस्सा अनगारियं पब्बजिस्सामी” ति ।

B ३

R 18

R 18

B 8.

१ निगमे—सी० । २ भातुका—स्या०, रो० । ३ स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ४ परि-
 चारयमानो—म० । ५ हेट्ठापासादा—स्या०, रो० । ६ अतिनेतब्बं—सी०, स्या०, रो० । ७ निद्धा-
 पेतब्ब—स्या०, निद्धापेतब्बं—रो०, निद्धेतब्ब—सी० । ८ उज्जु—सी० । ९ ओपुनापेतब्बं—स्या० ।
 १०. अप्पोस्सुक्का—स्या० । ११ समङ्गीभूता—रो० । १२ अखीणेवेव—सी०, रो० । १३. मातापितरो-
 स्या० । १४ उपजान—सी० रो० ।

अथ खो अनुरुद्धो सक्को येन माता तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा मातरं एतदवोच —
 “इच्छामह, अम्म, अगारस्सा अनगारिय पब्बजितु । अनुजानाहि म अगारस्सा^१ अनगारिय
 पब्बजाया” ति । एव वुत्ते अनुरुद्धस्स सक्कस्स माता अनुरुद्ध सक्क एतदवोच — “तुम्हे खो
 मे, तात अनुरुद्ध, द्वे पुत्ता पिथा मनापा अप्पटिकूला^२ । मरणेन पि वो अकामका^३ विना
 ५ भविस्सामि । किं पनाह तुम्हे जीवन्ते अनुजानिस्सामि अगारस्सा अनगारिय पब्बजाया”
 ति^४ दुतिय पि खो पे० ततिय पि खो अनुरुद्धो सक्को मातर एतदवोच — “इच्छामह,
 अम्म, अगारस्सा अनगारिय पब्बजितु । अनुजानाहि म अगारस्सा अनगारिय पब्बजाया”
 ति । तेन खो पन समयेन भद्वियो सक्कराजा सक्कयान रज्ज कारेति^५ । सो च अनुरुद्धस्स
 सक्कस्स सहायो होति । अथ खो अनुरुद्धस्स सक्कस्स माता — “अयं खो भद्वियो सक्कराजा
 १० सक्कयान रज्ज कारेति, अनुरुद्धस्स सक्कस्स सहायो, सो न उस्सहति अगारस्सा अनगारिय
 पब्बजितु” ति — अनुरुद्ध सक्क एतदवोच — “सचे, तात अनुरुद्ध, भद्वियो सक्कराजा अगारस्सा
 अनगारिय पब्बजति, एव त्वं पि पब्बजाही” ति । अथ खो अनुरुद्धो सक्को येन भद्वियो
 सक्कराजा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भद्वियं सक्कराजानं एतदवोच — “मम खो, सम्म,
 पब्बजा तव पटिबद्धा” ति । “सचे ते, सम्म, पब्बजा मम पटिबद्धा, अप्पटिबद्धा^६ सा
 १५ होतु, अहं तथा, यथा सुखं पब्बजाही” ति । “एहि, सम्म, उभो अगारस्सा अनगारिय
 पब्बजिस्सामा” ति । “नाह, सम्म, सक्कोमि अगारस्सा अनगारिय पब्बजितु ति । यं ते
 R 182 सक्का अञ्जं मया कातु, त्याह^७ करिस्सामि । त्वं पब्बजाही” ति । “माता खो म, सम्म,
 B. 338 एवमाह — “सचे, तात अनुरुद्ध, भद्वियो सक्कराजा अगारस्सा अनगारिय पब्बजति, एव त्वं
 पि पब्बजाही” ति । “भासिता खो पन ते, सम्म, एसा वाचा । सचे ते, सम्म, पब्बजा
 २० मम पटिबद्धा, अप्पटिबद्धा सा होतु, अहं तथा, यथा सुखं पब्बजाही” ति । “एहि, सम्म,
 उभो अगारस्सा अनगारिय पब्बजिस्सामा” ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा सच्चवादिनो होन्ति, सच्चपटिञ्जा^८ । अथ खो भद्वियो
 सक्कराजा अनुरुद्ध सक्क एतदवोच — “आगमेहि, सम्म, सत्तं वस्सानि । सत्तं वस्सानं
 अच्चयेन उभो^९ अगारस्सा अनगारिय पब्बजिस्सामा” ति । “अतिचिरं, सम्म, सत्तं वस्सानि ।
 २५ नाहं सक्कोमि सत्तं वस्सानि आगमेतु” ति । “आगमेहि, सम्म, छ वस्सानि...पे०
 पञ्च वस्सानि...चत्वारि वस्सानि तीणि वस्सानि द्वे वस्सानि...एकं वस्स । एकस्स
 वस्सस्स अच्चयेन उभो अगारस्सा अनगारिय पब्बजिस्सामा” ति । “अतिचिरं, सम्म,
 एकं वस्स । नाहं सक्कोमि एकं वस्स आगमेतु” ति । “आगमेहि, सम्म, सत्तमासे । सत्तं
 मासानं अच्चयेन उभो पि^{१०} अगारस्सा अनगारिय पब्बजिस्सामा” ति । “अतिचिरं, सम्म,

१ अम्म अगारस्सा-स्या० । २ अप्पटिकूला-सी०, अप्पटिकूला-रो० । ३ अकामिका-रो० ।
 ४ कारेसि-म० । ५ पब्बजाही-सी० । ६ पटिबद्धा वा अप्पटिबद्धा वा-स्या०, म० । ७ क्याह-
 म० । ८ सच्चपटिञ्जाता-स्या० । ९ उभो पि-स्या० । १० सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

सत्तमासा । नाह सक्कोमि सत्तमासे आगमेतु” ति । “आगमेहि, सम्म, छ मासे...पे०
पञ्च मासे चत्तारो मासे तयो मासे द्वे मासे... एक मास...अड्डमास^१ । अड्डमासस्स
अच्चयेन उभो पि अगारस्सा अनगारिय पब्बजिस्सामा” ति । “अतिचिर, सम्म, अड्डमासो ।
नाह सक्कोमि अड्डमास आगमेतु” ति । “आगमेहि, सम्म, सत्ताह यावाह पुत्ते च भातरे
च रज्ज निग्यादेमी^२” ति । “न चिर, सम्म, सत्ताहो^३, आगमेस्सामी” ति । 5

२. अथ खो भद्वियो च सक्थराजा अनुरुद्धो च आनन्दो च भगुं च किमिलो^४
च देवदत्तो च, उपालिकप्पकेन सत्तमा, यथा पुरे^५ चतुरङ्गिनिया सेनाय उय्यानभूमि
निग्यन्ति^६, एवमेव चतुरङ्गिनिया सेनाय निधिसु । ते दूर गन्त्वा सेन निवत्तापेत्वा^७
परविसय ओक्कमित्वा आभरण ओमुञ्चित्वा उत्तरासङ्गेन^८ भण्डिक बन्धित्वा उपालि कप्पक
एतदवोचु— “हन्द, भणे उपालि, निवत्तस्सु, अल ते एत्तक जीविकाया” ति । अथ खो 10
उपालिस्स कप्पकस्स निवत्तन्तस्स एतदहोसि— “चण्डा खो साकिया, इमिना कुमारा
निप्पातिता ति घातापेय्यु पि म । इमे हि नाम सक्थकुमारा अगारस्सा अनगारिय B 330
पब्बजिस्सन्ति । किमङ्ग^९ पनाह” ति । सो भण्डिक मुञ्चित्वा^{१०} त भण्ड रुक्खे आलगेत्वा
‘यो पस्सति, दिन्नञ्जेव^{११} हरतु ति’ वत्वा येन ते सक्थकुमारा तेनुपसङ्गमि । अहसासु^{१२} खो R 183
ते सक्थकुमारा उपालि कप्पक दूरतो व आगच्छन्त । दिस्वान उपालि कप्पक एतदवोचु— 15
“किस्स, भणे उपालि, निवत्तोसी^{१३}” ति । “इध मे, अय्यपुत्ता, निवत्तन्तस्स एतदहोसि—
‘चण्डा खो साकिया, इमिना कुमारा निप्पातिता ति घातापेय्यु पि म । इमे हि नाम
सक्थकुमारा अगारस्सा अनगारिय पब्बजिस्सन्ति । किमङ्ग पनाह’ ति । सो खो अह,
अय्यपुत्ता, भण्डिक मुञ्चित्वा त भण्ड रुक्खे आलगेत्वा ‘यो पस्सति, दिन्नञ्जेव हरतु’ ति
वत्वा ततोहि पटिनिवत्तो” ति । “सुट्ठ, भणे उपालि, अकासि य पि^{१४} न निवत्तो^{१५} । 20
चण्डा खो साकिया, इमिना कुमारा निप्पातिता ति घातापेय्यु पि त” ति ।

अथ खो ते^{१६} सक्थकुमारा उपालि कप्पक आदाय येन भगवा तेनुपसङ्गमिसु,
उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु । एकमन्त निसिन्ना खो ते
सक्थकुमारा भगवन्त एतदवोचु— “भय, भन्ते, साकिया नाम मानस्सिनो । अय, भन्ते,
उपालि कप्पको अम्हाक दीघरत्त परिचारको^{१७} । इम भगवा पठम पब्बाजेतु । इमस्स मयं 25
अभिवादन-पञ्चुट्ठान-अञ्जलिकम्म-सामीचिकम्म करिस्साम । एव अम्हाकं साकियानं साकिय-
मानो निम्मानायिस्सती^{१८}” ति ।

१ अड्डमास-सी०, रो० । २ निग्यादेस्सामी-स्या०, नीग्यादेमी-सी० । ३ सत्ताह-सी० ।
४ भगु-स्या० । ५ किम्बिलो-सी०, रो० । ६ पुरे च पुरे च-रो०, पुरे च-स्या० । ७ नीयन्ति-
सी० । ८ निवत्तेत्वा-रो० । ९ उत्तरासङ्गे-रो० । १० किमङ्ग-स्या०, म० । ११ ओमुञ्चित्वा-सी० ।
१२ दिन्नञ्जेव-म० । १३ अहसासु-स्या० । १४ निवत्तेसी-म० । १५ पन-स्या० । १६ य निवत्तो-
सी० । १७ म० पोत्थके नत्थि । १८ परिचारिको-सी० । १९ निम्मादयिस्सती-सी०, स्या०;
निम्मानायिस्सती-रो० ।

अथ खो भगवा उपालिं कप्पक पठमं पब्बाजेसि, पच्छा ते सवयकुमारे । अथ खो आयस्सा भद्वियो तेनेव अन्तरवस्सेन तिस्सो विज्जा सच्छाकासि । आयस्सा अनुरुद्धो दिब्बचक्खु उप्पादेसि । आयस्सा आनन्दो सोतापत्तिफलं सच्छाकासि । देवदत्तो पोथुज्जनिकं इद्धि अभिनिप्पादेसि^१ ।

B 340 ६ ३. तेन खो पन समयेन आयस्सा भद्वियो अरञ्जगतो पि रुक्खमूलगतो पि सुञ्जागारगतो पि अभिक्खण उदान उदानेति^२—“अहो सुख, अहो सुख” ति । अथ खो सम्बहुला भिक्खु येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु । एकमन्त निसिन्ना खो ते भिक्खू भगवन्त एतदवोचुं—“आयस्सा, भन्ते, भद्वियो अरञ्जगतो पि रुक्खमूलगतो पि सुञ्जागारगतो पि अभिक्खण उदानं उदानेति—
10 ‘अहो सुख, अहो सुख’ ति । निस्ससय खो, भन्ते, आयस्सा भद्वियो अनभिरतो व ब्रह्मचरिय चरति । तब्जेव^३ वा पुरिम रज्जसुख समनुस्सरन्तो अरञ्जगतो पि रुक्खमूलगतो पि सुञ्जागारगतो पि अभिक्खण उदान उदानेति—‘अहो सुख, अहो सुख’” ति ।

R 184 अथ खो भगवा अञ्जतरं भिक्खु आमन्तेसि—“एहि त्व, भिक्खु, मम वचनेन भद्विय भिक्खु आमन्तेहि—‘सत्था त, आवुसो भद्विय, आमन्तेती’” ति । “एव भन्ते” ति
15 खो सो भिक्खु भगवतो पटिस्सुत्वा येनायस्सा भद्वियो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्सन्त भद्विय एतदवोच—“सत्था त, आवुसो भद्विय, आमन्तेती” ति । “एवमावुसो” ति खो आयस्सा भद्वियो तस्स भिक्खुनो पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्न खो आयस्सन्त भद्विय भगवा एतदवोच—“सच्च किर त्व, भद्विय, अरञ्जगतो पि रुक्खमूलगतो पि सुञ्जागारगतो पि
20 अभिक्खण उदान उदानेसि—‘अहो सुख, अहो सुख’” ति ? “एव भन्ते” ति । “कि पन त्व, भद्विय, अत्थवस सम्पस्समानो अरञ्जगतो पि रुक्खमूलगतो पि सुञ्जागारगतो पि अभिक्खण उदान उदानेसि—‘अहो सुख अहो सुख’” ति ? “पुब्बे मे, भन्ते, रञ्जो सतो पि अन्तो पि अन्तेपुरे रक्खा सुसविहिता होति, बहि पि अन्तेपुरे रक्खा सुसविहिता होति, अन्तो पि नगरे रक्खा सुसविहिता होति, बहि पि नगरे रक्खा सुसविहिता होति, अन्तो
25 पि जनपदे रक्खा सुसविहिता होति, बहि पि जनपदे रक्खा सुसविहिता होति । सो खो अहं, भन्ते, एवं रक्खितो पि गोपितो पि सन्तो भीतो उब्बिग्गो उस्सङ्की उत्रस्तो विहरामि । एतरहि खो पन अहं, भन्ते, एको^४ अरञ्जगतो पि रुक्खमूलगतो पि सुञ्जागारगतो पि अभीतो अनुब्बिग्गो अनुस्सङ्की अनुत्रस्तो अप्पोत्सुक्को पन्नलोमो परदच्चुत्तो^५ मिगभूतेन चेतसा विहरामि । इमं^६ खो अह, भन्ते, अत्थवस सम्पस्समानो अरञ्जगतो पि

१ अभिनिप्पादेति—स्या० । २. उदानेसि—म० । ३ तयेव—म० । ४. रो० पोत्थके नत्थि । ५. परदच्चुत्तो—सी० । ६ इमम्वि—सी० ।

रुक्खमूलगतो पि सुञ्जागारगतो पि अभिक्खण उदान उदानेसि — ‘अहो सुखं, अहो सुखं’
ति । अथ खो भगवा एतमत्थं विदित्वा तां वेलाय इमं उदान उदानेसि —

“यस्सन्तरतो न सन्ति कोपा
इति भवाभवतञ्च वीतिवत्तो ।

B 341

त विगतभयं सुखि^१ असोक

5

देवा नानुभवन्ति दस्सनाया” ति ॥

§ २. देवदत्तवत्थु

४. अथ खो भगवा अनुपियाय यथाभिरन्तं विहरित्वा येन कोसम्बी तेन चारिकं
पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन कोसम्बी तदवसरि । तत्र सुदं भगवा कोसम्बिय
विहरति घोसितारामे । अथ खो देवदत्तस्स रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स^१ एव चेतसो परिवितक्को
उदपादि — “क^२ नु खो अहं पसादेय्य, यस्सिं मे पसन्ने बहुलाभसक्कारो उप्पज्जेय्या”^{१०}
ति ? अथ खो देवदत्तस्स एतदहोसि — “अयं खो अजातसत्तु कुमारो तरुणो चेव आयति
भहो च^३ । यन्नूनाहं अजातसत्तु कुमारं पसादेय्य । तस्सिं मे पसन्ने बहुलाभसक्कारो
उप्पज्जिस्सती” ति ।

R 185

अथ खो देवदत्तो सेनासनं ससामेत्वा पत्तचीवरमादाय येन राजगहं तेन पक्कामि ।
अनुपुब्बेन येन राजगहं तदवसरि । अथ खो देवदत्तो सकवण्णं पटिसहरित्वा कुमारकवण्णं^{१५}
अभिनिम्मिनित्वा अहिमेखलिकाय अजातसत्तुस्स कुमारस्स उच्छङ्गे^४ पातुरहोसि । अथ खो
अजातसत्तु कुमारो भीतो अहोसि, उब्बिग्गो उस्सङ्की उन्नस्तो । अथ खो देवदत्तो अजातसत्तु
कुमारं एतदवोच — “भायसि म त्वं कुमार” ति^५ “आम, भायामि । कोसि त्वं” ति^६
“अहं देवदत्तो” ति । “सचे खो त्वं, भन्ते, अय्यो देवदत्तो, इद्धं सकेनेव वण्णेन
अनुभवस्सू” ति । अथ खो देवदत्तो कुमारकवण्णं पटिसहरित्वा सङ्घाटिपत्तचीवरधरो^{२०}
अजातसत्तुस्स कुमारस्स पुरतो अट्ठासि । अथ खो अजातसत्तु कुमारो देवदत्तस्स इमिना
इद्धिपाटिहारियेन अभिप्पसन्नो पञ्चहि रथसतेहि साय पातं उपट्ठानं गच्छति, पञ्च च
थालिपाकसतानि भत्ताभिहारो अभिहरीयति । अथ खो देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोकेन अभि-
भूतस्स परियादिन्नचित्तस्स एवरूपं इच्छागतं उप्पज्जि — “अहं भिक्खुसङ्घं परिहरिस्सामी”
ति । सह चित्तुप्पादा व देवदत्तो तस्सा इद्धिया परिहायि ।

B. ६४२

25

तेन खो पनं समयेन ककुधो^७ नाम कोळियपुत्तो^८, आयस्सतो महामोग्गल्लानस्स
उपट्ठाको, अधुना कालक्कतो^९ अञ्जतरं मनोमयं काय उपपन्नो^{१०} । तस्स एवरूपो अत्तभाव-

१. सुखं-स्या० । २. पटिसल्लीनस्स-सी० । ३. किं-रो०, सी० । ४. भहो च-रो० । ५. उच्छङ्गे-
स्या० । ६. ककुधो-स्या० । ७. कोळियपुत्तो-सी० । ८. कालक्कतो-सी०, स्या० । ९. उपपन्नो-सी० ।

प्पटिलाभो होति—सेय्यथापि नाम द्वे वा तीणि^१ वा मागधकानि^२ गामक्खेत्तानि । सो तेन अत्तभावप्पटिलाभेन नेव अत्तानं न परं व्याबाधेति^३ । अथ खो ककुधो देवपुत्तो येनायस्सा महामोग्गल्लानो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्त महामोग्गल्लान अभिवादेत्वा एकमन्त अट्ठासि । एकमन्त ठितो खो ककुधो देवपुत्तो आयस्सन्त महामोग्गल्लान एतदवोच—
 ५ “देवदत्तस्स, भन्ते, लभसक्कारसिलोकेन अभिभूतस्स परियादिन्नचित्तस्स एवरूप इच्छागतं उप्पज्जि—‘अहं भिक्खुसङ्घं परिहरिस्सामी’ ति । सह चित्तुप्पादा व, भन्ते, देवदत्तो तस्सा इद्धिया परिहीनो” ति । इदमवोच ककुधो देवपुत्तो । इदं वत्वा आयस्सन्त महामोग्गल्लानं अभिवादेत्वा पदविखण कत्वा तत्थेव अन्तरधायि ।

R 186

अथ खो आयस्सा महामोग्गल्लानो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं
 १० अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो आयस्सा महामोग्गल्लानो भगवन्त एतदवोच—“ककुधो नाम, भन्ते, कोट्ठियपुत्तो मम उपट्ठाको अधुना कालङ्कतो अब्जतरं मनोमय कायं उपपन्नो । तस्स एवरूपो अत्तभावप्पटिलाभो^४—सेय्यथापि नाम द्वे वा तीणि वा मागधकानि गामक्खेत्तानि । सो तेन अत्तभावप्पटिलाभेन नेव अत्तानं न परं व्याबाधेति । अथ खो, भन्ते, ककुधो देवपुत्तो येनाह तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा म अभिवादेत्वा
 १५ एकमन्त अट्ठासि । एकमन्त ठितो खो, भन्ते, ककुधो देवपुत्तो म एतदवोच—‘देवदत्तस्स, भन्ते, लभसक्कारसिलोकेन अभिभूतस्स परियादिन्नचित्तस्स एवरूप इच्छागतं उप्पज्जि—अहं भिक्खुसङ्घं परिहरिस्सामी ति । सह चित्तुप्पादा व, भन्ते, देवदत्तो तस्सा इद्धिया परिहीनो’ ति । इदमवोच, भन्ते, ककुधो देवपुत्तो । इदं वत्वा मं अभिवादेत्वा पदविखण कत्वा तत्थेव अन्तरधायी” ति ।

B 343 20

“किं पन ते, मोग्गल्लान, ककुधो देवपुत्तो चेतसा चेतो परिच्च विदितो^५ य किञ्चि ककुधो देवपुत्तो भासति सब्बं त तथेव होति, नो अब्जथा” ति^६ “चेतसा चेतो परिच्च विदितो च मे, भन्ते, ककुधो देवपुत्तो । य किञ्चि ककुधो देवपुत्तो भासति सब्बं त तथेव होति, नो अब्जथा” ति । “रक्खस्सेत, मोग्गल्लान, वाच । रक्खस्सेत, मोग्गल्लान, वाच । इदानीं सो मोघपुरिसो अत्तना व अत्तानं पातुकरिस्सति ।

§ ३. पञ्चसत्थुकथा

25

५. “पञ्चिमे, मोग्गल्लान, सत्थारो सन्तो सविज्जमाना लोकस्सिं । कतमे पञ्च^७
 (१) “इध, मोग्गल्लान, एकच्चो सत्था अपरिसुद्धसीलो समानो ‘परिसुद्धसीलोन्ही,’
 ति पटिज्जानाति ‘परिसुद्धं मे सीलं परियोदातं असङ्किलिट्ठं’ ति” । तमेनं सावका एवं

१. तीणि—सी० । २. मागधकानि—स्या० । ३. व्याबाधेति—सी०, रो० । ४. अत्तभावप्पटिलाभो—सी०, स्या०, रो० । ५. ति च—स्या०, म० ।

जानन्ति—‘अयं खो भव सत्था अपरिसुद्धसीलो समानो ‘परिसुद्धसीलोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्ध मे सीलं परियोदात असङ्किलिद्ध’ ति । मय चेव खो पन गिहीन आरोचेय्याम, नास्सस्स मनाप । य खो पनस्स अमनाप, कथं नं मय तेन समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन—य तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पञ्जायिस्सती’ ति । एवरूपं खो, मोग्गल्लान, सत्थारं सावका सीलतो रक्खन्ति, एवरूपो^५ च पन सत्था सावकेहि सीलतो रक्ख पच्चासीसति^१ ।

(२) “पुन च परं, मोग्गल्लान, इधेक्कच्चो सत्था अपरिसुद्धाजीवो समानो ‘परिसुद्धा-जीवोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धो मे आजीवो परियोदातो असङ्किलिद्धो’ ति । तमेन सावका एव जानन्ति—‘अयं खो भव सत्था अपरिसुद्धाजीवो समानो ‘परिसुद्धाजीवोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धो मे आजीवो परियोदातो असङ्किलिद्धो’ ति । मय चेव खो पन¹⁰ R 187 गिहीन आरोचेय्याम, नास्सस्स मनाप । य खो पनस्स अमनाप, कथं न मय तेन समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन—य तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पञ्जायिस्सती’ ति । एवरूपं खो, मोग्गल्लान, सत्थारं सावका आजीवतो रक्खन्ति, एवरूपो च पन सत्था सावकेहि आजीवतो रक्खं पच्चासीसति । B 344

(३) “पुन च परं, मोग्गल्लान, इधेक्कच्चो सत्था अपरिसुद्धधम्मदेसनो समानो¹⁵ ‘परिसुद्धधम्मदेसनोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धा मे धम्मदेसना परियोदाता असङ्किलिद्धा’ ति । तमेन सावका एव जानन्ति—‘अयं खो भव सत्था अपरिसुद्धधम्मदेसनो समानो ‘परिसुद्धधम्मदेसनोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धा मे धम्मदेसना परियोदाता असङ्किलिद्धा’ ति । मय चेव खो पन गिहीन आरोचेय्याम, नास्सस्स मनाप । य खो पनस्स अमनाप, कथं नं मय तेन समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय-²⁰ भेसज्जपरिक्खारेन—य तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पञ्जायिस्सती’ ति । एवरूपं खो, मोग्गल्लान, सत्थारं सावका धम्मदेसनतो रक्खन्ति, एवरूपो च पन सत्था सावकेहि धम्म-देसनतो रक्खं पच्चासीसति ।

(४) “पुन च परं, मोग्गल्लान, इधेक्कच्चो सत्था अपरिसुद्धवेय्याकरणो समानो ‘परिसुद्धवेय्याकरणोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्ध मे वेय्याकरणं परियोदात असङ्किलिद्ध’²⁵ ति । तमेन सावका एव जानन्ति—‘अयं खो भवं सत्था अपरिसुद्धवेय्याकरणो समानो ‘परिसुद्धवेय्याकरणोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे वेय्याकरणं परियोदात असङ्किलिद्धं’ ति । मय चेव खो पन गिहीन आरोचेय्याम, नास्सस्स मनाप । यं खो पनस्स अमनाप, कथं नं मय तेन समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय-भेसज्जपरिक्खारेन—य तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पञ्जायिस्सती’ ति । एवरूपं खो³⁰

पन, मोग्गल्लान, सत्थारं सावका वेय्याकरणतो रक्खन्ति, एवरूपो च पन सत्था सावकेहि वेय्याकरणतो रक्खं पच्चासीसति ।

(५) “पुन च परं, मोग्गल्लान, इधेक्कच्चो सत्था अपरिसुद्धजाणदस्सनो समानो ‘परिसुद्धजाणदस्सनोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्ध मे जाणदस्सन परियोदात असङ्किलिट्ठ’
5 ति । तमेन सावका एव जानन्ति — ‘अय खो भवं सत्था अपरिसुद्धजाणदस्सनो समानो
B 345 ‘परिसुद्धजाणदस्सनोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे जाणदस्सन परियोदात असङ्किलिट्ठ’
ति । मयं चेव खो पन गिहीन आरोचेय्याम, नास्सस्स मनाप । य खो पनस्स अमनापं,
कथ न मय तेन समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय-
भेसज्जपरिक्खारेन — य तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पज्जायिस्सती’ ति । एवरूप खो पन,
10 मोग्गल्लान, सत्थारं सावका जाणदस्सनतो रक्खन्ति, एवरूपो च पन सत्था सावकेहि जाणदस्सनतो
रक्ख पच्चासीसती ति । इमे खो, मोग्गल्लान, पञ्च सत्थारो सन्तो सविज्जमाना लोकस्सि ।

“अह खो पन, मोग्गल्लान, परिसुद्धसीलो समानो ‘परिसुद्धसीलोम्ही,’ ति पटिजानामि
‘परिसुद्ध मे सील परियोदातं असङ्किलिट्ठ’ ति । न च मं सावका सीलतो रक्खन्ति, न
चाह सावकेहि सीलतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धाजीवो समानो ‘परिसुद्धाजीवोम्ही,’ ति
15 पटिजानामि ‘परिसुद्धो मे आजीवो परियोदातो असङ्किलिट्ठो’ ति । न च म सावका
आजीवतो रक्खन्ति, न चाहं सावकेहि आजीवतो रक्ख पच्चासीसामि । परिसुद्धधम्मदेसनो
समानो ‘परिसुद्धधम्मदेसनोम्ही,’ ति पटिजानामि ‘परिसुद्धा मे धम्मदेसना परियोदाता
असङ्किलिट्ठा’ ति । न च मं सावका धम्मदेसनतो रक्खन्ति, न चाहं सावकेहि धम्मदेसनतो
रक्ख पच्चासीसामि । परिसुद्धवेय्याकरणो समानो ‘परिसुद्धवेय्याकरणोम्ही,’ ति पटिजानामि
20 ‘परिसुद्धं मे वेय्याकरण परियोदातं असङ्किलिट्ठं’ ति । न च म सावका वेय्याकरणतो
रक्खन्ति, न चाह सावकेहि वेय्याकरणतो रक्ख पच्चासीसामि । परिसुद्धजाणदस्सनो समानो
‘परिसुद्धजाणदस्सनोम्ही,’ ति पटिजानामि ‘परिसुद्धं मे जाणदस्सन परियोदातं असङ्किलिट्ठ’
ति । न च मं सावका जाणदस्सनतो रक्खन्ति, न चाहं सावकेहि जाणदस्सनतो रक्खं
पच्चासीसामी” ति ।

25 ६ अथ खो भगवा कोसम्बियं यथाभिरन्तं^१ विहरित्वा येन राजगहं तेन चारिकं
पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन राजगहं तदवसरि । तत्र सुदं भगवा राजगहे
विहरति वेल्लवने कलन्दकनिवापे । अथ खो सम्बहुला भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु,
उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्खू
भगवन्त एतदवोचुं — “देवदत्तस्स, भन्ते, अजातसत्तु कुमारो पञ्चहि रथसतेहि सायं पातं
30 उपट्ठान गच्छति, पञ्च च थालिपाकसतानि भत्ताभिहारो अभिहरीयती” ति । “भा,

१ पच्चासिसामि-सी०, स्या०, रो० । २ यथाभिरन्तं-सी० । ३ अभिहरियति-स्या० ।

भिक्षवे, देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोकों पिहयित्थ । यावकीवं च, भिक्षवे, देवदत्तस्स अजातसत्तु कुमारो पञ्चहि रथसतेहि सायं पात उपट्ठानं गमिस्सति, पञ्च च थालिपाकसतानि भत्ताभिहारो अभिहरीयिस्सति, हानियेव, भिक्षवे, देवदत्तस्स पाटिकङ्खा कुसलेसु धम्मेसु, नो बुद्धि^१ । R 188

“सेय्यथापि, भिक्षवे, चण्डस्स कुक्कुरस्स नासाय पित्त भिन्देय्यु, एवब्धि सो,^५ B 346 भिक्षवे, कुक्कुरो भिग्योसोमत्ताय^२ चण्डतरो अस्स, एवमेव खो, भिक्षवे, यावकीव च देवदत्तस्स अजातसत्तु कुमारो पञ्चहि रथसतेहि सायं पात उपट्ठानं गमिस्सति, पञ्च च थालिपाकसतानि भत्ताभिहारो अभिहरीयिस्सति, हानियेव, भिक्षवे, देवदत्तस्स पाटिकङ्खा कुसलेसु धम्मेसु, नो बुद्धि ।

“अत्तवधाय, भिक्षवे, देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि, पराभवाय देवदत्तस्स 10 लाभसक्कारसिलोको उदपादि ।

“सेय्यथापि, भिक्षवे, कदली अत्तवधाय फलं देति, पराभवाय फलं देति, एवमेव खो, भिक्षवे, अत्तवधाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि, पराभवाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि ।

“सेय्यथापि, भिक्षवे, वेळु अत्तवधाय फलं देति, पराभवाय फलं देति, एवमेव खो,^{१५} भिक्षवे, अत्तवधाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि, पराभवाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि ।

“सेय्यथापि, भिक्षवे, नळो अत्तवधाय फलं देति, पराभवाय फलं देति, एवमेव खो, भिक्षवे, अत्तवधाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि, पराभवाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि । 20

“सेय्यथापि, भिक्षवे, अस्सतरी अत्तवधाय गब्भं गण्हाति, पराभवाय गब्भं गण्हाति, एवमेव खो, भिक्षवे, अत्तवधाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि, पराभवाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादी ति ।

“फलं वे कदलं हन्ति फलं वेळुं फलं नळं ।

सक्कारो कापुरिसं हन्ति गब्भो अस्सतरिं यथा” ति ॥ 25

पठमभाणवारं निट्ठितं^३ ।

—o—

१. बुद्धि-सी० । २. भीग्योसोमत्ताय-सी० । ३. पठमकभाणवार-सी०, पठमभाणवारो निट्ठितो-म० ।

§ ४. पकासनीयकम्मं

B 347

७. तेन खो पन समयेन भगवा महति या परिसाय परिवुतो धम्म देसेन्तो निसिच्चो होति सराजिकाय परिसाय । अथ खो देवदत्तो उट्ठायासना एकस उत्तरासङ्ग करित्वा येन भगवा तेनञ्जलि पणामेत्वा भगवन्त एतदवोच — “जिण्णो दानि, भन्ते, भगवा वुट्ठो^१ महल्लको अद्धगतो वयोअनुप्पत्तो । अप्पोस्सुक्को दानि, भन्ते, भगवा दिट्ठधम्मसुखविहारं अनुयुत्तो विहरतु, मम^२ भिक्खुसङ्घ निस्सज्जतु । अहं भिक्खुसङ्घ परिहरिस्सामी” ति । “अल, देवदत्त, मा ते रुचि भिक्खुसङ्घ परिहरितु” ति । दुतिय पि खो देवदत्तो पे० .. ततिय पि खो देवदत्तो भगवन्त एतदवोच — “जिण्णो दानि, भन्ते, भगवा वुट्ठो महल्लको अद्धगतो वयोअनुप्पत्तो । अप्पोस्सुक्को दानि, भन्ते, भगवा दिट्ठधम्मसुखविहारं अनुयुत्तो विहरतु, मम भिक्खुसङ्घ निस्सज्जतु । अहं भिक्खुसङ्घ परिहरिस्सामी” ति । “सारिपुत्त-
 १० मोगल्लानान पि खो अह, देवदत्त, भिक्खुसङ्घ न निस्सज्जेय्य, किं पन तुय्ह छवस्स खेळा-
 R 189 सकस्सा^३” ति । अथ खो देवदत्तो—सराजिकाय म भगवा परिसाय खेळासकवादेन^४ अपसादेति, सारिपुत्तमोगल्लाने व^५ उक्कंसती ति—कुपितो अनत्तमनो भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि । अय चरहि देवदत्तस्स भगवति पठमो आघातो अहोसि ।

अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो देवदत्तस्स राजगहे
 १५ पकासनीयकम्म^६ करोतु — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अज्जा पकति अहोसि, इदानी अज्जा पकति । य देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति । एव च पन, भिक्खवे, कातब्बं । व्यत्तेन^७ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

८ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल सङ्घो देवदत्तस्स राजगहे पकासनीयकम्म करेय्य — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अज्जा पकति अहोसि, इदानी अज्जा पकति ।

B 348 २० य देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो देवदत्तस्स राजगहे पकासनीयकम्म करोति — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अज्जा पकति अहोसि, इदानी अज्जा पकति । य देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति ।
 २५ यस्सायस्सतो खमति देवदत्तस्स राजगहे पकासनीयकम्मस्स करण — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अज्जा पकति अहोसि, इदानी अज्जा पकति, य देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति — सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

१ बुद्धो—सी० । २ मम—सी०, स्या०, रो० । ३ खेळापकस्सा—रो० । ४ खेळापकवादेन—रो० । ५ व—सी० । ६ पकासनीयकम्म—रो० । ७ व्यत्तेन—सी०, रो० ।

“कत सङ्खेन देवदत्तस्स राजगहे पकासनीयकम्मं — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानी अञ्जा पकति । य देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्खो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

९ अथ खो भगवा आयस्सन्त सारिपुत्त आमन्तेसि — “तेन हि त्व, सारिपुत्त, ५ देवदत्त राजगहे पकासेही” ति । “पुब्बे मया, भन्ते, देवदत्तस्स राजगहे वण्णो भासितो — ‘महिद्धिको गोधिपुत्तो, महानुभावो गोधिपुत्तो’ ति । कथाह, भन्ते, देवदत्त राजगहे पकासेमी” ति ? “ननु तथा, सारिपुत्त, भूतो येव देवदत्तस्स राजगहे वण्णो भासितो — ‘महिद्धिको गोधिपुत्तो, महानुभावो गोधिपुत्तो’ ” ति ? “एव भन्ते” ति । “एवमेव खो त्व, सारिपुत्त, भूतञ्जेव देवदत्त राजगहे पकासेही” ति । “एव भन्ते” ति खो आयस्सा सारिपुत्तो भगवतो १० पच्चस्सोसि ।

अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो सारिपुत्त सम्मन्नतु देवदत्त राजगहे पकासेतु — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानी अञ्जा पकति । यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्खो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति । एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठम सारिपुत्तो याचितब्बो । १५ B. ३४९ याचित्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिवलेन सङ्खो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । यदि सङ्खस्स पत्तकलं, सङ्खो आयस्सन्तं सारिपुत्त सम्मन्नेय्य देवदत्तं राजगहे पकासेतु — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानी अञ्जा पकति । य देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्खो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति । एसा अत्ति । २० R १९०

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । सङ्खो आयस्सन्त सारिपुत्तं सम्मन्नति देवदत्त राजगहे पकासेतु — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानी अञ्जा पकति, यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्खो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति । यस्सायस्सतो खमति, आयस्सतो सारिपुत्तस्स सम्मुति^१ देवदत्त राजगहे पकासेतु — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानी अञ्जा पकति, य देवदत्तो २५ करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्खो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति — सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्खेन आयस्सा सारिपुत्तो देवदत्तं राजगहे पकासेतु — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानी अञ्जा पकति । य देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन

बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो' ति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति ।

सम्मतो च आयस्सा सारिपुत्तो सम्बहुलेहि भिक्खूहि सद्धि राजगह पविसित्वा देवदत्त राजगहे पकासेसि — “पुब्बे देवदत्तस्स अब्जा पकति अहोसि, इदानि अब्जा पकति । य देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो” ति । तत्थ ये ते मनुस्सा अस्सद्धा अप्पसन्ना दुब्बुद्धिनो, ते एवमाहंसु — “उसूयका^१ इमे समणा सक्कपुत्तिया देवदत्तस्स लाभसङ्कारं उसूयन्ती” ति । ये पन ते मनुस्सा सद्धा पसन्ना पण्डिता बुद्धिमन्तो, ते एवमाहसु — “न खो इद ओरक भविस्सति यथा भगवा देवदत्त राजगहे पकासापेती” ति ।

§ ५. अजातसत्तुकुमारवत्थु

B 350 10

१० अथ खो देवदत्तो येन अजातसत्तु कुमारो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा अजातसत्तु कुमारं एतदवोच — “पुब्बे खो, कुमार, मनुस्सा दीघायुका, एतरहि अप्पायुका । ठान खो पनेत विज्जति यं त्व कुमारो व समानो काल करेय्यासि । तेन हि त्व, कुमार, पितरं हन्त्वा राजा होहि । अह भगवन्त हन्त्वा बुद्धो भविस्सामी” ति ।

अथ खो अजातसत्तु कुमारो — अय्यो खो देवदत्तो महिद्धिको महानुभावो, जानेय्यासि^१ 15 अय्यो देवदत्तो ति — ऊरूया पोत्थनिकं^२ बन्धित्वा दिवा दिवस्स भीतो उब्बिग्गो उस्सङ्की उत्रस्तो सहसा अन्तेपुरं पाविसि । अहसासु खो अन्तेपुरे उपचारका^३ महामत्ता अजातसत्तु कुमारं दिवा दिवस्स भीत उब्बिग्गो उस्सङ्गि उत्रस्त सहसा अन्तेपुरं पविसन्त, दिस्वान अग्गहेसु । ते विचिन्ता ऊरूया पोत्थनिकं वद्ध दिस्वान^४ अजातसत्तु कुमारं एतदवोचु — “कि त्व, कुमार, कत्तुकामोसी” ति^५ “पितरं” हन्तुकामोही” ति । “केनासि उस्साहितो” 20 ति^६ “अय्येन देवदत्तेना” ति । एकच्चे महामत्ता एव मति अकंसु — “कुमारो च हन्तब्बो, देवदत्तो च, सब्बे च भिक्खू हन्तब्बा” ति । एकच्चे महामत्ता एव मतिं अकसु — “न भिक्खू हन्तब्बा । न भिक्खू किञ्चि अपरज्झन्ति । कुमारो च हन्तब्बो, देवदत्तो चा” ति । एकच्चे महामत्ता एवं मति अकसु — “न कुमारो हन्तब्बो, न देवदत्तो । न भिक्खू हन्तब्बा ति । रज्जो आरोचेतब्ब । यथा राजा वक्खति तथा करिस्सामा” ति ।

25

R. 191

अथ खो ते महामत्ता अजातसत्तु कुमारं आदाय येन राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्गमित्वा रज्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स एतमत्थं आरो-

१ उस्सुय्यका-स्या०, उस्सुय्यका-रो० । २ उस्सुय्यन्ति-स्या०, उस्सुय्यन्ति-रो० । ३ जानेय्या ति-रो०, जानेय्या पि-सी०, स्या० । ४ पोत्थनियं-सी० । ५ अन्तेपुरपालका-स्या० । ६ दिस्वा-सी०, स्या०, रो० । ७ पितरम्हि-रो०, म० । ८ हन्तुकामो-रो०, म० ।

चेसु । “कथं, भणे, महामत्तेहि मति कता” ति ^१ “एकच्चे, देव, महामत्ता एवं मति अकंसु — ‘कुमारो च हन्तब्बो, देवदत्तो च, सब्बे च भिक्खू हन्तब्बा’ ति । एकच्चे महामत्ता एव मति अकंसु — ‘न भिक्खू हन्तब्बा । न भिक्खू किञ्चि अपरज्झन्ति । कुमारो च हन्तब्बो, देवदत्तो चा’ ति । एकच्चे महामत्ता एव मति अकरु — ‘न कुमारो हन्तब्बो, न देवदत्तो । न भिक्खू हन्तब्बा । रज्जो आरोचेतब्ब । यथा राजा वक्खति तथा करिस्सामा’” ति । “कि, ⁵ B ३५१ भणे, करिस्सति बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा ^२ ननु भगवता पटिकच्चेव^३ देवदत्तो राजगहे पकासापितो — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अज्जा पकति अहोसि, इदानि अज्जा पकति । य देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’” ति ^४ तत्थ ये ते महामत्ता एव मति अकंसु — ‘कुमारो च हन्तब्बो देवदत्तो च, सब्बे च भिक्खू हन्तब्बा’ ति, ते अभब्बे^५ अकासि । ये ते महामत्ता एव मति अकंसु — ‘न भिक्खू ¹⁰ हन्तब्बा, न भिक्खू किञ्चि अपरज्झन्ति, कुमारो च हन्तब्बो देवदत्तो चा’ ति, ते नीचे ठाने ठपेसि । ये ते महामत्ता एव मति अकंसु — ‘न कुमारो हन्तब्बो, न देवदत्तो, न भिक्खू हन्तब्बा, रज्जो आरोचेतब्ब, यथा राजा वक्खति तथा करिस्सामा’ ति, ते उच्चे ठाने ठपेसि । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो अजातसत्तु कुमार एतदवोच — “किस्स म त्व, कुमार, हन्तुकामोसी” ति ^१ “रज्जेनम्हि^३, देव, अत्थिको” ति । “सच्चे खो ¹⁵ त्व, कुमार, रज्जेन अत्थिको, एत ते रज्ज” ति अजातसत्तुस्स कुमारस्स रज्ज निर्यादेसि^४ ।

§ ६. अभिमारपेसनं

११ अथ खो देवदत्तो येन अजातसत्तु कुमारो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा अजातसत्तुं कुमारं एतदवोच — “पुरिसे, महाराज, आणापेहि, ये समणं गोतमं जीविता वोरोपेस्सन्ती” ति । अथ खो अजातसत्तु कुमारो मनुस्से आणापेसि — “यथा, भणे, अय्यो देवदत्तो आह तथा करेय्याथा” ति । अथ खो देवदत्तो एकं पुरिस आणापेसि — ²⁰ “गच्छावुसो, अमुकस्सि ओकासे समणो गोतमो विहरति । त जीविता वोरोपेत्वा इमिना मग्गेन आगच्छा” ति । तस्मिं मग्गे द्वे पुरिसे ठपेसि — “थो इमिना मग्गेन एको पुरिसो आगच्छति, त जीविता वोरोपेत्वा इमिना मग्गेन आगच्छथा” ति । तस्मिं मग्गे चत्तारो पुरिसे ठपेसि — “ये इमिना मग्गेन द्वे पुरिसा आगच्छन्ति, ते जीविता वोरोपेत्वा इमिना मग्गेन आगच्छथा” ति । तस्मिं मग्गे अट्ठपुरिसे ठपेसि — “ये इमिना मग्गेन चत्तारो पुरिसा ²⁵ आगच्छन्ति, ते जीविता वोरोपेत्वा इमिना मग्गेन आगच्छथा” ति । तस्मिं मग्गे सोळ्ळस पुरिसे ठपेसि — “ये इमिना मग्गेन अट्ठ पुरिसा आगच्छन्ति, ते जीविता वोरोपेत्वा आगच्छथा” ति ।

B 352,

R 192

१ पटिकच्चेव-सी०, रो० । २ अट्ठाने-म०, स्या० । ३ रज्जेनाम्हि-म० । ४ नीर्यादेसि-सी० । ५ करोथा-सी०, स्या०, रो० ।

अथ खो सो एको पुरिसो असिचम्म गहेत्वा धनुकलापं सन्नयित्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवतो अविदूरे भीतो उब्बिग्गो उस्सङ्की उत्रस्तो पत्थद्वेन कायेन अट्ठासि । अद्दसा खो भगवा त पुरिस भीत उब्बिग्गो उस्सङ्कि उत्रस्त पत्थद्वेन कायेन ठितं । दिस्वान त पुरिस एतदवोच — “एहावुसो, मा भायी” ति । अथ खो सो 5 पुरिसो असिचम्म एकमन्त करित्वा धनुकलाप निक्खिपित्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्त एतदवोच — “अच्चयो म, भन्ते, अच्चगमा यथाबाल यथामूळ्ह यथाअकुसल, योह दुट्ठचित्तो वधकचित्तो इधूपसङ्गन्तो । तस्स मे, भन्ते, भगवा अच्चय अच्चयतो पटिगण्हातु^१ आयतिं सवराया” ति । “तग्घ^२ त्व, आवुसो, अच्चयो अच्चगमा यथाबाल यथामूळ्ह यथाअकुसल, य त्वं दुट्ठचित्तो वधकचित्तो इधूप- 10 सङ्गन्तो । यतो च खो त्व, आवुसो, अच्चय अच्चयतो दिस्वा यथाधम्म पटिकरोसि, त ते मय पटिगण्हाम^३ । बुद्धि^४ हेसा, आवुसो, अरियस्स विनये — यो अच्चय अच्चयतो दिस्वा यथाधम्म पटिकरोति, आयति सवरं आपज्जती” ति ।

अथ खो भगवा तस्स पुरिसस्स अनुपुब्बि^५ कथ कथेसि, सेय्यथीद^६ — दानकथ सीलकथ सग्गकथ, कामान आदीनव ओकारं सङ्किलेस, नेक्खम्मे आनिसस पकासेसि । 15 यदा त भगवा अब्जासि कल्लचित्तं, मुदुचित्तं, विनीवरणचित्तं, उदग्गचित्तं, पसन्नचित्तं, अथ या बुद्धान सामुक्कसिका धम्मदेसना त पकासेसि — दुक्ख, समुदय, निरोध, मग्ग । सेय्यथापि नाम सुद्ध वत्थ अपगतकाळक सम्मदेव रजन पटिगण्हेय्य,^७ एवमेव तस्स पुरिसस्स तस्मिं येव आसने विरज वीतमल धम्मचक्खु उदपादि — य किञ्चि समुदयधम्म, सब्ब त निरोधधम्मं ति । अथ खो सो पुरिसो दिट्ठधम्मो पत्तधम्मो विदितधम्मो 20 परियोगाळ्हधम्मो तिण्णविचिकिच्छो विगतकथङ्कथो वेसारज्जप्पत्तो अपरप्पच्चयो सत्थुसासने भगवन्तं एतदवोच — “अभिक्कन्त, भन्ते, अभिक्कन्त, भन्ते । सेय्यथापि, भन्ते, निक्कुज्जित वा उक्कजेय्य, पटिच्छन्न वा विवरेय्य, मूळ्हस्स वा मग्ग आचिक्खेय्य, अन्धकारे वा तेलपज्जोत^८ धारेय्य — चक्खुमन्तो रूपाणि दक्खन्ती^९ ति — एवमेव^{१०} भगवता अनेकपरियायेन B 353 धम्मो पकासितो । एसाह, भन्ते, भगवन्त सरण गच्छामि, धम्मं च, भिक्खुसङ्घ च । R 193 25 उपासकं म भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेत सरण गत” ति । अथ खो भगवा त पुरिस एतदवोच — “मा खो त्व, आवुसो, इमिना मग्गेन गच्छ, इमिना मग्गेन गच्छाही” ति अज्जेन मग्गेन उय्योजेसि ।

अथ खो ते द्वे पुरिसा — किं नु खो एसो पुरिसो चिरेन आगच्छती ति — पटिपथं

१ पटिगण्हातु-रो०, पतिगण्हातु-सी० । २ इङ्ग-स्या० । ३. पटिगण्हाम-रो०, पतिगण्हाम-सी० । ४ बुद्धि-सी०, म० । ५ आनुपुब्बिकथ-सी०, अनुपुब्बिकथं-स्या०, रो० । ६ सेय्यथिदं-म० । ७ पटिगण्हेय्य-रो०, पतिगण्हेय्य-सी०, पटिगण्हेय्य-म० । ८ तेलपज्जोतं-स्या० । ९. दक्खन्ती-सी०, रो० । १० एवमेव-रो० ।

गच्छन्ता अहससु^१ भगवन्त अञ्जतरस्सि रुक्खमूले निसिन्नं । दिस्वान येन भगवा तेनुपसङ्क-
मिसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु । तेस भगवा अनुपुब्बि कथ
कथेसि पे० अपरप्पच्चया सत्थुसासने भगवन्त एतदवोचु — “अभिक्कन्त, भन्ते
पे० उपासके नो भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेत सरण गते” ति । अथ खो भगवा
ते पुरिसे एतदवोच — “मा खो तुम्हे, आवुसो, इमिना मग्गेन गच्छिथ^२, इमिना मग्गेन^३
गच्छथा” ति अञ्जेन मग्गेन उय्योजेसि ।

अथ खो ते चत्तारो पुरिसा · पे० अथ खो ते अट्ठ पुरिसा · पे० अथ
खो ते सोल्लस पुरिसा — कि नु खो ते अट्ठ पुरिसा चिरेन आगच्छन्ती ति — पटिपथ गच्छन्ता
अहससु भगवन्त अञ्जतरस्सि रुक्खमूले निसिन्नं । दिस्वान येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु, उप-
सङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु । तेस भगवा अनुपुब्बि कथ कथेसि,^{१०}
सेय्यथीद — दानकथ, सीलकथ पे०... अपरप्पच्चया सत्थुसासने भगवन्त एतदवोचु —
“अभिक्कन्त, भन्ते पे० उपासके नो भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेत सरण गते” ति ।
अथ खो भगवा ते पुरिसे एतदवोच — “मा खो तुमे, आवुसो, इमिना मग्गेन गच्छिथ,
इमिना मग्गेन गच्छथा” ति अञ्जेन मग्गेन उय्योजेसि^१ ।

अथ खो सो एको पुरिसो येन देवदत्तो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा देवदत्त^{१५}
एतदवोच — “नाह, भन्ते, सक्कोमि त भगवन्त जीविता वोरोपेतु, महिद्धिको सो भगवा,
महानुभावो” ति । “अल, आवुसो, मा खो त्व समण गोतम जीविता वोरोपेसि । अहमेव
समण गोतम जीविता वोरोपेस्सामी” ति ।

§ ७. लोहितुप्पादकम्मं

१२ तेन खो पन समयेन भगवा गिज्झकूटस्स पब्बतस्स छायाय^१ चङ्कमति । अथ खो
देवदत्तो गिज्झकूट पब्बत अभिरुहित्वा^२ महति^३ सिल पविज्झि — इमाय समणं गोतमं जीविता^{२०}
वोरोपेस्सामी ति । द्वे पब्बतकूटा समागन्त्वा तं सिल सम्पटिच्छिसु । ततो पपत्तिका^४ उप्पत्तित्वा
भगवतो पादे रुहिरं उप्पादेसि । अथ खो भगवा उद्ध उल्लोकेत्वा^५ देवदत्त एतदवोच — “बहु
तया, मोवपुरिस, अपुञ्ज पसुत, यं त्वं दुट्ठचित्तो वधकचित्तो तथागतस्स रुहिरं उप्पादेसी”
ति । अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “इद, भिक्खवे, देवदत्तेन पठम आनन्तरिय
कम्म^६ उपचित, यं दुट्ठचित्तेन वधकचित्तेन तथागतस्स रुहिरं उप्पादित” ति ।^{२५}

B 354

१ अहसासु-म० । २ गच्छथ-स्या० । ३ ‘अथ खो भगवा...अञ्जेन मग्गेन उय्योजेसि’ इति
पाठो स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ४ पच्छायायं-रो०, पच्छायाय-सी० । ५ अभिरुहित्वा-रो०,
अभिरुहित्वा-स्या०, आरुहित्वा-म० । ६ महन्तं-रो० । ७. पपटिका-सी०, स्या० । ८. ओलो-
केत्वा-सी० । ९. आनन्तरिककम्मं-रो०, अनन्तरिककम्मं-स्या०, आनन्तरियकम्म-सी० ।

R 194

अस्सोसु खो भिक्खू—“देवदत्तेन किर भगवतो वधो पयुत्तो” ति । ते च^१ भिक्खू भगवतो विहारस्स परितो परितो चङ्कमन्ति उच्चासद्दा महासद्दा सज्झाय करोन्ता, भगवतो रक्खावरणगुत्तिया । अस्सोसि खो भगवा उच्चासद्द महासद्द सज्झायसद्द । सुत्वान आयस्सन्त आनन्द आमन्तेसि—“किन्नु खो सो, आनन्द, उच्चासद्दो महासद्दो सज्झायसद्दो” ति^२ ५ “अस्सोसु खो, भन्ते, भिक्खू—‘देवदत्तेन किर भगवतो वधो पयुत्तो’ ति । ते च, भन्ते, भिक्खू भगवतो विहारस्स परितो परितो चङ्कमन्ति उच्चासद्दा महासद्दा सज्झाय करोन्ता, भगवतो रक्खावरणगुत्तिया । सो एसो, भगवा, उच्चासद्दो महासद्दो सज्झायसद्दो” ति । “तेन हानन्द, मम वचनेन ते भिक्खू आमन्तेहि—सत्था आयस्सन्ते आमन्तेती” ति । “एव भन्ते” ति खो आयस्सा आनन्दो भगवतो पटिस्सुत्वा येन ते भिक्खू तेनुपसङ्कमि, उपसङ्क-
10 मित्वा ते भिक्खू एतदवोच—“सत्था आयस्सन्ते आमन्तेती” ति । “एवमावुसो” ति खो ते भिक्खू आयस्सतो आनन्दस्स पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु । एकमन्त निसिन्ने खो ते भिक्खू भगवा एतदवोच—

B 355

“अट्ठानमेत, भिक्खवे, अनवकासो, य^३ परुपक्कमेन^४ तथागत जीविता वोरोपेय्य । अनुपक्कमेन^५, भिक्खवे, तथागता परिनिब्बायन्ति ।

15 “पञ्चिमे, भिक्खवे, सत्थारो सन्तो सविज्जमाना लोकस्मि । कतमे पञ्च^६

(१) “इध, भिक्खवे, एकच्चो सत्था अपरिसुद्धसीलो समानो ‘परिसुद्धसीलोम्ही’, ति पटिजानाति ‘परिसुद्ध मे सील परियोदातं असङ्किलिट्ठ’ ति । तमेन सावका एव जानन्ति—‘अय खो भव सत्था अपरिसुद्धसीलो समानो ‘परिसुद्धसीलोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्ध मे सील परियोदातं असङ्किलिट्ठ’ ति । मय चेव खो पन गिहीन आरोचेय्याम, नास्सस्स
20 मनाप । य खो पनस्स अमनाप, कथं न मय तेन^७ समुदाचरेय्याम^८ सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन—य तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पञ्चायिस्सती’ ति । एवरूप खो, भिक्खवे, सत्थारं सावका सीलतो रक्खन्ति, एवरूपो च पन सत्था सावकेहि सीलतो रक्खं पञ्चासीसति^९ ।

(२) “पुन च परं, भिक्खवे, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धाजीवो समानो ‘परिसुद्धा-
25 जीवोम्ही’ ति पटिजानाति पे०... एवरूप खो, भिक्खवे, सत्थारं सावका आजीवतो रक्खन्ति, एवरूपो च पन सत्था सावकेहि आजीवतो रक्ख पञ्चासीसति ।

(३) “पुन च परं, भिक्खवे, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धधम्मदेसनो समानो ‘परिसुद्ध-
धम्मदेसनोम्ही’ ति पटिजानाति पे०... एवरूप खो, भिक्खवे, सत्थारं सावका धम्मदेसनतो रक्खन्ति, एवरूपो च पन सत्था सावकेहि धम्मदेसनतो रक्खं पञ्चासीसति ।

१. तेध-रो० । २. यो-स्या०, रो० । ३. परुपक्कमेन-स्या० । ४. न परुपक्कमेन-स्या० ।
५. मयन्तेन-स्या० । ६. पञ्चासिंसति-सी०, स्या०, रो० ।

(४) “पुन च परं भिक्खवे, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धवेय्याकरणो समानो परिसुद्ध-वेय्याकरणोम्ही” ति पटिजानाति... पे०... एवरूपं खो, भिक्खवे, सत्थारं सावका वेय्याकरणतो रक्खन्ति; एवरूपो च पन सत्था सावकेहि वेय्याकरणतो रक्खं पच्चासीसति ।

(५) “पुन च परं, भिक्खवे, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धजाणदस्सनो समानो ‘परिसुद्धजाणदस्सनोम्ही’, ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे जाणदस्सनं परियोदातं असङ्किलिट्ठं’ ति ।^{१५} तमेनं सावका एवं जानन्ति — ‘अयं खो भवं सत्था अपरिसुद्धजाणदस्सनो समानो ‘परिसुद्धजाणदस्सनोम्ही’, ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे जाणदस्सनं परियोदातं असङ्किलिट्ठं’ ति । मयं चेव खो पन गिहीनं आरोचेय्याम, नास्सस्स मनापं । यं खो पनस्स अमनापं, कथं न मयं तेन समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरि-क्खारेन — यं तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पज्जायिस्सती’ ति । एवरूपं खो पन, भिक्खवे,^{१०} सत्थारं सावका जाणदस्सनतो रक्खन्ति; एवरूपो च पन सत्था सावकेहि जाणदस्सनतो रक्खं पच्चासीसति । इमे खो, भिक्खवे, पच्च सत्थारो सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि ।

“अहं खो पन, भिक्खवे, परिसुद्धसीलो समानो ‘परिसुद्धसीलोम्ही,’ ति पटिजानामि ‘परिसुद्धं मे सीलं परियोदातं असङ्किलिट्ठं’ ति । न च मं सावका सीलतो रक्खन्ति; न चाहं सावकेहि सीलतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धाजीवो समानो ‘परिसुद्धाजीवोम्ही,’ ति पटि-^{१५} जानामि ‘परिसुद्धो मे आजीवो परियोदातो असङ्किलिट्ठो’ ति । न च मं सावका आजीवतो रक्खन्ति; न चाहं सावकेहि आजीवतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धधम्मदेसनो समानो B. 356 ‘परिसुद्धधम्मदेसनोम्ही,’ ति पटिजानामि ‘परिसुद्धा मे धम्मदेसना परियोदाता असङ्किलिट्ठा’ ति । न च मं सावका धम्मदेसनतो रक्खन्ति; न चाहं सावकेहि धम्मदेसनतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धवेय्याकरणो समानो ‘परिसुद्धवेय्याकरणोम्ही,’ ति पटिजानामि^{२०} ‘परिसुद्धं मे वेय्याकरणं परियोदातं असङ्किलिट्ठं’ ति । न च मं सावका वेय्याकरणतो रक्खन्ति; न चाहं सावकेहि वेय्याकरणतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धजाणदस्सनो समानो ‘परिसुद्धजाणदस्सनोम्ही,’ ति पटिजानामि ‘परिसुद्धं मे जाणदस्सनं परियोदातं असङ्किलिट्ठं’ ति । न च मं सावका जाणदस्सनतो रक्खन्ति; न चाहं सावकेहि जाणदस्सनतो रक्खं पच्चासीसामि ।

“अट्ठानमेतं, भिक्खवे, अनवकासो, यं^१ परूपक्कमेन तथागतं जीविता वोरोपेय्य ।^{२५} अनुपक्कमेन^२, भिक्खवे, तथागता परिनिब्बायन्ति । गच्छथ तुम्हे, भिक्खवे, यथाविहारं । अरक्खिया, भिक्खवे, तथागता” ति ।

§ ८. नाळागिरिपेसनं

- १३ तेन खो पन समयेन राजगहे नाळागिरि^१ नाम हत्थी चण्डो होति, मनुस्स-
घातको । अथ खो देवदत्तो राजगह^२ पविसित्वा हत्थिसाल गन्त्वा हत्थिमण्डे एतदवोच —
“मय खो, भणे, राजजातका नाम पटिबला नीचद्वानिय उच्चद्वाने ठपेतु, भत्त पि वेतन पि
वड्ढापेतु । तेन हि, भणे, यदा समणो गोतमो इम रच्छ पटिपन्नो होति, तदा इम नाळागिरि
५ हत्थि मुञ्चेत्वा^३ इम रच्छ पटिपादेथा” ति । “एव भन्ते” ति खो ते हत्थिमण्डा देवदत्तस्स
R. 195 पच्चस्सोसु । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सम्बहुलेहि भिक्खूहि
सद्धि राजगहं पिण्डाय पाविसि । अथ खो भगवा त रच्छ पटिपज्जि । अहसासु^४ खो ते
हत्थिमण्डा भगवन्त त रच्छ पटिपन्न । दिस्वान नाळागिरि हत्थि मुञ्चित्वा त रच्छ
पटिपादेसुं । अहसा खो नाळागिरि हत्थी भगवन्त दूरतो व आगच्छन्त । दिस्वान सोण्ड
10 उस्सापेत्वा पहट्टकण्णवालो येन भगवा तेन अभिधावि । अहसासु खो ते भिक्खू नाळागिरि
हत्थि दूरतो व आगच्छन्त । दिस्वान भगवन्त एतदवोचु — “अय, भन्ते, नाळागिरि हत्थी
चण्डो” मनुस्सघातको इम रच्छ पटिपन्नो । पटिक्कमतु, भन्ते, भगवा, पटिक्कमतु सुगतो” ति ।
“आगच्छथ, भिक्खवे, मा भायित्थ । अट्टानमेत, भिक्खवे, अनवकासो, य^५ परूपक्कमेन
तथागत जीविता वोरोपेय्य । अनुपक्कमेन, भिक्खवे, तथागता परिनिब्बायन्ती” ति । दुतिय
15 पि खो ते भिक्खू पे० ततिय पि खो ते भिक्खू भगवन्त एतदवोचु — “अय, भन्ते,
नाळागिरि हत्थी चण्डो मनुस्सघातको इम रच्छ पटिपन्नो । पटिक्कमतु, भन्ते, भगवा,
B 357 पटिक्कमतु सुगतो” ति । “आगच्छथ, भिक्खवे, मा भायित्थ । अट्टानमेत, भिक्खवे, अनव-
कासो, य परूपक्कमेन तथागत जीविता वोरोपेय्य । अनुपक्कमेन, भिक्खवे, तथागता
परिनिब्बायन्ती” ति ।
- 20 तेन खो पन समयेन मनुस्सा पासादेसु पि हम्मियेसु पि छदनेसु पि आरुह्हा^६
अच्छन्ति । तत्थ ये ते मनुस्सा अस्सद्धा अप्पसन्ना दुब्बुद्धिनो, ते एवमाहसु — “अभिरूपो
वत, भो, महासमणो^७ नागेन विहेठीयिस्सती^८” ति । ये पन ते मनुस्सा सद्धा पसन्ना
पण्डिता बुद्धिमन्तो, ते एवमाहसु — “नचिरस्स^९ वत, भो, नागो नागेन सज्जामेस्सती” ति ।
अथ खो भगवा नाळागिरि हत्थि मेत्तेन चित्तेन फरि । अथ खो नाळागिरि हत्थी भगवतो^{१०}
25 मेत्तेन चित्तेन फुट्ठो सोण्ड ओरोपेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवतो पुरतो
अट्ठासि । अथ खो भगवा दक्खिणेन हत्थेन नाळागिरिस्स हत्थिस्स कुम्भ परामसन्तो
नाळागिरि हत्थि गाथाहि अज्झमासि —

१ नाळागिरि-सी०, रो० । २ राजगहक-म० । ३ मुञ्चित्वा-सी०, स्या०, रो० । ४ अहसासु-
स्या० । ५ चण्डो फरसो-स्या० । ६ यो-स्या०, रो० । ७ आरुह्हा-सी०, स्या०, रो० । ८ गोतमो
महासमणो-स्या० । ९ विहेठीयिस्सती-स्या०, रो०, विहेठीयिस्सति-सी० । १० चिरस्स-सी०, रो० ।
११ भगवता-सी० ।

“मा कुञ्जर नागमासदो दुक्ख हि कुञ्जर नागमासदो ।
 न हि नागहतस्स कुञ्जर सुगति होति इतो परं यतो ॥
 “मा च मदो मा च पमादो न हि पमत्ता सुगति वजन्ति ते’ ।
 त्व येव^१ तथा करिस्ससि येन त्व सुगति गमिस्ससी” ति ॥

अथ खो नाळागिरि हत्थी सोण्डाय भगवतो पादपसूनि गहेत्वा उपरिमुद्धनि^५
 आकिरित्वा पटिकुटितो पटिसक्कि, याव भगवन्त अदक्खि^३ । अथ खो नाळागिरि हत्थी
 हत्थिसाल गन्त्वा सके ठाने अट्ठासि । तथा दन्तो च पन नाळागिरि हत्थी अहोसि । तेन
 खो पन समयेन मनुस्सा इम गाथ गायन्ति —

R. 196

“दण्डेनेके दमयन्ति अङ्कुसेहि कसाहि च ।
 अदण्डेन असत्थेन नागो दन्तो महेसिना” ति ॥

10

मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति^४ विपाचेन्ति — “याव पापो अय देवदत्तो,
 अलक्खिक्को, यत्र हि नाम समणस्स गोतमस्स एव महिद्धिकस्स^५ एव महानुभावस्स वधाय
 परक्कमिस्सती” ति । देवदत्तस्स लभसक्कारो परिहायि । भगवतो च लभसक्कारो अभिवद्धि ।

—०—

§ ९. पञ्चवत्थुयाचनकथा

१४ तेन खो पन समयेन देवदत्तो परिहीनलभसक्कारो^६ सपरिसो कुलेसु विज्जापेत्वा
 विज्जापेत्वा भुञ्जति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम समणा^{१५}
 सक्क्यपुत्तिया कुलेसु विज्जापेत्वा विज्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति । कस्स सम्पन्न न मनाप, कस्स-
 सादु न रुच्चती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान
 विपाचेन्तान । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते
 उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम देवदत्तो सपरिसो कुलेसु विज्जापेत्वा
 विज्जापेत्वा भुञ्जिस्सती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मि^{२०}
 निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा देवदत्त पटिपुच्छि — “सच्च किर त्व,
 देवदत्त, सपरिसो कुलेसु विज्जापेत्वा विज्जापेत्वा भुञ्जसी” ति^२ “सच्च भगवा” ति ।
 विगरहि बुद्धो भगवा पे० विगरहित्वा पे० धम्मि कथ कत्वा भिक्खू
 आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून कुलेसु तिकमोजन पज्जापेस्सामि तयो अत्थवसे
 पटिच्च — दुम्मङ्गून पुगलान निग्गहाय, पेसलान भिक्खून फासुविहाराय, मा पापिच्छा^{२५}
 पक्ख निस्साय सङ्घ भिन्देय्यु ति, कुलानुद्दयाय^३ च । गणभोजने यथाधम्मो कारेतब्बो” ति ।

B 358

१ सी० पोत्थके नत्थि । २ तेन त्वज्जेव-सी० । ३ अदक्खि-स्या० । ४ खीयन्ति-सी०,
 स्या०, रो० । ५ एवमहिद्धिकस्स-म०, स्या० । ६ पहीनलभसक्कारो-रो० । ७. भिक्खू पापिच्छा-
 स्या० । ८ कुलानुद्दयाय-सी०, कुलानुदयताय-स्या० ।

अथ खो देवदत्तो येन कोकालिको कटमोदकतिस्सको^१ खण्डदेविया पुत्तो समुद्दत्तो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा कोकालिक कटमोदकतिस्सक खण्डदेविया पुत्त समुद्दत्त एतदवोच — “एथ, मय, आवुसो, समणस्स गोतमस्स सङ्खभेद करिस्साम चक्खभेद” ति । एव वुत्ते कोकालिको देवदत्त एतदवोच — “समणो खो, आवुसो, गोतमो महिद्धिको^२ महानुभावो । कथ मय समणस्स गोतमस्स सङ्खभेद करिस्साम चक्खभेद” ति^३ “एथ, मय, आवुसो, समण गोतम उपसङ्गमित्वा पञ्च वत्थूनि याचिस्साम — ‘भगवा, भन्ते, अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स^४ वण्णवादी । इमानि, भन्ते, पञ्च वत्थूनि अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय सन्तुट्ठिया^५ सल्लेखाय^६ धुतताय^७ पासादिकताय अपचयाय विरियारम्भाय सवत्तन्ति । साधु, भन्ते, भिक्खू यावजीव आरञ्जिका^८ अस्सु, यो गामन्त ओसरेय्य, वज्ज न फुसेय्य । यावजीव पिण्डपातिका अस्सु, यो निमन्तन सादियेय्य, वज्ज न फुसेय्य । यावजीव पसुकूलिका अस्सु, यो गहपतिचीवरं सादियेय्य, वज्ज न फुसेय्य । यावजीव रुक्खमूलिका अस्सु, यो छन्न उपगच्छेय्य, वज्ज न फुसेय्य । यावजीव मच्छमस न खादेय्य, यो मच्छमस खोदय्य, वज्ज न फुसेय्य” ति । इमानि पञ्च वत्थूनि^९ समणो गोतमो नानुजानिस्सति । ते च मय^{१०} इमेहि पञ्चहि वत्थूहि जन सञ्जापेस्सामा” ति । “सक्का खो, आवुसो, इमेहि पञ्चहि वत्थूहि समणस्स गोतमस्स सङ्खभेदो कातुं चक्खभेदो । छवप्पसन्ना^{११} हि, आवुसो, मनुस्सा” ति ।

अथ खो देवदत्तो सपरिसो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो देवदत्तो भगवन्त एतदवोच — “भगवा, भन्ते, अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स^{१२} अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णवादी । इमानि, भन्ते, पञ्च वत्थूनि अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय सन्तुट्ठिया सल्लेखाय धुतताय पासादिकताय अपचयाय विरियारम्भाय सवत्तन्ति । साधु, भन्ते, भिक्खू यावजीव आरञ्जिका अस्सु, यो गामन्त ओसरेय्य, वज्ज न फुसेय्य । यावजीव पिण्डपातिका अस्सु, यो निमन्तन सादियेय्य, वज्ज न फुसेय्य । यावजीव पसुकूलिका अस्सु, यो गहपतिचीवरं सादियेय्य, वज्ज न फुसेय्य । यावजीव रुक्खमूलिका^{१३} अस्सु, यो छन्न उपगच्छेय्य, वज्ज न फुसेय्य । यावजीवं मच्छमस न खादेय्य, यो मच्छमस खादेय्य, वज्ज न फुसेय्य” ति । “अल, देवदत्त । यो इच्छति, आरञ्जिको होतु, यो इच्छति, गामन्ते विहरतु । यो इच्छति, पिण्डपातिको होतु, यो इच्छति, निमन्तनं सादियतु । यो इच्छति, पसुकूलिको होतु, यो इच्छति, गहपतिचीवरं सादियतु । अट्टमासे खो मया, देवदत्त, रुक्खमूलसेनासनं अनुज्जातं, तिकोटिपरिसुद्धं मच्छमस —

१ कटमोरकतिस्सको-स्या०, रो०, कटमोरतिस्सको-सी० । २ विरियारम्भस्स-म० । ३ सन्तुट्ठिताय-सी०, सन्तुट्ठताय-स्या० । ४ सल्लेखताय-सी० । ५ धुतताय-सी०, धूताय-स्या० । ६ आरञ्जिका-स्या०, रो० । ७ ‘पञ्च वत्थूनि’ इति पाठो सी०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । ८ छवप्पसन्ना-सी० ।

अदिट्ठ, अस्सुत^१, अपरिसङ्कितं” ति । अथ खो देवदत्तो—न भगवा इमानि पञ्च वत्थूनि अनुजानाती ति—हट्ठो उदग्गो सपरिसो उट्ठयासना भगवन्तं अभियादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि ।

अथ खो देवदत्तो सपरिसो राजगह पविसित्वा पञ्चहि वत्थूहि जन सञ्जापेसि—
“मय, आवुसो, समण गोतम उपसङ्कमित्वा पञ्च वत्थूनि याचिम्हा^२—‘भगवा, भन्ते,^५ B 360
अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स पे० विरियारम्भस्स वण्णवादी । इमानि, भन्ते, पञ्च
वत्थूनि अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय पे० विरियारम्भाय सवत्तन्ति । साधु, भन्ते,
भिक्खू यावजीव आरब्जिका अस्सु, यो गामन्त ओसरेय्य, वज्ज न फुसेय्य पे०
यावजीव मच्छमस न खादेय्य, यो मच्छगस खादेय्य, वज्ज न फुसेय्या’ ति । इमानि पञ्च
वत्थूनि समणो गोतमो नानुजानाति । ते च मय इमेहि पञ्चहि वत्थूहि समादाय वत्तामा” ति ।¹⁰

तत्थ ये ते मनुस्सा अस्सद्धा अप्पसन्ना दुब्बुद्धिनो, ते एवमाहसु—“इमे खो
समणा सक्कपुत्तिया धुता^३ सल्लेखवुत्तिनो । समणो पन गोतमो बाहुल्लिको^४ बाहुल्लाय चेतती”
ति । ये पन ते मनुस्सा सद्धा पसन्ना पण्डिता बुद्धिमन्तो, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा- R 195
चेन्ति—“कथ हि नाम देवदत्तो भगवतो सङ्गमेदाय परक्कमिस्सति चक्कमेदाया” ति ।
अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । ये ते भिक्खू¹⁵
अप्पिच्छा० पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“कथ हि नाम देवदत्तो
सङ्गमेदाय परक्कमिस्सति चक्कमेदाया” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु पे० “सच्च किर त्व, देवदत्त, सङ्गमेदाय परक्कमसि चक्कमेदाया” ति^२
“सच्च भगवा” ति । “अलं, देवदत्त । मा ते रुच्चि सङ्गमेदो । गरुको खो, देवदत्त,
सङ्गमेदो । यो खो, देवदत्त, समग्ग सङ्ग भिन्दति, कप्पट्टिक^५ किब्बिस पसवति, कप्प²⁰
निरयम्हि पच्चति । यो च खो, देवदत्त, भिन्न सङ्ग समग्ग करोति, ब्रह्मपुञ्ज^६ पसवति, कप्प
सग्गम्हि मोदति । अलं, देवदत्त । मा ते रुच्चि सङ्गमेदो । गरुको खो, देवदत्त, सङ्गमेदो” ति ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय राजगह
पिण्डाय पाविसि । अहसा खो देवदत्तो आयस्सन्त आनन्द राजगहे पिण्डाय चरन्त ।
दिस्वान येनायस्सा आनन्दो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्सन्त आनन्दं एतदवोच—²⁵
“अज्जतग्गेदानाह, आवुसो आनन्द, अब्बत्रेव भगवता, अब्बत्रेव भिक्खुसङ्घा, उपोसथ
करिस्सामि सङ्गकम्म करिस्सामी” ति ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो राजगहे पिण्डाय चरित्वा पच्छामत्त पिण्डपातप्पट्टिकन्तो^७ B 361
येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त

१ अस्सुतं—सी०, रो० । २ याचिम्ह—सी० । ३ धूता—स्या० । ४ बाहुल्लिको—सी० ।

५ कप्पट्टित्तिरु—स्या० । ६ ब्रह्म पुञ्ज—सी० । ७ पिण्डपातपट्टिकन्तो—सी०, स्या०, रो० ।

निसिन्नो खो आयस्सा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच — “इधाहं, भन्ते, पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय राजगह पिण्डाय पाविसि । अहसा खो म, भन्ते, देवदत्तो राजगहे पिण्डाय चरन्त । दिस्वान येनाह तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा म एतदवोच — ‘अज्जतमोदानाह, आवुसो आनन्द, अज्जत्रेव भगवता, अज्जत्रेव भिक्खुसङ्घा, उपोसथ करिस्सामि सङ्घकम्म करिस्सामी’ ति । अज्जतमो^१, भन्ते, देवदत्तो सङ्घ भिन्दिस्सती” ति । अथ खो भगवा एतमत्थ विदित्वा ताय वेलाय इमं उदान उदानेसि —

“सुकरं साधुना साधु^२ साधु^३ पापेन दुक्करं ।

पाप पापेन सुकरं पापमरियेहि दुक्करं” ति ॥

दुतियभाणवारं निद्वितं^३ ।

§ १०. सङ्घभेदकथा

१. 199

१५ अथ खो देवदत्तो तदहुपोसथे उट्ठायासना सलाकं गाहेसि — “मय, आवुसो, समण गोतम उपसङ्गमित्वा पञ्च वत्थूनि याचिम्हा — ‘भगवा, भन्ते, अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णवादी । इमानि, भन्ते, पञ्च वत्थूनि अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय सन्तुट्ठिया सल्लेखाय धुतताय पासादिकताय अपचयाय विरियारम्भाय सवत्तन्ति । साधु, भन्ते, भिक्खू यावजीव आरब्जिका^४ अस्सु, यो गामन्त ओसरेय्य, वज्ज न फुसेय्य पे० यावजीव मच्छमस न खादेय्य, १५ यो मच्छमस खादेय्य, वज्ज न फुसेय्या’ ति । इमानि पञ्च वत्थूनि समणो गोतमो नानुजानाति । ते च मय इमेहि पञ्चहि वत्थूहि समादाय वत्ताम । यस्सायस्सतो इमानि पञ्च वत्थूनि खमन्ति, सो सलाक गण्हातू” ति ।

३ 362

तेन खो पन समयेन वेसालिका वज्जिपुत्तका पञ्चमत्तानि भिक्खुसतानि नवका चेव होन्ति अप्पकतञ्जुनो^५ च । ते — ‘अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन’ ति — सलाकं २० गण्हिसु । अथ खो देवदत्तो सङ्घ भिन्दित्वा पञ्चमत्तानि भिक्खुसतानि आदाय येन गयासीस तेन पक्कामि । अथ खो सारिपुत्तमोगल्लाना येन भगवा तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा सारिपुत्तो भगवन्त एतदवोच — “देवदत्तो, भन्ते, सङ्घ भिन्दित्वा पञ्चमत्तानि भिक्खुसतानि आदाय येन गयासीस तेन पक्कन्तो” ति । “न” हि नाम तुम्हाक, सारिपुत्ता, तेसु नवकेसु भिक्खूसु २५ कारुञ्जं पि भविस्सति^६ गच्छथ तुम्हे, सारिपुत्ता, पुरा ते भिक्खू अनयव्यसन^७ आपज्जन्ती”

१ अज्ज-सी०, स्या०, रो० । २ साधु-रो०, म० । ३ भाणवार निद्वित दुतियं-सी०, रो०, दुतियभाणवारो निद्वितो-म० । ४ आरब्जिका-स्या०, रो० । ५ गण्हतू-सी०, रो० । ६ अपकतञ्जुनो-सी०, रो० । ७ ननु-स्या० । ८ अनयव्यसन-स्या०, म० ।

ति । “एवं भन्ते” ति खो सारिपुत्तमोग्गल्लाना भगवतो पटिस्सुत्वा उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा येन गयासीस तेन पक्कमिसु^१ ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु भगवतो अविदूरे^२ रोदमानो ठितो होति^३ । अथ खो भगवा त भिक्खु एतदवोच — “किस्स त्व, भिक्खु, रोदसी” ति^४ “ये पि ते, भन्ते, भगवतो अग्गसावका सारिपुत्तमोग्गल्लाना ते पि देवदत्तस्स सन्तिके गच्छन्ति देवदत्तस्स^५ धम्म रोचेन्ता” ति । “अट्ठानमेत, भिक्खु, अनवकासो, य सारिपुत्तमोग्गल्लाना देवदत्तस्स धम्म रोचेय्यु, अपि च ते गता भिक्खून् सञ्जत्तिया^६” ति ।

१६ तेन खो पन समयेन देवदत्तो महत्तिया परिसाय परिवुत्तो धम्मं देसेन्तो निसिन्नो होति । अहसा खो देवदत्तो सारिपुत्तमोग्गल्लाने दूरतो व आगच्छन्ते । दिस्वान भिक्खू आमन्तेसि — “पस्सथ, भिक्खवे, याव स्वाक्खातो मया धम्मो, ये पि ते समणस्स गोतमस्स^{१०} अग्गसावका सारिपुत्तमोग्गल्लाना ते पि मम सन्तिके आगच्छन्ति । मम धम्म रोचेन्ता” ति । एव वुत्ते कोकालिको देवदत्त एतदवोच — “मा, आवुसो देवदत्त, सारिपुत्तमोग्गल्लाने^१ विस्ससि^१ । पापिच्छा सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकानं इच्छान वस गता” ति । “अल, आवुसो । स्वागत तेस यतो मे धम्मं रोचेन्ति” । R 200

अथ खो देवदत्तो आयस्सन्तं सारिपुत्त उपट्ठासनेन निमन्तेसि — “एहावुसो सारिपुत्त,^{१५} इध निसीदाही” ति । “अल आवुसो” ति खो आयस्सा सारिपुत्तो अञ्जतरं आसन गहेत्वा B 363 एकमन्त निसीदि । आयस्सा पि खो महामोग्गल्लानो अञ्जतरं आसन गहेत्वा एकमन्त निसीदि । अथ खो देवदत्तो बहुदेव रत्ति भिक्खू धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहसेत्वा आयस्सन्त सारिपुत्त अज्जेसि — “विगतथीनमिद्धो^६ खो, आवुसो सारिपुत्त, भिक्खुसङ्घो । पटिभातु त, आवुसो सारिपुत्त, भिक्खून् धम्मी कथा, पिट्ठि मे^{२०} आगिलायति, तमह आयमिस्सामी” ति । “एवमावुसो” ति खो आयस्सा सारिपुत्तो देवदत्तस्स पच्चस्सोसि । अथ खो देवदत्तो चतुग्गुण सङ्घाटि पञ्जापेत्वा दक्खिणेन पस्सेन सेय्य कप्पेसि । तस्स किलमन्तस्स^९ मुट्ठस्सतित्स असम्पजानस्स मुहुत्तकेनेव^८ निद्वा^९ ओक्कमि ।

अथ खो आयस्सा सारिपुत्तो आदेसनापाटिहारियानुसासनिया भिक्खू धम्मिया कथाय ओवदि अनुसासि । आयस्सा महामोग्गल्लानो इद्धिपाटिहारियानुसासनिया भिक्खू धम्मिया^{२५} कथाय ओवदि अनुसासि । अथ खो तेस भिक्खून् आयस्सता सारिपुत्तेन आदेसनापाटि-हारियानुसासनिया आयस्सता च महामोग्गल्लानेन इद्धिपाटिहारियानुसासनिया ओवदिय-मानान अनुसासियमानानं विरजं वीतमल धम्मचक्रुं उदपादि — य किञ्चि समुदयधम्म, सब्ब तं निरोधधम्म ति ।

१ तेनुपसङ्कमिडु-स्या०, रो०, म० । २-२ अविदूरे ठितो रोदितो होति-स्या० । ३. भिक्खु-सञ्जत्तिया-सी० । ४ सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि-स्या० । ५ विस्सासि-म०, स्या०, रो० । ६. विगतथिन-मिद्धो-सी०, म० । ७. किलन्तस्स-स्या०, रो०, सी० पोत्थके नत्थि । ८ मुट्ठत्तेनेव-सी० । ९. निद्वा-स्या० ।

अथ खो आयस्सा सारिपुत्तो भिक्खू आमन्तेसि—“गच्छाम मय, आवुसो, भगवतो सन्तिके । यो तस्स भगवतो धम्म रोचेति^१ सो आगच्छतू” ति । अथ खो सारिपुत्त-मोग्गल्लाना तानि पञ्च भिक्खुसतानि आदाय येन वेळुवन तेनुपसङ्गमिसु । अथ खो कोकालिको देवदत्त उट्ठापेसि—“उट्ठेहि, आवुसो देवदत्त, नीता ते भिक्खू सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि । ननु^२ त्वं, आवुसो देवदत्त, मया वुत्तो—‘मा, आवुसो देवदत्त, सारिपुत्तमोग्गल्लाने^३ विस्ससि । पापिच्छा सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकान इच्छान वस गता’” ति^४ अथ खो देवदत्तस्स तथेव उण्ह लोहित मुखतो उमाञ्छि ।

अथ खो सारिपुत्तमोग्गल्लाना येन भगवा तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्गमित्वा भगवन्त
R 201 अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु । एकमन्त निसिन्नो खो आयस्सा सारिपुत्तो भगवन्त
B 364 10 एतदवोच—“साधु, भन्ते, भेदकानुवत्तका भिक्खू पुन उपसम्पज्जेय्यु” ति । “अल, सारिपुत्त । मा ते रुच्चि भेदकानुवत्तकान भिक्खू पुन उपसम्पदा । तेन हि त्व, सारिपुत्त, भेदकानुवत्तके भिक्खू थुल्लच्चय देसापेहि । कथ पन ते, सारिपुत्त, देवदत्तो पटिपज्जी” ति^५ “यथेव, भन्ते, भगवा बहुदेव रत्ति भिक्खू धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहसेत्वा म अज्जेसति^६—‘विगतथीनमिद्धो खो, सारिपुत्त, भिक्खुसङ्घो, पटिभातु त,
15 सारिपुत्त, भिक्खू न धम्मी कथा, पिट्ठि मे आगिलायति, तमह आयमिस्सामी’ ति, एवमेव खो, भन्ते, देवदत्तो पटिपज्जी” ति ।

१७ अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि—“भूतपुब्बं, भिक्खवे, अरब्बायतने महासरसी । तं नागा उपनिस्साय विहरिसु । ते त सरसि ओगाहेत्वा, सोण्डाय भिस-मुळालं^७ अब्बुहित्वा,^८ सुविक्खालितं विक्खालेत्वा, अकद्दमं सङ्गादित्वा, अज्झोहरन्ति । तेस
20 त वण्णाय चेव होति, बलाय च । न च ततोनिदान मरण वा निगच्छन्ति, मरणमत्त वा दुक्ख । तेसयेव खो पन, भिक्खवे, महानागान अनुसिक्खमाना तरुणा^९ भिक्कच्छापा^{१०} । ते त सरसि ओगाहेत्वा, सोण्डाय भिसमुळाल अब्बुहित्वा, न सुविक्खालित विक्खालेत्वा^{११}, सकद्दम सङ्गादित्वा, अज्झोहरन्ति । तेस त नेव वण्णाय होति, न बलाय । ततोनिदान च मरण वा निगच्छन्ति, मरणमत्त वा दुक्ख । एवमेव खो, भिक्खवे, देवदत्तो ममानुकुब्बं
25 कपणो मरिस्सती ति ।

“महावराहस्स महि विकुब्बतो

भिस^१ घसानस्स^२ नदीसु जग्गतो ।

१ रोचेसि-म० । २ मोग्गल्लानेहि-स्या० । ३ अज्जेसि-स्या० । ४ भिसमुळालं-स्या० ।
५ अब्बुहित्वा-स्या०, अब्बाहित्वा-रो०, अब्बाहेत्वा-सी० । ६-९ तरुणा नागा भिक्कच्छापा-स्या०,
तरुणका भिक्कच्छापा-रो०, तरुणा भिक्कछापा-सी० । ७. विक्खालित्वा-म० । ८. भिस-स्या० ।
९ घसमानस्स-रो० ।

भिङ्को व पङ्कं अभिभक्खयित्वा

ममानुकुब्ब कपणो मरिस्सती ति ॥

१८ “अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतो भिक्खु दूतेय्य गन्तुमरहति । कतमेहि अट्ठहि^१ इध, भिक्खवे, भिक्खु सोता च होति, सावेता च, उग्गहेता च, धारेता च, विज्जाता च, विज्जापेता च, कुसलो च सहितासहितस्स, नो च कलहकारको—इमेहि खो,^५ भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतो भिक्खु दूतेय्य गन्तुमरहति ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतो सारिपुत्तो दूतेय्य गन्तुमरहति । कतमेहि अट्ठहि^१ इध, भिक्खवे, सारिपुत्तो सोता च होति, सावेता च, उग्गहेता च, धारेता च, विज्जाता च, विज्जापेता च, कुसलो च सहितासहितस्स, नो च कलहकारको—इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतो सारिपुत्तो दूतेय्य गन्तुमरहती ति ।

B 365

R 202

10

“थो वे न व्यथति^२ पत्वा परिस उग्गवादिनि ।

न च हापेति वचन न च छादेति सासन ॥

“असन्दिद्धो च अक्खाति पुच्छितो च न^३ कुप्पति ।

स वे तादिसको भिक्खु दूतेय्य गन्तुमरहती ति ॥

१९ “अट्ठहि, भिक्खवे, असद्धम्मेहि अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपा-^{१५} यिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो । कतमेहि अट्ठहि^१ लामेन, भिक्खवे, अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो, अलामेन, भिक्खवे पे० यसेन, भिक्खवे पे० अयसेन, भिक्खवे पे० सक्कारेन, भिक्खवे पे०... असक्कारेन, भिक्खवे पे० पापिच्छताय, भिक्खवे पे० पापमित्तताय भिक्खवे, अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो—^{२०} इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहि असद्धम्मेहि अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो ।

२० “साधु, भिक्खवे, भिक्खु उप्पन्नं लाम अभिमुय्य अभिमुय्य विहरेय्य, उप्पन्न अलामं...पे० उप्पन्न यस उप्पन्न अयस उप्पन्नं सक्कारं उप्पन्न असक्कारं...उप्पन्नं पापिच्छतं...उप्पन्नं पापमित्तं अभिमुय्य अभिमुय्य विहरेय्य । कथं^{२५} च^१, भिक्खवे, भिक्खु अत्थवसं पटिच्च उप्पन्नं लामं अभिमुय्य अभिमुय्य विहरेय्य, उप्पन्नं अलामं...उप्पन्नं यसं...उप्पन्नं अयसं उप्पन्नं सक्कारं उप्पन्नं असक्कारं उप्पन्नं पापिच्छतं उप्पन्नं पापमित्तं अभिमुय्य अभिमुय्य विहरेय्य^२ यं हिस्स, भिक्खवे, उप्पन्नं लामं अनभिमुय्य^३ विहरतो उप्पज्जेय्य आसवा विघातपरिळाहा, उप्पन्नं लामं अभिमुय्य अभिमुय्य विहरतो एवसं ते आसवा विघातपरिळाहा न होन्ति । य हिस्स,^{३०}

B 366

१. व्याधति—सी०, रो०, व्याधति—स्या० । २ न च—स्या० । ३ किञ्च—सी०, रो०, कच्च—स्या० । ४ अनभिमुय्य अनभिमुय्य—सी० ।

भिक्षवे, उप्पन्नं अलमं पे० उप्पन्नं यसं...उप्पन्नं अयस उप्पन्नं सक्कारं...उप्पन्नं असक्कारं... उप्पन्न पापिच्छत उप्पन्न पापमित्तत अनभिमुय्य विहरतो उप्पज्जेयु आसवा विघातपरिळाहा, उप्पन्न पापमित्तत अभिमुय्य अभिमुय्य विहरतो एवस ते आसवा विघात-परिळाहा न होन्ति । इदं खो, भिक्षवे, भिक्षु अत्थवस पटिच्च उप्पन्न लम अभिमुय्य ५ अभिमुय्य विहरेय्य, उप्पन्न अलम • पे० • उप्पन्न यसं उप्पन्न अयस • उप्पन्न सक्कारं • उप्पन्न असक्कारं उप्पन्न पापिच्छत उप्पन्न पापमित्तत अभिमुय्य अभिमुय्य विहरेय्य । तस्मातिह, भिक्षवे, उप्पन्न लम अभिमुय्य अभिमुय्य विहरिस्साम, उप्पन्न अलम • पे०...उप्पन्न यसं उप्पन्न अयस उप्पन्न सक्कारं उप्पन्न असक्कारं... उप्पन्नं पापिच्छत उप्पन्न पापमित्तत अभिमुय्य अभिमुय्य विहरिस्सामा ति, एवन्हि वो, १० भिक्षवे, सिक्खितब्ब ति ।

R 203

२१ “तीहि, भिक्षवे, असद्धम्मेहि अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो । कतमेहि तीहि ? पापिच्छता, पापमित्तता, ओरमत्तकेन विसेसाधिगमेन अन्तरा वोसान आपादि — इमेहि खो, भिक्षवे, तीहि असद्धम्मेहि अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो ति ।

15

“मा जातु कोचि लोकस्सि पापिच्छो उदपज्जथ^१ ।

तदमिना^२पि जानाथ पापिच्छान यथागति ॥

“पण्डितो ति समञ्जातो भावित्तो ति सम्मतो ।

जलं व यससा अट्ठा देवदत्तो ति मे सुत ॥

“सो पमाद अनुचिण्णो आसज्ज न तथागतं ।

20

अवीचिनिरय पत्तो चतुद्धारं भयानक ॥

“अदुट्ठस्स हि यो दुब्भो^३ पापकम्म अकुब्बतो ।

तमेव पाप फुसति दुट्ठचित्तं अनादरं ॥

“समुद्द विसकुम्भेन यो मज्जेय्य पदूसितु ।

न सो तेन पदूसेय्य भेस्सा^४ हि उदधी महा ॥

B. 367 25

“एवमेव^५ तथागत यो वादेनुपहिंसति^६ ।

समगत^७ सन्तचित्त वादो तस्मिं न रूहति ॥

“तादिस मित्त कुब्बेथ तं च सेवेथ^८ पण्डितो ।

यस्स मग्गानुगो भिक्षु खय दुक्खस्स पापुणे” ति ॥

१. इम-स्या०, रो० । २. उपपज्जथ-स्या० । ३. तदिमिना-स्या० । ४. दुब्भो-रो० । ५. भस्सा-रो० । ६. एवमेव-रो० । ७. वादेनुपहिंसति-स्या० । ८. समगतं-स्या०, सम्मागत-सी०, रो० । ९. सेवेय्य-स्या० ।

§ ११. उपालिपञ्चा

२२. अथ खो आयस्सा उपालि येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो आयस्सा उपालि भगवन्त एतद-
वोच — “सङ्घराजि सङ्घराजी ति, भन्ते, वुच्चति । कितावता नु खो, भन्ते, सङ्घराजि होति,
नो च सङ्घमेदो ? कितावता च पन सङ्घराजि चेव होति सङ्घमेदो चा” ति ^१

“एकतो, उपालि, एको होति, एकतो द्वे, चतुत्थो अनुस्सावेति,^१ सलाक गाहेति —^५
‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासन, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । एव पि खो,
उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घमेदो ।

“एकतो, उपालि, द्वे होन्ति, एकतो द्वे, पञ्चमो अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति —
‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासन, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । एव पि
खो, उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घमेदो । 10

“एकतो, उपालि, द्वे होन्ति, एकतो तयो, छट्ठो अनुस्सावेति, सलाक गाहेति —
‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासन, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । एव पि खो,
उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घमेदो ।

“एकतो, उपालि, तयो होन्ति, एकतो तयो, सत्तमो अनुस्सावेति, सलाकं
गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासन, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । एवं ¹⁵
पि खो, उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घमेदो ।

“एकतो, उपालि, तयो होन्ति, एकतो चत्तारो, अट्ठमो अनुस्सावेति, सलाक
गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासन, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । एव
पि खो, उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घमेदो । R. 204

“एकतो, उपालि, चत्तारो होन्ति, एकतो चत्तारो, नवमो अनुस्सावेति, सलाकं ²⁰
गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासन, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । एवं B 368
पि खो, उपालि, सङ्घराजि चेव होति सङ्घमेदो च ।

“नवत्तं वा, उपालि, अतिरेकनवत्तं वा सङ्घराजि चेव होति सङ्घमेदो च ।

“न खो, उपालि, भिक्खुनी सङ्घं भिन्दति, अपि^१ च भेदाय परक्कमति,^१ न
सिक्खमाना सङ्घं भिन्दति, न सामणेरो सङ्घं भिन्दति, न सामणेरी सङ्घं भिन्दति, न ²⁵
उपासको सङ्घं भिन्दति, न उपासिका सङ्घं भिन्दति, अपि च खो भेदाय परक्कमति । भिक्खु
खो, उपालि, पकतत्तो, समानसंवासको, समानसीमाय^१ ठितो, सङ्घं भिन्दती” ति ।

१ अनुसावेति-सी० । २-२ अपि च भेदाय परक्कमति, अपि च भेदाय परक्कमति-सी० ।

३. समानसीमाय-रो० ।

उत्तरागो-३९

२३ “सङ्खभेदो सङ्खभेदो ति, भन्ते, वुच्चति । किच्चावता नु खो, भन्ते, सङ्खो भिन्नो होती” ति ²

“इधुपालि, भिक्खू अधम्मं धम्मो ति दीपेन्ति, धम्म अधम्मो ति दीपेन्ति, अविनयं विनयो ति दीपेन्ति, विनय अविनयो ति दीपेन्ति, अभासित अलपित तथागतेन भासित लपित
5 तथागतेना ति दीपेन्ति, भासितं लपितं तथागतेन अभासित अलपित तथागतेना ति दीपेन्ति,
अनाचिण्णं तथागतेन आचिण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, आचिण्णं तथागतेन अनाचिण्णं
तथागतेना ति दीपेन्ति, अपञ्जत्तं तथागतेन पञ्जत्तं तथागतेना ति दीपेन्ति, पञ्जत्तं
तथागतेन अपञ्जत्तं तथागतेना ति दीपेन्ति, अनापत्तिं आपत्ती ति दीपेन्ति, आपत्तिं
अनापत्ती ति दीपेन्ति, लहुकं आपत्तिं गरुका आपत्ती ति दीपेन्ति, गरुका आपत्तिं लहुका
10 आपत्ती ति दीपेन्ति, सावसेसं आपत्तिं अनवसेसा आपत्ती ति दीपेन्ति, अनवसेसं आपत्तिं
सावसेसा आपत्ती ति दीपेन्ति, दुट्ठुल्ल आपत्तिं अदुट्ठुल्ल आपत्ती ति दीपेन्ति, अदुट्ठुल्लं
आपत्तिं दुट्ठुल्ल आपत्ती ति दीपेन्ति । ते इमेहि अट्ठारसहि वत्थूहि अपक्कस्सन्ति, ¹
अवपक्कस्सन्ति, ² आवेणिउपोसथ ³ करोन्ति, आवेणिपवारणं करोन्ति, आवेणिसङ्खकम्मं करोन्ति ।
एत्तावता खो, उपालि, सङ्खो भिन्नो होती” ति ।

15 २४. “सङ्खसामग्गी सङ्खसामग्गी ति, भन्ते, वुच्चति । किच्चावता नु खो, भन्ते, सङ्खो समग्गो होती” ति ²

B. 369 “इधुपालि, भिक्खू अधम्मं अधम्मो ति दीपेन्ति, धम्मं धम्मो ति दीपेन्ति, अविनयं
अविनयो ति दीपेन्ति, विनय विनयो ति दीपेन्ति, अभासितं अलपितं तथागतेन अभासितं
अलपितं तथागतेना ति दीपेन्ति, भासितं लपितं तथागतेन भासितं लपितं तथागतेना ति
20 दीपेन्ति, अनाचिण्णं तथागतेन अनाचिण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, आचिण्णं तथागतेन
आचिण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, अपञ्जत्तं तथागतेन अपञ्जत्तं तथागतेना ति दीपेन्ति,
पञ्जत्तं तथागतेन पञ्जत्तं तथागतेना ति दीपेन्ति, अनापत्तिं अनापत्ती ति दीपेन्ति, आपत्तिं
आपत्ती ति दीपेन्ति, लहुकं आपत्तिं लहुका आपत्ती ति दीपेन्ति, गरुका आपत्तिं गरुका
आपत्ती ति दीपेन्ति, सावसेसं आपत्तिं सावसेसा आपत्ती ति दीपेन्ति, अनवसेसं आपत्तिं
25 अनवसेसा आपत्ती ति दीपेन्ति, दुट्ठुल्ल आपत्तिं दुट्ठुल्ल आपत्ती ति दीपेन्ति, अदुट्ठुल्लं
आपत्तिं अदुट्ठुल्ल आपत्ती ति दीपेन्ति । ते इमेहि अट्ठारसहि वत्थूहि न अपक्कस्सन्ति, न
अवपक्कस्सन्ति, न आवेणिउपोसथं करोन्ति, न आवेणिपवारणं करोन्ति, न आवेणिसङ्खकम्मं
करोन्ति । एत्तावता खो, उपालि, सङ्खो समग्गो होती” ति ।

१ अपक्कास्सन्ति-सी०, रो० । २ अवपक्कास्सन्ति-स्या०, रो०, विपक्कास्सन्ति-सी० । ३ आवेणि
उपोसथं-म०, आवेणिकं उपोसथं-स्या० ।

२५. “समगं पन, भन्ते, सङ्ख भिन्दित्वा किं सो पसवती” ति १ “समगं खो, उपालि, सङ्ख भिन्दित्वा कप्पट्टिकं^१ किब्बिस पसवति, कप्पं निरयम्हि पच्चती ति ।

“आपायिको नेरयिको^२ कप्पट्टो सङ्खभेदको ।

R 205

वग्गरतो अधम्मट्ठो योगक्खेमा पधसति ।

सङ्ख समग भिन्दित्वा कप्प निरयम्हि पच्चती” ति ॥

5

“भिन्नं पन, भन्ते, सङ्ख समग कत्वा किं सो पसवती” ति १ “भिन्नं खो, उपालि, सङ्ख समग कत्वा ब्रह्मपुञ्ज पसवति, कप्प समग्हि मोदती” ति ।

“सुखा सङ्खस्स सामग्गी समग्गान चनुग्गाहो ।

समग्गरतो धम्मट्ठो योगक्खेमा न धसति ।

सङ्ख समग कत्वान कप्प समग्हि मोदती” ति ॥

10

२६. “सिया नु खो, भन्ते, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो” ति १ “सिया, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो” ति ।

“सिया पन, भन्ते, सङ्खभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्टो, न अतेकिच्छो” ति १ “सिया, उपालि, सङ्खभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्टो, न अतेकिच्छो” ति ।

B 370

15

“कत्तमो पन, भन्ते, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो” ति १ “इधुपालि, भिक्खु अधम्म धम्मो ति दीपेति । तस्मिं अधम्मदिट्ठि^३, भेदे^४ अधम्मदिट्ठि^५, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भाव, अनुस्सावेति^६, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासन, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो ।

20

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्म धम्मो ति दीपेति । तस्मिं अधम्मदिट्ठि, भेदे अधम्मदिट्ठि^३, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो ।

25

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्म धम्मो ति दीपेति । तस्मिं अधम्मदिट्ठि, भेदे वेमतिको, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो ।

१. कप्पट्टितिकं—सी०, स्या० । २. नेरयिको—स्या० । ३-३ अधम्मदिट्ठिभेदे—सी० । ४. अधम्मदिट्ठि—सी० । ५. अनुस्सावेति—सी० । ६. धम्मदिट्ठि—सी० ।

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्म धम्मो ति दीपेति । तस्मिं धम्मदिट्ठि, भेदे अधम्मदिट्ठि, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाक गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासन, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो ।

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्म धम्मो ति दीपेति । तस्मिं धम्मदिट्ठि^१, भेदे धम्मदिट्ठि^२, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भाव, अनुस्सावेति, सलाक गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासन, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो ।

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्म धम्मो ति दीपेति । तस्मिं धम्मदिट्ठि, भेदे वेमतिको, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भाव, अनुस्सावेति सलाक गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासन, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो ।

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्म धम्मो ति दीपेति । तस्मिं वेमतिको^३, भेदे^३ अधम्मदिट्ठि, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाक गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासन, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो ।

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्मं धम्मो ति दीपेति । तस्मिं वेमतिको, भेदे^३ धम्मदिट्ठि, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भाव, अनुस्सावेति, सलाक गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासन, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो ।

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्म धम्मो ति दीपेति । तस्मिं वेमतिको, भेदे वेमतिको, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाक गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासन, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो ।

B. 371

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु धम्मं^३ अधम्मो^३ ति दीपेति पे० .. अविनय विनयो ति दीपेति विनयं अविनयो ति दीपेति अभासितं अलपितं तथागतेन भासितं लपितं

१-१ स्या० पोत्थके नत्थि, धम्मदिट्ठिभेदे धम्मदिट्ठी-सी० । २-२ वेमतिकभेदे-सी० । ३-३ अधम्मं धम्मो-सी० ।

तथागतेना ति दीपेति भासित लपित तथागतेन अभासित अलपितं तथागतेना ति दीपेति अनाचिण्ण तथागतेन आचिण्ण तथागतेना ति दीपेति आचिण्णं तथागतेन अनाचिण्ण तथागतेना ति दीपेति अपञ्जत्त तथागतेन पञ्जत्त तथागतेना ति दीपेति पञ्जत्त तथागतेन अपञ्जत्त तथागतेना ति दीपेति अनापत्ति आपत्ती ति दीपेति आपत्ति अनापत्ती ति दीपेति लहुक आपत्ति गरुका आपत्ती ति दीपेति गरुका आपत्ति^५ लहुका आपत्ती ति दीपेति • सावसेस आपत्ति अनवसेसा आपत्ती ति दीपेति अनवसेस आपत्ति सावसेसा आपत्ती ति दीपेति दुद्दुल आपत्ति अदुद्दुल आपत्ती ति दीपेति अदुद्दुल आपत्ति दुद्दुल आपत्ती ति दीपेति तस्मि अधम्मदिट्ठि, भेदे अधम्मदिट्ठि तस्मि अधम्मदिट्ठि, भेदे धम्मदिट्ठि तस्मि अधम्मदिट्ठि, भेदे वेमतिको • तस्मि धम्मदिट्ठि, भेदे अधम्मदिट्ठि तस्मि धम्मदिट्ठि,^१ भेदे धम्मदिट्ठि^१ तस्मि धम्मदिट्ठि, भेदे वेमतिको 10 तस्मि वेमतिको, भेदे अधम्मदिट्ठि तस्मि वेमतिको, भेदे धम्मदिट्ठि तस्मि वेमतिको, भेदे वेमतिको, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भाव, अनुस्सावेति, सलाक गाहेति — ‘अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हथ, इम रोचेथा’ ति । अय पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो” ति ।

“कतमो पन, भन्ते, सङ्खभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्ठो, न अते- 15 R 206 किच्छो” ति^२ “इधुपालि, भिक्खु अधम्म^३ धम्मो ति दीपेति^३ । तस्मि धम्मदिट्ठि, भेदे धम्मदिट्ठि, अविनिधाय दिट्ठि, अविनिधाय खन्ति, अविनिधाय रुचि, अविनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाक गाहेति — ‘अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हथ, इम रोचेथा’ ति । अय पि खो, उपालि, सङ्खभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्ठो, न अतेकिच्छो । 20

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु धम्म^३ अधम्मो ति दीपेति^३ पे० • दुद्दुल आपत्ति B 372 अदुद्दुल आपत्ती ति दीपेति । तस्मि धम्मदिट्ठि, भेदे धम्मदिट्ठि, अविनिधाय दिट्ठि, अविनिधाय खन्ति, अविनिधाय रुचि, अविनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाक गाहेति — ‘अयं धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हथ, इम रोचेथा’ ति । अय पि खो, उपालि, सङ्खभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्ठो, न अतेकिच्छो” ति । 25

ततियभाणवारं निट्ठितं ।

सङ्खभेदकक्खन्धकं निट्ठितं सत्तमं^४ ।

१-१ स्या० पोत्थके नत्थि । २-२ अधम्म अधम्मो ति दीपेति-सी० । ३-३ धम्मं धम्मो ति दीपेति-सी० । ४ ततियभाणवारो निट्ठितो-म०, भाणवारं निट्ठितं ततिय-रो० । ५. सङ्खभेदकक्खन्धको सत्तमो-म० ।

§ १२ तस्सुदानं

5

अनुपिये अभिञ्जाता^१ सुखुमालो^२ न इच्छति ।
 कसा वपा^३ अभि^४ निन्ने^५ निद्धा^६ लावे च उब्बहे^७ ॥
 पुञ्जमद्दपलाल च भुसओफुणनीहरे^८ ।
 आयति पि न खीयन्ति पितरो च पितामहा ॥
 भद्वियो अनुरुद्धो च आनन्दो भगु^९ किमिलो^{१०} ।
 सक्कमानो च^{११} कोसम्बि^{१२} परिहायि ककुधेन^{१३} च ॥
 पकासेसि पितुनो च पुरिसे^{१४} सिल नाळागिरि^{१५} ।
 तिकपञ्चगरुको खो भिन्दि थुल्लच्चयेन च ।
 तयो अट्ट पुन तीणि राजि भेदा^{१६} सिया नु खो ति ॥

१ वप्पा-सी० । २ २ अतिनिन्ने-सी०, स्या०, अति निन्ने-रो० । ३-३ निद्धा लावे च उब्बहे-
 रो०, स्या०, निद्धाला चेव उब्बहे-सी० । ४ भुसओपुणनीहरे-रो०, भुस ओपुननीहरे-सी० । ५ भगु-
 स्या० । ६ किम्बिलो-सी०, रो० । ७ व-स्या० । ८ कोसम्बि-स्या० । ९ ककुधेन-स्या० ।
 १०-१० पुरिसे सेला नाळागिरि-स्या०, पुरिसे च नाळागिरि-सी०, पुरिसेन नाळागिरि-रो० ।
 ११ भेदो-सी० ।

८. वत्तकवन्धकं

§ १. आगन्तुकवत्तकथा

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आगन्तुका भिक्खू सउपाहना पि आरामं पविसन्ति, छत्तपग्गहिता पि आराम पविसन्ति, ओगुण्ठिता पि आराम पविसन्ति, सीसे पि चीवरं करित्वा^१ आरामं पविसन्ति, पानीयेन^२ पि पादे धोवन्ति, वुद्धुतरे^३ पि आवासिके भिक्खू न अभिवादेन्ति, न पि सेनासनं पुच्छन्ति । अञ्जतरो पि आगन्तुको भिक्खु अनज्झावुत्थं^४ विहारं घटिकं^५ उग्घाटेत्वा कवाट पणामेत्वा सहसा पाविसि । तस्स उपरिपिट्ठितो अहि खन्धे पपति । सो भीतो विस्सरमकासि । भिक्खू उपधावित्वा त भिक्खु एतदवोचु — “किस्स त्व, आवुसो, विस्सरमकासी” ति^६ अथ खो सो भिक्खु भिक्खून् एतमत्थ आरोचेसि । ये ते भिक्खु अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति^७ विषाचेन्ति — “कथ हि नाम आगन्तुका भिक्खू सउपाहना पि आराम पविसिस्सन्ति, छत्तपग्गहिता पि 10 आराम पविसिस्सन्ति, ओगुण्ठिता पि आराम पविसिस्सन्ति, सीसे पि चीवरं करित्वा आराम पविसिस्सन्ति, पानीयेन पि पादे धोविस्सन्ति, वुद्धुतरे पि आवासिके भिक्खू न अभिवादे- स्सन्ति,^८ न पि सेनासनं पुच्छिस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू^{१५} पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, आगन्तुका भिक्खू सउपाहना पि आराम पविसन्ति ...पे०... न पि सेनासन पुच्छन्ती” ति^{१६} “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “कथ हि नाम, भिक्खवे, आगन्तुका भिक्खू सउपाहना पि आराम पविसिस्सन्ति...पे० . न पि सेनासन पुच्छिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ स्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चान 20 अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेक- परियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविक तदनुलोमिकं धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

२. “तेन हि, भिक्खवे, आगन्तुकानं भिक्खून् वचं पञ्जापेस्सामि” यथा आगन्तु-

B 373,

R. 207

25

B. 374

१. कत्वा-सी० । २. पानीयेन-रो० । ३. वुद्धुतरे-सी० । ४. अनज्झावुत्थं-म० । ५. खियन्ति-सी०, स्या०, रो० । ६. अभिवादिस्सन्ति-म०, स्या० । ७. पञ्जापेस्सामि-म० ।

R 208

केहि भिक्खूहि सम्मा वचित्तव्व । आगन्तुकेन, भिक्खवे, भिक्खुना 'इदानी आरामं पविसिस्सामी' ति उपाहना ओमुञ्चित्वा नीच कत्वा पप्फोटेत्वा^१ गहेत्वा छत्त अपनामेत्वा सीस विवरित्वा सीसे^२ चीवरं खन्धे कत्वा^३ साधुक अतरमानेन आरामो पविसितव्वो । आराम पविसन्तेन सल्लखेतव्व—'कथ आवासिका भिक्खू पटिक्कमन्ती' ति^४ यत्थ
 ५ आवासिका भिक्खू पटिक्कमन्ति—उपद्धानसालायं^५ वा मण्डपे वा रुक्खमूले वा—तत्थ गन्त्वा एकमन्त पत्तो निक्खिपितव्वो, एकमन्त चीवरं निक्खिपितव्व, पतिरूप^६ आसन गहेत्वा निसीदितव्व, पानीय^७ पुच्छितव्व, परिभोजनीय^८ पुच्छितव्व—'कतम पानीय, कतम परिभोजनीय' ति^९ सचे पानीयेन अत्थो होति, पानीय गहेत्वा पातव्व । सचे परिभोजनीयेन अत्थो होति, परिभोजनीय गहेत्वा पादा धोवितव्व । पादे धोवन्तेन एकेन हत्थेन
 १० उदक आसिञ्चितव्व, एकेन हत्थेन पादा धोवितव्व । येन^{१०} हत्थेन उदकं आसिञ्चितव्वं न तेनेव हत्थेन पादा धोवितव्व । उपाहनपुञ्छनचोळकं^{११} पुच्छित्वा उपाहना पुञ्छितव्व । उपाहना पुञ्छन्तेन पठम सुक्खेन चोळकेन पुञ्छितव्व, पच्छा अल्लेन । उपाहनपुञ्छन-चोळक धोवित्वा पीठेत्वा^{१२} एकमन्त विस्सज्जेतव्व ।

“सचे आवासिको भिक्खु बुद्धो^{१३} होति, अभिवादेतव्वो । सचे नवको होति,
 १५ अभिवादापेतव्वो । सेनासन पुच्छितव्व—'कतम मे सेनासन पापुणाती' ति^{१४} अज्झावुत्थ^{१५} वा अनज्झावुत्थ वा पुच्छितव्व, गोचरो पुच्छितव्वो, अगोचरो पुच्छितव्वो, सेक्खसम्मत्तानि^{१६} कुलानि पुच्छितव्वानि, वच्चट्टान पुच्छितव्व, पस्सावट्टान पुच्छितव्व, पानीय पुच्छितव्वं, परिभोजनीय पुच्छितव्व, कत्तरदण्डो पुच्छितव्वो, सङ्घस्स कतिकसण्ठान पुच्छितव्वं—'क काल पविसितव्व, क काल निक्खमितव्व' ति^{१७} सचे विहारो अनज्झावुत्थो होति, कवाट
 २० आकोटेत्वा मुहुत्त आगमेत्वा घटिक उग्घाटेत्वा कवाट पणामेत्वा बहि ठितेन निल्लोकेतव्वो^{१८} ।

B 375

“सचे विहारो उक्कापो होति, मञ्चो वा मञ्चो आरोपितो होति, पीठे वा पीठ आरोपितं होति, सेनासनं उपरिपुञ्जीकतं^{१९} होति, सचे उस्सहति, सोधेतव्वो । विहारं सोधेन्तेन पठम भुम्मत्थरणं^{२०} नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितव्व, मञ्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितव्व, भिसिबिम्बोहनं^{२१} नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितव्व, निसीदन-
 २५ पच्चत्थरण नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितव्व, मञ्चो नीच कत्वा साधुकं अप्पटिघसन्तेन,^{२२}
 R. 209 असङ्घट्टेन्तेन^{२३} कवाटपिट्टं^{२४}, नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितव्वो, पीठ नीचं कत्वा साधुकं

१ पप्फोटेत्वा—स्या०, पप्फोटेत्वा—रो० । २ रो० पोत्थके नत्थि । ३ करित्वा—सी०, स्या०, रो० । ४ उपद्धानसालाय—स्या०, रो० । ५ पटिरूप—स्या०, रो० । ६ पानीय—रो० । ७ परिभोज-निय—रो० । ८ न तेनेव—सी०, म०, रो० । ९ उपाहनापुञ्छनचोळक—म०, उपाहनपुञ्छनचोळकं—रो० । १० सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ११ बुद्धो—सी० । १२ अज्झावुत्थं—म० । १३ सेक्खसम्मत्तानि—सी०, रो० । १४ उल्लोकेतव्वो—सी० । १५ उपरि पुञ्जीकतं—म०, उपरिपुञ्जीकितं—सी०, रो० । १६ भूमत्थरणं—म० । १७ भिसिबिम्बोहनं—म० । १८ अपरिघसन्तेन—सी०, स्या०, रो० । १९ असङ्घट्टेन्तेन—सी०, स्या०, रो० । २० कवाटपीठ—सी० ।

अप्पटिघंसन्तेन, असङ्घट्टेन्तेन कवाटपिट्ठं, नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्बो, अपस्सेनफलक नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब । सचे विहारे सन्तानक होति, उल्लोका पठमं ओहारेतब्ब, आलोकसन्धिकण्णभागा पमज्जितब्बा । सचे गेरुक्परिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे^५ अकता होति भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा^१ सम्मज्जितब्बा^२—मा विहारो रजेन उहञ्जी^३ ति । सङ्कारं विचिन्तिता एकमन्त छड्ढेतब्ब ।

“भुम्मत्थरण ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथाठाने^४ पञ्जापेतब्ब^५ । मच्चपटिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने^६ ठपेतब्बा । मच्चो ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघंसन्तेन, असङ्घट्टेन्तेन कवाटपिट्ठ, अति-¹⁰ हरित्वा यथाठाने^७ पञ्जापेतब्बो । पीठ ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघंसन्तेन, असङ्घट्टेन्तेन कवाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथाठाने पञ्जापेतब्बं । भिसि-
बिम्बोहन ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथाभागं पञ्जापेतब्ब । निसीदन-
पच्चत्थरण ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथाभाग पञ्जापेतब्ब । खेळमल्लको ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाभागं ठपेतब्बो । अपस्सेनफलक ओतापेत्वा पमज्जित्वा¹⁵ अतिहरित्वा यथाभागं ठपेतब्ब । पत्तचीवरं निक्खिपितब्ब । पत्त निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन
पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठापीठ वा हेट्ठापीठ वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च
अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं
गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवस वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं
कत्वा चीवरं निक्खिपितब्ब ।

B 376

20

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे उत्तरा सरजा वाता वायन्ति, उत्तरा वातपाना थकेतब्बा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा वातपाना थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्ति थकेतब्बा । सचे उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्ति विवरितब्बा ।

25

“सचे परिवेणं उक्कापं होति, परिवेणं सम्मज्जितब्बं । सचे कोट्ठको उक्कापो होति,^१ कोट्ठको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्ठानसाला उक्कापा होति, उपट्ठानसाला सम्मज्जितब्बा । सचे अगिसाला उक्कापा होति, अगिसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटि^२ उक्कापा होति,

R. 210

१ परिप्फोसित्वा—रो० । २ पमज्जितब्बा—सी० । ३ उहञ्जी—म० । ४ यथापञ्जत्त—स्या०, यथा पञ्जत्त—सी०, यथाभागं—रो० । ५ पञ्जापेतब्ब—म० । ६ यथाभागं—स्या०, रो० । ७ यथा-
भागं—सी०, स्या०, रो० । ८ वच्चकुटी—स्या०, रो० ।

वच्चकुटि सम्मज्जितब्बा । सचे पानीयं न होति, पानीयं उपट्ठापेतब्बं । सचे परिभोजनीयं न होति, परिभोजनीय उपट्ठापेतब्ब । सचे आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमनकुम्भिया उदकं आसिञ्चितब्ब । इद खो, भिक्खवे, आगन्तुकानं भिक्खूनं वत्तं यथा आगन्तुकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्बं” ति ।

§ २. आवासिकवत्तकथा

५ ३ तेन खो पन समयेन आवासिका भिक्खू आगन्तुके भिक्खू दिस्वा नेव आसनं पञ्जापेन्ति^१, न पादोदक पादपीठ पादकथलिक^२ उपनिक्खिपन्ति, न पच्चुगन्त्वा पत्तचीवरं पटिगण्हन्ति, न पानीयेन पुच्छन्ति, न^३ परिभोजनीयेन पुच्छन्ति^३, न बुद्धतरे पि आगन्तुके भिक्खू अभिवादेन्ति, न सेनासन पञ्जापेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुचका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति^४ विपाचेन्ति — “कथ हि नाम आवासिका
10 भिक्खू आगन्तुके भिक्खू दिस्वा नेव आसनं पञ्जापेस्सन्ति^५, न पादोदक पादपीठं पादकथलिकं
B 377 उपनिक्खिपिस्सन्ति, न पच्चुगन्त्वा पत्तचीवरं पटिगण्हिस्सन्ति^६, न पानीयेन पुच्छिस्सन्ति,
न परिभोजनीयेन पुच्छिस्सन्ति, बुद्धतरे पि आगन्तुके भिक्खू न अभिवादेस्सन्ति, न सेनासन पञ्जापेस्सन्ति” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं · पे०
सच्चं किरं, भिक्खवे...पे०...सच्च भगवा ति...पे०...विगरहित्वा...पे०...धम्मि
15 कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

४. “तेन हि, भिक्खवे, आवासिकान भिक्खूनं वत्तं पञ्जापेस्सामि यथा आवासिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्ब । आवासिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना आगन्तुक भिक्खु बुद्धतरं दिस्वा आसन पञ्जापेतब्ब, पादोदक पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपितब्ब, पच्चुगन्त्वा पत्तचीवरं पटिगहेतब्ब, पानीयेन पुच्छितब्बो, परिभोजनीयेन पुच्छितब्बो । सचे
20 उस्सहति, उपाहना पुञ्चितब्बा । उपाहना पुञ्चन्तेन पठम सुक्खेन चोळकेन^७ पुञ्चितब्बा, पच्छा अल्लेन । उपाहनपुञ्चनचोळकं धोवित्वा पीठेत्वा^८ एकमन्तं विस्सज्जेतब्बं ।

“आगन्तुको भिक्खु बुद्धतरो^९” अभिवादेतब्बो । सेनासनं पञ्जापेतब्बं — “एत ते^{१०} सेनासनं पापुणाती” ति । अज्झावुत्थ^{११} वा अनज्झावुत्थ वा आचिक्खितब्बं । गोचरो आचिक्खितब्बो । अगोचरो आचिक्खितब्बो । सेक्खसम्मत्तानि^{१२} कुलानि आचिक्खितब्बानि ।
25 वच्चद्वानं आचिक्खितब्ब । पस्सावद्वान आचिक्खितब्ब । पानीय आचिक्खितब्बं । परि-

१ पञ्जापेन्ति—म० । २ पादकथलिकं—सी० । ३-३. सी०, रो०, म० पोत्यकेसु नत्थि ।
४ खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० । ५. पञ्जापेस्सन्ति—म० । ६ पटिगण्हिस्सन्ति—म०, पटिगण्हिस्सन्ति—स्या० । ७ चोळकेन—रो० । ८ उपाहनापुञ्चनचोळकं—म० । ९ सी०, रो०, म० पोत्यकेसु नत्थि । १० बुद्धो भिक्खु—स्या०, भिक्खु—रो० । ११. तुम्हाकं—स्या०; सी०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । १२. सेक्खसम्मत्तानि—सी०, रो० ।

भोजनीयं आचिक्खितब्बं । कत्तरदण्डो आचिक्खितब्बो । सङ्खस्स कतिकसण्ठानं आचिक्खितब्बं — ‘इमं कालं पविसितब्बं, इमं कालं निक्खमितब्बं’ ति ।

R 211

“सचे नवको होति, निसिन्नकेनेव आचिक्खितब्बं — ‘अत्र पत्तं निक्खिपाहि, अत्र चीवरं निक्खिपाहि, इदं आसनं निसीदाही’ ति । पानीयं आचिक्खितब्बं । परिभोजनीयं आचिक्खितब्बं । उपाहनपुच्छनचोळकं आचिक्खितब्बं । आगन्तुको भिक्खु नवको’^५ अभिवादापेतब्बो । सेनासनं आचिक्खितब्बं — ‘एतं ते सेनासनं पापुणाती’ ति । अज्झावुत्थं वा अनज्झावुत्थं वा आचिक्खितब्बं । गोचरो आचिक्खितब्बो । अगोचरो आचिक्खितब्बो । सेक्खसम्मत्तानि कुलानि आचिक्खितब्बानि । वच्चट्ठानं आचिक्खितब्बं । पस्सावट्ठानं आचिक्खितब्बं । पानीयं आचिक्खितब्बं । परिभोजनीयं आचिक्खितब्बं । कत्तरदण्डो आचिक्खितब्बो । सङ्खस्स कतिकसण्ठानं आचिक्खितब्बं — ‘इमं कालं पविसितब्बं, इमं कालं^{१०} निक्खमितब्बं’ ति । इदं खो, भिक्खवे, आवासिकानं भिक्खून् वत्तं यथा आवासिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्बं” ति ।

B. 378

§ ३. गमिकवत्तकथा

५. तेन खो पनं समयेन गमिका भिक्खू दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं अप्पटिसामेत्वा^१ द्वारवातपानं विवरित्वा सेनासनं अनापुच्छा पक्कमन्ति । दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं नस्सति । सेनासनं अगुत्तं होति^२ । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०...ते उज्झायन्ति खियन्ति^{१५} विपाचेन्ति — “कथं हि नाम गमिका भिक्खू दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं अप्पटिसामेत्वा द्वारवातपानं विवरित्वा सेनासनं अनापुच्छा पक्कमिस्सन्ति ! दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं नस्सति । सेनासनं अगुत्तं होती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे...पे०...सच्चं भगवाति पे० विगरहित्वा पे० धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

20

६. “तेन हि, भिक्खवे, गमिकानं भिक्खून् वत्तं पज्जापेस्सामि यथा गमिकेहि भिक्खूहि सम्मा^३ वत्तितब्बं । गमिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं पटिसामेत्वा द्वारवातपानं थकेत्वा सेनासनं आपुच्छा^४ पक्कमितब्बं^५ । सचे भिक्खु न होति, सामणेरो आपुच्छितब्बो । सचे सामणेरो न होति, आरामिको आपुच्छितब्बो । सचे आरामिको न होति, उपासको आपुच्छितब्बो । सचे न होति भिक्खु वा सामणेरो वा^{२५} आरामिको वा उपासको वा, चतूसु^६ पासाणेषु^७ मच्चं पज्जापेत्वा मच्चं आरोपेत्वा पीठे

१ रो० पोत्थके नत्थि । २ अपटिसामेत्वा-सी०, रो० । ३ भवति-स्या० । ४ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ५-५ आपुच्छित्वा पक्कमितब्बं-सी०, आपुच्छितब्बं-स्या० । ६ चतुसु-सी०, रो० । ७ पासाणकेसु-स्या०, रो० ।

B ३७९,
R २१२

पीठ आरोपेत्वा सेनासनं उपरिपुञ्जं^१ करित्वा दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं पटिसामेत्वा द्वारवातपानं
थकेत्वा पक्कमितब्ब । सचे विहारो ओवस्सति, सचे उस्सहति, छादेतब्बो, उस्सुक वा
कातब्ब — ‘किन्ति^२ नु^३ खो विहारो छादियेथा’ ति । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो
चे लभेथ, यो देसो अनोवस्सको होति, तत्थ चतूसु पासाणेषु मञ्च पञ्जापेत्वा मञ्चे मञ्च
५ आरोपेत्वा पीठे पीठ आरोपेत्वा सेनासन उपरिपुञ्जं करित्वा दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं पटि-
सामेत्वा द्वारवातपानं थकेत्वा पक्कमितब्ब । सचे सब्बो विहारो ओवस्सति, सचे उस्सहति,
सेनासन गाम अतिहरितब्ब, उस्सुक वा कातब्ब — ‘किन्ति नु खो सेनासन गाम अति-
हरियेथा’ ति । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, अज्झोकासे चतूसु पासाणेषु
मञ्च पञ्जापेत्वा मञ्चे मञ्च आरोपेत्वा पीठे पीठ आरोपेत्वा सेनासन उपरिपुञ्जं करित्वा
१० दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं पटिसामेत्वा तिणेन वा पण्णेन वा पटिच्छादेत्वा पक्कमितब्ब — अपेव
नाम अज्झानि पि सेसेय्यु ति । इदं खो, भिक्खवे, गमिकान भिक्खून् वत्त यथा गमिकेहि
भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्ब” ति ।

§ ४. अनुमोदनवत्तकथा

७ तेन खो पन समयेन भिक्खू भत्तग्गे न अनुमोदन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया भत्तग्गे न अनुमोदिस्सन्ती”
१५ ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । अथ खो
ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे
धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, भत्तग्गे अनुमोदितु” ति ।
अथ खो तेस भिक्खून् एतदहोसि — “केन नु खो भत्तग्गे अनुमोदितब्ब” ति^२ भगवतो
एतमत्थं आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
२० भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, थेरेन भिक्खुना भत्तग्गे अनुमोदितु” ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स पूगस्स सङ्गमत्तं होति । आयस्सा सारिपुत्तो
सङ्गत्थेरो^१ होति । भिक्खू — ‘भगवता अनुज्जात थेरेन भिक्खुना भत्तग्गे अनुमोदितु’ ति —
आयस्सन्त सारिपुत्त एकक ओहाय पक्कमिसु । अथ खो आयस्सा सारिपुत्तो ते मनुस्से
पटिसम्भोदित्वा पच्छा एकको अगमासि । अहसा खो भगवा आयस्सन्त सारिपुत्त दूरतो व
२५ एकक आगच्छन्तं । दिस्वान आयस्सन्त सारिपुत्त एतदवोच — “कच्चि, सारिपुत्त, भत्त इद्धं
अहोसी” ति^२ “इद्ध खो, भन्ते, भत्त अहोसि, अपि च म भिक्खू एकक ओहाय पक्कन्ता”
ति । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —
“अनुजानामि, भिक्खवे, भत्तग्गे चतूहि पञ्चहि थेरानुथेरेहि भिक्खूहि आगमेतुं” ति ।

१. उपरि पुञ्जं-सी०, स्या०, म० । २-२. किञ्चु-सी० । ३. सङ्गत्थेरो-स्या० ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो थेरो भत्तगो वच्चितो आगमेसि^१ । सो वच्च सन्धारेतु^२ असक्कोन्तो^३ मुच्छितो पपति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, सति करणीये आनन्तरिक” भिक्खु आपुच्छित्वा गन्तु” ति ।

B. 380

§ ५. भक्तगवत्तकथा

८. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू दुन्निवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना भत्तगं गच्छन्ति, वोक्कम्म^४ पि थेरान भिक्खून पुरतो पुरतो गच्छन्ति, थेरे पि भिक्खू^५ अनुपखज्ज निसीदन्ति, नवे पि भिक्खू आसनेन पटिबाहन्ति, सङ्घाटि पि ओत्थरित्वा अन्तरघरे^६ निसीदन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम छब्बगिया भिक्खू दुन्निवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना भत्तगं गच्छिस्सन्ति, वोक्कम्म पि थेरान भिक्खून पुरतो पुरतो गच्छिस्सन्ति, थेरे पि भिक्खू अनुपखज्ज निसीदिस्सन्ति, नवे पि भिक्खू आसनेन पि पटिबाहिस्सन्ति, सङ्घाटि पि ओत्थरित्वा अन्तरघरे निसीदिस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ...पे० “सच्च किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खू दुन्निवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना भत्तगं गच्छन्ति, वोक्कम्म पि थेरान भिक्खून पुरतो पुरतो गच्छन्ति, थेरे पि भिक्खू अनुपखज्ज निसीदन्ति, नवे पि भिक्खू आसनेन पटिबाहन्ति, सङ्घाटि पि ओत्थरित्वा अन्तरघरे निसीदन्ती” ति^७ “सच्च भगवा” ति पे० विगरहित्वा...पे० ...धम्मि^८ कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

R. 213

९ “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून भत्तगवत्तं पब्बापेस्सामि यथा भिक्खूहि भत्तगो सम्मा वत्तितब्ब । सचे आरामे कालो आरोचितो होति, तिमण्डल पटिच्छादेन्तेन परिमण्डलं निवासेत्वा कायबन्धन बन्धित्वा सगुण कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठक पटिमुञ्चित्वा धोवित्वा पत्त गहेत्वा साधुक अतरमानेन गामो पविसितब्बो ।

20

“न वोक्कम्म थेरान भिक्खून पुरतो पुरतो गन्तब्बं । सुप्पटिच्छन्नेन” अन्तरघरे गन्तब्बं । सुसवुतेन अन्तरघरे गन्तब्ब । ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे गन्तब्ब । न उक्खित्त-काय अन्तरघरे गन्तब्ब । न उज्जग्घिकाय^९ अन्तरघरे गन्तब्बं । अप्पसद्देन अन्तरघरे गन्तब्बं । न कायप्पचालक अन्तरघरे गन्तब्ब । न बाहुप्पचालक अन्तरघरे गन्तब्ब । न सीसप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । न खम्भकतेन अन्तरघरे गन्तब्ब । न ओगुण्ठितेन^{१०} अन्तरघरे गन्तब्ब । न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं ।

B. 381

१ आगमेति—स्या० । २ सन्धारेन्तो—सी०, स्या०, रो० । ३ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेषु नत्थि । ४ अनन्तरिकं—स्या० । ५ ओक्कम्म—सी० । ६ सी० पोत्थके नत्थि । ७ सुपटिच्छन्नेन—सी०, स्या०, रो० । ८ उज्झग्घिकाय—रो० ।

“सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे निसीदितब्ब । सुसंवुतेन अन्तरघरे निसीदितब्ब । ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे निसीदितब्ब । न उक्खित्तकाय निसीदितब्ब । न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे निसीदितब्ब । अप्पसहेन अन्तरघरे निसीदितब्ब । न कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्ब । न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्ब । न सीसप्पचालकं अन्तरघरे
5 निसीदितब्ब । न खम्भकतेन अन्तरघरे निसीदितब्ब । न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे निसीदि-
तब्ब । न पल्लित्थिकाय अन्तरघरे निसीदितब्ब । न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्ब ।
न नवा भिक्खू आसनेन पटिवाहितब्बा । न सङ्घाटि ओत्थरित्वा अन्तरघरे निसीदितब्ब ।

“उदके दिव्यमाने^१ उभोहि हत्थेहि पत्त पटिगाहेत्वा^२ उदक पटिगाहेतब्ब । नीचं कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन पत्तो धोवितब्बो । सचे उदकप्पटिगाहको^३ होति, नीचं
10 कत्वा उदकप्पटिगाहे उदक आसिञ्चितब्ब — मा उदकप्पटिगाहको उदकेन ओसिञ्चि, मा
R. 214 सामन्ता भिक्खू उदकेन ओसिञ्चिसु, मा सङ्घाटि उदकेन ओसिञ्ची ति । सचे उदकप्पटि-
गाहको न होति, नीच कत्वा छमाय^४ उदक आसिञ्चितब्ब — मा सामन्ता भिक्खू उदकेन
ओसिञ्चिसु, मा सङ्घाटि उदकेन ओसिञ्ची ति ।

“ओदने दिव्यमाने उभोहि हत्थेहि पत्त पटिगाहेत्वा ओदनो पटिगाहेतब्बो, सूपस्स
15 ओकासो कातब्बो । सचे होति सप्पि वा तेल वा उत्तरिभङ्गं वा, थेरेन वत्तब्बो — ‘सब्बेस
समकं सम्पादेही’ ति । सक्कच्च पिण्डपातो पटिगाहेतब्बो । पत्तसञ्जिना पिण्डपातो पटिगाहे-
तब्बो । समसूपको पिण्डपातो पटिगाहेतब्बो । समतित्तिको पिण्डपातो पटिगाहेतब्बो ।

“न ताव थेरेन भुञ्जितब्ब याव न सब्बेस ओदनो सम्पत्तो^५ होति । सक्कच्च पिण्डपातो
भुञ्जितब्बो । पत्तसञ्जिना पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । सपदानं^६ पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । समसूपको
B 382 20 पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । न थूपकतो^७ ओमद्वित्वा पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । न सूपं वा व्यञ्जनं^८
वा ओदनेन पटिच्छादेतब्बं भिय्योकम्यत उपादाय । न सूपं वा ओदनं^९ वा अगिलानेन
अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जितब्ब । न उज्झानसञ्जिना परेसं पत्तो ओलोकेतब्बो ।
नातिमहन्तो कबळो^{१०} कातब्बो । परिमण्डलो आलोपो कातब्बो । न अनाहटे कबळे मुखद्वारं
विवरितब्बं । न भुञ्जमानेन सब्बो हत्थो मुखे पक्खिपितब्बो । न सकबळेन मुखेन व्याहरि-
25 तब्बं^{११} । न पिण्डुक्खेपकं भुञ्जितब्बं । न कबळावच्छेदकं भुञ्जितब्ब । न अवगण्डकारकं
भुञ्जितब्बं । न हत्थनिद्धनकं^{१२} भुञ्जितब्ब । न सित्थावकारकं भुञ्जितब्बं । न जिह्वानिच्छारकं
भुञ्जितब्बं । न चपुचपुकारकं भुञ्जितब्बं । न सुरुसुरुकारकं भुञ्जितब्बं । न हत्थनिह्लेहकं
भुञ्जितब्ब । न पत्तनिह्लेहकं भुञ्जितब्बं । न ओद्वनिह्लेहकं भुञ्जितब्बं ।

१ दीयमाने—सी०, स्या० । २ परिगहेत्वा—स्या०, परिगहेत्वा—रो० । ३ उदकपटिगाहको—
स्या०, रो०, सी० । ४ छमायं—स्या० । ५ सम्पन्नो—रो० । ६ सपदानो—रो० । ७ थूपतो—सी०,
स्या० । ८ व्यञ्जनं—सी०, रो० । ९ व्यञ्जनं—सी० । १०, कबळो—सी०, रो० । ११, व्याहरितब्बं—
सी०, रो० । १२, हत्थनिद्धनकं—स्या०, रो० ।

“न सामिसेन हत्थेन पानीयथालको पटिग्गहेतब्बो । न ताव थेरेन उदकं पटिग्गहेतब्बं याव न सब्बेव^१ भुत्ताविनो होन्ति । उदके दिव्यमाने उभोहि हत्थेहि पत्त पटिग्गहेत्वा^२ उदक पटिग्गहेतब्ब । नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघसन्तेन पत्तो धोवितब्बो । सचे उदकप्पटिग्गाहको होति, नीच कत्वा उदकप्पटिग्गहे उदक आसिञ्चितब्ब—मा उदकप्पटिग्गाहको उदकेन ओसिञ्चि, मा सामन्ता भिक्खू उदकेन ओसिञ्चिसु, मा सङ्घाटि उदकेन ओसिञ्ची ति ।^५ सचे उदकप्पटिग्गाहको न होति, नीच कत्वा छमाय उदक आसिञ्चितब्बं—मा सामन्ता भिक्खू उदकेन ओसिञ्चिसु, मा सङ्घाटि उदकेन ओसिञ्ची ति । न ससिथक पत्तधोवन अन्तरघरे छड्ढेतब्बं ।

“निवत्तन्तेन नवकेहि भिक्खूहि पठमतरं निवत्तितब्ब । पच्छा थेरेहि सुप्पटिच्छन्नेन^३ अन्तरघरे गन्तब्ब । सुसवुतेन अन्तरघरे गन्तब्ब । ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे गन्तब्ब । न^{१०} उक्खित्तकाय अन्तरघरे गन्तब्ब । न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे गन्तब्ब । अप्पसद्देन अन्तरघरे गन्तब्ब । न कायप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्ब । न बाहुप्पचालक अन्तरघरे गन्तब्बं । न सीसप्पचालक अन्तरघरे गन्तब्बं । न खम्भकतेन अन्तरघरे गन्तब्बं । न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे गन्तब्ब । न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं । इद खो, भिक्खवे, भिक्खूनं भत्तग्गे^४ वत्तं^५ यथा भिक्खूहि भत्तग्गे सम्मा वत्तितब्बं” ति ।

R 215

18

पठमभाणवारं निद्धित ।

§ ६. पिण्डचारिकवत्तकथा

१०. तेन खो पन समयेन पिण्डचारिका भिक्खू दुन्निवत्था दुप्पारुता अनाकप्प-सम्पन्ना पिण्डाय चरन्ति, असल्लक्खेत्वा पि निवेसनं पविसन्ति, असल्लक्खेत्वा पि निक्खमन्ति, अतिसहसा पि पविसन्ति, अतिसहसा पि निक्खमन्ति, अतिदूरे पि तिड्ढन्ति, अच्चासन्ने पि तिड्ढन्ति, अतिचिरं पि तिड्ढन्ति, अतिलहु^१ पि निवत्तन्ति । अञ्जतरो पि पिण्डचारिको भिक्खु असल्लक्खेत्वा निवेसनं पाविसि । सो च द्वारं मञ्जमानो अञ्जतरं ओवरकं पाविसि ।^{२०} तस्मिं पि^२ ओवरके इत्थी नग्गा उत्ताना निपन्ना होति । अहसा खो सो भिक्खु त इत्थि^३ नग्गं उत्तानं निपन्नं । दिस्वान—“नयिद द्वारं, ओवरक इदं” ति तम्हा ओवरका^४ निक्खमि । अहसा खो तस्सा इत्थिया सामिको तं इत्थि नग्गं उत्तान निपन्न । दिस्वान—“इमिना मे भिक्खुना पजापती दूसिता” ति तं भिक्खु गहेत्वा आकोटेसि । अथ खो सा इत्थी तेन सद्देन पटिबुज्झित्वा तं पुरिस एतदवोच—“किस्स त्व, अय्य^५, इम भिक्खुं आकोटेसी”^{२५}

B 383

१ सब्बे—सी०, रो० । २ परिग्गहेत्वा—रो०, स्या० । ३ सुपटिच्छन्नेन—सी०, स्या०, रो० । ४-४ भत्तगवत्तं—स्या०, रो० । ५. अतिलहुक—स्या०, रो० । ६ ओवरकम्हा—स्या० । ७ अय्यो—रो० ।

ति १ “इमिनासि त्व भिक्खुना दूसिता” ति १ “नाह, अय्य, इमिना भिक्खुना दूसिता, अकारको सो भिक्खू” ति त भिक्खु मुञ्चापेसि । अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिद्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम पिण्डचारिका भिक्खू दुन्निवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना ५ पिण्डाय चरिस्सन्ति, असल्लक्खेत्वा पि निवेसन पविसिस्सन्ति, असल्लक्खेत्वा पि निक्खमिस्सन्ति, अतिसहसा पि पविसिस्सन्ति, अतिसहसा पि निक्खमिस्सन्ति, अतिदूरे पि तिट्ठिस्सन्ति, अच्चासन्ने पि तिट्ठिस्सन्ति, अतिचिरं पि तिट्ठिस्सन्ति, अतिलहुं^१ पि निवत्तिस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० सच्च किर, भिक्खवे .. पे० सच्च भगवा ति पे० विगरहित्वा पे० धम्मि कथ कत्वा भिक्खू १० आमन्तेसि —

११. “तेन हि, भिक्खवे, पिण्डचारिकानं भिक्खूनं वत्त पञ्जापेस्सामि^२ यथा पिण्डचारिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितव्व । पिण्डचारिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना — ‘इदानी गाम पविसिस्सामी’ ति तिमण्डल पटिच्छादेन्तेन परिमण्डलं निवासेत्वा कायबन्धनं बन्धित्वा सगुणं कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठक पटिमुञ्चित्वा धोवित्वा पत्त गहेत्वा १५ साधुकं अतरमानेन गामो पविसितव्वो ।

B. 384,
R. 216

“सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरधरे गन्तव्व । सुसवुतेन अन्तरधरे गन्तव्वं । ओक्खित्त-चक्खुना अन्तरधरे गन्तव्व । न उक्खित्तकाय अन्तरधरे गन्तव्वं । न उज्जग्घिकाय अन्तरधरे गन्तव्व । अप्पसद्देन अन्तरधरे गन्तव्व । न कायप्पचालक अन्तरधरे गन्तव्वं । न बाहुप्पचालक अन्तरधरे गन्तव्व । न सीसप्पचालक अन्तरधरे गन्तव्वं । न खम्भकतेन २० अन्तरधरे गन्तव्वं । न ओगुण्ठितेन अन्तरधरे गन्तव्वं । न उक्कुटिकाय अन्तरधरे गन्तव्व ।

“निवेसनं पविसन्तेन सल्लक्खेतव्व — ‘इमिना पविसिस्सामि, इमिना निक्खमिस्सामी’ ति । नातिसहसा पविसितव्व । नातिसहसा निक्खमितव्व । नातिदूरे ठातव्वं । नाच्चासन्ने ठातव्वं । नातिचिरं ठातव्वं । नातिलहुं^३ निवत्तितव्वं । ठितकेन सल्लक्खेतव्वं — ‘भिक्ख दातुकामा वा अदातुकामा वा’ ति । सचे कम्म वा निक्खपति, आसना वा वुट्ठाति, कटच्छुं २५ वा परामसति, भाजनं वा परामसति, ठपेति वा — दातुकामस्सा^४ ति ठातव्वं । भिक्खाय दिग्यमानाय^५ वामेन हत्थेन सङ्घाटिं उच्चारित्वा दक्खिणेन हत्थेन पत्त पणामेत्वा^६ उभोहि हत्थेहि पत्तं पटिगहेत्वा^७ भिक्खा पटिगहेतव्व । न च भिक्खादायिकाय मुखं उल्लोकेतव्वं । सल्लक्खेतव्वं — ‘सूप दातुकामा वा अदातुकामा वा’ ति । सचे कटच्छुं वा परामसति, भाजनं

१ अतिलहुक-सी०, स्या०, रो० । २ पञ्जापेस्सामि-म० । ३ नातिलहुक-रो०, स्या० । ४ दातुकामा विथा-सी०, रो०, दातुकामिया-स्या० । ५ दीयमानाय-सी०, स्या० । ६ पणामेत्वा-सी० । ७ परिगहेत्वा-स्या०, रो० । ८ ओलोकेतव्वं-स्या० ।

વા પરામસતિ, ઠપેતિ વા—દાતુકામસ્સા તિ ઠાતબ્બં । મિક્ખાય દિન્નાય સઙ્ઘાટિયા પત્તં પટિચ્છાદેત્વા સાધુકં અતરમાનેન નિવત્તિતબ્બં ।

“સુપ્પટિચ્છન્નેન અન્તરધરે ગન્તબ્બં । સુસવુતેન અન્તરધરે ગન્તબ્બં । ઓક્ષિત્ત-
ચક્ખુના અન્તરધરે ગન્તબ્બં । ન ઉક્ષિત્તકાય અન્તરધરે ગન્તબ્બં । ન ઉજ્જગ્ધિકાય અન્તરધરે
ગન્તબ્બં । અપ્પસદ્દેન અન્તરધરે ગન્તબ્બં । ન કાયપ્પચાલક અન્તરધરે ગન્તબ્બં । ન બાહુપ્પ-
ચાલક અન્તરધરે ગન્તબ્બં । ન સીસપ્પચાલક અન્તરધરે ગન્તબ્બં । ન ચ્ચમ્મકતેન અન્તરધરે
ગન્તબ્બં । ન ઓગુણિઠતેન અન્તરધરે ગન્તબ્બં । ન ઉક્કુટિકાય અન્તરધરે ગન્તબ્બં । યો પઠમ
ગામતો પિણ્ડાય પટિક્કમતિ, તેન આસન પઞ્જાપેતબ્બં,^૧ પાદોદક પાદપીઠ પાદકથલિક^૨
ઉપનિક્ષિપિતબ્બં, અવક્કારપાતિ^૩ ધોવિત્વા ઉપદ્વાપેતબ્બા,^૪ પાનીય^૫ પરિભોજનીય^૬ ઉપદ્વાપેતબ્બં ।
યો પચ્છા ગામતો પિણ્ડાય પટિક્કમતિ, સચે હોતિ મુત્તાવસેસો, સચે આકઙ્ઘતિ, મુઙ્ગિ-
તબ્બં । નો ચે આકઙ્ઘતિ, અપહરિતે^૭ વા છદ્ધેતબ્બં, અપ્પાણકે વા ઉદકે ઓપિલાપેતબ્બં ।
તેન આસન ઉદ્ધરિતબ્બં, પાદોદક પાદપીઠ પાદકથલિકં પટિસામેતબ્બં, અવક્કારપાતિ ધોવિત્વા
પટિસામેતબ્બા,^૮ પાનીયં પરિભોજનીયં પટિસામેતબ્બં, મત્તમ્મા સમ્મજ્જિતબ્બં । યો પસસતિ
પાનીયઘટ વા પરિભોજનીયઘટં વા વચ્ચઘટ વા રિત્ત તુચ્છં તેન ઉપદ્વાપેતબ્બં । સચસ્સ હોતિ
અવિસસ્ય, હત્થવિકારેન દુતિયં આમન્તેત્વા હત્થવિલઙ્ઘકેન ઉપદ્વાપેતબ્બં, ન ચ તપ્પચ્ચયા^{૧૫}
વાચા મિન્દિતબ્બા । ઇદં સ્વો, મિક્ખવે, પિણ્ડચારિકાન મિક્ખૂનં વત્તં યથા પિણ્ડચારિકેહિ
મિક્ખૂહિ સમ્મા વત્તિતબ્બં” તિ ।

§ ૭. આરબ્જિકવત્તકથા

૧૨. તેન સ્વો પન સમયેન સમ્મહુલા મિક્ખૂ અરબ્બે વિહરન્તિ । તે નેવ પાનીયં
ઉપદ્વાપેન્તિ, ન પરિભોજનીય ઉપદ્વાપેન્તિ, ન અમ્મિ ઉપદ્વાપેન્તિ, ન અરણિસહિત ઉપદ્વાપેન્તિ,
ન નક્ખત્તપદાનિ જાનન્તિ, ન દિસાભાગ જાનન્તિ । ચોરા તત્થ ગન્ત્વા તે મિક્ખૂ એતદ્વોચુ—
“અત્થિ, મન્તે, પાનીયં” તિ^૧ “નત્થાવુસો” તિ । “અત્થિ, મન્તે, પરિભોજનીય” તિ^૨
“નત્થાવુસો” તિ । “અત્થિ, મન્તે, અમ્મી” તિ^૩ “નત્થાવુસો” તિ । “અત્થિ, મન્તે,
અરણિસહિત” તિ^૪ “નત્થાવુસો” તિ^૫ ।

“કેનજ્ઞ, મન્તે, યુત્તં” તિ^૬ “ન સ્વો મય, આવુસો, જાનામા” તિ । “ક્તમાયં, મન્તે,
દિસા” તિ^૭ “ન સ્વો મય, આવુસો, જાનામા” તિ । અથ સ્વો તે ચોરા—“નેવિમેસં પાનીય”^{૨૫}

૧. પઞ્જાપેતબ્બં—મ૦ । ૨. પાદકથલિકં—સી૦ । ૩. અવક્કારપાટિ—સ્યા૦, અવક્કારપાતિ—મ૦ ।
૪. ઉપદ્વાપેતબ્બં—રો૦, સ્યા૦ । ૫-૬. પાનીયં પરિભોજનીયં—રો૦ । ૬. અપ્પહરિતે—સી૦, રો૦, મ૦ ।
૭. પટિસામેતબ્બં—સ્યા૦, રો૦ । ૮. એત્થ ‘અત્થિ મન્તે નક્ખત્તપદાની તિ^૧ ન જાનામા આવુસો તિ ।
અત્થિ મન્તે દિસાભાગં તિ^૨ ન જાનામા આવુસો તિ’ इति अधिको पाठो सी० पोत्थके दिस्सति ।

अत्थि, न परिभोजनीयं अत्थि, न अग्नि अत्थि, न अरणिसहित अत्थि, न नक्खत्तपदानि जानन्ति, न दिसाभाग जानन्ति, चोरा इमे, नयिमे भिक्खू' ति — आकोटेत्वा पक्कमिसु । अथ खो ते भिक्खू भिक्खून् एतमत्थ आरोचेसु । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

- 5 १३ “तेन हि, भिक्खवे, आरब्जिकान भिक्खून् वत्त पञ्जापेस्सामि यथा आरब्जिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्ब । आरब्जिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना कालस्सेव उट्ठाय पत्त थविकाय पक्खिपित्वा असे आलम्भेत्वा चीवरं खन्धे करित्वा उपाहना आरोहित्वा^१ दारुभण्ड मत्तिकाभण्ड पटिसामेत्वा द्वारवातपान थकेत्वा सेनासना ओतरितब्ब — इदानीं गाम पविसिस्सामी ति । उपाहना ओमुञ्चित्वा नीच कत्वा पप्फोटेत्वा^२ थविकाय पक्खिपित्वा असे आलम्भेत्वा तिमण्डल
- B. 386 10 पटिच्छादेन्तेन परिमण्डल निवासेत्वा कायबन्धन वन्धित्वा सगुण कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठक पटिमुञ्चित्वा धोवित्वा पत्त गहेत्वा साधुक अतरमानेन गामो पविसितब्बो । सुप्पटिच्छन्नेन^३ अन्तरघरे गन्तब्ब पे० न खम्भकतेन अन्तरघरे गन्तब्ब । न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे गन्तब्ब । न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्ब ।

“निवेसन पविसन्तेन सल्लक्खेतब्ब — ‘इमिना पविसिस्सामि, इमिना निक्खमिस्सामी’ ति । नातिसहसा पविसितब्ब । नातिसहसा निक्खमित्तब्ब । नातिदूरे ठातब्ब । नाच्चासन्ने ठातब्ब । नातिचिरं ठातब्ब । नातिलहु^४ निवत्तितब्ब । ठितकेन सल्लक्खेतब्बं — ‘भिक्ख दातुकामा वा अदातुकामा वा’ ति । सचे कम्म वा निक्खिपति, आसना वा वुट्ठाति, कटच्छु वा परामसति, भाजन वा परामसति, ठपेति वा — दातुकामस्सा^५ ति ठातब्ब । भिक्खाय दिव्यमानाय^६ वामेन हत्थेन सङ्घाटि उच्चारेत्वा दक्खिणेन हत्थेन पत्त पणामेत्वा

20 उमोहि हत्थेहि पत्त पटिगहेत्वा भिक्खा पटिगहेतब्बा । न च भिक्खादायिकाय मुख उल्लोकेतब्ब^७ । सल्लक्खेतब्ब — ‘सूप दातुकामा वा अदातुकामा वा’ ति । सचे कटच्छु वा परामसति, भाजन वा परामसति, ठपेति वा — दातुकामस्सा ति ठातब्बं । भिक्खाय दिव्याय सङ्घाटिया पत्त पटिच्छादेत्वा साधुक अतरमानेन निवत्तितब्ब ।

“सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे गन्तब्ब पे० न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्ब ।

25 गामतो निक्खमित्वा पत्त थविकाय पक्खिपित्वा असे आलम्भेत्वा चीवरं सङ्घरित्वा^८ सीसे करित्वा उपाहना आरोहित्वा गन्तब्ब ।

“आरब्जिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना पानीयं उपट्ठापेतब्ब, परिभोजनीय उपट्ठापेतब्बं, अग्नि उपट्ठापेतब्बो, अरणिसहित उपट्ठापेतब्बं, कत्तरदण्डो उपट्ठापेतब्बो, नक्खत्तपदानि

१ आरुहित्वा-सी० । २ पप्फोटेत्वा-रो०, पप्फोटेत्वा-स्या० । ३ सुपटिच्छन्नेन-सी०, रो० । ४ नातिलहुक-स्या०, रो० । ५ दातुकामा विया-सी०, दातुकामिया-स्या० । ६ दीयमानाय-सी०, स्या० । ७ ओल्लोकेतब्ब-सी०, स्या० । ८ सहरित्वा-स्या०, रो० ।

उगहेतब्बानि — सकलानि वा एकदेसानि वा, दिसाकुसलेन भवितव्व । इद्दं खो, भिक्खवे,
आरब्बिकान भिक्खून् वत्त यथा आरब्बिकेहि भिक्खूहि सम्मा^१ वत्तितव्व” ति ।

§ ८. सेनासनवत्तकथा

१४ तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू अज्झोकासे चीवरकम्म करोन्ति । R. 218,
छब्बगिया भिक्खू पटिवाते अज्झणे^२ सेनासन पप्फोटेसु^३ । भिक्खू रजेन ओकिरिसु^४ । ये B 387
त भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिद्यन्ति^५
विपाचेन्ति — “कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू पटिवाते अज्झणे सेनासन पप्फोटेस्सन्ति ।
भिक्खू रजेन ओकिरिसु” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ००पे०
“सच्च किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खू पटिवाते अज्झणे सेनासन पप्फोटेन्ति^६, भिक्खू
रजेन ओकिरिसु” ति^७ “सच्च भगवा” ति पे०...विगरहित्वा पे० धम्मि कथं
कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

10

१५ “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून् सेनासनवत्त पञ्जापेस्सामि यथा भिक्खूहि
सेनासने सम्मा वत्तितव्व । यस्मि विहारो विहरति, सचे सो विहारो उक्कापो होति, सचे
उस्सहति, सोधेतव्वो । विहारं सोधेन्तेन पठम पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितव्व,
निसीदनपच्चत्थरण नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितव्व, भिसिबिम्बोहनं^८ नीहरित्वा एकमन्त
निक्खिपितव्व, मच्चो नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन^९, असङ्खट्टेन्तेन^{१०} कवाटपिट्ठं^{११},
नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितव्वो, पीठ नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्खट्टेन्तेन
कवाटपिट्ठं, नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितव्व, मच्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपि-
तव्वा, खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितव्वो, अपस्सेनफलक नीहरित्वा एकमन्त
निक्खिपितव्व, भुम्मत्थरणं^{१२} यथा पञ्चत्त सल्लक्खेत्वा नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितव्व । सचे
विहारे सन्तानक होति, उल्लोका पठम ओहारेतव्व, आलोकसन्धिकणभागा पमज्जितव्वा ।^{१३}
सचे गेरुकपरिकम्भकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळक^{१४} तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितव्वा । सचे
काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितव्वा । सचे अकता
होति भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा^{१५} सम्मज्जितव्वा — मा विहारो रजेन उह्वञ्जी^{१६} ति ।
सङ्कार विचिनित्वा एकमन्तं छड्ढेतव्वं ।

१ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २ पङ्गणे-सी०, स्या०, रो० । ३ पप्फोटेसु-रो०, पप्फोटेसु-
स्या० । ४ ओकिरियिंसु-सी०, स्या० । ५ पप्फोटेसु-सी०, पप्फोटेन्ति-स्या०, पप्फोटेन्ति-रो० ।
६ भिसिबिम्बोहनं-म० । ७ अपरिघसन्तेन-सी०, स्या०, रो० । ८ असङ्खट्टेन्तेन-सी०, स्या०, रो० ।
९ कवाटपीठ-सी० । १० भूमत्थरण-म० । ११ चोळक-रो० । १२ परिप्फोसित्वा-रो०,
परिप्फोसित्वा परिप्फोसित्वा-म०, सी० । १३ उह्वञ्जी-म० ।

B. 388

“न भिक्खुसामन्ता सेनासन पप्फोटेतब्बं^१ । न विहारसामन्ता सेनासनं पप्फोटे-
तब्बं । न पानीयसामन्ता सेनासन पप्फोटेतब्ब । न परिभोजनीयसामन्ता सेनासन पप्फोटे-
तब्ब । न पट्टिवाते अङ्गणे सेनासन पप्फोटेतब्ब । अधोवाते सेनासन पप्फोटेतब्ब ।

R. 219

“भुम्मत्थरण एकमन्तं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्चत्त
5 पञ्जापेतब्ब । मच्चपट्टिपादका एकमन्त ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने^२ ठपेतब्बा ।
मच्चो एकमन्त ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पट्टिघसन्तेन, असङ्खट्टेन्तेन
कवाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथापञ्चत्त पञ्जापेतब्बो । पीठ एकमन्त ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा
नीच कत्वा साधुक अप्पट्टिघसन्तेन, असङ्खट्टेन्तेन कवाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथापञ्चत्त पञ्जा-
पेतब्ब । भिसिबिम्बोहन एकमन्त ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्चत्त
10 पञ्जापेतब्ब । निसीदनपच्चत्थरण एकमन्त ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथा,
पञ्चत्त पञ्जापेतब्ब । खेळमल्लको एकमन्त ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने
ठपेतब्बो । अपस्सेनफलक एकमन्त ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्ब ।
पत्तचीवरं निक्खिपितब्ब । पत्त निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्त गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्टामच्च
वा हेट्टापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो
15 निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवस वा
चीवररज्जुं वा पमज्जित्वा पारतो अन्त ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खिपितब्ब ।

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे पच्छिमा
सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे उत्तरा सरजा वाता वायन्ति
उत्तरा वातपाना थकेतब्बा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा वातपाना
20 थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्तिं थकेतब्बा । सचे
उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्तिं विवरितब्बा ।

B. 389

“सचे परिवेण उक्काप होति, परिवेण सम्मज्जितब्ब । सचे कोट्टको उक्कापो होति,
कोट्टको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्टानसाला उक्कापा होति, उपट्टानसाला सम्मज्जितब्बा ।
सचे अगिसाला उक्कापा होति, अगिसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटी^३ उक्कापा होति,
25 वच्चकुटी सम्मज्जितब्बा । सचे पानीय न होति, पानीय उपट्टापेतब्ब । सचे परिभोजनीयं
न होति, परिभोजनीय उपट्टापेतब्ब । सचे आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमन-
कुम्भिया उदक आसिञ्चितब्ब ।

“सचे बुद्धेन^४ सद्धि एकविहारे विहरति, न बुद्धं अनापुच्छा उद्देसो दातब्बो, न
परिपुच्छा दातब्बा, न सज्झायो कातब्बो, न धम्मो भासितब्बो, न पदीपो कातब्बो, न

१ पप्फोटेतब्बं—स्या०, पप्फोटेतब्बं—रो० । २ यथाठाने—रो० । ३ वच्चकुटी—म० ।

४ बुद्धेन—सी० ।

पदीपो विज्झापेतब्बो, न वातपाना विवरितब्बा, न वातपाना थकेतब्बा । सचे वुड्ढेन सद्धिं एकचङ्कमे चङ्कमति, येन वुड्ढो तेन परिवत्तितब्ब, न च वुड्ढो सद्धाटिकण्णेन घट्टेतब्बो । इद खो, भिक्खवे, भिक्खून सेनासनवत्त यथा भिक्खूहि सेनासने सम्मा वत्तितब्ब” ति ।

R. 220

§ ९. जन्ताघरवत्तकथा

१६. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू जन्ताघरे थेरेहि भिक्खूहि निवारियमाना अनादरिय पटिच्च प्हूत कट्ट आरोपेत्वा अग्नि दत्वा द्वारं थकेत्वा द्वारे^५ निसीदन्ति । भिक्खू उण्हामितत्ता द्वारं अलभमाना मुच्छिता पपतन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—“कथ हि नाम छब्बगिया भिक्खू जन्ताघरे थेरेहि भिक्खूहि निवारियमाना अनादरिय पटिच्च प्हूत कट्ट आरोपेत्वा अग्नि दत्वा द्वारं थकेत्वा द्वारे निसीदिस्सन्ति । भिक्खू उण्हामितत्ता द्वारं अलभमाना मुच्छिता पपतन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु पे०० “सच्च^{१०} किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खू जन्ताघरे थेरेहि भिक्खूहि निवारियमाना अनादरियं पटिच्च प्हूत कट्ट आरोपेत्वा अग्नि दत्वा द्वारं थकेत्वा द्वारे निसीदन्ति, भिक्खू उण्हामितत्ता द्वारं अलभमाना मुच्छिता पपतन्ती” ति^१ “सच्च भगवा” ति पे० विगरहित्वा

पे० धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“न, भिक्खवे, जन्ताघरे थेरेन भिक्खुना निवारियमानेन अनादरिय पटिच्च प्हूत कट्ट आरोपेत्वा अग्नि दातब्बो । यो ददेय्य,^{१५} आपत्ति दुक्कटस्स । न च, भिक्खवे, द्वारं थकेत्वा द्वारे निसीदितब्ब । यो निसीदेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B 390

१७ “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून जन्ताघरवत्त पञ्जापेस्सामि यथा भिक्खूहि जन्ताघरे सम्मा वत्तितब्ब । यो पठम जन्ताघरे^१ गच्छति, सचे छारिका उस्सत्ता होति, छारिका छड्ढेतब्बा । सचे जन्ताघरं उक्काप होति, जन्ताघरं सम्मज्जितब्ब । सचे परिभण्ड^{२०} उक्काप होति, परिभण्ड सम्मज्जितब्ब । सचे परिवेण उक्काप होति, परिवेण सम्मज्जितब्ब । सचे कोट्टको उक्कापो होति, कोट्टको सम्मज्जितब्बो । सचे जन्ताघरसाला उक्कापा होति, जन्ताघरसाला सम्मज्जितब्बा ।

“चुण्ण सत्तेतब्बं, मत्तिका तेमेतब्बा, उदकदोणिकाय उदक आसिञ्चितब्बं । जन्ताघरं पविसन्तेन मत्तिकाय मुख मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरं पविसितब्ब ।^{२५} न थेरे भिक्खू अनुपक्खज्ज निसीदितब्ब । न नवा भिक्खू आसनेन पटिवाहितब्बा^२ । सचे उस्सहति, जन्ताघरे थेरान भिक्खून परिकम्भं कातब्ब । जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघरपीठ

१ जन्ताघर-सी०, स्या०, रो० । २ पटिवाहेतब्बा-सी० ।

R. 221 आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा निक्खमितब्ब । सचे उस्सहति, उदके पि थेरान भिक्खून परिकम्म कातब्ब । न थेरान भिक्खून पुरतो पि^१ नहायितब्बं, न उपरितो^२ पि नहायितब्ब । नहातेन उत्तरन्तेन ओतरन्तान मग्गो दातब्बो । यो पच्छा जन्ताघरा निक्खमति, सचे जन्ताघरं चिक्खल्ल होति, धोवितब्ब । मत्तिकादोणिक धोवित्वा 5 जन्ताघरपीठ पटिसामेत्वा अग्नि विज्झापेत्वा द्वारं थकेत्वा पक्कमितब्ब । इद खो, भिक्खवे, भिक्खून जन्ताघरवत्त यथा भिक्खूहि जन्ताघरे सम्मा वत्तितब्ब” ति ।

§ १०. वच्चकुटिचत्तकथा

B 391 १८ तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु ब्राह्मणजातिको वच्च कत्वा न इच्छति आचमेतु — को इम वसल दुग्गन्ध आमसिस्सती ति । तस्स वच्चमग्गे किमि सण्ठाति^३ । अथ खो सो भिक्खु भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि । “कि पन त्व, आवुसो, वच्च कत्वा 10 न आचमेसी” ति ? “एवमावुसो” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुचका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम भिक्खु वच्च कत्वा न आचमेस्सती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० “सच्च किर त्व, भिक्खु, वच्च कत्वा न आचमेसी” ति ? “सच्चं भगवा” ति पे० विगरहित्वा १५ पे० • धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, वच्च कत्वा सति उदके नाचमेतब्ब । यो नाचमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू वच्चकुटिया यथावुट्ठु^४ वच्च करोन्ति । नवका भिक्खू पठमतरं आगन्त्वा वच्चिता आगमेन्ति । ते वच्च सन्धारेन्ता मुच्छिता पपतन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे०...सच्च किर भिक्खवे पे० सच्च भगवा ति पे० • विगरहित्वा पे० धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, वच्चकुटिया 20 यथावुट्ठु वच्चो कातब्बो । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, आगत-पटिपाटिया वच्च कालु” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू अतिसहसा पि वच्चकुटिं पविसन्ति, उब्भजित्वा^५ पि पविसन्ति, नित्थुनन्ता^६ पि वच्च करोन्ति, दन्तकट्ट खादन्ता पि वच्च करोन्ति, बहिद्धा पि वच्चदोणिकाय वच्च करोन्ति, बहिद्धा पि पस्सावदोणिकाय पस्साव 25 करोन्ति, पस्सावदोणिकाय पि खेळ करोन्ति, फरुसेन पि कट्ठेन अवलेखन्ति^७, अवलेखनकट्ट^८

१ रो०, सी० पोत्थकेसु नत्थि । २ उपरिसोत्ते—स्या० । ३ सण्ठासि—सी०, स्या०, रो० ।

४ आचमिस्सती—स्या० । ५ यथावुट्ठु—सी० । ६ उब्भुजित्वा—सी०, उब्भुजित्वा—स्या०, रो० ।

७ नित्थनन्ता—सी० । ८ अपलेखन्ति—सी० । ९ अपलेखनकट्ट—सी० ।

पि वच्चकूपग्निं पातेन्ति, अतिसहसा पि निक्खमन्ति, उब्भजित्वा पि निक्खमन्ति, चपुचपु-
कारकं^१ पि आचमेन्ति, आचमनसरावके पि उदकं सेसेन्ति । ये ते भिक्खू अपिच्छा-
पे० ते उज्जायन्ति खिद्यन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम छब्बग्निं भिक्खू
अतिसहसा पि वच्चकुटिं पविसिस्सन्ति, उब्भजित्वा पि पविसिस्सन्ति, नित्थुनन्ता पि वच्च-
करिस्सन्ति, दन्तकट्टं खादन्ता पि वच्च करिस्सन्ति, बहिद्धा पि वच्चदोणिकाय वच्च करि-
स्सन्ति, बहिद्धा पि पस्सावदोणिकाय पस्साव करिस्सन्ति, पस्सावदोणिकाय पि खेळ-
करिस्सन्ति, फरुसेन पि कट्ठेन अवलेखिस्सन्ति,^२ अवलेखनकट्टं पि वच्चकूपग्निं पातेस्सन्ति,
अतिसहसा पि निक्खमिस्सन्ति, उब्भजित्वा पि निक्खमिस्सन्ति, चपुचपुकारकं पि आचमे-
स्सन्ति, आचमनसरावके पि उदकं सेसिस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं
आरोचेसु पे० • सच्चं किरं भिक्खवे पे० • सच्चं भगवांति पे० विगरहित्वा^३
पे० धम्मं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

R. 222

B. 392^४

१९ “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून् वच्चकुटिवत्तं पञ्जापेस्सामि यथा भिक्खूहि
वच्चकुटिया सम्मा वत्तितब्बं । यो वच्चकुटिं गच्छति तेन^५ बहिं ठितेन^६ उक्कासितब्बं । अन्तो
निसिन्नेन पि उक्कासितब्बं । चीवरवसे वा चीवररज्जुया वा चीवरं निक्खिपित्वा साधुकं
अतरमानेन वच्चकुटीं^७ पविसितब्बा । नातिसहसा पविसितब्बा । न उब्भजित्वा पविसि-
तब्बा । वच्चपादुकाय ठितेन उब्भजितब्बं^८ । न नित्थुनन्तेन वच्चो कातब्बो । न दन्तकट्टं
खादन्तेन वच्चो कातब्बो । न बहिद्धा वच्चदोणिकाय वच्चो कातब्बो । न बहिद्धा पस्साव-
दोणिकाय पस्सावो कातब्बो । न पस्सावदोणिकाय खेळो कातब्बो । न फरुसेन कट्ठेन
अवलेखितब्बं^९ । न अवलेखनकट्टं वच्चकूपग्निं पातेतब्बं । वच्चपादुकाय ठितेन पटि-
च्छादेतब्बं । नातिसहसा निक्खमितब्बं । न उब्भजित्वा निक्खमितब्बं । आचमनपादुकाय^{१०}
ठितेन उब्भजितब्बं । न चपुचपुकारकं^{११} आचमेतब्बं । न आचमनसरावके उदकं सेसेतब्बं ।
आचमनपादुकाय ठितेन पटिच्छादेतब्बं ।

“सचे वच्चकुटीं ऊहता^{१२} होति, धोवितब्बा । सचे अवलेखनपिठरो^{१३} पूरो होति,
अवलेखनकट्टं छड्ढेतब्बं । सचे वच्चकुटीं उक्कापा होति, वच्चकुटीं सम्मज्जितब्बा । सचे
परिमण्डं उक्कापं होति, परिमण्डं सम्मज्जितब्बं । सचे परिवेण उक्कापं होति, परिवेण^{१४}
सम्मज्जितब्बं । सचे कोट्टको उक्कापो होति, कोट्टको सम्मज्जितब्बो । सचे आचमनकुम्भिया
उदकं न होति, आचमनकुम्भिया उदकं आसिञ्चितब्बं । इदं खो, भिक्खवे, भिक्खून्
वच्चकुटिवत्तं^{१५} यथा भिक्खूहि वच्चकुटिया सम्मा वत्तितब्बं” ति ।

—०—

१ चपुचपुकारका—सी०, स्या० । २ अपलेखिस्सन्ति—सी० । ३ सी०, रो० पोथकेसु नत्थि ।
४ बहिद्वितेन—स्या० । ५ वच्चकुटि—म० । ६ उब्भुजितब्बं—स्या०, रो०, उब्भुजितब्बं—सी० ।
७ अपलेखितब्बं—सी० । ८ अपलेखनकट्टं—सी० । ९ चपुचपुकारकेन—सी०, स्या० । १० ऊहता-
म० । ११ अवलेखनपिठरो—स्या०, अपलेखनपिठरो—सी० । १२ वच्चकुटीवत्तं—सी०, स्या० ।

§ ११. उपज्झायवत्तकथा

२० तेन खो पन समयेन सद्धिविहारिका उपज्झायेसु न सम्मा वत्तन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम सद्धिविहारिका उपज्झायेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

5 अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च किर, भिक्खवे, सद्धिविहारिका उपज्झायेसु न सम्मा वत्तन्ती” ति ?
 B 393 “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “कथं हि नाम, भिक्खवे, सद्धिविहारिका
 R. 223 उपज्झायेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं
 10 अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेक-
 परियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

15 २१. “तेन हि, भिक्खवे, सद्धिविहारिकानं उपज्झायेसु वत्तं पञ्जापेस्सामि यथा सद्धिविहारिकेहि उपज्झायेसु सम्मा वत्तितव्वं । सद्धिविहारिकेन, भिक्खवे, उपज्झायम्हि सम्मा वत्तितव्वं । तत्राय सम्मावत्तना —

“कालस्सेव उट्ठाय उपाहना ओमुञ्चित्वा एकस उत्तरासङ्गं करित्वा दन्तकट्टं दातव्वं, मुखोदकं दातव्वं, आसनं पञ्जापेतव्वं । सचे यागु होति, भाजनं धोवित्वा यागु उपनामे-
 20 तव्वा । यागु पीतस्स उदकं दत्त्वा भाजनं पटिगहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन^१ धोवित्वा पटिसामेतव्वं । उपज्झायम्हि वुट्ठिते^२ आसनं उद्धरितव्वं । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितव्वो ।

“सचे उपज्झायो गामं पविसितुकामो होति, निवासनं दातव्वं, पटिनिवासनं पटिगहेतव्वं, कायबन्धनं दातव्वं, सगुणं कत्वा सङ्घाटियो दातव्वा, धोवित्वा पत्तो सउदको
 25 दातव्वो । सचे उपज्झायो पच्छासमणं आकङ्खति, तिमण्डलं पटिच्छादेन्तेन परिमण्डलं निवासेत्वा कायबन्धनं बन्धित्वा सगुणं कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठिकं पटिमुञ्चित्वा धोवित्वा पत्तं गहेत्वा उपज्झायस्स पच्छासमणेन होतव्वं । नातिदूरे गन्तव्वं, नाच्चासन्ने गन्तव्वं, पत्तपरियापन्नं पटिगहेतव्वं । न उपज्झायस्स भणमानस्स अन्तरन्तरा कथा ओपातेतव्वा । उपज्झायो आपत्तिसामन्ता भणमानो निवारेतव्वो ।

१ अपरिघसन्तेन—सी०, स्या०, रो० । २ उट्ठिते—सी० ।

“निवत्तन्तेन पठमतरं आगन्त्वा आसन पञ्जापेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं^१ उपनिक्खपितब्बं, पच्चुगन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेतब्बं, पटिनिवासनं दातब्बं, निवासनं पटिग्गहेतब्बं । सचे चीवरं सिन्नं होति, मुहुत्त उण्हे ओतापेतब्बं, न च उण्हे चीवरं निदहितब्बं^२ । चीवरं सङ्घरितब्बं^३ । चीवरं सङ्घरन्तेन^४ चतुरङ्गुल कण्ण उस्सादेत्वा^५ चीवरं सङ्घरितब्बं—मा मज्झे भज्जो अहोसी ति । ओभोगे कायबन्धनं कातब्बं ।

5

“सचे पिण्डपातो होति, उपज्झायो च भुञ्जितुकामो होति, उदकं दत्वा पिण्डपातो उपनामेतब्बो । उपज्झायो पानीयेन पुच्छितब्बो । भुत्ताविस्स उदकं दत्वा पत्तं पटिग्गहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिधंसन्तेन धोवित्वा वोदकं कत्वा मुहुत्त उण्हे ओतापेतब्बो । न च उण्हे पत्तो निदहितब्बो । पत्तचीवरं निक्खपितब्बं । पत्तं निक्खपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठमञ्चं वा हेट्ठापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खपितब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खपितब्बो । चीवरं निक्खपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंसं वा चीवररज्जुं वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खपितब्बं । उपज्झायमिहं बुद्धिते आसनं उद्धरितब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं पटिसामेतब्बं । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

B 394

R 224

10

“सचे उपज्झायो नहायितुकामो होति, नहानं पटियादेतब्बं । सचे सीतेन अत्थो^{१५} होति, सीतं पटियादेतब्बं । सचे उण्हेन अत्थो होति, उण्हं पटियादेतब्बं ।

“सचे उपज्झायो जन्ताघरं पविसितुकामो होति, चुण्णं सन्नेतब्बं, मत्तिकां तेमेतब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय उपज्झायस्स पिट्ठितो पिट्ठितो गन्त्वा जन्ताघरपीठं दत्वा चीवरं पटिग्गहेत्वा एकमन्तं निक्खपितब्बं, चुण्णं दातब्बं, मत्तिकां दातब्बा । सचे उस्सहति, जन्ताघरं पविसितब्बं । जन्ताघरं पविसन्तेन मत्तिकाय मुखं मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छा-^{२०} देत्वा जन्ताघरं पविसितब्बं । न थरे भिक्खू अनुपखज्जं निसीदितब्बं । न नवा भिक्खू आसनेन पटिग्गहेतब्बा^६ । जन्ताघरे उपज्झायस्स परिकम्मं कातब्बं । जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघरपीठं आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा निक्खमितब्बं ।

“उदके पि उपज्झायस्स परिकम्मं कातब्बं । नहातेन पठमतरं उत्तरित्वा अत्तनो गत्तं वोदकं कत्वा निवासेत्वा उपज्झायस्स गत्ततो उदकं पमज्जितब्बं, निवासनं दातब्बं, सङ्घाटि^{२५} दातब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय पठमतरं आगन्त्वा आसनं पञ्जापेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खपितब्बं । उपज्झायो पानीयेन पुच्छितब्बो । सचे उद्दिसापेतुकामो होति, उद्दिसापेतब्बो । सचे परिपुच्छितुकामो होति, परिपुच्छितब्बो ।

“यस्मिं विहारे उपज्झायो विहरति, सचे सो विहारो उक्कापो होति, सचे उस्सहति,

B. 295

१ पादकथलिकं—सी० । २ निदहितब्बं—सी० । ३ सहरितब्बं—स्या०, रो० । ४ सहरन्तेन—स्या०, रो० । ५ उस्सारेत्वा—म० । ६ पटिग्गहेतब्बा—स्या०, रो०, म० ।

R 225

सोधेतब्बो । विहारं सोधेन्तेन पठमं पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं, निसीदन-
 पच्चत्थरण नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं, भिसिबिम्बोहनं^१ नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपि-
 तब्बं, मच्चो नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघसन्तेन, असङ्खट्टन्तेन^२ क्वाटपिट्ठं^३, नीहरित्वा
 एकमन्तं निक्खिपितब्बो, पीठं नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघसन्तेन, असङ्खट्टन्तेन क्वाटपिट्ठं,
 ५ नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं, मच्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बा,
 खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बो, अपस्सेनफलकं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपि-
 तब्बं, भुम्मत्थरणं^४ यथापञ्जत्तं सल्लम्बेत्वा नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं । सचे विहारे
 सन्तानकं होति, उल्लोका पठमं ओहारेतब्बं, आलोकसन्धिकणभागा पमज्जितब्बा । सचे
 गेरुपरिकम्मकता भित्तिं कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे काल-
 १० वणकता भूमिं कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे अकता होति
 भूमिं, उदकेन परिप्फोसित्वा सम्मज्जितब्बा — मा विहारो रजेन उहञ्जी ति । सङ्कारं विचि-
 नित्वा एकमन्तं छड्ढेतब्बं ।

B 396

“भुम्मत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेट्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्बं ।
 मच्चपटिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बा । मच्चो ओतापेत्वा
 १५ सोधेत्वा पप्फोटेट्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघसन्तेन, असङ्खट्टन्तेन क्वाटपिट्ठं, अतिहरित्वा
 यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्बो । पीठं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेट्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटि-
 घसन्तेन, असङ्खट्टन्तेन क्वाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्बं । भिसिबिम्बोहनं
 ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेट्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्बं । निसीदनपच्चत्थरणं
 ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेट्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्बं । खेळमल्लको ओतापेत्वा
 २० पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बो । अपस्सेनफलकं ओतापेत्वा पमज्जित्वा अति-
 हरित्वा यथाठाने ठपेतब्बं । पत्तचीवरं निक्खिपितब्बं । पत्तं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं
 गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठमच्च वा हेट्ठपीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च
 अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं
 गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवसं वा चीवररज्जुं वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं
 २५ कत्वा चीवरं निक्खिपितब्बं ।

R 226

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे
 पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे उत्तरा सरजा वाता
 वायन्ति, उत्तरा वातपाना थकेतब्बा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा
 वातपाना थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवारितब्बा, रत्तिं थकेतब्बा ।
 ० सचे उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्तिं विवारितब्बा ।

१ भिसिबिम्बोहनं-म० । २ असङ्खट्टन्तेन-रो०, असङ्खट्टन्तेन-म० । ३ क्वाटपीठं-सी० ।

४, भुम्मत्थरणं-म० ।

“सचे परिवेणं उक्कापं होति, परिवेण सम्मज्जितब्बं । सचे कोट्टको उक्कापो होति, कोट्टको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्ठानसाला उक्कापा होति, उपट्ठानसाला सम्मज्जितब्बा । सचे अगिसाला उक्कापा होति, अगिसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटी उक्कापा होति, वच्चकुटी सम्मज्जितब्बा । सचे पानीयं^१ न होति, पानीय उपट्ठापेतब्ब । सचे परिभोजनीयं^२ न होति, परिभोजनीय उपट्ठापेतब्ब । सचे आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमन-^३ कुम्भिया उदकं आसिञ्चितब्ब ।

“सचे उपज्झायस्स अनभिरति उप्पन्ना होति, सद्धिविहारिकेन वूपकासेतब्बा^४, वूपकासापेतब्बा^५, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे उपज्झायस्स कुक्कुच्च उप्पन्न होति, सद्धिविहारिकेन विनोदेतब्ब, विनोदापेतब्ब, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे उपज्झायस्स दिट्ठिगतं उप्पन्न होति, सद्धिविहारिकेन विवेचेतब्ब, विवेचापेतब्ब, धम्मकथा वास्स^{१०} कातब्बा । सचे उपज्झायो गरुधम्म अज्झापन्नो होति परिवासारहो, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्क कातब्ब—किं ति नु खो सद्धो उपज्झायस्स परिवासं ददेय्या ति । सचे उपज्झायो मूलयपटिकस्सनारहो होति, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्क कातब्ब—किं ति नु खो सद्धो उपज्झायं मूलय पटिकस्सेय्या ति । सचे उपज्झायो मानत्तारहो होति, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्क कातब्बं—किं ति नु खो सद्धो उपज्झायस्स मानत्त ददेय्या ति । सचे उपज्झायो^{१५} अन्भानारहो होति, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्क कातब्बं—किं ति नु खो सद्धो उपज्झाय अन्भेय्या ति । सचे सद्धो उपज्झायस्स कम्म कत्तुक्कामो होति, तज्जनीयं^६ वा नियस्स^७ वा पब्बाजनीयं^८ वा पटिसारणीयं^९ वा उक्खेपनीयं^{१०} वा, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्क कातब्ब—किं ति नु खो सद्धो उपज्झायस्स कम्म न करेय्य, लहुकाय वा परिणामेय्या ति । कत्त वा पनस्स होति सद्धेन कम्म, तज्जनीयं वा नियस्स वा पब्बाजनीय वा पटिसारणीय वा^{२०} उक्खेपनीय वा, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्क कातब्ब—किं ति नु खो उपज्झायो सम्मा वत्तेय्य, लोम पातेय्य, नेत्थारं वत्तेय्य, सद्धो त कम्म पटिप्पस्सम्भेय्या ति ।

“सचे उपज्झायस्स चीवरं धोवितब्ब होति, सद्धिविहारिकेन धोवितब्ब, उस्सुक्कं वा कातब्ब—किं ति नु खो उपज्झायस्स चीवरं धोवियेथा ति । सचे उपज्झायस्स चीवरं कातब्ब होति, सद्धिविहारिकेन कातब्ब, उस्सुक्क वा कातब्ब—किं ति नु खो उपज्झायस्स^{२५} चीवरं करियेथा^{११} ति । सचे उपज्झायस्स रजनं^{१२} पचित्तब्ब^{१३} होति, सद्धिविहारिकेन पचित्तब्ब,^{१४} उस्सुक्क वा कातब्ब—किं ति नु खो उपज्झायस्स रजनं पचियेथा^{१५} ति । सचे उपज्झायस्स चीवरं रजितब्ब^{१६} होति, सद्धिविहारिकेन रजितब्ब, उस्सुक्क वा कातब्बं—किं ति नु खो

१ पानीय-रो० । २ परिभोजनीय-रो० । ३ वूपकासेतब्बो-स्या०, म० । ४ वूपकासापेतब्बो-स्या०, म० । ५ तज्जनीय-रो० । ६ निस्सय-रो० । ७ पब्बाजनीयं-रो० । ८ पटिसारणीय-रो० । ९ उक्खेपनीयं-रो० । १० करीयेथा-सी० । ११-११ रजना पाचित्तब्बा-म० । १२ पचित्तब्बा-म० । १३ पचियेथा-सी० । १४ रजितब्ब-स्या० ।

उपज्झायस्स चीवरं रजियेथा^१ ति । चीवरं रजन्तेन^२ साधुकं सम्परिवत्तकं सम्परिवत्तकं रजितब्बं, न च अच्छिन्ने थेवे पक्कमितब्बं ।

“न उपज्झाय अनापुच्छा एकच्चस्स पत्तो दातब्बो, न एकच्चस्स पत्तो पटिगाहेतब्बो, न एकच्चस्स चीवरं दातब्बं, न एकच्चस्स चीवरं पटिगाहेतब्बं, न एकच्चस्स परिक्षारो^५ दातब्बो, न एकच्चस्स परिक्षारो पटिगाहेतब्बो, न एकच्चस्स केसा छेदेतब्बा^३, न एकच्चेन केसा छेदापेतब्बा, न एकच्चस्स परिकम्मं कातब्बं, न एकच्चेन परिकम्म कारापेतब्बं, न एकच्चस्स वेय्यावच्चो कातब्बो, न एकच्चेन वेय्यावच्चो कारापेतब्बो, न एकच्चस्स पच्छासमणेन होतब्बं, न एकच्चो पच्छासमणो आदातब्बो, न एकच्चस्स पिण्डपातो नीहरितब्बो, न एकच्चेन पिण्डपातो नीहरापेतब्बो, न उपज्झायं अनापुच्छा गामो पविसितब्बो, न सुसानं^{१०} गन्तब्बं, न दिसा पक्कमितब्बा । सचे उपज्झायो गिलानो होति, यावजीव उपट्ठातब्बो^४, बुद्धानमस्स^५ आगमेतब्बं । इदं खो, भिक्खवे, सद्धिविहारिकान उपज्झायेसु वत्त यथा सद्धिविहारिकेहि उपज्झायेसु सम्मा वत्तितब्बं” ति ।

§ १२. सद्धिविहारिकवत्तकथा

२२. तेन खो पन समयेन उपज्झाया सद्धिविहारिकेसु न सम्मा वत्तन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम^{१५} उपज्झाया सद्धिविहारिकेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु पे० “सच्च किर, भिक्खवे, उपज्झाया सद्धिविहारिकेसु न सम्मा वत्तन्ती” ति^२ “सच्च भगवा” ति० पे० विगरहित्वा पे० धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

२३ “तेन हि, भिक्खवे, उपज्झायानं सद्धिविहारिकेसु वत्तं पब्बापेस्सामि^६ यथा^{२०} उपज्झायेहि सद्धिविहारिकेसु सम्मा वत्तितब्बं । उपज्झायेन, भिक्खवे, सद्धिविहारिकमिह सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना —

“उपज्झायेन, भिक्खवे, सद्धिविहारिको सङ्गहेतब्बो अनुगाहेतब्बो उद्देसेन परिपुच्छाय ओवादेन अनुसासनिया । सचे उपज्झायस्स पत्तो होति, सद्धिविहारिकस्स पत्तो न होति, उपज्झायेन सद्धिविहारिकस्स पत्तो दातब्बो, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किं ति नु^{२५} खो सद्धिविहारिकस्स पत्तो उप्पज्जियेथा ति । सचे उपज्झायस्स चीवरं होति, सद्धिविहारिकस्स चीवरं न होति, उपज्झायेन सद्धिविहारिकस्स चीवरं दातब्बं, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किं ति नु खो सद्धिविहारिकस्स चीवरं उप्पज्जियेथा ति । सचे उपज्झायस्स परिक्षारो

१ रजियेथा-सी० । २ रजन्तेन-सी०, स्या० । ३ छेदातब्बा-रो०, छेत्तब्बा-सी० । ४ उपट्ठापेतब्बो-सी० । ५ बुद्धानमस्स-सी०, स्या०, रो० । ६ पब्बापेस्सामि-म० ।

होति, सद्धिविहारिकस्स परिक्रारो न होति, उपज्झायेन सद्धिविहारिकस्स परिक्रारो
दातब्बो, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किं ति नु खो सद्धिविहारिकस्स परिक्रारो उपज्जियेथा ति ।

“सचे सद्धिविहारिको गिलानो होति, कालस्सेव उट्ठाय दन्तकट्ठं दातब्बं, मुखोदकं
दातब्बं, आसनं पञ्जापेतब्बं । सचे यागु होति, भाजनं धोवित्वा यागु उपनामेतब्बा ।
यागुं पीतस्स उदकं दत्त्वा भाजनं पटिग्गहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन धोवित्वा 5 B. 399
पटिसामेतब्बं । सद्धिविहारिकस्मिह वुट्ठिते आसनं उद्धरितब्बं । सचे सो देसो उक्कापो होति,
सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

“सचे सद्धिविहारिको गामं पविसितुकामो होति, निवासनं दातब्बं, पटिनिवासनं
पटिग्गहेतब्बं, कायबन्धनं दातब्बं, सगुणं कत्वा सङ्घाटियो दातब्बा, धोवित्वा पत्तो सउदको
दातब्बो । एत्तावता निवत्तिस्सती ति आसनं पञ्जापेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं^१ 10
उपनिक्खिपितब्बं, पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेतब्बं, पटिनिवासनं दातब्बं, निवासनं
पटिग्गहेतब्बं । सचे चीवरं सिन्नं होति, मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्बं, न च उण्हे चीवरं
निदहितब्बं^२ । चीवरं सङ्हरितब्बं^३ । चीवरं सङ्हरन्तेन चतुरङ्गुलं कण्ठं उस्सादेत्वा^४ चीवरं
सङ्हरितब्बं — मा मज्जे भज्जो अहोसी ति । ओभोगे कायबन्धनं कातब्बं ।

“सचे पिण्डपातो होति, सद्धिविहारिको च भुञ्जितुकामो होति, उदकं दत्त्वा 15
पिण्डपातो उपनामेतब्बो । सद्धिविहारिको पानीयेन पुच्छितब्बो । भुत्ताविस्स उदकं दत्त्वा
पत्तं पटिग्गहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन धोवित्वा वोदकं कत्वा मुहुत्तं उण्हे
ओतापेतब्बो, न च उण्हे पत्तो निदहितब्बो । पत्तचीवरं निक्खिपितब्बं । पत्तं निक्खिपन्तेन
एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठामञ्चं वा हेट्ठापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपि- R. 229
तब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन 20
हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंसं वा चीवररज्जुं वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं
ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खिपितब्बं । सद्धिविहारिकस्मिह वुट्ठिते आसनं उद्धरितब्बं,
पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं पटिसामेतब्बं । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो
सम्मज्जितब्बो ।

“सचे सद्धिविहारिको नहायितुकामो होति, नहानं पटियादेतब्बं । सचे सीतेन 25
अत्थो होति, सीतं पटियादेतब्बं । सचे उण्हेन अत्थो होति, उण्हं पटियादेतब्बं ।

“सचे सद्धिविहारिको जन्ताघरं पविसितुकामो होति, चुण्णं सञ्चेतब्बं, मत्तिका
तेमेतब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय गन्त्वा जन्ताघरपीठं दत्त्वा चीवरं पटिग्गहेत्वा एकमन्तं
निक्खिपितब्बं, चुण्णं दातब्बं, मत्तिका दातब्बा । सचे उस्सहति जन्ताघरं पविसितब्बं । B. 400

१. पादकथलिकं—सी० । २. निदहितब्बं—सी० । ३. संहरितब्बं—स्या०, रो० । ४. उस्सा-
रेत्वा—म० ।

जन्ताघरं पविसन्तेन मत्तिकाय मुख मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरं पविसितब्ब । न थेरे भिक्खू अनुपग्वज्ज निसीदितब्ब, न नवा भिक्खू आसनेन पटिबाहे-
तब्बा^१ । जन्ताघरे सद्धिविहारिकस्स परिकम्म कातब्ब । जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघर-
पीठ आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा निक्खमितब्बं ।

५ “उदके पि सद्धिविहारिकस्स परिकम्म कातब्ब । नहातेन पठमतं उत्तरित्वा
अत्तनो गत्त वोदक कत्वा निवासेत्वा सद्धिविहारिकस्स गत्ततो उदक पमज्जितब्ब, निवासन
दातब्ब, सङ्घाटि दातब्बा, जन्ताघरपीठ आदाय पठमतं आगन्त्वा आसन पञ्जापेतब्बं,
पादोदक पादपीठ पादकथलिक उपनिक्खपितब्ब । सद्धिविहारिको पानीयेन पुच्छितब्बो ।

“यस्मि विहारे सद्धिविहारिको विहरति, सचे सो विहारो उक्कापो होति, सचे
१० उस्सहति, सोधेतब्बो । विहार सोधेन्तेन पठमं पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्त निक्खपितब्ब,
निसीदनपञ्चत्थरण नीहरित्वा एकमन्त निक्खपितब्ब, भिसिबिम्बोहन नीहरित्वा एकमन्ते
निक्खपितब्ब, मच्चो नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठ,
नीहरित्वा एकमन्त निक्खपितब्ब, मच्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्त निक्खपितब्बा,
खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्त निक्खपितब्बो, अपस्सेनफलक नीहरित्वा एकमन्तं
१५ निक्खपितब्ब, भुम्मत्थरण यथापञ्जत्त सल्लक्खेत्वा नीहरित्वा एकमन्तं निक्खपितब्ब ।
सचे विहारे सन्तानक होति, उल्लोका पठम ओहारेतब्ब, आलोकसन्धिकण्णभागा पमज्जि-
तब्बा । सचे गेरूकपरिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीळेत्वा
पमज्जितब्बा । सचे काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीळेत्वा
पमज्जितब्बा । सचे अकता होति भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा सम्मज्जितब्बा — मा विहारो
२० रजेन उहब्बी ति । सङ्कारं विचिन्तिवा एकमन्त छड्ढेतब्ब ।

“भुम्मत्थरण ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्ब ।
मच्चपटिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बा । मच्चो ओतापेत्वा
सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, अतिहरित्वा
यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्बो । पीठ ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक
२५ अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्ब । भिसि-
बिम्बोहनं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्ब । निसीदन-
पञ्चत्थरण ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्ब । खेळमल्लको
ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बो । अपस्सेनफलक ओतापेत्वा पमज्जित्वा
अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्ब । पत्तचीवरं निक्खपितब्बं । पत्त निक्खपन्तेन एकेन
३० हत्थेन पत्त गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्टामच्च वा हेट्टापीठ वा परामसित्वा पत्तो निक्खपितब्बो ।

न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवस वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्त ओरतो भोग कत्वा चीवरं निक्खिपितब्ब ।

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे उत्तरा सरजा वाता ५ वायन्ति, उत्तरा वातपाना थकेतब्बा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा वातपाना थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्ति थकेतब्बा । सचे उप्पहकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्ति विवरितब्बा ।

“सचे परिवेण उक्काप होति, परिवेण सम्मज्जितब्ब । सचे कोट्टको उक्कापो होति, कोट्टको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्ठानसाला उक्कापा होति, उपट्ठानसाला सम्मज्जितब्बा । १० सचे अगिसाला उक्कापा होति, अगिसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटी उक्कापा होति, वच्चकुटी सम्मज्जितब्बा । सचे पानीय न होति, पानीय उपट्ठापेतब्ब । सचे परिभोजनीय न होति, परिभोजनीय उपट्ठापेतब्ब । सचे आचमनकुम्भिया उदक न होति, आवमन-कुम्भिया उदक आसिञ्चितब्ब ।

“सचे सद्धिविहारिकस्स अनभिरति उप्पन्ना होति, उपज्झायेन वूपकासेतब्बा,^१ १५ वूपकासापेतब्बा,^२ धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे सद्धिविहारिकस्स कुक्कुच्च उप्पन्न होति, उपज्झायेन विनोदेतब्ब, विनोदापेतब्ब, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे सद्धिविहारिकस्स दिट्ठिगत उप्पन्नं होति, उपज्झायेन विवेचेतब्ब, विवेचापेतब्ब, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे सद्धिविहारिको गरुधम्म अज्झापन्नो होति परिवासारहो, उपज्झायेन उस्सुक्क कातब्ब — किं ति नु खो सद्धो सद्धिविहारिकस्स परिवास ददेय्या ति । सचे सद्धिविहारिको मूलाय- २० पटिकस्सनारहो होति, उपज्झायेन उस्सुक्क कातब्ब — किं ति नु खो सद्धो सद्धिविहारिक-मूलाय पटिकस्सेय्या ति । सचे सद्धिविहारिको मानत्तारहो होति, उपज्झायेन उस्सुक्क कातब्ब — किं ति नु खो सद्धो सद्धिविहारिकस्स मानत्त ददेय्या ति । सचे सद्धिविहारिको अब्भानारहो होति, उपज्झायेन उस्सुक्क कातब्ब — किं ति नु खो सद्धो सद्धिविहारिक अब्भेय्या ति । सचे सद्धो सद्धिविहारिकस्स कम्म कतुकामो होति, तज्जनीय वा नियस्स^३ २५ वा पब्बाजनीयं वा पटिसारणीय वा उक्खेपनीय वा, उपज्झायेन उस्सुक्क कातब्ब — किं ति नु खो सद्धो सद्धिविहारिकस्स कम्म न करेय्य, लहुकाय वा परिणामेय्या^४ ति । कत वा पनस्स होति सद्धेन कम्म, तज्जनीय वा नियस्स वा पब्बाजनीय वा पटिसारणीय वा, उक्खेपनीय वा, उपज्झायेन उस्सुक्क कातब्ब — किं ति नु खो सद्धिविहारिको सम्मा वत्तेय्य लोमं पातेय्य, नेत्थारं वत्तेय्य, सद्धो त कम्म पटिप्पस्सम्भेय्या ति ।

R 230

B 401

30

१. वूपकासेतब्बो-स्या०, म० । २. वूपकासापेतब्बो-स्या०, म० । ३. निस्सय-रो० । ४. परि-नामेय्या-सी० ।

“सचे सद्धिविहारिकस्स चीवरं धोवितब्बं होति, उपज्झायेन आचिक्खितब्बं—एवं धोवेय्यासी ति, उस्सुक्क वा कातब्बं—किं ति नु खो सद्धिविहारिकस्स चीवरं धोवियेथा^१ ति । सचे सद्धिविहारिकस्स चीवरं कातब्बं होति, उपज्झायेन आचिक्खितब्बं—एवं करेय्यासी ति, उस्सुक्क वा कातब्बं—किं ति नु खो सद्धिविहारिकस्स चीवरं करियेथा^२ ति । सचे सद्धिविहारिकस्स रजनं पचित्तब्बं होति, उपज्झायेन आचिक्खितब्बं—एवं पचेय्यासी ति, उस्सुक्क वा कातब्बं—किं ति नु खो सद्धिविहारिकस्स रजनं पचियेथा^३ ति । सचे सद्धिविहारिकस्स चीवरं रजितब्बं होति, उपज्झायेन आचिक्खितब्बं—एवं रजेय्यासी ति, उस्सुक्क वा कातब्बं—किं ति नु खो सद्धिविहारिकस्स चीवरं रजियेथा^४ ति । चीवरं रजन्तेन^५ साधुकं सम्परिवत्तकं सम्परिवत्तकं रजितब्बं^६, न च अच्छिन्ने थेवे पक्कमित्तब्बं । सचे सद्धिविहारिको गिलानो होति, यावजीवं उपट्ठातब्बो^७, वुट्ठानमस्स^८ आगमेतब्बं । इदं खो, भिक्खवे, उपज्झायानं सद्धिविहारिकेसु वत्तं यथा उपज्झायेहि सद्धिविहारिकेसु सम्मा वत्तितब्बं” ति ।

दुतियभाणवारं निट्ठितं ।

§ १३. आचरियवत्तकथा

२४. तेन खो पन समयेन अन्तेवासिका आचरियेसु न सम्मा वत्तन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खवाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति^१ 402 15 विपाचेन्ति—“कथं हि नाम अन्तेवासिका आचरियेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “सच्च किर, भिक्खवे, अन्तेवासिका आचरियेसु न सम्मा वत्तन्ती” ति^२ “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा—“कथं हि नाम, भिक्खवे, अन्तेवासिका आचरियेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं 20 चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अज्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

25 २५. “तेन हि, भिक्खवे, अन्तेवासिकानं^{१०} आचरियेसु वत्तं पञ्जापेस्सामि^{११} यथा

१ धोवीयेथा—सी० । २ करीयेथा—सी० । ३ पचीयेथा—सी० । ४ रजीयेथा—सी० । ५ रजेन्तेन—स्या० । ६ रजेतब्बं—स्या० । ७ उपट्ठापेतब्बो—सी० । ८ वुट्ठानस्स—सी०, स्या०, रो० । ९. खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० । १०. अन्तेवासिकानं भिक्खूनां—स्या० । ११. पञ्जापेस्सामि—म० ।

अन्तेवासिकेहि^१ आचरियेसु सम्मा वत्तितब्ब । अन्तेवासिकेन, भिक्खवे, आचरियम्हि सम्मा वत्तितब्ब । तत्राय सम्मावत्तना —

“कालस्सेव उट्ठाया उपाहना ओमुञ्चित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा दन्तकट्ट दातब्ब, मुखोदक दातब्ब, आसन पञ्जापेतब्ब । सचे यागु होति, भाजन धोवित्वा यागु उपनामे-
तब्बा । यागु पीतस्स उदकं दत्त्वा भाजन पटिगहेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन^२ ५
धोवित्वा पटिसामेतब्ब । आचरियम्हि वुट्ठिते आसन उद्धरितब्ब । सचे सो देसो उक्कापो
होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

“सचे आचरियो गाम पविसितुकामो होति, निवासन दातब्ब, पटिनिवासन पटि-
गहेतब्ब, कायबन्धनं दातब्ब, सगुण कत्वा सङ्घाटियो दातब्बा, धोवित्वा पत्तो सोदको^३
दातब्बो । सचे आचरियो पच्छासमण आकङ्कति, तिमण्डल पटिच्छादेन्तेन परिमण्डल^{१०}
निवासेत्वा कायबन्धन बन्धित्वा सगुण कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठक पटिमुञ्चित्वा
धोवित्वा पत्त गहेत्वा आचरियस्स पच्छासमणेन होतब्ब । नातिदूरे गन्तब्ब, नाच्चासन्ने
गन्तब्ब, पत्तपरियापन्न पटिगहेतब्ब । न आचरियस्स भणमानस्स अन्तरन्तरा कथा ओपाते-
तब्बा । आचरियो आपत्तिसामन्ता भणमानो निवारेतब्बो ।

“निवत्तन्तेन पठमतरं आगन्त्वा आसन पञ्जापेतब्ब, पादोदक पादपीठं पादकथलिक^{१५}
उपनिक्खपितब्ब, पञ्चुगन्त्वा पत्तचीवरं पटिगहेतब्ब, पटिनिवासन दातब्ब, निवासन
पटिगहेतब्ब । सचे चीवरं सिन्न होति, मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्ब, न च उण्हे चीवरं
निदहितब्बं^४ । चीवरं सङ्घरितब्बं^५ । चीवरं सङ्घरन्तेन^६ चतुरङ्गुल कण्ण उस्सादेत्वा^७ चीवरं
सङ्घरितब्ब — मा मज्जे मज्जे अहोसी ति । ओभोगे कायबन्धनं कातब्ब ।

“सचे पिण्डपातो होति, आचरियो च मुञ्जितुकामो होति, उदक दत्त्वा पिण्डपातो^{२०}
उपनामेतब्बो । आचरियो पानीयेन पुच्छितब्बो । भुत्ताविस्स उदक दत्त्वा पत्त पटिगहेत्वा
नीचं कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन धोवित्वा वोदक कत्वा मुहुत्त उण्हे ओतापेतब्बो, न च
उण्हे पत्तो निदहितब्बो । पत्तचीवरं निक्खपितब्ब । पत्त निक्खपन्तेन एकेन हत्थेन पत्त
गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठमच्च वा हेट्ठापीठ वा परामसित्वा पत्तो निक्खपितब्बो । न च
अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खपितब्बो । चीवरं निक्खपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं^{२५}
गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवस वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्त ओरतो भोग
कत्वा चीवरं निक्खपितब्ब । आचरियम्हि वुट्ठिते आसन उद्धरितब्बं, पादोदक पादपीठं
पादकथलिक पटिसामेतब्ब । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

B 403

१ अन्तेवासिकेहि भिक्खुहि—स्या० । २ अपरिघसन्तेन—सी०, स्या०, रो० । ३ सउदको—
सी०, स्या०, रो० । ४ निदहितब्ब—सी० । ५ सङ्घरितब्ब—स्या०, रो० । ६ सङ्घरन्तेन—स्या०, रो० ।
७ उस्सादेत्वा—म० ।

“सचे आचरियो नहायितुकामो होति, नहान पटियादेतब्ब । सचे सीतेन अत्थो होति, सीत पटियादेतब्ब । सचे उण्हेन अत्थो होति, उण्ह पटियादेतब्ब ।

“सचे आचरियो जन्ताघरं पविसितुकामो होति, चुण्ण सत्तेतब्ब, मत्तिका तेमे-
तब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय आचरियस्स पिट्ठितो पिट्ठितो गन्त्वा जन्ताघरपीठं दत्त्वा चीवरं
५ पटिग्गहेत्वा एकमन्तं निक्खिपितब्ब, चुण्ण दातब्ब, मत्तिका दातब्बा । सचे उस्सहति,
जन्ताघरं पविसितब्बं । जन्ताघरं पविमन्तेन मत्तिकाय मुखं मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च
पटिच्छादेत्वा जन्ताघरं पविसितब्ब । न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्बं । न
नवा भिक्खू आसनेन पटिग्गहेतब्बा^१ । जन्ताघरे आचरियस्स परिकम्म कातब्ब ।
जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघरपीठं आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा
१० निक्खमितब्ब ।

“उदके पि आचरियस्स परिकम्म कातब्ब । नहातेन पठमतं उत्तरित्वा अत्तनो
गत्तं वोदकं कत्वा निवासेत्वा आचरियस्स गत्ततो उदकं पमज्जितब्ब, निवासनं दातब्ब,
सङ्घाटि दातब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय पठमतं आगन्त्वा आसनं पञ्जापेतब्ब, पादोदकं
पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपितब्ब । आचरियो पानीयेन पुच्छितब्बो । सचे उद्दि-
१५ सितुकामो होति, उद्दिसितब्बो^२ । सचे परिपुच्छितुकामो होति, परिपुच्छितब्बो ।

404

“यस्मि विहारे आचरियो विहरति, सचे सो विहारो उक्कापो होति, सचे उस्सहति,
सोधेतब्बो । विहारं सोधेन्तेन पठमं पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्ब, निसीदन-
पञ्चत्थरणं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्ब, भिसिबिम्बोहनं^३ नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपि-
तब्ब, मच्चो नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघसन्तेन असङ्घट्टन्तेन^४ कवाटपिट्ठं,^५ नीहरित्वा
२० एकमन्तं निक्खिपितब्बो, पीठं नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठं,
नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्ब, मच्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बा,
खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बो, अपस्सेनफलकं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपि-
तब्बं, भुम्मत्थरणं^६ यथापञ्जत्तं सल्लक्खेत्वा नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्ब । सचे विहारे
सन्तानकं होति, उल्लोका पठमं ओहारेतब्ब, आलोकसन्धिकणभागा पमज्जितब्बा । सचे
२५ गेरुकपरिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे
काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे अकता
होति भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा सम्मज्जितब्बा — मा विहारो रजेन उहब्बी^७ ति ।
सङ्कारं विचिन्तित्वा एकमन्तं छड्ढेतब्ब ।

१ पटिग्गहेत्वा-म० । २ उद्दिसापेतब्बो-सी०, स्या० । ३ भिसिबिम्बोहन-म० ।
४, असङ्घट्टन्तेन-म० । ५ कवाटपीठं-सी० । ६ भूमत्थरण-म० । ७, उहब्बी-म० ।

“भुम्भत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा^१ अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्ब । मञ्चपटिपादका ओतापेत्वा पमजित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्ब । मञ्चो ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्खट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्बो । पीठ ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्खट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्ब । भिसि- 5 बिम्बोहन ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्ब । निसीदन-पञ्चत्थरण ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्ब । खेळमल्लको ओतापेत्वा पमजित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बो । अपस्सेनफलक ओतापेत्वा पमजित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्ब । पत्तचीवरं निक्खिपितब्ब । पत्त निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्त गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठामञ्च वा हेट्ठापीठ वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न 10 च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवस वा चीवररज्जु वा पमजित्वा पारतो अन्त ओरतो भोग कत्वा चीवरं निक्खिपितब्ब ।

B 405

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे उत्तरा सरजा वाता वायन्ति, 15 उत्तरा वातपाना थकेतब्बा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा वातपाना थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्ति थकेतब्बा । सचे उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्ति विवरितब्बा ।

“सचे परिवेण उक्काप होति, परिवेण सम्मज्जितब्ब । सचे कोट्टको उक्कापो होति, कोट्टको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्टानसाला उक्कापा होति, उपट्टानसाला सम्मज्जितब्बा । 20 सचे अगिसाला उक्कापा होति, अगिसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटी उक्कापा होति, वच्चकुटी सम्मज्जितब्बा । सचे पानीय न होति, पानीय उपट्टापेतब्ब । सचे परिभोजनीय न होति, परिभोजनीय उपट्टापेतब्ब । सचे आचमनकुम्भिया उदक न होति, आचमन-कुम्भिया उदक आसिञ्चितब्ब ।

“सचे आचरियस्स अनभिरति उप्पन्ना होति, अन्तेवासिकेन वूपकासेतब्बा^२, 25 वूपकासापेतब्बा, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे आचरियस्स कुक्कुच्चं उप्पन्नं होति, अन्तेवासिकेन विनोदेतब्ब, विनोदापेतब्ब, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे आचरियस्स दिट्ठिगत उप्पन्न होति, अन्तेवासिकेन विवेचेतब्ब, विवेचापेतब्ब, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे आचरियो गरुधम्मं अज्झापन्नो होति, परिवासारहो, अन्तेवासिकेन उस्सुक्कं कातब्बं—

१ पप्फोटेत्वा—स्या०, पप्फोटेत्वा—रो० । २ वूपकासेतब्बो—स्या०, म० । ३ वूपकासापेतब्बो—स्या०, म० ।

B 406

किं ति नु खो सङ्घो आचरियस्स परिवास ददेय्या ति । सचे आचरियो मूलायपटिक्कस्सना-
रहो होति, अन्तेवासिकेन उस्सुक्क कातब्ब—किं ति नु खो सङ्घो आचरिय मूलाय
पटिक्कस्सेय्या ति । सचे आचरियो मानत्तारहो होति, अन्तेवासिकेन उस्सुक्क कातब्ब—कि
ति नु खो सङ्घो आचरियस्स मानत्त ददेय्या ति । सचे आचरियो अब्भानारहो होति,
5 अन्तेवासिकेन उस्सुक्क कातब्ब—किं ति नु खो सङ्घो आचरिय अब्भेय्या ति । सचे सङ्घो
आचरियस्स कम्म कत्तुकामो होति, तज्जनीय वा नियस्स वा पब्बाजनीय वा पटिसारणीय
वा उक्खेपनीय वा, अन्तेवासिकेन उस्सुक्क कातब्ब—किं ति नु खो सङ्घो आचरियस्स कम्म
न करेय्य, ल्हुकाय वा परिणामेय्या^१ ति । कत्तं वा पनस्स होति सङ्घेन कम्म, तज्जनीय
वा नियस्स वा पब्बाजनीय वा पटिसारणीय वा उक्खेपनीय वा, अन्तेवासिकेन उस्सुक्क
10 कातब्ब—किं ति नु खो आचरियो सम्मा वत्तेय्य, लोम पातेय्य, नेत्थारं वत्तेय्य, सङ्घो त
कम्म पटिप्पस्सम्भेय्या ति ।

“सचे आचरियस्स चीवरं धोवितब्ब होति, अन्तेवासिकेन धोवितब्ब, उस्सुक्क वा
कातब्ब—किं ति नु खो आचरियस्स चीवरं धोवियेथा^२ ति । सचे आचरियस्स चीवरं
कातब्ब होति, अन्तेवासिकेन कातब्ब, उस्सुक्क वा कातब्ब—किं ति नु खो आचरियस्स
15 चीवरं करियेथा^३ ति । सचे आचरियस्स रजनं पचित्तब्ब होति, अन्तेवासिकेन पचित्तब्ब,
उस्सुक्क वा कातब्ब—किं ति नु खो आचरियस्स रजनं पचित्थेथा^४ ति । सचे आचरियस्स
चीवरं रजितब्ब^५ होति, अन्तेवासिकेन रजितब्ब, उस्सुक्क वा कातब्ब—किं ति नु खो
आचरियस्स चीवरं रजियेथा^६ ति । चीवरं रजन्तेन^७ साधुक सम्परिवत्तक सम्परिवत्तक
रजितब्ब, न च अच्छिन्ने थेवे पक्कमित्तब्ब ।

१

20 “न आचरियं अनापुच्छा एकच्चस्स पत्तो दातब्बो, न एकच्चस्स पत्तो पटिग्गहेतब्बो,
न एकच्चस्स चीवरं दातब्ब, न एकच्चस्स चीवरं पटिग्गहेतब्ब, न एकच्चस्स परिक्रारो
दातब्बो, न एकच्चस्स परिक्रारो पटिग्गहेतब्बो, न एकच्चस्स केसा छेदितब्बा^८, न एकच्चेन
केसा छेदापेतब्बा, न एकच्चस्स परिकम्मं कातब्ब, न एकच्चेन परिकम्म कारापेतब्ब, न
एकच्चस्स वेय्यावच्चो कातब्बो, न एकच्चेन वेय्यावच्चो कारापेतब्बो, न एकच्चस्स पच्छासमणेन
25 होतब्ब, न एकच्चो पच्छासमणो आदातब्बो, न एकच्चस्स पिण्डपातो नीहरितब्बो, न
एकच्चेन पिण्डपातो नीहरापेतब्बो, न आचरिय अनापुच्छा गामो पविसितब्बो, न सुसान
गन्तब्ब, न दिसा पक्कमित्तब्बा । सचे आचरियो गिलानो होति, यावजीव उपट्ठातब्बो^९,
B 407 बुद्धानमस्स^{१०} आगमेतब्ब । इदं खो, भिक्खवे, अन्तेवासिकान आचरियेसु वत्तं यथा
अन्तेवासिकेहि आचरियेसु सम्मा वत्तितब्ब” ति ।

१ परिणामेय्या—सी० । २ धोवियेथा—सी० । ३ करियेथा—सी० । ४ पचित्थेथा—सी० ।

५ रजितब्ब—स्या० । ६ रजियेथा—सी० । ७ रजन्तेन—स्या० । ८ छेदितब्बा—स्या०, छेतब्बा—सी० ।

९ उपट्ठापेतब्बो—सी० । १० बुद्धानमस्स—सी०, स्या०, रो० ।

§ १४. अन्तेवासिकवत्तकथा

२६ तेन खो पन समयेन आचरिया अन्तेवासिकेसु न सम्मा वत्तन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम आचरिया अन्तेवासिकेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमन्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च किर, भिक्खवे, आचरिया 5 अन्तेवासिकेसु न सम्मा वत्तन्ती” ति ? “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “कथं हि नाम, भिक्खवे, आचरिया अन्तेवासिकेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान चैव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अब्जत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय 10 कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून तदनु-च्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

२७. “तेन हि, भिक्खवे, आचरियान अन्तेवासिकेसु वत्त पञ्जापेस्सामि यथा आचरियेहि अन्तेवासिकेसु सम्मा वत्तितब्ब । आचरियेन, भिक्खवे, अन्तेवासिकम्हि सम्मा 15 वत्तितब्ब । तत्राय सम्भावत्तना —

“आचरियेन, भिक्खवे, अन्तेवासिको सङ्गहेतब्बो अनुगहेतब्बो उद्देसेन परिपुच्छाय ओवादेन अनुसासनिया । सचे आचरियस्स पत्तो होति, अन्तेवासिकस्स पत्तो न होति, आचरियेन अन्तेवासिकस्स पत्तो दातब्बो, उस्सुक्क वा कातब्ब — किं ति नु खो अन्तेवासिकस्स पत्तो उप्पज्जियेथा^१ ति । सचे आचरियस्स चीवरं होति, अन्तेवासिकस्स चीवरं न 20 होति, आचरियेन अन्तेवासिकस्स चीवरं दातब्ब, उस्सुक्क वा कातब्ब — किं ति नु खो अन्तेवासिकस्स चीवरं उप्पज्जियेथा ति । सचे आचरियस्स परिक्षारो होति, अन्तेवासिकस्स परिक्षारो न होति, आचरियेन अन्तेवासिकस्स परिक्षारो दातब्बो, उस्सुक्क वा कातब्ब — किं ति नु खो अन्तेवासिकस्स परिक्षारो उप्पज्जियेथा ति ।

“सचे अन्तेवासिको गिलानो होति, कालस्सेव उट्ठाय दन्तकट्टं दातब्बं, मुखोदकं 25 दातब्ब, आसनं पञ्जापेतब्ब । सचे यागु होति, भाजनं धोवित्वा यागु उपनामेतब्बा । यागु पीतस्स उदकं दत्वा भाजनं पटिगहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघसन्तेन धोवित्वा पटिसामेतब्ब । अन्तेवासिकम्हि वुट्ठिते^२ आसनं उद्धरितब्ब । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

B. 408

“सचे अन्तेवासिको गाम पविसितुकामो होति, निवासन दातब्ब, पटिनिवासन पटिग्गहेतब्ब, कायबन्धन दातब्ब, सगुण कत्वा सङ्घाटियो दातब्बा, धोवित्वा पत्तो सोदको^१ दातब्बो ।

“एत्तावता निवत्तिस्सती ति आसन पञ्जापेतब्ब, पादोदक पादपीठ पादकथलिक ५ उपनिक्खपितब्ब, पञ्चुगन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेतब्ब, पटिनिवासन दातब्ब, निवासन पटिग्गहेतब्ब । सचे चीवरं सिन्न होति, मुहुत्त उण्हे ओतापेतब्ब, न च उण्हे चीवरं निदहितब्ब^२ । चीवरं सङ्घरितब्ब । चीवरं सङ्घरन्तेन चतुरङ्गुल कण्ण उस्सादेत्वा^३ चीवरं सङ्घरितब्ब—मा मज्झे भङ्गो अहोसी ति । ओभोगे कायबन्धन कातब्ब ।

“सचे पिण्डपातो होति, अन्तेवासिको च भुञ्जितुकामो होति, उदक दत्वा १० पिण्डपातो उपनामेतब्बो । अन्तेवासिको पानीयेन पुच्छितब्बो । भुत्ताविस्स उदक दत्वा पत्तं पटिग्गहेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन धोवित्वा वोदक कत्वा मुहुत्त उण्हे ओतापेतब्बो, न च उण्हे पत्तो निदहितब्बो । पत्तचीवरं निक्खपितब्ब । पत्त निक्खपन्तेन एकेन हत्थेन पत्त गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठामञ्च वा हेट्ठापीठ वा परामसित्वा पत्तो निक्खपितब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खपितब्बो । चीवरं निक्खपन्तेन १५ एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवस वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्त ओरतो भोग कत्वा चीवरं निक्खपितब्ब । अन्तेवासिकमिह वुट्ठिते^४ आसन उद्धरितब्ब, पादोदक पादपीठ पादकथलिक पटिसामेतब्ब । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

“सचे अन्तेवासिको नहायितुकामो होति, नहान पटियादेतब्ब । सचे सीतेन २० अत्थो होति, सीत पटियादेतब्ब । सचे उण्हेन अत्थो होति, उण्ह पटियादेतब्ब ।

“सचे अन्तेवासिको जन्ताघरं पविसितुकामो होति, चुण्णं सञ्चेतब्ब, मत्तिका तेमेतब्बा, जन्ताघरपीठ आदाय गन्त्वा जन्ताघरपीठ दत्वा चीवरं पटिग्गहेत्वा एकमन्तं निक्खपितब्ब, चुण्ण दातब्ब, मत्तिका दातब्बा । सचे उस्सहति जन्ताघरं पविसितब्ब । B 409 जन्ताघरं पविसन्तेन मत्तिकाय मुख मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरं २५ पविसितब्ब । न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्ब । न नवा भिक्खू आसनेन पटिबाहेतब्बा । जन्ताघरे अन्तेवासिकस्स परिकम्मं कातब्ब । जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघरपीठं आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा निक्खमित्तब्ब ।

“उदके पि अन्तेवासिकस्स परिकम्म कातब्ब । नहातेन पठमतं उत्तरित्वा अत्तो गत्त वोदक कत्वा निवासेत्वा अन्तेवासिकस्स गत्ततो उदक पमज्जितब्ब, निवासन दातब्बं,

१ सउदको—सी०, स्या०, रो० । २ निदहितब्ब—सी० । ३ उस्सारेत्वा—म० । ४ उट्ठिते—म० ।

सङ्घाटि दातब्बा, जन्ताघरपीठ आदाय पठमतरं आगन्त्वा आसनं पञ्जापेतब्ब, पादोदक पादपीठ पादकथलिक उपनिक्खिपितब्ब, अन्तेवासिको पानीयेन पुच्छितब्बो ।

“यस्मि विहारे अन्तेवासिको विहरति, सचे सो विहारो उक्कापो होति, सचे उस्सहति, सोधेतब्बो । विहारं सोधेन्तेन पठम पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, निसीदनपच्चत्थरण नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, भिसिबिम्बोहन नीहरित्वा एकमन्त⁵ निक्खिपितब्ब, मञ्चो नीच कत्वा साधुक अप्पटिघंसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, पीठ नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, मञ्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्बा, खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्बो, अपस्सेनफलक नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, भुम्मत्थरण यथापञ्जत्त सल्लक्खेत्वा नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब । सचे¹⁰ विहारे सन्तानक होति, उल्लोका पठम ओहारेतब्ब, आलोकसन्धिकण्णभागा पमज्जितब्बा । सचे गेरुक्कपरिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे अकता होति भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा सम्मज्जितब्बा — मा विहारो रजेन ऊहञ्जी ति । सङ्कारं विचिन्तिवा एकमन्त छड्डेतब्ब ।¹⁵

“भुम्मत्थरण ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेट्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्ब । मञ्चपटिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बा । मञ्चो ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेट्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्बो । पीठ ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेट्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघंसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्ब । भिसि-²⁰ बिम्बोहन ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेट्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्ब । निसीदनपच्चत्थरण ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेट्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्त पञ्जापेतब्ब । खेळमल्लको ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बो । अपस्सेनफलक ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्ब । पत्तचीवरं निक्खिपितब्ब । पत्त निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्त गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्टामञ्च वा हेट्टापीठ वा परामसित्वा पत्तो निक्खि-²⁵ पितब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवस वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोग कत्वा चीवरं निक्खिपितब्ब ।

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे उत्तरा सरजा वाता³⁰ वायन्ति, उत्तरा वातपाना थकेतब्बा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा

वातपाना थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्ति थकेतब्बा । सचे उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्ति विवरितब्बा ।

“सचे परिवेण उक्काप होति, परिवेण सम्मज्जितब्ब । सचे कोट्टको उक्कापो होति, कोट्टको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्टानसाला उक्कापा होति, उपट्टानसाला सम्मज्जितब्बा ।
5 सचे अग्निसाला उक्कापा होति, अग्निसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटी उक्कापा होति, वच्चकुटी सम्मज्जितब्बा । सचे पानीय न होति, पानीय उपट्टापेतब्ब । सचे परिभोजनीय न होति, परिभोजनीय उपट्टापेतब्बं । सचे आचमनकुम्भिया उदक न होति, आचमन-कुम्भिया उदक आसिञ्चितब्ब ।

“सचे अन्तेवासिकस्स अनभिरति उप्पन्ना होति, आचरियेन वूपकासेतब्बा,
10 वूपकासापेतब्बा, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे अन्तेवासिकस्स कुक्कुच्च उप्पन्न होति, आचरियेन विनोदेतब्ब, विनोदापेतब्बं, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे अन्तेवासिकस्स दिट्ठिगत उप्पन्न होति, आचरियेन विवेचेतब्ब, विवेचापेतब्ब, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे अन्तेवासिको गरुधम्म अज्झापन्नो होति, परिवासारहो, आचरियेन उस्सुक्क कातब्ब — किं ति नु खो सद्धो अन्तेवासिकस्स परिवास ददेय्या ति । सचे अन्तेवासिको मूलाय-
15 पटिकस्सनारहो होति, आचरियेन उस्सुक्क कातब्ब — किं ति नु खो सद्धो अन्तेवासिक मूलाय पटिकस्सेय्या ति । सचे अन्तेवासिको मानत्तारहो होति, आचरियेन उस्सुक्क कातब्ब — किं ति नु खो सद्धो अन्तेवासिकस्स मानत्त ददेय्या ति । सचे अन्तेवासिको अब्भानारहो होति, आचरियेन उस्सुक्क कातब्ब — किं ति नु खो सद्धो अन्तेवासिक अब्भेय्या ति । सचे सद्धो अन्तेवासिकस्स कम्म कत्तुकामो होति, तज्जनीय वा नियस्स वा
20 पब्बाजनीय वा पटिसारणीय वा उक्खेपनीय वा, आचरियेन उस्सुक्क कातब्ब — किं ति नु खो सद्धो अन्तेवासिकस्स कम्म न करेय्य, लहुकाय वा परिणामेय्या ति । कत वा पनस्स होति, सद्धेन कम्म, तज्जनीय वा नियस्स वा पब्बाजनीय वा पटिसारणीय वा उक्खेपनीय वा, आचरियेन उस्सुक्क कातब्ब — किं ति नु खो अन्तेवासिको सम्मा वत्तेय्य, लोमं पातेय्य, नेत्थारं वत्तेय्य, सद्धो त कम्म पटिप्पस्सम्भेय्या ति ।

B 410

25 “सचे अन्तेवासिकस्स चीवरं धोवितब्ब होति, आचरियेन आचिक्खितब्ब — एव धोवेय्यासी ति, उस्सुक्क वा कातब्ब — किं ति नु खो अन्तेवासिकस्स चीवरं धोवियेथा^१ ति । सचे अन्तेवासिकस्स चीवरं कातब्ब होति, आचरियेन आचिक्खितब्ब — एवं करेय्यासी ति, उस्सुक्क वा कातब्बं — किं ति नु खो अन्तेवासिकस्स चीवरं करियेथा^२ ति । सचे अन्तेवासिकस्स रजन पचित्तब्ब होति, आचरियेन आचिक्खितब्ब — एव पचेय्यासी ति, उस्सुक्क वा कातब्ब — किं ति नु खो अन्तेवासिकस्स रजन पचियेथा ति । सचे अन्तेवासि-

कस्स चीवरं रजितब्ब^१ होति, आचरियेन आचिक्खितब्ब—एव रजेय्यासी ति, उस्सुकं वा कातब्ब—किं ति नु खो अन्तेवासिकस्स चीवरं रजियेथा^२ ति । चीवरं रजन्तेन^३ साधुकं सम्परिवत्तकं सम्परिवत्तकं रजितब्ब^४ । न च अच्छिन्ने थेवे पक्कमितब्ब । सचे अन्तेवासिको गिलानो होति, यावजीव उपट्ठातब्बो,^५ बुद्धानमस्स^६ आगमेतब्ब । इदं खो, भिक्खवे, आचरियान अन्तेवासिकेसु वत्त यथा आचरियेहि अन्तेवासिकेसु सम्मा वत्तितब्ब^७ ति । 5

वत्तक्खन्धक निट्ठितं अट्ठमं ।

§ १५. तस्सुद्धानं

सउपाहना छत्ता च ओगुण्ठि सीस पानीय ।
 नाभिवादे न पुच्छन्ति अहि उज्झन्ति^१ पेसला ॥
 ओमुञ्चि छत्त खन्धे च अतरं च पटिक्कम ।
 पत्तचीवरं निक्खिपा^२ पतिरूपं^३ च पुच्छिता ॥
 आसिञ्चेय्य^४ धोवितेन सुक्खेनल्लेनुपाहना^५ । 10
 बुद्धो^६ नवको पुच्छेय्य अज्झावुत्थ^७ च गोचरा ॥
 सेक्खा^८ वच्चा पानी^९ परि कत्तरं^{१०} कतिक ततो^{११} । B 411
 काल मुहुत्त उक्कापो भुम्मत्थरण^{१२} नीहरे ॥
 पटिपादो भिसिबिम्बो^{१३} मञ्चपीठ च मल्लक ।
 अपस्सेनुल्लोककण्णा गेरुका काळ^{१४} अकता^{१५} ॥ 15
 सङ्कारं च भुम्मत्थरण पटिपादक मञ्चपीठ^{१६} ।
 भिसि निसीदनं पि^{१७} मल्लक अपस्सेन च^{१८} ॥
 पत्तचीवरं भूमी^{१९} च पारन्त ओरभोगतो^{२०} ।
 पुरत्थिमा पच्छिमा च उत्तरा अथ दक्खिणा ॥
 सीतुण्हे च दिवारत्ति परिवेण च कोट्टको । 20
 उपट्ठानगिसाला च वत्त वच्चकुटीसु च ॥

१ रजेतब्ब—स्या० । २ रजियेथा—सी० । ३ रजन्तेन—स्या० । ४ रजेतब्ब—स्या० । ५ उपट्ठा-
 पेतब्बो—सी० । ६ बुद्धानस्स—स्या०, उद्धानस्स—सी० । ७ उज्झायन्ति—सी० । ८ निक्खिपि—सी० ।
 ९ पटिरूप—रो०, स्या० । १० आसिञ्चि—स्या० । ११ सुक्खेन अल्लउपाहना—सी०, रो० । १२ बुद्धो-
 सी० । १३ अज्झावुत्थ—स्या०, म० । १४ सेक्खा—सी०, रो० । १५ पानि—सी०, स्या०, रो० ।
 १६-१७ कत्तर कतिकट्ठित—स्या०, कत्तर अतिक्रान्तको—सी० । १८ भूम्मत्थरणं—म०, भूम्मत्थरणा—रो० ।
 १९ भिसिबिम्बो—म० । २०-२१ काळकाकता—स्या० । २० पटिपादकमञ्चक—स्या०, पटिपादक
 मञ्चपीठकं—सी० । २१ भिसि बिम्बो निसीदन—सी०, पीथ भिसि निसीदन—स्या० । २२ अस्सेवक-
 स्या० । २३ भूमी—सी० । २४ ओरतो भोगं—म० ।

- पानी परिभोजनिया^१ कुम्भि^२ आचमनेसु च ।
 अनोपमेन पञ्जत्त वत्त आगन्तुकेहिमे ॥
 नेवासन न उदक न पच्चु^३ न च पानिय ।
 नाभिवादे न पञ्जापे^४ उज्झायन्ति च पेसला ॥
 5 बुद्धासन च^५ उदक पच्चुमान्त्वा च पानिय ।
 उपाहने एकमन्त अभिवादे च पञ्जापे ॥
 R, 232 वुत्थ गोचरसेक्खो^६ च ठान पानियभोजन^७ ।
 कत्तरं^८ कतिक कालं नवकस्स निसिन्नके ॥
 अभिवादये आचिकखे यथा हेट्ठा तथा नये ।
 10 निदिट्ठ सत्थवाहेन वत्त आवासिकेहिमे ॥
 गमिका दारुमत्ति^९ च विवरित्वा न पुच्छिय^{१०} ।
 नस्सन्ति च अगुत्त च उज्झायन्ति च पेसला ॥
 पटिसामेत्वा थकेत्वा आपुच्छित्वा व पक्कमे ।
 भिक्खु वा सामणेरो वा आरामिको उपासको ॥
 15 पासाणकेसु च पुञ्ज पटिसामे थकेय्य च ।
 सचे उस्सहति^{११} उस्सुक्क अनोवस्से तथेव च ॥
 B 412 सब्बो ओवस्सति गाम^{१२} अज्झोकासे तथेव च ।
 अप्पेवज्जानि सेसेय्यु वत्त गमिकभिक्खुना ॥
 नानुमोदन्ति थेरेन ओहाय चतुप्पञ्चहि^{१३} ।
 20 वच्चितो मुच्छितो आसि वत्तानुमोदनेसुमे ॥
 छब्बग्गिया दुन्निवत्था अथो पि च दुप्पास्ता^{१४} ।
 अनाकप्पा च वोक्कम्म थेरे अनुपखज्जे^{१५} ॥
 नवे भिक्खू च सट्ठाटि उज्झायन्ति च पेसला ।
 तिमण्डलं निवासेत्वा कायसगुणगण्ठिका ॥
 25 न वोक्कम पटिच्छन्न सुसवुतोक्खित्तचक्खुना^{१६} ।
 उक्खित्तोज्झग्गिकासद्दो^{१७} तथो चेव पचालना ॥

१ परिभोजनिका-सी०, स्या०, रो० । २ कुम्भी-स्या०, रो० । ३ पुच्छ-सी० । ४ नाभि-
 वादेन पञ्जापे-म० । ५ बुद्धासन-सी० । ६ गोचरसेखो-सी०, रो० । ७ पानीयभोजन-सी,
 पानियभोजनि-रो० । ८ कत्तरा-रो० । ९ दारुमत्तिका-स्या० । १० पुच्छाय-रो० । ११ सचे
 उस्सहि-स्या०, उस्सहति-सी०, रो० । १२ सब्बो ओवस्सती गामं, सब्बे ओवस्सति गाम-रो०, सचे
 ओवस्सति गाम-स्या० । १३ चतुप्पञ्चहि-स्या० । १४ दुपास्ता-सी०, रो० । १५ अनुपखजन-
 स्या० । १६ सुसवुतोक्खित्तचक्खु-म०, रो० । १७ उक्खित्तोज्झग्गिकासद्दो-रो० ।

खम्भोगुण्ठिउक्कुटिका पटिच्छन्नं सुसवुतो ।
 ओक्खित्तुक्खित्तउज्जग्घि^१ अप्पसद्दो^२ तयो चल ॥
 खम्भोगुण्ठिपल्लत्थि^३ च अनुपखज्ज नासने ।
 ओत्थरित्वा न उदके^४ नीच कत्वा न सिञ्चिया^५ ॥
 पटिसामन्ता^६ सङ्घाटि^६ ओदने च पटिग्गहे । 5
 सूप उत्तरिभज्जेन सब्बेस समतित्ति^७ च ॥
 सक्कच्च पत्तसञ्जी च सपदान च^८ सूपक^८ ।
 न थूपतो पटिच्छादे विज्जत्तुज्झानसज्जिना ॥
 महन्तमण्डलद्वारं सब्बहत्थो न व्याहरे^९ ।
 उक्खेपो छेदनागण्ड^{१०} धुन^{११} सित्थावकारक ॥ 10
 जिह्वा निच्छारक चेव चपुचपु सुरूसुरु^{१२} ।
 हत्थपत्तोद्वनिस्सेह सामिसेन पटिग्गहे^{१३} ॥
 याव^{१४} न सब्बे उदके नीच कत्वा न सिञ्चिय^{१५} ।
 पटिसामन्ता^{१६} सङ्घाटि नीच कत्वा छमाय च ॥
 ससित्थक निवत्तन्ते सुप्पटिच्छन्नमुक्कुटि । 15
 धम्मराजेन पब्बत्त इद भत्तगवत्तन ॥
 दुन्निवत्था अनाकप्पा असल्लेक्खेत्वा^{१७} च सहसा^{१८} । B 413
 दूरे अच्च चिरं लहु तथेव पिण्डचारिको ॥
 पटिच्छन्नो व^{१९} गच्छेय्य सुसवुतोक्खित्तचक्खुना^{२०} । R. 233
 उक्खित्तोज्जग्घिकासद्दो तयो चेव पचालना ॥ 20
 खम्भोगुण्ठि उक्कुटिका सल्लेक्खेत्वा च सहसा ।
 दूरे अच्च चिरं लहु आसनक^{२१} कटच्छुका ॥

१ ओक्खित्तचित्ता उज्जग्घि-सी०, उक्खित्तचित्ता उज्जग्घि-रो०, ओक्खित्तुक्खित्ता उज्जग्घि-
 स्या० । २ अप्पसद्दा-स्या०, रो० । ३ खम्भोगुण्ठी पल्लत्थि-सी० । ४ ओत्थरित्वा च उदके-स्या०,
 उत्तरित्वा न उदके-रो० । ५ नीच कत्वा च सिञ्चिया-स्या०, नीच कत्वा न सिञ्चिया-रो० । ६-६ पटि-
 सामन्तसङ्घाटि-स्या०, पटिसामन्ते सङ्घाटि-रो०, पटिसामेति सङ्घाटि-सी० । ७ समतित्थि-स्या०, म०,
 समकेन्ति-स्या० । ८ समसूप च-स्या० । ९ तित्तिक्का-स्या०, एत्थ 'न ताव थेरो भुज्जथ असम्पत्ते च
 ओदने । सक्कच्च पत्तसञ्जी च सपदान च सूपक ॥' इति अधिको पाठो स्या० पोत्थके दिस्सति । १०. व्याहरे-
 सी०, बोहरे-स्या० । ११ छेदनागण्ड-सी०, म० । १२ धून-स्या० । १३. चपुचपु सुरेन च-सी० ।
 १४ पटिग्गहे-स्या०, रो० । १५-१५ न ताव याव न सब्बे नीच कत्वा च सिञ्चिय-स्या०, याव न
 सब्बे उदके नीच कत्वा न सिञ्चिय-सी०, याव न सब्बे उदके नीच कत्वा न सिञ्चिय-रो० । १६. पटि-
 सामन्त-सी०, रो० । १७ असल्लेक्खे-रो० । १८ साहसा-सी०, रो०, स्या० । १९ पटिच्छन्नेन-सी०,
 रो० । २० सुसवुतोक्खित्तचक्खु-म०, रो०, सवुतोक्खित्तचक्खुना-स्या० । २१ आमसन-सी० ।

भाजनं वा ठपेति^१ च उच्चारित्वा पणामेत्वा^२ ।
 पटिग्गहे न उल्लोके सूपेसुपि तथैव त ॥
 भिक्खु सङ्घाटिया छादे पटिच्छन्नेव गच्छिय^३ ।
 सुसवुतोक्खित्तचक्खु उक्खित्तोज्झग्विकाय^४ च ॥
 ५ अप्पसद्दो तयो चाला खम्भोगुण्ठकउक्कुटि ।
 पठमासनवक्कारं^५ पानीयं^६ परिभोजनी^७ ।
 पच्छाकङ्कति भुञ्जेय्य ओपिलापेय्य उद्धरे ॥
 पटिसामेय्य सम्मज्जे रिक्त तुच्छ उपट्ठपे^८ ।
 हत्थविकारे भिन्देय्य^९ वत्तिद पिण्डपातिके^{१०} ॥
 १० पानी^{११} परि अग्गिरणि^{१२} नक्खत्तदिसचोरा^{१३} च ।
 सब्ब नत्थी ति कोट्टेत्वा^{१४} पत्तसे चीवरं ततो ॥
 इदानी असे लग्गेत्वा तिमण्डल परिमण्डलं ।
 यथा पिण्डचारिवत्त नये^{१५} आरब्बकेसु^{१६} पि ॥
 पत्तसे चीवरं सीसे आरोहित्वा^{१७} च पानिय ।
 १५ परिभोजनिका^{१८} अग्गि अरणि चा पि कत्तरि^{१९} ॥
 नक्खत्त सब्बदेसं^{२०} वा दिसासु^{२१} कुसलो भवे ।
 सत्तुत्तमेन^{२२} पब्बत्त वत्त आरब्बकेसुमे^{२३} ॥
 अज्झोकासे ओक्किरिसु उज्झायन्ति च पेसला ।
 सत्ते विहारो उक्कापो पठम पत्तचीवरं ॥
 २० भिसिबिम्बोहनं^{२४} मच्च पीठं च खेळमल्लक ।
 अपस्सेनालोककण्णा^{२५} गेरुक्^{२६} काळमाकतं^{२७} ॥
 २५ सङ्कारं भिक्खुसामन्ता सेनाविहारपानिय^{२८} ।
 परिभोजनसामन्ता पटिवाते च अङ्गणे^{२९} ॥

B 414

१ ठपेति-स्या० । २ पणामका-स्या० । ३ गच्छिय-सी० । ४ उक्खित्तोज्झग्विकाय-रो० ।
 ५ पठमासनवक्कार-रो०, म० । ६ पानिय-रो०, म० । ७ परिभोजन-स्या० । ८ उपट्ठपे-
 रो० । ९ हत्थकारे न भिन्देय्य-स्या०, हत्थविकारे भिन्देय्य-रो० । १० वत्तिद पिण्डचारिके-म०,
 वत्तच्च पिण्डपातिके-सी०, रो० । ११ पानि-स्या०, रो०, पाणि-सी० । १२ अग्गिरणि-सी० ।
 १३ नक्खत्तदिसचोरा-स्या०, नक्खत्त दिसा चोरा-सी० । १४ कोट्टेत्वा-सी०, स्या० । १५ नयो-
 सी० । १६ आरब्बकेसु-रो०, आरब्बिकेसु-सी० । १७ आरोहेत्वा स्या०, आरोपेत्वा-सी० ।
 १८ परिभोजनिय-म० । १९ अरणी चा पि कत्तर-म० । २० सप्पदेस-म०, रो० । २१ दिसा
 पि-स्या०, रो०, म० । २२ सत्तुत्तमेन-रो० । २३ आरब्बिकेसुमे-सी० । २४ भिसिबिम्बोहनं-
 म० । २५ अपस्सेनालोककण्ण-सी०, अपस्सेनुल्लोककण्णा-म० । २६-२७ गेरुका काळ अकता-म० ।
 २८ सेनासनं विहारपानीयं-सी० । २९ पङ्गणे-सी० ।

अधोवाते अत्थरण पटिपादकमञ्चक^१ ।
 पीठ भिसि निसीदन मल्लक अपस्सेनक^२ ॥
 पत्तचीवरं भूमि^३ च पारन्त ओरभोगतो^४ ।
 पुरत्थिमा च पच्छिमा उत्तरा अथ दक्खिणा ॥
 सीतुण्हे च दिवा रत्ति परिवेणं च कोट्टको । 5
 उपट्टानगिसाला च वच्चकुटी च पानिय ॥
 आचमनकुम्भी^५ बुद्धे^६ च उद्देसपरिपुच्छना^७ सज्झा^८ ।
 धम्मो^९ पदीप विज्झापे न विवरे न पि थके^{१०} ॥
 येन बुद्धो परिवत्ति कण्णेन पि न घट्टये ।
 पब्बापेसि^{१०} महावीरो वत्त सेनासनेसु तं ॥ 10
 निवारियमाना द्वारं मुच्छितुज्झन्ति पेसला ।
 छारिक छड्डये जन्ता परिभण्ड तथेव च ॥ R 234
 परिवेण कोट्टको साला चुण्णमत्तिकदोणिका ।
 मुख पुरतो न थेरे न^{११} नवे उस्सहति^{१२} सचे ॥
 पुरतो उपरिमग्गो चिक्खल्ल मत्ति पीठक । 15
 विज्झापेत्वा^{१३} थकेत्वा च^{१४} वत्त जन्ताघरेसुमे ॥
 नाचमेति यथाबुद्ध पटिपाटि च सहसा^{१५} ।
 उब्भजि^{१६} नित्युनो कट्ठं वच्च पस्साव खेळकं ॥
 फरुसा कूपसहसा उब्भजि चपु सेसेन^{१७} ।
 बहि अन्तो च उक्कासे रज्जु अतरमान च^{१८} ॥ 20
 सहसा उब्भजि^{१९} ठिते नित्युने^{२०} कट्ठ वच्चं च^{२१} ।
 पस्साव खेळ फरुसा कूप च वच्चपादुके ॥
 नातिसहसा उब्भजि पादुकाय चपुचपु ।
 न सेसये पटिच्छादे उहत्तपिधरेन^{२२} च ॥

१ पटिपादकमञ्चो च-रो०, म० । २ अपस्सेन च-सी०, रो०, म० । ३ भूमी-सी०, स्या० ।
 ४ ओरतो भोगं-सी०, म० । ५ आचमनकुम्भि-म०, आचम कुम्भी-सी० । ६ बुद्धो-सी० ।
 ७ उद्देसपुच्छना-म० । ८ स्या० पोत्थके नत्थि । ९-९ सज्झा धम्मो पदीप च न विवरे न च
 थके-स्या० । १० पब्बापेसि-स्या०, रो० । ११ स्या० पोत्थके नत्थि । १२ उस्सहती-सी० ।
 १३-१३ विज्झापेत्वा च पक्कमे-सी०, रो० । १४ साहसा-सी०, स्या० । १५ उब्भुजि-सी०,
 उब्भुजि-स्या०, उप्पजि-रो० । १६ सेसेन-रो०, सेसकं-स्या० । १७ अतरमानको-स्या० । १८ उब्भु-
 जित्वान-सी०, उब्भजित्वान-रो, उब्भुजि-स्या० । १९-१९ नित्युने वच्चकट्ठ च-सी०, नित्युने
 कट्ठवच्चक-स्या० । २० उहत्तपिधरेन-सी०, ऊहना पिधरेन-स्या०, उहनपिधरेन-रो० ।

B 415

5

10

15

20

25

R 235

वच्चकुटी परिमण्ड परिवेण च कोट्टको ।
 आचमने च उदकं वत्त वच्चकुटीसुमे ॥
 उपाहना दन्तकट्ट मुखोदक च आसन ।
 यागु उदकं धोवित्वा उद्धारुक्काप गाम च^१ ॥
 निवासना कायबन्धा^२ सगुण पत्तसोदक ।
 पच्छा तिमण्डलो चेव परिमण्डलबन्धन ॥
 सगुण धोवित्वा पच्छा नातिदूरे पटिग्गहे ।
 भणमानस्स आपत्ति पठमागन्त्वान^३ आसन ॥
 उदक पीठकथलि^४ पच्चुमान्त्वा निवासन ।
 ओतापे निदहि^५ भङ्गो ओभोगे भुञ्जितु नमे ॥
 पानीय उदक नीच मुहुत्तं न च निदहे ।
 पत्तचीवरं भूमि^६ च पारन्त ओरभोगतो ॥
 उद्धरे पटिसामे च उक्कापो च नहायितु ।
 सीत उण्ह जन्ताघरं चुण्णं मत्तिकपिट्ठितो ॥
 पीठं च वीवरं चुण्ण मत्तिकुस्सहति मुख ।
 पुरतो^७ थेरे नवे च^८ परिकम्भं च निक्खमे ॥
 पुरतो उदके न्हाते^९ निवासेत्वा उपज्झाय^{१०} ।
 निवासनं च सङ्घाटि पीठक^{११} आसनेन च ॥
 पादो पीठ कथलि च पानीयुद्देसपुच्छना ।
 उक्काप^{१२} सुसोधेय्य^{१३} पठम पत्तचीवरं ॥
 निसीदनपच्चत्थरण भिसिबिम्बोहनानि च ।
 मच्चो पीठ पटिपाद मल्लक अपस्सेन^{१४} च^{१५} ॥
 भुम्मसन्तानआलोकगेरुकाकाळअकता ।
 भुम्मत्थरपटिपादा मच्चो पीठ बिम्बोहन ॥
 निसीदत्थरण^{१६} खेळं^{१७} अपस्से^{१८} पत्तचीवरं ।
 पुरत्थिमा पच्छिमा चेव उत्तरा अथ दक्खिणा ॥

१ उदका-स्या० । २ गामक-स्या० । ३ निवासनं कायबन्धन-सी०, निवासना कायबन्धना-
 रो० । ४ पठमं गन्त्वान-सी०, रो० । ५ पीठकथलि-सी० । ६ निडहि-सी० । ७ पत्तचीवरभूमी-
 सी०, पत्तचीवरभूमि-रो० । ८-८ पुरतो थेरे नवे न च-स्या०, पुरतो थेरे न चेव-रो० । ९ न्हाते-
 सी० । १० उपज्झाय-रो०, उपज्झाय च-स्या० । ११ पीठ वा-स्या० । १२ उक्कापुस्सहं-स्या० ।
 १३. सोधेय्य-स्या० । १४-१४ अपस्सेनकं-स्या० । १५ निसीदनत्थरणं-स्या०, सी० । १६-१६. खेळ
 अपस्से-म०, खेळअपस्से-रो० ।

सीतुण्ह^१ च दिवा रत्तिं परिवेणं च कोट्टको ।

B 416

उपट्टानग्गिसाला च वच्चपानियभोजनी ॥

आचम अनभिरति कुकुच्च दिट्ठि^२ च गरु ।

मूलमानत्तअब्भान तज्जनीय^३ नियस्सक ॥

पब्बज्जा^४ पटिसारणी^५ उक्खेप च कत यदि ।

5

धोवे कातब्ब^६ रज च^६ रजे सम्परिवत्तक ॥

पत्त च चीवरं चा पि परिक्खारं च छेदनं ।

परिकम्म वेय्यावच्चं पच्छा पिण्ड पविसनं^७ ॥

न सुसानं दिसा चेव यावजीव उपट्टहे ।

सद्धिविहारिकेनेत वत्तुपज्झायकेसुमे^८ ॥

10

ओवादसासनद्धेसा पुच्छा पत्तं च चीवरं ।

परिक्खारो गिलानो^९ च न पच्छासमणो भवे^{१०} ॥

उपज्झायेसु ये^{११} वत्ता^{१२} एव आचरियेसु पि ।

सद्धिविहारिके वत्ता तथेव अन्तेवासिके ॥

आगन्तुकेसु ये वत्ता पुन आवासिकेसु च ।

15

गमिकानुमोदनिका भत्तग्गे पिण्डपातिके^{१३} ॥

आरब्बकेसु^{१४} य वत्त य च सेनासनेसु पि ।

जन्ताधरे वच्चकुटी उपज्झासद्धिविहारिके ॥

आचरियेसु य वत्तं तथेव अन्तेवासिके ।

एकूनवीसति वत्थू वत्ता चुद्धस खन्धके^{१५} ॥

20

वत्त अपरिपूरेन्तो^{१६} न सील परिपूरति ।

असुद्धसीलो दुप्पज्जो चित्तेकगं न विन्दति ॥

विविक्खत्तचित्तो नेकगो सम्मा धम्म न पस्सति ।

अपस्समानो सद्धम्म दुक्खा न परिमुच्चति ॥

१ सीतुण्ह-स्या० । २ दिट्ठिका-स्या० । ३ तज्जनीय-रो० । ४ पब्बजा-स्या०, रो०, पब्बाज-म० । ५ पटिसारणि-स्या०, रो० । ६-६ कातब्बरजन-स्या० । ७ पिण्डं पवीसनं-रो०, पिण्डा पविसना-स्या० । ८ वत्तुपज्झायकेहिमे-सी०, वत्तुपज्झायकेनिमे-रो०, वत्तुपज्झायिकानिमे-स्या० । ९ परिक्खारं गिलानो-स्या०, परिक्खारगिलानो-रो० । १० सावे-रो० । ११-११ यावता-स्या०, या वत्ता-रो० । १२ पिण्डचारिके-म० । १३ अरब्बकेसु-रो० । १४ सोलसखन्धके-रो०, सी०, चोदसखन्धके-स्या० । १५ अपरिपूरन्तो-रो० ।

B 417

य वत्त परिपूरन्तो^१ सील पि परिपूरति ।
 विसुद्धसीलो सप्पब्बो चित्तेकमा पि विन्दति ॥
 अविक्खित्तचित्तो एक्कमो सम्मा धम्म विपस्सति^२ ।
 सम्पस्समानो सद्धम्म दुक्खा सो परिमुच्चति ॥
 तस्मा हि वत्त पूरेय्य जिनपुत्तो विचक्खणो ।
 ओवाद बुद्धसेट्ठस्स ततो निब्बानमेहिति ॥

5

वत्तक्खन्धक निट्ठितं ।

इममिह खन्धके वत्थू^३ एकूनवीसति वत्ता चुद्दस^४ ।

—○—

१ परिपूरन्तो-रो० । २ पि पस्सति-रो० । ३ वत्थू-सी० । ४ पञ्चपण्णास वत्त चुद्दस-रो०,
 पञ्चपण्णास-सी०, चतुद्दस-स्या० ।

९. पाति भोक्खट्टपनक्खन्धकं

§ १. पातिभोक्खुदेसयाचना

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावस्थिय विहरति पुब्बारामे मिगारमातु पासादे । तेन खो पन समयेन भगवा तद्दुपोमथे^१ भिक्खुसङ्घपरिवृतो निसिन्नो होति । अथ खो आयस्सा आनन्दो अभिक्कन्ताय रत्तिया निक्खन्ते पठमे यामे उट्ठायासना एकस उत्तरासङ्ग करित्वा येन भगवा तेनञ्जलि पणामेत्वा^२ भगवन्त एतदवोच — “अभिक्कन्ता, भन्ते, रत्ति, निक्खन्तो पठमो यामो, चिरनिसिन्नो भिक्खुसङ्घो । उट्ठिसतु, भन्ते, भगवा भिक्खून् पाति-^५ भोक्ख” ति । एव वुत्ते भगवा तुण्ही अहोसि । दुतिय पि खो आयस्सा आनन्दो अभिक्कन्ताय रत्तिया निक्खन्ते मज्झिमे यामे उट्ठायासना एकस उत्तरासङ्ग करित्वा येन भगवा तेनञ्जलि पणामेत्वा भगवन्त एतदवोच — “अभिक्कन्ता, भन्ते, रत्ति, निक्खन्तो मज्झिमो यामो, चिरनिसिन्नो भिक्खुसङ्घो । उट्ठिसतु, भन्ते, भगवा भिक्खून् पातिभोक्ख” ति । दुतिय पि खो भगवा तुण्ही अहोसि । ततिय पि खो आयस्सा आनन्दो अभिक्कन्ताय रत्तिया^{१०} निक्खन्ते पच्छिमे यामे उट्ठते^३ अरुणे नन्दिमुखिया रत्तिया उट्ठायासना एकस उत्तरासङ्ग करित्वा येन भगवा तेनञ्जलि पणामेत्वा भगवन्त एतदवोच — “अभिक्कन्ता, भन्ते, रत्ति, निक्खन्तो पच्छिमो यामो, उट्ठत अरुण नन्दिमुखी^४ रत्ति, चिरनिसिन्नो भिक्खुसङ्घो । उट्ठिसतु, भन्ते, भगवा भिक्खून् पातिभोक्ख” ति । “अपरिसुद्धा, आनन्द, परिसा” ति ।

अथ खो आयस्सतो महामोग्गल्लानस्स एतदहोसि — “कं नु” खो भगवा पुग्गल^{१५} सन्धाय एवमाह — “अपरिसुद्धा, आनन्द, परिसा” ति^२

अथ खो आयस्सा महामोग्गल्लानो सब्बावन्तं भिक्खुसङ्घं चेतसा चेतो परिच्च मनसाकासि । अहसा खो आयस्सा महामोग्गल्लानो त पुग्गल दुस्सील पापधम्म असुचि-सङ्कस्सरसमाचारं पटिच्छन्नकम्मन्त अस्समणं समणपटिञ्ज अन्नञ्चारि ब्रह्मचारिपटिञ्ज अन्तोपूर्ति अवस्सुत कसम्बुजात^५ मज्झे भिक्खुसङ्घस्स निसिन्नं । दिस्वान येन सो पुग्गलो^{२०} तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा त पुग्गल एतदवोच — “उट्ठेहि, आवुसो, दिट्ठोसि भगवता, नत्थि ते भिक्खूहि सद्धि संवासो” ति । एव वुत्ते सो पुग्गलो तुण्ही अहोसि । दुतिय पि खो आयस्सा महामोग्गल्लानो तं पुग्गल एतदवोच — “उट्ठेहि, आवुसो, दिट्ठोसि भगवता, नत्थि ते भिक्खूहि सद्धि संवासो” ति । दुतियं पि खो सो पुग्गलो तुण्ही अहोसि । ततियं पि खो आयस्सा महामोग्गल्लानो तं पुग्गल एतदवोच — “उट्ठेहि, आवुसो, दिट्ठोसि भगवता, नत्थि ते^{२५} भिक्खूहि सद्धि संवासो” ति । ततिय पि खो सो पुग्गलो तुण्ही अहोसि । अथ खो

B 418
R 236

B 419
R 237

१ पणरसे-स्या० । २ पनामेत्वा-सी० । ३ उट्ठते-सी०, स्या०, म० । ४ नन्दिमुखि-म० । ५ किं नु-सी० । ६ कसम्बुकजात-रो०, स्या० ।

आयस्मा महामोगल्लानो तं पुग्गलं बाहायं गहेत्वा बहिद्वारकोट्टका निक्खामेत्वा सूचिघटिकं^१ दत्त्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त एतदवोच — “निक्खामितो सो, भन्ते, पुग्गलो मया, परिसुद्धा^२ परिसा, उद्दिस्तु, भन्ते, भगवा भिक्खून् पातिमोक्ख” ति ।

“अच्छरिय, मोगल्लान, अब्भुत, मोगल्लान, याव बाहागहणा पि नाम सो^३ मोघपुरिसो आगमेस्सती” ति । अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि —

§ २. अट्ठ अच्छरिया महासमुद्दे धम्मविनये च

२ “अट्ठिमे, भिक्खवे, महासमुद्दे अच्छरिया अब्भुता धम्मा, ये दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति । कतमे अट्ठ^४ महासमुद्दो, भिक्खवे, अनुपुब्बनिन्नो अनुपुब्बपोणो अनुपुब्बपम्भारो न आयतकेनेव पपातो । य पि, भिक्खवे, महासमुद्दो अनुपुब्बनिन्नो अनुपुब्बपोणो अनुपुब्बपम्भारो न आयतकेनेव पपातो — अय, भिक्खवे, महासमुद्दे पठमो^५ अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, य दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

“पुन च परं, भिक्खवे, महासमुद्दो ठितधम्मो वेल नातिवत्तति । यं पि, भिक्खवे, महासमुद्दो ठितधम्मो वेल नातिवत्तति — अयं, भिक्खवे, महासमुद्दे दुतियो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, य दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

B 420

“पुन च परं, भिक्खवे, महासमुद्दो न मतेन कुणपेन सवसति । य होति महासमुद्दे^६ 15 मत कुणप, त खिप्पब्जेव तीरं वाहेति, थलं वा उस्सादेति^७ । य पि, भिक्खवे, महासमुद्दो न मतेन कुणपेन सवसति, य होति महासमुद्दे मत कुणपं, त खिप्पब्जेव तीरं वाहेति, थलं वा उस्सादेति — अयं, भिक्खवे, महासमुद्दे ततियो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

R. 238

“पुन च परं, भिक्खवे, या काचि महानदियो, सेय्यथीदं^८ — गङ्गा, यमुना, अचिर-^{२०} वती, सरभू, मही, ता महासमुद् पत्ता जहन्ति पुरिमानि नामगोत्तानि, महासमुद्दो त्वेव सङ्गं^९ गच्छन्ति । य पि, भिक्खवे, या काचि महानदियो, सेय्यथीदं — गङ्गा, यमुना, अचिरवती, सरभू, मही, ता महासमुद् पत्ता जहन्ति पुरिमानि नामगोत्तानि, महासमुद्दो त्वेव सङ्गं गच्छन्ति — अय, भिक्खवे, महासमुद्दे चतुत्थो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, य^{२५} दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

“पुन च परं, भिक्खवे, या च^{१०} लोके सवन्तियो महासमुद्दं अप्पेन्ति, या च अन्त-^{२५} लिक्खा धारा पपतन्ति, न तेन महासमुद्दस्स ऊनत्त वा पूरत्तं^{११} वा पञ्जायति । य पि,

१ सुचिघटिकं—रो० । २ सुद्धा—म० । ३ उस्सारेति—म० । ४. सेय्यथीदं—म० । ५. सङ्गं—
स्या० । ६ या काचि—स्या० । ७ पुण्णत्तं—सी० ।

भिक्षवे, या च लोके सवन्तियो महासमुद्दे अप्पेन्ति, या च अन्तलिक्खा धारा पपतन्ति, न तेन महासमुद्दस्स ऊनत्त वा पूरत्त वा पब्बायति — अयं, भिक्षवे, महासमुद्दे पञ्चमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

“पुन च परं, भिक्षवे, महासमुद्दो एकरसो लोणरसो । यं पि, भिक्षवे, महासमुद्दो एकरसो लोणरसो — अयं, भिक्षवे, महासमुद्दे छट्ठो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

“पुन च परं, भिक्षवे, महासमुद्दो बहुरतनो अनेकरतनो । तत्रिमानि रतनानि, सेय्यथीदं — मुत्ता, मणि, वेळुरियो, सङ्खो, सिला, पवाळ, रजत, जातरूप, लोहितको,^१ मसारगल्ल । यं पि, भिक्षवे, महासमुद्दो बहुरतनो अनेकरतनो, तत्रिमानि रतनानि, सेय्यथीदं — मुत्ता, मणि, वेळुरियो, सङ्खो, सिला, पवाळ, रजत, जातरूप, लोहितको, मसार-¹⁰ B 421 गल्ल — अयं, भिक्षवे, महासमुद्दे सत्तमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

“पुन च परं, भिक्षवे, महासमुद्दो महत्तं भूतान आवासो । तत्रिमे भूता — तिमि, तिमिङ्गलो, तिमितिमिङ्गलो,^२ असुरा, नागा, गन्धब्बा । सन्ति महासमुद्दे योजनसतिका पि अत्तभावा, द्वियोजनसतिका पि अत्तभावा, तियोजनसतिका पि अत्तभावा, चतुयोजनसतिका¹⁵ पि अत्तभावा, पञ्चयोजनसतिका पि अत्तभावा । यं पि, भिक्षवे, महासमुद्दो महत्तं भूतान आवासो, तत्रिमे भूता — तिमि, तिमिङ्गलो, तिमितिमिङ्गलो, असुरा, नागा, गन्धब्बा, सन्ति महासमुद्दे, योजनसतिका पि अत्तभावा पे०...पञ्चयोजनसतिका पि अत्तभावा — अयं, भिक्षवे, महासमुद्दे अट्ठमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

20

“इमे खो, भिक्षवे, महासमुद्दे अट्ठ अच्छरिया अब्भुता धम्मा, ये दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

३. “एवमेव खो, भिक्षवे, इमस्सिं धम्मविनये अट्ठ अच्छरिया अब्भुता धम्मा, ये दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्सिं धम्मविनये अभिरमन्ति । कतमे अट्ठ^२ सेय्यथापि, भिक्षवे, महासमुद्दो अनुपुब्बनिच्चो अनुपुब्बपोणो अनुपुब्बपन्भारो न आयतकेनेव पपातो, एवमेव खो, भिक्षवे,²⁵ इमस्सिं धम्मविनये अनुपुब्बसिक्खा अनुपुब्बकिरिया अनुपुब्बपटिपदा न आयतकेनेव अज्जापटिवेधो । यं पि, भिक्षवे, इमस्सिं धम्मविनये अनुपुब्बसिक्खा अनुपुब्बकिरिया अनुपुब्बपटिपदा न आयतकेनेव अज्जापटिवेधो — अयं, भिक्षवे, इमस्सिं धम्मविनये पठमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्सिं धम्मविनये अभिरमन्ति ।

१. लोहितङ्को-सी०, स्या०, रो० । २. तिमिरपिङ्गलो-सी०, तिमितिमिङ्गलो मट्ठातिमिङ्गलो-स्या० ।

B 422
R. 239

“सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्दो ठितधम्मो वेलं नातिवत्तति, एवमेव खो, भिक्खवे, य मया सावकानं^१ सिक्खापदं पञ्जत्तं, तं मम सावका जीवितहेतुं पि नातिक्रमन्ति । य पि, भिक्खवे, मया^२ सावकानं सिक्खापदं पञ्जत्तं, तं मम सावका जीवितहेतुं पि नातिक्रमन्ति — अयं, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये दुतियो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा^३ दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति ।

“सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्दो न मतेन कुणपेन सवसति, यं होति महासमुद्दो मतं कुणपं तं खिप्पञ्जेव^४ तीरं वाहेति, थलं उस्सादेति, एवमेव खो, भिक्खवे, यो सो पुगलो दुस्सीलो पापधम्मो असुचिसङ्कस्सरसमाचारो पटिच्छन्नकम्मन्तो अस्समणो समण-पटिञ्जो अब्रह्मचारी ब्रह्मचारिपटिञ्जो अन्तोपूतिं अवस्सुतो कसम्भुजातो^५, न तेन सङ्घो^६ सवसति, खिप्पञ्जेव न^७ सन्निपतित्वा उक्खिपति, किञ्चा पि खो सो होति मज्झे भिक्खु-सङ्घस्स निसिद्धो । अथ खो सो आरका व सङ्घमहा, सङ्घो च तेन । यं पि, भिक्खवे, यो सो पुगलो दुस्सीलो पे०० आरका व सङ्घमहा, सङ्घो च तेन — अयं^८, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये ततियो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति ।

15 “सेय्यथापि, भिक्खवे, या काचिं महानदियो, सेय्यथीदं^९ — गङ्गा, यमुना, अचिरवती, सरभू, मही, ता महासमुद्दं पत्ता जहन्ति पुरिमानी नामगोत्तानि, महासमुद्दो त्वेवं^{१०} सङ्घं^{११} गच्छन्ति, एवमेव खो, भिक्खवे, चत्तारोमे वण्णा — खत्तिया, ब्राह्मणा, वेस्सा, सुद्धा । ते तथागतपप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बजित्वा^{१२} जहन्ति पुरिमानी नामगोत्तानि, समणा सक्कयपुत्तिया त्वेव सङ्घं गच्छन्ति । यं पि, भिक्खवे, चत्तारोमे वण्णा
20 ...पे०० सक्कयपुत्तिया त्वेव सङ्घं गच्छन्ति — अयं, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये चतुत्थो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति ।

B 423

“सेय्यथापि, भिक्खवे, या च लोके सवन्तियो महासमुद्दं अप्पेन्ति, या च अन्त-लिक्खा धारा पपतन्ति, न तेन महासमुद्दस्स ऊनत्तं वा पूरत्तं^{१३} वा पञ्जायति, एवमेव खो, भिक्खवे, बह्वं चे पि भिक्खू अनुपादिसेसाय निब्बानधातुया परिनिब्बायन्ति, न तेन
25 निब्बानधातुया ऊनत्तं वा पूरत्तं वा पञ्जायति । यं पि, भिक्खवे, बह्वं चे पि भिक्खू अनुपादिसेसाय निब्बानधातुया परिनिब्बायन्ति, न तेन निब्बानधातुया ऊनत्तं वा पूरत्तं वा पञ्जायति — अयं, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये पञ्चमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति ।

१ मम सावकानं—म० । २ य मया—सी०, स्या० । ३ खिप्पमेव—म० । ४ कसम्भुजजातो—स्या०, रो० । ५ त—सी० । ६ अयं पि—स्या० । ७ सेय्यथिदं—म० । ८ महासमुद्दोत्वेव—स्या० । ९ सङ्घं—स्या० । १० पब्बजिता—सी० । ११ पुण्णत्त—सी० ।

“सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्धो एकरसो लोणरसो, एवमेव खो, भिक्खवे, अयं धम्मविनयो एकरसो विमुत्तिरसो । यं पि, भिक्खवे, अयं धम्मविनयो एकरसो विमुत्तिरसो — अयं, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये छट्ठो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति ।

“सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्धो बहुरतनो अनेकरतनो, तन्निमानि रतनानि, 5 सेय्यथीद — मुत्ता, मणि, वेळुरियो, सङ्खो, सिला, पवाळ, रजत, जातरूप, लोहितको, मसारगल्ल, एवमेव खो, भिक्खवे, अयं धम्मविनयो बहुरतनो अनेकरतनो । तन्निमानि रतनानि, सेय्यथीद — चत्तारो सत्तिपट्टाना, चत्तारो सम्मप्पधाना, चत्तारो इद्धिपादा, पञ्चिन्द्रियाणि, पञ्च बलानि, सत्तं बोज्झङ्गा^१, अरियो अट्ठङ्गिको मग्गो । यं पि, भिक्खवे, अयं धम्मविनयो बहुरतनो अनेकरतनो, तन्निमानि रतनानि, सेय्यथीद — चत्तारो सत्तिपट्टाना 10

R 240

पे० अरियो अट्ठङ्गिको मग्गो — अयं, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये सत्तमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति ।

“सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्धो महत्त भूतान आवासो, तन्निमे भूता — तिमि, तिमिङ्गलो, तिमितिमिङ्गलो, असुरा, नागा, गन्धब्बा, सन्ति महासमुद्धे योजनसत्तिका पि अत्तभावा, द्वियोजनसत्तिका पि अत्तभावा, त्रियोजनसत्तिका पि अत्तभावा, चतुर्योजनसत्तिका 15 पि अत्तभावा, पञ्चयोजनसत्तिका पि अत्तभावा, एवमेव खो, भिक्खवे, अयं धम्मविनयो महत्त भूतान आवासो । तन्निमे भूता — सोतापन्नो, सोतापत्तिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो, सकदागामी,^२ सकदागामिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो, अनागामी, अनागामिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो, अरहा, अरहत्तफलसच्छिकिरियाय^३ पटिपन्नो । यं पि, भिक्खवे, अयं धम्मविनयो महत्त भूतान आवासो, तन्निमे भूता — सोतापन्नो, सोतापत्तिफलसच्छिकिरियाय 20 पटिपन्नो । पे० अरहा, अरहत्तफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो — अयं, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये अट्ठमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति ।

B 424

“इमे खो, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये अट्ट अच्छरिया अब्भुता धम्मा, ये दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ती” ति । 25

अथ खो भगवा एतमत्थं विदित्वा तायं वेलायं इमं उदान उदानेसि —

“छन्नमतिवस्सति विवट नातिवस्सति ।

तस्सा छन्न विवरेथ एव त नातिवस्सती” ति ॥

— ० —

§ ३. पातिमोक्खसवनारहो

४ अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “न दानाह, भिक्खवे, इतो परं उपोसथ करिस्सामि, पातिमोक्ख उद्दिस्सिस्सामि । तुम्हेव दानि, भिक्खवे, इतो परं उपोसथ करेय्याथ, पातिमोक्ख उद्दिसेय्याथ । अट्टानमेत, भिक्खवे, अनवकासो य तथागतो अपरि-
सुद्धाय परिसाय उपोसथं करेय्य, पातिमोक्ख उद्दिसेय्य । न च, भिक्खवे,^१ सापत्तिकेन
५ पातिमोक्ख सोतब्ब । यो सुणेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, यो सापत्तिको
पातिमोक्ख सुणाति, तस्स पातिमोक्ख ठपेतु ।

“एवं च पन, भिक्खवे, ठपेतब्ब । तदहुपोसथे चातुद्से वा पन्नरसे^२ वा तस्मि
R 241 पुगले सम्मुखीभूते सङ्घमज्जे उदाहरितब्ब^३ — ‘सुणातु मे भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामो पुगलो
सापत्तिको, तस्स पातिमोक्ख ठपेमि, न तस्मि सम्मुखीभूते पातिमोक्ख उद्दिस्सितब्ब’, ति
10 ठपितं होति पातिमोक्ख” ति ।

B 425 तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ‘नाम्हे^४ कोचि जानाती’ ति सापत्तिका
व पातिमोक्ख सुणन्ति । थेरा भिक्खू परचित्तविदुनो भिक्खून आरोचेन्ति — “इत्थन्नामो
च इत्थन्नामो च, आवुसो, छब्बग्गिया भिक्खू ‘नाम्हे कोचि जानाती’ ति सापत्तिका व
पातिमोक्ख सुणन्ती” ति । अस्सोसु खो छब्बग्गिया भिक्खू — “थेरा किर भिक्खू
15 परचित्तविदुनो अम्हे भिक्खून आरोचेन्ति — इत्थन्नामो च इत्थन्नामो च, आवुसो, छब्बग्गिया
भिक्खू ‘नाम्हे कोचि जानाती’ ति सापत्तिका व पातिमोक्ख सुणन्ती” ति ।

ते — पुरम्हाक पेसल भिक्खू पातिमोक्खं ठपेन्ती ति — पटिगच्चेव^५ सुद्धान भिक्खून
अनापत्तिकान अवत्थुस्सि अकारणे पातिमोक्खं ठपेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा
लज्जिनो कुक्कुचका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम
20 छब्बग्गिया भिक्खू सुद्धान भिक्खून अनापत्तिकान अवत्थुस्सि अकारणे पातिमोक्ख
ठपेस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू
पटिपुच्छि — “सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू सुद्धानं भिक्खून अनापत्तिकान
अवत्थुस्सि अकारणे पातिमोक्ख ठपेन्ती” ति ? “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो
25 भगवा — “कथ हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू सुद्धान भिक्खूनं अनापत्तिकान
अवत्थुस्मि अकारणे पातिमोक्ख ठपेस्सन्ति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय,
पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय, पसन्नान
च एकच्चान अज्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा,

१ भिक्खवे भिक्खुना-स्या० । २ पण्णरसे-सी०, स्या० । ३ उदाहरितब्ब-सी० । ४ नम्हे-
रो० । ५ पटिक्खेव-स्या०, म० ।

दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“न, भिक्खवे, सुद्धान भिक्खून् अनापत्तिकानं अवत्थुस्मिं अकारणे पातिमोक्खं ठपेतब्बं । यो ठपेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स” ।

5

§ ४. धम्मिकाधम्मिकपातिमोक्खट्ठपनं

५ “एक, भिक्खवे, अधम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं,^१ एकं धम्मिकं,^२ द्वे अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, द्वे धम्मिकानि, तीणि^३ अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, तीणि धम्मिकानि, चत्तारि अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, चत्तारि धम्मिकानि, पञ्च अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, पञ्च धम्मिकानि, छ अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, छ धम्मिकानि, सत्त अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, सत्त धम्मिकानि, अट्ठ अधम्मिकानि पातिमोक्ख-10 ट्ठपनानि, अट्ठ धम्मिकानि, नव अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, नव धम्मिकानि, दस अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, दस धम्मिकानि ।

“कतम एक अधम्मिक पातिमोक्खट्ठपनं^४ अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति—इद एक अधम्मिक पातिमोक्खट्ठपनं । कतमं एक धम्मिक पातिमोक्खट्ठपनं^५ समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति—इद एक धम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं ।

B 426

15

“कतमानि द्वे अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि^६ अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति, अमूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति—इमानि द्वे अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि । कतमानि द्वे धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि^७ समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति, समूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति—इमानि द्वे धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ।

R 242

20

“कतमानि तीणि अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि^८ अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति, अमूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति, अमूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति—इमानि तीणि अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि । कतमानि तीणि धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि^९ समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति, समूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति, समूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति—इमानि 25 तीणि धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ।

“कतमानि चत्तारि अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि^{१०} अमूलिकाय सीलविपत्तिया

१ पातिमोक्खट्ठपन-सी०, रो० । २ धम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं-म० । ३ तीनि-सी० ।

पातिमोक्ख ठपेति, अमूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, अमूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, अमूलिकाय आजीविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति – इमानि चत्तारि अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि । कतमानि चत्तारि धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ? समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति, समूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति, समूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति, समूलिकाय आजीविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति – इमानि चत्तारि धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ।

“कतमानि पञ्च अधम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि ? अमूलकेन पाराजिकेन पाति-
मोक्ख ठपेति, अमूलकेन सङ्घादिसेसेन पातिमोक्ख ठपेति, अमूलकेन पाचिच्चियेन पाति-
मोक्ख ठपेति, अमूलकेन पाटिदेसनीयेन^१ पातिमोक्ख ठपेति, अमूलकेन दुक्कटेन पाति-
मोक्ख ठपेति — इमानि पञ्च अधम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि । कतमानि पञ्च धम्मिकानि
पातिमोक्खट्टपनानि ? समूलकेन^२ पाराजिकेन पातिमोक्ख ठपेति, समूलकेन सङ्घादिसेसेन
पातिमोक्ख ठपेति, समूलकेन पाचिच्चियेन पातिमोक्ख ठपेति, समूलकेन पाटिदेसनीयेन
पातिमोक्ख ठपेति, समूलकेन दुक्कटेन पातिमोक्ख ठपेति — इमानि पञ्च धम्मिकानि
पातिमोक्खट्टपनानि ।

15 “कतमानि छ अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ? अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति अकताय, अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति कताय, अमूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति अकताय, अमूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति कताय, अमूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति अकताय, अमूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति कताय—इमानि छ अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ।

20 कतमानि छ धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ? समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति अकताय, समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति कताय, समूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति अकताय, समूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति कताय, समूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति अकताय, समूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति कताय—इमानि छ धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ।

25 “कतमानि सत्त अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ? अमूलकेन^१ पाराजिकेन पाति-
मोक्ख ठपेति, अमूलकेन सङ्घादिसेसेन पातिमोक्ख ठपेति, अमूलकेन शुल्लच्चयेन पातिमोक्ख
ठपेति, अमूलकेन पाच्चित्थियेन पातिमोक्ख ठपेति, अमूलकेन पाटिदेसनीयेन पातिमोक्ख
ठपेति, अमूलकेन दुक्कटेन पातिमोक्खं ठपेति, अमूलकेन दुब्भासितेन पातिमोक्खं ठपेति —
इमानि सत्त अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि । कतमानि सत्त धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ?
80 समूलकेन पाराजिकेन पातिमोक्ख ठपेति, समूलकेन सङ्घादिसेसेन पातिमोक्ख ठपेति,

१ पाटिदेसनियेन-रो० । २ समूलिकेन-सी०, स्या० । ३ अमूलिकेन-सी०, स्या० ।

निसिन्नो होति, न पाराजिककथा विप्पकता होति, न सिक्ख पच्चक्खातको तस्स परिसाय निसिन्नो होति, न सिक्खं पच्चक्खातकथा विप्पकता होति, धम्मिक^१ सामग्गि उपेति, न धम्मिक सामग्गि पच्चादियति, न धम्मिकाय सामग्गिया पच्चादानकथा विप्पकता होति, न सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति, न आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति, न ५ दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति—इमानि दस अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि । कतमानि दस धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि^२ पाराजिको तस्स परिसायं निसिन्नो होति, पाराजिककथा विप्पकता होति, सिक्ख पच्चक्खातको तस्स परिसाय निसिन्नो होति, सिक्ख पच्चक्खातकथा विप्पकता होति, धम्मिकं सामग्गि न^३ उपेति, धम्मिक सामग्गि पच्चादियति, धम्मिकाय सामग्गिया पच्चादानकथा विप्पकता होति, सीलविपत्तिया दिट्ठसुत- 10 परिसङ्कितो होति, आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति, दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति—इमानि दस धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ।

§ ५. धम्मिकपातिमोक्खट्ठपनं

B 429

६ “कथ पाराजिको तस्स परिसाय निसिन्नो होति ? इध, भिक्खवे, येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि पाराजिकस्स धम्मस्स अज्झापत्ति^४ होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खु पस्सति पाराजिक धम्मं अज्झापज्जन्त । न हेव खो

R 244

15 भिक्खु भिक्खु पस्सति पाराजिक धम्म अज्झापज्जन्त, अपि च अज्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति—‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु पाराजिक धम्म अज्झापन्नो’ ति । न हेव खो भिक्खु भिक्खु पस्सति पाराजिक धम्म अज्झापज्जन्त, ना पि चज्जो^५ भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति—‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु पाराजिक धम्म अज्झापन्नो’ ति, अपि च सो व भिक्खु^६ भिक्खुस्स आरोचेति—‘अह, आवुसो, पाराजिक धम्म अज्झापन्नो’ ति । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु 20 तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे^७ वा तस्स पुगळे सम्मुखीभूते सङ्खमज्जे उदाहरेय्य—

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामो पुगलो पाराजिक धम्म अज्झापन्नो, तस्स पातिमोक्ख ठपेमि, न तस्सि सम्मुखीभूते पातिमोक्ख उद्दिसितब्बं ति—धम्मिक पातिमोक्खट्ठपन ।

25

७. “भिक्खुस्स पातिमोक्खे ठपिते परिसा वुट्ठाति, दसन्नं अन्तरायानं अज्जतरेन^८—राजन्तरायेन वा, चोरन्तरायेन वा, अग्यन्तरायेन^९ वा, उदकन्तरायेन वा, मनुस्सन्तरायेन

१ न धम्मिक—सी० । २ सी० पोत्थके नत्थि । ३ अज्झापन्नो—सी० । ४ अज्जो—स्या०, रो०, म० । ५ सी०, रो० पोत्थकेषु नात्थि । ६ पण्णरसे—सी०, स्या० । ७ अज्जतरेन अन्तरायेन—स्या० । ८ अग्यन्तरायेन—स्या०, रो०, म० ।

वा, अमनुस्सन्तरायेन वा, वाळन्तरायेन वा, सरीसपन्तरायेन^१ वा, जीवितन्तरायेन वा, ब्रह्मचरियन्तरायेन वा । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तस्मिं वा आवासे, अञ्जस्मि^२ वा आवासे, तस्मिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्घमज्झे उदाहरेय्य —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामस्स पुग्गलस्स पाराजिककथा विप्पकता, त वत्थु^३ अविनिच्छित्त । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो त वत्थु विनिच्छिनेय्या ति । ⁵

“एव चेत्तं लभेथ, इच्चेत्त कुसल । नो चे लभेथ, तदहुपोसथे चातुइसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्घमज्झे उदाहरितब्ब —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामस्स पुग्गलस्स पाराजिककथा विप्पकता, त वत्थु^४ अविनिच्छित्त । तस्स पातिमोक्ख ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब ति — धम्मिक पातिमोक्खट्टपन । ^{B 430}

८ “कथं सिक्ख पच्चक्खातको तस्स परिसाय निसिन्नो होति^५ इध पन, भिक्खवे, भिक्खुना^६ येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि सिक्खा पच्चक्खाता होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खु पस्सति सिक्ख पच्चक्खन्त । न हेव खो भिक्खु भिक्खु पस्सति सिक्खं पच्चक्खन्त, अपि च अञ्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामेन, आवुसो, भिक्खुना सिक्खा पच्चक्खाता’ ति । न हेव खो भिक्खु^७ भिक्खु पस्सति सिक्ख पच्चक्खन्त, ना पि चञ्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्ना- ¹⁵

R 245

मेन, आवुसो, भिक्खुना सिक्खा पच्चक्खाता’ ति, अपि च सो व भिक्खु भिक्खुस्स आरो-
चेति — ‘मया, आवुसो, सिक्खा पच्चक्खाता’ ति । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुइसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्घमज्झे उदाहरेय्य — ²⁰

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामेन पुग्गलेन सिक्खा पच्चक्खाता, तस्स पाति-
मोक्ख ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब ति — धम्मिकं पातिमोक्खट्टपन ।
९ “भिक्खुस्स पातिमोक्खे ठपिते परिसा वुट्ठाति, दसन्नं अन्तरायानं अञ्जतरेन —
राजन्तरायेन वा, चोरन्तरायेन वा, अग्न्यन्तरायेन वा, उदकन्तरायेन वा, मनुस्सन्तरायेन वा,
अमनुस्सन्तरायेन वा, वाळन्तरायेन वा, सिरिसपन्तरायेन वा, जीवितन्तरायेन वा, ब्रह्म- ²⁵
चरियन्तरायेन वा । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तस्मिं वा आवासे, अञ्जस्मि वा
आवासे, तस्मिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्घमज्झे उदाहरेय्य —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामस्स पुग्गलस्स सिक्खं^८ पच्चक्खातकथा विप्प-
कता, त वत्थु अविनिच्छित्त । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो त वत्थु विनिच्छिनेय्या ति ।

१ सिरिसपन्तरायेन-सी०, स्या०, रो० । २ अञ्जतरस्मि-स्या०, रो० । ३ वत्थु-म० ।

४ भिक्खु-म०, सी०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । ५ सिक्खा-सी० ।

“एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, तदहुपोसथे चातुदसे वा पन्नरसे वा तस्मि पुगले सम्मुखीभूते सङ्खमज्जे उदाहरितब्ब —

B 431

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामस्स पुग्गलस्स सिक्ख पच्चक्खातकथा विप्पकता, त वत्थु अपिनिच्छित । तस्स पातिमोक्ख ठपेमि, न तस्मि सम्मुखीभूते पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब ति — धम्मिक पातिमोक्खट्ठपन ।

१० “कथ धम्मिक सामग्गि न उपेति ? इध पन, भिक्खवे, भिक्खु^१ येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि धम्मिकाय सामग्गियानुपगमन होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खु पस्सति धम्मिक सामग्गि न उपेन्त । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति धम्मिक सामग्गि न उपेन्त, अपि चञ्जो भिक्खु 10 भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु धम्मिक सामग्गि न उपेती’ ति । न हेव खो भिक्खु भिक्खु पस्सति धम्मिक सामग्गि न उपेन्त, ना पि चञ्जो^२ भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु धम्मिक सामग्गि न उपेती’ ति, अपि च सो व भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘अह, आवुसो, धम्मिक सामग्गि न उपेमी’ ति । आकङ्खमानो, 20 भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुदसे वा पन्नरसे^३ 15 वा तस्मि पुगले सम्मुखीभूते सङ्खमज्जे उदाहरेय्य —

R 246

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामो पुग्गलो धम्मिक सामग्गि न उपेति, तस्स पातिमोक्ख ठपेमि, न तस्मि सम्मुखीभूते पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब ति — धम्मिक पातिमोक्खट्ठपन ।

११. “कथ धम्मिक सामग्गि पच्चादियति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि धम्मिकाय सामग्गिया पच्चादान होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खु पस्सति धम्मिक सामग्गि पच्चादियन्त न हेव खो 20 भिक्खु भिक्खु पस्सति धम्मिक सामग्गि पच्चादियन्त, अपि चञ्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु धम्मिक सामग्गि पच्चादियती’ ति । न हेव खो भिक्खु भिक्खु पस्सति धम्मिक सामग्गि पच्चादियन्त, ना पि चञ्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु धम्मिक सामग्गि पच्चादियती’ ति, अपि च सो व भिक्खु 25 भिक्खुस्स आरोचेति — ‘अह, आवुसो, धम्मिक सामग्गि पच्चादियामी’ ति । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुदसे वा पन्नरसे वा तस्मि पुगले सम्मुखीभूते सङ्खमज्जे उदाहरेय्य —

B 432

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामो पुग्गलो धम्मिक सामग्गि पच्चादियति, तस्स पातिमोक्ख ठपेमि, न तस्मि सम्मुखीभूते पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब ति — धम्मिक 30 पातिमोक्खट्ठपनं ।

१. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २ अञ्जो—स्या०, रो०, म० । ३ पण्णरसे—सी०, स्या० ।

१२ “भिक्षुस्स पातिमोक्खे ठपिते परिसा वुट्ठाति, दसन्न अन्तरायानं अञ्जतरेन^१— राजन्तरायेन वा, चोरन्तरायेन वा, अग्न्यन्तरायेन वा, उदकन्तरायेन वा, मनुस्सन्तरायेन वा, अमनुस्सन्तरायेन वा, वाळन्तरायेन वा, सिरिसपन्तरायेन वा, जीवितन्तरायेन वा, ब्रह्मचरि-
यन्तरायेन वा । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्षु तस्सि वा आवासे, अञ्जस्सि वा आवासे,
तस्सि पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्खमज्जे उदाहरेय्य —

5

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामस्स पुग्गलस्स धम्मिकाय सामगिया पच्चादानकथा
विप्पकता, त वत्थु^२ अविनिच्छित्त । यदि सङ्खस्स पत्तकल, सङ्खो त वत्थु विनिच्छिनेय्या ति ।

“एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे
वा तस्सि पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्खमज्जे उदाहरितव्व —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामस्स पुग्गलस्स धम्मिकाय सामगिया पच्चादान-10
कथा विप्पकता, त वत्थु अविनिच्छित्त । तस्स पातिमोक्ख ठपेमि, न तस्सि सम्मुखीभूते
पातिमोक्ख उद्दिसितव्व ति — धम्मिकं पातिमोक्खट्टपन ।

१३ “कथ सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति ? इध पन, भिक्खवे, भिक्षु^३
येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति,
तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्षु भिक्षु पस्सति सीलविपत्तिया 15
दिट्ठसुतपरिसङ्कित । न हेव खो भिक्षु भिक्षु पस्सति सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कित,
अपि चञ्जो भिक्षु भिक्षुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्षु सीलविपत्तिया
दिट्ठसुतपरिसङ्कितो’ ति । न हेव खो भिक्षु भिक्षु पस्सति सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कित,
ना पि चञ्जो भिक्षु भिक्षुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्षु सीलविपत्तिया B 438
दिट्ठसुतपरिसङ्कितो’ ति, अपि च सो व भिक्षु भिक्षुस्स आरोचेति — ‘अह, आवुसो, सील-20
विपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितोम्ही’ ति । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्षु तेन दिट्ठेन तेन
सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे वा तस्सि पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्ख-
मज्जे उदाहरेय्य —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामो पुग्गलो सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो,
तस्स पातिमोक्ख ठपेमि, न तस्सि सम्मुखीभूते पातिमोक्ख उद्दिसितव्व ति — धम्मिक 25
पातिमोक्खट्टपन ।

१४ “कथ आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति ? इध पन, भिक्खवे,
भिक्षु येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरि-

१ अञ्जतरेन अन्तरायेन—स्या० । २ वत्थु—म० । ३ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।
४ •परिसङ्कितो—स्या० ।

सङ्कितो होति तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खुं पस्सति आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कित । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कित, अपि चञ्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो’ ति । न हेव खो भिक्खु भिक्खु पस्सति आचार-
 5 विपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं, ना पि चञ्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो’ ति, अपि च सो व भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘अह, आवुसो, आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितोम्ही’ ति । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्खमज्जे उदाहरेय्य —

10 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामो पुग्गलो आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो, तस्स पातिमोक्ख ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब ति — धम्मिक पातिमोक्खट्ठपन ।

१५. “कथं दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति ? इध पन, भिक्खवे, भिक्खु
 B. 434 येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति,
 15 तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खु पस्सति दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं । न हेव खो भिक्खु भिक्खु पस्सति दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कित, अपि चञ्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो’ ति । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कित, ना पि चञ्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु दिट्ठिविपत्तिया
 20 दिट्ठसुतपरिसङ्कितो’ ति, अपि च सो व भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘अहं, आवुसो, दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितोम्ही’ ति । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्खमज्जे उदाहरेय्य —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामो पुग्गलो दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो,
 B. 247 25 तस्स पातिमोक्ख ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब ति — धम्मिकं पाति-
 मोक्खट्ठपनं ।

“इमानि दस धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानी” ति ।

पठममाणवारं निद्धितं ।

§ ६. अत्तादानअङ्गं

१६ अथ खो आयस्सा उपालि येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो आयस्सा उपालि भगवन्त एतदवोच — “अत्तादान आदातुकामेन, भन्ते, भिक्षुना कतमङ्गसमन्नागत^१ अत्तादान आदातब्ब” ति^२

“अत्तादान आदातुकामेन, उपालि, भिक्षुना पञ्चङ्गसमन्नागत अत्तादान आदा-
तब्ब । अत्तादान आदातुकामेन, उपालि, भिक्षुना एव पञ्चवेक्खितब्ब — ‘य खो अहं इमं^३
अत्तादान आदातुकामो, कालो नु खो इमं अत्तादानं आदातु उदाहु नो’ ति^४ सचे, उपालि,
भिक्षु पञ्चवेक्खमानो एव जानाति — ‘अकालो इमं अत्तादान आदातु, नो कालो’ ति, न
तं, उपालि, अत्तादानं आदातब्ब ।

B 435

“सचे पनुपालि, भिक्षु पञ्चवेक्खमानो एव जानाति — ‘कालो इमं अत्तादान
आदातु, नो अकालो’ ति, तेनुपालि, भिक्षुना उत्तरि^५ पञ्चवेक्खितब्ब — ‘य खो अहं इमं^६
अत्तादान आदातुकामो, भूत नु खो इदं अत्तादान उदाहु नो’ ति^७ सचे, उपालि, भिक्षु
पञ्चवेक्खमानो एवं जानाति — ‘अभूत इदं अत्तादानं, नो भूतं’ ति, न तं, उपालि, अत्तादान
आदातब्ब ।

“सचे पनुपालि, भिक्षु पञ्चवेक्खमानो एव जानाति — ‘भूत इदं अत्तादान, नो
अभूत’ ति, तेनुपालि, भिक्षुना उत्तरि पञ्चवेक्खितब्ब — ‘य खो अहं इमं अत्तादानं आदातु-^८
कामो, अत्थसब्बित^९ नु खो’ इमं अत्तादान उदाहु नो’ ति^{१०} सचे, उपालि, भिक्षु
पञ्चवेक्खमानो एवं जानाति — ‘अनत्थसब्बितं इदं अत्तादान, नो अत्थसब्बित’ ति, न तं,
उपालि, अत्तादान आदातब्ब ।

“सचे पनुपालि, भिक्षु पञ्चवेक्खमानो एव जानाति — ‘अत्थसब्बित इदं अत्ता-
दानं, नो अनत्थसब्बितं’ ति, तेनुपालि, भिक्षुना उत्तरि पञ्चवेक्खितब्ब — ‘इमं खो अहं^{११}
अत्तादान आदियमानो लभिस्सामि सन्दिट्ठे सम्भत्ते भिक्खू धम्मतो विनयतो पक्खे उदाहु
नो’ ति^{१२} सचे, उपालि, भिक्षु पञ्चवेक्खमानो एव जानाति — ‘इदं खो अहं अत्तादान
आदियमानो न लभिस्सामि सन्दिट्ठे सम्भत्ते भिक्खू धम्मतो विनयतो पक्खे’ ति, न त,
उपालि, अत्तादानं आदातब्ब ।

“सचे पनुपालि, भिक्षु पञ्चवेक्खमानो एव जानाति — ‘इमं खो अहं अत्तादान^{१३} R 248
आदियमानो लभिस्सामि सन्दिट्ठे सम्भत्ते भिक्खू धम्मतो विनयतो पक्खे’ ति, तेनुपालि,
भिक्षुना उत्तरि पञ्चवेक्खितब्ब — ‘इमं खो मे अत्तादानं आदियतो भविस्सति सङ्घस्स ततो-
निदानं भण्डनं कलहो विगाहो विवादो सङ्घमेदो सङ्घराजि सङ्घववत्थानं सङ्घनानाकरणं उदाहु

१ कतमङ्गसमन्नागतं—सी०, रो० । २, उत्तरि—म० । ३, अत्थसब्बित—सी०, रो० । ४ सी०
पोत्थके नत्थि ।

B 436

नो' ति^१ सचे उपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एव जानाति—'इमं खो मे अत्तादानं आदियतो भविस्सति सङ्खस्स ततोनिदानं भण्डनं कलहो विग्गहो विवादो सङ्खभेदो सङ्खराजि सङ्खववत्थानं सङ्खनानाकरणं' ति, न तं, उपालि, अत्तादानं आदातब्बं । सचे पनुपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एव जानाति—'इमं खो मे अत्तादानं आदियतो न भविस्सति सङ्खस्स ततोनिदानं भण्डनं कलहो विग्गहो विवादो सङ्खभेदो सङ्खराजि सङ्खववत्थानं सङ्खनानाकरणं' ति, आदातब्बं तं, उपालि, अत्तादानं । एव पञ्चङ्गसङ्गागतं खो, उपालि, अत्तादानं आदिन्नं, पच्छा पि अविप्पटिसारकरं^१ भविस्सती' ति ।

§ ७. चोदकेन पच्चवेक्खितब्बधम्मम्मा

१७ “चोदकेन, भन्ते, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन कति धम्मे अज्झत्तं पच्चवेक्खित्वा परो चोदेतब्बो” ति^१ “चोदकेन, उपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन पञ्च १० धम्मे अज्झत्तं पच्चवेक्खित्वा परो चोदेतब्बो ।

“चोदकेन, उपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एव पच्चवेक्खितब्बं—‘परिसुद्धकाय-समाचारो नु खोमिहि, परिसुद्धेनमिहि कायसमाचारेण समन्नागतो—अच्छिद्देन अप्पटिमसेन^२ सविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो’ ति^१ नो चे, उपालि, भिक्खु परिसुद्धकाय-समाचारो होति, परिसुद्धेन कायसमाचारेण समन्नागतो—अच्छिद्देन अप्पटिमसेन, तस्स १५ भवन्ति वत्तारो—‘इद्धं ताव आयस्सा कायिकं सिक्खस्सू’ ति । इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।

“पुन च परं, उपालि, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एव पच्चवेक्खितब्बं—‘परिसुद्धवचीसमाचारो नु खोमिहि, परिसुद्धेनमिहि वचीसमाचारेण समन्नागतो—अच्छिद्देन अप्पटिमसेन^२ सविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो’ ति^१ नो चे, उपालि, भिक्खु परिसुद्धवचीसमाचारो होति, परिसुद्धेन वचीसमाचारेण समन्नागतो—अच्छिद्देन २० अप्पटिमसेन, तस्स भवन्ति वत्तारो—‘इद्धं ताव आयस्सा वाचसिकं सिक्खस्सू’ ति । इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।

“पुन च परं, उपालि, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खितब्बं—
R. 249 ‘मेत्तं नु खो मे चित्तं पञ्चपट्ठितं सन्नद्धाचारीसु अनाघातं,^३ सविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो’ ति^१ नो चे, उपालि, भिक्खुनो मेत्तचित्तं पञ्चपट्ठितं होति सन्नद्धाचारीसु
B 437 25 अनाघातं, तस्स भवन्ति वत्तारो—‘इद्धं ताव आयस्सा सन्नद्धाचारीसु मेत्तचित्तं उपट्ठापेही’ ति । इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।

“पुन च परं, उपालि, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एव पच्चवेक्खितब्बं—
‘बहुस्सुतो नु खोमिहि, सुतधरो, सुतसन्निच्चयो^२ ये ते धम्मा आदिकल्याणा मज्झेकल्याणा

१ अविप्पटिसारकरणं—रो०, अविप्पटिसारकं सी० । २ अप्पटिमसेन—सी० । ३ अनाघाती—सी० ।

परियोसानकल्याणा, सात्थं सव्यञ्जनं^१ केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरिय अभिवदन्ति, तथारूपा मे धम्मा बहुस्सुता होन्ति^२ धता^३ वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्ठिया सुप्पटिविद्धा^४ सविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो^५ ति^६ नो चे, उपालि, भिक्खु बहुस्सुतो होति, सुतधरो, सुतसन्निच्चयो, ये ते धम्मा आदिकल्याणा मज्झेकल्याणा परियोसान-कल्याणा, सात्थं सव्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरिय अभिवदन्ति, तथारूपस्स^७ ५ धम्मा न बहुस्सुता होन्ति धता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्ठिया सुप्पटिविद्धा, तस्स भवन्ति वत्तारो—‘इद्ध ताव आयस्सा आगम परियापुणस्सू’ ति । इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।

“पुन च परं, उपालि, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एव पच्चवेक्खितव्व—‘उभयानि खो मे पातिमोक्खानि वित्थारेन स्वागतानि होन्ति, सुविभत्तानि, सुप्पवत्तीनि, सुविनिच्छित्तानि—सुत्तसो, अनुव्यञ्जनसो^८ सविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो^९ ति^{१०} नो चे, उपालि, भिक्खुनो उभयानि पातिमोक्खानि वित्थारेन स्वागतानि होन्ति, सुविभत्तानि, सुप्पवत्तीनि, सुविनिच्छित्तानि—सुत्तसो, अनुव्यञ्जनसो, ‘इद पनावुसो, कत्थ वुत्त भगवता’ ति, इति पुट्ठो न सम्पायति,^{११} तस्स भवन्ति वत्तारो—‘इद्ध ताव आयस्सा, विनय परियापुणस्सू’ ति । इतिस्स भवन्ति वत्तारो । चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन इमे पञ्च धम्मे अज्झत्त पच्चवेक्खित्वा परो चोदेतव्वो” ति ।

15

§ ८. चोदकेन उपट्ठापेतव्वधम्मा

१८. “चोदकेन, भन्ते, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन कति धम्मे अज्झत्त उपट्ठा-पेत्वा परो चोदेतव्वो” ति^१ “चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन पञ्च धम्मे अज्झत्त उपट्ठापेत्वा परो चोदेतव्वो—कालेन वक्खामि, नो अकालेन, भूतेन वक्खामि, नो अभूतेन; सण्हेन वक्खामि, नो फरुसेन, अत्थसहितेन वक्खामि, नो अनत्थसहितेन, मेत्तचित्तो वक्खामि, नो दोसन्तरो ति । चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन इमे^२ पञ्च धम्मे अज्झत्त उपट्ठापेत्वा परो चोदेतव्वो” ति ।

B 438

§ ९. चोदकचुदितकपटिसंयुक्तकथा

१९. “अधम्मचोदकस्स, भन्ते, भिक्खुनो कतीहाकारेहि^३ विप्पटिसारो उपदहातव्वो” ति^१ “अधम्मचोदकस्स, उपालि, भिक्खुनो पञ्चहाकारेहि विप्पटिसारो उपदहातव्वो—अकालेनायस्सा चोदेसि, नो कालेन, अलं ते विप्पटिसाराय, अभूतेनायस्सा चोदेसि, नो भूतेन, अलं ते विप्पटिसाराय, फरुसेनायस्सा चोदेसि, नो सण्हेन, अलं ते विप्पटिसाराय,^२ अनत्थसहितेनायस्सा चोदेसि, नो अत्थसहितेन, अलं ते विप्पटिसाराय, दोसन्तरो आयस्सा

R 250

१. सव्यञ्जन—रो० । २. रो० पत्थके नत्थि । ३. धाता—म० । ४. तथारूपास्स—स्या० रो० ।

५. रो० पोत्थके नत्थि । ६. सम्पादेति—स्या० । ७. कतिहाकारेहि—सी०, म० ।

चोदेसि, नो मेत्तचित्तो, अल ते विप्पटिसाराया ति । अधम्मचोदकस्स, उपालि, भिक्खुनो इमेहि पञ्चहाकारेहि विप्पटिसारो उपदहातब्बो । त किस्स हेतु^१ यथा न अञ्जो पि भिक्खु अभूतेन चोदेतब्बं मञ्जेय्या” ति ।

“अधम्मचुदितस्स^१ पन, भन्ते, भिक्खुनो कतीहाकारेहि अविप्पटिसारो उपदहा-
 5 तब्बो” ति^२ “अधम्मचुदितस्स, उपालि, भिक्खुनो पञ्चहाकारेहि अविप्पटिसारो उपदहा-
 तब्बो—अकालेनायस्सा चुदितो, नो कालेन, अल ते अविप्पटिसाराय^३, अभूतेनायस्सा
 चुदितो, नो भूतेन, अलं ते अविप्पटिसाराय, फरुसेनायस्सा चुदितो, नो सण्हेन, अल ते
 अविप्पटिसाराय, अनत्थसहितेनायस्सा चुदितो, नो अत्थसहितेन, अल ते अविप्पटिसाराय,
 दोसन्तरेनायस्सा चुदितो, नो मेत्तचित्तेन, अल ते अविप्पटिसाराया ति । अधम्मचुदितस्स,
 10 उपालि, भिक्खुनो इमेहि पञ्चहाकारेहि अविप्पटिसारो उपदहातब्बो” ति ।

‘धम्मचोदकस्स, भन्ते, भिक्खुनो कतीहाकारेहि अविप्पटिसारो उपदहातब्बो” ति^२
 “धम्मचोदकस्स, उपालि, भिक्खुनो पञ्चहाकारेहि अविप्पटिसारो उपदहातब्बो—कालेना-
 यस्सा चोदेसि, नो अकालेन, अल ते अविप्पटिसाराय, भूतेनायस्सा चोदेसि, नो अभूतेन,
 B 439 अलं ते अविप्पटिसाराय, सण्हेनायस्सा चोदेसि, नो फरुसेन, अलं ते अविप्पटिसाराय,
 15 अत्थसहितेनायस्सा चोदेसि, नो अनत्थसहितेन, अलं ते अविप्पटिसाराय, मेत्तचित्तो आयस्सा
 चोदेसि, नो दोसन्तरो, अल ते अविप्पटिसाराया ति । धम्मचोदकस्स, उपालि, भिक्खुनो
 इमेहि पञ्चहाकारेहि अविप्पटिसारो उपदहातब्बो । त किस्स हेतु^१ यथा अञ्जो पि भिक्खु
 भूतेन चोदेतब्बं मञ्जेय्या” ति ।

“धम्मचुदितस्स^१ पन, भन्ते, भिक्खुनो कतीहाकारेहि विप्पटिसारो उपदहातब्बो”
 20 ति^२ “धम्मचुदितस्स, उपालि, भिक्खुनो पञ्चहाकारेहि विप्पटिसारो उपदहातब्बो—कालेना-
 यस्सा चुदितो, नो अकालेन, अल ते विप्पटिसाराय, भूतेनायस्सा चुदितो, नो अभूतेन,
 अल ते विप्पटिसाराय, सण्हेनायस्सा चुदितो, नो फरुसेन, अल ते विप्पटिसाराय, अत्थ-
 सहितेनायस्सा चुदितो, नो अनत्थसहितेन, अल ते विप्पटिसाराय, मेत्तचित्तेनायस्सा चुदितो,
 नो दोसन्तरेन, अल ते विप्पटिसाराया ति । धम्मचुदितस्स, उपालि, भिक्खुनो इमेहि
 25 पञ्चहाकारेहि विप्पटिसारो उपदहातब्बो” ति ।

“चोदकेन, भन्ते, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन कति धम्मे अज्झत्तं मनसि करित्वा
 परो चोदेतब्बो” ति^३ “चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन पञ्च धम्मे अज्झत्तं
 मनसि करित्वा परो चोदेतब्बो—कारुञ्जता, हितेसिता, अनुकम्पिता,^४ आपत्तिवुद्धानता,
 R 251 विनयपुरेक्खारता ति । चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन इमे पञ्च धम्मे अज्झत्तं
 30 मनसि करित्वा परो चोदेतब्बो” ति ।

१ अधम्मचुदितकस्स—सी०, रो० । २ विप्पटिसाराय—म० । ३ धम्मचुदितकस्स—सी०, रो० ।
 ४. अनुकम्पता—सी०, रो० ।

“चुदितेन^१ पन, भन्ते, भिक्खुना कतीसु^२ धम्मेषु पतिट्ठातब्बं” ति ? “चुदितेनु-
पालि, भिक्खुना द्वीसु धम्मेषु पतिट्ठातब्बं – सच्चे च अकुप्पे चा” ति ।

दुतियभागवारं^३ निट्ठितं ।

पातिमोक्खट्ठपनखन्धकं नवमं ।

§ १०. तस्सुदानं

उपोसथे यावतिकं पापभिक्खु न निक्खमि^४ ।

B. 440

मोगल्लानेन निच्छुद्धो^५ अच्छेरा^६ जिनसासने ॥

निन्नोनुपुब्बसिक्खा च ठितधम्मो नातिक्कम्म^७ ।

5

कुणपुक्खिपति^८ सङ्घो सवन्तियो जहन्ति च^९ ॥

सवन्ति परिनिब्बन्ति एकरस विमुत्ति च ।

बहु धम्मविनयो पि भूतद्वारियपुमाला ॥

समुद्दं उपमं कत्वा वाचेसि^{१०} सासने गुणं ।

उपोसथे पातिमोक्खं न अम्हे कोचि जानाति ॥

10

पटिकच्चेव^{११} उज्झन्ति एको द्वे तीणि चत्तारि^{१२} ।

पञ्च छ सत्त अट्ठानि नवा^{१३} च दसमानि च ॥

सील-आचार-दिट्ठि^{१४} च आजीवं चतुभागिके^{१५} ।

पाराजिकं च सङ्घादि पाचित्ति पाटिदेसनि^{१६} ॥

दुक्कटं पञ्चभागेसु सीलाचारविपत्ति च ।

15

अकताय^{१७} कताय च छभागेसु^{१८} यथाविधि^{१९} ॥

पाराजिकं च सङ्घादि थुल्लं पाचित्तियेन च ।

पाटिदेसनियं चेव दुक्कटं च दुब्भासितं ॥

सीलाचारविपत्ति च दिट्ठिआजीवविपत्ति^{२०} ।

या च अट्ठा कताकते^{२१} तेनेता^{२२} सीलाचारदिट्ठिया^{२३} ॥

20

१. चुदितकेन-सी० । २. कतीसु-म० । ३. दुतियभागवारो-सी०; दुतियभागवारो-म० ।
४. निक्खमति-रो० । ५. निच्छुद्धो-रो० । ६. अच्छेरा-स्या०, रो०; अच्छरियं-सी० । ७. नातिक्कम्म-
स्या० । ८. कुणपुक्खिपती-सी० । ९. सवन्तियो वे जहन्ति-सी०; सवन्तियो जहन्ति-रो० ।
१०. ठापेसि-स्या० । ११. पटिकच्चेव-सी०, रो० । १२. चातुरो-स्या० । १३. नव-रो० । १४. दिट्ठी-
सी० । १५. चतुसावके-सी०, रो० । १६. पाटिदेसनी-सी० । १७. अकता-रो० । १८. छभागेसु-
स्या० । १९. यथाठिति-सी०, रो० । २०. आजीवं च विपत्तिया-स्या० । २१. कतायकतेन-स्या० ।
२२. तेनेका-रो०; स्या० पोत्थके नत्थि । २३. सीलाचारा च दिट्ठिया-स्या० ।

- अकताय कताया पि^१ कताकतायमेव च ।
 एवं नवविधा वुत्ता यथाभूतेन आयतो^२ ॥
 पाराजिको विप्पकता^३ पच्चक्खातो तथेव च ।
 उपेति पच्चादियति पच्चादानकथा^४ च या^५ ॥
 5 सीलाचारविपत्ति च तथा^६ दिट्ठिविपत्तिया ।
 दिट्ठसुतपरिसङ्घितं^६ दसधा तं विजानाथ^७ ॥
 B. 441 भिक्खु विपस्सति भिक्खु अञ्जो^८ चारोचयाति^९ त ।
 सो येव^{१०} तस्स अक्खाति पातिमोक्ख ठपेति^{११} सो ॥
 वुट्ठाति^{१२} अन्तरायेन राजचोरग्गुदका^{१३} च^{१४} ।
 10 मनुस्सअमनुस्सा च वाळसरीसपा^{१५} जीविब्रह्म^{१६} ॥
 दसन्नमञ्जतरेन^{१६} तस्मि अञ्जतरेसु वा ।
 धम्मिकाधम्मिका चेव यथा मग्गेन जानाथ^{१७} ॥
 R 252 कालभूतत्थसहित^{१८} लभिस्सामि भविस्सति ।
 कायवाचसिका मेत्ता बाहुसच्च^{१९} उभयानि^{२०} ॥
 15 कालभूतेन सण्हेन अत्थमेत्तेन चोदये ।
 विप्पटिसारधम्मेन^{२०} तथा^{२१} वाचा^{२२} विनोदये ॥
 धम्मचोदचुदितस्स विनोदेति^{२३} विप्पटिसारो^{२४} ।
 करुणा हितानुकम्पि^{२३} वुट्ठानपुरेक्खारतो^{२५} ॥
 चोदकस्स पटिपत्ति सम्बुद्धेन पकासिता^{२६} ।
 20 सच्चे चेव अकुप्पे च चुदितस्सेव^{२६} धम्मता ति^{२६} ॥

इमं हि खन्धके वत्थू^{२७} तिस ।
 पातिमोक्खट्ठपनक्खन्धक निट्ठित ।

१ कताय पि-सी० । २ जानता-सी० । ३ विप्पकतो-सी०, रो० । ४-४ पच्चादानकथाय च-
 स्या०, पच्चादानकता च यो-सी०, पच्चादानकथा च यो-रो० । ५ यथा-सी०, रो० । ६ दिट्ठसुतपरि-
 सङ्घी-सी०, दिट्ठसुतपरिसङ्घि-रो० । ७ विजानाथ-सी०, स्या० । ८ विपस्सञ्जो-रो० । ९ चारोचति-
 रो० । १० त सुद्धेव-रो०, सुद्धेव-स्या०, सुद्धोव-सी० । ११ ठपेति-स्या० । १२ उट्ठाति-सी० ।
 १३-१३ राजा चोरअग्गुदकं-स्या० । १४ वाळ सिरिंसपा च-स्या०, वाळ सिरिंसप-सी० । १५ जीवितं-
 स्या०, जीवब्रह्म-सी० । १६ दसन्नमञ्जतरेकेन-सी०, रो०, ब्रह्मचारी च दसन्न-स्या० । १७ जानाथ-
 सी०, स्या० । १८ कालभूतत्थसहितं-रो०, कालभूतत्थसङ्घित-सी० । १९-१९ बाहुसच्च उभयानि तु-
 स्या० । २० विप्पटिसाराधम्मेन-सी०, रो०, विप्पटिसारी अधम्मेन-स्या० । २१-२१ तथेवा पि-
 स्या० । २२-२२ विनोदे विप्पटिस्मरे-स्या० । २३ हितानुकम्पा-स्या० । २४ वुट्ठानम्पि पुरक्खिता-
 स्या०, वुट्ठानपुरेक्खारता-सी०, रो० । २५ पकासितं-रो० । २६-२६ चुदितस्सेव धम्मता ति-स्या०;
 चुदितस्स च धम्मिका ति-सी० । २७, वत्थु-सी०, रो० ।

१०. भिक्खुनिक्खन्धकं

§ १. महापजापतीगोतमीवत्थु

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्सि निग्रोधारामे । अथ खो महापजापती^१ गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त अट्ठासि । एकमन्त ठिता खो महापजापती गोतमी भगवन्त एतदवोच — “साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्ज” ति । “अल, गोतमि, मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा ५ अनगारिय पब्बज्जा” ति । दुतियं पि खो महापजापती गोतमी भगवन्त एतदवोच — “साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारिय पब्बज्ज” ति । “अलं, गोतमि, मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारिय पब्बज्जा” ति । ततिय पि खो महापजापती गोतमी भगवन्त एतदवोच — “साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारिय पब्बज्ज” १० ति । “अल, गोतमि, मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारिय पब्बज्जा” ति । अथ खो महापजापती गोतमी — न भगवा अनुजानाति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारिय पब्बज्ज ति — दुक्खी दुम्मना अस्सुमुखी रुदमाना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि ।

B 442,
R 253

अथ खो भगवा कपिलवत्थुस्सि यथाभिरन्तं^२ विहरित्वा येन वेसाली तेन चारिक १५ पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन वेसाली तदवसरि । तत्र सुद भगवा वेसालिय विहरति महावने कूटागारसालय । अथ खो महापजापती गोतमी केसे छेदापेत्वा कासायानि वत्थानि अच्छादेत्वा सम्बहुलाहि साकियानीहि सद्धि येन वेसाली तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन वेसाली महावन कूटागारसाला तेनुपसङ्गमि । अथ खो महापजापती गोतमी सूनेहि^३ पादेहि रजोकिण्णेन गत्तेन दुक्खी दुम्मना अस्सुमुखी रुदमाना बहिद्वारकोट्टके अट्ठासि । अट्ठासा २० खो आयस्सा आनन्दो महापजापति गोतमि सूनेहि पादेहि रजोकिण्णेन गत्तेन दुक्खि दुम्मन अस्सुमुखि रुदमानं बहिद्वारकोट्टके ठित । दिस्वान महापजापतिं गोतमि एतदवोच — “किस्स त्वं, गोतमि, सूनेहि पादेहि रजोकिण्णेन गत्तेन दुक्खी दुम्मना अस्सुमुखी रुदमाना बहिद्वारकोट्टके ठिता” ति^४ “तथा हि पन, भन्ते आनन्द, न भगवा अनुजानाति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्ज” ति । “तेन हि २५ त्व, गोतमि, मुहुत्तं इधेव ताव होहि, यावाहं भगवन्तं याचामि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्ज” ति ।

R 254
B 443

१. महापजापति-म० । २. यथाभिरन्त-सी० । ३. सुनेहि-सी०, स्या०, रो० ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच — “एसा, भन्ते, महापजापती गोतमी सूनेहि पादेहि रजोकिण्णेन गत्तेन दुक्खी दुम्भना अस्सुमुखी रुदमाना बहिद्वारकोट्टके ठिता — न भगवा अनुजानाति मातुगामस्स⁵ तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं ति । साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं” ति । “अलं, आनन्द, मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जा” ति । दुतियं पि खो • पे० ततियं पि खो आयस्सा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच — “साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं” ति ।
¹⁰ “अलं, आनन्द, मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जा” ति ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो — “न भगवा अनुजानाति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं, यच्चूनाह^१ अज्जेन पि परियायेन भगवन्तं याचेय्य मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं” ति । अथ खो¹⁵ आयस्सा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच — “भब्बो नु खो, भन्ते, मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बजित्वा सोतापत्तिफलं वा सकदागामिफलं^२ वा अनागामिफलं वा अरहत्तफलं^३ वा सच्छिकातु” ति^४ “भब्बो, आनन्द, मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बजित्वा सोतापत्तिफलं पि सकदागामिफलं पि अनागामिफलं पि अरहत्तफलं पि सच्छिकातु” ति । “सच्चे, भन्ते, भब्बो मातुगामो²⁰ तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बजित्वा सोतापत्तिफलं पि सकदागामिफलं पि अनागामिफलं पि अरहत्तफलं पि सच्छिकातु, बहूपकारा, भन्ते, महापजापती गोतमी भगवतो मातुच्छा आपादिका, पोसिका, खीरस्स दायिका, भगवन्तं जनेत्तिया कालङ्कताय^५ थज्ज पायेसि, साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं” ति ।

§ २. अट्ठ गरुधम्मा

²⁵ २. “सच्चे, आनन्द, महापजापती गोतमी अट्ठ गरुधम्मे पट्टिगण्हाति,^६ सावस्सा । होतु उपसम्पदा ।

(१) “वत्ससत्तूपसम्पन्नाय^६ भिक्खुनिया तदहुपसम्पन्नस्स भिक्खुनो अभिवादनं

१ यनूनाह—म० । २ सकदागामिफलं—स्या० । ३ अरहत्तं—सी०, रो० । ४ कालङ्कताय—सी०, स्या० । ५ पट्टिगण्हाति—रो०, पत्तिगण्हाति—सी० । ६ वत्ससत्तूपसम्पन्नाय—स्या०, रो० ।

पञ्चुट्ठानं अञ्जलिकम्भं सामीचिकम्भं कातब्बं । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमणीयो ।

(२) “न भिक्खुनिया अभिक्खुके आवासे वस्स वसितब्बं । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमणीयो ।

(३) “अन्वद्धमास भिक्खुनिया भिक्खुसङ्घतो द्वे धम्मा पञ्चासीसितब्बा^१—^५ उपोसथपुच्छकं च, ओवादूपसङ्कमनं च । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमणीयो ।

(४) “वस्स वुत्थाय^२ भिक्खुनिया उभतोसङ्घे तीहि ठानेहि पवारेतब्बं—दिट्ठेन वा, सुतेन वा, परिसङ्काय वा । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमणीयो ।

10

(५) “गरुधम्मं अज्झापन्नाय भिक्खुनिया उभतोसङ्घे पक्खमानत्तं चरितब्बं । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमणीयो ।

(६) “द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय उभतोसङ्घे उपसम्पदा परियेसितब्बा । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमणीयो ।

15

(७) “न भिक्खुनिया केनचि परियायेन भिक्खु अक्कोसितब्बो परिभासितब्बो । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमणीयो ।

B 445

(८) “अज्जतग्गे ओवटो भिक्खुनीनं भिक्खूसु वचनपथो, अनोवटो भिक्खून् भिक्खुनीसु वचनपथो । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमणीयो ।

20

“सचे, आनन्द,^३ महापजापती गोतमी इमे अट्ट गरुधम्मे पटिगण्हाति,^४ सावस्सा होतु उपसम्पदा” ति ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो भगवतो सन्तिके अट्ट गरुधम्मे उग्गहेत्वा येन महापजापती गोतमी तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा महापजापतिं गोतमिं एतदवोच—“सचे खो त्व, गोतमि, अट्ट गरुधम्मे पटिगण्हेय्यासि,^५ सा व ते भविस्सति उपसम्पदा ।

25

“वस्ससत्तूपसम्पन्नाय भिक्खुनिया तदहुपसम्पन्नस्स भिक्खुनो अभिवादनं पञ्चुट्ठानं अञ्जलिकम्भं सामीचिकम्भं कातब्बं । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमणीयो ।

१ पञ्चासिसितब्बा—सी०, स्या०, रो० । २ वस्सवुट्ठाय—म०, वस्स वुट्ठाय—स्या० । ३ पनानन्द—स्या० । ४ पटिगण्हाति—रो०, पतिगण्हाति—सी० । ५ पटिगण्हेय्यासि—रो०, पतिगण्हेय्यासि—सी० ।

“न भिक्खुनिया अभिक्खुके आवासे वस्सं वसितब्बं । अयं पि धम्मो सक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमनीयो ।

“अन्वद्धमास भिक्खुनिया भिक्खुसङ्घतो द्वे धम्मा पच्चासीसितब्बा—उपोसथपुच्छक च, ओवादूपसङ्गमन च । अयं पि धम्मो सक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं
5 अनतिक्रमनीयो ।

“वस्स वुत्थाय भिक्खुनिया उभतोसङ्घे तीहि ठानेहि पवारेतब्बं—दिट्ठेन वा, सुतेन वा, परिसङ्काय वा । अयं पि धम्मो सक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अन-
तिक्रमनीयो ।

“गरुधम्म अज्झापन्नाय भिक्खुनिया उभतोसङ्घे पक्खमानत्त चरितब्बं । अयं पि
10 धम्मो सक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमनीयो ।

“द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय उभतोसङ्घे उपसम्पदा परियेसितब्बा । अयं पि धम्मो सक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमनीयो ।

B 446

“न भिक्खुनिया केनचि परियायेन भिक्खु अङ्कोसितब्बो परिभासितब्बो । अयं
पि धम्मो सक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमनीयो ।

15 “अज्जतग्गे ओवटो भिक्खुनीन भिक्खूसु वचनपथो, अनोवटो भिक्खून भिक्खुनीसु वचनपथो । अयं पि धम्मो सक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमनीयो ।

“सच्चे खो त्वं, गोतमि, इमे अट्ठ गरुधम्मे पटिगणहेय्यासि, सा व ते भविस्सति उपसम्पदा” ति ।

“सेय्यथापि, भन्ते आनन्द, इत्थी वा पुरिसो वा दहरो, युवा, मण्डनकजातिको^१
R 256 20 सीसनहातो उप्पलमाल वा वस्सिकमालं वा अतिमुत्तकमालं^२ वा लभित्वा उभोहि हत्थेहि पटिगहेत्वा उत्तमङ्गे सिरस्सि^३ पटिगपेय्य, एवमेव खो अह, भन्ते, आनन्द इमे अट्ठ गरु-
धम्मे पटिगणहामि यावजीवं अनतिक्रमनीये” ति ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा आनन्दो भगवन्तं एत-
25 दवोच—“पटिगहिता, भन्ते, महापजापतिया गोतमिया अट्ठ गरुधम्मा, उपसम्पन्ना भगवतो मातुच्छा” ति ।

“सच्चे, आनन्द नालभिस्स^४ मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्ज, चिरद्वितिकं, आनन्द, ब्रह्मचरिय अभविस्स, वस्ससहस्सं सद्धम्मो तिट्ठेय्य । यतो च खो, आनन्द, मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अन-

१. मण्डनजातिको—स्या०, रो० । २. अतिमुत्तकमालं—स्या० । ३. सिरसि—स्या० । ४. नाल-
भिस्सा—घी० ।

गारिय पब्बजितो, न दानि, आनन्द, ब्रह्मचरियं चिरट्टितिक भविस्सति । पञ्चेव दानि, आनन्द, वस्ससतानि सद्धम्मो ठस्सति ।

“सेय्यथापि, आनन्द, यानि कानिचि कुलानि बहुत्थिकानि^१ अप्पपुरिसकानि, तानि सुप्पधंसियानि होन्ति चोरेहि कुम्भत्थेनकेहि^२, एवमेव खो, आनन्द, यस्मिं धम्मविनये लभति मातुगामो अगारस्सा अनगारिय पब्बज्ज, न त ब्रह्मचरिय चिरट्टितिक होति । 5

“सेय्यथापि, आनन्द, सम्पन्ने सालिक्खेत्ते सेतट्टिका नाम रोगजाति निपतति, एव B 447 तं सालिक्खेत्त न चिरट्टितिक होति, एवमेव खो, आनन्द, यस्मिं धम्मविनये लभति मातुगामो अगारस्सा अनगारिय पब्बज्जं, न त ब्रह्मचरिय चिरट्टितिक होति ।

“सेय्यथापि, आनन्द, सम्पन्ने उच्छुक्खेत्ते मज्झिट्टिका^३ नाम रोगजाति निपतति, एवं त उच्छुक्खेत्त न चिरट्टितिक होति, एवमेव खो, आनन्द, यस्मिं धम्मविनये लभति 10 मातुगामो अगारस्सा अनगारिय पब्बज्ज, न त ब्रह्मचरिय चिरट्टितिक होति ।

“सेय्यथापि, आनन्द, पुरिसो महतो तळाकस्स पटिकच्चे^४ आळि^५ बन्धेय्य यावदेव उदकस्स अनतिक्रमनाय, एवमेव खो, आनन्द, मया पटिकच्चेव भिक्षुनीन अट्ट गरुधम्मा पञ्जत्ता यावजीव अनतिक्रमनीया” ति ।

भिक्षुनीन अट्ट गरुधम्मा^६ निट्ठिता^७ ।

§ ३. भिक्षुनी उपसम्पदानुजानना

३. अथ खो महापजापती गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त 15 अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो महापजापती गोतमी भगवन्त एतद्वोच — “कथाह, भन्ते, इमासु साकियानीसु पटिपज्जामी” ति^१ अथ खो भगवा महापजापति गोतमि धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि । अथ खो महापजापती गोतमी भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहसिता भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्सि 20 निदाने एतस्सि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्षू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्षवे, भिक्षूहि भिक्षुनियो उपसम्पादेतु” ति ।

अथ खो ता भिक्षुनियो महापजापति गोतमि एतद्वोचुं — “अय्या अनुपसम्पन्ना, मयं चम्हा^२ उपसम्पन्ना, एवं हि भगवता पञ्जत्त भिक्षूहि भिक्षुनियो उपसम्पादेतब्बा”

१ बहुत्थिकानि-सी०, स्या० । २ कुम्भत्थेनकेहि-म०, स्या० । ३ मज्झिट्टिका-सी०, स्या०, रो० । ४ पटिगच्चेव-सी०, रो० । ५ पाळि-स्या०, आळि-रो० । ६ गरुधम्मा-रो० । ७ निट्ठित-रो० । ८. मयम्हा-रो०, सी० ।

B. 448

ति । अथ खो महापजापती गोतमी येनायस्सा आनन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्तं आनन्दं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो महापजापती गोतमी आयस्सन्तं आनन्दं एतदवोच — “इमा म, भन्ते आनन्द, भिक्खुनियो एवमाहसु — ‘अय्या अनुपसम्पन्ना, मयञ्चम्हा उपसम्पन्ना, एवं हि भगवता पञ्जत्त भिक्खूहि भिक्खुनियो ५ उपसम्पादेतब्बा’ ” ति ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच — “महापजापती, भन्ते, गोतमी एवमाह — ‘इमा मं, भन्ते आनन्द, भिक्खुनियो एवमाहंसु — अय्या अनुपसम्पन्ना, मयञ्चम्हा उपसम्पन्ना, एव हि भगवता पञ्जत्त भिक्खूहि १० भिक्खुनियो उपसम्पादेतब्बा’ ” ति ।

“यदग्गेन, आनन्द, महापजापतिया गोतमिया अट्ठ गरुधम्मा पटिग्गहिता, तदेव सा उपसम्पन्ना” ति ।

§ ४. महापजापतिया गोतमिया वरयाचनादीनि

४ अथ खो महापजापती गोतमी येनायस्सा आनन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्तं आनन्दं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो महापजापती १५ गोतमी आयस्सन्तं आनन्दं एतदवोच — “एकाह, भन्ते आनन्द, भगवन्तं वरं याचामि । साधु, भन्ते, भगवा अनुजानेय्य भिक्खून् च भिक्खुनीन् च यथावुट्ठं^१ अभिवादनं पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्म सामीचिकम्म” ति ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच — २० “महापजापती, भन्ते, गोतमी एवमाह — ‘एकाह, भन्ते आनन्द, भगवन्तं वरं याचामि । साधु, भन्ते, भगवा अनुजानेय्य भिक्खून् च भिक्खुनीन् च यथावुट्ठं अभिवादनं पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्म सामीचिकम्म’ ” ति ।

R. 258

“अट्ठानमेतं, आनन्द, अनवकासो, य तथागतो अनुजानेय्य मातुगामस्स अभिवादनं पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्म सामीचिकम्मं । इमे हि नाम, आनन्द, अञ्जतिथिया दुरक्खातधम्मा

B. 449

२५ मातुगामस्स अभिवादनं पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्म सामीचिकम्मं न करिस्सन्ति, किमङ्ग^२ पन तथागतो अनुजानिस्सति मातुगामस्स अभिवादनं पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्म सामीचिकम्मं” ति ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, मातुगामस्स अभिवादनं पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं कातब्बं । यो करेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा” ति ।

अथ खो महापजापती गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्त अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो महापजापती गोतमी भगवन्तं एतद-
वोच — “यानि तानि, भन्ते, भिक्खुनीनं सिक्खापदानि भिक्खूहि साधारणानि, कथं मयं,
भन्ते, तेसु सिक्खापदेसु पटिपज्जामा” ति ^१ “यानि तानि, गोतमि, भिक्खुनीनं सिक्खा-
पदानि भिक्खूहि साधारणानि, यथा भिक्खू सिक्खन्ति तथा तेसु सिक्खापदेसु सिक्खथा” ^५
ति । “यानि पन तानि, भन्ते, भिक्खुनीनं सिक्खापदानि भिक्खूहि असाधारणानि, कथं
मयं, भन्ते, तेसु सिक्खापदेसु पटिपज्जामा” ति ^२ “यानि तानि, गोतमि, भिक्खुनीनं सिक्खा-
पदानि भिक्खूहि असाधारणानि, यथापञ्जत्तेसु सिक्खापदेसु सिक्खथा” ति ।

५. अथ खो महापजापती गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं
अभिवादेत्वा एकमन्त अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो महापजापती गोतमी भगवन्तं एतद-¹⁰
वोच — “साधु मे, भन्ते, भगवा सङ्घित्तेन धम्मं देसेतु, यमहं^१ भगवतो धम्मं सुत्वा एका
वूपकट्ठा अप्पमत्ता आतापिनी पहितत्ता विहरेय्य” ति । “ये च खो त्वं, गोतमि, धम्मं
जानेय्यासि—इमे धम्मा सरागाय सवत्तन्ति नो विरागाय, सञ्जोगाय सवत्तन्ति नो
विसञ्जोगाय, आचयाय सवत्तन्ति नो अपचयाय, महिच्छताय सवत्तन्ति नो अप्पिच्छताय,
असन्तुट्ठिया सवत्तन्ति नो सन्तुट्ठिया, सङ्गणिकाय सवत्तन्ति नो पविवेकाय, कोसज्जाय^५
सवत्तन्ति नो विरियारम्भाय,^३ दुब्भरताय^४ सवत्तन्ति नो सुभरताय, एकसेन, गोतमि, धारे- R. 259
य्यासि—नेसो धम्मो, नेसो विनयो, नेत सत्थुसासन ति । ये च खो त्वं, गोतमि, धम्मं
जानेय्यासि—इमे धम्मा विरागाय सवत्तन्ति नो सरागाय, विसञ्जोगाय सवत्तन्ति नो
सञ्जोगाय, अपचयाय सवत्तन्ति नो आचयाय, अप्पिच्छताय सवत्तन्ति नो महिच्छताय, B 450
सन्तुट्ठिया सवत्तन्ति नो असन्तुट्ठिया, पविवेकाय सवत्तन्ति नो सङ्गणिकाय, विरियारम्भाय^{२५}
संवत्तन्ति नो कोसज्जाय, सुभरताय सवत्तन्ति नो दुब्भरताय, एकसेन, गोतमि, धारेय्यासि—
एसो धम्मो, एसो विनयो, एतं सत्थुसासन” ति ।

§ ५. पातिमोक्खुद्देसआपत्तिप्पटिग्गहणादीनि

६. तेन^१ खो पन समयेन भिक्खुनीनं पातिमोक्खं न उद्दिसीयति^२ । भगवतो एत-
मत्थं आरोचेसुं — “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं पातिमोक्खं उद्दिसितुं” ति । अथ
खो भिक्खून्^३ एतदहोसि — “केन नु खो भिक्खुनीनं पातिमोक्खं उद्दिसितब्बं” ति ^१ ^{२५}
भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं पातिमोक्खं
उद्दिसितुं” ति ।

१ याहं—सी० । २. विरियारम्भाय—म० । ३ दुब्भरताय—सी० । ४-४ तेन खो पन
समयेन भिक्खु भिक्खुनीनं पातिमोक्खं न उद्दिसन्ति—स्या० । ५ भिक्खुनीनं—रो० ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू भिक्खुनूपस्सय^१ उपसङ्कमित्वा भिक्खुनीनं पातिमोक्खं उद्दिंसन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिग्यन्ति विपाचेन्ति — “जायायो इमा इमेस, जारियो इमा इमेस, इदानी इमे इमाहि सद्धि अभिरमिस्सन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सानं उज्झायन्तान खिग्यन्तान विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं पातिमोक्ख उद्दिंसितब्ब । यो उद्दिसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीहि भिक्खुनीन पातिमोक्ख उद्दिंसितु” ति । भिक्खुनियो न जानन्ति — “एव पातिमोक्ख उद्दिंसितब्ब” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन आचिक्खितु — ‘एव पातिमोक्ख उद्दिसेय्याथा’ ” ति ।

१० ७. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो आपत्ति न पटिकरोन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया आपत्ति न पटिकातब्बा । या न पटिकरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । भिक्खुनियो न जानन्ति — “एव आपत्ति पटिकातब्बा” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन आचिक्खितु — ‘एव आपत्ति पटिकरेय्याथा’ ” ति । अथ खो भिक्खू एतदहोसि — “केन नु खो भिक्खुनीन आपत्ति पटिग्गहेतब्बा” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन आपत्ति पटिग्गहेतु” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो रथिकाय^२ पि व्यूहे^३ पि सिङ्घाटके पि भिक्खुं पस्सित्वा पत्तं भूमिय निक्खिपित्वा एकसं उत्तरासङ्ग करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा आपत्ति पटिकरोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिग्यन्ति विपाचेन्ति — “जायायो इमा इमेस, जारियो इमा इमेस, रत्ति विमानेत्वा इदानी खमापेन्ती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन आपत्ति पटिग्गहेतब्बा । यो पटिग्गहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीहि भिक्खुनीन आपत्ति पटिग्गहेतु” ति । भिक्खुनियो न जानन्ति — “एवं आपत्ति पटिग्गहेतब्बा” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन आचिक्खितुं — ‘एव आपत्ति पटिग्गहेय्याथा’ ” ति ।

८. तेन खो पन समयेन भिक्खुनीन^४ कम्मं न करियति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीन कम्मं कातुं” ति । अथ खो भिक्खू एतदहोसि — “केन नु खो भिक्खुनीनं कम्म कातब्बं” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन कम्म कातुं” ति ।

१. भिक्खुनूपस्सय—म० । २. रथिया—सी०, स्या०, रो० । ३. व्यूहे—सी०, स्या०, रो० ।

४. भिक्खूहि भिक्खुनीन—स्या० ।

तेन खो पन समयेन कतकम्मा भिक्खुनियो रथिकाय पि ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि भिक्खु पस्सित्वा पत्त भूमिय निक्खिपित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा खमापेन्ति ‘एव नूनं’ कातब्बं’ ति मञ्जमाना । मनुस्सा तथेव उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “जायायो इमा इमेस, जारियो इमा इमेस, रत्ति विमानेत्वा इदानि खमापेन्ती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन कम्म 5 कातब्बं । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीहि भिक्खुनीन कम्म कातु” ति । भिक्खुनियो न जानन्ति — “एव कम्म कातब्बं” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन आचिक्खितु — ‘एव कम्म करेय्याथा’” ति ।

९ तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो सङ्घमज्जे भण्डनजाता कलहजाता विवादापन्ना अञ्जमञ्जं मुखसत्तीहि वितुदन्ता विहरन्ति । न सक्कोन्ति त अधिकरणं वूपसमेतुं । भगवतो 10 एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन अधिकरण वूपसमेतु” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू भिक्खुनीन अधिकरण वूपसमेन्ति । तस्मि खो पन अधिकरणे विनिच्छियमाने दिस्सन्ति भिक्खुनियो कम्मप्पत्तायो पि आपत्तिगामिनियो पि । भिक्खुनियो एवमाहुसु — “साधु, भन्ते, अय्या व भिक्खुनीन कम्म करोन्तु, अय्या व भिक्खुनीन आपत्तिं पटिगण्हन्तु,^१ एवं हि भगवता पञ्चत्त भिक्खूहि भिक्खुनीनं अधि- 15 करणं वूपसमेतब्बं” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन कम्म आरोपेत्वा^२ भिक्खुनीन निय्यादेतु” — भिक्खुनीहि भिक्खुनीनं कम्म कातु, भिक्खूहि भिक्खुनीन आपत्ति आरोपेत्वा भिक्खुनीनं निय्यादेतु, भिक्खुनीहि भिक्खुनीन आपत्तिं पटिगण्हेतु” ति ।

तेन खो पन समयेन उप्पलवण्णाय भिक्खुनिया अन्तेवासिनी भिक्खुनी^३ सत्त 20 वस्सानि भगवन्तं अनुबन्धा^४ होति विनयं परियापुणन्ती । तस्सा मुट्ठस्सतिनिया गहितो गहितो मुस्सति । अस्सोसि खो सा भिक्खुनी — “भगवा किर सावत्थि गन्तुकामो” ति । अथ खो तस्सा भिक्खुनिया एतदहोसि — “अहं खो सत्त वस्सानि भगवन्तं अनुबन्धि विनयं परियापुणन्ती । तस्सा मे मुट्ठस्सतिनिया गहितो गहितो मुस्सति । दुक्करं खो पन मातुगामेन यावजीव सत्थारं अनुबन्धितुं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति^५ अथ खो सा भिक्खुनी 25 भिक्खुनीन एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खुनियो भिक्खून् एतमत्थ आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन विनयं वाचेतु” ति ।

पठमभाणवारं^६ ।

१ पुन न-स्या० । २ पटिगण्हन्तु-रो०, पटिगण्हन्तु-सी० । ३ रोपेत्वा-सी०, रो० । ४ नीयादेतु-सी० । ५ अन्तेवासिभिक्खुनी-रो०, अन्तेवासी भिक्खुनी-सी० । ६ अनुबद्धा-सी०, रो० । ७ पठमकभाणवारं-सी०, पठमभाणवारो निद्वितो-म० ।

§ ६. कद्दमोदकओसिञ्चनकायदस्सनदण्डकम्मादीनि

१०. अथ खो भगवा वेसालियं यथाभिरन्त^१ विहरित्वा येन सावत्थि^२ तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन सावत्थि तदवसरि । तत्र सुद भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनियो कद्दमोदकेन ओसिञ्चन्ति—अप्पेव नाम अम्हेसु सारज्जेय्युं ति ।

R. 262 B 453 ५ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुना भिक्खुनियो कद्दमोदकेन ओसिञ्चितब्बा । यो ओसिञ्चेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तस्स भिक्खुनो दण्डकम्मं कातु” ति । अथ खो भिक्खून एतदहोसि—“किन्तु खो दण्डकम्म कातब्ब” ति^३ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अवन्दियो सो, भिक्खवे, भिक्खु भिक्खुनीसङ्गेन^४ कातब्बो” ति ।

10 तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कायं विवरित्वा भिक्खुनीनं दस्सेन्ति, ऊरुं विवरित्वा भिक्खुनीनं दस्सेन्ति, अङ्गजात विवरित्वा भिक्खुनीनं दस्सेन्ति, भिक्खुनियो ओभासेन्ति, भिक्खुनीहि सद्धि सम्पयोजेन्ति—अप्पेव नाम अम्हेसु सारज्जेय्युं ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुना कायो विवरित्वा भिक्खुनीनं दस्सेतब्बो, न ऊरु विवरित्वा भिक्खुनीनं दस्सेतब्बो,^५ न अङ्गजात विवरित्वा भिक्खुनीनं दस्सेतब्ब, न 15 भिक्खुनियो ओभासितब्बा, न भिक्खुनीहि सद्धि सम्पयोजेत्तब्ब । यो सम्पयोजेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तस्स भिक्खुनो दण्डकम्मं कातु” ति । अथ खो भिक्खून एतदहोसि—“किन्तु खो दण्डकम्म कातब्ब” ति^६ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अवन्दियो सो, भिक्खवे, भिक्खु भिक्खुनीसङ्गेन कातब्बो” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो भिक्खू^७ कद्दमोदकेन ओसिञ्चन्ति—
20 अप्पेव नाम अम्हेसु सारज्जेय्युं ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खु-
निया भिक्खू^८ कद्दमोदकेन ओसिञ्चितब्बा” । या ओसिञ्चेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनु-
जानामि, भिक्खवे, तस्सा भिक्खुनिया दण्डकम्मं कातु” ति । अथ खो भिक्खून एतद-
होसि—“किन्तु खो दण्डकम्म कातब्बं” ति^९ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि
भिक्खवे, आवरणं कातु” ति । आवरणे कते न आदियन्ति । भगवतो एतमत्थ आरो-
25 चेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, ओवादं ठपेतुं” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो कायं विवरित्वा भिक्खूनं दस्सेन्ति,
थनं विवरित्वा भिक्खूनं दस्सेन्ति, ऊरु विवरित्वा भिक्खूनं दस्सेन्ति, अङ्गजात विवरित्वा
R. 263 भिक्खून दस्सेन्ति, भिक्खू ओभासेन्ति, भिक्खूहि सद्धि सम्पयोजेन्ति—अप्पेव नाम

१. यथाभिरन्त—सी० । २. सावत्थी—स्या० । ३. भिक्खुनिसङ्गेन—म० । ४. दस्सेतब्बा—स्या० ।
५. भिक्खुं—म० । ६. भिक्खु—म० । ७. ओसिञ्चितब्बो—म० ।

अम्हेसु सारज्जेयुं ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया कायो विवरित्वा भिक्खूनं दस्सेतब्बो, न थनो^१ विवरित्वा भिक्खून दस्सेतब्बो,^२ न ऊरु विवरित्वा भिक्खून दस्सेतब्बो,^३ न अङ्गजात विवरित्वा भिक्खून दस्सेतब्ब, न भिक्खू ओभासितब्बा, न भिक्खूहि सद्धिं सम्पयोजेतब्ब । या सम्पयोजेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तस्सा भिक्खुनिया दण्डकम्मं कातु” ति । अथ खो भिक्खून एतदहोसि — “किं^४ नु खो दण्डकम्म कातब्ब” ति^५ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आवरणं कातु” ति । आवरणे कते न आदियन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, ओवादं ठपेतु” ति ।

B 454

अथ खो भिक्खून एतदहोसि — “कप्पति नु खो ओवादद्वपिताय” भिक्खुनिया सद्धिं उपोसथं कातुं, न नु खो कप्पती” ति^६ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे,^{१०} ओवादद्वपिताय भिक्खुनिया सद्धिं उपोसथो कातब्बो, याव न त अधिकरणं वूपसन्त^१ होती” ति^१ ।

—०—

§ ७. ओवादद्वपन-कायबन्धनधारण-मुखालिम्पनउम्महनादीनि

११. तेन खो पन समयेन आयस्सा उदायी^६ ओवादं ठपेत्वा चारिकं पक्कामि । भिक्खुनियो उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अय्यो उदायी ओवादं ठपेत्वा चारिकं पक्कमिस्सती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, ओवादं^{१५} ठपेत्वा चारिका पक्कमितब्बा” । यो पक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू बाला अब्यत्ता^७ ओवादं ठपेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, बालेन अब्यत्तेन ओवादो ठपेतब्बो । यो ठपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अवत्थुस्सि अकारणे ओवादं ठपेन्ति । भगवतो^{२०} एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अवत्थुस्सि अकारणे ओवादो ठपेतब्बो । यो ठपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू ओवादं ठपेत्वा विनिच्छयं न देन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, ओवादं ठपेत्वा विनिच्छयो न दातब्बो । यो न ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

25

१ थनं-सी०, स्या०, रो० । २ दस्सेतब्ब-सी०, स्या०, रो० । ३ दस्सेतब्बा-स्या० ।
४. ओवादद्वपिताय-सी०, रो० । ५-५. वूपसम्मती ति-स्या० । ६ उदायि-सी०, स्या०, रो० ।
७. चारिकं पक्कमितब्बं-स्या० । ८ अब्यत्ता-सी०, रो० ।

B 455

१२. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो ओवादं न गच्छन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया ओवादो न गन्तब्बो । या न गच्छेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो” ति ।

R, 264

तेन खो पन समयेन सब्बो भिक्खुनीसङ्घो^१ ओवाद गच्छति । मनुस्सा उज्झायन्ति ५ खियन्ति विपाचेन्ति — “जायायो इमा इमेस, जारियो इमा इमेस, इदानी इमे^२ इमाहि^३ सद्धि अभिरमिस्सन्ती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, सब्बेन भिक्खुनीसङ्घेन ओवादो गन्तब्बो । गच्छेय्य चे^४, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, चतूहि पञ्चहि भिक्खुनीहि ओवाद गन्तु” ति ।

तेन खो पन समयेन चतस्सो पञ्च भिक्खुनियो ओवाद गच्छन्ति । मनुस्सा तथेव १० उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “जायायो इमा इमेस, जारियो इमा इमेस, इदानी इमे इमाहि सद्धि अभिरमिस्सन्ती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, चतूहि पञ्चहि भिक्खुनीहि ओवादो गन्तब्बो । गच्छेय्य चे, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, द्वीहि^५ तीहि भिक्खुनीहि^६ ओवादं गन्तु ।

B. 456

एक भिक्खु उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा पादे वन्दित्वा उक्कुटिक १५ निसीदित्वा अञ्जलि पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो — “भिक्खुनीसङ्घो, अय्य, भिक्खुसङ्घस्स पादे वन्दति, ओवादूपसङ्कमन च याचति, लभतु किर, अय्य, भिक्खुनीसङ्घो ओवादूपसङ्कमनं” ति । तेन भिक्खुना पातिमोक्खुद्देसको भिक्खू^७ उपसङ्कमित्वा एवमस्स वचनीयो — “भिक्खुनीसङ्घो, भन्ते, भिक्खुसङ्घस्स पादे वन्दति, ओवादूपसङ्कमन च याचति, लभतु किर, भन्ते, भिक्खुनीसङ्घो ओवादूपसङ्कमनं” ति । पातिमोक्खुद्देसकेन वत्तब्बो — “अत्थि २० कोचि भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो” ति^८ सचे होति कोचि भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, पातिमोक्खुद्देसकेन वत्तब्बो — “इत्थन्नामो भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, तं भिक्खुनीसङ्घो उपसङ्कमतू” ति । सचे न होति कोचि भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, पातिमोक्खुद्देसकेन वत्तब्बो — “को आयस्सा उस्सहति भिक्खुनियो ओवादितु” ति^९ सचे कोचि उस्सहति भिक्खुनियो ओवादितुं, सो च होति अट्ठहज्जेहि समन्नागतो, सम्मन्नित्वा २५ वत्तब्बो — “इत्थन्नामो भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, त भिक्खुनीसङ्घो उपसङ्कमतू” ति । सचे न कोचि उस्सहति भिक्खुनियो ओवादितु, पातिमोक्खुद्देसकेन वत्तब्बो — “नत्थि कोचि भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, पासादिकेन भिक्खुनीसङ्घो सम्पादेतू” ति ।

१३ तेन खो पन समयेन भिक्खू ओवादं न गण्हन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, ओवादो न गहेतब्बो । यो न गण्हेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

१ भिक्खुनिसङ्घो-म० । २ इमा-सी० । ३. इमेहि-सी० । ४ चेव-रो० । ५-५ द्वे तिस्सो भिक्खुनीहि-सी०, रो०, द्वे तिस्सो भिक्खुनियो-म० । ६ स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु बालो होति । त भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोचु – “ओवाद, अय्य, गण्हाही” ति । “अह हि^१, भगिनी, बालो, कथाह ओवाद गण्हामी” ति^२ “गण्हाहय्य, ओवाद, एव हि^३ भगवता पञ्जत्त – भिक्खूहि भिक्खुनीन ओवादो गहेतब्बो” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा बाल, अवसेसेहि ओवाद गहेतु” ति ।

R 265

5

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु गिलानो होति । त भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोचु – “ओवाद, अय्य गण्हाही” ति । “अह हि, भगिनी, गिलानो, कथाह ओवाद गण्हामी” ति^२ “गण्हाहय्य, ओवाद, एव हि भगवता पञ्जत्त – ठपेत्वा बाल, अवसेसेहि ओवादो गहेतब्बो” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा बाल, ठपेत्वा गिलान, अवसेसेहि ओवाद गहेतु” ति ।

10

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु गमिको होति । त भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोचु – “ओवाद, अय्य, गण्हाही” ति । “अह हि, भगिनी, गमिको, कथाह ओवाद गण्हामी” ति^२ “गण्हाहय्य, ओवाद, एव हि भगवता पञ्जत्त – ठपेत्वा बाल, ठपेत्वा गिलान, अवसेसेहि ओवादो गहेतब्बो” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा बालं, ठपेत्वा गिलान, ठपेत्वा गमिकं, अवसेसेहि ओवादं^{१५} गहेतु” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु अरञ्जे विहरति । त भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोचु – “ओवाद, अय्य, गण्हाही” ति । “अह हि, भगिनी, अरञ्जे विहरामि, कथाह ओवाद गण्हामी” ति^२ “गण्हाहय्य, ओवाद, एव हि भगवता पञ्जत्त – ठपेत्वा बाल, ठपेत्वा गिलानं, ठपेत्वा गमिकं, अवसेसेहि ओवादो गहेतब्बो” ति । भगवतो एत-^{२०} मत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, आरब्जकेन^३ भिक्खुना ओवाद गहेतुं, सङ्केतं च कातु – अत्र^४ पतिहरिस्सामी” ति ।

B 457

25

१४ तेन खो पन समयेन भिक्खू ओवादं गहेत्वा न आरोचेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, ओवादो न आरोचेतब्बो । यो न आरोचेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू ओवाद गहेत्वा न पच्चाहरन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, ओवादो न पच्चाहरितब्बो । यो न पच्चाहरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

१ अहम्हि-स्या०, अहम्हि-रो० । २ एवम्हि- रो० । ३ आरब्जकेन-स्या०, रो० ।

४ अञ्जत्त-सी० । ५ पटिहरिस्सामी-स्या०, सी० ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो सङ्केत न गच्छन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया सङ्केत न गन्तव्व । यान गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

१ 266

१५ तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो द्वीवानि कायबन्धनानि धारेन्ति, तेहेव
५ फासुका^१ नामेन्ति^२ । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम भिक्खु-
नियो दीवानि कायबन्धनानि धारेन्ति, तेहेव फासुका नामेन्ति — सेय्यथापि गिहिनी
कामभोगिनियो” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया दीव
कायबन्धन धारेतव्व । या धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खु-
निया एकपरियाकत^३ कायबन्धन, न च तेन फासुका नामेतव्वा^४ । या नामेय्य, आपत्ति
१० दुक्कटस्सा” ति ।

B 458

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो विलीवेन^५ पट्टेन फासुका नामेन्ति चम्मपट्टेन
दुस्सपट्टेन दुस्सवेणिया दुस्सवट्टिया चोळपट्टेन चोळवेणिया चोळवट्टिया
सुत्तवेणिया सुत्तवट्टिया फासुका नामेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
चेन्ति — सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न,
१५ भिक्खवे, भिक्खुनिया विलीवेन पट्टेन फासुका नामेतव्वा, न चम्मपट्टेन फासुका नामेतव्वा,
न दुस्सपट्टेन फासुका नामेतव्वा, न दुस्सवेणिया फासुका नामेतव्वा, न दुस्सवट्टिया फासुका
नामेतव्वा, न चोळपट्टेन फासुका नामेतव्वा, न चोळवेणिया फासुका नामेतव्वा, न चोळ-
वट्टिया फासुका नामेतव्वा, न सुत्तवेणिया फासुका नामेतव्वा, न सुत्तवट्टिया फासुका नामे-
तव्वा । या नामेय्य^६ आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

२० तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अट्टिल्लेन जघन घसापेन्ति, गोहनुकेन जघन
कोट्टापेन्ति, हत्थ कोट्टापेन्ति, हत्थकोच्छ कोट्टापेन्ति, पाद कोट्टापेन्ति, पादकोच्छ कोट्टा-
पेन्ति, ऊरु कोट्टापेन्ति, मुख कोट्टापेन्ति, दन्तमस कोट्टापेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति
खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति । भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अट्टिल्लेन जघन घसापेतव्व, न गोहनुकेन जघन
२५ कोट्टापेतव्व, न हत्थो कोट्टापेतव्वो, न हत्थकोच्छो कोट्टापेतव्वो, न पादो कोट्टापेतव्वो, न
पादकोच्छो कोट्टापेतव्वो, न ऊरु कोट्टापेतव्वो, न मुखं कोट्टापेतव्व, न दन्तमस कोट्टा-
पेतव्वं । या कोट्टापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

१६. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो मुखं आलिम्पन्ति, मुखं

१ फासुके-सी०, स्या० । २ नमेन्ति-सी०, स्या०, रो० । ३ गिहिकामभोगिनियो-स्या०,
रो०; गिहिकामभोगिनियो-सी० । ४ एकपरियायकत-स्या० । ५ नमेतव्वा-सी०, स्या०, रो० ।
६ विलीवेन-रो० स्या० । ७ नमेय्य-सी०, स्या०, रो० ।

उम्मेहेन्ति, मुखं चुण्णेन्ति, मनोसिलिकाय मुखं लब्धेन्ति, अङ्गरागं करोन्ति, मुखरागं करोन्ति, अङ्गरागमुखरागं करोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया मुखं आलिम्पितब्बं, न मुखं उम्मेहितब्बं,^१ न मुखं चुण्णेतब्बं, न मनोसिलिकाय मुखं लब्धेतब्बं,^२ न अङ्गरागो कातब्बो, न मुखरागो कातब्बो, न अङ्गरागमुखरागो कातब्बो ।^३ ५ या करेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा” ति ।

R 267

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो अवङ्गं करोन्ति, विसेसकं करोन्ति, ओलोकनकेन ओलोकेन्ति, सालोके तिट्ठन्ति, सनच्च^४ कारापेन्ति, वेसीं वुट्ठापेन्ति,^५ पानागारं ठपेन्ति, सूतं ठपेन्ति, आपणं पसारोन्ति, वड्ढिं पयोजेन्ति, वणिज्जं पयोजेन्ति, दासं उपट्ठापेन्ति, दासिं उपट्ठापेन्ति, कम्मकारं^६ उपट्ठापेन्ति, कम्मकारिं^७ उपट्ठापेन्ति, तिरच्छानगतं^८ उपट्ठापेन्ति, हरीतकपक्किं^९ पक्किणन्ति, नमतकं धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो^{१०} ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया^{११} अवङ्गं कातब्बं, न विसेसकं कातब्बं, न ओलोकनकेन ओलोकेतब्बं, न सालोके ठातब्बं^{१२}, न सनच्चं कारापेतब्बं, न वेसीं वुट्ठापेतब्बा,^{१३} न पानागारं ठपेतब्बं, न सूतं^{१४} ठपेतब्बा,^{१५} न आपणो पसारेतब्बो, न वड्ढिं पयोजेतब्बा, न^{१६} वणिज्जा पयोजेतब्बा, न दासो उपट्ठापेतब्बो, न दासी उपट्ठापेतब्बा, न कम्मकारो उपट्ठापेतब्बो, न कम्मकारी उपट्ठापेतब्बा, न तिरच्छानगतो उपट्ठापेतब्बो, न हरीतकपक्किं पक्किणितब्बं, न नमतकं धारेतब्बं । या धारेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा” ति ।

B 459

१७ तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो सब्बनीलकानि चीवरानि धारेन्ति, सब्बपीतकानि चीवरानि धारेन्ति, सब्बलोहितकानि चीवरानि धारेन्ति, सब्ब-^{२०} मज्झिद्विकानि^{१७} चीवरानि धारेन्ति, सब्बकण्हानि चीवरानि धारेन्ति, सब्बमहारङ्गरत्तानि चीवरानि धारेन्ति, सब्बमहानामरत्तानि चीवरानि धारेन्ति, अच्छिन्नदसानि चीवरानि धारेन्ति, दीघदसानि चीवरानि धारेन्ति, पुप्फदसानि चीवरानि धारेन्ति, फलदसानि^{१८} चीवरानि धारेन्ति, कञ्चुकं धारेन्ति, तिरीटकं^{१९} धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया सब्ब-^{२५} नीलकानि चीवरानि धारेतब्बानि, न सब्बपीतकानि चीवरानि धारेतब्बानि, न सब्बलोहितकानि

१ उम्मेहितब्बं—सी०, स्या०, रो० । २ लब्धेतब्बं—सी०, स्या०, रो० । ३ नच्च—म० । ४ उट्ठापेन्ति—सी० । ५ कम्मकर—स्या०, रो० । ६ कम्मकारिं—स्या०, रो० । ७ हरीतकपक्किं—रो०, हरीतरूपत्तिरु—स्या० । ८ गिहिकामभोगिनियो—रो०, स्या०, गिहीकामभोगिनियो—सी० । ९ भिक्खुनियो स्या० । १० तिट्ठातब्बं—रो०, म० । ११ उट्ठापेतब्बा—सी० । १२ सूत—स्या० । १३ ठपेतब्बं—स्या० । १४ सब्बमज्जेद्विकानि—सी०, मज्जेद्विकानि—स्या०, रो० । १५ फणदसानि—सी०, रो० । १६ तिरीट—स्या० ।

चीवरानि धारेतब्बानि न सब्बमज्झिट्टिकानि चीवरानि धारेतब्बानि, न सब्बकण्हानि चीवरानि धारेतब्बानि, न सब्बमहारङ्गरत्तानि चीवरानि धारेतब्बानि, न सब्बमहानामरत्तानि चीवरानि धारेतब्बानि, न अच्छिदसानि चीवरानि धारेतब्बानि, न दीघदसानि चीवरानि धारेतब्बानि, न पुण्फदसानि चीवरानि धारेतब्बानि, न फलदसानि चीवरानि धारेतब्बानि, न कञ्चुको ५ धारेतब्बो, न तिरीटकं धारेतब्ब । या धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

१८ तेन खो पन समयेन अब्जतरा भिक्खुनी काल करोन्ती एवमाह — “ममच्चयेन २६८ मय्हं परिक्रारो सङ्खस्स होतू” ति । तत्थ भिक्खू च भिक्खुनियो च विवदन्ति — “अम्हाक होति, अम्हाक होती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “भिक्खुनी चे, भिक्खवे, काल करोन्ती एव वदेय्य — ‘ममच्चयेन मय्हं परिक्रारो सङ्खस्स होतू’ ति, अनिस्सरो तत्थ १० भिक्खुसङ्घो, भिक्खुनीसङ्घस्सेवेतं । सिक्खमाना चे, भिक्खवे पे० सामणेरी चे, भिक्खवे, काल करोन्ती एव वदेय्य — ‘ममच्चयेन मय्हं परिक्रारो सङ्खस्स होतू’ ति, अनिस्सरो तत्थ भिक्खुसङ्घो, भिक्खुनीसङ्घस्सेवेतं । भिक्खु चे, भिक्खवे, कालं करोन्तो एव वदेय्य — ‘ममच्चयेन मय्हं परिक्रारो सङ्खस्स होतू’ ति, अनिस्सरो तत्थ भिक्खुनीसङ्घो, भिक्खुसङ्घस्सेवेत । सामणेरो चे, भिक्खवे पे० उपासको चे, भिक्खवे पे०० १५ उपासिका चे, भिक्खवे पे० अब्जो चे, भिक्खवे, कोचि काल करोन्तो एव वदेय्य — ४६० ‘ममच्चयेन मय्हं परिक्रारो सङ्खस्स होतू’ ति, अनिस्सरो तत्थ भिक्खुनीसङ्घो, भिक्खुसङ्घस्सेवेत” ति ।

१९. तेन खो पन समयेन अब्जतरा इत्थी पुराणमल्ली भिक्खुनीसु पब्बजिता होति । सा रथिकाय दुब्बलक भिक्खु पस्सित्वा असकूटेन पहारं दत्वा पातेसि । भिक्खू २० उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम, भिक्खुनी, भिक्खुस्स पहारं दस्सती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खुस्स पहारो दातब्बो । या ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खु पस्सित्वा दूरतो व ओक्कमित्वा मगं दातुं” ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरा इत्थी पवुत्थपतिका जारेन गब्भिनी होति । सा गब्भं २५ पातेत्वा कुल्लपिकं^१ भिक्खुनि एतदवोच — “हन्दय्ये, इमं गब्भं पत्तेन नीहरा” ति । अथ खो सा भिक्खुनी तं गब्भं पत्ते पक्खिपित्वा सङ्घाटिया पटिच्छादेत्वा अगमासि । तेन खो पन समयेन अब्जतरेन पिण्डचारिकेन भिक्खुना समादानं कृतं होति — “याह^२ पठमं भिक्खं लभिस्सामि, न तं अदत्त्वा भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा परिभुजिस्सामी” ति । अथ खो सो भिक्खु तं भिक्खुनिं पस्सित्वा एतदवोच — “हन्द, भगिनि, भिक्ख पटिगण्हा^३” ति । “अल अय्या” ति ।

१ कुल्लपिकं—स्या०, कुल्लपिकं—रो० । २ यमह—सी०, य य्वाहं—स्या० । ३ पटिगण्हा—रो०, पटिगण्हा—सी० ।

दुतियं पि खो पे० ततिय पि खो सो भिक्खु त भिक्खुनिं एतदवोच—“हन्द, भगिनी, भिक्ख पटिमाण्हा” ति । “अलं अय्या” ति । “मया खो, भगिनि, समादान कत—‘याह पठम भिक्ख लभिस्सामि, न त अदत्त्वा भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा परिभुञ्जिस्सामी’ ति । हन्द, भगिनि, भिक्ख पटिमाण्हा” ति । अथ खो सा भिक्खुनी तेन भिक्खुना निष्पीळियमाना नीहरित्वा पत्त दस्सेसि—“पस्स, अय्य, पत्ते गब्भ, मा च कस्सचि आरोचेसी” ति । अथ खो सो भिक्खु उज्झायति खिय्यति विपाचेति—“कथं हि नाम भिक्खुनी पत्तेन गब्भं नीहरिस्सती” ति । अथ खो सो भिक्खु भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम भिक्खुनी पत्तेन गब्भं नीहरिस्सती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया पत्तेन गब्भो नीहरितब्बो । या नीहरेय्य,¹⁰ आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खु पस्सित्वा नीहरित्वा पत्त दस्सेतु” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो भिक्खु पस्सित्वा परिवत्तेत्वा पत्तमूल दस्सेन्ति । भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो भिक्खु पस्सित्वा परिवत्तेत्वा पत्तमूल दस्सेस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो¹⁵ एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खु पस्सित्वा परिवत्तेत्वा पत्तमूल दस्सेतब्बं । या दस्सेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खु पस्सित्वा उक्कुजित्वा पत्त दस्सेतु । यं च पत्ते आमिसं होति, तेन च भिक्खु निमन्तेतब्बो” ति ।

§ ८. लिङ्गदस्सन-आमिसदानवत्थु

तेन खो पन समयेन सावत्थिय^१ रथिकाय पुरिसव्यञ्जन^२ छड्डितं होति । त भिक्खुनियो सकच्चं उपनिज्झायिसु । मनुस्सा उक्कुट्ठि अकसु । ता भिक्खुनियो मङ्गू अहेसु । अथ²⁰ खो ता भिक्खुनियो उपस्सयं गन्त्वा भिक्खुनीन एतमत्थ आरोचेसु । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम भिक्खुनियो पुरिसव्यञ्जन उपनिज्झायिस्सन्ती” ति । अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खून एतमत्थ आरोचेसु । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया पुरिसव्यञ्जन उपनिज्झायितब्बं । या उपनिज्झायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

२० तेन खो पन समयेन मनुस्सा भिक्खून आमिस देन्ति । भिक्खू भिक्खुनीनं देन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम भदन्ता^३ अत्तनो परिभोगत्थाय दिन्न अब्जेसं दस्सन्ति ! मयं पि^४ न जानाम दान दातुं” ति । भगवतो एतमत्थ

१. सावत्थिया-स्या० । २. पुरिसव्यञ्जन-सी०, रो० । ३. भदन्ता-स्या०, रो० । ४. ह-रो० ।

आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अत्तनो परिभोगत्थाय दिन्न अब्जेस दातब्ब । यो ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खून आमिस उस्सन्नं होति । भगवतो एतमत्थ आरो-
चेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, सङ्खस्स दातु” ति । बाव्हतरं उस्सन्नं होति । भगवतो
५ एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पुगलिक पि दातु” ति ।

B 462

तेन खो पन समयेन भिक्खूनं सन्निधिकत आमिस उस्सन्नं होति । भगवतो एतमत्थं
आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खून सन्निधि भिक्खुनीहि भिक्खूहि^१ पटिग्गाहा-
पेत्वा परिभुञ्जितुं” ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा भिक्खुनीन आमिस देन्ति । भिक्खुनियो भिक्खून
१० देन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम भिक्खुनियो अत्तनो
परिभोगत्थाय दिन्न अब्जेस दस्सन्ति । मय पि न जानाम दान दातु” ति । भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अत्तनो परिभोगत्थाय दिन्न अब्जेस
दातब्ब । या ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनीन आमिसं उस्सन्नं होति । भगवतो एतमत्थ आरो-
१५ चेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सङ्खस्स दातु” ति । बाव्हतरं उस्सन्नं होति । भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पुगलिक पि दातु” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनीनं सन्निधिकत आमिसं उस्सन्नं होति । भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीन सन्निधि भिक्खूहि भिक्खुनीहि^२
पटिग्गाहापेत्वा परिभुञ्जितुं” ति ।

§ ९. सेनासनआवसथचीवरादिअनुजानना

२१ तेन खो पन समयेन भिक्खून सेनासन उस्सन्नं होति, भिक्खुनीन न होति ।
२० भिक्खुनियो भिक्खून सन्तिके दूत पाहेसुं — ‘साधु, भन्ते, अय्या अम्हाकं सेनासनं देन्तु
तावकालिक’ ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीन
सेनासनं दातुं तावकालिक” ति ।

R. 271

तेन खो पन समयेन उतुनियो भिक्खुनियो ओनद्धमञ्च ओनद्धपीठ अभिनिसीदन्ति
२५ पि अभिनिपज्जन्ति पि । सेनासन लोहितेन मक्खिय्यति^३ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं ।
“न, भिक्खवे, उतुनियां भिक्खुनिया ओनद्धमञ्च ओनद्धपीठ अभिनिसीदितब्ब अभि-
निपज्जितब्ब । या अभिनिसीदेय्य वा अभिनिपज्जेय्य वा आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि,

१ म० पोत्थके नत्थि । २ म० पोत्थके नत्थि । ३ मक्खीयति-सी०, मक्खियति-रो० ।
४, स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।

भिक्षवे, आवसथचीवरं” ति । आवसथचीवरं लोहितेन मक्खिय्यति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्षवे, आणिकोळक” ति । कोळक निपतति^१ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्षवे, सुत्तकेन बन्धित्वा ऊरूया बन्धितु” ति । सुत्तं छिज्जति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्षवे, सवेल्लिय, कटिसुत्तक” ति ।

B 463

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षुनियो सब्बकाल कटिसुत्तकं धारेन्ति ।^५ मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “न, भिक्षवे, भिक्षुनिया सब्बकाल कटिसुत्तक धारेतब्बं । या धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्षवे, उतुनिया कटिसुत्तक” ति ।

दुतियमाणवारं^३ ।

§ १०. उपसम्पदाकाले चतुब्बीसअन्तरायिक- धम्मपुच्छादीनि

२२ तेन खो पन समयेन उपसम्पन्नायो दिस्सन्ति—अनिमिक्खा पि, निमित्तमत्ता पि, अलोहिता पि, ध्रुवलोहिता पि, ध्रुवकोळा^४ पि, पग्घरन्ती पि, सिखरिणी^५ पि, इत्थिपण्डका^६ १० पि, वेपुरिसिका पि, सम्भिन्ना पि, उभतोव्यञ्जना^७ पि । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, उपसम्पादेन्तिया चतुवीसति अन्तरायिके धम्मे पुच्छितु । एव च पन, भिक्षवे, पुच्छितब्बा—‘नसि अनिमिक्खा, नसि निमित्तमत्ता, नसि अलोहिता, नसि ध्रुवलोहिता, नसि ध्रुवकोळा, नसि पग्घरन्ती, नसि सिखरिणी, नसि इत्थिपण्डका, नसि वेपुरिसिका, नसि सम्भिन्ना, नसि उभतोव्यञ्जना^८ सन्ति ते एवरूपा आवाधा—कुट्टं,^९ गण्डो, किलासो, सोसो, अपमारो^{१०} मनुस्सासि, इत्थीसि, भुजिस्सासि, अनणासि,^{११} नसि राजभटी^{१२} अनुज्जातासि मातापितूहि, सामिकेन^{१३} परिपुण्णवीसतिवस्सासि, परिपुण्ण ते पत्तचीवरं, किन्नामासि, कानामा ते पवत्तिनी” ति^{१४} ।

तेन खो पन समयेन भिक्षू भिक्षुनीन अन्तरायिके धम्मे पुच्छन्ति । उपसम्पदापेक्खायो वित्थायन्ति, मङ्गू होन्ति, न सक्कोन्ति विस्सज्जेतु । भगवतो एतमत्थ^{२०} आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, एकतो उपसम्पन्नाय भिक्षुनीसङ्घे विसुद्धाय भिक्षुसङ्घे उपसम्पादेतु” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो अननुसिद्धा^१ उपसम्पदापेक्खायो^{१०} अन्तरायिके

B 464

१ आणिकोळकं—रो० । २ निपटति—सी०, रो० । ३ दुतियमाणवारं—सी०, दुतियमाणवारो निद्वितो—म० । ४ ध्रुवकोळा रो० । ५ सिखरिणी—म० । ६ इत्थीपण्डका—स्या०, इत्थिपण्डिका—रो० । ७ उभतोव्यञ्जना—सी०, स्या०, उभतोव्यञ्जना—रो० । ८ अणणासि—म० । ९, अननुसिद्धायो—स्या० । १० उपसम्पदापेक्खायो—सी० ।

R 272

धम्मे पुच्छन्ति । उपसम्पदापेक्खायो वित्थायन्ति, मङ्गू होन्ति, न सक्कोन्ति विस्सज्जेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पठम अनुसासित्वा पच्छा अन्तरायिके धम्मे पुच्छितु” ति ।

तथेव सङ्खमज्झे अनुसासन्ति । उपसम्पदापेक्खायो तथेव वित्थायन्ति, मङ्गू होन्ति, न सक्कोन्ति विस्सज्जेतु । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, एकमन्त अनुसासित्वा सङ्खमज्झे अन्तरायिके धम्मे पुच्छितु । एव च पन, भिक्खवे, अनुसासितव्वा ।

२३. “पठम उपज्झ गाहापेतव्वा । उपज्झ गाहापेत्वा पत्तचीवरं आचिक्खितव्व — ‘अयं ते पत्तो, अय सङ्घाटि, अय उत्तरासङ्गो, अय अन्तरवासको, इद सकच्चिक,’ अय 10 उदकसाटिका, गच्छ अमुहि ओकासे तिट्ठाही” ति ।

बाला अब्यत्ता^१ अनुसासन्ति । दुरनुसिट्ठा उपसम्पदापेक्खायो वित्थायन्ति, मङ्गू होन्ति, न सक्कोन्ति विस्सज्जेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, बालाय अब्यत्ताय अनुसासितव्वा । या अनुसासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय अनुसासितु” ति ।

15 असम्मता अनुसासन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, असम्मताय अनुसासितव्वा । या अनुसासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, सम्मताय अनुसासितु । एवं च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितव्वा — अत्तना वा अत्तान सम्मन्नितव्व, पराय वा परा सम्मन्नितव्वा ।

“कथं च अत्तना व^२ अत्तान सम्मन्नितव्व^३ व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो 20 जापेतव्वो — ‘सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अह इत्थन्नामा^४ इत्थन्नामं अनुसासेय्य” ति । एवं अत्तना व अत्तान सम्मन्नितव्व ।

“कथं च पराय परा सम्मन्नितव्वा^५ व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो B 465 जापेतव्वो — ‘सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । 25 यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, इत्थन्नामा इत्थन्नामं अनुसासेय्य” ति । एवं पराय परा^६ सम्मन्नितव्वा ।

“ताय सम्मताय भिक्खुनिया उपसम्पदापेक्खं उपसङ्कमित्वा एवमस्स वचनीया — ‘सुणसि इत्थन्नामे । अय ते सच्चकालो, भूतकालो । यं जात तं सङ्खमज्झे पुच्छन्ते सन्तं अत्थी ति वत्तव्वं, असन्त नत्थी ति वत्तव्व । मा खो वित्थायि^७, मा खो मङ्गू अहोसि । एव त पुच्छिस्सन्ति — नसि अनिमित्ता, नसि निमित्तमत्ता, नसि अलोहिता, नसि

१ सकच्छिक-रो० । २ अब्यत्ता-सी०, रो० । ३ वा-रो० । ४ सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । ५, वा परा-सी०, रो० । ६ वित्थासि-सी०, स्या०, रो० ।

ध्रुवलोहिता, नसि ध्रुवचोळा, नसि पधरन्ती, नसि सिखरिणी, नसि इत्थिपण्डका, नसि वेपुरिसिका, नसि सम्भिन्ना, नसि उभतोव्यञ्जना^२ सन्ति ते एवरूपा आबाधा — कुट्ट, गण्डो, किलासो, सोसो, अपमारो^२ मनुस्सासि, इत्थीसि, भुजिस्सासि, अनणासि, नसि राजभटी^२ अनुज्जातासि मातापितूहि, सामिकेन^२ परिपुण्णवीसतिवस्सासि, परिपुण्ण ते पत्तचीवरं, किन्नामासि, कानामा ते पवत्तिनी^२ ति^२

5 R 273

§ ११. उपसम्पदाविधि

२४ “एकतो आगच्छन्ति । न एकतो आगन्तव्व । अनुसासिकाय पठमतरं आगन्त्वा सङ्घो आपेतव्वो — ‘सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । अनुसिद्धा सा मया । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, इत्थन्नामा आगच्छेय्या’ ति । ‘आगच्छाही’ ति वत्तव्वा ।

“एकस उत्तरासङ्ग कारापेत्वा भिक्खुनीन पादे वन्दापेत्वा उक्कुटिक निसीदापेत्वा¹⁰ अञ्जलि पगण्हापेत्वा उपसम्पद याचापेतव्वो — ‘सङ्घ, अय्ये, उपसम्पद याचामि । उल्लुम्पतु मं, अय्ये, सङ्घो अनुकम्प उपादाय । दुतिय पि, अय्ये, सङ्घं उपसम्पदं याचामि । उल्लुम्पतु मं, अय्ये, सङ्घो अनुकम्प उपादाय । ततिय पि, अय्ये, सङ्घ उपसम्पदं याचामि । उल्लुम्पतु मं, अय्ये, सङ्घो अनुकम्प उपादाया’ ति । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो आपेतव्वो —

15

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अय इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अह इत्थन्नाम अन्तरायिके धम्मो पुच्छेय्य ति ।

“सुणसि इत्थन्नामे । अयं ते सच्चकालो, भूतकालो । यं जात तं पुच्छामि सन्त अत्थी ति वत्तव्व, असन्त नत्थी ति वत्तव्वं । नसि अनिमित्ता पे० • किन्नामासि, कानामा ते पवत्तिनी ति । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो आपेतव्वो —

B 466

20

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अय इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । परिसुद्धा अन्तरायिकेहि धम्मोहि, परिपुण्णस्सा पत्तचीवरं । इत्थन्नामा सङ्घ उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं उपसम्पादेय्य इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अय इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा ।²⁵ परिसुद्धा अन्तरायिकेहि धम्मोहि, परिपुण्णस्सा पत्तचीवरं । इत्थन्नामा सङ्घ उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । सङ्घो इत्थन्नामं उपसम्पादेति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया, सा तुण्हस्स, यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि • पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि—सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । परिसुद्धा अन्तरायिकेहि धम्मोहि, परिपुण्णस्सा पत्तचीवरं । इत्थन्नामा सङ्ख उपसम्पद याचति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । सङ्खो इत्थन्नाम उपसम्पादेति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । यस्सा
5 अय्याय खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया, सा तुण्हस्स, यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“उपसम्पन्ना सङ्खेन इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । खमति सङ्खस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

“तावदेव त आदाय भिक्खुसङ्ख उपसङ्कमित्वा एकंस उत्तरासङ्ग कारापेत्वा भिक्खून
10 पादे वन्दापेत्वा उक्कुटिक निसीदापेत्वा अञ्जलि पगण्हापेत्वा उपसम्पद याचापेतब्बा — ‘अह,
R 274 अय्या, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना^१ भिक्खुनी-
सङ्खे, विसुद्धा, सङ्खं, अय्या, उपसम्पद याचामि । उल्लुम्पतु म, अय्या, सङ्खो अनुकम्प
B 467 उपादाय । अह, अय्या, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना
भिक्खुनीसङ्खे, विसुद्धा । दुतिय पि, अय्या, सङ्ख उपसम्पद याचामि । उल्लुम्पतु म, अय्या,
15 सङ्खो अनुकम्प उपादाय । अह, अय्या, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा ।
एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्खे, विसुद्धा । ततियं पि, अय्या, सङ्ख उपसम्पद याचामि ।
उल्लुम्पतु म, अय्या, सङ्खो अनुकम्प उपादाया’ ति । व्यत्तेन^२ भिक्खुना पटिबलेन
सङ्खो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा^३ ।
20 एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्खे, विसुद्धा । इत्थन्नामा सङ्खं उपसम्पद याचति इत्थन्नामाय
पवत्तिनिया । यदि सङ्खस्स पत्तकल्ल, सङ्खो इत्थन्नाम उपसम्पादेय्य, इत्थन्नामाय पवत्तिनिया ।
एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा ।
एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्खे, विसुद्धा । इत्थन्नामा सङ्ख उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय
25 पवत्तिनिया । सङ्खो इत्थन्नाम उपसम्पादेति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । यस्सायस्सतो खमति
इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि—सुणातु मे,
भन्ते, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्खे,
विसुद्धा । इत्थन्नामा सङ्ख उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । सङ्खो इत्थन्नामं

१. एकतो उपसम्पन्ना—सी० । २. व्यत्तेन—सी०, रो० । ३. उपसम्पदापेक्खा—सी० ।

उपसम्पादेति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“उपसम्पन्ना सङ्घेन इत्थन्नामा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

“तावदेव छाया मेतब्बा, उतुप्पमाणं^१ आचिक्खितब्ब, दिवसभागो आचिक्खितब्बो,^५ सङ्गीति आचिक्खितब्बा, भिक्खुनियो वत्तब्बा—इमिस्सा तयो च निस्सये, अट्ठ च अकरणीयानि आचिक्खेय्याथा” ति ।

—०—

§ १२. यथाबुद्धपटिवाहनपवारणाउपोसथ- नियमादीनि

२५ तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भत्तग्गे आसनं सङ्कायन्तियो^१ कालं वीतिनामेसु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठन्न भिक्खुनीन यथाबुद्ध,^१ अवसेसान यथागतिकं” ति ।

B 468

10

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो — भगवता अनुञ्जात अट्ठन्न भिक्खुनीनं यथाबुद्ध, अवसेसानं यथागतिकं ति — सब्बत्थ अट्ठेव^२ भिक्खुनियो यथाबुद्ध पटिवाहन्ति, अवसेसायो यथागतिक । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भत्तग्गे अट्ठन्न भिक्खुनीनं यथाबुद्ध, अवसेसानं यथागतिकं, अब्जत्थ सब्बत्थ^३ यथाबुद्ध न पटिवाहितब्ब । या पटिवाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

15

२६ तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो न पवारेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया न पवारेतब्ब । या न पवारेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो” ति ।

R 275

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अत्तना पवारेत्वा भिक्खुसङ्घ न पवारेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अत्तना पवारेत्वा भिक्खुसङ्घो^४ न पवारेतब्बो । या न पवारेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो” ति ।

20

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भिक्खूहि सद्धिं एकतो पवारेन्तियो कोलहल अकंसु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खूहि सद्धिं एकतो पवारेतब्बं । या पवारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो पुरेभत्तं पवारेन्तियो काल वीतिनामेसु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे भिक्खुनिया पच्छाभत्त पवारेत्तु” ति ।^{२५}

१ उतुप्पमाणं—सी०, रो० । २ सकसायन्तियो—म०, सङ्कायन्तियो—सी०, स्या०, । ३ यथाबुद्ध—सी० । ४ अट्ठाव—सी०, रो० । ५ स्या० पोत्थके नत्थि । ६ भिक्खुसङ्घे—रो० ।

पच्छाभत्त पवारेल्लियो विकाले अहेसु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, अज्जतना भिक्खुनीसङ्घ^१ पवारेल्ले अपरज्जु भिक्खुसङ्घ पवारेल्ले” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्घो भिक्खुनीसङ्घो पवारेल्लो कोलहल अकासि । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, एक भिक्खुनि वियत्त^२ पटिबल सम्मन्नित्तु —
B 469 5 भिक्खुनीसङ्घस्स अत्थाय भिक्खुसङ्घ पवारेल्ले । एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नित्तब्बा । पठम भिक्खुनी याचित्तब्बा, याचित्वा व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुनि सम्मन्नेय्य भिक्खुनीसङ्घस्स अत्थाय भिक्खुसङ्घ पवारेल्ले । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुनि सम्मन्नति भिक्खुनीसङ्घस्स
10 अत्थाय भिक्खुसङ्घ पवारेल्ले । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया सम्मुति भिक्खुनीसङ्घस्स अत्थाय भिक्खुसङ्घ पवारेल्ले, सा तुण्हस्स, यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“सम्मता सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी भिक्खुनीसङ्घस्स अत्थाय भिक्खुसङ्घ पवारेल्ले । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

“ताय सम्मताय भिक्खुनिया भिक्खुनीसङ्घं आदाय भिक्खुसङ्घं उपसङ्कमित्वा
15 एकंस उत्तरासङ्ग करित्वा भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अज्जलिं पगहेत्वा
R 276 एवमस्स वचनीयो — “भिक्खुनीसङ्घो, अय्या, भिक्खुसङ्घ पवारेल्ले — दिट्ठेन वा, सुतेन वा परिसङ्काय वा । वदतु, अय्या, भिक्खुसङ्घो भिक्खुनीसङ्घ अनुकम्प उपादाय, पस्सन्तो पटिकरिस्सति । दुतियं पि, अय्या पे००० ततियं पि, अय्या, भिक्खुनीसङ्घो भिक्खुसङ्घ पवारेल्ले — दिट्ठेन वा, सुतेन वा, परिसङ्काय वा । वदतु, अय्या, भिक्खुसङ्घो भिक्खुनीसङ्घं
20 अनुकम्प उपादाय, पस्सन्तो पटिकरिस्सती” ति ।

२७ तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भिक्खून उपोसथ ठपेन्ति, पवारणं ठपेन्ति, सवचनीयं करोन्ति, अनुवाद पट्टपेन्ति,^३ ओकासं कारेन्ति, चोदेन्ति, सारेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खुस्स उपोसथो ठपेतब्बो, ठपितो पि अट्ठपितो, ठपेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न पवारणा ठपेतब्बा, ठपिता पि
25 अट्ठपिता, ठपेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न सवचनीय कातब्ब, कत पि अकत, करोन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न अनुवादो पट्टपेतब्बो, पट्टपितो पि अप्पट्टपितो, पट्टपेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न ओकासो कारेतब्बो, कारितो पि अकारितो, कारेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न चोदेतब्बो, चोदितो पि अचोदितो, चोदेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न सारेतब्बो, सारितो पि असारितो,^४ सारेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।
B 470

१. स्या०, सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २. व्यत्त—स्या० । ३. ठपेन्ति—रो० । ४. अस्सारितो—स्या० ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू भिक्खुनीन उपोसथ ठपेन्ति, पवारणं ठपेन्ति, सवचनीय करोन्ति, अनुवाद पट्टपेन्ति,^१ ओकास कारेन्ति, चोदेन्ति, सारेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे भिक्खुना भिक्खुनिया उपोसथ ठपेतुं, ठपितो पि सुट्ठपितो, ठपेन्तस्स अनापत्ति । पवारणं ठपेतु, ठपिता पि सुट्ठपिता, ठपेन्तस्स अनापत्ति । सवचनीय कातु, कत पि सुकत, करोन्तस्स अनापत्ति । अनुवाद पट्टपेतु, पट्टपितो पि सुप्पट्टपितो, पट्टपेन्तस्स अनापत्ति । ओकास कारेतु, कारितो पि सुकारितो, कारेन्तस्स अनापत्ति । चोदेतु, चोदिता पि सुचोदिता, चोदेन्तस्स अनापत्ति । सारेतु, सारिता पि सुसारिता,^२ सारेन्तस्स अनापत्ती” ति ।

§ १३. यानयायननियमा

२८ तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो यानेन यायन्ति – इत्थियुत्तेन^३ पि पुरिसन्तरेन, पुरिसयुत्तेन पि इत्थन्तरेन । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – 10 “सेय्यथापि गङ्गामहियाया” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया यानेन यायितब्ब । या यायेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो” ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरा भिक्खुनी गिलाना होति, न सक्कोति पदसा गन्तुं । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय^४ यानं” ति^५ । अथ खो भिक्खुनीन एतदहोसि – “इत्थियुत्त नु खो, पुरिसयुत्त नु खो” ति^६ भगवतो एतमत्थ 15 आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, इत्थियुत्त पुरिसयुत्त हत्थवट्ठकं” ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरिस्सा^७ भिक्खुनिया यानुग्घातेन बाब्बतरं अफासु^८ अहोसि । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, सिविक पाटङ्कि” ति ।

R 277

§ १४. दूतेन उपसम्पदानुजानना

२९ तेन खो पन समयेन अङ्गकासी गणिका भिक्खुनीसु पब्बजिता होति । सा च सावत्थि गन्तुकामा होति – ‘भगवतो सन्तिके उपसम्पजिस्सामी’ ति । अस्सोसुं खो 20 धुत्ता – ‘अङ्गकासी किर गणिका सावत्थि गन्तुकामा’ ति । ते मग्गे परियुट्ठिसु । अस्सोसि खो अङ्गकासी गणिका – ‘धुत्ता किर मग्गे परियुट्ठिता’ ति । भगवतो सन्तिके दूत पाहेसि – “अह हि उपसम्पजितुकामा, कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति^१ अथ खो भगवा

B 471

१ ठपेन्ति-रो० । २ सुसारिता-स्या० । ३ इत्थियुत्तेन-स्या० । ४ गङ्गामहिकाया-स्या० । ५-५ भिक्खुनिया गिलानाय यानेन यायितु ति-स्या० । ६ अज्जनराय-सी०, रो० । ७ अफासुकं-स्या० ।

एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, दूतेन पि उपसम्पादेतु” ति ।

भिक्खुदूतेन उपसम्पादेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खु-
दूतेन उपसम्पादेतब्बा । यो उपसम्पादेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा” ति । सिक्खमानदूतेन^१
५ उपसम्पादेन्ति पे०० सामणेरीदूतेन उपसम्पादेन्ति पे० सामणेरीदूतेन^२ उपसम्पा-
देन्ति पे० • बालाय अब्यत्ताय^३ दूतेन उपसम्पादेन्ति । “न, भिक्खवे, बालाय अब्यत्ताय
दूतेन उपसम्पादेतब्बा । यो उपसम्पादेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे,
व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय दूतेन उपसम्पादेतु ति ।

“ताय दूताय भिक्खुनिया सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकस्मिं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खून्
१० पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पमाहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘इत्थन्नामा,
अय्या, इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा ।
सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति । इत्थन्नामा, अय्या, सङ्घ उपसम्पदं याचति ।
उल्लुम्पतु त, अय्या, सङ्घो अनुकम्प उपादाय । इत्थन्नामा, अय्या, इत्थन्नामाय अय्याय
उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न
१५ आगच्छति । दुतियं पि, अय्या, इत्थन्नामा सङ्घ उपसम्पदं याचति । उल्लुम्पतु त, अय्या,
सङ्घो अनुकम्प उपादाय । इत्थन्नामा, अय्या, इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा ।
एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति ।
ततियं पि, अय्या, इत्थन्नामा सङ्घ उपसम्पदं याचति । उल्लुम्पतु तं, अय्या, सङ्घो अनुकम्प
उपादाया’ ति । व्यक्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

B 472 20 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउप-
सम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति । इत्थन्नामा सङ्घ
उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं
उपसम्पादेय्य इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । एसा जत्ति ।

R 278 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउप-
२५ सम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति । इत्थन्नामा सङ्घ
उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । सङ्घो इत्थन्नामं उपसम्पादेति इत्थन्नामाय
पवत्तिनिया । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया, सो
तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि पे० ततियं पि एतमत्थं वदामि । सुणातु मे,

१ सिक्खमानादूतेन—स्या०, रो० । २ सामणेरीदूतेन—सी०, स्या०, रो० । ३ अब्यत्ताय—
सी०, रो० ।

भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति । इत्थन्नामा सङ्घ उपसम्पद याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । सङ्घो इत्थन्नाम उपसम्पादेति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

5

“उपसम्पन्ना सङ्घेन इत्थन्नामा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

“तावदेव छाया मेतब्बा, उतुप्पमाण^१ आचिक्खितब्ब, दिवसभागो आचिक्खितब्बो, सङ्गीति आचिक्खितब्बा, भिक्खुनियो वत्तब्बा—तस्सा तयो च निस्सये, अट्ट च अकरणीयानि आचिक्खेय्याथा” ति ।

10

§ १५. अरञ्जविहारपटिक्खेपनवक्कम्मादिअनुजानना

३० तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अरञ्जे विहरन्ति । धुत्ता दूसेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अरञ्जे वत्थब्ब । या वसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरेन उपासकेन भिक्खुनीसङ्घस्स उद्दोसितो^२ दिन्नो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, उद्दोसित” ति । उद्दोसितो¹⁵ न सम्मति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, उपस्सयं” ति । B 473
उपस्सयो न सम्मति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, नवक्कम्म” ति । नवक्कम्म न सम्मति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पुगालिक पि कातु” ति ।

§ १६. गन्धिनिपब्बजिताय दारकपोसनानुजानना

३१ तेन खो पन समयेन अञ्जतरा इत्थी सन्निसिन्नगम्भा भिक्खुनीसु पब्बजिता²⁰ होति । तस्सा पब्बजिताय^१ गम्भो वुट्ठासि । अथ खो तस्सा भिक्खुनिया एतदहोसि — “कथं नु खो मया इमस्मिं दारके पटिपज्जितब्ब” ति^२ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पोसेतु, याव सो दारको विञ्जुत पापुणाती” ति ।

अथ खो तस्सा भिक्खुनिया एतदहोसि — “मया च न लब्भा एकिकाय वत्थु, अञ्जाय च भिक्खुनिया न लब्भा दारकेन सह वत्थु, कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”²⁵

R 279

ति ? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, एक भिक्खुनि सम्मन्नित्वा तस्सा भिक्खुनिया दुतिय दातु । एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बा । पठम भिक्खुनी याचितब्बा, याचित्वा व्यत्ताय^१ भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुनि ५ सम्मन्नेय्य इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतिय । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुनि सम्मन्नति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतिय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया सम्मुति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतियाय, सा तुण्हस्स, यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“सम्मता सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतिया । खमति १० सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

अथ खो तस्सा दुतियिकाय भिक्खुनिया एतदहोसि — “कथं नु खो मया इमस्मि दारके पटिपज्जितब्ब” ति ? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा सागारं यथा अब्जस्मि पुरिसे पटिपज्जन्ति एव तस्मि दारके पटिपज्जितु” ति ।

§ १७. मानत्तचारिनीवत्थु

B 474

३२ तेन खो पन समयेन अब्जतरा भिक्खुनी गरुधम्म अज्झापन्ना होति मानत्त- १५ चारिनी । अथ खो तस्सा भिक्खुनिया एतदहोसि — “मया च न लब्भा एकिकाय वत्थु, अब्जाय च भिक्खुनिया न लब्भा सह मया वत्थुं, कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति ? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, एक भिक्खुनि सम्मन्नित्वा तस्सा भिक्खुनिया दुतिय दातु । एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बा । पठम भिक्खुनी याचितब्बा, याचित्वा व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो जापेतब्बो —

२० “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनि सम्मन्नेय्य इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतियं । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुनिं सम्मन्नति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतिय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया सम्मुति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतियाय, सा तुण्हस्स, यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

२५ “सम्मता सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतिया । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

§ १८. न भिक्षुनिया सिक्खापच्चक्खानादि

३३ तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्षुनी सिक्ख पच्चक्खाय^१ विवममि । सा पुन पच्चागन्त्वा भिक्षुनियो उपसम्पद याचि । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्षुनिया सिक्खापच्चक्खान, यदेव सा विवमन्ता तदेव सा अभिक्षुनी” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्षुनी सकासावा^२ तित्थायतन सङ्गमि । सा पुन पच्चागन्त्वा भिक्षुनियो उपसम्पद याचि । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “या सा, भिक्खवे,^३ भिक्षुनी सकासावा तित्थायतन सङ्गन्ता, सा पुन आगता न उपसम्पादेतब्बा” ति ।

§ १९. पुरिसाभिवादनादिनियमा

३४ तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो पुरिसेहि अभिवादन, केसच्छेदन, नख-R. 280
च्छेदन, वणप्पटिकम्म^४, कुक्कुचायन्ता न सादियन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, सादितु” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो पलङ्केन निसीदन्ति पण्हीसम्फस्स सादियन्ती^५ ।10 B 475
भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्षुनिया पलङ्केन निसीदितब्बं । या निसीदेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्षुनी गिलाना होति । तस्सा विना पलङ्केन^६
न फासु होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्षुनिया अङ्ग-
पलङ्क” ति ।15

तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो वच्चकुटिया वच्च करोन्ति । छब्बगिया भिक्षु-
नियो तत्थेव गम्भ पातेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्षुनिया
वच्चकुटिया वच्चो कातब्बो । या करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, हेट्ठा
विवटे उपरि पटिच्छन्ने वच्च कातु” ति ।

३५. तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो चुण्णेन नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति^७
खियन्ति विपाचेन्ति • पे० सेय्यथापि गिहिनी^८ कामभोगिनियो^९ ति । भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्षुनिया चुण्णेन नहायितब्ब । या नहायेय्य, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, कुक्कुस मत्तिकं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो वासितकाय^{१०} मत्तिकाय नहायन्ति । मनुस्सा
उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति • पे० सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति ।25

१ अपच्चक्खाय-स्या० । २ सकासावा-सी०, म० । ३ वणपटिकम्म-रो० । ४ सादियितु-
स्या० । ५ सादियन्ता-रो० । ६ पलङ्का-स्या० । ७-७ गिहिकामभोगिनियो-स्या०, रो० । ८ वासि-
तिकाय-रो० ।

भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया वासितकाय मत्तिकाय नहायितब्ब । या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, पक्कतिमत्तिक” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो जन्ताघरे नहायन्तियो कोलाहल अकंसु । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया जन्ताघरे नहायितब्ब । या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B 476 तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो पटिसोते नहायन्ति धारासम्फस्स सादियन्ती । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया पटिसोते नहायितब्ब । या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अतित्थे नहायन्ति । धुत्ता दूसेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अतित्थे नहायितब्ब । या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

R. 281 तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो पुरिसतित्थे नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति पे० सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया पुरिसतित्थे नहायितब्ब । या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, महिलातित्थे नहायितु” ति ।

ततियभाणवारं^१ निड्डितं ।

भिक्खुनिक्खन्धक^२ दसमं^३ ।

§ २०. तस्सुद्दानं

पब्बज्जं गोतमी याचि नानुब्बासि^४ तथागतो ।

कपिलवत्थु वेसालिं अगमासि विनायको ॥

रजोकिण्णेन^५ कोट्टके^६ आनन्दस्स पवेदयि ।

भब्बो ति नयतो याचि माता ति पोसिका ति च ॥

20 वस्ससतं तदहु च अभिक्खुपच्चासीसना^७ ।

पवारणा गरुधम्मा द्वे वस्सा अनक्कोसना ॥

ओवटो^८ च अट्ठ धम्मा^९ यावजीवानुवत्तना ।

गरुधम्मपटिग्गाहो^{१०} सावस्सा उपसम्पदा ॥

१ ततियकभाणवार-सी० । २-२ भिक्खुनिक्खन्धको दसमो-म० । ३ ननुब्बासि-स्या०, रो० । ४ रजोकिण्णा-स्या०, रजोकिण्णे-रो० । ५ कोट्टके-सी०, स्या०, रो० । ६ अभिक्खुपच्चासीसना-सी०, स्या०, रो० । ७-७ ओवादेनट्ठ ते धम्मा-सी०, रो० । ८ गरुधम्मपटिग्गाहो-स्या०, रो० ।

वस्ससहस्स पञ्चैव कुम्भथेनकसेतट्ठि^१ ।
 मञ्जिट्टिकउपमाहि^२ एव सद्धम्महिसना ॥
 आलि^३ बन्धेय्य^४ पाएव^५ पुन सद्धम्मसण्ठिति ।
 उपसम्पादेतु अय्या यथावुद्धाभिवादना^६ ॥
 न करिस्सन्ति किमेव साधारणासाधारण । 5 B 477
 ओवाद पातिमोक्ख च केन नु खो उपस्सय ॥
 न जानन्ति च आचिक्खि न करोन्ति च भिक्खुहि^७ ।
 पटिगाहेतु भिक्खुहि भिक्खुनीहि पटिगाहो ॥
 आचिक्खि कम्म भिक्खुहि उज्झायन्ति भिक्खुनीहि^८ वा ।
 आचिक्खितु भण्डन च रोपेत्वा उप्पलार्य^९ च ॥ 10
 सावत्थिया कद्दमोद^१ अवन्दि काय ऊरु च ।
 अङ्गजात च ओभास सम्पयोजेन्ति वग्गिका ॥
 अवन्दियो दण्डकम्म भिक्खुनियो तथा पुन ।
 आवरण च ओवाद कप्पति नु खो पक्कमि^{१०} ॥
 बाला^{११} वत्थुविनिच्छया^{१२} ओवाद सङ्घो पञ्चहि । 15
 दुवे तिस्सो न गण्हन्ति बाला गिलानगमिक^{१३} ॥
 आरब्जिको^{१४} नारोचेन्ति न^{१५} पच्चागच्छन्ति च ।
 दीघ विलीवचम्म च दुस्सा च वेणिवट्ठि च ।
 चोळवेणि च वट्ठि च सुत्तवेणि च वट्ठिका ॥
 अट्ठिळं गोहनुकेन हत्थकोच्छ पाद^{१६} तथा । 20
 ऊरु मुख दन्तमस आलिम्पोमद्दुण्णना^{१७} ॥
 लळ्हेन्ति^{१८} अङ्गराग च मुखरागं तथा दुवे ।
 अवङ्गं विसेसोलोको सालोकेन^{१९} नच्चेन च^{२०} ॥
 वेसी^{२१} पानागारं सून आपण वड्ढि वाणिजा^{२२} । R 282
 दासं दासि कम्मकरं कम्मकारिं^{२३} उपट्ठयु^{२४} ॥ 25

१. कुम्भथेनका सेतट्ठि-सी०, रो०, कुम्भथेनक सेतट्ठि-स्या० । २ मञ्जिट्टिका उपमाहि-स्या०, मञ्जिट्टिकउपमाहि-रो० । ३ पालि-स्या०, आलि-सी० । ४-४ बन्धेय्युपमाहि-सी०, स्या० । ५ यथा-वुद्धाभिवादनं-सी० । ६ भिक्खुहि-स्या० । ७ भिक्खुहि-स्या० । ८ उपलार्य-सी० । ९ कद्दमोदके-स्या० । १० पक्कमति-सी०, रो० । ११-११ बालावत्थु विनिच्छयो-सी०, रो० । १२. गिलानगामिक-स्या०, गिलानगामिका-सी० । १३ आरब्जिका-सी०, आरब्जका-रो०, अरब्ज-स्या० । १४ पुन-स्या० । १५ परि-रो०, पद-स्या० । १६ आलिम्पा मद्दुण्णना-रो० । १७ लळ्हेन्ति-स्या० । १८-१८ सालोकेन सनच्चेन-स्या०, सालोके सनच्चेन च-सी० । १९. वेसि-स्या० । २०. वणिजा-म० । २१ कम्मकरि-रो०, कम्मकारी-सी० । २२ उपट्ठयु-सी०, रो० ।

B 478 5

10

15

20

तिरच्छानहरीतकि^१ सन्धारयन्ति नमतकं^२ ।
 नील पीतं लोहितकं मञ्जिद्वकण्हचीवरा^३ ॥
 महारङ्गमहानाम^४-अच्छिन्ना दीघमेव च ।
 पुप्फफलकञ्चुक^५ च तिरीटक^६ च^७ धारयु^८ ॥
 भिक्खुनी सिक्खमानाय सामणेराय अच्छये ।
 निय्यादिते परिकखारे भिक्खुनी^९ चेव^{१०} इस्सरा ॥
 भिक्खुस्स सामणेस्स उपासकस्सुपासिका ।
 अब्जेस च परिकखारे निय्यातेभिक्खुइस्सरा^{११} ॥
 मल्ली^{१२} गब्भ^{१३} पत्तमूल व्यञ्जन आमिसेन च ।
 उस्सन्न च बाव्हतरं सन्निधिकतमामिस^{१४} ॥
 भिक्खून यादिस हेट्ठ^{१५} भिक्खुनीन तथा करे ।
 सेनासन उतुनियो मक्खीयति^{१६} पटाणि च ॥
 छिज्जन्ति^{१७} सब्बकाल च अनिमित्ता^{१८} पि^{१९} दिस्सरे ।
 निमित्ता लोहिता चेव तथेव धुवलोहिता ॥
 धुवचोळपग्घरन्ती^{२०} सिखरणित्थिपण्डका ।
 वेपुरिसी^{२१} च सम्भिन्ना उभतोव्यञ्जना^{२२} पि च^{२३} ॥
 अनिमित्तादितो कत्वा याव उभतोव्यञ्जना^{२४} ।
 एत पेय्यालतो हेट्ठा^{२५} कुट्ट गण्डो किलासो^{२६} च ॥
 सोसापमारो^{२७} मानुसी इत्थीसि^{२८} भुजिस्सासि च ।
 अणणा^{२९} न राजभटी अनुञ्जाता च वीसति ॥
 परिपुण्णा च किन्नामा कानामा ते पवत्तिनी ।
 चतुवीसन्तरायान पुच्छित्वा उपसम्पदा ॥
 वित्थायन्ति अननुसिद्धा^{३०} सङ्गमज्जे तथेव च ।
 उपज्झागाह सङ्घाटि उत्तरन्तरवासको ॥

१ तिरच्छान हरीतकि-स्या० । २ नमातम-स्या० । ३ मञ्जेद्वकण्हचीवरा-स्या०, मञ्जेद्वकण्ह-
 चीवरो-सी०, मञ्जद्वकण्हचिवरो-रो० । ४ महारङ्गमहानामा च-स्या० । ५ पुप्फफलकञ्चुक-रो० ।
 ६-६ तिरीटकञ्चेव-रो०, तिरीटञ्चेव-स्या० । ७ धारय-रो० । ८-८ भिक्खुनियोव-म०, भिक्खुनियो
 च-स्या० । ९ नीयन्ते भिक्खु इस्सरा-सी०, निय्यन्ते भिक्खु इस्सरा-रो०, निय्याते भिक्खु इस्सरा-स्या० ।
 १०-१० मल्ल गब्भ-स्या०, मल्लिगब्भ-सी०, मल्ले गब्भ-रो० । ११ सन्निधीकत आमिस-सी०, सन्नि-
 धिकतआमिस-स्या० । १२ हेट्ठा-सी०, मोट्ट-म० । १३ मक्खीयति-रो०, स्या० । १४ छिज्जति-
 स्या०, खज्जन्ति-सी० । १५-१५ अनिमित्तादि-सी०, रो० । १६ धुवचोळ पग्घरणि-सी०, रो० ।
 १७ वेपुरिसि-रो० । १८-१८ उभतोव्यञ्जना च या-रो०, उभतोव्यञ्जना परा-सी० । १९ उभय-
 व्यञ्जना-स्या० । २० हेट्ठ-स्या० । २१ किलासि-सी०, स्या०, रो० । २२ सोसपमारो-रो० ।
 २३ इत्थिसि-रो० । २४ अणणा-रो०, स्या०, अणणा-सी० । २५. अनुसिद्धा-रो०, सी० ।

सङ्कच्चदकसाटि^१ च आचिक्खित्वान पेसये ।
 बाला असम्मतेकतो^२ याचे पुच्छन्तरायिका ॥
 एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुसङ्घे तथा पुन ।
 छाया उतु दिवसा^३ च सङ्गीति तयो^४ निस्सये ॥
 अट्ठ अकरणीयानि काल सब्बत्थ अट्ठेव^५ । 5
 न पवारोन्ति भिक्खुनी^६ भिक्खुसङ्घ तथेव च ॥
 कोलाहल पुरेभत्त विकाले च कोलाहलं^७ । B 479
 उपोसथ पवारण सवचनीयानुवादन^८ ॥
 ओकास चोदे सारोन्ति पटिक्खित्त महेसिना ।
 तथेव भिक्खु^९ भिक्खुनी अनुज्जात महेसिना ॥ 10
 यान गिलानयुत्त च यानुग्घातङ्कुकासिका ।
 भिक्खु सिक्खा सामणेरे सामणेरी च बालय^{१०} ॥
 अरब्जे उपासकेन उद्दोसितो^{११} उपस्सय । R 283
 न सम्मति^{१२} नवकम्म निसिन्नगम्भएकिका^{१३} ॥
 सागारं च गरुधम्म पच्चक्खाय च सङ्कमि^{१४} । 15
 अभिवादनकेसा च नखा च वणकम्मना^{१५} ॥
 पल्लङ्केन गिलाना च वच्च चुण्णेन वासित ।
 जन्ताघरे पटिसोते अतिथे पुरिसेन च ॥
 महागोतमी आयाचि आनन्दो चा पि योनिसो ।
 परिसा चतस्सो होन्ति पब्बज्जा^{१६} जिनसासने ॥ 20
 सवेगजननत्थाय सद्धम्मस्स च बुद्धिया ।
 आतुरस्सा व भेसज्ज एव बुद्धेन देसित ॥
 एव विनीता^{१७} सद्धम्मे मातुगामा पि इतरा^{१८} ।
 यायन्ति^{१९} अञ्चुत ठान यत्थ गन्त्वा न सोचरे ति ॥

भिक्खुनिक्खन्धकं निहित ।

इमस्मि खन्धके वत्थू एकसत्त^{२०} ।

१. सङ्कच्चदकसाटि-रो०, सङ्कच्चदकसाटि-स्या०, सङ्कच्चदकसाटि-सी० । २. असम्मता कतो-सी० ।
 ३. दिवस-सी० । ४. तयो च-सी० । ५. अट्ठमा-सी०, अट्ठमा-स्या०, अट्ठ वा-रो० । ६. भिक्खु-
 नियो-सी०, रो० । ७. कुलाहल-स्या० । ८. सवचनी अनुवादन-सी०, सवचनि अनुवादन-रो०, सवचन
 अनुवदं-स्या० । ९. भिक्खु-रो० । १०. बालिया-स्या०, बालका-सी० । ११. उद्दोसितो-म० ।
 १२. सम्मती-सी० । १३. निसिन्नगम्भा एकिका-सी०, रो० । १४. अप्पच्चक्खाय या च सङ्कमि-स्या० ।
 १५. वक्कम्मना-रो०, वणकम्मता-सी० । १६. पब्बज्ज-रो० । १७. विदिता-रो० । १८. इतरा-
 स्या०, इतरा-सी० । १९. लायन्ति-रो०, ता यन्ति-स्या०, सी० । २०. एकसत्त छ-स्या०, रो० ।

११. पञ्चसतिकवखन्धकं

§ १. सङ्गीतिनिदानं

B 480,
R 284

१ अथ खो आयस्सा महाकस्सपो भिक्खू आमन्तेसि—“एकमिदाह, आवुसो, समय पावाय कुसिनारं अद्धानमग्गपटिपन्नो^१ महता भिक्खुसङ्घेन सद्धि पञ्चमत्तेहि भिक्खु-सतेहि । अथ ख्वाह, आवुसो, मग्गा ओक्कम्म अञ्जतरस्मि रुक्खमूले निसीदि ।

“तेन खो पन समयेन अञ्जतरो आजीवको कुसिनाराय मन्दारवपुप्फ गहेत्वा पाव
५ अद्धानमग्गपटिपन्नो होति । अद्दस खो अह, आवुसो, त आजीवक दूरतो व आगच्छन्तं ।
दिस्वान त आजीवक एतदवोच—‘अपावुसो, अम्हाक सत्थारं जानासी’ ति^२ ‘आमावुसो,
जानामि । अज्ज सत्ताहपरिनिब्बुतो समणो गोतमो । ततो मे इद मन्दारवपुप्फं गहित’ ति ।
तत्रावुसो, ये ते भिक्खू अवीतरागा अप्पेकच्चे बाहा पग्गय्ह कन्दन्ति, छिन्नपादा वै पतन्ति,^३
आवट्ठन्ति, विवट्ठन्ति—अतिखिप्प भगवा परिनिब्बुतो, अतिखिप्प सुगतो परिनिब्बुतो,
१० अतिखिप्प चक्खु^४ लोके अन्तरहित ति । ये पन ते भिक्खू वीतरागा ते सता सम्पजाना
अधिवासेन्ति—अनिच्चा सङ्खारा, त कुतेत्थ लब्भा ति ।

“अथ ख्वाहं, आवुसो, ते भिक्खू एतदवोच—‘अल, आवुसो, मा सोचित्थ, मा
परिदेवित्थ । नन्वेत, आवुसो, भगवता पटिगच्चेव^५ अक्खात—सब्बेहेव पियेहि मनापेहि
नानाभावो विनाभावो अञ्जथाभावो । त कुतेत्थ आवुसो लब्भा, य त जात भूत सङ्गत
१५ पल्लोकधम्म, त वत मा पल्लुज्जी ति—नेत ठान विज्जती’ ति ।

“तेन खो पनावुसो, समयेन सुभदो नाम बुद्धपब्बजितो^६ तस्स परिसाय निसिन्नो
होति । अथ खो, आवुसो, सुभदो बुद्धपब्बजितो ते भिक्खू एतदवोच—‘अल, आवुसो,
R 285 मा सोचित्थ, मा परिदेवित्थ । सुमुत्ता मय तेन महासमणेन, उपहुता च मय होम—इदं वो
कप्पति, इदं वो न कप्पती ति । इदानी पन मय य इच्छिस्साम त करिस्साम, य न
B 481 20 इच्छिस्साम न त करिस्सामा’ ति । हन्द मय, आवुसो, धम्मं च विनय च सङ्गायाम । पुरे
अधम्मो दिप्पति, धम्मो पटिबाहिय्यति^७, अविनयो^८ दिप्पति विनयो पटिबाहिय्यति, पुरे
अधम्मवादिनो बलवन्तो होन्ति, धम्मवादिनो दुब्बल होन्ति, अविनयवादिनो बलवन्तो
होन्ति, विनयवादिनो दुब्बल होन्ती” ति ।

§ २. पञ्चन्नं भिक्खुसतानं सम्मुति

२. “तेन हि, भन्ते, थेरो भिक्खू उच्चिनतू” ति । अथ खो आयस्सा महाकस्सपो

१ अद्धानमग्गपटिपन्नो—स्या०, सी० । २-२ छिन्नपात—सी०, रो०, छिन्नपात—म० ।
३ पपतन्ति—सी०, रो०, म० । ४ चक्खु—सी०, स्या०, रो० । ५ पटिगच्चेव—म० । ६ बुद्धपब्ब-
जितो—सी० । ७ पटिबाहिय्यति—सी०, स्या०, रो० । ८ पुरे अविनयो—म० ।

एकेनूनपञ्चअरहन्तसतानि^१ उच्चिनि । भिक्षू आयस्सन्त महाकस्सप एतदवोचु—“अय, भन्ते, आयस्सा आनन्दो किञ्चा पि सेक्खो^२, अभब्बो छन्दा दोसा मोहा भया अगति गन्तु । बहु च अनेन^३ भगवतो सन्तिके धम्मो च विनयो च परियत्तो । तेन हि, भन्ते, थेरो आयस्सन्त पि आनन्दं उच्चिनतू”^४ ति । अथ खो आयस्सा महाकस्सपो आयस्सन्त पि आनन्दं उच्चिनि ।

5

अथ खो थेरानं भिक्षून एतदहोसि—“कथं नु खो मय धम्मं च विनय च सज्जायेय्यामा” ति^५ अथ खो थेरान भिक्षून एतदहोसि—“राजगह खो महागोचरं पट्ट-सेनासन, य नून मय राजगहे वस्स वसन्ता धम्म च विनय च सज्जायेय्याम । न अब्जे भिक्षू राजगहे वस्स उपगच्छेय्यु” ति ।

अथ खो आयस्सा महाकस्सपो सङ्घ आपेसि—

10

३ “सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इमानि पञ्च भिक्षु-सतानि सम्मन्नेय्य—राजगहे वस्स वसन्तानि^६ धम्म च विनय च सज्जायितु, न अब्जेहि भिक्षूहि राजगहे वस्स वसितव्व ति । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । सङ्घो इमानि पञ्च भिक्षुसतानि सम्मन्नति—राजगहे वस्स वसन्तानि धम्म च विनय च सज्जायितु, न अब्जेहि भिक्षूहि राजगहे वस्स वसि-¹⁵ तव्व ति । यस्सायस्सतो खमति इमेस पञ्चन्न भिक्षुसतान सम्पुति—राजगहे वस्स वसन्तान^६ धम्म च विनय च सज्जायितु, न अब्जेहि भिक्षूहि राजगहे वस्स वसितव्व ति—सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मत्तानि^७ सङ्घेन इमानि पञ्च भिक्षुसतानि राजगहे वस्स वसन्तानि धम्म च विनय च सज्जायितु, न अब्जेहि भिक्षूहि राजगहे वस्स वसितव्व ति । खमति सङ्घस्स,²⁰ तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

B 48

अथ खो थेरा भिक्षू राजगह अगमसु धम्म च विनय च सज्जायितु । अथ खो थेरान भिक्षून एतदहोसि—“भगवता खो, आवुसो, खण्डफुल्लपटिसङ्खरण^८ वण्णित । हन्द मय, आवुसो, पठम मास खण्डफुल्ल पटिसङ्खरोम, मज्झिम मास सन्निपतित्वा धम्म च विनय च सज्जायिस्सामा” ति ।

R 28

25

अथ खो थेरा भिक्षू पठम मास खण्डफुल्ल पटिसङ्खरिसु । अथ खो आयस्सा आनन्दो—स्वे सन्निपातो न खो मेत पतिरूपं^९, योह सेक्खो समानो सन्निपात गच्छेय्य ति—बहुदेव रत्तिं कायगताय सति या वीतिनामेत्वा रत्तिया पच्चूससमय ‘निपज्जिस्सामी’ ति काय

१ एकेनूनानि पञ्चअरहन्तसतानि—सी० । २ सेक्खो समानो—स्या०, सेक्खो—सी०, रो० । ३. तेन—रो० । ४ उच्चिनातू—स्या० । ५ वसन्ता—सी०, रो० । ६ वसन्ता—रो० । ७ सम्मत्ता—रो० । ८ खण्डफुल्लपटिसङ्खरण—म० । ९ पटिरूप—स्या०, रो० ।

आवज्जेसि^१ । अप्पत्त च^२ सीस बिम्बोहन^३, भूमितो च पादा मुत्ता । एतस्मि अन्तरे अनु-
पादाय आसवेहि चित्त विमुच्चि । अथ खो आयस्सा आनन्दो अरहा समानो सन्निपात
अगमासि ।

§ ३. विनयसङ्गायनं

४ अथ खो आयस्सा महाकस्सपो सङ्घ जापेसि—

५ “सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, अह उपालि विनय
पुच्छेय्य” ति ।

आयस्सा उपालि सङ्घ जापेसि— “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्त-
कल्ल, अह आयस्सता महाकस्सपेन विनयं पुट्ठो विस्सज्जेय्य” ति ।

अथ खो आयस्सा महाकस्सपो आयस्सन्त उपालि एतदवोच—“पठम, आवुसो
१० उपालि, पाराजिक कत्थ पञ्जत्त” ति^१ “वेसालिय भन्ते” ति । “क आरब्भा” ति^२
“सुदिन्न कलन्दपुत्त आरब्भा” ति । “कस्मि वत्थुस्मि” ति^३ “मेथुनधम्मो” ति । अथ खो
आयस्सा महाकस्सपो आयस्सन्त उपालि पठमस्स पाराजिकस्स वत्थु पि पुच्छि, निदान पि
पुच्छि, पुग्गल पि पुच्छि, पञ्जत्ति पि पुच्छि, अनुपञ्जत्ति पि पुच्छि, आपत्ति पि पुच्छि,
B 483 अनापत्ति पि पुच्छि ।

१५ “दुतिय पनावुसो उपालि, पाराजिक कत्थ पञ्जत्त” ति^१ “राजगहे भन्ते” ति ।
“क आरब्भा” ति^२ “धनिय कुम्भकारपुत्त आरब्भा” ति । “कस्मि वत्थुस्मि” ति^३
“अदिन्नादाने” ति । अथ खो आयस्सा महाकस्सपो आयस्सन्त उपालि दुतियस्स
पाराजिकस्स वत्थु पि पुच्छि, निदान पि पुच्छि, पुग्गल पि पुच्छि, पञ्जत्ति पि पुच्छि,
अनुपञ्जत्ति पि पुच्छि, आपत्ति पि पुच्छि, अनापत्ति पि पुच्छि ।

२० “ततिय पनावुसो उपालि, पाराजिक कत्थ पञ्जत्त” ति^१ “वेसालिय भन्ते” ति ।
“क आरब्भा” ति^२ “सम्बहुले भिक्खू आरब्भा” ति । “कस्मि वत्थुस्मि” ति^३ “मनुस्स-
विग्गहे” ति । अथ खो आयस्सा महाकस्सपो आयस्सन्त उपालि ततियस्स पाराजिकस्स
वत्थु पि पुच्छि, निदान पि पुच्छि, पुग्गल पि पुच्छि, पञ्जत्ति पि पुच्छि, अनुपञ्जत्ति पि
पुच्छि, आपत्ति पि पुच्छि, अनापत्ति पि पुच्छि ।
R. 287

२५ “चतुत्थ पनावुसो उपालि, पाराजिक कत्थ पञ्जत्त” ति^१ “वेसालिय भन्ते” ति ।
“क आरब्भा” ति^२ “वग्गुमुदातीरिये भिक्खू आरब्भा” ति । “कस्मि वत्थुस्मि” ति^३
“उत्तरिमनुस्सधम्मो” ति । अथ खो आयस्सा महाकस्सपो आयस्सन्त उपालि चतुत्थस्स
पाराजिकस्स वत्थु पि पुच्छि, निदान पि पुच्छि, पुग्गलं पि पुच्छि, पञ्जत्ति पि पुच्छि,

अनुपञ्जतिं पि पुच्छि, आपत्तिं पि पुच्छि, अनापत्तिं पि पुच्छि । एतेनेव उपायेन उभतोविभङ्गे^१ पुच्छि । पुट्ठो पुट्ठो आयस्सा उपालि विस्सज्जेसि ।

§ ४. धम्मसङ्गायनं

५. अथ खो आयस्सा महाकस्सपो सङ्घं जापेसि—

“सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकलं, अहं आयस्सन्तं आनन्दं धम्मं पुच्छेय्यं” ति ।

5

आयस्सा आनन्दो सङ्घं जापेसि—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकलं, अहं आयस्सता महाकस्सपेन धम्मं पुट्ठो विस्सज्जेय्यं” ति ।

अथ खो आयस्सा महाकस्सपो आयस्सन्तं आनन्दं एतदवोच—“ब्रह्मजालं, आवुसो आनन्द, कथं भासितं” ति ? “अन्तरा च, भन्ते, राजगहं अन्तरा च नालन्दं^२ राजागारे^३ 10 अम्बलट्टिकाया^४” ति । “कं आरब्भा” ति ? “सुप्पियं च परिब्बाजकं ब्रह्मदत्तं च माणवं” ति । अथ खो आयस्सा महाकस्सपो आयस्सन्तं आनन्दं ब्रह्मजालस्स निदानं पि पुच्छि, पुग्गलं पि पुच्छि ।

“सामञ्जफलं पनावुसो आनन्द, कथं भासितं” ति ? “राजगहे, भन्ते, जीवकम्बवने” ति । “केन सद्धिं” ति ? “अजातसत्तुना वेदेहिपुत्तेन सद्धिं” ति । अथ खो आयस्सा 15 B. 48. महाकस्सपो आयस्सन्तं आनन्दं सामञ्जफलस्स निदानं पि पुच्छि, पुग्गलं पि पुच्छि । एतेनेव उपायेन पञ्च पि निकाये पुच्छि । पुट्ठो पुट्ठो आयस्सा आनन्दो विस्सज्जेसि ।

§ ५. खुदानुखुदकसिक्खापदकथा

६. अथ खो आयस्सा आनन्दो थेरे भिक्खू एतदवोच—“भगवा मं, भन्ते, परिनिब्बानकाले एवमाह—‘आकङ्खमानो, आनन्द, सङ्घो ममच्चयेन खुदानुखुदकानि सिक्खापदानि समूहनेय्या’” ति । “पुच्छि पन त्वं, आवुसो आनन्द, भगवन्तं—‘कतमानि पन, भन्ते, 20 खुदानुखुदकानि सिक्खापदानी’” ति ? “न खोहं, भन्ते, भगवन्तं पुच्छि—‘कतमानि पन, भन्ते, खुदानुखुदकानि सिक्खापदानी’” ति । एकचे थेरा एवमाहंसु—“चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा अवसेसानि खुदानुखुदकानि सिक्खापदानी” ति । एकचे थेरा एवमाहंसु—“चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्घादिसेसे ठपेत्वा, अवसेसानि खुदानुखुदकानि सिक्खापदानी” ति । एकचे थेरा एवमाहंसु—“चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्घादिसेसे ठपेत्वा, द्वे 25

R. 2

१. उभतोविनये-सी०, स्या०, रो० । २. नालन्द-सी० । ३. राजागारे-स्या० । ४. अम्बलट्टिकाय-सी०, रो० । ५. मानवं-सी० ।

अनियते ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्धानुखुद्दकानि सिक्खापदानी” ति । एकच्चे थेरा एवमाहसु—
 “चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्घादिसेसे ठपेत्वा, द्वे अनियते ठपेत्वा, तिस निस्सग्गिये
 पाचित्तिये ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्धानुखुद्दकानि सिक्खापदानी” ति । एकच्चे थेरा एव-
 माहसु—“चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्घादिसेसे ठपेत्वा, द्वे अनियते ठपेत्वा, तिस
 5 निस्सग्गिये पाचित्तिये ठपेत्वा, द्वेनवुति पाचित्तिये ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्धानुखुद्दकानि
 सिक्खापदानी” ति । एकच्चे थेरा एवमाहसु—“चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्घादिसेसे
 ठपेत्वा, द्वे अनियते ठपेत्वा, तिस निस्सग्गिये पाचित्तिये ठपेत्वा, द्वेनवुति पाचित्तिये ठपेत्वा,
 चत्तारो पाटिदेसनीये ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्धानुखुद्दकानि सिक्खापदानी” ति ।

७ अथ खो आयस्सा महाकस्सपो सङ्घ जापेसि—

10 “सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । सन्तमहाक सिक्खापदानि गिहिगतानि^१ । गिहिनो^२ पि^३
 जानन्ति—‘इद वो समणान सक्कपुत्तियान कप्पति, इद वो न कप्पती’ ति । सचे मय
 B 485 खुद्धानुखुद्दकानि सिक्खापदानि समूहनिस्साम, भविस्सन्ति वत्तारो—‘धूमकालिक समणेन
 गोतमेन सावकान सिक्खापद पञ्जत्त । याविमेस सत्था अट्ठासि ताविमे सिक्खापदेसु
 सिक्खिसु । यतो इमेस सत्था परिनिब्बुतो, न दानिमे सिक्खापदेसु सिक्खन्ती’ ति । यदि
 15 सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो अप्पञ्जत्त^४ नप्पञ्जपेत्थ^५, पञ्जत्त न समुच्छिन्देत्थ, यथापञ्जत्तेसु
 सिक्खापदेसु समादाय वत्तेत्थ । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । सन्तमहाक सिक्खापदानि गिहिगतानि । गिहिनो पि
 जानन्ति—‘इद वो समणान सक्कपुत्तियान कप्पति, इद वो न कप्पती’ ति । सचे मयं
 खुद्धानुखुद्दकानि सिक्खापदानि समूहनिस्साम, भविस्सन्ति वत्तारो—‘धूमकालिक समणेन
 20 गोतमेन सावकान सिक्खापद पञ्जत्त । याविमेस सत्था अट्ठासि ताविमे सिक्खापदेसु
 सिक्खिसु । यतो इमेस सत्था परिनिब्बुतो, न दानिमे सिक्खापदेसु सिक्खन्ती’ ति । सङ्घो
 अप्पञ्जत्त नप्पञ्जपेति, पञ्जत्त न समुच्छिन्दति, यथापञ्जत्तेसु सिक्खापदेसु समादाय
 वत्तति । यस्सायस्सतो खमति अप्पञ्जत्तस्स अप्पञ्जापना, पञ्जत्तस्स असमुच्छेदो, यथा-
 पञ्जत्तेसु सिक्खापदेसु समादाय वत्तना, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेत्थ ।

25 “सङ्घो अप्पञ्जत्त नप्पञ्जपेति, पञ्जत्त न समुच्छिन्दति, यथापञ्जत्तेसु सिक्ख-
 पदेसु समादाय वत्तति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

§ ६. आनन्दस्स दुक्कटानि

८. अथ खो थेरा भिक्खू आयस्सन्त आनन्द एतदवोचु—“इद ते, आवुसो आनन्द,
 R 289 दुक्कट, य त्व भगवन्त न पुच्छि—‘कतमानि पन, भन्ते, खुद्धानुखुद्दकानि सिक्खापदानी’ ति ।

१. गिहीगतानि—सी० । २-२ गिही पि नो—रो० । ३ अप्पञ्जत्त—सी० । ४ न पञ्जापेत्थ—रो० ।

देसेहि त दुक्कट” ति । “अह खो, भन्ते, असत्तिया^१ भगवन्त न पुच्छि—‘कतमानि पन, भन्ते, खुद्धानुखुद्धानि सिक्खापदानी’ ति । नाह त दुक्कट पस्सामि, अपि चायस्सन्तान सद्दाय देसेमि त दुक्कट” ति ।

“इदं पि ते, आवुसो आनन्द, दुक्कट, य त्व भगवतो वस्सिकसाटिक अक्कमित्वा सिब्बेसि । देसेहि त दुक्कट” ति । “अह खो, भन्ते, न अगारवेन भगवतो वस्सिकसाटिक^५ अक्कमित्वा सिब्बेसि । नाह त दुक्कट पस्सामि, अपि चायस्सन्तान सद्दाय देसेमि त दुक्कट” ति ।

“इदं पि ते, आवुसो आनन्द, दुक्कट, य त्व मातुगामेहि भगवतो सरीरं पठम वन्दापेसि, तास रोदन्तीन भगवतो सरीरं अस्सुकेन मक्खित । देसेहि तं दुक्कट” ति । अह खो, भन्ते—मायिमास^१ विकाले अहेसु ति—मातुगामेहि भगवतो सरीरं पठम वन्दापेसि ।^{१०} नाह त दुक्कट पस्सामि, अपि चायस्सन्तान सद्दाय देसेमि त दुक्कट” ति ।

“इदं पि ते, आवुसो आनन्द, दुक्कट, य त्व भगवता ओळारिके^१ निमित्ते कयिरमाने, ओळारिके ओभासे कयिरमाने, न भगवन्त याचि—‘तिट्ठतु भगवा कप्प, तिट्ठतु सुगतो कप्प, बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय सुखाय देवमनुस्सान’ ति । देसेहि त दुक्कट” ति । “अह खो, भन्ते, मारेन परियुद्धितचित्तो न भगवन्त याचि—‘तिट्ठतु^{१५} भगवा कप्प, तिट्ठतु सुगतो कप्प, बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय सुखाय देवमनुस्सान’ ति । नाह त दुक्कट पस्सामि, अपि चायस्सन्तान सद्दाय देसेमि त दुक्कट” ति ।

“इदं पि ते, आवुसो आनन्द, दुक्कट य त्व मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्म-विनये पब्बज्ज उस्सुक्क अकासि । देसेहि त दुक्कट” ति । “अह खो, भन्ते, अय महा-^{२०} पजापती^१ गोतमी भगवतो मातुच्छा आपादिका पोसिका खीरस्स दायिका भगवन्त जनेत्तिया कालङ्कताय^१ थञ्ज पायेसी ति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये पब्बज्ज उस्सुक्कं अकासि । नाहं त दुक्कट पस्सामि, अपि चायस्सन्तान सद्दाय देसेमि त दुक्कट” ति ।

§ ७. पोराणत्थेरवत्थु

९. तेन खो पन समयेन आयस्सा पुराणो दक्खिणागिरिसि चारिकं चरति महता भिक्खुसङ्घेन सद्धिं पञ्चमत्तेहि भिक्खुसत्तेहि । अथ खो आयस्सा पुराणो थेरेहि भिक्खूहि . धम्मे च विनये च सङ्गीते दक्खिणागिरिसि यथाभिरन्त^१ विहरित्वा येन राजगहं येन वेळु-वन कलन्दकनिवापो येन थेरा भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा थेरेहि भिक्खूहि सद्धिं

R 290

१ असत्तिया—म० । २ मायिमा—सी०, रो०, स्या० । ३ ओळारिके—सी० । ४ महापजापति—म० । ५ कालङ्कताय—सी०, स्या० । ६ यथाभिरन्त—सी० ।

पटिसम्मोदित्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्न खो आयस्सन्त पुराण थेरा भिक्खू एतदवोचु—“थेरेहि, आवुसो पुराण, धम्मो च विनयो च सङ्गीतो । उपेहि त सङ्गीति”^१ ति । “सुसङ्गीतावुसो, थेरेहि भिक्खूहि^२ धम्मो च विनयो च । अपि च यथेव मया भगवतो सम्मुखा सुत, सम्मुखा पटिगहित, तथेवाह धारेस्सामी” ति ।

§ ८. ब्रह्मदण्डकथा

B 487 5 १० अथ खो आयस्सा आनन्दो थेरे भिक्खू एतदवोच—“भगवा म, भन्ते, परिनिब्बानकाले एवमाह—‘तेन हानन्द, सङ्घो ममच्चयेन छन्नस्स भिक्खुनो ब्रह्मदण्ड आणापेतू’” ति । “पुच्छि पन त्व, आवुसो आनन्द, भगवन्त—‘कतमो पन, भन्ते, ब्रह्मदण्डो’” ति^३ “पुच्छि खोह, भन्ते, भगवन्त—‘कतमो पन, भन्ते, ब्रह्मदण्डो’” ति^४ “छन्नो, आनन्द, भिक्खु य इच्छेय्य त वदेय्य । भिक्खूहि छन्नो भिक्खु नेव वत्तब्बो, न ओवदितब्बो, नानुसासितब्बो”^५ ति । “तेन हावुसो आनन्द, त्वज्जेव^६ छन्नस्स भिक्खुनो ब्रह्मदण्ड आणापेही” ति । “कथाह, भन्ते, छन्नस्स भिक्खुनो ब्रह्मदण्ड आणापेमि, चण्डो सो भिक्खु फरुसो” ति^७ “तेन हावुसो आनन्द, बहुकेहि भिक्खूहि सद्धि गच्छाही” ति । “एव भन्ते” ति खो आयस्सा आनन्दो थेरान भिक्खून पटिस्सुत्वा महता भिक्खुसङ्घेन सद्धि पञ्चमत्तेहि भिक्खुसत्तेहि नावाय^८ उज्जवनिकाय^९ कोसम्बि^{१०} उज्जवि,^{११} नावाय^{१२} पच्चोरोहित्वा^{१३} रज्जो उदेनस्स^{१४} १५ उय्यानस्स अविदूरे अज्जतरस्सि रुक्खमूले निसीदि ।

उदेनराजवत्थु

११ तेन खो पन समयेन राजा उदेनो उय्याने परिचारेसि^१ सद्धि ओरोधेन^२ । अस्सोसि खो रज्जो उदेनस्स ओरोधो—“अम्हाक किर आचरियो अय्यो आनन्दो उय्यानस्स अविदूरे अज्जतरस्सि रुक्खमूले निसिन्नो” ति । अथ खो रज्जो उदेनस्स ओरोधो राजानं उदेन एतदवोच—“अम्हाक किर, देव, आचरियो अय्यो आनन्दो उय्यानस्स अविदूरे अज्जतरस्सि रुक्खमूले निसिन्नो । इच्छाम मय, देव, अय्य आनन्द पस्सितु” ति । “तेन हि तुम्हे”^३ समण आनन्द पस्सथा” ति ।

अथ खो रज्जो उदेनस्स ओरोधो येनायस्सा आनन्दो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्सन्तं आनन्द अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्न खो रज्जो उदेनस्स ओरोध आयस्सा आनन्दो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि ।

R 291

१ सङ्गीत—स्या० । २ सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ३ त्वयेव—म०, स्या०, त्व जेव—रो० । ४ नावाय गन्त्वा—स्या० । ५ सी० पोत्थके नत्थि । ६ कोसम्बिया—रो० । ७ स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ८-८ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ९ परिचारेति—सी०, परिवारेहि—स्या० । १० ओरोधेन पटिवसति—स्या० । ११. स्या० पोत्थके नत्थि ।

अथ खो रञ्जो उदेनस्स ओरोधो आयस्सता आनन्देन धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समा-
दपितो समुत्तेजितो सम्पहसितो आयस्सतो आनन्दस्स पञ्च उत्तरासङ्गसतानि पादासि । अथ B 488
खो रञ्जो उदेनस्स ओरोधो आयस्सतो आनन्दस्स भासित अभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा
उट्ठायासना आयस्सन्त आनन्द अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा येन राजा उदेनो तेनुप-
सङ्गमि । अहसा खो राजा उदेनो ओरोधं दूरतो व आगच्छन्त । दिस्वान ओरोध एतद- 5
वोच—“अपि नु खो तुम्हे समण आनन्द पस्सित्था” ति १ “अपस्सिम्हा खो मय, देव, अय्य
आनन्द” ति । “अपि नु तुम्हे समणस्स आनन्दस्स किञ्चि अदत्था” ति २ “अदम्हा खो
मय, देव, अय्यस्स आनन्दस्स पञ्च उत्तरासङ्गसतानी” ति । राजा उदेनो उज्झायति खिय्यति
विपाचेति — “कथ हि नाम समणो आनन्दो ताव बहु चीवरं पटिग्गहेस्सति । दुस्सवणिज्ज १
वा समणो आनन्दो करिस्सति, पग्गाहिकसाल वा पसारिस्सती” ति । 10

१२ अथ खो राजा उदेनो येनायस्सा आनन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सता
आनन्देन सद्धि सम्मोदि । सम्मोदनीय कथ सारणीय वीतिसारेत्वा एकमन्त निसीदि ।
एकमन्त निसिन्नो खो राजा उदेनो आयस्सन्त आनन्द एतदवोच — “आगमा नु ख्विध”, भो
आनन्द, अम्हाक ओरोधो” ति ३ “आगमा” खो ते इध ४, महाराज, ओरोधो” ति । “अपि
पन भोतो आनन्दस्स किञ्चि अदासी” ति ५ “अदासि खो मे, महाराज, पञ्च उत्तरासङ्ग- 15
सतानी” ति । “कि पन भव आनन्दो ताव बहु चीवरं करिस्सती” ति ६ “थे ते, महाराज,
भिक्खू दुब्बलचीवरा तेहि सद्धि सविभजिस्सामी” ति । “यानि खो पन, भो आनन्द,
पोराणकानि दुब्बलचीवरानि तानि कथ करिस्सथा” ति ७ तानि, महाराज, उत्तरत्थरण
करिस्सामा” ति । “यानि पन, भो आनन्द, पोराणकानि उत्तरत्थरणानि तानि कथ करि-
स्सथा” ति ८ “तानि, महाराज, भिसिच्छवियो करिस्सामा” ति । “या पन, भो आनन्द, 20
पोराणका भिसिच्छवियो ता कथ करिस्सथा” ति ९ “ता, महाराज, भुम्मत्थरण” करिस्सामा”
ति । “यानि पन, भो आनन्द, पोराणकानि भुम्मत्थरणानि तानि कथ करिस्सथा” ति १०
“तानि, महाराज, पादपुञ्चनियो करिस्सामा” ति । या पन, भो आनन्द, पोराणका पाद-
पुञ्चनियो ता कथ करिस्सथा” ति ११ “ता, महाराज, रजोहरण करिस्सामा” ति । “यानि
पन, भो आनन्द, पोराणकानि रजोहरणानि तानि कथ करिस्सथा” ति १२ “तानि, महाराज, 25
कोट्टेत्वा चिक्खल्लेन महित्वा परिभण्ड लिप्पिस्सामा” ति । B 489

अथ खो राजा उदेनो — सब्बेविमे समणा सक्कपुत्तिया योनिसो उपनेन्ति, न E 292
कुलव १ गमेन्ती ति — आयस्सतो आनन्दस्स अज्जानि पि पञ्च दुस्ससतानि पादासि । अय १
चरहि आयस्सतो आनन्दस्स पठम चीवरभिक्षा १ उप्पज्जि १ चीवरसहस्स ।

१ पस्सथा—स्या० । २ पन—रो० । ३ दुस्सवणिज्ज—म० । ४ खो—सी०, खोध—रो०, स्या०
पोत्थके नत्थि । ५ आगमासि—म० । ६ स्या० पोत्थके नत्थि । ७ भुम्मत्थरण—म० । ८ कुलाव-
सी०, रो० । ९ पठमा चीवरभिक्षा—सी०, पठम चीवरपरिक्खारो—स्या० । १० उप्पज्जी—म० ।

छन्ने ब्रह्मदण्डारोपनं

१३. अथ खो आयस्सा आनन्दो येन घोसितारामो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पञ्चत्ते आसने निसीदि । अथ खो आयस्सा छन्नो येनायस्सा आनन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्त आनन्द अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्न खो आयस्सन्त छन्न आयस्सा आनन्दो एतदवोच - “सङ्घेन ते, आवुसो छन्न, ब्रह्मदण्डो आणापितो” ति ।

५ “कतमो पन, भन्ते आनन्द, ब्रह्मदण्डो आणापितो” ति १ “त्व, आवुसो छन्न, भिक्खू यं इच्छेय्यासि त वदेय्यासि । भिक्खूहि त्व नेव वत्तब्बो, न ओवदितब्बो, नानुसासितब्बो” ति । “नन्वाह, भन्ते आनन्द, हतो एत्तावता, यतोह भिक्खूहि नेव वत्तब्बो, न ओवदितब्बो, नानुसासितब्बो” ति तत्थेव मुच्छितो पपत्ति २ । अथ खो आयस्सा छन्नो ब्रह्मदण्डेन अट्ठीयमानो हरायमानो जिगुच्छमानो एको वूपकट्ठो अप्पमत्तो आतापी पहितत्तो विहरन्तो नचिरस्सेव यस्सत्थाय कुलपुत्ता सम्मदेव अगारस्सा अनगारियं पब्बजन्ति, तदनुत्तरं ब्रह्मचरियपरियोसान दिट्ठेव धम्मे सय अभिञ्जा सच्छिक्त्वा उपसम्पज्ज विहासि । ‘खीणा जाति, वुसित ब्रह्मचरिय, कत करणीय, नापरं इत्थत्ताया’ ति अब्भञ्जासि । अब्भजतरो च पनायस्सा छन्नो अरहत अहोसि । अथ खो आयस्सा छन्नो अरहत पत्तो येनायस्सा आनन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्त आनन्द एतदवोच - “पटिप्पस्सम्मेहि दानि मे, भन्ते आनन्द, ब्रह्मदण्ड” ति । “यदग्गेन तया, आवुसो छन्न, अरहत सच्छिक्त्वा तदग्गेन ते ब्रह्मदण्डो पटिप्पस्सद्धो” ति । इमाय खो पन विनयसङ्गीतिया पञ्च भिक्खुसतानि अनूतानि अनधिकानि अहेसु । तस्सा अय विनयसङ्गीति पञ्चसतिका” ति वुच्चती ति ।

पञ्चसतिकवखन्धकं निष्ठित एकादसमं ।

§ ९. तस्सुद्धानं

B 490

परिनिब्बुते” सम्बुद्धे थेरो कत्तपसव्हयो १ ।

आमन्तयि भिक्खुगण सद्धम्ममनुपालको ।

20

पावायद्धानमग्गम्हि सुभहेन पवेदितं ।

R. 293

सङ्गायिस्साम सद्धम्म अधम्मो पुरे दिप्पति ॥

एकेनून पञ्चसत आनन्दं पि च उच्चिनि ।

धम्मविनयसङ्गीतिं वसन्तो गुहमुत्तमे ॥

१ आणत्तो-सी०, स्या० । २ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ३ पपत्तो-म० । ४ पञ्च-सत्ती-रो० । ५ परिनिब्बुते हि-स्या०, रो०, परिनिब्बुतम्हि-सी० । ६ कत्तपसव्हयो-सी०, स्या०, रो० । ७ धम्मविनयसङ्गीति-सी० ।

उपालिं विनयं पुच्छि सुत्तन्तानन्दपण्डितं ।
 पिटक तीणि सङ्गीति^१ अकसु जिनसावका ॥
 खुद्धानुखुद्दका^२ नाना यथापञ्चत्तिवत्तना^३ ।
 न पुच्छि अक्कमित्वान^४ वन्दापेसि न याचि च ॥
 पब्बज्ज मातुगामस्स सद्दाय दुक्कटानि मे ।
 पुराणो ब्रह्मदण्ड च ओरोधो^५ उदेनेन सह ॥
 ताव बहु दुब्बल च उत्तरत्थरणा भिसि ।
 भुम्मत्थरणा^६ पुञ्छनियो रज्जो चिक्खल्लमद्दना ॥
 सहस्सचीवरं उप्पज्जि पठमानन्दस्सव्हया^७ ।
 तज्जितो ब्रह्मदण्डेन चतुसच्च^८ अपापुणि ।
 वसीभूता^९ पञ्चसता तस्मा पञ्चसती^{१०} इति^{१०} ॥

10

पञ्चसतिकक्खन्धक निट्ठितं ।
 इममिह खन्धके वत्थू तेवीसति ।

१ सङ्गीत-स्या० । २ खुद्धानुखुद्दके-रो०, म० । ३ यथापञ्चत्तिवत्तना-स्या०, यथापञ्चत्ति-
 वत्तना-रो० । ४ अक्कमित्वा च-सी०, अक्कमित्वा पि-स्या०, अक्कमित्वा-रो० । ५ ओरोधा-सी० ।
 ६ भूमत्थरणा-म०, रो० । ७ पठमानन्दसव्हयो-म० । ८ चतुस्सच्च-म० । ९ वसिभूता-रो० ।
 १०-१० पञ्चसता इती ति-स्या० ।

१२. सत्तसतिकवखन्धकं

§ १. यसत्थेरवत्थु

B 491,
R. 294

१ तेन खो पन समयेन वस्ससतपरिनिब्बुते भगवति वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू वेसालिय दस वत्थूनि दीपेन्ति—कप्पति सिङ्गिलीणकप्पो, कप्पति द्रुङ्गलकप्पो, कप्पति गामन्तरकप्पो, कप्पति आवासकप्पो, कप्पति अनुमतिकप्पो, कप्पति आचिण्णकप्पो, कप्पति अमथितकप्पो, कप्पति जल्लोगि^१ पातु^२, कप्पति अदसक निसीदन, कप्पति जातरूपरजतं ति ।

५ तेन खो पन समयेन आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो वज्जीसु चारिक चरमानो येन वेसाली तदवसरि । तत्र सुद आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो वेसालिय विहरति महावने कूटागारसालाय । तेन खो पन समयेन वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू तदहुपोसथे कसपाति^३ उदकेन पूरेत्वा मज्जे भिक्खुसङ्घस्स ठपेत्वा आगतागते वेसालिके उपासके एव वदन्ति^४—
“देथावुसो, सङ्घस्स कहाण पि अड्ढ पि पाद पि मासकरूप पि । भविस्सति सङ्घस्स
१० परिक्वारेन करणीय” ति । एव वुत्ते आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो वेसालिके उपासके एतदवोच—
“मावुसो, अदत्थ सङ्घस्स कहाण पि अड्ढ पि पाद पि मासकरूप पि । न कप्पति
समणान सक्कपुत्तियान जातरूपरजत, न सादियन्ति समणा सक्कपुत्तिया जातरूपरजत,
न पटिगण्हन्ति^५ समणा सक्कपुत्तिया जातरूपरजत, निक्खित्तमणिसुवण्णा समणा सक्क-
पुत्तिया अपेतजातरूपरजता” ति । एव पि खो वेसालिका उपासका आयस्सता यसेन
१५ काकण्डकपुत्तेन वुच्चमाना अदसु येव सङ्घस्स कहाण पि अड्ढ पि पाद पि मासकरूप पि ।

अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू तस्सा रत्तिया अच्चयेन त हिरञ्ज भिक्ख-
ग्गेन^६ पटिवीस^६ ठपेत्वा भाजेसु । अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू आयस्सन्त यस
काकण्डकपुत्त एतदवोचुं—“एसो ते, आवुसो यस, हिरञ्जस्स पटिवीसो” ति । “नत्थि,
मे आवुसो, हिरञ्जस्स पटिवीसो, नाह हिरञ्जं सादियामी” ति ।

R. 295

यसत्थेरस्स पटिसारणीयकम्मं

B 492 20

२ अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू—“अयं आवुसो यसो काकण्डकपुत्तो उपासके सद्धे पसन्ने अक्कोसति, परिभासति, अप्पसाद करोति, हन्दस्स मय पटिसारणीयकम्म करोमा” ति ते । तस्स पटिसारणीयकम्म अकसु । अथ खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो वेसालिके वज्जिपुत्तके भिक्खू एतदवोच—“भगवता, आवुसो, पञ्चत्त—‘पटिसारणीय-कम्मकतस्स भिक्खुनो अनुदूतो दातव्वो’ ति । देथ मे, आवुसो, अनुदूत भिक्खु” ति ।

१-१ जल्लोगि पातु-स्या०, जल्लोगि पातु-सी०, रो० । २ कंसचारि-स्या० । ३ वदेन्ति-सी०, स्या०, रो० । ४ पटिगण्हन्ति-सी०, रो० । ५ भिक्खुग्गेन-स्या० । ६ पटिवीस-सी०, पटिवीस-स्या०, रो० ।

अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू एकं भिक्खु सम्मन्नित्वा आयस्सतो यस्स काकण्डकपुत्तस्स अनुदूत अदस्स । अथ खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो अनुदूतेन भिक्खुना सद्धिं वेसालिं पविसित्वा वेसालिके उपासके एतदवोच — “अहं किरायस्सन्ते उपासके सद्धे पसन्ने अक्कोसामि, परिभासामि, अप्पसाद्दं करोमि, योहं अधम्मं अधम्मो ति वदामि, धम्मं धम्मो ति वदामि, अविनयं अविनयो ति वदामि, विनयं विनयो ति वदामि ।

5

समणब्राह्मणानं चत्तारो उपक्किलेसा

३ “एकमिदं, आवुसो, समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तत्र खो, आवुसो, भगवा भिक्खू आमन्तेसि — ‘चत्तारोमे, भिक्खवे, चन्दिमसुरियानं’ उपक्किलेसा, येहि उपक्किलेसेहि उपक्किलिद्धा चन्दिमसुरिया न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । कतमे चत्तारो ? अब्भं, भिक्खवे, चन्दिमसुरियानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा चन्दिमसुरिया न तपन्ति, न भासन्ति न विरोचन्ति । महिका, भिक्खवे,

पे०.. धूमरजो, भिक्खवे पे०.. राहु, भिक्खवे, असुरिन्दो चन्दिमसुरियानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा चन्दिमसुरिया न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो चन्दिमसुरियानं उपक्किलेसा, येहि उपक्किलेसेहि उपक्किलिद्धा चन्दिमसुरिया न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । एवमेव खो, भिक्खवे, चत्तारोमे समणब्राह्मणानं उपक्किलेसा, येहि उपक्किलेसेहि उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । कतमे चत्तारो ? सन्ति, भिक्खवे, एके समणब्राह्मणा सुरं पिवन्ति, मेरयं पिवन्ति, सुरामेरयपाना अप्पटिविरता — अयं, भिक्खवे, पठमो समणब्राह्मणानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । पुनं च परं, भिक्खवे, एके समणब्राह्मणा मेथुनं धम्मं पटिसेवन्ति,^१ मेथुनधम्मा अप्पटिविरता — अयं, भिक्खवे, दुतियो समणब्राह्मणानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । पुनं च परं, भिक्खवे, एके समणब्राह्मणा जातरूपरजतं सादियन्ति, जातरूपरजतपटिग्गहणा^२ अप्पटिविरता — अयं, भिक्खवे, ततियो समणब्राह्मणानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । पुनं च परं, भिक्खवे, एके समणब्राह्मणा मिच्छाजीवेन जीविकं^४ कप्पेन्ति, मिच्छाजीवा अप्पटिविरता — अयं, भिक्खवे, चतुत्थो समणब्राह्मणानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो समणब्राह्मणानं उपक्किलेसा, येहि उपक्किलेसेहि उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति ।

B 493

१ चन्दिमसुरियानं-म० । २ पटिसेवन्ति-सी० । ३ जातरूपरजतपटिग्गहणा-सी०, रो० ।

४ जीवितं-म०, रो०, स्या० ।

“इदमवोचावुसो, भगवा । इदं वत्त्वानं^१ सुगतो अथापरं एतदवोच सत्था —

“रागदोसपरिक्किलिद्धा^२ एके समणब्राह्मणा ।

अविज्जानिवुटा^३ पोसा पियरूपाभिनन्दिनो ॥

“सुरं पिवन्ति मेरयं पटिसेवन्ति^४ मेथुन ।

रजतं जातरूप च सादियन्ति अविद्दसू ॥

“मिच्छाजीवेन जीवन्ति एके समणब्राह्मणा ।

एते उपक्किलेसा वुत्ता बुद्धेनादिच्चवन्धुना^५ ॥

“येहि उपक्किलेसेहि उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा ।

न तपन्ति न भासन्ति^६ असुद्धा सरजा मगा^७ ॥

“अन्धकारेण ओनद्धा तण्हादासा सनेत्तिका ।

वड्ढेन्ति कट्टसिं घोरं आदियन्ति पुनब्भव ति ॥

B. 494

“एवंवादी किराह आयस्सन्ते उपासके सद्धे पसन्ने अक्कोसामि, परिभासामि, अप्प-
साद करोमि, योह^८ अधम्मं अधम्मो ति वदामि, धम्मं धम्मो ति वदामि, अविनयं अविनयो
ति वदामि, विनयं विनयो ति वदामि ।

मणिचूळकगामणीकथा

४. “एकमिदं, आवुसो, समयं भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक निवापे ।
तेन खो पन^९ समयेन राजन्तेपुरे राजपरिसायं सन्निसिन्नान सन्निपतितानं अयमन्तराकथा
उदपादि — ‘कप्पति समणान सक्कपुत्तियानं जातरूपरजतं, सादियन्ति समणा सक्कपुत्तिया
जातरूपरजतं, पटिग्गण्हन्ति समणा सक्कपुत्तिया जातरूपरजतं’ ति । तेन खो पन समये-
नावुसो, मणिचूळको गामणी तस्सं परिसायं निसिन्नो^{१०} होति । अथ खो, आवुसो, मणि-
चूळको गामणी तं परिस एतदवोच — ‘मा अय्या^{११}’ एवं अवचुत्थ । न कप्पति समणानं
सक्कपुत्तियान जातरूपरजतं, न सादियन्ति समणा सक्कपुत्तिया जातरूपरजतं, न पटिग्गण्हन्ति
समणा सक्कपुत्तिया जातरूपरजतं, निक्खित्तमणिसुवण्णा समणा सक्कपुत्तिया अपेतजातरूप-
रजता’ ति । असक्खि खो, आवुसो, मणिचूळको गामणी त परिस सञ्जापेतु ।

B. 297

५. “अथ खो, आवुसो, मणिचूळको गामणी त परिस सञ्जापेत्वा येन भगवा तेनुप-
सङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो,
आवुसो, मणिचूळको गामणी भगवन्त एतदवोच — ‘इध, भन्ते, राजन्तेपुरे राजपरिसाय सन्नि-

१ वत्त्वा-सी० । २ रागदोसपरिक्किलिद्धा-सी०, रागदोसपरिक्किलिद्धा-म०, स्या० । ३. अविज्जा-
निवुत्ता-सी०, रो०, अविज्जानीवुत्ता-स्या० । ४ पटिसेवन्ति-सी० । ५. मुनिनादिच्चवन्धुना-सी० ।
६ न भासन्ति न विरोचन्ति-सी० । ७ मिगा-स्या० । ८ सोहं-सी० । ९ पनावुसो-सी०, रो० ।
१०. निसिन्नको-स्या० । ११ अय्यो-सी०, रो० ।

सिद्धानं सन्निपतितान अयमन्तराकथा^१ उदपादि — कप्पति समणानं सक्कपुत्तियानं जातरूप-
रजतं, सादियन्ति समणा सक्कपुत्तिया जातरूपरजत, पटिमाण्हन्ति समणा सक्कपुत्तिया जात-
रूपरजत ति । एव वुत्ते अह त, भन्ते, परिस एतदवोचं — मा अय्या एव अवचुत्थ । न
कप्पति समणान सक्कपुत्तियान जातरूपरजत, न सादियन्ति समणा सक्कपुत्तिया जातरूप-
रजत, न पटिमाण्हन्ति समणा सक्कपुत्तिया जातरूपरजत, निक्खित्तमणिसुवण्णा समणा 5
सक्कपुत्तिया अपेतजातरूपरजता ति । असक्खि खो अह, भन्ते, त परिस सञ्जापेतु ।
कच्चाहं, भन्ते, एव व्याकरमानो^२ वुत्तवादी चेव भगवतो होमि, न च भगवन्त अभूतेन
अब्भाचिक्खामि, धम्मस्स चानुधम्म^३ व्याकरोमि, न च कोचि सहधम्मिको वादानुवादो
गारह्ण ठान आगच्छती^४ ति ? ‘तग्ध त्व, गामणि, एव व्याकरमानो वुत्तवादी चेव’ मे^५
अहोसि, न च म अभूतेन अब्भाचिक्खसि, धम्मस्स चानुधम्म व्याकरोसि, न च कोचि 10 B
सहधम्मिको वादानुवादो गारह्ण ठान आगच्छति । न हि, गामणि, कप्पति समणानं सक्क-
पुत्तियान जातरूपरजत, न सादियन्ति समणा सक्कपुत्तिया जातरूपरजतं, न पटिमाण्हन्ति
समणा सक्कपुत्तिया जातरूपरजत, निक्खित्तमणिसुवण्णा समणा सक्कपुत्तिया अपेतजात-
रूपरजता । यस्स खो, गामणि, जातरूपरजत कप्पति, पञ्च पि तस्स कामगुणा कप्पन्ति । यस्स
पञ्च कामगुणा कप्पन्ति एकंसेनेत, गामणि, धारेय्यासि — अस्समणधम्मो असक्कपुत्तियधम्मो 15
ति । अपि चाह, गामणि, एव वदामि तिणं तिणत्थिकेन परियेसितब्ब, दारु^६ दारुत्थिकेन
परियेसितब्बं, सकट सकटत्थिकेन परियेसितब्ब, पुरिसो पुरिसत्थिकेन परियेसितब्बो । न
त्वेवाह, गामणि, केनचि परियायेन जातरूपरजतं सादितब्बं परियेसितब्बं ति वदामी^७ ति ।

“एववादी किराह आयस्सन्ते उपासके सद्धे पसन्ने अक्कोसामि, परिभासामि, अप्प-
सादं करोमि, योहं^८ अधम्मं अधम्मो ति वदामि, धम्म धम्मो ति वदामि, अविनय अविनयो 20
ति वदामि, विनयं विनयो ति वदामि ।

६ “एकमिद, आवुसो, समयं भगवा तत्थेव^९ राजगहे आयस्सन्त उपनन्दं सक्कपुत्तं
आरब्भ जातरूपरजत पटिक्खिपि, सिक्खापद च पञ्जापेसि^१ । एववादी किराह आयस्सन्ते
उपासके सद्धे पसन्ने अक्कोसामि, परिभासामि, अप्पसादं करोमि, योहं अधम्मं अधम्मो ति B
वदामि, धम्म धम्मो ति वदामि, अविनय अविनयो ति वदामि, विनय विनयो ति 25
वदामी” ति ।

एव वुत्ते वेसालिका उपासका आयस्सन्त यसं काकण्डकपुत्तं एतदवोचुं — “एको व,
भन्ते, अय्यो यसो काकण्डकपुत्तो समणो सक्कपुत्तियो । सब्बेविमे अस्समणा असक्कपुत्तिया ।

१ अयमन्तराकथा-म० । २ व्याकरमानो-सी०, रो० । ३ वा अनुधम्म-रो० । ४ स्या०
पोत्थके नत्थि । ५ रो० पोत्थके नत्थि । ६ दारु-स्या०, रो० । ७ सोहं-सी० । ८ म० पोत्थके
नत्थि । ९ पञ्जापेसि-म० ।

वसतु, भन्ते, अय्यो यसो काकण्डकपुत्तो वेसालिय । मयं अय्यस्स यसस्स काकण्डकपुत्तस्स उस्सुक्क करिस्साम चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयमेसज्जपरिक्खारान” ति । अथ रं आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो वेसालिके उपासके सञ्जापेत्वा अनुदूतेन भिक्खुना सति आरामं अगमासि ।

वज्जिपुत्तकभिक्खूहि यसस्स उक्खेपनीयकम्मकरणे सन्निपातो

B. 496 5 ७. अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू अनुदूतं भिक्खुं पुच्छिस्सु — “खमापि तावुसो, यसेन काकण्डकपुत्तेन वेसालिका उपासका” ति १ “उपासकेहि^२ पापिका^३ नो, आवुसे कतं^४ । एको व यसो काकण्डकपुत्तो समणो सकयपुत्तियो कतो । सब्बेव मयं अस्समण असकयपुत्तिया कता” ति । अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू — “अय, आवुसे यसो काकण्डकपुत्तो अम्हेहि असम्मतो गिहीन पकासेसि, हन्दस्स मय उक्खेपनीयकम्मं 10 करोमा” ति । ते तस्स उक्खेपनीयकम्म कत्तुकामा सन्निपतिसु । अथ खो आयस्सा यस्स काकण्डकपुत्तो वेहास अब्भुगन्त्वा कोसम्बिय पच्चुट्ठासि ।

§ २. उभयपक्खेहि पक्खसङ्गहउय्योगो

८. अथ खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो पावेय्यकान^५ च अवन्तिदक्खिणा पथकानं च भिक्खून् सन्तिके दूत पाहेसि — “आगच्छन्तु आयस्सन्ता, इम अधिकरण आदि यिस्साम । पुरे^६ अधम्मो दिप्पति, धम्मो पटिवाहिय्यति,^७ अविनयो दिप्पति, विनयो पटि 15 बाहिय्यति, पुरे अधम्मवादिनो बलवन्तो होन्ति, धम्मवादिनो दुब्बला होन्ति, अविनय वादिनो बलवन्तो होन्ति, विनयवादिनो दुब्बला होन्ती” ति ।

सम्भूतसाणवासिस्थैरकथा

९. तेन खो पन समयेन आयस्सा सम्भूतो साणवासी अहोगङ्गे पब्बते पटिवसति अथ खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो येन अहोगङ्गो पब्बतो, येनायस्सा सम्भूतो साणवास तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्त सम्भूत साणवासि अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि 20 एकमन्त निसिन्नो खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो आयस्सन्त सम्भूत साणवासि एतदवोच-

“इमे, भन्ते, वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू वेसालिय दस वत्थूनि दीपेन्ति — कप्पति सिङ्गिलोणकप्पो, कप्पति द्रुङ्गुलकप्पो, कप्पति गामन्तरकप्पो, कप्पति आवासकप्पो, कप्पति अनुमतिकप्पो, कप्पति आचिण्णकप्पो, कप्पति अमथितकप्पो, कप्पति जळोर्गि पातु, कप्पति

१ रो० पोत्थके नत्थि । २ पापिका-सी० । ३ कता-सी० । ४ उक्खेपनीयकम्म-रो० । ५ पाठेय्यकान-स्या०, रो० । ६ यावपुरे-स्या० । ७ पटिवाहियति-स्या०, पटिबाहियति-सी०, रो० ।

अदसक निसीदनं, कप्पति जातरूपरजत ति । हन्द मय, भन्ते, इमं अधिकरण आदियिस्साम^१ । R. 299
 पुरे अधम्मो दिप्पति, धम्मो पटिवाहिय्यति, अविनयो दिप्पति, विनयो पाटिवाहिय्यति,
 पुरे अधम्मवादिनो बलवन्तो होन्ति, धम्मवादिनो दुब्बला होन्ति, अविनयवादिनो बलवन्तो
 होन्ति, विनयवादिनो दुब्बला होन्ती” ति । “एवमावुसो” ति खो आयस्सा सम्सूतो साण-
 वासी आयस्सतो यसस्स काकण्डकपुत्तस्स पच्चस्सोसि । अथ खो सट्ठिमत्ता पावेय्यका भिक्खू — 5 B 497
 सब्बे आरब्जिका^२, सब्बे पिण्डपातिका, सब्बे पसुकूलिका, सब्बे तेचीवरिका, सब्बेव
 अरहन्तो — अहोगङ्गे पब्बते सन्निपतिसु । अट्ठासीतिमत्ता^३ अवन्तिदक्खिणापथका भिक्खू —
 अप्पेकच्चे आरब्जिका, अप्पेकच्चे पिण्डपातिका, अप्पेकच्चे पसुकूलिका, अप्पेकच्चे तेचीवरिका,
 सब्बेव अरहन्तो — अहोगङ्गे पब्बते सन्निपतिसु । अथ खो थेरान भिक्खून् मन्तयमानान
 एतदहोसि — “इद खो अधिकरणं कक्खळ च, वाळ च,^४ कथ नु खो मय पक्ख लभेय्याम,^{१०}
 येन मय इमस्सि अधिकरणे बलवन्ततरा अस्सामा” ति ।

रेवतत्थेरवत्थु

१०. तेन खो पन समयेन आयस्सा रेवतो सोरेय्ये पटिवसति — बहुस्सुतो आगतागमो
 धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो^५ मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो ।
 अथ खो थेरान भिक्खून् एतदहोसि — “अय खो आयस्सा रेवतो सोरेय्ये पटिवसति — बहु-
 स्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको^{१५}
 सिक्खाकामो । सचे मय आयस्सन्त रेवत पक्ख लभिस्साम^६, एव मय इमस्सि अधिकरणे
 बलवन्ततरा अस्सामा” ति । अस्सोसि खो आयस्सा रेवतो — दिब्बाय सोतधातुया विसुद्धाय
 अतिकन्तमानुसिकाय — थेरान भिक्खून् मन्तयमानान । सुत्वानस्स एतदहोसि — “इद खो
 अधिकरण कक्खळ च वाळ च । न खो मेत पतिरूप योह एवरूपे अधिकरणे ओसक्केय्यं ।
 इदानी च पन ते भिक्खू आगच्छिस्सन्ति । सोह तेहि आकिण्णो न फासु^७ विहरिस्सामि^८ ।^{२०}
 यन्नूनाह पटिकच्चेव^९ गच्छेय्य” ति । अथ खो आयस्सा रेवतो सोरेय्या सङ्कस्स अगमासि ।

११. अथ खो थेरा भिक्खू सोरेय्यं गन्त्वा पुच्छिसु — “कह आयस्सा रेवतो” ति ?
 ते एवमाहसु — “एसायस्सा रेवतो सङ्कस्स गतो” ति । अथ खो आयस्सा रेवतो सङ्कस्सा कण्ण-
 कुज्ज अगमासि । अथ खो थेरा भिक्खू सङ्कस्स गन्त्वा पुच्छिसु — “कह आयस्सा रेवतो” ति ?
 ते एवमाहसु — “एसायस्सा रेवतो कण्णकुज्ज गतो” ति । अथ खो आयस्सा रेवतो कण्णकुज्जा^{२५}
 उदुम्बरं अगमासि । अथ खो थेरा भिक्खू कण्णकुज्ज गन्त्वा पुच्छिसु — “कह आयस्सा . B. 498
 रेवतो” ति ? ते एवमाहसु — “एसायस्सा रेवतो उदुम्बरं गतो” ति । अथ खो आयस्सा रेवतो R. 300

१. आदियाम-स्या० । २ आरब्जिका-स्या०, रो० । ३ असीतिमत्ता-स्या० । ४ वालं च-
 रो० । ५ व्यत्तो-सी० । ६ लभेय्याम-रो० । ७ फासु-म० । ८ गमिस्सामि-सी०, रो०, म० ।
 ९. पटिगच्चेव-सी०, रो० ।

उदुम्बरा अगळपुरं अगमासि । अथ खो थेरा भिक्खू उदुम्बरं गन्त्वा पुच्छिसु — “कहं आयस्सा रेवतो” ति^१ ते एवमाहसु — “एसायस्सा रेवतो अगळपुरं गतो” ति । अथ खो आयस्सा रेवतो अगळपुरा सहजाति अगमासि । अथ खो थेरा भिक्खू अगळपुरं गन्त्वा पुच्छिसु — “कहं आयस्सा रेवतो” ति^२ ते एवमाहसु — “एसायस्सा रेवतो सहजाति गतो” ति । अथ खो थेरा भिक्खू आयस्सन्त रेवत सहजातिय^३ सम्भावेसु ।

१२ अथ खो आयस्सा सम्भूतो साणवासी आयस्सन्त यस काकण्डकपुत्त एतदवोच — “अय, आवुसो, आयस्सा रेवतो बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मात्तिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सचे मय आयस्सन्त रेवत पव्ह पुच्छिस्साम, पटिबलो आयस्सा रेवतो एकेनेव पव्हेन सकल पि रत्ति वीतिनामेतु । इदानि च पनायस्सा रेवतो अन्तेवासिक^४ सरभाणक भिक्खु अज्झेसिस्सति । सो त्व तस्स भिक्खुनो सरभञ्जपरियोसाने आयस्सन्त रेवत उपसङ्कमित्वा इमानि दस वत्थूनि पुच्छेय्यासी” ति । “एव भन्ते” ति खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो आयस्सतो सम्भूतस्स साणवास्सिस्स पच्चस्सोसि । अथ खो आयस्सा रेवतो अन्तेवासिक सरभाणक भिक्खु अज्झेसि । अथ खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो तस्स भिक्खुनो सरभञ्जपरियोसाने येनायस्सा रेवतो तेनु-
१५ पसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्सन्त रेवत अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो आयस्सन्त रेवत एतदवोच —

१३. “कप्पति, भन्ते, सिङ्गिलोणकप्पो” ति^१ “को सो, आवुसो, सिङ्गिलोणकप्पो” ति^२ “कप्पति, भन्ते, सिङ्गिना लोण परिहरितु — यत्थ अलोणक^३ भविस्सति तत्थ परिभुजिस्सामी” ति^४ “नावुसो, कप्पती” ति ।

B. 499 20 “कप्पति, भन्ते, द्वङ्गुलकप्पो” ति^१ “को सो, आवुसो, द्वङ्गुलकप्पो” ति^२ “कप्पति, भन्ते, द्वङ्गुलय छायाय वीतिवत्ताय, विकाले भोजन भुजितुं” ति^३ “नावुसो, कप्पती” ति । “कप्पति, भन्ते, गामन्तरकप्पो” ति^४ “को सो, आवुसो, गामन्तरकप्पो” ति^५ “कप्पति, भन्ते — इदानि गामन्तरं गमिस्सामी ति — मुत्ताविना पवारितेन अनतिरिच भोजनं भुजितुं” ति^६ “नावुसो, कप्पती” ति ।

25 “कप्पति, भन्ते, आवासकप्पो” ति^१ “को सो, आवुसो, आवासकप्पो” ति^२ “कप्पति, भन्ते, सम्बहुला आवासा समानसीमा नानुपोसथ कातु” ति^३ “नावुसो, कप्पती” ति ।

B. 301 “कप्पति, भन्ते, अनुमतिकप्पो” ति^१ “को सो, आवुसो, अनुमतिकप्पो” ति^२ “कप्पति, भन्ते, वग्गेन सङ्गेन कम्म कातु — आगते भिक्खू अनुजानेस्सामा” ति^३ “नावुसो, कप्पती” ति ।

30 “कप्पति, भन्ते, आचिण्णकप्पो” ति^१ “को सो, आवुसो, आचिण्णकप्पो” ति^२

१. सहजातिया-स्या०, सी०, रो० । २. अन्तेवासि-स्या० । ३. अलोणिक-सी०, स्या० ।

४. अनुमानेस्सामा-म०, स्या० ।

“कप्पति, भन्ते, इदं मे उपज्झायेन अज्झाचिण्ण, इदं मे आचरियेन अज्झाचिण्ण, तं^१ अज्झाचरितु” ति ? “आचिण्णकप्पो खो, आवुसो, एकच्चो कप्पति, एकच्चो न कप्पती” ति ।

“कप्पति, भन्ते, अमथितकप्पो” ति ? “को सो, आवुसो, अमथितकप्पो” ति ? “कप्पति, भन्ते, यं तं खीरं खीरभाव विजहित, असम्पत्तं दधिभाव, तं मुत्ताविना पवारितेन अनतिरिक्तं पातु” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति ? 5

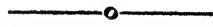
“कप्पति, भन्ते, जळोगि पातु” ति ? “का^२ सा^३, आवुसो, जळोगी” ति ? “कप्पति, भन्ते, या सा सुरा असुता,^४ असम्पत्ता मज्जभाव, सा पातु” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति ।

“कप्पति, भन्ते, अदसकं निसीदनं” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति ।

“कप्पति, भन्ते, जातरूपरजत” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति । 10

“इमे खो,^५ भन्ते, वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू वेसालिय इमानि दस वत्थूनि दीपेन्ति । हन्दं मय, भन्ते, इमं अधिकरणं आदियिस्साम । पुरे अधम्मो दिप्पति, धम्मो पटिवाहिय्यति, अविनयो दिप्पति, विनयो पटिवाहिय्यति, पुरे अधम्मवादिनो बलवन्तो होन्ति, धम्मवादिनो दुब्बला होन्ति, अविनयवादिनो बलवन्तो होन्ति, विनयवादिनो दुब्बला होन्ती” ति । “एवमावुसो” ति खो आयस्सा रेवतो आयस्सतो यस्स काकण्डकपुत्तस्स 15 पच्चस्सोसि ।

पठमभाणवारं निद्धितं ।



वज्जिपुत्तकभिक्खूहि रेवतपक्खसङ्गहउय्योगो

१४. अस्सोसु खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू — “यसो किर काकण्डकपुत्तो इदं अधिकरणं आदियितुकामो पक्खं परियेसति, लभति च किर पक्खं” ति । अथ खो वेसालिकानं वज्जिपुत्तकानं भिक्खून् एतदहोसि — “इदं खो अधिकरणं कक्खळं च वाळं^१ च । क^२ नु^३ खो मयं पक्खं लभेय्याम, येन मयं इमस्मि अधिकरणे बलवन्ततरा अस्सामा” ति । 20

अथ खो वेसालिकानं वज्जिपुत्तकानं भिक्खून् एतदहोसि — “अयं खो आयस्सा रेवतो बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावो लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सच्चं मयं आयस्सन्तं रेवतं पक्खं लभेय्याम, एव मयं इमस्मि अधिकरणे बलवन्ततरा अस्सामा” ति ।

अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू पट्टं सामणकं परिक्खारं पटियादेसु — पत्तं 25

B 500

१ स्या० पोत्थके नत्थि । २-२ को सो-सी०, रो० । ३ असुराता-रो०, असुता-सी०, असुता-स्या० । ४ स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ५ वालं-रो० । ६-६ किञ्च-सी० ।

पि, चीवरं पि, निसीदन पि, सूचिघरं पि, कायबन्धन पि, परिस्सावन पि, धम्मकरकं पि ।
अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू त सामणक परिकस्वार आदाय नावाय सहजाति
R. 302 उज्जविसु, नावाय पच्चोरोहिता अञ्जतरस्सि रुक्खमूले भत्तविस्सग्ग करोन्ति ।

साळ्हत्थेरस्स परिवित्तको

१५. अथ खो आयस्सतो साळ्हस्स रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एव चेतसो परिवित्तको
५ उदपादि — “के नु खो धम्मवादिनो — पाचीनका वा भिक्खू, पावेय्यका वा” ति ? अथ खो
आयस्सतो साळ्हस्स, धम्म च विनय च चेतसा पच्चवेक्खन्तस्स, एतदहोसि — “अधम्म-
वादिनो पाचीनका भिक्खू, धम्मवादिनो पावेय्यका भिक्खू” ति ।

अथ खो अञ्जतरा सुद्धावासकायिका देवता आयस्सतो साळ्हस्स चेतसा चेतो-
परिवित्तकमञ्जाय — सेय्यथापि नाम बलवा पुरिसो सम्मिज्जितं वा बाह पसारेय्य, पसारित
10 वा बाह सम्मिज्जेय्य, एवमेव सुद्धावासेसु देवेषु अन्तरहिता — आयस्सतो साळ्हस्स सम्मुखे^१
पातुरहोसि । अथ खो सा देवता आयस्सन्त साळ्ह एतदवोच — “साधु, साधु, भन्ते साळ्ह,
अधम्मवादी पाचीनका भिक्खू, धम्मवादी पावेय्यका भिक्खू । तेन हि, भन्ते साळ्ह,
B 501 यथाधम्मो तथा तिद्वाही” ति । “पुब्बे पि चाह, देवते, एतरहि च यथाधम्मो तथा ठितो,
अपि चाह न ताव दिट्ठिं आविकरोमि, अप्पेव नाम म इमस्सि अधिकरणे सम्मन्नेय्या” ति ।

उत्तरभिक्खुकथा

15 १६. अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू त सामणक परिकस्वारं आदाय येना-
यस्सा रेवतो तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा आयस्सन्त रेवत एतदवोचु — “पटिगण्हातु, भन्ते,
थेरो सामणकं परिकस्वार — पत्तं पि, चीवरं पि, निसीदन पि, सूचिघरं पि, कायबन्धन पि,
परिस्सावन पि, धम्मकरक पी” ति । “अल, आवुसो, परिपुण्ण मे पत्तचीवरं” ति न इच्छि
पटिगहेतु ।

20 तेन खो पन समयेन उत्तरो नाम भिक्खु वीसतिवस्सो आयस्सतो रेवतस्स उपट्ठाको
होति । अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू येनायस्सा उत्तरो तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्क-
मित्वा आयस्सन्त उत्तरं एतदवोचु — “पटिगण्हातु आयस्सा उत्तरो सामणक परिकस्वारं — पत्त
पि, चीवरं पि, निसीदनं पि, सूचिघरं पि, कायबन्धन पि, परिस्सावनं पि, धम्मकरक पी” ति ।
“अल, आवुसो, परिपुण्ण मे पत्तचीवरं” ति न इच्छि पटिगहेतु । “मनुस्सा खो, आवुसो
25 उत्तर, भगवतो सामणकं परिकस्वारं उपनामेन्ति । सचे भगवा पटिगण्हाति, तेनेव ते अत्त-
मना होन्ति । नो चे भगवा पटिगण्हाति, आयस्सतो च आनन्दस्स उपनामेन्ति — पटि-
गण्हातु, भन्ते, थेरो सामणक परिकस्वार । यथा भगवता पटिगहितो, एवमेव सो भविस्सती

ति । पटिगण्हातु आयस्सा उत्तरो सामणक परिक्वारं । यथा थेरेन पटिगण्हितो, एवमेव^१ सो^२ भविस्सती” ति । अथ खो आयस्सा उत्तरो वेसालिकेहि वज्जिपुत्तकेहि^३ भिक्खूहि निप्पी-
लियमानो एक चीवरं अगहेसि । “वदेय्याथ, आवुसो, येन अत्थो” ति । “एत्तक आयस्सा
उत्तरो थेरं वदेतु, एत्तकं चै, भन्ते, थेरो सङ्खमज्जे वदेतु — ‘पुरत्थिमेसु जनपदेसु बुद्धा
भगवन्तो उप्पज्जन्ति । धम्मवादी^४ पाचीनका भिक्खू, अधम्मवादी पावेय्यका भिक्खू’” ति ।^५
“एवमावुसो” ति खो आयस्सा उत्तरो वेसालिकान वज्जिपुत्तकान भिक्खून पटिस्सुत्वा येना-
यस्सा रेवतो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्त रेवत एतदवोच — “एत्तक, भन्ते, थेरो
सङ्खमज्जे वदेतु — ‘पुरत्थिमेसु जनपदेसु बुद्धा भगवन्तो उप्पज्जन्ति । धम्मवादी पाचीनका
भिक्खू, अधम्मवादी पावेय्यका भिक्खू’” ति । “अधम्मो म त्व, भिक्खु, नियोजेसी” ति
थेरो आयस्सन्त उत्तरं पणामेसि ।

R 303

B 502

10,

अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू आयस्सन्त उत्तरं एतदवोचु — “किं, आवुसो
उत्तर, थेरो आहा” ति^६ “पापिकं नो, आवुसो, कत । ‘अधम्मो म त्व, भिक्खु, नियोजेसी’”
ति थेरो म पणामेसी ति । “ननु त्व, आवुसो, बुद्धो^७ वीसतिवस्सोसी” ति^८ “आमावुसो,
अपि च मय गरुनिस्सय गण्हामा” ति ।

१७ अथ खो सङ्खो तं अधिकरण विनिच्छिन्नितुकामो^९ सन्निपति । अथ खो^{१०}
आयस्सा रेवतो सङ्ख आपेसि —

“सुणातु मे, आवुसो, सङ्खो । सचे मयं इम अधिकरणं इध वूपसमेस्साम”, सिया
पि मूलदायका^{११} भिक्खू पुनकम्माय उक्कोटेय्यु । यदि सङ्खस्स पत्तकल्ल, यत्थेविम अधिकरण
समुप्पन्न, सङ्खो तत्थेविम अधिकरण वूपसमेय्या” ति ।

अथ खो थेरा भिक्खू वेसालि अगमसु — त अधिकरणं विनिच्छिन्नितुकामा ।

20

§ ३. सङ्ख्येयसम्बकामीवत्थु

१८ तेन खो पन समयेन सम्बकामी नाम पथव्या^१ सङ्ख्येरो^२ वीसवस्ससतिको^३
उपसम्पदाय, आयस्सतो आनन्दस्स सद्धिविहारिको, वेसालिय पटिवसति । अथ खो आयस्सा
रेवतो आयस्सन्त सम्भूत साणवासिं एतदवोच — “अह, आवुसो, यस्मि विहारे सम्बकामी
थेरो विहरति, त विहारं उपगच्छामि । सो त्व कालस्सेव आयस्सन्त सम्बकामि उप-
सङ्गमित्वा इमानि दस वत्थूनि पुच्छेय्यासी” ति ।

25

१-१ एवमेसो-रो० । २ वज्जिपुत्तेहि-म० । ३ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।
४ धम्मवादिनो-सी०, स्या० । ५ बुद्धो-सी० । ६ विनिच्छित्तुकामो-रो० । ७ वूपसमेय्याम-सी०,
रो० । ८ मूलदायका-सी० । ९ पथव्या-सी०, रो० । १० सङ्ख्येरो-स्या०, रो० । ११ वीसवस्स-
सतिको-रो०, वीसतिवस्ससतिको-सी० ।

चुल्लवग्गो-५४

“एव भन्ते” ति खो आयस्सा सम्भूतो साणवासी आयस्सतो रेवतस्स पच्चस्सोसि । अथ खो आयस्सा रेवतो, यस्मि विहारे सब्बकामी थेरो विहरति, त विहारं उपगच्छि^१ । गब्भे आयस्सतो सब्बकामिस्स सेनासन पञ्च होति, गब्भपमुखे आयस्सतो रेवतस्स । अथ
R 304 खो आयस्सा रेवतो — अय थेरो महल्लको न निपज्जती ति — न सेय्य कप्पेसि । आयस्सा सब्ब-
5 कामी — अय भिक्खु आगन्तुको किलन्तो न निपज्जती ति — न सेय्यं कप्पेसि ।

B 503

अथ खो आयस्सा सब्बकामी रत्तिया पच्चूससमय^२ आयस्सन्त रेवत एतदवोच —
“कतमेन त्व, भूमि^३, विहारेन एतरहि बहुल विहरसी” ति^४ “मेत्ताविहारेन खो अह,
भन्ते, एतरहि बहुल विहरामी” ति । “कुल्लविहारेन किर त्व, भूमि, एतरहि बहुल
विहरसि । कुल्लविहारो एसो, भूमि, यदिद मेत्ता” ति । “पुब्बे पि मे, भन्ते, गिहिभूतस्स”
10 आचिण्णा मेत्ता । तेनाह एतरहि पि मेत्ताविहारेन बहुल विहरामि, अपि च खो मया
चिरप्पत्त^५ अरहत्त” ति । “थेरो पन, भन्ते, कतमेन विहारेन एतरहि बहुल विहरती”
ति^६ “सुब्बताविहारेन खो अह, भूमि, एतरहि बहुल विहरामी” ति । “महापुरिसविहारेन
किर, भन्ते, थेरो एतरहि बहुल विहरति । महापुरिसविहारो एसो, भन्ते, यदिद सुब्बता”
ति । “पुब्बे पि मे, भूमि, गिहिभूतस्स आचिण्णा सुब्बता । तेनाह एतरहि पि सुब्बता-
15 विहारेन बहुल विहरामि, अपि च मया चिरप्पत्त अरहत्त” ति ।

अयञ्चरहि थेरान भिक्खून् अन्तराकथा विप्पकता, अथायस्सा सम्भूतो साणवासी
तस्मि^७ अनुप्पत्तो होति । अथ खो आयस्सा सम्भूतो साणवासी येनायस्सा सब्बकामी तेनुप-
सङ्गमि, उपसङ्गमित्वा^८ आयस्सन्त सब्बकामि अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्त
निसिन्नो खो आयस्सा सम्भूतो साणवासी आयस्सन्त सब्बकामि एतदवोच—“इमे, भन्ते,
20 वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू वेसालिय दस वत्थूनि दीपेन्ति — कप्पति सिङ्गिलोणकप्पो,
कप्पति द्वङ्गुलकप्पो, कप्पति गामन्तरकप्पो, कप्पति आवासकप्पो, कप्पति अनुमतिकप्पो,
कप्पति आचिण्णकप्पो, कप्पति अमथितकप्पो, कप्पति जळोर्गि^९, कप्पति अदसक निसीदन,
कप्पति जातरूपरजत ति । थेरेन, भन्ते, उपज्झायस्स मूले बहुधम्मो च विनयो च परियत्तो ।
थेरस्स भन्ते, धम्म च विनय च पच्चवेक्खन्तस्स कथं होति^{१०} के नु खो धम्मवादिनो—
25 पाचीनका वा भिक्खू, पावेय्यका^{११} वा” ति^{१२}

“तया पि खो, आवुसो, उपज्झायस्स मूले बहु धम्मो च विनयो च परियत्तो ।
तुय्हं पन, आवुसो, धम्म च विनय च पच्चवेक्खन्तस्स कथं होति^{१३} के नु खो धम्म-
वादिनो — पाचीनका वा भिक्खू, पावेय्यका वा” ति^{१४}

१ उपगच्छि—रो०, स्या०, सी० । २ पच्चूससमय पञ्चुट्ठा—म०, स्या० । ३ भूमि—सी०, स्या०,
रो० । ४ गिहिभूतस्स—सी० । ५ चिरप्पत्त—सी०, रो० । ६ स्या०, सी० पोत्थकेसु नत्थि । ७ जळोर्गि—
स्या० । ८ पावेय्यका—स्या०, रो० ।

“मय्ह खो, भन्ते, धम्म च विनय च पच्चवेक्खन्तस्स एव होति—अधम्मवादी^१ पाचीनका भिक्खू, धम्मवादी पावेय्यका भिक्खू ति, अपि चाह न ताव दिट्ठि आवि-
करोमि, अप्पेव नाम म इमस्स अधिकरणे सम्मन्नेय्या” ति ।

B 504

“मय्ह पि खो, आवुसो, धम्म च विनय च पच्चवेक्खन्तस्स एव होति—
अधम्मवादी पाचीनका भिक्खू, धम्मवादी पावेय्यका भिक्खू ति, अपि चाहं न ताव दिट्ठि 5
आविकरोमि, अप्पेव नाम म इमस्स अधिकरणे सम्मन्नेय्या” ति ।

R 305

§ ४. अधिकरणं विनिच्छित्तुं सङ्घसन्निपातो

१९ अथ खो सङ्घो त अधिकरण विनिच्छित्तुकामो^१ सन्निपति । तस्मि खो
पन अधिकरणे विनिच्छित्तयमाने अनगगानि^२ चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स
अत्थो विञ्जायति । अथ खो आयस्सा रेवतो सङ्घ आपेसि—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाक इमस्स अधिकरणे विनिच्छित्तयमाने अनगगानि 10
चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स अत्थो विञ्जायति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल,
सङ्घो इम अधिकरण उब्बाहिकाय वूपसमेय्य” ।

सङ्घो चत्तारो पाचीनके भिक्खू, चत्तारो पावेय्यके भिक्खू उच्चिनि । पाचीनकान
भिक्खू—आयस्सन्त च सब्बकामिं, आयस्सन्तं च साब्बह, आयस्सन्तं च खुज्जसोभितं^३,
आयस्सन्त च वासभगामिक, पावेय्यकान भिक्खू—आयस्सन्त च रेवत, आयस्सन्त च 15
सम्भूत साणवासिं, आयस्सन्त च यस काकण्डकपुत्तं, आयस्सन्त च सुमन ति । अथ खो
आयस्सा रेवतो सङ्घ आपेसि—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाक इमस्स अधिकरणे विनिच्छित्तयमाने अनगगानि
चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स अत्थो विञ्जायति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल,
सङ्घो चत्तारो पाचीनके भिक्खू, चत्तारो पावेय्यके भिक्खू सम्मन्नेय्य उब्बाहिकाय इमं 20
अधिकरण वूपसमेतु । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं इमस्स अधिकरणे विनिच्छित्तयमाने अनगगानि
चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स अत्थो विञ्जायति । सङ्घो चत्तारो पाचीनके
भिक्खू, चत्तारो पावेय्यके भिक्खू सम्मन्नति उब्बाहिकाय इम अधिकरण वूपसमेतु ।
यस्सायस्सतो खमति चतुन्न पाचीनकानं भिक्खू, चतुन्नं पावेय्यकान भिक्खू सम्मुति, 25
उब्बाहिकाय इम अधिकरण वूपसमेतु, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

१ अधम्मवादिनो—सी०, स्या० । २ विनिच्छित्तुकामो—रो० । ३ अनन्तानि—स्या० । ४. उज्ज-
सोभितं—स्या० ।

B 505

“सम्मत्ता सङ्गेन चत्तारो पाचीनका भिक्खू, चत्तारो पावेय्यका भिक्खू, उब्बाहि-
काय इम अधिकरण वूपसमेतु । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

२० तेन खो पन समयेन अजितो नाम भिक्खु दसवस्सो सङ्गस्स पातिमोक्खुद्देसको
होति । अथ खो सङ्घो आयस्सन्त पि अजित सम्मन्नति^१ — थेरानं भिक्खून आसनपञ्जापकं ।

R 306

अथ खो थेरान भिक्खून एतदहोसि — “कथं नु खो मयं इम अधिकरण वूपसमेय्यामा” ति^२
अथ खो थेरान भिक्खून एतदहोसि — “अयं खो वालिकारामो रमणीयो अप्पसद्दो अप्प-
निग्घोसो । यन्नून मय वालिकारामे इम अधिकरण वूपसमेय्यामा” ति ।

अथ खो थेरा भिक्खू वालिकाराम अगमसु — त अधिकरण विनिच्छिन्नितुकामा^३ ।
अथ खो आयस्सा रेवतो सङ्घ आपेसि —

10 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्गस्स पत्तकल्ल, अह आयस्सन्तं सब्बकामिं
विनय पुच्छेय्य” ति । आयस्सा सब्बकामी सङ्घ आपेसि —

“सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । यदि सङ्गस्स पत्तकल्ल, अह रेवतेन विनयं पुट्ठो
विस्सज्जेय” ति ।

२१ अथ खो आयस्सा रेवतो आयस्सन्त सब्बकामि एतदवोच —

15 (१) “कप्पति, भन्ते, सिङ्गिलोणकप्पो” ति^४ “को सो, आवुसो, सिङ्गिलोणकप्पो”
ति^५ “कप्पति, भन्ते, सिङ्गिना लोण परिहरितु — यत्थ अलोणक^६ भविस्सति तत्थ परि-
भुजिस्सामी” ति^७ “नावुसो, कप्पती” ति । “कथं पटिक्खित्त” ति^८ “सावत्थिय^९,
सुत्तविभङ्गे” ति । “कि आपज्जती” ति^{१०} “सन्निधिकारकभोजने पाचित्तिय” ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं पठमं वत्थु^{११} सङ्गेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु
20 उद्धम्म, उब्बिनय, अपगतसत्थुमासन । इदं पठमं सलाकं निक्खिपामि” ।

B 506

(२) “कप्पति, भन्ते, द्दुल्लुलकप्पो” ति^{१२} “को सो, आवुसो, द्दुल्लुलकप्पो” ति^{१३}
“कप्पति, भन्ते, द्दुल्लुलाय छायाय वीतिवत्ताय विकाले भोजन भुज्जितु” ति^{१४} “नावुसो,
कप्पती” ति । “कथं पटिक्खित्त” ति^{१५} “राजगहे, सुत्तविभङ्गे” ति । “कि आपज्जती”
ति^{१६} विकालभोजने पाचित्तिय” ति ।

25 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं दुतिय वत्थु सङ्गेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु
उद्धम्म, उब्बिनय, अपगतसत्थुमासन । इदं दुतियं सलाकं निक्खिपामि” ।

(३) “कप्पति, भन्ते, गामन्तरकप्पो” ति^{१७} “को सो, आवुसो, गामन्तरकप्पो”
ति^{१८} “कप्पति, भन्ते — इदानीं गामन्तरं गमिस्सामी ति — भुत्ताविना पवारितेन अनतिरिच

१ सम्मन्नि-सी०, रो० । २ विनिच्छित्तुकामा-रो० । ३ अलोणिक-सी०, स्या०, रो० ।
४ परिभुजिस्सामी-म० । ५ सावत्थिया-सी०, स्या०, रो० । ६ वत्थु-सी०, स्या०, रो० ।

भोजनं भुञ्जितुं” ति १ “नावुसो, कप्पती” ति । “कत्थ पटिक्खत्तं” ति २ “सावत्थिय, सुत्तविभङ्गे” ति । “किं आपज्जती” ति २ “अनतिरिक्तभोजने पाचित्तिय” ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं ततियं वत्थु सङ्घेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं ततियं सलाक निक्खिपामि” ।

(४) “कप्पति, भन्ते, आवासकप्पो” ति १ “को सो, आवुसो, आवासकप्पो” ५ ति २ “कप्पति भन्ते, सम्बहुला आवासा समानसीमा नानुपोसथं कातुं” ति । “कत्थ पटिक्खत्तं” ति २ “राजगहे, उपोसथसयुत्ते” ति । “किं आपज्जती” ति २ “विनयातिसारे दुक्कट” ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं चतुत्थं वत्थु सङ्घेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं चतुत्थं सलाक निक्खिपामि” । 10

(५) “कप्पति, भन्ते, अनुमतिकप्पो” ति १ “को सो, आवुसो, अनुमतिकप्पो” ति २ “कप्पति, भन्ते, वगेन सङ्घेन कम्मं कातु—आगते भिक्खू अनुजानेस्सामा” १ ति २ “नावुसो, कप्पती” ति । “कत्थ पटिक्खत्तं” ति २ “चम्पेय्यके, विनयवत्थुस्सि” ति । R 307 “किं आपज्जती” ति २ “विनयातिसारे दुक्कट” ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं पञ्चमं वत्थु सङ्घेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु 15 उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं पञ्चमं सलाक निक्खिपामि” ।

(६) “कप्पति, भन्ते, आचिण्णकप्पो” ति १ “को सो, आवुसो, आचिण्णकप्पो” ति २ “कप्पति, भन्ते—इदं मे उपज्झायेन अज्झाचिण्णं, इदं मे आचरियेन अज्झाचिण्ण ति—तं अज्झाचरितुं” ति २ “आचिण्णकप्पो खो, आवुसो, एकच्चो कप्पति, एकच्चो न कप्पती” ति । B. 507

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं छट्ठं वत्थु सङ्घेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु 20 उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं छट्ठं सलाक निक्खिपामि” ।

(७) “कप्पति, भन्ते, अमथितकप्पो” ति १ “को सो, आवुसो, अमथितकप्पो” ति २ “कप्पति, भन्ते, यं त खीरं खीरभाव विजहितं, असम्पत्तं दधिभाव, तं भुत्ताविना पवारितेन अनतिरिक्तं पातु” ति २ “नावुसो, कप्पती” ति । “कत्थ पटिक्खत्तं” ति २ 25 “सावत्थियं, सुत्तविभङ्गे” ति । “किं आपज्जती” ति २ “अनतिरिक्तभोजने पाचित्तियं” ति ।

१ नानुपोसथं—स्या० । २ अनुजानेस्सामा—म०, स्या०, अनुजानिस्साम—सी० । ३ सावत्थिया—सी०, स्या०, रो० ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं सत्तमं वत्थुं सङ्घेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थुं उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं सत्तमं सलाकं निक्खिपामि” ।

(८) “कप्पति, भन्ते, जळोगि^१ पातु” ति^२ “का^३ सा,^३ आवुसो, जळोगी” ति^२ “कप्पति, भन्ते, या सा सुरा आसुता^४ असम्पत्ता मज्जभाव, सा पातु” ति^२ “नावुसो, ५ कप्पती” ति । “कत्थं पटिक्खित्तं” ति^२ “कोसम्बिया^५, सुत्तविमङ्गे” ति । “किं आपज्जती” ति । “सुरामेरयपाने पाचित्तियं” ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं अट्ठमं वत्थुं सङ्घेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थुं उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं अट्ठमं सलाकं निक्खिपामि” ।

(९) “कप्पति, भन्ते, अदसकं निसीदनं” ति^२ “नावुसो, कप्पती” ति । “कत्थं १० पटिक्खित्तं” ति^२ “सावत्थियं, सुत्तविमङ्गे” ति । “किं आपज्जती” ति^२ “छेदनके पाचित्तियं” ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं नवमं वत्थुं सङ्घेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थुं उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं नवमं सलाकं निक्खिपामि” ।

(१०) “कप्पति, भन्ते, जातरूपरजतं” ति^२ “नावुसो, कप्पती” ति । “कत्थं १५ पटिक्खित्तं” ति । “राजगहे, सुत्तविमङ्गे” ति । “किं आपज्जती” ति^२ “जातरूपरजत-परिग्राहणे पाचित्तियं” ति ।

B 508

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं दसमं वत्थुं सङ्घेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थुं उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं दसमं सलाकं निक्खिपामि ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमानि दसं वत्थूनि सङ्घेन विनिच्छित्तानि । इतिपिमानि २० दसं वत्थूनि उद्धम्मानी, उब्बिनयानि, अपगतसत्थुसासनानी” ति ।

२२. “निहतमेतं, आवुसो, अधिकरणं, सन्तं वूपसन्तं सुवूपसन्तं । अपि च मं त्वं, आवुसो, सङ्घमज्जे पि इमानि दसं वत्थूनि पुच्छेय्यासि—तेसं भिक्खून् सञ्जत्तिया” ति ।

अथ खो आयस्सा रेवतो आयस्सन्तं सब्बकामि सङ्घमज्जे पि इमानि दसं वत्थूनि पुच्छि । पुट्ठो पुट्ठो आयस्सा सब्बकामी विस्सज्जेसि । इमायं खो पन विनयसङ्गीतिया सत्तं २५ भिक्खुसत्तानि अनूतानि अनधिकानि अहेसु, तस्मायं विनयसङ्गीति सत्तसत्तिका ति^१ वुच्चती ति ।

सत्तसत्तिकवस्सन्धकं निट्ठितं द्वादसमं ।

१. जळोगि-सी० रो०, जळोगि-स्या० । २-२ को सो-सी०, रो० । ३. असुता-स्या०, असुता-सी० । ४. कोसम्बिया-सी०, स्या०, रो० । ५. सत्तसती-रो० ।

§ ५. तत्सुद्धानं

दस वत्थूनि पूरेत्वा कम्मं दूतेन पाविसि ।
 चत्तारो पुन रूप च कोसम्भि च पावेय्यको^१ ॥
 मग्गो सोरेय्य^२ सङ्कस्स^३ कण्णकुज्ज उदुम्बरं ।
 सहजाति^४ च मज्झेसि अस्सोसि कं नु खो मयं^५ ॥
 पत्तनावाय उज्जवि^६ रहोसि^७ उपनामयं^८ ।
 गरु^९ सङ्घो च वेसालि^{१०} मेत्ता सङ्घो उब्बाहिका ति^{११} ॥

5

सत्तसतिकखन्धकं निद्धितं ।

इममिह खन्धके वत्थू पञ्चवीसति ।

 चुल्लवग्गपालि निद्धिता ।

१ पाठेय्यको-स्या० । २ सकास-रो० । ३-३ अग्गलं सहजात च अस्सोसि कञ्चु खो मय-
 सी० । ४ स उज्जि-रो०, उज्जवी-सी० । ५ दूरहो पि-रो०, दूरतो पि-स्या० । ६ उदामस्स-स्या०,
 रो० । ७ दारुण-स्या०, दारुक्-रो० । ८ वेसालि-सी०, स्या०, रो० । ९ सी० पोत्थके एत्थ अय
 अधिको पाठो दिस्सति-

‘कम्म च परिवासो च समुच्चयो समथो पि च ।
 खुद्दसेनासन मेदा वत्तुपोसथ भिक्खुनी ॥
 पञ्चसती सत्तसती खन्धका चुल्लवग्गमिह ।
 वुत्ता द्वादसमा सियुं ॥

विसेसपदानं

अनुवकमणिका

(सब्बा उपमायो सेय्ययासद्दस्स हेट्ठा दट्ठब्बा)

अ		अजातसत्तुकुमारवत्थु	२६०
अकतमल्लक	१६४	अजातसत्तुना वेदेहिपुत्तेन	४०६
अकप्पिय	४, १२, २३, ३०	अजानप्पटिच्छन्नी	११५, ११६, १२१
अकम्म	७१, ७४	अजितो नाम भिक्खु	४२८
अकरणीय	३०	अजिनप्पवेणी	२५८, २६५
अकायबन्धनो	२२६	अज्झाचारे	६
अकुसलम्लानि	१७१-१७३	अज्झाचिण्ण	१४६, १६०, १६१, १६२
अक्खरिकाय	२०, २१, २३३	अज्झापन्नका	२६६
अक्खन	२०, २१, २३३	अज्जनिसलाक	२२५
अग्गपिण्ड	२५५, २५७	अज्जनपुपिसन	२०१
अग्गसमोधानपरिवासो	१०६	अज्जथावादो	१७१
अग्गसावका	३०१	अज्जेनज्जा पटिचरति	१६५
अग्गळपुर	४२२	अट्ठाने	१६४, २३४
अग्गळवट्टिकरणमत्तेन	२६८	अट्ठ, अकरणीयानि	४०५
अग्गळवट्टिक	२०६, २१०, २४१, २४७, २४८	अट्ठङ्गिको, मग्गो	३५७
अग्गळवट्टि	२३१, २६२	अट्ठङ्गुलपरम, दन्तकट्ट	२२८
अग्गासन	२५५, २५७	— मज्जपटिपादक	२४३
अग्गाल्लवे	२६८	अट्ठ, धम्मा	४०२
अग्गिट्टान	२०६, २४८	अट्ठपदक	२४३
अग्गिपरिचित	१६८	अट्ठपदे पि कीळन्ति	२०, २१, २३३
अग्गिसाला	२४८, २५३	अट्ठहज्जेहि समन्नागतो	३८४
अग्गोदक	२५५, २५७	अट्ठारसवत्त	१७, ३७, १६७
अज्जजातच्छेदन	१६६	अट्ठासीतिमत्ता अवन्तिदक्खिणापथका भिक्खू	४२१
अज्जरागमुखराग	१६६, ३८७	अट्ठाहप्पटिच्छन्ना	१०६
अज्जराग	१६६, ३८७, ४०३	अट्ठिकल्लूपमाकामा	५६
अज्जारकासूपमा	५६	अट्ठिकानि	२०४
अज्जगुलिमुट्टिक	१६५	अट्ठिल्लेन जघन वसापेन्ति	३८६
अचिरवती	३५४, ३५६	अट्ठिल्ल	४०३
अचोदेत्वा कत	१४, २५, २६, ४२	अट्ठुकायिक	२७६
अच्छिन्नदसानि	३८७	अट्ठुकासी गणिका	३६७
अजातसत्तु	८३, २८६, २९१, २९७	अट्ठुकुट्टक	२४५

अङ्गकुसि	२७४	अधिकरण	१६४, १६७, १७०, १७७-१८५, १८६,
अङ्गदुक	२२४		१६२, ४२०, ४२१, ४२३, ४२५, ४२७
अङ्गपल्लक	४०१	- वूपसम्मति	१५१, १५२
अङ्गमण्डल	२७४	अधिसीले	६, ६४
अङ्गयोगो	२३६, २६६, २७७	अननुच्छविक	४
अङ्ग	३१५	अननुलोमिक	४, १२, २३
अणणा	४०४	अननुसिद्धा	३६१
अतित्थे	४०२	अनपदानो	६, १२, १६, २७, २८, ४३
अतिदिट्ठया	६, ६४	अनभिरतिया पीळितो	१६६
अतिमटाहक	२२८	अनवसेसा आपत्ती	१७०, १७८
अतेकिच्छो	३०३, ३०४	अनवस्सवो	१७१, १७३
अतगुत्तिया	१६८	अनागामिफल	३७४
अत्तना व अत्तान सम्मन्नितब्ब	३६१	अनागामी	२५५, ३५७
अत्तपरित्त	१६८	अनाथपिण्डकस्स आरामे	३, २२, ३४, ५५, ६७,
अत्तरक्खाय	१६८		८६, १५०, २१८, २५१, २५८
अत्तादान	३६७	अनाथपिण्डको	२४६-२५३
अत्थिकान अत्थिकान मनुस्सान अभिक्कमनीय	२५२	अनापत्तिया कत	६, १४, २५, २६, ४२
अदसक निसीदन	४१६, ४२०, ४२१, ४२३, ४२६, ४३०	अनापत्ति	४०८
अदिट्ठ	२६६	अनारोचना	७१, ८१
अदुट्ठुल्ला आपत्ति	१७१, १७६	अनाल्लिन्दका	२४६
अदेसनागामिनिया	६, १४, २५, ४२, ६४	अनिमिता	३६१
अदेसिताय आपत्तिया	१५, २६, २७	अनीतिका	१५६
अयम्मकम्मद्वादसक	२५, ३५, ४१, ४६, ५८, १६६	अनुद्वेतेन भिक्खुना	४२०
अवम्मकम्म	५, ६, १४, १५, २५, २६, ३५, ४१, ४२, ४६, ५८, १६६	अनुपञ्जाति	४०८
अघम्मवादी	१५०-१५२	अनुपियाय	२७६, २८३
- अवन्दियो	२५७	अनुपुब्बि	२५१, २६२
अघम्मिका सलाकगाहा	१६४	अनुबलप्पदान	१७१, १७५
अघम्मिकानि अमूळ्हविनयस्स दानानि	१६१	अनुभणना	१७१, १७५
अघम्मिक कम्म	१४५, १६३	अनुभाग	२६२
अघम्मेन कत	१५, २५, २६, ४२	अनुमतिकप्पो	४१६, ४२०, ४२२, ४२६, ४२६
अघम्मो	१७०	अनुम्मत्तको	१२५, १६१
अधिकरणकारको	२८, ४३	अनुयुञ्जियमानो	१६५
अधिकरणनिरोधगामिनिपटिपद	१८०	अनुरद्धो	३२, २७६-२८२
अधिकरणनिरोध	१८०	अनुल्लपना	१७१, १७५
अधिकरणवूपसमनसमथो	१७७	अनुवदना	१७१, १७५
अधिकरणवूपसमनेन	१८४	अनुवातो	२७४
अधिकरणसमुदय	१८०	अनुवादमूलानि	१७२
अधिकरणसमुपादवूपसमनकुसलो	१८०	अनुवादाधिकरण	१७०-१७७, १८४, १८७
		अनुवादो	१०, १७, २६, ३७, ४४, ५२, ६०, ६५, ७५, ७८, ८२, १७१, १७५, १७६

अनुवाद पट्टपेति	११, १८, ३१, ३६, ४७, ५४, ६२, ३६७	अप्पमत्तकविस्सज्जक	२७४
अनुसम्पवङ्कना	१७१, १७५	अबलबलो	२०
अनेकपरियायेन	४	अबीज	१६८
अन्तरवासको	२२६, ३६१	अम्भाकुटिका	२०
अन्तरा आपत्तियो	१४०-१४८	अम्भानारहवतुत्थो	८४
अन्तराकाज	२२७	अम्भानारहमूलायपटिकस्सना	६७, १०५
अन्तरामुत्तको	२६३	अम्भानारहवत्त	८१, ८३,
अन्तरायिके धम्मे	३६१	अम्भानारहो	७०, ७४, ७७, ८०, ८२, ८३, ८५, ६७, ६६, १०५, १०७, १०८, १२६, १२७, १३६, १३७, ३४०, ३४४
अन्तिमज्झापन्नको	२७८	- अवन्दियो	२५७
अन्तिमवत्थु	२६६	अम्भान	८७, ८८, ६६, १००, १०७-१०६, १२६, १४४-१४६, १४८
अन्तेवासिकवत्तकथा	३४१, ३४३	अम्भुस्सहनता	१७१, १७५
अन्तेवासिको	२५७, २५८, ३३६-३४३	अम्भेति	१३६, १४२, १४३
अन्वद्धपास	१३६	अम्भेन्ता	१२, १३
अपगतगम्भा	२१८	अब्बत्तो	६
अपचयस्स	४, २४	अभिवादन	४०१
अपमारो	३६१, ३६३	अभिसङ्खारिक	१५५
अपरप्पच्चयो	२५१	अमथितकप्पो	४१६, ४२०, ४२३, ४२६, ४२६
अपराआपत्तीन	१४५, १४६, १४८	अमनुस्सन्तरायेन	३६३, ३६५
अपरिमाणो	१३७, १३६-१४३, १४६, १४७	अमूलिकाय, सीलविपत्तिया	१८५
अपरिसङ्कित	२६६	अमूळह्विनयो	११६, १५६-१६२, १८४-१८६
अपरिसुद्धजाणदस्सनो	२८६, २६५	अम्बलादनवत्थु	१६७
अपरिसुद्धधम्मदेसनो	२८५, २६४	अम्बपेसिकायो	१६७
अपरिसुद्धवेय्याकरणो	२८५, २६५	अम्बपेसिक	१६८
अपरिसुद्धासीलो	२८५, २६४	अम्बलट्टिकाय	४०६
अपरिसुद्धाजीवो	२८५, २६४	अम्बाटकवन	३४
अपलोकनकम्म	१७१	अयोपत्त	२०१
अपस्सेनफलक	२७२, ३३८, ३३६, ३४३	अय्यो सुधम्मो	३४
अपिघान	२१२, २३१	अरक्खिया तथागता	२६५
अप्पटिच्छन्नम्भान	८७	अरञ्जगतो	२८२
अप्पटिच्छन्नमानत्त	८६	अरहत्तफल	३७४
अप्पटिच्छन्नायो	१२८, १४१, १४६	अरहन्तघातका	२७०
अप्पटिञ्जाय	१६२	अरहन्तप्पातको	२७१
- कन ५, ६, १४, २५, ३५, ४१, ४२		अरहन्तो	४२१
अप्पटिनिस्सग्गे	५७-६३	अरहा	२५५, ३५७
अप्पटिपुच्छा कत ५, ६, १४, २५, ३५, ४१, ४२		अरिट्ठो	५७, ५८, ६०, ६१
अप्पटिरूप	४, २३	अलमत्ततरा	४, ५
अप्पटिस्सरणा	२४६	अवङ्ग करोन्ति	३८७
अप्पनिग्घोस	२५२		
अप्पमत्तकविस्सज्जकसम्मृति	२७४		

अवजानित्वा पटिजानाति	१६५	प्रावमनकुम्भि	२३२
अवन्तिदक्षिणापथकान	४२०	प्रावमनपादुका	२३२
अवन्दि	४०३	प्राचरियवत्तकथा	३३७
अवन्दियादिपुगला	२५७	प्राचरियो	३३७, ३३८
अवलेखनकट्ट	२३१	प्राचारगोचरसम्पन्नो	१८०
अवलेखनपिठर	२३१	प्राचारविपत्तिया	४४, ४५, ५२, ५४, १७१, १७४, १७५, ३५६-३६२, ३६५
अविनयकम्म	५, ६, १४, १५, २५, ३५, ४१, ४२, ४६, ५८, १६६	प्राचारविपन्नो	६, १६, २७, २८, ४३, ५१, ५६, ६०, १६६, १६७
अविनयो	१७०	प्राचिण्णकप्पो	४१६, ४२०, ४२६, ४२९
अविस्सज्जियवत्थु	२६५	प्राजीवक्सावको	२१६, २६०
अवीचिनिरय	३०४	प्राजीवको	४०६
अवेदनट्टो	१२५	प्राजीवविपत्तिया	४४, ४५, ४७, १७१, १७४, १७५, ३६०, ३६१
अवेभङ्गियवत्थु	२६७	प्राणिचोळक	३६१
असम्भोगेन, सङ्घेन	४१, २१५	प्रादासे पि	१६६
असम्भता, अनुसासन्ति	३६१	प्रादीनवा	१६७
असम्मुखा कत	५, ६, १४, २५, ३५, ४१, ४२	- दन्तकट्टस्स अखादने	२२७
असरमानप्पटिच्छन्ना	११६, १२१, १२२	प्रादेय्यवाचो	२५२
असारेत्वा कत	६, १४, २५, २६, ४२	प्रादेसनापाटिहारियानुसासनीया	३०१
असिसूनूपमा, कामा	५६	प्राधानग्गाही	१७१, १७३
असुरा	३५५, ३५७	प्राणन्तरिय कम्म	२६३
असुरिन्दो	४१७	प्राणन्दस्म पठम चीवरभिक्षा	४१३
अस्सजिपुनब्बसुका	१६-२२, २४, २५, २६, ३०, ६५, २६७	- सद्धिविहारिको	४२५
अस्सत्थर	२५८, २६५	प्राणन्दो	३२, २१५, २१७, २२६, २८१, २८२, २६४, २६६, ३००, ३७४-३७८, ४०२, ४०५, ४०७-४१०, ४१२, ४१४, ४२४
अस्सायणरु	४, १२, २३, ३०, १४६, १६०-१६२	प्राणिससा, दन्तकट्टस्स खादने	२२७
अस्सुत	२६६	प्रापण	४०३
अहिराजकुलानि	१६८	प्रापत्ताधिकरण	१७०, १७१, १७५-१७७, १८८, १९०
अहिराजपरित्त	१६८	प्रापत्ति	१६३, १६४, १६७, २०१-२०३, २०५, २१३, २१६, २२४-२२८, २४५
अहोगङ्गो, पब्बते	४२०, ४२१	प्रापत्तिक्खन्धो	१२८-१३०, १७१, १७७
असबद्धको	२०३, २७४	प्रापत्ति, थुल्लच्चयस्स	१६६, २६६, २६७, २६८
असबद्धक बन्धनसुत्तक	२०६, २०७	- दुक्कटस्स	१६२, १६६, २२६, २३०, २५८, २६४, २६६, २७२
आ		प्रापत्तिपरियन्त	१२२-१२४
		प्रापत्तिबहुलो	६, ११, १६, ४३
आकल्लमानचतुक्क	३६	प्रापत्तिया	१४
- चुद्दसक	२७	- अदस्सने	४५-४८
- छक्क	१६, ४३, ५१, ५६		
आकासे पि कीळन्ति	२०, २१, २३३		
आगतागमो	४२१-४२३		
आगतानागतस्स	२५६		
आगन्तुकगमिकान	२६५		

आपतिया अप्पटिकम्मे	४६ - ५५
- कन	६, १५, २६, २७
आपत्तिसमुद्धाना	१७४
आपत्ति, अनारोपेत्वा कत	१४, १५, २५, ४२, ४०८
- आरोपेतब्बा	४
- आरोपेत्वा	१५, २६
आपायिको	३०३, ३०४
आमलकवट्टिक पीठ	२४२
आयतकेन गीतरसरेन	१९६
आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो	१५४
- सेय्यसको	१२
आयोग	२२५
आरञ्जिकज्ज	६८, ७३, ७६, ७९
आरञ्जिको	३८५, ४०१, ४०३
आरामवत्थु	२६६, २६७
आरामिकपेसको	२७४
आरामो	२५२, २६६, २६७
आलम्बनवाह	२०६, २०९-२१२, २३१, २४५-२४८
आलिम्पो मद्दुचुण्णना	४०३
आलोकसन्धिकरणमत्तेन	२६८
आलोहिता	३९१
आवरण कानु	३८३
आवत्थचीवर	३९१
आवासवण्णो	४१६, ४२०, ४२२, ४२६, ४२९
आवासपरम्पर	४१, ४९
आवासिको	३२, १७९
आविच्छन्नच्छिद्द	२०९, २१०, २३१, २३२, २४१, २४७, २४८
आविच्छन्नरज्जु	२०९, २१०, २३१, २३२, २४१, २४७, २४८
आवेसनवित्थक	२०६
आवेल	१९-२१, २३२
आसनप्पटिवाहनपटिक्खेप	२५७
आसनप्पटिवाहनादि	२६०
आसन्दि	२६५
आसन्दिक	२४२
आसाळिह्या पुरिमको	२६२
आसित्तकूपधाने	२१३
आसुता	४२३
आह्वचपादक, पीठ	२४२

आह्वचपादक मञ्च	२४२
आळकमन्दा	२४५
आळवका	२६८
आळवी	२६८, २७२, २७७
आळिन्द	२४६, २७६
आळि	४०३

इ

इक्कास	२४४, २४५
इट्टकाचय	२०६, २०९, २११, २३१, २४५, २४६, २४८
इट्टकाछइन	२४८
इट्टकापाकार	२१०, २१२, २३१, २३२
इट्टकासन्धार	२१०, २१२
इट्टकासोपान	२१०, २१२, २३१, २४५ - २४८
इत्थिपण्डका	३९१, ३९३
इत्थियुत्त	३९७
इत्थीसि	४०४
इद्धिपाटिहारियानुसासनिया	३०१
इद्धिपाटिहारिय	१५४, २०१
इद्धिपादा	३५७
इसिगिलिपस्से	१५४
इस्सुकी	१७१, १७३

उ

उक्कासिक	१९५
उक्कुटिक	१८६
उक्कोटनक पाचित्तिय	१७८, १८१-१८३, १८५, १८७-१९०, १९२
उक्खित्तकस्स	१२६
उक्खेपना	६६
उक्खेपनीयकम्मकतो	४५, ४८, ५५, ६१, ६३
उक्खेपनीयकम्म	४०-४४, ४६, ४७, ४९-५४, ५७-६२, ४२०
उक्खेपनीय	१५०, १६२, ३४४
उच्चको आसन्दिको	२४२
- सत्तङ्गो	२४२
उच्चवत्थुक	२०९
उच्चासद्द	२३०
उच्छिद्दोदक	२०४
उज्झायन्ति	३

उद्धृते अरुणे छन्ना	१३६	उद्दलोमी	२६५
उष्णभिसि	२४३, २४४	उद्दसुध	२४६
उष्णि	१६७	उद्दिस्सकत	२५७ २५८
उतु	४०५	उद्देसभत्त	२७२
उतुनियो	४०४	उद्देस आगच्छती	१३६
उतुप्पमाण आचिक्खितब्ब	३६६	उद्देसितो दिन्नो	३६६
उत्तरत्थरणा भिसि	४१५	उपचारो	२०६, २४५
उत्तरत्थरण	४१३	उपज्झायान	२५७
उत्तरत्तवासको	४०४	उपट्टानसाला	२४६, २५३, ३३६
उत्तरपासक	२०६, २१०, २३१, २३२, २४१, २४७, २४८	उपनन्दो	२६०, २६३, २७७, ४१६
उत्तरासङ्ग	१८६, १८६, ३८०, ३६१	उपनाही	१७१
उत्तरिकरणीय	१५३	उपवाळो	१६५, १६६
उत्तरिभङ्ग	१५५	उपसम्पदनिस्सया	६५
उत्तरिमनुस्सधम्म	२०१	उपसम्पदा	३०२
उत्तरो	४२४, ४२५	उपसम्पदापेक्खा	३६१, ३६६
उत्तानमुखा	२०	उपस्सय	३६६
उदककटाह	२१२	उपालि	३२, ७१, ८०, २८१, २८२, ३६७ — ३६६, ४०८, ४०९, ४१५
उदकतेलकेन केसे ओसण्ठेन्ति	१६५	उपाहनत्थविक	२०७
उदकन्तरायेन	३६३, ३६५	उपाहना	२७४, ३३७
उदकनिद्धमन	२१०, २१२, २३२, २४७	उपोसथग्ग	२७१
उदकपटिच्छादि	२११	उपोसथसयुत्ते	४२६
उदकपत्ते पि	१६६	उपोसथिक	२७२, ३५६
उदकपुञ्छनि	२१२	उपोसथो	१०, १७, २६, ३७, ४४, ५२, ६०, ७५
उदकवाहनरज्जु	२११	उपोसथ	११, १८, ३१, ३६, ४६, ४७, ५४, ६१, ६५, ६८, ७२, ८२, ८३, २६६, ३००, ३६६, ३६७
उदकसरावक	२१०	उप्पलवण्णाय	३८१
उदकसाटिका	३६१	उब्बाहिकाय	१८०—१८२, ४२७, ४३१
उदकाधान	२१०	उभतोकाज	२२७
उदक मञ्जे आदित्त	१५६, २१४	उभतोव्यञ्जनको	२६४, २७०, २७१, ३६१, ३६३, ४०४
उदपानसालायो	२५३	उभतोलोहितकूपधान	२५८, २६५
उदपाने	२५३	उभतोवण्टिकमाल	१६, २१, २३२
उदरवाताबाधो	२३०	उभतोविभङ्गे	४०६
उदान	२८२	उभत्तकालय	१६१
उदायिना	१०१	उरच्छद	१६—२१, २३२
उदायी	८६—१०६, ३८३	उख्वेलकस्सपे	२३३
उदुक्खलिक	२०६, २१०, २३१, २३२, २४१, २४७, २४८	उम्मत्तको	१२५, १२६, १५६—१६२, १८५, १८६
उदुम्बर	४२१, ४२२, ४३१	उध्यानस्स	४१०
उदेनस्स	४१२, ४१६		
— ओरोधो	४१२, ४१३		

उमीरमयं
उत्सन्न

२१६
३६०

ए

एकतोउपसम्पन्ना	३६८, ४०५
एकतोकाज	२२७
एकतोवण्टिकमाल	१६, २१, २३२
एकत्थरणा	• २०, २१, २१३, २३३
एकनाम	१३७, १३६-१४३, १४६, १४८
एकन्तलोमी	२५८, २६५
एकपावुरणा	२०, २१, २१३, २३३
एकमासपरिवास	११, ११६
एकावासएकासनानुजानना	२६३
एकाहपरिवास	८६-६१
एकाहप्पटिच्छन्नअम्भान	६१
एकाहप्पटिच्छन्नपरिवास	८६
एकाहप्पटिच्छन्नमानत्त	८६
एकाहप्पटिच्छन्ना	१०६, ११०
एकेनूनपञ्चअरहन्तसतानि उच्चिनि	४०७
एरापथ अहिराजकुल	१६८
एहिस्वागतवादिनो	२०
एळकपादक पीठ	२४२
एळगलवाचो	१७४

ओ

ओकार	२५१
ओकासो	१०, ११, १७, १८, २६, ३१, ३७, ३८, ४४, ५२, ५४, ६०, ६२, ६५, ७५, ७८, ८२
ओणोजन	६८, ७२, ७५, ७८, ८२
ओत्थरक	२०८
ओन्धरीठ	२४४
ओन्धमञ्च	२४४, ३६०
ओरमत्तरु	१६४
ओरोघो	४१५
ओलम्बक	२३१, २७७
ओवट्टिक	१६५
ओवाद	४०३
ओसारक	२४६
ओळारिके ओभासे कयिरमाने - निमित्ते	४११ ४११
अ	
असकूटेन	३८८

क

ककुधो	२८३, २८४
कक्कळताय	१६७, १६८
कच्छुरोगाबाधो	१६४
कञ्चुको	३८८
कटच्छुपरिस्सावन	२०७
कटमोदकतिस्सको	२६८
कटिभार	२२७
कटिसुत्तक	१६५, ३६१
कट्टिस्स	२५८, २६५
कट्टताळ	२४१
कठिनमण्डप	२०६
कठिनरज्जु	२०५
कठिनसाल	२०६
कठिन	२०४, २०६
कणाजक	१५५, १५६
कण्ठमुत्तक	१६५
कण्णकुज्ज	४२१, ४३१
कण्णमलहरणि	२२५
कण्हपक्खनवक	१५०
कण्हवारनयेनेव	६४
कण्हगोतम अहिराजकुल	१६८
कतक	२१८, २१९, २३३
कथल	२१६
कदलिमिगपवरपच्चत्थरण	२५८, २६५
कद्दमोदे	४०३
कद्दमोदकेन ओसिञ्चन्ति	३८२
कपिलवत्थु	३७३, ४०२
कपिसीसक	२०६, २१०, २३१, २३२, १४१, २४७, २४८, २७५
कपोतकन्दराय	१५४
कप्पट्टो	३०३, ३०४
कप्पियकुटियो	२५३
कम्मकर	४०३
कम्मकारि	४०३
कम्मपत्ता	१६१
कम्मिका	११, १७, १८, २६, ३७, ३६, ४४, ६१, ६५
कम्म	११
करकटक	२१२
करणीयता	१७१

कलन्दकनिवापो	१५३, १६३, २३६, २७२	कुत्तक	२५८,
	२८६, ४११, ४१८	कुदालो	२६६,
कलहकारको	३-५, ६	कुम्भकारिक	
कलाबुक	२२६	कुम्भयेनकसतेहि	
कल्याणभक्तिको	१५५, १५६	कुशविन्दकसुत्तिया	
कल्याणमिन्ते	१७	कुलङ्कादक	
कवट	२२५	कुलदूसका	२४,
कसाव	२४५	कुनूपिक	
कस्सपसव्हयो	४१४	कुल्लकविहारेन	
कस्सपो	१६६	कुसलमूलानि	१७१ -
कहापण	४१६	कुसि	२
कळिम्भक	२०५	कुसिनार	४
काचमयो पत्तो	२०१	कुळीरपादको मञ्चो	२
कायदळिहबहुला	१५४	कुळीरपादक पीठ	२
कायबन्धन	२२६, २७४	कूटागारसालाय	२०८, २५३, ३७३, ४
कायिकेन, अनाचारेन समन्नागतो	२८	केसच्छेदन	८
—उपधातिकेन समन्नागतो	२८	कोकनदो	२
—दवेन समन्नागतो	२८	कोकालिको	२६८, ३
—मिच्छाजीवेन समन्नागतो	२८	कोच्छेन, केसे ओसण्ठेन्ति	१
कायूर	१६५, २३४	कोटिसन्थरेन	२
कारको	१७८, १८७, १८८	कोटुको	२१०, २३२ २४७, २७६, ४
कासीसु	३२	कोबनो	११
—वस्सवुटो	२०, २२	कोसज्जस्स	:
काळवण्णकरणमत्तेन	२६८	कोसम्बि	४०, ४४, ४८, ५२, ६६, ८८
काळवण्ण	२०६		४१२, ४२०, ४३०, ४४
कालसिलाय	१५४	कोसलस्स	२१
किच्चयता	१७१	कोसलेसु जनपदे	२०७, २१
किच्चाधिकरण	१७०, १७१, १७४-१७७, १६२	कोसेय्य	२५८, २१
किण्णेन पूरेतु	२०४	कोळियपुत्तो	२८३, २१
किन्बिस	२६६	कसपाति	४१
किमिलो	२८१	कसभण्ड	२१
किलासो	३६१, ३६३,	कसमयो पत्तो	२१
कीटागिरि	१६ - २५, ६५, २६७, २६८		
कुक्कुच्चको	३, ४२१ - ४२३	ख	
कुट्ट	३६३, ४०३	खज्जकभाजका	२७३, २७४, २७
कुट्टगण्डो	३६१	खण्डदेदिया	२६
कुठारी	२६६, २६८	खण्डफुल्लपटिसङ्खरणमत्तेन	२६
कुट्टपादो	२४६	खण्डफुल्लपटिसङ्खरण	४०
कुट्टलेपनमत्तेन	२६८, २६६	खण्ड	२५
कुण्डकमत्तिक	२४४	खन्धभार	२८
		खलिकाय पि कीळन्ति	२०, २१, २३

खित्तचित्तो	१२६	गिञ्जकूटस्स, पब्बतस्स	२६३
खीयनक पाचित्तिय	१७८, १८०, १८३, १८५, १८७, १८८, १९०, १९२	गिम्हिको	२७६
खीर	४२३, ४२६	गिरगसमज्जा	१६६, २४३
खुज्जसोभित	४२७	गिलानम्स, छत्त धारेतु	२२०
खुद्दकवत्थु	१६३	गिहिद्धजो	४४, ४५, ४७
खुद्दानुखुद्दानि सिक्खापदानि*	४०६, ४१०	गिहिनिवत्थ	२२७
खुरभण्ड	२४४	गिहिपाखन पाखन्ति	२२७
खुरसिपाटिक	२२४	गिहिविकतानुजानना	२५८
खुरसिल	२२४	गिहिससग्गेहि	१२
खुर	२२४	गिहिससट्ठो	६, १२, २८, ४३, १६६
खेळमल्लको	२७२, ३३८, ३३९, ३४३	गुह	२४०
ग		गूळहक	१८४
गग्गो भिक्खु	१६०	गेहकपरिकम्मकता	३३८
गङ्गा	३५४, ३५६	गेहकपरिकम्मकरणमत्तेन	२६८
गणकमहामत्ता	२२०	गेहकपरिकम्म	२०६
गणभोजने	२६७	गोनमककन्दराय	१५४
गण्ठकफलक	२२७	गोतमो	४०२
गण्ठक पासक	२२६	गोनमो	२१७, २६६, २६८, २६९
गण्डुमत्तिक	२४५	गोविपुत्तो	२८६
गण्डो	३६३, ४०४	गोनको	२५८, २६५
गतिगत	१६४	गोलोमिक	२२४
गद्धबाधिपुब्बो	५५ - ५८, ६०, ६१	गोहनुकेन जघन कोट्टापेत्ति	३८६, ४०३
गन्धब्बहत्थकेन	१६४	घ	
गन्धब्बा	३५५, ३५७	घटक	२१८, २१९
गन्धसुत्तिया	२३४	घटिकटाहे पिण्डाय चरन्ति	२०३
गम्भपमुखे	४२६	घटिकाय पि कीळन्ति	२०, २१, २३३
गम्भ	२४५, ४०१, ४०६	घटिक	२०६, २१०, २३१, २४१, २४७, २४८
गमनागमनसम्पन्न	२५२	घोसितारामे	४०, ४८, २८३, ४१४
गयासीस	३०१	च	
गरुका आपत्ति	१७०, १७८, १८८	चक्कभेद	२८६, २९६
गरुधम्मपटिग्गाहो	४०२	चक्कलिक	२७१
गरुधम्म	३३६, ३४४, ३४७, ३७५ ३७६, ४००, ४०२, ४०५	चक्कवट्टक	२१२
गरुनिस्सय	४२५	चक्खुरोगाबाधो	१६६
गहपतिचीवर	२६८	चङ्कमनवेदिक	२०६
गहर्पति	२५१, २५२	चङ्कमनसाला	२०६, २५३
गामणि	४१६	चङ्कम	२०८, २५३
गामन्तरकप्पो	४१६, ४२०, ४२२, ४२६, ४२८	चतुकण्णक	२२७
गाममोद्वा	१६३, १६४	चतुक्कभत्त	१५५
		चतुग्गुण सङ्घाटि	३०१
		चतुत्य पाराजिक कथ पञ्जात्त	४०८

चतुरङ्गगुलपच्छिम	२२८	चोळक	२०२, २४३, २७१
चतुरस्सक	२२४	चोळपट्टेन	३८६
चतुहृप्पटिच्छन्ना	१०६	चोळमिस	२४३, २४४
चत्तारि पाराजिकानि	४०६, ४१०	चोळवट्टिया	३६८
चत्तारो पाटिदेसनीये	४१०	चोळवेणि	३८६, ४०३
चत्तालीसक	१२४	चोळ	२७६
चन्दनगण्ठि	१६६		
चन्दनिक	२१२	छत्तिसक	१२७
चन्दिमसुरियान उपक्किलेसा	४१७	छत्त	२१६, २२०
चम्पेय्यके	४२६	छदन	२७७
चम्मक्खण्ड	२१२	छन्दगामिता	३०
चम्मपट्टेन	२८६	छन्ददायको	१७८
चयो	२०६	छन्दसो आ पेमा	२२६
चलकानि	२०४	छन्दागति	१६४, १८२, २६२, २७३, २७४
चातुहिसस्स	२५६	छन्दारहान	१७८, १६१
चामरिवीजनी	२१६	छन्दो	१७८
चिक्खल्लमद्दना	४१५	छन्नो	४०, ४१, ४५, ४८, ५४, १७०, ४१२, ४१४
चिङ्गलुकेन पि कीळन्ति	२०, २१, २३३	छप्पञ्चवस्सिक	२६६
चिण्णमानत्तो	८७, ८८, ६१, ६७-१००, १०५-१०८	छब्बगिया भिक्खुनियो	३८२, ३८६, ३८७, ३८६, ३६७, ४०१
चित्तको	२५८, २६५	— भिक्खू	१५०, १६२, १६३, १६७, २००
चित्तविपरियासकत्तो	१५६-१६२, १८५, १८६		२०४, २०५, २१३, २१६, २२४
चित्तस्सावासिको	६५	—	२२६, २३२, २४३, २४५, २५४,
चित्तो, गहपति	३२, ३३, ३५, ३७, ६६		२५५, २५७, २५८, २६०, २६१,
चिमिलिक	२४३		२७२, ३५८, ३८२
चीवरदण्डसत्थकादीनि	२०४	छव्यापुत्त ग्रहिराजकुल	१६८
चीवरपिण्डपातसेनासन०	४२०	छवसीसस्स	२०३
चीवरप्पटिग्गाहको	२७३	छवस्स	२८८
चीवरभजको	२७३	छळभिञ्जो	२५६
चीवररज्जु	२०६, २११, २३१, २४६, २४७, २४८, ३३७, ३३६	छादनमत्तेन	२६८
चीवरवस	२०६, २११, २३१, २४६-२४८, २७६, ३३७, ३३६	छाया मेतब्बा	३६५
चीवरसहस्स	४१३	छारत्त	८६-८८, ६०, ६१, ६६, ६६, १००, १०४-१०८
चीवर	४२४	छाहृप्पटिच्छन्ना	१०६, ११०
चण्णेन नहायन्ति	४०१		
चेलप्पटिका	२१८	ज	
चोदेत्वा क्त	११, १५, १६, १८, २६, २७, ३१	जन्ताघरपटिच्छादि	२११
चोरन्तरायेन	३६३, ३६५	जन्ताघरपीठ	२१०
चौरपपाते	१५४	जन्ताघरसाला	२११, २५३
		जन्ताघर २०८, २१०, २१२, २५३, ३३८, ३४२, ४०८	
		जरादब्बलो	२३१

जळोर्गि	४१६, ४२०, ४२३, ४२६, ४३०
जातरुनरजतपटिगहणा	४१७
जातरुनरजत	४१६ - ४१६, ४२१, ४२६, ४३०
जातरूप	३५७, ४१८
जानपटिच्छत्रो	११५, ११६, १२१
जालवातपान	२४१
जिनसासने	४०५
जीवकम्बत्रने	४०६
जीवको कोमारभच्चो	२०८
जीवितन्तरायेन	३६३, ३६५
जैतवने अनाथपिण्डकस्स आगमे	३, ५५, ६७, ८६, १५०, २१८, २५८
जैतवन	२२, ३४, २५३
जेनो कुमारो	२५२, २५३

अ

जाति	१६, २४, ३२, ३५, ३८, ४०, ४१, ४६, ५५, ५७, ६३, ८६, ८८-६१, ६४-६७, १००, १०२-१०४, १०८, १०९, १११, ११३, ११८, १२३, १५३, १५८, १६०, १६४, १६५, १८१, १८२, १८५, १८६, २१५, २१६, २२१, २२२, २५४, २६२, २७३, २८६, २७४
- चतुर्थकम्म	१७१, १७७
- दुतियकम्म	१७१, १७७

त

तज्जनीयकम्मकतो	१२, ६५
तज्जनीयकम्म	३ - ११, ६४
तज्जनीय	५, ६४, ६६, १५०, १६२, ३४०, ३४४
ततिय पाराजिक कथ पञ्जात्त	४०८
तदनुच्छविक	४
तदनुलोमिक	४
नन्तक	२२५
तपोदारामे	१५४
तम्बपणिदीपपसादकान	१४६
तम्बलोहमयो पत्तो	२०१
तथो, निस्सये	४०५
तथो, सोपाने	२४५ - २४८
तस्सपापिथ्यसिकाकम्म	१६५ - १६७, १८८
तालवण्टक	२२७

तालवण्ट	२१६
तावकालिक	२७१, ३६०
तावदेव द्याया भेतब्बा	३६६
ताळच्छिद् २०६, २१०, २३१, २३२, २४१, २४७, २४८	
तिकभोजन	२६७
तिकापत्तिमानत्त	६५, १०४
तिकोटिपरिसुद्ध मच्छमम	२६८
तिणच्छदन	२४८
तिणभिर्सि	२४३, २४४
तिणवत्थारक	१६७, १७०, १८८, १९० - १९२
तिणमन्थारक	२०२, २४१
तिणक्कपमा कामा	५६
तिण	२६८, ४१६
तिणगविचिकिच्छो	२५१
तित्तिरजातक	२५६
तित्थायतन	४०१
तित्थियद्धजो	४४, ४५, ४७
तित्थियपक्कन्तका	२७०
तित्थिया	४४
तिन्दुककन्दराय	१५४
तिमितिमिङ्गलो	३५५, ३५७
तिमण्डल	३३७
निरच्छानगता	२५७
तिरच्छानविज्ज	२२६, २३०
तिरच्छानहरीतकि	४०४
तिरीटक	४०४
तिरोकरणि	२४५
तिलसङ्गुळिका	३३
तिवग्गस्स	२६४
तिविधसलाकग्गाहो	१८३
तिस्सो, वीजनियो	२१६
निस, निस्सग्गिये	४१०
तीहपटिच्छन्ना	१०६, ११०
तुन्नवायो	२५४
तुम्बकटाहे पिण्डाय चरन्ति	२०३
तुल	२१२
तूलिका	२५८, २६५, २६७
तूलोनद्ध	२५८
तेचत्तालीसवत्त	५१, ६०
तेचीवरिका	४२१

तेजोधानु समापज्जित्वा	१५४	दारुभण्ड	२६६, २६८
तेरससङ्घादिसेसे	४०६, ४१०	दारुवारक	२१२
तेविज्जो	२५५	दारुसन्थार	२१०, २१२
थ		दारुसोपान	२१७, २१२, २३१, २४५-२४८
थत्रिकपरिस्सावनानुजानना	२०६	दास	४०३
थविकायो	२४६	दासि	४०३
थालिपाकसतानि	२८६	दिट्ठवम्मो	२५१, २६२
थुल्लच्चय	१६३, ३०२, ३६०	दिट्ठाविकम्म	१७०
थुल्लवज्ज	१६८, १७०, १६०	दिट्ठिगत	५५
थेय्यतिथिया	२७७	दिट्ठिविपत्तिया	४४, ४५, ४७, ५२, ५४, १७१, १७४, १७५, ३५६-३६१, ३६६
थेय्यसवासका	२७०	दिट्ठिविपन्नो	६, १६, १७, २७, २८, ४३, ५१, ५६, ६०, १६६, १६७
द		दिब्बाय सीतधातुया	४२१
दक्खिणागिरिस्मि	४११	दिवसभागो आचिक्खितव्वो	३६६
दण्डकठिन	२०५	दिवा अप्पाकिण	२५२
दण्डकम्म	४०३	दीघदसानि	३८७, ३८८
दण्डपरिस्सावन	२०८	दीघानि कायबन्धनानि	३८६
दण्डसत्थक	२०४	दीघासन	२६५
दण्डसम्मूर्ति	२२१	दुक्कटस्स	१६३, १६४, १६७, २०१-२०३, २०५, २१३, २१६, २२४, २२५, २२७, २२८, २४५
दण्डसिक्का	२२०, २२१	दुक्कट	१३८, १३९, १६३, ३६०, ३६१, ४११
दण्डसिक्कासम्मूर्ति	२२२	दुक्ख	२५१, २६२
दन्तकट्ट	२२७, २२८, ३३७, ३४१	दुट्ठुल्ला आपत्ति	१७१, १७८
दब्बो मल्लपुत्तो	१५३-१५८, २१४	दुतिय पाराजिक कत्थ पञ्जात्त	४०८
दलिहो	२५४	दुप्पटिनिस्सग्गी	१७१, १७३
दवडाह्का	२२८	दुम्भरताय	४
दवा	१८८	दुम्भासित	१६२, १६४, ३६०, ३६१
दसद्धादसवस्सिक	२६६	दुवग्गस्स	२६४
दसपदे पि कीळन्ति	२०, २१, २३३	दुवूपसन्त	५, ६
दसवत्थूनि	४१६, ४२०, ४२३, ४२५, ४३०, ४३१	दुस्सपट्टेन	३८६
दसाह्मपटिच्छन्नायो	१०६, ११०	दुस्सवट्ठिया	३८६
दस्सनूपचार	३८	दुस्सवणिज्ज	४१३
दाठिक	२२४	दुस्सवेणिया	३८६
दानकथ	२५१, २६२	दुस्सा	२७६, ४०३
दानपथानि	२२	दूतेन पि उपसम्पादेतु	३६८
दाय	२२८	देड्डुभक	२२६
दाह	४१६	देवदत्तवत्थु	२८३
दाहवय २०६, २०६, २११, २३१, २४५, २४६, २४८		देवदत्तो	२८१-२८३, २८८, २९०-२९२, २९४, २९६-३००, ३०३, ३०४
दाहपत्त	२३३		
दाहपाकार	२१०, २१२, २३१, २३२		
दाहपादुक	३२३		

देवपुत्तो	२८४
देमनागामिनिया, आपत्तिया कत	१५, २६, २७
देसिताय, आपत्तिया	६, १४, २५, ४२
दोसगामिता	३०
दोसागति	१६४, १८२, २६२, २७३, २७४
द्वङ्गुलकप्पो	४१६, ४२०, ४२२, ४२६, ४२८
द्वारद्वपनमत्तेन	२६८
द्वीहृप्पटिच्छन्ना	१०६
द्वे, अनियते	४०६, ४१०
द्वेनवुति, पाचित्तिये	४१०
द्वेमासपरिवासो	१११, ११६, १२१, १२२
द्वेमासप्पटिच्छन्नायो	१११

ध

धनिय कुम्भकारपुत्त	४०८
धनुकेनपि कीळन्ति	२०, २१, २३३
धम्मकथिको	१५४, १८१, १८२, २२५
धम्मकम्मद्वादसक	२६, ३६, ४२, ५०, ५८, १६६
धम्मकम्म	७, ८, ९, १५, १६, २६, २७, ३६, ४२, ५८, ५९, १६६
धम्मकरको	२०७, २७४, ४२४
धम्मधरो	४२१, ४२२, ४२३
धम्मवादी	१५०-१५२
धम्मविनयसङ्गीति	४१४
धम्मसम्मुखता	१७८, १८०-१८३, १८५, १८७-१९०, १९२
धम्मिकानि, अमूळहविनयस्स दानानि	१६१
धम्मिका, सलाकग्गाहा	१६४
धम्मिक	१६३
धम्मी कथा	४, ३०१
धम्मेन कत	१५, १६, २६, २७
धम्मो	१७०
धम्म च विनय च सङ्गायाम	४०६, ४०७, ४११
धुत्तस्स	४, २४
धुत्ता	४०२
धुवचोळपग्धरन्ती	४०४
धुवचोळा	३६१, ३६३
धुवभत्तिको	३२
धुवलोहिता	३६१, ३६३, ४०४

धूमकालिक	२६८, २६९
धूमनेत्त	२०६
धूमरजो	४१७

न

नखच्छेदन	२२३, ४०१
नखपरिचित	१६८
नच्च	१६३, ४०३
नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसक	३०, ३८
नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसक	४५, ५३, ६१
नमतक	२०४, २१३, २२४, ३८७, ४०४
नवकम्मदानकथा	२६८
नवकम्मिको	३२, २५४
नवकम्म	२०८, २५३, २५४, २६६, २७०, २७६, ३६६, ४०५
नवाहृप्पटिच्छन्ना	१०६, ११०
नहान	१६३
नागदन्तके	२०३
नागदन्ते	२०६
नागा	३५५, ३५७
नानानाम	१३६ - १४३, १४६, १४८
नानावादो	१७१
नानासवासको	६६, ७३, ७६, ८०, ८३, २५७
नावाय उज्जवनिक्काय	४१२
नासिकालोमानि	२२४
नाळन्द	४०६
नाळागिरि	२६६, २६७
नाळिकागम्भ	२४५
निक्खित्तमणिसुवण्णा	४१६, ४१८
निखादन	२६६, २६८
निगण्ठो नातपुत्तो	१६६
निग्रोधारामे	३७३
निच्चभत्तिका	१५६
निच्चभत्त	१५५
निदान	३ ४०८, ४०९
निब्बत्तबीजञ्जेव	१६८
निब्बानधातुया	३५६
निब्बेमतिकप्पटिच्छन्तो	११६, १२२
निब्बेमतिको	११५, १२०, १२१, १२४, १३०, १३१, १३२, १३५-१३७
निमन्तन	१७२

निमित्तमत्ता	३६१	पञ्चपटिक	२०६, २३१, २४५, २४७, २४८
नियस्मकम्मकतो	१६	पञ्चवत्थुयाचनत्था	२६७
नियस्मकम्म	१३ — १८, ६६, १५०, ३४०, ३४४	पञ्चवत्थुनि	२६८
निरोधम्म	२५१, २६२	पञ्चसता तस्मा पञ्चमती	८१५
निल्लेख	२१२	पञ्चान्तिका	४१४
निवात	१५६	पञ्चहि वत्थहि	२६६
निमीदनपच्चत्थरण	३३६, ३४३	पञ्चाहपम्बाम	६२-६४, ६६, ६८, ६९
निमीदन	४२४	पञ्चाहपटिच्छन्ना	१०६, ११०
निस्सयो	१०, ११, १७, १८, ३१, ३७-३९, ४६, ६०	पञ्चात्ति	४०८
निस्सीम	२६२, २६६, २७७	पटिगि दातु	२८८
नीचवत्थुको	२०६	पटलिका	२५८, २६५
नील	४०४	पटाणि	८०४
नेत्थार	१०, ११	पटिका	२५८, २६५
नेरयिको	३०३, ३०४	पटिग्गाहथविक	२०६
नेव अनिदूरे	२५२	पटिग्गाहो	२०४, २०६
प		पटिग्गाहको	१८६
		पटिग्गाहभाजको	२७८
पकतत्तान भिक्खून	१०, ११, ३७, ६७	पटिच्छन्नायो	१२८, १४१, १४६
पकतत्त	४६	पटिच्छादियो	२११
पकता	१२, १३	पटिजानित्वा अवजानाति	१६५
पकतिमण्डल	२०२	पटिञ्जातकरण	१६२-१६४, १८८-१९०
पकासनीयकम्म	२८८, २८९	पटिञ्जाय कत	१५, २६, २७
पकुधो कञ्जायतो	१६६	पटिपुच्छा कत	१५, २६, ३६
पक्खपारिवासिकमूलायपटिकस्मना	१०१	पटिप्पस्सद्ध	१६
पक्खपटिच्छन्नअब्भान	१०६	पटिप्पस्सम्भेतव्यअट्टारमक	११, ३६
पक्खिक	२७२	पटिप्पस्सम्भेतव्यतेज्जालीसक	४६, ५३, ६२
पग्गाहिकसाल	४१३	पटिभानचित्त	२४५
पघन	२४६	पटिमन्तेथ	३, ४, ५
पङ्गचीरेन, पि कीळन्ति	२०, २१, २३३	पटिसल्लानसारूप	२५२
पच्छाउपसम्पन्नेन	२५७	पटिसारणीयकम्मकतो	४०
पच्छाभत्त पवारेन्तियो	३६६	पटिसारणीयकम्म	३२, ३४-३७, ३९, ६६, ८१६
पच्छासमणो	७३, ७६, ३३७, ४३०	पटिसारणीय	१५०, १६२, ३४०, ३४४
पच्छिमको	२६३	पतिसेवन्ति मेथुन	४१८
पच्छिमसोपानकळेवर	२१७	पटिसोते नहायन्ति	४०२
पच्छिमा जनता	१६७	पट्टिक	२२६
पञ्च उत्तगसङ्गसतानि	४१३	पठम पाराजिक कत्थ पञ्चात्त	४०८
पञ्च कामगुगा	४१६	पण्डका	२७०, २७७
पञ्चङ्गुलिक	२१३	पण्डको, अवन्दियो	२५७, २६४
पञ्च छदनानि	२४८	पण्डितो	४२१-४२३
पञ्च दुस्ससतानि	४१३	पण्डुकलोहितका	३-५, ११, १२, ६३

पण्णच्छदनं	२४८	परिवासं	१२, १३, ७१, ८०, १२६, ३४०
पण्णभिसि	२४३, २४४	परिवृत्थपरिवासो	८६ - ६२, ६४ - ६६, ६८, ६९, १०३, १०४, १०६ - १०८
पत्तकल्लं	२४	पणिवेणगिसालकं	२७६
पत्तकुण्डोलिकं	२०२	परिवेणग्गेन	२६२
पत्तग्गाहापको	२७४	परिवेणं	२४८, २५३, ३३६, ३४४
पत्तथविकं	२०३	पवत्तिनी	३६३ ३६८, ३६९
पत्तधम्मो	२५१, २६२	परिसुद्धआणदस्सनो	२८६, २९५
पत्तमण्डलं	२०१, २०२	परिसुद्धधम्मदेसनो	२८५, २९५
पत्तमाळकं	२०२	परिसुद्धवेय्याकरणो	२८६, २९५
पत्तस्स उक्कुज्जना	२१६	परिसुद्धसीलो	२८६, २९५
पत्तरस निक्कुज्जना	२१५	परिसुद्धाजीवो	२९५
पत्ताधारकं	२०२	परिसं	४१६
पत्ताळद्वकेन, पि कीळन्ति	२०, २१, २३३	परिस्सावनं	२०७, २०८, २७४, ४२४
पत्तुक्कुज्जनां	२१६	परिहारप्पथे पि कीळन्ति	२०, २१, २३३
पत्तो	३६१, ४२३	पलालपीठं	२४२
पदरसिलं	२१०, २३२, २४७	पलिबुद्धेन्ति	२६०
पट्वाजर्न, यक्कमं	१६, २४, २६ - २९, ३१, ६६	पल्लङ्गेन निसीदन्ति	४०१
पट्वाजनीयं	१५०, १६२, ३४०, ३४४	पल्लङ्को	२३३, २५८, २६५
पभस्सित्थ	२२६	पवारणा	१०, ११, १७, १८, २६, ३१, ३७, ३९, ४४, ४६, ४७, ५२, ५४, ६०, ६१, ६५, ६८, ७२, ७५, ७८, ८२, ८४, ३६७, ४०८
परसु	२६६, २६८	पवाळं	३५५, ३५७
पराय परा सम्मन्नितत्त्वा	३६१	पवुत्थपत्तिका	३८८
परिकम्मकताय	२७२	पसेनदिस्स कोसलस्स	२६५
परिकम्मं	१६४	पस्सावकुम्भि	२३१
परिद्वारे	४०४	पस्सावदोणिकं	२३१
परित्ताणकिटिकं	२४६	पस्सावपादुकं	२३१
परित्तं कातुं	२२८	पस्सावं	२३०
परिभण्डकरणमत्तेन	२६८	पहरणि	२३३
परिभण्डं	२७४	पळासी	१७१, १७३
- लिम्पिरसाम	४१३	पाचित्तियं	३६०, ३६१, १६३
परिमाणा	१३७, १३९-१४३, १४६, १४८	पाचीनका भिक्खू	४२४-४२६
परिमुखं	२२४	- अघम्मवादी	४२७
परिमण्डलं	३३७	पाटिदेसनीयं	३६०, ३६१, ३६३
परियादिन्नचित्तो	३०४	पाटिपदिकं	२७२
परियोगाळ्हधम्मो	२५१, २६२	पातिमोक्खट्टपनं	३५६-३६२
परिवसन्तो	६३, १३२-१३६, १३९-१४१, १४३, १४६, १४७	पातिमोक्खसंवरसंवृतो	१८०
परिदासदानं	११६, ११७, १२२, १२५, १२६	पातिमोक्खं	१३६, ३५४, ३५६, ३५८, ३५९, ३६३, ३६५, ३६६, ३७६, ३८०
परिवासारहो	३३६, ३४४		
परिवासो	१०६		

पादकथलिक	४४, ४७, ५२, ७१, ७५, ७७	पुग्गलसम्मुखता	१७८, १८०-१८२, १८५, १८८-१८२
पादघसनियो	२१६	पुग्गलिक	३६६
पादपीठ	४४, ७१, ७४, ७७	पुग्गल	२६६, ४०८, ४०९
पादपुञ्जनि	२७१, ४१३	पुञ्जनियो	८१५
पानागार	४०३	पुथुपार्णक	१६५
पातीयमण्डप	२४७	पुप्फदसानि	३८७, ३८८
पानीयसङ्घ	२४७	पुप्फफलकञ्चुक	८०४
पानीयसरावक	२४७	पुब्बारामे	३५३
पानीयसाल	२४७	पुरत्थिमेसु जनपदेसु	४२५
पापसमाचारा	२४, २५	पुराणमल्ली	३८८
पापिकाय दिट्ठिया	५७ - ६३	पुराणो	४११, ४१२, ४१५
पापिच्छा सारिपुत्तमोग्गल्लाना	२६७	पुरिमको	२६३
पापिच्छो	१७१, १७३	पुरिसत्थिमे नहायन्ति	४०२
पापिठुतर	१०	पुरिसव्यञ्जन	३८६
पामङ्गो	१६५, २३४	पुरिसयुत्त	३६७
पाराजिककथा	३६२	पुरेउपसम्पन्नो	२५७
पाराजिकसामन्त	१८७, १८८	पुरेभत्त पवारेल्लियो	३६५
पाराजिको	१६३, १८७, १८८, ३६०-३६२	पुरेसमणेन	७३, ७६, ७९
पारिवामिकचतुत्थो	७१	पुगस्स	१६७, १६८, २२३
पारिवासिकमूलायपटिकस्सना	६३	पूरणो	१६६
पारिवासिकवत्त	६७	पोटकिटूल	२६३
पारिवासिको	६७, ७४, ७७, ८०, ८१, ८५, २५७	पोत्थनिक	२६०
पावाय	४०६	पसुकूलिका	८२१
पावेय्यका भिक्खू	४२४ - ४२७	फ	
पासकफलक	२२७		
पासाद	२३६	फणकेन केसे ओसण्ठेन्ति	१६५
पिटक तीणि सङ्गीति अकमु जिनसावका	४१५	फलक	२४२
पिट्टमद्	२४४	फलदसानि	३८७, ३८८
पिट्टसङ्घाट	२०६ २३१ २४१, २४७, २४८	फलभाजको	२७३, २७८
पिट्ठिपरिकम्म	४४, ४७, ५२, १६५	फलिकमयो पत्तो	२०१
पिण्डनिकखेपनमत्तेन	२६८, २६९	फासुका	३८६
पिण्डपातिकङ्ग	६८, ७३, ७६, ७९	फुल्ल	२५४
पिण्डपातिका	४२१	ब	
पिण्डोलभारद्वाजो	१६६, २००		
पितुघातको	२७०, २७१	बन्धनमत्त	२२५, २६८
पिसाविल्लिका	२०४, २२४	बन्धनसुत्तक	२०३
पीठभिंसि	२४४	बब्बज	२६६, २६८
पीठिका	२४२	बलवाबलव	३, ४, ५
पीठ	२५८, २६६, २६८	बलानि	३७५
पीत	४०४	बहारामकोट्टके	१५६
		बहुजनसुत्ताय	१७१, १७२

बहुजनहिताय	१७१, १७२
बहुस्फुतो	४२१-४२३
बाहिरलोमी उष्णीधारणा	१६३, १६७
बाहुल्लिको	२६६
विदलक	२०५
विदलमञ्चक	२४१
बिम्बिसारो	१६७, २४८, २४९, २५१, २५२
बिम्बोहन	२४३, २६५, २६६, २६, ४०८
विलङ्गदुतिय	१५१
बुद्धगताय सतिथा	२५०
बुद्धप्पमुखस्स सङ्खस्स	२५७
बुद्धवचन	२२६
बुद्धो भगवा	२४६, ३५३
बुन्दिकावद्ध, पीठ	२४२
— मञ्च	२४२
बोज्झङ्गा	३५७
बोधिराजकुमारो	२१६-२१८
व्यञ्जनच्छायाय	१८१, १८२
ब्रह्मचरियन्तरायेन	३६३, ३६५
ब्रह्मजाल	४०६
ब्रह्मदण्डो	४१२-४१५
ब्रह्मदत्त भाणव	४०६
ब्रह्मपुञ्ज	२६६
भ	
भगवतो वस्सिकसाटिक	४११
भगिनिपतिको	२४६
भगु	२८१
भग्गा	२१६, २१८
भण्डनकारको	३ - ५, ६
भण्डागारिको	२७३
भण्डिकाटुपनमत्तेन	२६८
भत्तविस्सरग	४२४
भत्तिकम्म	२४४
भत्तुद्देसकसम्मुति	२७२
भत्तुद्देसको	१५३, १५४, २७३
भट्पीठ	२४२
भट्ठियो	२८०-२८२
भयगामिता	३०
भयागति	१६४, १८२, २६२, २७३, २७४
भस्सकारको	३-५, ६, २७

भाकुटिकभाकुटिको विय	२०
भारद्वाजो	२००
भासितपरिवक्त	१५६ - १६२, १८५, १८६
भिकपुनीद्देसको	२७०, २७१
भिक्षुनूपस्सय	३८०
भिक्षुनोवादकसम्मुति	१०, ११, १७, १८, २६-३१, ३७-३९, ४४-४६, ५३, ५४, ६०, ६१
भिक्षुसङ्घो	२६, २५६
भिक्षू कम्मपत्ता	१७८
भित्तिकम्मकतानि	२०१
भित्तिविल नागदन्तक	२४६
भिय्योभावाय	४, ५
भिसि	२६६, २६८, २७६
भिसिच्छवियो	४१३
भिसिबिम्बोहन	३३८, ३३९, ३४३
भुम्मत्थरण	२६५, ३३८, ३३९, ४१३, ४१५
भूतकालो	३६३
भेदकानुवत्तका	३०२
भेसकळावने मिगदाये	२१६
भेसज्जत्थविक	२०७

म

मकरदन्तक	२०१, २०८, २०९, २३१, २४५, २४७, २४८
मकसवीजनी	२१६
मक्कटो	२५६
मक्खधम्मो	१३६
मक्खलि गोसालो	१६६
मक्खी	१७१, १७३
मग्ग	२५१, २६२
मच्छरी	१७१, १७३
मच्छवाळक	२२७
मच्छिकासण्ड	३२, ३४, ३७, ३८, ६५
मञ्चपटिपादक	२४३, ३३८, ३३९, ३४३
मञ्चभिसि	२४४
मञ्चो	२६६, २६८
मञ्जरिक	१६, २१, २३२
मञ्जिटुकण्हीवरा	४०४
मञ्जिटिका	३७७
मणि	३५५

मणिचूळको गामणी	४१८	महासद्	२३१
मणिमयो पत्तो	२०१	महासमुद्दो	३५४, ३५५
मण्डलिक	२०६	महिका	४१७
मण्डल	२७४	मही	३५८, ३५९
मत्तिका	२६८	मळोरिक	२१३
मत्तिकादोणिक	२१०	मागवकानि	२८४
मत्तिकापत्त	२०१	मागवो सैनयो बिम्बिसारो १६७, २८८, २८९, २५१,	
मत्तिकाभण्ड	२३३, २६६, २६८	२५२, २६०, २६१	
मद्दकुच्छिम्हि मिगदाये	१५४	मातिकावरो	८२१-८२३
मद्दवीण	२२६	मानुगामो, अवन्दियो	२५७
मधुसित्थकेन	२०८, २२८	मातुघातको	२८०, २७१
मनुस्सन्तरायेन	३६३, ३८४	मानत्तचारिकमूलायपटिकस्सना	६६, १०५
मनुस्सराहस्सेय्यक	२५२	मानत्तचारिकवत्त	७७
मनेसिकाय पि कीळन्ति	२०, २१, २३३	मानत्तचारिकेन	७०, ७८, ७९ - ८१ ८५
मनोसिलिकाय	१६६, ३८७	गानत्तचारिको अवन्दियो	२५७
मरुम्ब	२१०, २३२, २१७	मानत्तचारिणी	८००
मल्लको	१६४, २३४	मानत्तसतक	१२७
मल्लमुट्टिका	१६३, १६८	मानत्तारहमूलायपटिकस्सना	६८, १०३
मल्लान निगमो	२७६	मानत्तारहवत्त	७८
मल्ली	४०४	मानत्तारहो	७०, ७४, ७६, ७७, ८०, ८५,
मसारक, पीठ	२४२	६४, ६५, ६८, ६९, १०३, १०८	
- मञ्च	२४२	१०६, ११६, ११७, १२६, १२७,	
मसारगल्ल	३५५, ३५७	१३२, १३६, १५७, २४८	
महाकच्चानो	३२	मानत्त	१२, ८६-८८, ६०, ६१, ६६-१००,
महाकप्पिनो	३२	१०४-१०८, १२८-१३२,	
महाकस्सपो	८०६-८१०	१३६, १३८, १४१-१४८	
महाकोट्टिको	३२	मानुसी	४०४
महागोचर	४०७	मायावी	१७१, १७३
महागोतमी	४०५	मालाकम्म	२०६, २४५
महाचुन्दो	३२	मालावच्छ	२३२
महानामो	२७८	मासकरूप	४१६
महानिग्गो	२५६	मासपरिवास	११८-१२०
महापजापती गोतमी	३७३ - ३७६, ४११	मिगारमाता	२१८, २१९, २६५
महापुरिसविहारेन	४२६	मिगारमातुपासादे	२५३
महामोगल्लानो	३२, १६६, २००, २३०, २५३,	मिच्छाजीवा	४१७
	२८३, २८४, ३०१, ३५४	मिच्छाजीवेन जीविक कप्पेन्ति	८१७
महारङ्गमहानाम	४०४	मिच्छादिट्ठि	१७१, १७३
महावने	२०८, २५३, २७३, ४१६	मिड्डन्ते	२०२
महाविहारवासीन	१८६	मिड्डि	२४१, २७५
महाविहारो	२६१, २७१	मिस्सकदिट्ठिनो	१३८

मिस्मक	१३६
मिहितपुष्पझमा	२०
मुखनिमित्त	१६६
मुखरा	१८७, १६६, ४०३
मुञ्ज	२६६, २६८
मुण्डवट्टी	२२७
मुत्ता	३५५, ३५७
मुरज	२२६
मूलादायका भिक्खू	४२५
मूलायपटिकस्मनारहवत्त	७१
मूलायपटिकस्मनारहो	७० - ७४, ७७, १२५, ३४०, ३४४
- अवन्दियो	२५७
मेत्ताविहारेन	४२६
मेत्तियभुम्मजका भिक्खू	१५५-१५८, २१३, २१४
मेत्तिया भिक्खुनी	१५६, १५७
मेत्तेन चित्तेन फरि	१६८
मेथुनधम्मा अप्पटिविरता	४१७
मेघग	१७१
मेघावी	४२१-४२३
मेरय	४१७, ४१८
मोक्खचिन्ताय पि कीळन्ति	२०, २१, २३३
मौगल्लान	२८४-२८६
मोघसुत्तक	२०५
मोरपिञ्जमय	२१६
मोहगामिता	३०
मोहगार्ति	१६४, १८२, २६२, २७३, २७५
मसपेसूपमा कामा	५६

य

यतो निवात ततो सवात	२१४
यथाधम्मो कारेतब्बो	३६५
यथापटिच्छन्न	१३४
यथारन्ध	१५५
यथावुड्ढ	६७, ६८, ७२, ७५, ७८, ८२, ८४, २५८, ३६५
यथावुड्ढाभिवादना	४०३
यन्तक	२४१
यमुना	३५४, ३५६
यमेळुतेकुला	२२८
यसो काकण्डकपुत्तो	४१६, ४१७, ४१६-४२३, ४२७

यागुभाजको	२७३
याचितकूपमा कामा	५६
यावजीव आरञ्जिका अस्सु	२६८
यावजीव पिण्डपातिका अस्सु	२६८
यावजीव पसुकलिका अस्सु	२६८
यावजीव मच्छमस न खादेय्यु	२६८, ३००
यावजीव खखम्लिका अस्सु	२६८
येभुय्यसिका	१६४, १७७, १८३

र

रक्खावरणगुत्तिया	२६४
रजत	३५७, ४१८
रजोहरण	४१३
रतिच्छेदा	७१, ८०, ८५
रत्तिपरियन्त	१२२-१२४
रत्ति अप्पसद्द	२५२
रथकेन पि कीळन्ति	२०, २१, २३३
रथत्थर	२५८, २६५
रवा	१८८
राजगहको	१६६, २००, २४६, २५२, २५१
राजगहे	१५३, १५५, १६३, १६६, २०६, २३६, २४३, २४६, २५२, २५३, २७२, २७८, २८३, २८६, २८६-२८६, २८६, ४०७- ४११, ४१८, ४१६, ४२८-४३०
राजन्तरायेन	३६५
राजन्तेपुरे	४१८
राजपरिसाय	४१८
राजभटो	४०४
राजागारके	४०६
राहु	४१७
राहुलो	३२
खखतूल	२४३
खखफलूमा कामा	५६
खखमूलगतो	२८२
रूपकाकिण्णानि	२०१
रूपियमयो पत्तो	२०१
रेवतो	३२, ४२१-४३०
रोमन्थकसित्थानि	२२०
रोमन्थकस्स रोमन्थन	२२३
रोमन्थको	२२२

ल

लज्जी	४२१-४२३
लताकम्म	२०६, २४५
लतातूल	२४३
लसुणखादनादीनि	२२६
लसुण खायित	२३०
लहुका, आपत्ति	१७०, १७८, १८८
लिच्छवी	२१३-२१५
लूखप्पसन्ना	२६८
लोकायत	२२६
लोम	१०, ११
लोहकटाह	२६६, २६८
लोहकुम्भी	२६६, २६८
लोहताळ	२४१
लोहभण्ड	२२५, २३३
लोहभाणक	२६६
लोहवारको	२१२, २६६, २६८
लोहितको	३५७, ४०४
लोहिता	४०४
लोहितुप्पादकम्म	२६३
लोहितुप्पादको	२७०, २७१

व

वग्गुमुदातीरिये भिक्खू	४०८
वग्गेन कत	१५, २५, २६, ४२
वङ्ककेन पि कीळन्ति	२०, २१, २३३
वच्चकुटी	२३१, २३२, ३३६, ३४४, ३५३, ४०१
वच्चकूप	२३१
वच्चपादुक	२३१
वच्च	२३१
वज्जिपुत्तका, भिक्खू	३००, ४१६, ४१७, ४२०, ४२३, ४२६
वज्जिसु	४१६
वटसक	१६, २१, २३२
वट्टि	४०३
वट्टलिच्छविवात्थु	२१३
वट्ठि	४०३
वड्ढो	२१३-२१६
वणप्पटिकम्म	४०१

वत्थपटिच्छादि	२११
वत्थु	३६६, १०८
वरभत्तानि	२७२
वरसेय्य	२६६
वल्लिका	१६५, २३४
वल्ली	२६६, २६८
ववत्थिता २३७, १३६, १४० - १४३, १४६, १४८	
वस्ससत्तपरिनिव्वुते, भगवति	८१६
वस्मान तेमास	२६३, २६६
वस्मावासत्थाय	२६३
वस्सिकसाटिक ६८, ७२, ७५, ७८, ८२	
वस्सिको	२७६
वाकभिंसि	२४३, २४४
वाकमय	२१६
वाचसिकेन, अनाचारेन समन्नागतो	२८
- उपघातिकेन समन्नागतो	२८
- देवेन समन्नागतो	२८
- मिच्छाजीवेन समन्नागतो	२८
वाणिजा	४०३
वातपानकवाटक	२४१
वातपानचक्कलिक	२४१
वातपानभिसिक	२४१
वातमण्डलिकाय	२०२, २०३
वालिकारामो	४२८
वामभगामिक	८२७
वासि	२६६, २६८
वासितकाय मत्तिकाय नहायन्ति	८०१
वाळत्ताय	१६७, १६८
वाळन्तरायेन	३६३, ३६५
विकतिका	२५८, २६५
विकाले पि भुञ्जन्ति	२३३
विगतकथङ्कयो	२५१, २६२
विग्गय्ह	१६४
विघातपरिळाहा	३०४
विजनवात	२५२
वितान	२४६
विदितधम्मो	२५१
विधूतिक	१६-२१, २३२
विधूपन	२१६
विघ	२२६

विनन्धनरज्जु	२०५
विनन्धनसुत	२०५
विनयकम्म	६, १५, १६, २६, २७, ३६, ४२, ५८, ५९, १६६
विनयवरो	१५४, २५५, ४२१-४२३
विनय	४१५
विनयवत्थुस्मि	४२६
विनयसङ्गीति	४१४, ४३०
विनयातिमारे	४२६
विनयसम्मुखना	१७८-१८३, १८५ १८७-१९२
विनयो	१७०
विपच्चताय	१७१
विप्पवासो	७१, ८१
विष्मन्तकस्स	१२५, १२६
वियत्तो	४२१-४२३
विरियारम्भस्स	५, २४
विरूपकव अहिराजकुल	१६८
विलङ्गदुतियेन	१५६
विलीवचम्म	४०३
विलीवेन पट्टेन	३८६
विलेपन	१६३
विवटक	१८४
विवादकारको	३, ४, ५, ६
विवादमूल	१७१, १७२
विवादाधिकरण	१७०-१७२, १७४, १७६, १७७
विवादो	१७६
विसभाग	१३७, १३९-१४३, १४६, १४८
विसाखा	२१८, २१९, २६५
विसाणताळ	२४१
विमुद्दाय अतिक्कन्तमानुसिकाय	४२१
विहारग्गेन	२६२
विहारदान	२४०
विहारवत्थु	२६६, २६८
विहारो	२३६, २५२, २५४, २६६-२६९, २७६
वीसतिमट्ठ	२२४
वेणिवट्ठि	४०३
वेदनट्ठो	१२५, १२६
वेदिकावातपान	२४१
वेपुरिसिका	३६१, ३६३

वेपुरसी	४०४
वेभारपस्से	१५४
वेमतिकप्पटिच्छन्ना	११६, ११७
वेमतिको	११५, १२०, १२४, १३०, १३१, १३२, १३५-१३८ १४६
वेम	२२५
वेय्यायिक	२५१, २५२
वेसारज्जप्पत्तो	२५१
वेसालिका	३००, ४१६, ४१७, ४१९, ४२०, ४२३, ४२५, ४२६
वेमालिय	२०८, २१६, २५४, २७३, २७६, ३८२, ४०२, ४०८, ४१६, ४१७, ४२०, ४२३, ४२५, ४२६, ४३१
वेसी*	४०३
वेळगो	१६६
वेळु	२६६, २६९
वेळुरियमयो पत्तो	२०१
वेळुरियो	३५५, ३५७
वेळुवन	१५३, १५५, १६३, २३६, २७२, २८६, ३०२, ४११, ४१८
वोहारो	१७१

स

सईतिका	१५६
सजत्तरच्छद	२५८, २६५
सकट	४१६
सकणजप्पक	१८४
सकदागामिफल	३७४
सकदागामी	२५५, ३५७
सकाय निरुत्तिया	२२६
सक्केसु विहरति	३७३
सक्को	२७६
सक्खरिकाय	२२४
सक्खर	२१६
सक्यकुमारो	२८१, २८२
सक्यपुत्तिया	१६३, २५०
सक्यपुत्तो	२६०, २६३
सक्यराजा	२८१
सगारवा	२५६ २५७
सगकथ	२५१, २६२

सङ्क्षुब्धदकसाटि	८०५	मत्तासतिका	८३०
सङ्क्षुब्ध	४०१, ४३१	सत्ताहपरिनिबुतो, समणो गोतमो	८०६
सङ्क्षिन्धिक	३६१	मत्ताहप्पटिच्छन्ना	१०६, ११०
सङ्क्षिन्नेस	२५१	सत्तिमूलूपमा कामा	५६
सङ्क्षो	३५५, ३५७	सत्तुया पूरेतु	२०४
सङ्गणिकाय	८, २४	सत्थक	२०४, २०६, २७४
सङ्गीति	३६६, ४१२	सत्थपरिचित	१६८
सङ्गकम्म	२६६, ३००	सत्थारो	२८४, २६४
सङ्गत्थेरो	४२५	सद्धिविहारिनो	२४
मङ्गभत्त	१८७, १६८, २२३, २७२	मन्तिकाय पि कीळन्ति	२०, २१, २३३
सङ्गभेदकवन्धक	२७६	सन्दिट्टिपरामासी	१७१, १७३
मङ्गभेदकथा	३००	सन्निधिकत ग्रामिस	३६०
मङ्गभेदको	२७०, २७१	सप्पतिस्सा	२५८
मङ्गसम्मुखता	१७८, १८०, १८५, १८७, १८९	सप्पसिरूपमा कामा	५६
मङ्गाटि	२६१, ४०४	सप्पसोण्डिकपम्भारे	१५४
सङ्गाटिकण्णो	२०८	सब्बकण्हानि	३८७, ३८८
सङ्गाटिपल्लित्तिकाय	१५६	सब्बकामी	४२५-४२८, ४३०
मङ्गादिमेषदिट्ठिनो	१३८, १३९	सब्बचिरप्पटिच्छन्न अग्घसमोधान	११०
मङ्गादिमेषा आपत्तियो	१०६, १२३, १२७, १३७	सब्बनीलकानि	३८७
	१३६, १४८	सब्बपीतकानि	३८७
मङ्गादिसेस	१३८, १३९, १६३, ३६०	सब्बपसुकूलिको	२०३, २०४
मङ्गिकवत्थु	२६५	सब्बमज्जिट्टिकानि	३८७, ३८८
सङ्गे अतिकरणफागो	- ५, ६, १६, २७	सब्बमहानामरत्तानि	३८७, ३८८
सच्चकारो	३६३	सब्बमहारत्तरत्तानि	३८७, ३८८
सञ्जयो बेलटुपुत्तो	१६६	सब्बलोहितकानि	३८७
सञ्जिकापुत्तो माणवो	२१६, २१७	सभागवुत्तिका	२५६, २५७
सञ्जत्तिया	१८४	सभाग	१३६, १४३, १४६, १८८
सठो	१७१, १७३	समग्गेन कत	१५, २८, २७
सट्ठिमत्ता पावेय्यका भिक्खु	४२१	समणकप्पेहि	१६८
सट्ठि विहारा	२४०	समणब्राह्मणान उपक्किलेसा	४१७
सण्डास	२२५	समणेन गोतमेन	४१०
सतवलिक	२२७	समथ	१८४, १८५, १८८, १९०, १९४
सतिपट्ठाना	३५७	समादान कत	३८६
सतिविनयो	१५३, १५८, १८४, १८५, १८७, २८४	समानसीमा नानुपोसथ	४२२, ४२६
सतिवेपुल्लप्पत्तो	१५८, १८५	समानसवासका	६६, ७०, ७४, ७७, ८०, ८३
सत्तङ्गो	२४२	समानासनिको	२६४
सत्तट्ठवस्सिक	२६६	समापत्ति	१७७
सत्तन्न सम्मासम्बुद्धान	१६६	समावत्तना	७५
सत्तपण्णिगुहाय	१५४	समुदयधम्म	२५१, २६२
सत्तरसवगिया	२६१	समुदय	२५१, २६२

समुद्दत्तो, खण्डदेवियापुत्तो	२६८
समुद्दफेणक	२१६
समोधानपरिवासो	१०२-१११, १२७, १३२- १३७, १३६, १४८,
सम्पजानमुसा	१८८
सम्पयोग	६५
सम्पराय	२५६
सम्भिन्नो	१३७, १४१, १४२, १४३, १४७, १४८, २६१, २६३
सम्भूतो साणवासी	४२०, ४२२, ४२५, ४२७
सम्मग्गेत कत	१६
सम्मज्जनि	२१८, २१८
सम्मताय अनुसासितु	३६१
सम्मपधाना	३५७
सम्मानुवत्तना	६५
सम्मावत्तना	१०, २६, ३७, ४३, ५२, ६०, ६८, ७२, ७८, ८२, १६७, ३३७, ३८१
सम्मुखा कत	१५, २६, ३६
सम्मुखाविनयपतिरूपकेन	१५१
सम्मुखाविनयेन	१५०, १५२, १७७, १७८, १८०- १८२, १८४, १८५, १८८-१८९
सरकुत्ति	१६७
सरभञ्जे	१६७
सग्भाणक भिक्खु	४२२
सरभू	३५४, ३५६
सरमानप्पटिच्छन्ना	११६
गणिकसिपाटिक	२०४
सरितक	२०४
सरितसारित	१६४
सरिसपन्तरायेन	३६३
सलाकगाहापको	१६४, १८२, १८४
सलाकभत्त	२७२
सलाकवातपान	२५१
सलाकहत्थेन कीळन्ति	२०, २१, २३३
सलाका	१८२, २७३
सलाक	२०५, २२५, ३००, ४२८-४३०
सरलेखस्स	४, २४
सवर्चनि	६५
सवचनीय	१०, ११, १७, १८, ३१, ३८, ३६, ४४, ५२, ५४, ६०, ६२, ७५, ७८, ८२, ३६६, ३६७

सवात	१५६
सहजाति	४२२, ४२४, ४३१
सहवासो	७१, ८१
सहस्सचीवर उप्पज्जि	४१५
साकिया	२८१
साटियग्गाहापकादिसम्मुति	२७४
साटियग्गाहापको	२७८
साधायस्मन्ता	१७८
सामञ्जफल	४०६
सामणक परिक्खार	४२३, ४२५
सामणेरपेसको	२७४, २७५
सामणोरी	१०
सामणोरो	१०, ३१
सामीनिकम्म	२५७
सामुक्कसिका वम्मदेसना	२५१, २६२
सारण	६५
सारिपुत्तमोग्गलानप्पमुखो	२६
सारिपुत्तमोग्गलाना	२४, २२८, २६७, २००, ३०२
सारिपुत्तो	२४, ३२, ३३, २३०, २५४, २५५, २५७, २५८, २८६, २६०, ३०१, ३०३
सारत्वा कत	२६, २७
सावत्थि	३, २०, २१, ३४, ३७, ५५, ६४, ६५, ६७, ७१, ८१, ८६, १५०, १८३, २१८, २५२, २५४, २५८, २६५, २७६, २८२, २६३, २६७, २२८, ३५३, ३८२, ३८६, ४०३, ४१७, ४२८, ४२९, ४३०
सावत्थिय वस्सावास	२५२
सावसेसा आपत्ति	१७०, १७८
सासपकुट्ट	२४४
साळ्हा	४२४, ४२७
सिक्काय	१६६
- पत्त उड्डेत्वा	२२०
सिक्कासम्मुति	२२१, २२२
सिखरणिथिपण्डका	४०४
सिखरिणी	३६३
सिक्खमाना	३८८
सिक्खाकामो	३, ४२१-४२३
सिक्खापच्चक्खा	४०१
सिक्खापदानि गिहिगतानि	४१०
सिक्ख पच्चक्खातका	२६६

सिङ्गिलोणकण्पो	४१६, ४२०, ४२२, ४२६, ४२८	मुद्धदिट्टिनो	१८६
सित्थतेलक	१६५, २४४	मुद्धन्तपरिवासो	१२२-१२४
सित्थ	२२३	मुद्धन्तो	१८६
सिरिसपन्तरायेन	३६३, २८५	मुद्धावासकायिका देवता	८२४
सिलचद्रदन	२४८	मुधम्मो	३२, ३३, ३५, ३७-४०, ६५, ६६
सिला	३५५, ३५७	मुधाछदन	२८८
सिलाचय	२०६, २०६, २११, २३१, २४५, २८८	मुधामत्तिकालेपन	२८८
सिलापाकार	२१०, २१२, २३१, २३२	मुपितकूपमा कामा	५६
सिलासन्धार	२१०, २१२	मुप्पिय परिब्बाजक	८०६
सितासोपान	२१०, २१२, २३१, २४५, २८६, २८८	सुभद्दो	८०६
सिवकद्वार	२५०	सुमन	८२७
सिवको	२५०	सुरामेरयपाना	४१७, ४३०
सिविका	२४५	सुसुमारगिरे	२१६
सिविक पाटाङ्क	३६७	सूकरन्तक	२०६
सिखरिणी	२६१	सूचि	२०४, २०६, २७४
सीतवन	१५८, २५०, २७६	सूचिक	२०६, २०६, २१०, २३१, २३७, २४१, २४७, २४८, २७५
सीलकथ	२५१, २६२	सूचिघटिक	२५४
सीलविपत्ति	४४, ४५, ४७, ५२, ५४, १५७, १५८, १७१, १७४, १७५, १८५, २१५, ३५६, ३६१, ३६२, ३६५	सूचिघटिताळच्छिद्	२७५
सीलविपन्नो	६, १६, २७, २८, ४३, ५१, ५६, ६०, १६६, १६७	सूचिवर	८२४
सीसभार	२२७	सूचिनाळिक	२०४
सीसमयो पत्तो	२०१	सून	४०३
सवेल्लिय निवासेन्ति	२२६	सेकयो	८०७
ससरणकिटिक उग्घाटनकिटिक	२४६	सेतवण्णकरणमत्तेन	२६८
सुक्कपक्खनवके	१५२	सेनासनआवसथचीवरादिअनुजानना	३६०
सुक्कवार	६४	सेनासनग्गाहापकसम्मुति	२६२, २७३
सुञ्जाताविहारेन	४२६	सेनासनपरिक्खारिक	२४४, २७१
सुञ्जागारगतो	२८२	सेनासन	१५३, २६१-२६३, २६६, २६७, २७६, ४२६
सुत्तानन्दपण्डित	४१५	सेनियो	१६७, २४८, २४६, २५१, २५२
सुत्तान्तिको	१५४, २५५	मेय्यकस्स	१३, १७
सुत्तपरियापन्नो	१३६	मेय्यग्गेन	२६२
सुत्तवट्टिया	३८६	मेय्यथापि गिही	१६४
सुत्तविभङ्गो	१८१, १८२, ४२८-४३०	मेय्यथापि गङ्गामहियाया	३६७
सुत्तवेणि	३८६, ४०३	मेय्यथापि, भिक्खवे, गस्मतरि अत्तवधाय	गब्भ गण्हाति २८७
सुत्तागतो	१३६	मेय्यथापि, भिक्खवे, कदली अत्तवधाय फल दति	२८७
सुदत्ता	२५०	मेय्यथापि, भिक्खवे, चण्डस्स कुक्कुस्स	नासाय पित्त भिन्देय्यु २८७
सुदिन्न कलन्दपुत्त	४०८	मेय्यथापि, भिक्खवे, नळो अत्तवधाय फल दति	२७८
सुद्धकदिट्टिनो	१३८		

सेय्यथापि, भिक्खवे, वेळु अत्तवधाय फल देति	२८७	हत्थत्थर	२५८, २६५
सेय्यसको	१८, १९	हत्थफणकेन केसे ओसण्ठेन्ति	१९५
सोतापत्तिफल	२८१, ३७४	हत्थभक्तिकम्म	२४४
सोतापन्नो	२५५, ३५७	हत्थभत्ति	२४४, २७६
सोपाने	२०९	हत्थवद्दक	३९७
सोभण गुणक	२२६	हत्थाभरण	१९६
सोरेय्यो	४२१, ४३१	हत्थिनखक	२६५
सोवण्णमयो पत्तो	२०१	हत्थिनागो	२५६
सोसापमारो	४०४	हत्थिसोण्डक	२२७
सोसो	३९१, ३९३	हम्मियगब्भ	२४५
सकेत न गच्छन्ति	३८६	हम्मिय	२३९
सवेल्लिय	३९१	हरोतकपक्किक	३८७
		हिमवन्तपदेसे	२५६
		हिरञ्ज	४१६
हत्थकोच्छ	४०३	हेमन्तिको	२९७

ह

Printed by Laxmibai Narayan Chaudhari at the Nirnaya Sagar Press,
26-28, Kolbhat Street, Kalbadevi, Bombay
Published by J Kashyap, Secretary, Pāli Publication Board, Nalanda,
PATNA (INDIA)